

2

PRACTICA
MEDICINALIS
Leonelli Faurentini
de Victoriis.

Cum Scholiis Ioannis Kuefneri.

LVGDVNI,
Apud Ioannem & Franciscum
Frellonios fratres.

1546

Quisquis Apollineas animo complecteris artes,
 Huc oculos referas nocte, dieq; tuos.
 Hoc ita non magno præcepta uolumine disces,
 Quæ pater Hippocrates, quæq; Galenus habet.
 Nulla est humanos sanandi cura dolores,
 Iste aliquam cuius non ferat Author opem.
 Conditus in tenebris, longaq; in nocte sepultus,
 Primus Alexandri scribitur ille manu.
 O tibi quas fraudes Germania, quanta tulisset
 Damna, diu tantum si latuisset opus!
 Ipse suos tandem miseratus Apollo ministros,
 Ad nos ex Italo transtulit ista solo.
 Nunc agè Roma, tuos iterum fer ad astra Galenos,
 Finge tuos nostris, si potes, esse pares.
 Nec licet hunc solum, multos sperare Leones,
 Qui similes nostris progredientur agris.
 Temporibus nullis cedemus in arte medendi,
 Ausonios ætas si feret ista duos.
 At tibi me tales nimium laudando Galenos,
 Vendere ne falsa hac ambitione putes.
 Ipse licet uideas, licet ipse uolumina tractes,
 Assiduus propria nocte dieq; manu:
 Omne genus medica curabis ab arte dolorum,
 Fas tamen hoc solos credere posse Deos.

I N D E X.

sine putredine	404	Hernia ventosa	317
Febris hectica	406	Hernia zirbosa	317
Febris phlegmatica interpola-		Hydrops	210
ta	408	Hypofarca	224
Febris phlegmatica continua.		I Cteritia	189
412		I Incubus	47
Febris epiala & lipara	412	Iuncturarum dolores	340
Febris syncopalis humorosa.		L Apis renalis & vesicalis.	
413		296	
De eadem materia cura do.		De eadem materia regimen d.	
Ioannis Lotzeri	417	Tanstetteri	304
Fluxus ventris	226	Lethargus	19
Fluxus sanguinis à toto creti-		Lyenteria	237
cus	231	M Atrix quid	352
Fluxus cerebialis vel catarrha-		M Cursus siue fluxus humi	
lis	234	ditatum albarum, seu cursus	
Fluxus hepaticus chylosus	249	matricis	362
Fluxus hepaticus phlegmati-		Matricis præfocatio	365
cus	252	Matricis apostema	369
Fluxus hepaticus cholericus.		Matricis præcipitatio seu de-	
254		scensus	373
Fluxus hepaticus melancholi-		Melancholia	48
cus	256	Muliebris purgatio suppressa.	
Fluxus oppilationis venarum		352	
mesaraicarum	258	De eadem materia Regimen	
Fluxus oppilatiuus splenis	262	domini Hieronymi Augubii	
Fluxus post purgationem vio-		355	
lentam accessoriū proprium.		N Imia muliebris expurga-	
G 265		tio	358
Onorrhœa	321	O Emoptifis	120
H Aemorrhoides	275	O Ophthalmia	66
De eadem materia experi-		Oris tortura	32
menta diuæ Hyldegardis		Othalgia	80
281		P Aralyfis	22
Hepatis debilitas	176	P Peripneumonia	116
Hepatis oppilatio	179	Phrenitis	10
Hepatis apostema	182	Phthisis	125
Hepatis dolor	187	Pleuritis	108
Hernia	313	De eadem materia cura tenta-	
Hernia aquosa	314	tiva Nicolai Florentini	110
		Pollu	

I N D E X.

Pollutio nocturna spermatica		Tympanites	222
vel diurna	327	De eadem materia cura Theo-	
Priapismus	329	phraſti Paracelſi	224
S Atyriasis	329	V ermes ventris	268
Singultus	103	Vermes ani	273
Spasmus	36	Vertigo	6
Splenis durities & tumor	194	Viſus debilitas	72
Sputum ſanguinis	120	Vomitus	138
Stomachi debilitas	150	Vrinæ difficultas	289
Stomachi dolor	155	De eadem materia cura Corra-	
Stomachi apoſtema	158	dini	293
Stupor	29	Vrinæ ſuperfluus fluxus	294
Synanche	85	Vrinæ ardor	304
De hac materia cura do. Or-		Vrinatio ſeu miſtio cruenta &	
tholphi Medici inſignis	92	ſanioſa	309
T Enaſmus	245		
Tremor	29		
Tuſſis	93		

F I N I S.

De Cephalea. Caput I.

Definitio.

CEPHALEA est morbus Capitis, dolorem in- *Galenus lib. 1*
tolerabilem per circuitum redeuntem gignens, *bro Defini-*
ita, vt qui sic adfecti sunt, tinnire aures sibi putet, *tionū me-*
oculi eorum rubescunt, eminentioresq; apparēt, *dicarum.*
extendunturq; cum iisdem, quæ in fronte sunt
venis, ac facies tota rubet. Cuius notæ: Horror calidus, neruo- *Corn. Cel.*
rum resolutio, oculorum caligo, vesania, vomitus, suppressio vo- *lib. 4. c. 2.*
cis, sanguinis è naribus cursus:

Aphorismi.

- C**aput dolenti, & circumdolenti pus, vel aqua, vel sanguis ef- *1*
fluens per nares, aut os, aut aures morbum soluit. *Hippocra-*
2 In dolore capitis materiali sanguineo, artificiale est cum cly- *tes lib. 6. A=*
steriis, & pharmacis illas materias inferius prouocare. *phorif. 10.*
3 Inter repletionem & somnum, ne caput fumis crassis implea-
tur, mora sufficiens est interponenda.
4 In dolore capitis immateriali, sola alteratio cum contrariis
sufficit pro cura.
5 Sanguine peccante, vel alio humore cum sanguine, vel dolo-
re existente pulsatio, à phlebotomia incipiendum est.
6 Alio humore à sanguine peccante, is prius digerendus est, &
postea euacuandus, nisi materia turgat.
7 Præsente rheumate, fomentationes, lotionesq; capitis, & pe-
dum penitus dimittendæ; maximè ante materiæ anteceditis eua-
cuationem, seu perfectam purgationem.
8 Pura Narcotica, nisi magna urgente necessitate non sunt ad-
ministranda, nec eis vtendum, nisi cum correctiuis Mesuei.
9 In dolore cum repletionem, post cibum vel potum, sumantur
aliqui fructus styptici, vel alia, vapores reprimentia.
10 In apostematibus cerebri, cauendum est à maturatiuis.
11 In dolore calido, emplastra, & epithemata frigida non diu
sunt timenda super loco.
12 Ventre existente styptico, leniatur antequam fiat phlebo-
tomia.

De eadem re Aphorismi Hippocratici.

- Aphorismi
Hippocratici.*
- 1 QVIBVS CVNQVE in febribus urinae conturbatae, veluti subiugaliū, his capitis dolores adfunt, Hippocrates, libro 4. Aphor. 70.
  - 2 Lac dare caput dolentibus malum, Idem lib. 4. Aphor. 64.
  - 3 Posteriora capitis dolentia, vena frontis incisa iuvat, & maxime potest poni ex eadem causa, Idem lib. 5. Aphor. 68.
  - 4 Duorum dolorum, qui simul fiunt, & non secundum eundem locum, maior denigrat minorem. faciunt enim hi pro canone, qui est divisio, Idem lib. 2. Aphor. 40.
  - 5 Dolores in lateribus, & pectoribus, & in aliis partibus, si multum durat, ad discernendum mali sunt. lib. 6. Aphor. 6.
  - 6 Dolores, & tumores circa ventrem existentes, superiores quidem leuiore, non superiores vero fortiores, Idem lib. 6. Aphor. 7.
  - 7 Quibus dolores a dorso in cubitos transeunt, phlebotomia soluit, Idem lib. 6. Aphor. 22.
  - 8 Quibuscunque sanis dolores repente fiunt, & stertunt, tunc pereunt in septem diebus, si non febre corripiantur, Idem lib. 6. Aphor. 51.

De dolore capitis sanguineo.

*Dolor capitis ex sanguine.
Phlebotomia venae frontis Cephalaeae extirpat.
Auenarum.*

SANGVINIS materia existente in fluxu, & multa, phlebotometur cephalica per antithesin, hoc est, partis oppositae, materia vero fluxa, & non amplius fluente ad cerebrum, siue multa, siue pauca fuerit, eiusdem partis cephalica secetur, sin minus, dolor mitigetur, incisione venae crauiacae. Extirpat enim (inquit Auenarum) capitis dolores fortes, ac graues.

Valent in hoc casu fomentationes, & epithemata in hunc modum concinnata.

Epithema, siue fomentum.

Recipe Olei rosacei, 3. i. β. vel trientem, succi plantaginis, 3. ij. acetici, 3. i. Misce, fiat epithema. Aliqui sumunt succi scariolae, vel endiuiae, vel semperuiui, cum aqua rosarum, vel aceto simul mixtis. Ad idem confert inunctio talis. Recip. Olei rosati 3. i. β. florū Anodinae. salicum 3. i. Opī puluerati gr. i. croci tenuiter friati gr. ij. Misce, fiat inunctio frontis, temporum, & saltuum.

Dixit.

Diata.

CIBVM parant Itali ex milio, cum modica agreſta, & acetu, pro confortatione: vel ſi vis magis confortare, Recipe pul-
lum coctum cum agreſta, & panem coctum aqua, & exiguo lucto vuz omphacinae.

Viſtum.

Emplaſtrum.

Recip. duo, vel tria poma cocta ſub cinere, deinde ſumito pul-
pam, cui adde parum rhodini olei, & momentum croci.

Emplaſtrū.

Aliud ſimile.

Recip. Extremitates vitium, id eſt, capreolos vitigineos, & pi-
ſtentur fortiter, extrahaturq; ſuccus, cui adde ſarua hordaceam,
& oleum roſaceum, q.β. & fiat emplaſtrum, quod expertū eſt au-
thoritate Dioſcoridis, capite de vite vinifera.

Emplaſtrū aliud.

Additamenta propria.

Si alius adſtriſta fuerit, ducatur cum balanis ſuppoſitiſis, cum ſpeciebus hieræ vigoratis, vel cum enematibus conſenta-
neis: deinde fiat embrocha, cum decoctione corticum papaue-
ris, florum nenupharis, violarum, roſarum, cyſſampeli, labruſcæ,
chamæmali, anethi, & cum foliis lactucæ, Ana. q. v.

*Suppoſito-
ria.**Enemata.**Embrocha.**Zulapia.*

Item propinetur ægroto zulapium violaceum, vel nenupha-
rinum, cum aqua hordei lymphatum, vel fiat potio medica ex
piſana cum vino granatorum malorum, aut aqua nymphaeæ cum
vino cydonite diluta: commodè etiam bibitur Iuleb roſaceum,
cum aqua infusionis paſſularum, & coriandi temperatum. Fa-
cies, nares, ſaltus, & ipſa frons irroretur eiufmodi aſpergine, qua
etiam cor in ſyncopi commodiſſimè poteſt epithemari, Recip.
Aquæ roſacæ ſelibrā, aquæ nenupharis, bugloſſæ An. quadran-
tem: ſantalorum omnium drac. j violarum tantundeni cinnamo-
mi chariophyllorum añ. ſcrup.β. moſchi gr. ij. Miſce pro epithe-
mate, & odoramento liquido.

*Potiones
medicæ.**Epithema**& odora-**mentū in**Cephalæa,**& Synco-*

Si ventris lenitio deſyderatur, fiat eiufmodi clyſtere bonum
& expertum in calida præſertim intemperie. Recip. Maluæ, vio-
larum, foliorum ſalicum, portulacæ, florum nenupharis, vel fo-
liorum eiufdem, foliorum cucurbitæ, ſeminum comuniū fri-
gidorum An. ſemiſateculum, ſeu plutulum. Fiat decoctio ſecun-
dum artem, poſtea cum diaproniſ ſolutivi 3. vj. olei violacei 3.
iij. ſalis, vitellorum ouorum q.β. fiat clyſtere.

*Enema exo-
pertum.*

In dolore capitis cholerico.

Capitis dolor ex bile. **LENIATUR** vter, & solvatur cum isto lenituo. Recip: Prunorum num. xv. tamarindorum vnc. j. corticum myrobalanorum citrinorum vnc. j. Omnia infundantur in β . q. Aquæ violaceæ per noctem, mane manibus fricentur fortiter: deinde recipe de colatura vnc. iiii. sacchari vnc. j. β . casæ nouiter extractæ vnc. j. Fiat haustus, quem capiat calidè in aurora.

Alia potio laxatiua.

Alia potio laxatiua.

Recipe florum boraginis, buglossæ, violarum, añ. M. f. florum nymphææ. M. j. tamarindorum. vnc. j. prunorum num. v. Fiat decoctio in β . q. aquæ endiuæ ad medietatis consumptionem. De colatura recipe vnc. v. In quibus dissolue, casæ pinguis, nouiter extractæ vnc. j. diaprunis solutiui scrup. iiii. Fiat haustus j. quem sumat calidè in aurora.

Bolus.

Bolus choleræ educi Recip. Casæ recens extractæ vnc. j. diaprunis solutiui drach. ii. electuarij Indi vel Rosati drach. j. Fiat bolus cum saccharo: detur per duas horas à cœna.

Deinde sequuntur digestiua, & euacuatua, si opus fuerit.

Digestiuum.

Digestiui in cholerica dyscrasia. Recip. Syrupi nenupharini, violacei de endiuia, singulorum vnc. β . aquarum cichorii, nenupharis, violarum añ. vnc. j. misce pro potionis præparatoria.

Embrocatio.

Embrocha. Recip. Olei saligni, olei foliorum violarum, rosarum, nenupharis, cucurbitæ, olei amygdalini dulcis an. q. v. Infrigidentur in aqua, & infundantur super caput infirmi, cum aqua violarum, fiat mitio.

Iniectio per nares.

Iniectio per nares. Recip. Olei saligni, nenupharini an. vnc. j. aquarum violarum nenupharis an. vnc. j. β . Misce.

Odoramentum.

Pomum Ambre. Recip. Styracis calamitæ q. v. cum laudano, & styrace liquida, seu thyniamate miscendo in modum pomi ambre, & naribus applicando, vel de eodem facto fumigio multum confert. Item fiat odoramentum sequens.

Odoramentum. Recip. Aquæ rosacæ vnc. j. β . camphoræ, scrup. β . Dissoluantur simul, & ponantur in phiala parua, & odoret.

Emplastrum narcoticum, vltimo si dolor cessare noluerit appo

apponendum. Recip. Opii gr. ij. cāphoræ. gr. iiii. Dissolue cum Amplastrū
oleo saligno, quod satis est, & fiat emplastrum super tempora. narcoticū.

Additio Saxifferrati de dolore capitis.

Si dolor sit debilis, tunc curatio febris est dignior. Sed quādo est fortis, facit redire febrem per inflammationem, quam facit in spiritibus, & humoribus, & mouet caput, & debilitat infirmum. Factis igitur euacuationibus, Auicennas commendat ligaturas manuum, & coxarum, cum fascia larga, administrentur collyria, & clysteria, ad inferiora trahentia, & ponantur ventose ad spatulas, vel nates, cum fricationibus, & confortetur caput cum infrigidatiuis, si non fuerit quod prohibeat, vt corrhyza, tussis, destillatio, vel apostema, tunc embrocetur caput cum decoctione rosarum, violarum, hordei, foliorum salicum, nenupharis, item cum oleo rosarum, & salicum, fiat embrocatio. Addendo in decoctione cammomillam, & melilotum: etsi necessitas urgeat propter caliditatem, adde etiam cortices papaueris, & nenupharis.

Fit etiam non incommodè epithema ad caput, cum aqua rosarū, aceto, & oleo rosato, bene cōquassatis, & agitatis cum albumine oui: & si aderit insomneitas, sit oleum violatum, & nenupharinum, & modicum aceti.

Item succus solatri, & semperuiui, in caliditate multa, plurimum valet.

Lotiones fiant ad extrema, ex corticibus papaueris albi radice mandragoræ, semine lactuæ, portulacæ, hyoscyani, & albi papauetis, cum floribus violarū, nenupharis, anethi, & semine eius, foliorum lactuæ, & vitis.

Embrocatio fortis.

Recip. Florum rosarum, violarū, nenupharis, solatri. an. q. v. foliorum lactuæ, corticum papaueris, florum camomillæ.

Meliloti.

Fiat decoctio, & embrocetur, facta tamen prius euacuatione.

Stante materia trahe ad inferiora, cum clysteribus, & stringe etiam membra ad inferiora, ita etiam & testiculos odorare flores nenupharis, violarum, salicis.

Fiat inunctio talis.

Recip. Olei Violati. Rosati. an. ʒ. j. aceti. cāphoræ. an. drach. ij. Misceantur bene inuicem, & capiti, ac fronti adplicentur.

Additiones propriæ.

CATAPOTIA cephalalgicis multum opifera, præsertim in dolore perhiædico, & clauo.

Catapotia Recip. Balani myrepficæ, seu myrobalanorum citrinorum 3.
Cephalalgi ij. aloes hæpatiteis 3 β. seu potius erythræi vel rubri agarici infu-
cus ex domi sion oxymelite, cum tertia parte sui, salis gêmei post exiccati 3.
nati bilis. iij. specierum hieræ simplicis. 3. j. rhæibarbarici electi 3 β. spicæ 3.
 binos. Fiant glomeramina pisif conformia, cum aqua buglossæ.
 Sumantur 3. ij. vel terni, cundo dormitum.

Aliæ pilulæ ad idem bonæ.

Aliæ pilulæ Recip. Massæ pilularum aloefanginarum 3. j. aloes optimæ,
capitales. rheibarbarici electi ana. 3 β. agarici electi 3. ij. Fiant pilulæ xv.
Limmerii. vel xvij. cum electuario de succo rosarum, & deaurentur. Perli-
 natur frons linimento facto ex semine lactucæ, vel papaueris, la-
 Æ muliebri, & albumine ouali, ana. Post sumatur mica panis ex
 succo granatorum.

DE VERTIGINE Cap. II.

Definitio.

Scotomia, à
scotos, quod
est videre,
& mias,
quod est mu
scas, quasi vi
sio musca=
rum.
Gerhard.
de solo.
Gal. lib. iij.
Aphorism.
Comment.
xviij.
lib. 4.
Cômêt. 17.
Ioan. Arcu=
lanus super
Almanfore
cap. ij.
VERTIGO est morbus capitis tenebrositatem inducens, qui Græcè Scotoma dicitur, quod à verbo Græco scoto- quod est mu me deducitur, quod sonat vertiginor, non à scuto, vt Proleta- sca, quasi vi rii tradunt anthiores: turbo etiam Latinè appellatur. Hunc mor- bum Comitiali proximum esse, & in apoplexian subinde desi- nere scribit Galenus. Idem sic definit hanc adfectionem: Verti- go (inquit) est, quando suuul videntur circumuolui, hoc est, de solo. circumstantia moueri, quæcunque conspiciamus, & sensus visus Gal. lib. iij. repente destruitur, quum videantur tenebræ circumfusæ. Est Aphorism. igitur vertigo, actio corrupta, primùm virtutis visiuæ, secun- Comment. dō sensus communis, postea imaginatiuæ virtutis, contra Her- xviij. Idem culanum. Neoterici differentiam faciunt inter scotomiam, & lib. 4. vertiginem, dicentes, vertiginem fieri à vaporibus subtilibus Cômêt. 17. magis permixtis spiritibus visibilibus: Vnde causari motum in Ioan. Arcu= spiritibus, & sic in cystallina præsentatas res similes ad extra lanus super moueri, vnde sensus communis sic inducat scotomiam. De hoc Almanfore consule Gerhardū de solo, Capite de scotomia, & vertigine super cap. ij. ix. Almanforii. Nam de hac materia pulchre scribit, ac dilucidè.

Si

Si istæ duæ considerantur, quantum ad originem, & principium, sunt actiones corruptæ, potentia visua. Si verò completæ uè tantum, tunc sunt actio corrupta, potentia imaginatiua, eò quòd causatur ibi vapor crassus in imaginatione. Leditur ergo visus, & non alii sensus, quia in organo visus plures sunt species, vnde magis manifestatur in sensu visus.

Causæ primitiua sunt non naturales res, causantes vapores crassos in cerebro, vt cepæ, vinum plenum. *Causæ primitiua ver*

Causæ antecedentes, sunt omnes humores, à quibus eleuantur isti vapores crassi. *iginis. Causa ante*

Coniunctæ, sunt isti vapores misti spiritibus, actu existentes in regione visus. Super hac re latius consulendus est Galenus in libro, qui introductio, seu Medicus intitulus, inibi scribit hunc modum: Caligines oculis offusæ, & vertigines, cognata sunt vitia morbo caduco, ab iisdemq; causis prodeunt, atque easdem sedes occupant. Hoc tamen intercedit discriminis, quòd illæ extrinsecus accidunt, ob quod facilius, quàm hic curantur, alui ductione præsertim per hieram administrata, apophlegmatismis, & vomitibus partim à cibo, partim ieiunis adhuc excitatis, omnium maxime veratro succurritur. *cedentes. Coniunctæ Galenus.*

Cura scotomiæ calidæ.

VI TENTVR omnia aromata, & species exoticæ exalfectiue, allia, cepæ, porrum, scordium, eruca, rutha, & omnia, quæ sunt apta euaporari: vescatur cibariis stypticis, frigorificis, vt sunt lentes coctæ, cum aqua, & aceto, milium, panicum, carnes castratinæ, alteratæ cum acore omphacii, vel succu Punicorum. Vinum sit stypticum, dilutum cum duplo aquæ, vel mistum vino cydonite. Vnde vinum oxyacanthite, hoc est, ex acidæ spinæ fructibus confectum præ cæteris laudatur.

Portulaca, lactuca, vel agrestis, pipionum carnes, cum longam in stomacho trahunt moram, non ita probantur.

Regulariter operando, fiat primò phlebotomia cephalicæ, deinde de venis retro aures. Vnde scribit Galenus, vertiginosis arteriarum sectione mederi, sed non omnes huius auxilii beneficio curari: quòd si sanguis hæpatis contrarietur, tunc Basilica phlebotomanda erit, quia sanguinem ab hepate euacuat. *Phlebotomia. Gal. lib. 4. de locis affectis cap. 8.*

Licet istæ dispositiones dependent à sanguine, non tamen ideo fit purgatio, vt ista cholera admista sanguini, nec aliàs nunc mota per phlebotomiam, beneficio artis euacuetur. Propinandum

igitur erit eiusmodi pharmacum.

Cholagogū in scotomia. Recip. Pruna num.v. Tamarindorum ʒ.j. Corticum Myrobā lauorum citrinorum tantundem. infundantur in aqua, q.f. postea contusa fricentur manibus, de cuius colatura recip. ʒ.iiij. In quibus dissolue sacchari ʒ.i. calix nouiter extractæ ʒ.i.β.

Fiat haustus, quē epotet mane in aurora, potest inter eliquandum caliam, adici diaprunis solutiui, 3.ij. vel iij.

Oxyrhodinum.

Oxyrhodinum. Recip. Aceti rosacei ʒ.iiij. aquæ rosatæ ʒ.j. Misce, petiæ infundantur, quæ fronti applicentur. Repercutit enim vapores. & prohibet eorum ascensum ad cerebrum.

Linimentum ad idem.

Linimentū. Item recip. Succiperuiui, solatri ana. ʒ.ij.β. aceti rosacei ʒ.ij. aquæ rosatæ ʒ.β. Misce, fiat linimentum.

Scotomia frigida.

Vomitariū. IN cura scotomatis frigidi, fiat vomitoriū (si placet) lene eiusmodi. Recip. Aquæ communis tepidæ ʒ.vj. oxymelitis ʒ.ij. Sumatur paulatim ingurgitando, deinde verpo gutturi imposito prouocetur vomitus.

Aliud vomitium.

Vomitium. Recip. Radicum asari ʒ.j. aquæ communis ʒ.x. Bulliant ad consumptionem medietatis, coletur, colaturæ adde, oxymelitis simplicis ʒ.ij.

Detur tepidè circa horam diei tertiā, ieiuno stomacho: quod postquam acceperit, postea sorbeat per tertiam horam vnam scu tellani maiusculam brodii gallinæ, vel caponis, non perfectè cocti: quo sumpto se ad vomituriendum præparet. Quod si non statim vomuerit, imponatur pluma, vel digitus, oleo intinctus, deinde vomitu factò, reiteret & tertiam scutellam, & sic stomachus ex toto vacuescet, ac purgabitur. Cum isto curauit Leonellus hominem, & euomuit quasi xxx. lb. phlegmatis.

Polyphagia Variis cibariis ventriculum replendo, & sic vomitum deinde
носна сто- prouocando, periculosum est, & sic sæpe ex illo mortem illatam
macho. esse testis est idem Leonellus.

Et hæc de ea, quæ fit per communitatem, à stomacho.

Fiat lene vomitium si placet.

Recip. Aquæ communis tepidæ ʒ.v. oximellis ʒ.ij. Sumatur transfugiendo, deinde digito gutturi imposito, prouocetur vomitus.

Gargarisma, si non fuerit per communitatem.

Gargarisma

Recip. Mastiches, radicū acori, & asari, ana. 3. j. Sinapis 3. ss. mus. hyssopi, bethonica, saluie, ana. M. ss. bulliant in f. q. Aquæ, dein colentur, colaturæ addatur oxymellis scyllitici, vnc. ij. vel ij. ss.

Fiat Gargarismus: Et ex horū pulueribus caputpurgium fieri potest, naribus insufflando, & sicicando.

Caputpurgium.

Masticatorium.

Recip. Mastiches, piperis, passularū: fiat masticatoriū, an. q. v.

Gallia muscata, & muscus pulueratus, seu friatus, si naribus

insufflentur, cerebro conferunt, quia calefaciunt, & resoluunt phlegma in eo contentum.

Fiat vomitus, & phlebotometur, si commodum videbitur.

Annexa pharmaca propria.

VERTIGO fit vt plurimum à stomacho, & per cōmunitatem eius cum cerebro. Et cura per mē sapius experta est, vt digeratur materia subsequenti digestiuo.

Digestiuum.

Recip. Syrupi de infusione rotarū & endiuie ana. 3. vj. ss. aceti tosi simplicis 3. iij. aquarū absinthii, endiuie ana. 3. j. Misce, capiat pluribus diebus in aurora. Postea sumat has pilulas.

Pilulæ.

Recip. Specierum hieræ simplicis 3. j. agarici præparati 3. j. Fiant pilulæ v. cum aqua absinthii, quas deglutiat per horam ante cœnam. Et post hanc ordinariam euacuationem, vtatur etiam prædictis pilulis semel in hebdomada, semper ante cœnam. Tandem reficiatur corpus hac confectio.

Recip. Specierū diatria sandalorū diarrhodonis abbatis an. 3. Confectio.

ss. specierū aromatici rosati 3. j. sacchari taberzeth in aqua absinthii dissoluti 3. iij. Fiat cōfectio in rotulis semuncariis, vel ad pondus 3. ij. pro qualibet Do-

sis vna pro vice, in mane quaternis ante prandiu horis. Mane verò, & de no-

cte seu vespere post prandium

& à cœna capiat morsellū

cydoniati, vel diacy

doniteis sine

speciebus.

10 LEONELLVS FAVENTINVS
DE PHRENETIDE. Cap. III.
Definitio.

*Gal. lib. defi
nitionū me
dicarum.* **P**HRENETIS est infania, vel mentis diminutio cum acuta febre.

Phrenetis. **Aliter sic:** Est desipientia, vel mentis alienatio breuiuscula, cum tremore, & vocis debilitate, atque palpitatione, prorsus à malignitate Sirsen. febris procedens.

Adhuc aliter:

*He mor. ep
Phrenetis
mo vltur.* Phrenesis est morbus lædens mentem, & ad insaniam, furoremq; deducens, à mente, & parte rationalis animæ, id est, deturbatio mentis, ex cordis vitio nasci à quibusdam putatur. Et re vera est apostema in pāniculis cerebri, calidum per essentiam, & illud apostema quando est in pia matre periculosum est, ob multitudinem sanguinis venarū in ea: Quando verò est in dura matre tantum, non est aded perniciosum, & in hac fit sæpius, quia natura non est tantopere sollicita de ea.

Prognosticon.

*Un in
ipia
aposte
na fimb
dum.* **Prognosti-** Communiter autem phrenetici quadriduo moriuntur.
con.

Signa.

*Signa
fimb
dum.* Lumen abhorrent, quia materia in cerebro existens agitur, & magis mouetur per lumen. Operationes motus perficiuntur siccitate, vnde habent fortissimas operationes motus, quia phrenetici validissimos agunt motus operationis, non tamen sensus, quoniam sensus humido perficiuntur.

Prognostica, & obseruationes.

*Prognosti-
ca. & obser
nationes.
Mesueus.
Corn. Cel.
lib. iii. cap.
xviij.* Phrenetis cum est impressa, non curatur. Si verò adhuc nondum est perfecta, tunc est medicabilis, sed non apud stolidos, & indoctos. Antiqua signa consummata phrenetidis si adueniant, fiat phlebotomia, & solutio ventris. In omni specie eius (quæ triplex à Cornelio Celso recensetur) celebranda est phlebotomia cephalicæ, ratione euacuationis, & diuersionis, & cum hoc, quod diuertit, refrigerat, & allenuat caput: Postea si nō fiat Phrenetis, per vnum, aut alterum diem incidatur vena frontis, quia euacuat materiam coniunctam.

Obseruatio. Sed enim non ignorandum, quòd incipimus aliquādo phlebotomare à saphena primò, quando est magna repletio totius corporis: quia illa multum diuertit, deinde cephalica ferienda, vlti

ultimò vena frontalis. Item quâdo prouenit ex retentione sanguinis hæmorrhoidalis, & menstrui, si venter nō fuerit lubricus, sed constipatus, ante phlebotomiam fiat clyster elenitium.

Enema mollicientium.

Recip. Quinque herbarum mollicientium ana. M. j. furfurum *Clystere lenitium.*
 macrorum P. j. farinæ sænigræci, seminis lini ana. M. j. Fiat decoctio in iij. lb. aquæ, ad dimidii excoctionem. De colato recip. lb. j. 3. ij. vel iij. In quibus dissolue, olei chamæmalini, violacei singulorum 3. j. Hieræ picræ, 3. j. Benedictæ laxatiuæ, 3. β. Salis gemmei 3 β. Fiat Enema, & iniciatur podici calidiuscule, antequam fiat phlebotomia, quæ fiat vsque ad syncopim, vt remoueatur apostematio.

Notio.

Si phreneticus sit furibūdus, ligetur, ne ex magna cōmotione fiat hyposphasma, id est, ruptio venæ, seu sanguinis euacuatio. *Notio.*

Aqua hordei.

Recip. Vnam partem hordei excorticati, bulliat in viginti partibus aquæ, ad medietatis consumptionem, fiat potus. Pro illa damus interdum pullum alteratum cum omphacio, vel succo puniceo. hæc dieta est satis tenuis apud nos. *Aqua hordeacea.*

Sedatiua doloris.

Lenitio doloris fiat cum aqua rosacea, aceto rosaceo, & rhodino, vel si fortius velimus agere, fiat tale epithema: Recip. succi semperuiui, solatri, vel portulacæ, vel aquæ nenupharis, 3. ij. rosarum, 3. j. succi seminis papaueris albi contusi, 3. ij. Fiat mistio, & vtatur epithemando. *Oxyrhodium epithema.*

Somni prouocantium peculiare.

Recip. Corticum papaueris albi, usquianii albi, florum uenupharis, violarum, anethi viridis, ana. M. j. florum vitium, salicum, lactucæ, M. β. Bulliant omnia in s. q. aquæ, ad cōsumptionem quartæ partis, deinde inunguntur crura, a genibus infra, vel etiā manus, vsque ad cubitos, continuando vsque ad quartam horæ, vel circiter, postea exiccetur pedes, hoc pacto inungantur tempora, saltus seu pulsus manuum & pedum cum isto vnguento. *Lotio.*

Recip. Olei nenupharini, violacei, vnguenti populnei, ana vnc. β. Opii, G. iij. croci gr. vj. Tritis puluerabilibus cum exiguo ceræ fiat vnguentum. Cum quo vnguantur pulsus temporū, manuum, & pedum, & hoc debet fieri post cibum, per vnam horam, vel sero, scilicet cubitum eundo: quod si ista non suffecerint, deaur ista portio serotino diluculo, vel per duas horas post cibum.

Recip.

Potio somniferæ. Recip. Syrupi papauerini, 3. j. aquæ lactucæ 3. ij. Misce, detur iste potus calidus, vel tepidus. Loco aquæ lactucæ potest poni aqua nymphaeæ.

Ad idem, si ista non suffecerint.

Pilulæ soporiferæ. Recip. Pilularum de cynoglossa, 3. ij. gr. iij. vel si res postulat, paulò plus. Fiant pilulæ num. iij. Detur vna de eis quando itur dormitum.

Aliud pro uocatum somni solenne. Vtcrius ponatur fructus papaueris albi in pistato, vel contutatum, est enim solenne in prouocatione somni. Pilulæ de lingua canina sub alio titulo describuntur à Mesueo in Antidotario, & Grabin, capite de tussi catharrali. Item cap. de catharro, & vocantur ab ipso pilulæ Alchabeî, quas idem valde laudat, sub auctoritate Alexandri, & pro secreto recitat, nimirum ad incrassandam materiam istam. In prouocando itaque somno, in sistendo catharro, & quocunq; fluxu ventris, & aliorum profluuiorum, denique in omnibus ægritudinibus catharralibus coërcendis ne obliuiscaris medicinæ huius solennis. Sed quia descriptio prædictarum pilularum non solum in nomendatura, sed etiam compositione variat, ac discrepat, lubet hic varietatē syntheseos subiungere, Mesueus eas sic describit:

Utilitas pilularum alchabeî. Recip. Myrrhæ 3. iij. thuris masculi 3. ij. & β. Opii hyoscyami, radicum alcachar siccatū, ana 3. ij. Confice cum succo Alchazaber humidæ. Da ex eis à ternis, vsq; ad v. in sero. sunt enim mirabiles.

Mesues cay. de catharro. Recip. Myrrhæ 3. iij. thuris masculi 3. ij. & β. Opii hyoscyami, radicum alcachar siccatū, ana 3. ij. Confice cum succo Alchazaber humidæ. Da ex eis à ternis, vsq; ad v. in sero. sunt enim mirabiles.

Alia descriptio ex dispensario Nicolai, sub nomine pilularum ad omnes morbos catharri, & sunt (inquit idem) securiores prioribus, quia ibi corrigitur opium quibusdam consolatīs, veluti croco, & rhodomelite necnon laudano.

Alia descriptio ex dispensario Nicolai, sub nomine pilularum ad omnes morbos catharri, & sunt (inquit idem) securiores prioribus, quia ibi corrigitur opium quibusdam consolatīs, veluti croco, & rhodomelite necnon laudano.

Ex Dispensario Nicolai. Recip. Myrrhæ Troglodyticæ 3. vj. olibani, & ladani, ana 3. v. opii, hyoscyami, ana 3. iij. croci, 3. j. β. radicum linguæ canis, 3. iij. Fiant pilulæ cum melle rosato sicut pisæ. Dosis iij. vel ad sum-

Ex Thesaurorum aromaticorum. mum v. cubitum eundo. In descriptione thesauri aromaticorum ponitur radicem linguæ canis 3. iij. β. & dosis 3. β. vel j.

Alia descriptio ex luminari maiore deprompta.

Pilulæ alchazaber ex lumine maiori. Recip. Cynoglossæ, opii, feminis hyoscyami, ana 3. iij. Myrrhæ troglodytidis, 3. vj. olibani, 3. v. chariophyllorum, 3. ij. cinnamomi, cozumbrī, ana 3. ij. Confice cum rhodostagmate vel aqua rosacea, & formentur inde pilulæ ad modum cicerum, ex quibus v. vel vij. (si necessitas exigit) eunti dormitum exhibeantur. Has pilulas, (sed secundum Mesuanam descriptionem) Ioannes Articula

culanus, vt præstantissimus multum commendat, in cap. de ca. Arculanus
tharro, de his quoque mentionem facit Gilbertus Anglicus sua cap. de ca.
practices lib. iiii. cap. de causis tussis. Item lib. ii. cap. de rheumate, tharro.
& eius speciebus. Gilbertus
Anglicus.

Embrocatio.

Recip. Foliorum lactuæ, violarum, nenupharis, florum car- Embroca
thami, radicum mandragoræ, corticum papaueris albi, hordei seu fomen-
mundi, ana M. j. Bulliant in aqua q. ß. fiat fomentum, applicetur tum.
in petia: si vis fortius, adde, feminis hyoscyami, papaueris nigri,
carthami, papaueris albi, ana ʒ. j. ß.

Vnctio post tomentum.

Recip. Olei violati, nenupharini, myracopi populnei, ana ʒ. Vnguentum
ß. Misce, vngatur eo caput. Eugubius ita digerit, & euacuat. Anodinum.

Recip. Syrupi violati, ʒ. j. ß. rolarum endiuæ, ana ʒ. ß. Aqua Digestum.
rum bethonicæ, fœniculi ana ʒ. j. ß. vel ij. Misce.

Euacuatio eiusdem.

Recip. Cassiæ in bolo, ʒ. j. Agarici præparati, ʒ. j. sumat post Euacuati-
cenam. um.

Adiectitia remedia propria Apho- rismi Hippocratici.

DESIPIENTIÆ, cum risu factæ quidem securiores, quæ Aphorismi
verò cum solitudine, molestæ, Hippocrates lib. vi. Aphor. liij. Hippocra-
Vbi desipientiam somnus sedat bonum, vbi verò perstat, malum, tici.
Aphor. xxij.

Phrenesis non vera, est alienatio mentis cum inquietudine, &
quibusdam intemperis sine apostemate cerebri, & cōtingit ple- Cause phre-
runq; in febribus, per vapores acidos, ascēdētes ad organa virtu- nesis nō ve-
tis cogitatuæ, vel memoratiuæ, & aliarum virtutum cerebri, aut ra.
propter malitiam in spiritibus causatam, à caliditate intensa, di- Cura phre-
stemper autur spiritus, pro debitis operationibus sensuum inte- nesis nō ve-
riorum, & maximè cogitatuæ. Animaduertendum etiam, quod ra.
aliquando accidit talis vesania, seu potius mania tempore quie- Enema in-
tis, non existente paroxysmo propter vapores, qui eleuantur ad phrenesi, e-
cerebrum, & tunc fiant enemata euacuantiæ, & diuertentiæ, & pilepsia, apo-
profunt etiam æqualiter acuta, apponendo electuaria solutiua plexia, pa-
aliqua calida, sicut sunt, hiera, electuariū Indum, Benedicta ralyfr ex ge-
laxatiua, cum decoctione herbarum quarūdam calidarū. Exēpli lida intem-
gratia, Recip. Aenesi, fœniculi, ameos, cnici, centaurii, florū cha- peria.
mamali,

mæmalis: agarici, ana 3.ij. vel iiij. Fiat decoctio sufficiens, & colaturæ addatur Hieræ picæ 3.j. mellis communis 3.ij. benedictæ 3.β. oliui puri veteris, aliquando rushacei, & salis q.β.

Nounūquam agarici loco assumimus de turbitio. Et sic prædictum clyisma enipimus efficacius reddere, in decocto ponimus 3.ij. de pane porcino. Item quando contumax est humorum noxiorum aggregatio, addimus decoctioni 3.j. interanei ficyoniæ, vel cucurbitæ syluaticæ. Et hoc iudicio periti Medici relinquitur.

Suppositoria.

Item fiant glandulæ supposititiæ, cum speciebus hieræ vigoriæ, & acuminata, vt sic dicam. Morbo necdum se remittente fiat talis epithematio.

Epithematio capitis.

Recip. Pulmonem arietinum, & pone in decoctione, chamæmali, rosarum. Et capiti applicetur calidè. Imò posset ipse pulmo solus applicari, ita sicut est, quando exenteratur, aut extrahitur è corpore animalis.

Somnus hoc pacto recuperabitur, si suo numine dexter affuerit Deus, sicubi duabus horis à cœna, quum dormitum sit eundū, hæc mistio potabilis ægrotanti propinetur.

Potio somnifera.

Recip. Syrupi violacei nenupharini papauerini ana 3.β. aquæ decoctionis papaueris albi 3.ij. Misce, detur vt suprâ propositum est.

Alius haustus etiam pro dolore capitis.

Haustus soporificus, in phrenesi, et cephalalgia.

Recip. Syrupi papauerini 3.j. oxyssacharæ 3.β. aquæ decoctionis coriandri præparati 3.iiij. Misce, fiat haustus, quem sumat binis à cœna horis, ac mane etiam.

DE APOPLEXIA. Cap. iiii.

Definitio.

Gal. lib. de finitionum medicarū.

APOPLEXIA morbus est obstupidæ mentis, & intellectus, cum insensibilitate, & concussione corporis, persuasum autem vulgò est, eum, qui repentina morte corrui: euenire id, gutta sanguinis è capite in cor delata.

Aphorismi Hippocratici.

Aphorismi Hippocratici.

1 SOLVERE apoplexiam fortem impossibile: debilem verò nõ facile, Hippoc. lib. ij. Aphorif. xliij.

2. Strangulati, & dissoluti, non tamẽ mortui, non reuertuntur, quibus spuma circa os fuerit, nõ reficiuntur: idẽ lib. ij. Apho. xliij.

3 Apoplectici fiunt maximè à quadragesimo anno, vsque ad sexagesimum, idem lib. vj. Aphor. lvij.

4. Apoplecticus ante quartum diem non est sepeliendus, quia humores aliqui mouentur in primo die, aliqui secundo, aliqui tertio, aliqui quarto: vnde expectandus est motus humorum.

Ad cognoscendum apoplecticum esse viu-
uum, aut mortuum.

Recip. Cotum carminatum, & ponas ante os, clausis bene fenestris in cubiculo, vnde si mouebitur cotum, signum est vitæ, sin minus, mortis: idem fieri potest adnota naribus plumula.

Ingenia, siue notæ viui, vel mortui apoplectici noscuntur plurifariam, de quibus assatim agit Marcus Gatinarius in sua Praxi. cap. de cura Apoplexiæ.

Marcus Gatinarius.

Hæc ægritudo differt à præfocatione matricis, præfocata nanque sentit, audit, habet operationes sensuum interiorum. Præfocata stetit aliquando per diem clausis oculis, nihil loquens, hæc adstantes putabant esse mortuam: accitus medicus adfixit cucurbitulas in vertice capitis, credens esse à catharro, qui eam ferè interfecisset: tandem alius superueniens, fecit fricationes in partibus inferioribus, & posuit vëtosas ad diuertendum materiam à superioribus, quo facto, euigilauit illa, & cœpit loqui, recitans omnia, quæ circa se erant facta, & sic fuit curata.

Differentia inter Apoplexiam, et strangulationem Matricis.

Frictio cucurbitulatio.

Modus phlebotomandi in apoplexiâ.

1. Primò fiat detractio sanguinis ex vtraque cephalica in manibus: quæ euacuat, & diuertit.
2. Secundò in venis sub lingua.
3. Tertiò in vena frontali.

Modus phlebotomandi in apoplexiâ.

Aliquando tamen à saphena est incipiendum, vt retentione mensû, & hæmorrhoidarû longa, corpore existente plethorico.

Post phlebotomiam vinciantur adiutoria brachiorum & coxarum ligatione valida, vt materia trahatur infrâ.

A venis apoplecticis cauendû, nisi in maximis causis, eò quòd periculosa sit harum incisio, & difficulter consolidetur, sic etiam à venis aurium, & narium.

Apoplexia à sanguine rara, phlegmatica frequentior, cuius hæc est cura.

Clystere in apoplexiâ phlegmaticâ.

Cura apoplexiæ phlegmaticæ, clystere.

Recip. Centaurii minoris, pulegii, calamenthi, origani, Stæchadis Arab. foliorum ruthæ, bethonicæ, ana M. j. vel ß. carthami contusi vnc. j. anesi, fœniculi ana drach. ij. colocynthidis, & agarici in petia linea rara ligatorum drach. iij. Omnia simul bulliât in ß. q. aquæ, ad consumptionem tertiæ partis. Colaturæ Recip. vnc.

vnc.xv. In quibus dissolue, sacchari rub. vel albi vnc.j.β. hieræ picræ, hieralogodii ana vnc.β. diafenæ: vel diaphœnici drach. iij. olei ruthacei vnc. iij. salis gemmei, vel communis drach. iij. vel ij. vitellorum ouorum num. j. vel ij. Fiat clystere, imponatur calidè, educit materias phlegmaticas à capite potenter.

Aliud clystere ad idem.

Enema ad idem.

Recip. Centaurii vtriusque, arthanitæ, ruthæ, abrotani, polypodii quercini ana M. j. Bulliant omnia in vino albo pleno, & aqua, ana partibus æquis ad absumptionem medietatis. Colaturæ recip. lb. j. olei laurei vnc. iij. hieralogodij vnc. j. salis gemmei drach. iij. vitellorum ouorum num. ij. Misce, detur vt supra.

Aliud ad idem.

Enema ad idem.

Recip. Polypodii quercini, stœchadis Arab. hellabori candidi, carthami, centaurii minoris, ana M. j. Bulliât in aqua q.β. Colaturæ adde, hieræ simplicis, hieralogodii, vel benedictæ laxatiuæ ana drach. vj. vitellorum ouorum num. ij. salis gemmei drach. iij. Misce, fiat enema.

Suppositoria ad idem.

Suppositoria.

Recip. Salis gemmei subtiliter puluerati, specierum hieræ picræ ana drach. j. cum melle, q.β. fiant suppositoria tria, & vnum post aliud imponatur.

Alia.

Recip. Salis gemmei vnc.β. cum melle, fiant suppositoria. Nō vimur in Italia helleboro albo, quia est venenū. In aliis verò regionibus est bene competens.

Ad intra.

Valet anacardina, & mel anarcadinum. de quo vide Matthæū Gradensem cap. de paralyfi. Loco autè anacardinæ recip. scrup. j. theriaces antiquæ, vel mithridatii, vel diacori, quod valet à proprietate occulta, impone in os. Fiat sternutamentum ex conditi seu struthio, veratro albo, vel sic:

Sternutatoria.

Recip. Piperis, vel pyrethri, vel sinapis parum. Puluerentur, & fiat sternutatorium, naribus insufflandum. Sternutatoria do mestica. Succus bletæ, sampsuchi siue maioranæ, menthæ. Sternutatoria fortia, succus iridis, puluis minutus hellebori nigri, aliàs albi, vel piperis, per cannam naribus immissam insufflati.

Masticatoria

Masticatoria.

Staphisagria, & eius decoctum semen, item de cataputia maiore. olei de kerua drach. ij. prima vice, secūda, drach. iij. & sic deinceps semper augendo, cum decoctione raphani, primò vnc. j. secun

secūdo, ʒ. j. β. & c. Multūm valet datū in os, Rhazes. j. Cōtinent. j. *Rhazes 1.*

Gargarismus ex decoctione staphisagrię factus eque prodest. *Continēt. 1.*

Embrocatio facta purgatione. *Gargariz-*

Recip. Sampsuchi sicci, foliorum, & granorum lauri, abrota- *mus.*

ni, saluię, Sthœcadis, radicūm acori, bethonica, ana M. j. bulliant *Embrocæ-*

in β. q. aquę, fiat fomentatio ab alto, cum spongia, vel cum filtro, *tio.*

alius codex ponit cum vitro.

Vnguentum.

Recip. Olei laurei, iuniperi, costini, ana ʒ. ij. castorii, euphor- *Vnguentum.*

bii, ana ʒ. j. cerę, parum. Feruefiant simul, & fiat vnguētum de-

bitę spissitudinis.

Emplastrum.

℞. Sinapis, M. iij. vel iiij. caricarū, nume. x x. euphorbii, opopo *Emplastrū.*

nacis, castorii, serapini, ana ʒ. β. Fiat Emplastrum supra caput.

Electuarium.

℞. Mithridatii electi, diambre, ana ʒ. iiij. alijs ij. diamoschi dul *Electua-*

chis, ʒ. j. Electuarii pliris narcoticon, ʒ. j. β. seminis prœonię colle- *rium.*

cti sub defectu Lunę, nucis muscatę optimę, tenuissimè puluera-

tę, ana ʒ. iiij. confectiōis Anachardinę, ʒ. x. Fiat electuariū cum

Syrupo de corticibus citri: Loco cuius potest accipi theriacę, ve-

teris mithridatici, vel diacori.

Ius cicerum rubeorum, qui habent nitrositatem, & brodium gallinarum, loco victus multūm laudantur. Ciceres enim pro-uocant vrinam, & secessum, aperiunt meatus, ponantur prius in infusione, decoquantur postea ad fracturam valvulorū siue corticū, addatur salvia, & rosmarinus. Potus sit hydromeli, vel aqua mellis, vt aquę partes septē mellis j. cum aqua saluię, Ius carnis leporis, turdi, merularū, optimè conuenit. Istis non conferen-tibus fiat cauterium potentiale.

Cauterium potentiale.

Recip. Cātharides abscissis capitellis, & alis, pulueratas, ʒ. ij. ni *Cauterium*

sce cū fermēto in quātitate cōuenienti, & aceto, deinde fiat pasta. *potentiale.*

De qua recipe partē vnā, quę reducatur ad formā rotundā, quę

abrasis capillis applicetur cōmissurę coronali, & maneat quousq;

fiat vesica, quę cum acu rūpatur, vt exeat humiditas. Demū facta

exhulceratiōe, recipe granū ciceris rubei, & ponatur super locū

vesicatū, & ligetur ita fortiter, vt maneat super loco, & tūc fiat fo-

ramē, & teneatur apertū, per vnū, aut alterū mensem, vsq; ad pur-

gationē cerebri: cōmuniter abradunt caput, deinde accipiūt cepe

momentū, super quod ponūt sal, & cū hoc fricant fortiter caput,

vnde generantur ampulle, quibus ruptis emanat humor noxius;

*Cauterium
actuale.*

Cauterium actuale, vel artificiale.

Recip. Cauterium ferreum punctuale, ita quod cuspis sit puncta, obtusa, pauca longitudinis, quod apponatur circa commissuram coronalem, quoad fiat crusta, deinde remoueaturs escara, seu crustula, cum butyro recenti, qua remota, impone granum ciceris, & fiat vt supra, quod (auxilio Dei) sanat apoplexiam.

Corodini consilium.

1 Corodinus primò statim die phlebotomauit apoplecticam puellam, & curata fuit.

2 Item in apoplexia, Epilepsia, paralyfi, & aliis passionibus nervosis, fecit ab eodem latere in brachio cauterium potentiale, cæteris paribus sic dicere solebat, &c.

3 Primò fiat emplastellum ex linimento, sicut scis, vnguento albo, & cerusa, videlicet prohiberet, ne vicinæ partes corrumperetur.

4 Postea adhibebat cauterium potentiale longitudinaliter circa cephalicam, & ad surdam auditionem porro in oculorum deloribus, est saluberrimum remedium, in vtroque brachio.

5 Remota causa ponitur aliquid quod prohibeat consolidationem.

6 Curtius etiam in capite faciebat huiusmodi cauteria, ex cantharidum pulueribus, cum aceto, & cera, ex euphorbio, & aliis.

Apposititiæ medelæ.

Pulvis contra vertiginem, epilepsiam, & apoplexiam. DETVR pulvis sequens ex aqua basilici maioris, vel lilii conuallis, aut lauandulæ, pulvis aduersus scotomiam, epilepsiam, & apoplexiam expertus.

Recip. Granorum pæoniæ, coriandri præparati, nucis muscatæ, visci quercini, ana ʒ. s. cubearum, galangii, macropiperis, tormentillæ, zingiberis, ana 3. j. florum anthos, vel foliorum eius, 3. ij. sacchari taberzeth. ʒ. ij. Fiat pulvis, detur omni mane, & sero, p. j. vel ij.

Mistura ad idem, & etiam contra Paralyfim.

Recip. Aureæ Alexandrinæ, Mithridatici optimi, ana, ʒ. s. electuarii de pæonia, ʒ. j. diamoschi, diambrex, ana, ʒ. s. 3. j. Fiat mistura cum sufficienti syrupo Stœchadite.

Mistura contra paralyfim, & apoplexiam. Et de hac mistura potest quis vti singulis septimanis setra paraly mel, aut bis, in aurora ad pondus floreni vel solidi vnus, aut ultra, si lubet.

Nolo etiam pios lectores celare consultum D. Ioannis Manardi

di, collatæ Doctoralis laureæ Brabeutæ mei, mihi priuatim ab ipso impertitum. Primò vtendum iis pilulis in introitu lecti.

Recip. Aloës, scammonii, bdellii, hellebori nigri, colocynthidis, gummi, ana p. j. Euphorbii, nitri, ana p. f. Formentur cum succo brasicæ rubræ. Dosis, iij. vel v.

Electuarium ad idem, mane, & vesperi sumendum, dosi drachmæ, j. vel paulo plus.

Recip. Pyrethri, p. j. mellis cocti, & expumati, p. iij. Fiat ad modum eclegmatis.

Mirè etiam conducit decoctum hyssopi, bibitū ieiunè.

Et syluestris Rutha assidue odorata.

DE LETHARGO. Cap. v. Definitio.

LETHARGVS est inexpugnabilis dormiendi cupiditas, vel ternus aliàs quoq; dictus, eo, quod qui hoc laborant, æterno veluti sopore afficiantur.

Aphorismus.

IN quo morbo somnus laborem præstat, mortale. Aphor. 12. Somnus fortis causatur à vaporibus eleuatis à digestionē prima, qui vapores sunt multum crassi, & turbidi.

Mediocris verò à vaporibus secundæ digestionis, qui sunt mediū inter subtiles & crassos. Leuis autem à vaporibus tertiæ digestionis, qui sunt suaues & muliebres, & ideo faciliè resolubiles.

Competunt in hac ægritudine suppositoria, posita in capite de Apoplexia, & sequens egregium est ad hoc.

Recipe. Hieræ ʒ. f. colocynthidis 3. j. vel ij. salis baurach vel gemmei 3. j. mellis quod satis est, fiat suppositorium, & non imponatur non cocto melle, ne comburatur. Et quandoq; additur agaricus, pro arbitratu medici.

Clystere ad idem.

Recip. Camomillæ, meliloti, centaurii minoris, pulegii, calamenti, ana M. f. carui, ameos, anesi, sceniculi, ana ʒ. f. vel j. cumini 3. ij. agarici in petia ligati 3. ij. colocynthidis interioris, ligatæ in petia linea 3. j. Bulliant omnia in s. q. aquæ ad cōsumptionem medietatis, deinde coletur, & de colato. Recip. ʒ. xv. in quibus dissolue, sacchari rubei hieræ picræ gal. hieralogodii ana ʒ. f. olei

camomillim ʒ. iij. falis communis ʒ. ij. Misce, fiat enema, quod optimum est. Euacuat enim à capite, & aliis membris. Facto hoc clysteri, accipiantur istæ pilulæ:

Pilule in le Recip. Pilularum cochiarum Almanforii ʒ. ij. s. Reformetur
thargo bo- pilulæ nume. v. & dentur sero.

na,

Canon.

Repercussiva non debent in hoc casu ultra tres dies administrari, quia omnis materia interim fluere ad locum.

Postea iussulentur aliqui pulveres, ut condisi, hellebori albi. Postremò apponatur abrafo capite emplastrum positum in capitulo de Apoplexia.

Confectio Hydromel aliquando est magnæ commissionis, & eo utuntur
aquæ mel- authores, ut accipiendo, mellis electi, boni, & expumati partē j.
lis. aquæ fontanæ vel rosacæ partes octo. Bulliant ad consumptionem medietatis.

Aliquando est paucæ commissionis, ut recipiendo partem j. mellis, & partem aquæ, & est pauci nutrimenti, multum tamē humectat. Aliquando est commissionis mediocris. Anesum non administratur, quoniam somniferum.

Diaeta.

OMNIA euaporantia, & acrumina, uel acuta, sunt hic prohibenda: Similiter & vinum, detur autem brodium cicerum rubeorum, caulium quoque leuiter coctorum: Et vinum granatorum conuenit. Anesum non administratur, quia somniferum. Melior omnia alia administratione est exhibitio clysteris: item supposito-ria bene faciunt. De his lege Guainerium, cap. i. de Lithargia.

Guainerius.

Adiunctiones propriæ.

Diospolites. *Gordonius.* EVELLANTVR vibrissi, seu pili barbæ, fiant sternutamenta, olfaciat æger nidorem concrematorum capillorum, & succedat, fricentur fortiter extremitates, adhibeantur odoramenta expurgifica, ex ruta, castorio, & aceto confecta. Demum ingeratur ori diospolitici, Galenici, vel Aeginetani quantum capit cochlearium j. cum posca. Neque interim obliuisci oportet naturalium excitationum, quæ phlebotomia, clysteriis, & balanis (dum pharmacis non sit integrum) fieri queunt. Refert Gordonius quosdam lethargicos, facto ingenti strepitu, clangore, quin & porcino grunnitu ex insperato suscitatos esse.

De

DE CONGELLATIONE

Cap. vi. Diffinitio.

CONGELLATIO, secundum Sillanum, & Gordonium, est affectio puppis capitis, vel cerebri, propter quam homo sensus expers redditur, & motum in toto corpore perdit. Eius materia est frigida, & sicca, ut melancholia, & phlegmatica vitrea, aliquando causa eius est, aer valde frigidus, & siccus, unde moriuntur plures in regionibus Septentrionalibus.

Linimentum.

Recip. Castorii, euphorbii ana ʒ. f. olei sambucini. ℥. j. Misce, *Linimentum*, inungatur eo posterior pars capitis.

In humore melancholico clystere.

Recip. Polypodii, epithymi, foliorum sene ana M. f. stœchadis *Clystere in* Arab. calamenti, pulegii, ana M. j. vel f. hellebori nigri ʒ. f. vtriusque saluæ, florum boraginis, buglossæ ana M. j. vel f. Bulliant *congelatio-* ne melacho- omnia in f. q. aquæ, ad consumptionem medietatis. Coletur: *lica.* colaturæ.

Recip. ʒ. x v. In quibus dissolue, hieralogodii, electuarii Indii maioris Ana ʒ. vj. olei camomillini ʒ. iij. vel iij. (aliàs x.) salis gemmei, vel communis ʒ. ij. vitellum vnius oui. Fiat enaxma.

In humore phlegmatico congelato, vel vitreo,

Recip. Stœchadis Arab. maioranæ, bethonicæ, saluæ, radicum *Clystere in* acori & citrinæ, ana M. f. centaurii minoris tantundem carthami *congelatio-* contusi ʒ. f. Pulpæ colocynthidis, ligatæ in petia rara, ʒ. j. sagari- *ne phlegma-* ci electi similiter in petia ligati tantundem, vel ʒ. ij. Omnia bul- *tica* liât in f. q. aquæ, ad excoctionem dimidii. Coletur: Colati. Recip.

ʒ. xv. in quibus liquantur sacchari rubei ʒ. j. f. electuarii de baccis lauri ʒ. vj. diaphœnici ʒ. ij. olei communis ʒ. iij. salis gemmei, vel communis ʒ. ij. vitellum vnius oui. Et fiat Clystere.

Hoc facto remoueaturn mala complexio frigida, & sicca, subscriptis remediis.

Inunctio.

Recip. Olei sambucini spicati, ruthacei, castorini vel costini, *Inunctio*, ana ʒ. j. In hoc oleo calide vehementer infundantur petiæ huæ, & applicentur posteriori parti capitis, vel cerebri.

Aliud linimentum.

Recip. Piperis, euphorbii, pyrethri, castorii ana ʒ. j. f. uel ij. f. *Linimentum*. Omnia pulueretur, & cum oleo costino, q. f. reducatur ad formâ

linimenti. Cum quo calidè inungantur partes posteriores capitis.

Sed ad intra peculiariter vtimur isto electuario, sumendo bolum castaninæ magnitudinis mane & sero, quando itur enbitum.

Electuarium. Recip. Theriaces bene fermentatæ, mithridatici optimi, diamoschi dulcis, diâbræ ana 3. vj. Misce cum syrupo stœchadite, & formetur electuarium,

Dosis castanæ quantitas in mane, in sero autè quantitas auelanæ vnius. Et vno quoque istorum per se vtatur, secundum prædictum modum.

Anacardina mistura. Item anacardina confectio ad hoc est valde conueniens, & utilis. Et etiam mistura de eadem facta, superius descripta in appositiis medelis, cap. de Apoplexia.

Linitio. Aqua vitæ, siue ardens, linita super posteriore parte capitis, est multum opifera. Vtatur regimine calido, ex omnibus sex rebus non naturalibus.

DE PARALISI. Cap. vii.

Definitio.

*Gal. li. De
sim. med.*

PARALYSIS, est affectus motû voluntarium offendens, in partibus, vel parte quadam contingens. Fit autem neruis, vel musculis patientibus. Itaque neruorum resolutio potissimum dicitur, vbi motus deperditus est. Vbi verò partium aliquarum sensus perit, eam partem sensus expertem, resolutam verò non adeò dicere consueuimus..

*Idè de locis
affectis lib.*

ii. cap. x.

Idè de Sym-

ptomatum

causis lib. i.

Principio igitur stupidi fiunt, deinde omnino & sensum, & motum amittunt. Nominaturque huiusmodi ipsorum vitium paralysis.

Causæ, signa.

CAUSAE primitiæ, Ligatura fortis membri, cōpressio cerebri, vel neruorum ex percussione, contusione, attritione, apediatione, motibus laboriosis, casibus, dislocatione spondilium, & spinæ dorsi, incisione neruorum, seu venarum per transuersum, timore, & similibus animæ accidentibus, nimia frigiditate, regimine humido in rebus non naturalibus.

Signa harum causarum ex relatione patientis, & astantium habentur.

Causæ antecedentes, sanguis aliquando, phlegma plurimum, melancholia raro, cholera, si aliis humoribus permiscetur. Signa horum humorum sæpius dicta sunt: Apoplexia, epilepsia, colicæ, suffoc

suffocatio matricis, febres temporales, spiritus crassus, paucus infectus mala qualitate. Signa istorum scilicet quæ præcesserunt.

Causæ coniunctæ, Apostema, oppilatio, in origine nuchæ, in vna parte nuchæ, ineptitudo membrorum, actu propriæ virtutis.

Alia litera sic habet:

Causæ coniunctæ signa sunt, apostema, febris, dolor, tumor, & durities in loco, oppilatio in origine nuchæ, excepta facie, totum corpus patitur, aliquâdo in vna parte nuchæ, illius pars eiusdem lateris patitur.

Et si mala complexio Calida, & sicca rarò est causa paralyfis, quia facit ad sensum, & motum, immoderata tamen caliditas, & siccitas debilitat sensum, & motum in membris, & consequenter causat paralyfim: quia sic Galenus ait ij. part. Aphor. commento *Gal. ij. par. xx.* Omnis (inquiens) immoderata intemperies deiecit, aut exoluit actum, vel operationem propriæ virtutis. Fit igitur sæpius à materia phlegmatica subtili in porositatibus neruorum imbibita, & ipsos mollificante, resoluente, aut relaxante, vnde fit pro- *Aphor. cõ- mento xx. Paralyfis vnde fiat.* longatio nerui ad differentiam spasmi: quia spasmus fit à materia crassiori implente neruos, vnde fit abbreviatio secundum longum, & secundum latum augmentatio.

Differt paralyfis à spasmo. In illa pars sana attrahit ægram: in hoc contra. Secundò, quia membrum paralyticatum prolongatur, secundum vt iam dictum est. Tertiò, quia fit à materia. Quartò, quia membrum paralyticatum potest plicari, & leuari cum alia, vel altera manu flecti, spasmatum autem non. *Differentia inter Paralyfim, & Spasnum.*

Vrina vt plurimum in eis est alba, quandoq; rubrificans valde, ob debilitatem renum, in discernendo sanguinè ab aquositate, aut debilitate venarum, ab attractione sanguinis, aut dolorè, qui fortasse est cum eis, aut ægritudine aliam eis propinquam.

Nucha similis est cerebro in dispositionibus suis, ad duas diuisiones, licet ea sensus non discernat.

Præfagia.

- 1 PARALYSIS ex nerui incisione per trāsuersum est incurabilis. *Præfagia paralyfis.*
- 2 Urina infantum viridis paralyfim innuit.
- 3 Stupor, & tremor perseverans, præcedit, & nuntiat Paralyfim.
- 4 Facies sana manet, nisi causa sit in cerebro.
- 5 Paralyfis in senibus, vix aut nūquam curatur, quia sunt debiles, in radice, & phlegma, & humores gelidi continuè generantur in eis.

- 6 Si febris superuenerit Paralyſi, bonum: quoniam conſumit Paralyſim.
- 7 Superueniente tremore, bonum: quia fit expulſio materiæ.
- 8 Si membrum paralyticatum minoretur, aut extenuetur, malum: quia ſignum eſt, quòd non nutritur. Et ſi color eius mutetur, & non ſit ſicut color reliqui corporis, malum ſignum, & indicium incurabilitatis.
- 9 Si homini paralytico non citò ſuccurratur, paralyſis fit conſuetudinaria, iſque clinicus redditur, & fit morbus conſequenter immedicabilis.
- 10 In omni ægitudine neruorum, quātum ſpectat ad digeſtionem, euacuationem, reſolutionē, &c. debemus incipere à lenioribus, & paulatim ad fortiora procedere, ue agitata materia in principio, plus furiat, ac fluat ad locum doloroſum. Licet Rhaſes à pilulis fœtidis incipiat, quæ ſunt fortiſſimæ, tamen præſupponit alia generalia, & leuiora præceſſiſſe.
- 11 Non ſolùm eſt intendendum membris paralyticatis, ſed etiā, & prius origini neruorum, vt nuchæ, & cerebro tanquam cauſis, deinde membris paralyticatis.
- 12 Quando fit phlebotomia, fiat per antithieſin, hoc eſt, partem oppoſitam.
- 13 In ægitudinibus chronicis debemus interpolatim medicinaſ adminiſtrare, ne natura laſſetur, & quodam modo aſſueſcat medicinis.
- 14 Interea verò dum quieſcitur, debemus reſumere virtutem, & confortare.
- 15 Quæ applicantur, ualere dicunt in hac ægitudine, ſecundū qualitates primas, ſecundas, & tertias.

Digeſtio materiæ, & euacuatio.

Digeſtium leue.

Digeſtium. Recip. Oxymelitis ſimplicis, mellis roſati colati, ana 3. vj. a. quarum bethonica, ſaluia, 3. j. β. Miſce. quater aut quinquies exhibeatur potus iſte.

Deinde tempore intermedio fiat tale Clyſterium.

Clyſtere. Recip. Chamæmeli, aneſi, foeniculi, ſaluia, bethonica, ana M. j. vel β. Fiat decoctio ad conſumptionem medietatis, de qua reci. 3. xv. In quibus diſſolue, ſacchari rubri 3. j. β. vel ij. mellis roſati colati, 3. j. β. vel ij. ſalis, 3. ij. olei communis, 3. ii. vel iiij. Miſce, fiat clyſtere.

Pilule. Hoc facto, poſt aſſumptionem ſyruporum uſque ad quintum diem

diem, detur hæc medicina mane ante diem per duas horas.

Recip. Pilularum de hiera simplici de hiera Nicolai, agarici trochiscati, ana $\mathfrak{z}$. j. Formentur pilulæ, v. cum syrupo stœchadite. Post exhibitionē huius medicinæ, quiescat æger per j. vel ij. dies, & transacto biduo, iterum vtatur sequenti digestiuo fortiori, sic continuaudo per quinq; dies.

Digestiuum priori valentius.

Recip. Syrupi stœchaditis cum speciebus, mellis rosati colati, *Digestiuū.* oxymelitis simplicis, ana $\mathfrak{z}$. β . aquarum iuæ, bethonicæ, absinthii, ana $\mathfrak{z}$. j. β . vel j. Misce detur in aurora.

Deinde fiat iterum euacuatio cum istis pilulis.

Recip. Pilularum cochiarum $\mathfrak{z}$. ij. fœtidarū, agarici trochiscati *Pilulæ.* ana $\mathfrak{z}$. β . Fiant pilulæ septem cum syrupo stœchadite. Exhibeantur vt alia. Et vsq; ad istud tempus vtatur dieta tenui, quæ dicitur, & hoc tempore potest fieri lenitio, vel iniunctio circa nuchā, & membrum paralyticatum.

Cum oleo camæmelino, Anethino, & mastychino, Elapsa *Iniunctio.* xii. die, veniendum ad fortiora, & fiat tale digestiuum.

Recip. Oxymellis scyllitici, syrupi de stœchade, mellis rosati *Digestiuū.* colati ana $\mathfrak{z}$. j. vel β . aquarum iuæ bethonicæ ana $\mathfrak{z}$. j. β . Misce. Aromatizetur cum exiguo nucis muscatæ, sic accipiat portunculula nucis muscatæ, & ponatur in syrupo fero, per totam noctē, postea coletur syrupus, & detur calidus mane ante diem, sicut alij, & superdormiat ad libitum.

Postmodum exhibeantur istæ Pilulæ.

Recip. Pilularū fœtidarum Rhazis $\mathfrak{z}$. ij. cochiarū eiusdem $\mathfrak{z}$. β . Reformatur pilulæ v. i. cum Syrupo stœchadite, & præbeatur.

Diuersio fiat primū cum diuertentibus euacuando, vt cum *Pilulæ.* sequenti Clystero.

Clystere.

Recip. Centauri minoris, camæmeli, vtriusque saluiæ, betho- *Clystere dī* nicæ, stœchadis Arab. ana M. j. Herbarum paralytis M. j. β . pulpæ *uersiuum.* colocynthidis ligatæ in petia $\mathfrak{z}$. ij. carthami parum contusū $\mathfrak{z}$. β . Fiat decoctio in f. q. aquæ, ad consumptionem medietatis. de colato.

Recip. $\mathfrak{z}$. xv. in quibus dissolue sacchari rubei $\mathfrak{z}$. j. hieræ picæ, hieralogodii, ana $\mathfrak{z}$. β . mellis rosati colati $\mathfrak{z}$. j. β . olei ruthacei $\mathfrak{z}$. iij. salis communis $\mathfrak{z}$. ij. Misce, fiat Clystere.

Fricationes possunt fieri in parte sana, ad diuertendum in par- *Friclio.* te ægra. Vbi autem facta esset, possunt exquisitè fieri fricationes

in partelæsa. Similiter hoc tempore possunt adfigi c ucurbitulæ membro læso, versus capita lacertorum.

Cōfortatio. Cōfortatio cerebri, & neruorū, & resolutio residuæ materiæ.

Primò quantum ad localia, quæ applicantur nuchæ, & membro læso, ordinari potest admodum sequentis inunctionis.

Inunctio. Recip. Olei costini secundum Rhazem, olei Vulpini, latericii, ana 3. vj. pinguedinis lupi, vulpis, vrsi, vel melis ana 3. ij. iuæ, primulæ veris, saluiæ ana 3. β. Puluerāda puluer ētur, & liquefacienda liquefiant, & ex prædictis, & exiguo ceræ fiat inūctio, & inungatur patiens, vt dictum est.

Oleum Viperinum.

Oleum viperinum. Recip. Tres, vel quatuor vipersas, absciendantur partes extremæ, caput, & cauda per quatuor digitos, reliqua verò pars per quatuor frustra diuidatur, & in olla perforata ponatur, quæ olla ponatur in ollam aliam maiorē, deinde orificia earum claudantur bene cum luto vt expirare nō possint, deinde collocetur, aut statuatur in cacabo pleno aqua ebulliente, & ibi stet, continuè bulliēdo per duas horas in olla, tunc extillabit liquor à viperis, quæ erant in olla perforata: cum illo oleoso liquore inungatur nucha, & membra paralyticata, siquidem à proprietate valet paralyticis.

Aliud oleum ex ciconiis optimum ad idem.

Oleum ex ciconijs. Recip. Ciconiam vnā, & extractis visceribus, & deplumata ea bulliat in f. q. olei communis, quousq; dissoluatur, ita vt carnes ab ossibus separentur, deinde carnes accipiantur, & fortiter pistentur, & denuò bulliant in prædicto oleo, & postquā bullierint, extrahantur ab oleo, & fortiter exprimantur. Et illud oleū æquiualens est priori, habetq; eundem vsum.

Aliud ad idem, quo peculiariter vsus est Leonellus, in omni specie arthritidis.

Aliud oleū ad idē effi- Recip. Anserem veterem, cui sceretur, & deplumetur, deinde in ventrem eius ponantur hæc:

cax. Recip. Pinguedinis anatis, lupi, vulpis, taxi, felis syluestris, ana 3. ij. saluiæ viridis, iuæ, primulæ veris, herbæ paralyfis, vel arthetice, ana M. β. Istæ herbę virides vnā cum pinguedinibus fortiter pistentur, hisq; inferciatur anser post consuatur, deinde affigatur veru, & paulatim assetur. Porro liquor adipalis ille, qui emanabit, seruetur ca sui dicto, quo inungatur nucha, & membrum paralyticum: sit autem anser pinguis, & bene saginatus.

Fit

Fit communiter balneum ex decoctio-
ne vulpis, hoc modo:

Recip. Vulpē exenteratū, & excoriatū, qui ruptis ossibus bul- *Balneum.*
liat in f.q. aquæ, quousq; caro ab ossibus separatur, deinde cū il-
lo decocto embrocetur nucha, & membrū paralyticatum. Hoc
enim est cōueniens ex cōfessione omniū autheticorū Medicorū.

Vnguen. catilinum ad idem perutile.

Recip. Catellos rufulos, euiscerentur, & elixentur in aqua suffi *Vngue. Cas-*
cienti, vsque ad exossationem, ita vt in superficie ossa sint pror- *tilinum.*
sum denudata, deinde dimittatur vas infrigidari, in quo bullie-
runt catuli. Postea liquatū colligatur, & cum illo inungatur nu-
cha, & artus resoluti.

Singularia præsidia ad idem.

Efficax remedium in paralyfi est aqua ardēs, cum qua nucha, *Aqua ardēs*
& membra paralytica inungantur, eandem locis illis resolutis
fortiter infricando.

Thermæ naturales, & sulphureæ, & a luminosæ ad hoc satis *Therma.*
sunt conuenientes. Hæc quantum ad extrinsecus administranda,
Quantum autem ad ea, quæ interiorius sumuntur, hæc cōueniunt:

Electuarium ad idem.

Recip. Diacori, diambrex, diamoschi dulcis, ana ʒ. β. De isto *Electua-*
electuario recipiat ægrotus cubitum iturus quātitatem castanearum. *rium.*
magnæ. Ad idem laudatur Mithridaticum à Galeno, & pastilli *Mithridas-*
theriaci, sic sumpti: *tium The-*

Recip. Theriacæ ʒ. j. Sumat mane, cum aqua saluæ.

riaca.

Diæta.

TOTUM regimen declinet ad caliditatem, & siccitatē. Carnes *Diæta.*
sint concoctu faciles, boni nutrimenti, modicæ quātitatis, vt per-
dicū, phasidū, & cōsimiliū, quæ cōdiantur cum aromatibus opti-
mis. Crassas autē & duræ digestionis, videlicet boum, vaccarum,
hircorū, similiter humidās, vt porcinas, castratinas, ouinas, ana-
tinas, aliarumq; aquatiliū volucrū, item frigidas herbas omnes
deuitet. Comedat saluiā, maioranā, petroselinū, fœniculū, betho-
nicā, &c. Vinū dimittat omnino. Item brodialia cuncta quantum
pote est. Bibat mulsū saluiatū, vel aquā mellis, in qua bullierit sal-
uia. Accidētia animi, sic tristitiā dimittat. Irascatur tamē aliquādo
de industria, vt humiditas resoluatur, habeat curā in ciendis ex-
crementis, vt aluus singulo die naturaliter exoneretur. quod si
negatū fuerit à natura, fiat arte cū clysteri appropriato, vt infra.

Cly

Clystere conueniens Paralyticis.

Clystere cōueniens paralyticis. Recip. Saluix, ruthæ, Stœchadis, maluæ, mercurialis, centaurii minoris, furfurum, chamæmeli, ana tertiã partem. M. j. Fiat decoctio in aqua sufficienti, vsq; ad consumptionem tertiæ partis: Colati recip. ʒ. xv. vel plusculum, dissoluendo in eodem, hieræ picræ, vel benedictæ simplicis aut hieralogodii, ʒ. ʒ. Medullæ casix, ʒ. j. mellis rosati colati, ʒ. ʒ. vel ʒ. vj. olei cōmunis, vel Camæmelini, ʒ. iij. salis cōmunis triti, ʒ. ij. Potest etiã addi prædictę decoctio ni, seminũ anisi, fœniculi, cumini, &c. parum. Et erit vigorosius.

Aliud Clystere ad idẽ. Aliud clystere ad idem, & ad Apoplexian, subeth, letargum, epilepsian. Recip. Centaurii gracilioris, abrotoni, calameti, origani, vtriusq; saluix, vtriusq; ruthæ, ana M. ʒ. seminum anisi, marathri, seseleos, ana ʒ. ij. stœchadis Arab. ʒ. iij. pulpæ colocynthidis, agarici, ana ʒ. ij. casix ʒ. ij. vel ij. ʒ. Fiat decoctio in ʒ. q. aquæ, vsque ad consumptionem tertiæ partis, deinde recipe dictæ decoctionis ʒ. xij. vel xv. in quibus eliquentur, hieræ picræ ʒ. vj. salis gemmei, ʒ. j. ʒ. Misce, & fiat clystere. Possent addi vnciæ binæ, seu ternæ olei castorini, & erit melius, & fortius.

Potus sublimis in ægritudinibus neruorum.

Guainerius Hydromeli. Recip. Aquæ pluuiialis lb. iij. mellis lb. ʒ. Alius codex ponit lb. v. calamenti, origani, ana M. j. saluix, maioranæ, pulegii, aliàs Polii, ana M. ʒ. Bulliant simul, remouendo spumam, donec aqua sit ad dimidium excocta, & tunc coletur, & in colato ponantur huiusmodi species.

Sub alia forma.

Recip. Cinnamomi electi, piperis albi, garyophyllorum, ana ʒ. ʒ. recip. Cinnamomi electi ʒ. iij. zingiberis albi, aliàs Leucopiperis, ʒ. ʒ. aliud exemplar habet, ʒ. ʒ. Ferueant vno feruore, postea remoueantur ab igne, referuetur in vase vitriato, non bene obturato donec resideat. Et quod erit clarum reponatur, & seruetur ad vsum. Hæc pro diata.

In mala complexione neruorum vnguentum præcellentissimum.

Vnguentum Arthetici. Recip. Olei laurei, nardini deterebinthina, ana ʒ. ij. vini maluatici, ʒ. viij. Pirethri, piperis, Synapis, arcenthidum, anacardi, gummi hederacei, ana ʒ. j. ʒ. Terâtur, misce in vino, & oleo. Bulliant in duplici vase, ad consumptionem vini: tunc coletur, facta optima expressione superaddantur, ceræ, chalbanes, bdellii, euphorbii, pinguedinis castorii, adipum vrsini, & anatini, ana ʒ. ij. Fiat vnguentum arte, quod habeo valde singulare, de quo fiat vinct

vnctio, & non nisi post bonam euacuationem. Incipiat autem à collo inungi.

Adtexta pharmaca.

PRIMITVS vtendum eiusmodi syrupo, qui simul digerit & *Syrupus*
euacuat. Dosis eius est triēs, aut quincunx in aurora. recip. radi- *pro para*
cum acori, lb. β. saluix M. iij. florum Stœchadis Arabi quartam. j. *lyticis.*
turbith electi gummosi, 3. j. agarici electi, 3. vj. zingiberis, 3. j. β.
Contusa decoquantur in lb. iij. aquæ vsq; ad consumptionem 3.
partis: cui decoctioni adde, syrupi stœchaditis, 3. vj. mellis rosati
colati, sacchari, ana 3. iij. Fiat syrupus longus secundum artem,
bene clarificatus, & aromatizatus, cum xyloaloes, cinnamomi,
& nucis myristicæ, ana q. β. Pro maiore euacuatione sumat no- *Pilula.*
ctu pilularum Arabicarum 3. j.

Vnguentū optimum in cōfortatione membrorum,
de quo fiat vnctio, præcedentibus tamen
vniuersalibus iam commemoratis.

Recip. Olei laurini, de terebinthina, nardini, balsamini, pe- *Vnguentum.*
trolei, ana 3. ij. vini maluatici, 3. viij. vini sublimati, 3. iij. pyrethri,
piperis, synapis, granorū iuniperi, gummi hederæ, anacardi, lada
ni puri, ana 3. j. β. Terātur, & misceantur simul, cum oleis, & vino,
& bulliant ad ignē, in duplici vase, vsq; ad vini consumptionem,
& tunc coletur, facta optima expressione, postea superaddantur
ceræ, chalbanes, bdellii, euphorbii, myrrhæ, pinguedinis castorii,
Adipis vrsi, Et anatis, ciconiæ, ana 3. ij. Fiat vnguentum arte.

Balsamum pretiosissimum ad idem,
& alia multa.

Recip. Ligni aloes, lotones. ij. opoponacis, resinæ pinæ, bdell-
lii, galbani, myrrhæ, mastiches, sarcocollæ, ana lotonem j. olei
benedicti, lotones num. iij. ladanī, lotones ij. carpobalsami, xylo-
balsami, opobalsami, vel balsami artificialis, ana lotonē j. oliba-
ni, daphnelxi, sanguinis draconis, castorii, spicæ nardi, galangii,
gubeborum, maceris, cinnamomi, cardamomi, melicetorū, corti-
cum citri, ana lotonem j. olei de terebinthina ad pondus omniū,
oliui veteris, lb. j. β. Pistentur gummi subtiliter, dein superfunde
tantum viui adusti, vt alia obruat, aut obtegat, postea ponatur in
balneo Mariæ, per triduum, ad digerendum, pōst adde reliqua.
Pulueranda puluerentur, & addito oleo de terebinthina, & oleo
cōmuni iterū digeratur in balneo Mariæ, vel in fimo equino per
xiiij. dies, demū destilletur in cinere lento igne, secundum artem.

De

LEONELLVS FAVENTINVS DE TREMORE, ET stupore. Cap. VIII. Definitio.

*Taliās ner-
uum.*

STUPOR est mēbri ablata, vel diminuta sensatio, propter ta-
ctiuorum spirituū paucitatē, aut ipsorū, seu membri indebitā
dispositionē, ab alicuius rei mala qualitate eisdē impressā causā-
tam. Quidam aliter sic definiūt: Stupor est diminutio sensus tan-
tūm si deferatur sensus per vnū† mēbrū, & motus per aliud: sed
si ambo per vnum neruū, stupor est diminutio sensus, & motus.

Stuporis & tremoris signa, & causæ.

EAEDEM sunt causæ stuporis, tremoris, & paralyfis, nisi
quòd discrepant secundum maius, & minus: quia maior est oppi-
latio in paralyfi quàm in aliis.

*Arculanus
causa stupo-
ris.*

Tremor & stupor sunt viæ, vel incurfiones in paralyfim. De
causis huius morbi lege Arculanum. Membra stupida videntur,
& esse maiora, & grauiora, quàm antea fuerint, quia spiritus sen-
sitiui, & motiui non possunt liberè transire ad membrum, pro-
pter quam inopiam sequitur malus motus, in membro stupido.

† *Aliās ner-
uorum.*

Quemadmodum stupor est † membrorū tactiuorum & sen-
sitiuorum: ita tremor est passio motiuorum.

*Differentia
inter stupo-
rem, & tre-
morem.*

Est autem tremor, motus compositus, ex virtute eleuatia, &
grauatiua membri deprimente, ita quòd huiusmodi motus est
partim voluntarius, partim non voluntarius.

Coitus, cibusve nimius, & potus vini excessiuus, maximè iei-
no stomacho aliquando sunt causa tremoris.

Quando stupor est in principio alicuius nerui motiui, & sen-
sitiui, tunc est particularis stupor in aliquo membro.

Præfagia.

SI CAUSA stuporis est in ipso cerebro, & est stupor commu-
nis toti corpori, tunc est mortalis.

Stupor alicuius membri, diu permanens, ducit ad paralyfim.

Stupor denuntiat paralyfim, vel spasmus, apoplexiam, epilep-
siam, si non curetur.

Stupor in facie significat torturam.

Tremor sinistri lateris deterior. In letargo tremor malum.

In febre circa ventrem cauma, malum, & morsus cordis, vel
tre

tremor malum.

Tremor in senibus non remouetur medicinis, si fuerit permanens, & non ex causis primitiuis.

Dicit Auicennas autoritate Hippocratis, quòd si alicui in *Auicennas.* caufonide superuenerit tremor, & accesserit etiam sensus permi *Galenus.* stio, soluitur à dicta febre. Et Auicennas dicit, hoc est possibile, licet Galenus teneat oppositum, & hoc lib. vj. Aphorismorum, & Aphorismo xxvj.

Cura.

QVANDO tremor accidit à causa primitiua, frigida, & humida, vt propter nimiam potationem gelidæ, tunc optimè conueniunt balnea calida, & sicca, vt est balneum æreum, sicut stupha, aut calidum, siue igneum, sicut furnus calefactus, aut quod virtua liter sit, siue naturaliter, vt sequetur.

Competit in hoc casu balneum sulphureum, item alumino- sum, nitrosum, aut gypsofum, siue quod arte paratur ex herbis, utpote stœchade, saluia, sampsocho, origano, calamento, men- *Herbe pro balneo.* tha, pulegio, bethonica, chamædreos, & similibus. Istarum herbarum potes sumere singulatim, vel vnitim pro lubitu, vel exigentia rei.

Propria tremoris (inquit Auicennas) sunt, Oleum de ando- *Auicennas.* chora, vel potius andachocha, aut handachuca, id est, loto, seu flore trifolii, cerebrum leporinum assum. Et si est tremor in capite, expertum est sumere in potu stœchaden, cum hydromelite, vel sine potu in forma pilulari.

Exnocentibus autem valde est nimia frequentatio phleboto *Olea in tre* miæ, immodicus vsus vini, aceti, coitus, & aquæ frigidæ, &c. Por- *more frigi-* rò castorium, item oleum castorinum, & oleum de cucumere *do vtilia.* asinino sunt propria tremori à causa frigida.

Additio.

OLEUM, siue balsamus optimus, valens aduersus tremorem, lectionem, spasnum, torturam, & stuporem insigniter. Quo spina, & nucha sæpius inungi possunt.

Recip. Myrrhæ electæ, aloes hepatitis, spicæ nardi, sanguinis *Oleum, seu* draconis, thuris, mumie, opoponacis, ana 3.ij.β. carpobalsami, *balsamum.* croci, mastiches, gummi Arab. styracis liquidi, Styracis rubei, ana 3.ij.β. Moschi fini, 3.β. herbæ paralytis M.ij. terebinthinæ ad pondus omnium prædictorum. Puluerentur, & misceantur, demum destillentur ingeniosè iuxta declarationem.

Ad

Oleū liliorū cōnallium. Ad idem valet oleum de liliolis fragrantissimis illis, quæ in conuallibus producuntur, concinnatum. Est enim flosculus ille (quod ipsemet certa experientia comperi) mirabilissimæ virtutis, & verissimi effectus in tremore curabili, vniuersalibus congris antea præmissis: vt sunt eiusmodi catapocia.

Pilule in tremore. Recip. Castorii recentis & opimi, pyrethri, cassiæ lignæ, analenicæ, P. iij. sagapeni, interanei colocynthidis ana P. iij. hieræ picræ Galenicæ, P. v. cōficiantur cum pulpa chesmes. Dosis est 3. j. vel plus, minusve, respectu fumentium.

DE TORTVRA ORIS.

Cap. i x. Definitio.

Celsus lib. iij. **T**ORTVRA oris morbus est, qui circa faciē nascitur, quem Græcicynicospasmus uocant, quod eo canes quoq; infestantur, in quo os cum motu quodam peruertitur, ideoq; nihil aliud est, quàm distentio oris.

Causæ signa.

CAVSÆ, quæ & paralyssis: Signum primum, Pars sana attrahit ægram, & attracta est mollis, tractabilisq; cum manu. Saliua magis fluit. Os in parte læsa non bene clauditur. Palpebra inferior oculi est diuersa. Aetas, regimen, regio, aër tendunt ad humiditatem. Causa etiam spasmus quandoq;. Signum, Pars ægra attrahit sanam, & attrahens est dura, intractabilisq; cum dolore, propter crassitiem humoris, & pars attracta, quia extenditur aliquantulum etiam dura efficitur. Saliua nō tantum fluit. Melius clauditur os, in parte ægra. Palpebra non est tantum diuersa. Aetas, & regimen prætendunt ad siccitatem. Spasmus ex repletione venit subito, ex euacuatione paulatim, & præcesserūt causæ inanientes, vt sunt, fluxus ventris, aut sanguinis, & similia.

Est quoque signum, apostema, vel inflario, & dolor in collo, ubi est apostema.

Aliæ causæ sunt eadem, cum causis paralyssis, & spasmi, quas cum signis vide in capitibus suis.

Fit aliquando tortura oris, non apparentibus signis spasmi, vel paralyssis in facie: quia facies stat recta, secundum situm † sanum, tūc debemus patientem facere ridere, vel proferre literam O, tunc videbis quod vna pars, non potest moueri liberè, imò trahitur ab altera, vel ad alteram diducitur, vt visum est.

Signa communia vt plurimum sunt, inflatio in parte ægra, fluxus

fluxus salivæ, tortio labiorum, & superciliorum, & clausio, seu potius oclusio maior in vno oculo, nonnunquam dolor capitis, maximè quando est à spasmo.

Præfagia.

- 1 TORTURA, quæ venit propter causas spasmi ex siccitate, *Præfagia.* ut sunt febres acutæ, fluxus sanguinis, ventris, &c. est pernitiola, & maiori ex parte mortalis, quia adest spasmus siccus, qui communiter letalis est.
- 2 Tortura transcendens quatrimum æquè periculosa est.
- 3 Tortura si semestri spatium transierit, non, aut difficulter curatur, similiter quæ paulatim venit.
- 4 Tortura veniens per seipsam, ut plurimum prænuntiat paralysem, & multoties protendit apoplexiam.
- 5 Dolor in ossibus faciei, vel stupor, vel sensus in cute, coeperiente furcam, vel multitudo iectigationis, aut saltus, quodlibet istorum futuram præfagit torturam.
- 6 Tortura, quæ venit lentè, seu tractim, plerumq; letifera, quia talis non venit nisi cum phrenitide, ut Rhazes testatur.
- 7 Frequens appositio ventosarum in colli partibus, & capitis, facit euenire torturam, quia ventosæ debilitant membra, quibus identidem applicantur, iiii. j. Cap. de ventosis.

Aphorismus.

In non deficiente verò febre, si labium, aut oculus, aut supercilium, aut nasus distorqueatur, aut non videat, vel ut natura audiatur, iam debili existente corpore: quæcunq; horum contingant, *Aphorismus.* propè est mors. 49. 4.

Canones.

- 1 Non est properandum in usu fortium medicinarum, in principio, nec cum clysteri, nec solutiuis, nec digestiuis, sed expectare debemus usq; ad iiii. vel vi. vel xiii. diem, nisi adsit timor, aut insultus epilepsiæ, vel apoplexiæ, ad præcauendum maiorem infirmitatem, vel mortem. *Canones.*
- 2 Medicinæ locales, ut emplastra, vunctiones, fomentationes, & alia applicamenta, adhibenda sunt spondilibus, & vertebis colli, quia nerui motifici, motum præstantes, & sensum faciei, oriuntur ab eis: Et deinde cætera Topica admoventur parti faciei tortæ.
- 3 Tortura proueniente à spasmo, prius progrediendum est cum mollificantibus potius quàm resoluētibus: quia spasmus proma-

nat à materia crassa, quæ non resoluitur, nisi molliatur, veniēs autem à paralyſi, possumus siue mollificatiōe applicare resolutiua.

4 Remedia localia, vt cataplasmata, vnctiōes, fomenta, exiccationes, sternutatoria caputpurgia, gargarismata non sunt applicanda, nisi præcedēte purgatione, quia agitaretur materia, & augetur torturam.

5 A principio detur clyſtere lenitiuum, maximè si sit constipatus, sub hac forma.

Clyſtere lenitiuum.

Clyſtere le Recip. MatRx. violarum, malux, ana M.j. mercurialis, spinachia, blitis, atriplicis, ana 3. partem. M.j. Decoquantur in xij. vel xiiij. lb. aquæ, ad consumptionem tertiæ partis, & sub finem decoctionis addatur caulium, seu plantariorum arbuscularum, M.j. Et iterum bulliat bullitione vna, aut altera. De colato recip. 3. xiiij. vel xv. In quibus dissolue casia fistularis, mellis violati, sacchari rubri, ana 3. vj. vel 3. j. oliui veteris puri, 3. iij. vel iij. salis triti, 3. ij. Misce, & fiat clyſtere.

6 A principio item ferè ad septimum vsq; vel ultra vtatur diætâ subtili. Masticatio fiat magis cum parte ægra, & gargarismata magis in eadem parte.

7 Rhazes in præſenti capite iubet patientes poni in loco obscuro, vt humores maneant quieti, ne currant ad neruos. Etenim si in lucido ponerentur, & ad neruos deferrentur, maius nocumentum fieret.

8 Idem Rhazes vult, quòd teneant in ore nucem muscatam, ad exiccandum, loco cuius vti possumus Zingibere condito, vel acoro condito.

Gargarisma. 9 Item vtatur melle anacardino, quod prouocat febrem, propter nimiam caliditatem suam, tamen in hoc agito cautè, commodius administrare posses gargarisma Rhazianū. Recip. Sinapis 3. j. vel s. Bulliat in lb. j. aquæ, ad consumptionem medietatis, deinde coletur, colaturæ adde syrupi acidi simplicis, 3. iij. Fiat gargarismus.

Minoratiuum, & Digestiuium.

Pilule. Recip. Pilularum fœtidarum, cochiarū, ana 3. j. Reformatur pilulæ v. cum syrupo de stœchade. Exhibeantur sero post duas horas à cœna. Deinde digeratur materia in hunc modum.

Digestiui. Recip. Syrupi de stœchade cum speciebus, mellis rosati colati, oxymelitis simplicis, ana 3. s. aquarum bethonica, iux, absinthii. ana 3. j. Misce, aromatizetur cum modica nucis muschatæ, vt sup

suprà in paralyſi, & exhibeatur calidè in aurora, poſtea dormiat ad ſubitum.

Syrupus Magiſtralis.

Recip. Radicum acori, nucis muſcatæ, Zingiberis, ana 3. ij. *f. Syrupus maioranæ, 3. j. ſtœchadis Arab. tantundem. Contundantur pa- rum, bulliant in ſb. j. aquæ, vſque ad conſumptionem tertiæ par- tis. Deinde colatura cum melle bulliat iterum, & fiat ſyrupus ar- te. De quo recipe vnc. j. f. Et diſſoluatur in aquis ſaluæ, betho- nicæ, abſinthii, ana vnc. j. Et fiat ſyrupus ſecundum artem. De- tur vt alii. Faſta digeſtione, detur hæc medicina ſolutiua, in for- ma pilularum.*

Recip. Pilularum fœtidarum, cochiarum, ana 3. f. pulueris nu- cis muſcatæ, 3. f. Miſce cum ſyrupo ſtœchadite, reſormentur pilulæ nu. 7. Exhibeantur ante diem, per duas horas. Poſtea per ſex horas detur lauatiuum tale. Recip. Aquæ mellis, faſtæ ſe- cundum artem, vnc. vj. ſaccari rubei, vnc. f. Miſce, propinetur iſte potus calidus. *Pilula. Lauatiuum.*

Ad idem in forma potabili, & eſt ſolutiuum lene.

Recip. Florû boraginis, bugloſſæ, M. f. paſſularû enucleatarû, liquiritiæ raſæ, ana 3. f. ſebeſtæ, viij. iuiubarû x. ſtœchadis Arab. iuxæ, maioranæ, ana 3. j. vel j. f. radicû acori, nucis muſcatæ, ana 3. f. Fiat decoſtio in ſ. q. aquæ ad conſumptionem medietatis. De colato. Recip. q. f. Ad diſſoluendum ſequentia. Recip. diaca- tholici, 3. f. electuarii de daſtylis, 3. j. f. eleſcoli 3. j. Indi maioris. 3. ij. f. Miſce, fiat potus, edulcetur cum 3. f. rhodomelitis, & exhau- riatur calidus ante diem per horam, poſt fiat idem lauatiuum, vt ſuprà cum pilulis. Deinde faſta euacuatione, fiat talis inunctio, circa ſpondyles colli, & faciem tortam. *Decoſtio ſo- lutiua.*

Inunctio.

Recip. Nucis muſcatæ, 3. j. radicum acori tantundem thuris, 3. f. maioranæ ſcrup. ij. Contundantur, & infundantur in v. vnciis vini albi pleni, & bulliant vſq; ad cõſumptionem vini, deinde co- lentur, colaturæ, & ceræ. Recip. q. f. fiat inunctio, qua inungan- tur ſpondyles, vt dictum eſt. *Inunctio.*

Gargarismus ad idem.

Recip. Zingiberis, nucis muſcatæ, radicû acori, ſinapis, ma- ſtiches, ana 3. ij. Bulliant in ſb. j. aquæ, ad excoſtionem dimidii, deinde colaturæ adde ſyrupi acetofi ſimplicis, vnc. ij. Miſce. Ad idẽ remediũ approbatũ, in forma epithematis. Recip. modicũ *Gargarif- ma.*

Epithema. aquæ vitæ, vel ardentis, & parum calefiat, ponantur quatuor, vel quinque guttæ circa spondyles colli. Exiccat mirabiliter, valet in hoc casu, quando quis non potest mouere collū sine dolore, manē cum surgit è lecto.

Valet etiam subsequens mistura, quando retinetur in ore castaneæ quantitas cubitum eundo, vt:

Acorus conditus. Recip. Acori conditi cum melle, ℥. j. Ponatur de illa radice paululum in ore, quando quis vadit dormitum, & retineat in ore, aliquid qualiter masticando.

Sub alia forma, ad idem.

Mistura. Recip. Mithridatici optimi, diacori, diamoschi dulcis, ana ℥. f. Fiat mistura, vtatur vt supra. Valet sæpe etiam inspicere speculū chalybeatum.

Cauterium. Vltimum remedium, aliis non iuuantibus est cauterium circa spondyles colli, ex cauterio actuali argenteo, vel aureo, vel ex potentiali, sicuti cum vesicatorijs, & cantharidibus.

DE SPASMO. Cap. x. Definitio.

*Gal. lib. De
finitionum
Medicariū.*

SPASMVS est neruorum rigor, seu contractio, quæ nonnunquam mortem inducit. Hunc morbum Galenus conuulsionē appellat. Fit autem circa neruos, & musculos, sine nostra voluntate, aliquando partem quampiam, aliquando etiam totum corpus distringens, ac contrahens.

Causæ, & signa, causæ primitiua.

NIMIA frigiditas, vel caliditas, vel siccitas, morsus venenosorum, pūctura, vel incisio, nimius labor, fluxus sanguinis à vulnere, vel profluuium alui, nimius concubitus, casus, præcipitatio, timor, sustentatio, vel compressio, alia signa patent ex relatione patientis, & astantium.

Causæ antecedentes.

Immodica caliditas, & siccitas corporum, humor frigidus, vel viscosus, melancholicus, sanguineus, apostema.

Signa constant ex superioribus, & infra in synanchæ, synanchicus, signum pleuritis, cuius signum, anhelitus multum restrictus, febris non multum intentia, vel fortis, phrenitis, signum.

Incip

Incipit cum tumore, & multitudine palpitationis, cum stridore dentium, & post torquetur oculus, & ceruix, siue collum, nimius sensus oris stomachi, & si cariginosa, vel eruginosa fuerint in eo: Signum præcedens, vomitus, & dolor, punctura, & mordicatio in ipso, febris, vermes, matrix, vesica, quorum signa infra patent.

Fit aliquando spasmus de repletione, præcedente febre dissolvente humorē in corpore plethorico: & tunc non est præsumendum quod ex inanitione, nisi febris per longū tēpus durauerit, fumi qualitatis male, resoluti à vermibus, vel à corruptiōe eorū, dolor vehemens propter humorū calidorum mordicationē, vel in neruis, vel lacertis existentem, ac pungentem. Frigus vehemens, quod constringat neruum, & lacertum, & ipsum inspissat, & contrahit versus suam originem, punctura scorpionis, vel alterius venenosi animalis. Ista quatuor possunt causare spasmum, quando est de repletione, nec est dicendū quod sit ex inanitione.

Spasmus proportionatus ad materiam, fit à materia humida, implente neruos, idq; de repletione. De inanitione verò fit à siccitate consumente humiditates naturales, substantificas, in neruis existentes. *Spasmus duplex & vna de.*

Spasmus verò subito superueniens, fit à plenitudine, & tunc membrum non imbibit citò oleum, cum quo vngitur: nisi superuenerit illi caliditas propinqui temporis. Et si est ex inanitione, præcesserunt aliquæ ægri tudines, ad quod sequitur aliquod genus euacuationis, per se, vel ex medicina, vt helleboro, euphorbio, & similibus.

Spasmati pulsus, est debilis, durus.

Vrina habet diuersitatem, secundum varietatem causarum, aliquando remissa, quando à frigiditate, vel ascensu vaporum, vt in phrenitide, multum intensa, vt cum est cum febre.

Conuulsio rum saltus qualis. Urina eorū dem qualis.

Aphoristica prænotiones.

1 FEBREM conuulsioni superuenire melius est, quàm febre conuulsionem 26.2.

2 Qui à conuulsione, vel distentione neruorum tenetur febre superueniente liberatur. 57.4.

3 In acutis febribus conuulsiones, & circum viscera dolores fortes, malum. 66.4.79.4.

4 In febribus spiritus offendens, malum: Conuulsionem enim

figuificat.67.4.

5 Conuulſio ex helleboro, letalis eſt.2.5.1.5.

6 In ſauciis, aut ex vulnere, mortalis.2.5.

7 Vbi ſanguis plurimus fluxerit, ſingultus, aut conuulſio ſuperueniens, malum.3.5.

8 Ex ſuperflua purgatione, conuulſio, aut ſingultus ſuperueniens, malum.4.5. Et ea, quæ poſt nimiam inanitionem ſuperuenit.

9 Si temulentus, aut inebriatus aliquis repente obmutuerit, conuulſus moritur, niſi febre corripiatur, aut vbi ad horam peruenierit, qua ſoluitur crapula, vt vocem recuperet, aut facultatem recipiat loquendi.5.5.

10 Quicunque à diſtentione præhenduntur, intra quartum diem intereunt. Si tamen hos dies euaserint, conualeſcent.6.5.5.7.

11 Frigidum inimicum oſibus, dentibus, neruis, cerebro, ſpinali medullæ, calidum è diuerſo vtile.18.5.

12 A profluuiſo ſanguinis diſipientia, vel cõuulſio, malum.9.7.

13 In ileo vomito, ſingultus, ſpaſmus, & amentia, malum.10.7.

14 Ab æſtibus fortibus conuulſio, aut diſtentione, malum.13.7.

15 In vigilia, ſpaſmus, aut inſania, malum.10.7.

16 Ex medicamento violenta potione, conuulſio, letalis.23.7.

17 Mulieri vtero gerenti, ſi tenſio ſuperuenierit, mortifera eſt, vel facit abortum 27.7.

18 Spasmi ſit ex plenitudine, aut euacuatione: ita & ſingultus.39.6.

19 In vulneribus fortibus, ſpaſmus, aut tetanus, malum.13.7.

20 In febre ex ſomnis timores, aut ſpaſmi, malum.66.4.

21 A Spasmo, & tetano febris ſuboriens, ſoluit ægitudine.57.4.

Cura.

SPASMI cura, eadem ferè, quæ paralyſis, niſi quòd in ſpaſmo mollificatiua iungatur exiccatiuis, cum materia eius ſit multum craſſa, vt:

Vnctio. Recip. Pinguedinis vulpinæ, vel lupinæ, cum pinguedine earum, quæ ſingulariter valent in iſto caſu. In paralyſi verò ſimiliter conueniunt, reſoluentia, & exiccatiua: cum materia eius ſit ſubtilis, imbibita in poris neruorum. Canones dicti in Paralyſi, hic etiam obſeruabuntur.

Sacculus. Sacculus reſertus ſale torrefacto, mirabiliter exiccat neruos ſpaſmaticos, ſi calidus loco applicetur & origini neruorum.

Quod

Quod Leonellus sæpissime expertus est in tetanicis, obstipis, & opisthotonicis, qui habuerunt collum incuruatum, & obliquū, quod magnifice confortat, & est solenne mitigatorium doloris, quem neruorum rigor infert. Valet idem quoq; in paralyfi.

Leonellus vidit sepe numero, quòd iuuenes spasmati de inani- *Balney O=*
tione in pyelo, communi oleo pleno balneati per duas horas, *leaticum.*
multum iuuamenti senserint, quia tam qualificatiuè, quàm sub-
stantificè humectantur ex Oleo. Iterando tamen sæpe, si necesse
fuerit.

Leonellus cum cæteris collegiatis Doctoribus parauit bal-
neum in spasmate de inanitione lic:

Recip. Caput castratinum, cum pedibus, siue trunculis, & inte- *Balney pro*
stinis, & hordeum, q. v. *Convulsis.*

Ferueant simul in s. q. aquæ, fundantur in lutrū, cui infideat
æger, & optimè confert. Omnia enim quæ impinguant, & hume-
ctant, in hoc casu proficua sunt.

Curatus est quidam spasmaticus isto lauacro.

Recip. Florum nenupharis, violarum, foliorum lactuæ, cu- *Lauacrum*
curbitæ, ana q. v. Fiat Decoctio in vase magno, vel alieno, cum *aliud ad*
s. q. aquæ, in qua lauet patiens. *idem.*

Additiones propriæ.

Fricatio facta ex decocto pyrethri radicum, in œnelæo eli- *Infrictio.*
xatarum, confert alcuzet, seu spasmo in cruribus, aut aliis mem-
bris.

Mirabile remedium aduersus spasinum
cuiusdam præbyteri nomine Ar-
nolphi Empiriatri.

Recip. Succī malorum syluestrium q. v. Fiat vnctio cum eo ca- *Vnctio.*
lido, ad spinam, & loca spasmatica.

Aqua cardui benedicti tam potu, quàm illitu administrata cer- *Aqua card-*
tissimum spasmi propulsatorium est. *ui benedi-*
cti.

Vnguentum ad idem.

Recip. Daphnelæi, olei iuniperini, axungię vrsinæ, ceruinæ, *Vnguentū.*
medullæ equinæ, ana ʒ. ss. Misce, fiat vnguentum, quo calidè in-
fricando liniantur loca conuulsa.

Ad idem summè valet balsamum artificiale, cap. de paralyfi *Balsamum.*
inter annexa pharmaca comprehensum.

LEONELLVS FAVENTINVS
DE EPILEPSIA, Cap. XI.
Definitio.

EPILEPSIA, siue morbus comitialis, est detentio mentis, sicut cum quis mente, intellectuq; capitur, atq; ipsis sensoriis organis, quibus casus repentinus accidit, & spuma ab ore profluit.

Causæ primitiue.

Causæ primitiue. Caliditas, algor, siccitas, satietas nausearum, indigestio, vita otiosa, exercitium post repletionem, cibi vaporosi, conestio, & odor apii, carui vsti, & hepatis hirci, & galbanum, Signa ex relatione patientis.

Auditio magnorum sonorum, & vocum terribilium, tonitruum, fortia animi accidentia, vt timor panicus, imaginatio, coitus superfluous, punctura venenosi animalis.

Causæ antecedentes.

Causæ antecedentes. Sanguis crassus, viscosus, multus, cuius signa: Plethora, color rubeus, saltus seu pulsus plenus, vrina incenta, rubicunda. Phlegmatis signa: Cōplexio Phlegmatica, in paroxysmo spuma multa, viscida, alba, aliquando spissa, in fundo similis vitro liquefacto, & aliæ notæ phlegmatis. Si sunt à phlegmate falso, sunt remissiora signa. Melancholiæ naturalis signa: Quies, & paucitas sermonis, cum risu, & quasi cum mania mistim, melancholiæ, per aduersionem cholæræ signa: intemperie, mania, multa locutio, inquietudo, non spumat. Melancholiæ per aduersionem sanguinis signa: Pulsus plenus, vndosus, color rubeus, risus ante casum, & post. Cholæræ signa: Breuitas paroxysmi, pauca spuma, subtilis, & quasi crocea.

Signa membrorum communicantia materiam. Membra communicantia materiam, Stomachus. Signa: Dolor, aggrauatio, punctura, siue mordicatio, & quasi tremor in orificio stomachi, maximè tempore famis, in hora paroxysmi titillatio, tremor cordis, clamat ante accessionem præcedit dolor capitis vehemens, & in fine sequitur nausea, & reiectio, humor autem cognoscitur ex signis appropriatis. Si autem humor peccat non quantitate, sed qualitate, tunc magis accidit stomacho vacuo, myrach, oxyregmia, acetosa eructuatio, inflatio in ventre, & hypochondriis, aliquando vomitus cibi non chylati, & indigesti. Vesica, exitus vrina, renes, & vasa spermatica, gonorrhœa, vel seminis effusio, intestina, egestio, matrix retinens menstrua, cacoehymia, discoloratio, dolor in loco, cum retentione mens

menſium, grauitas matricis, in ſe continens corruptum. Splen. Dolor lateris ſiniſtri, hepar: Dolor dextrilateris, membra ſuperficialia, ſiue extrema, manus, pedes, ſentit vaporem eleuari ab illo membro ad caput, qui inducit tenebroſitatem in viſu, & auditu, ante caſum.

Cauſæ coniunctæ, ſigna.

Ventofitas craſſa, vel vaporofitates poſt paroxyſmum, & ante, ſentiunt grauitatem in capite, & quaſi tinnitum, extensionem turbationē, & paroxyſmum, & ſpaſmi ſunt parui, vermes, fluor ſaliuæ, & exitus vermium, hoc ſignificant. *Cauſæ con- iunctæ ſigna.*

Epilepſia ſemper eſt à materia, & nunquam à qualitate pura, *Auicennas.* vt inquit Auicennas.

Aphoriſmi.

EPILEPTICORVM iuuenibus mutationes ætatum, tempo- *Aphoriſmi.* rum, & locorum euitare faciunt 46.2. Quibus epilepſiæ ante iuuentutem naſcuntur, mutationem habent, Quibus verò à xxv.

annis fiunt, plerunq; comoriuntur 8. 5. Quantò epilepſia plus frequenter paroxyſmos habet, & illi parum durant, facilius curatur: & quantò tardius accidunt, & multum durant, tardius curatur. Scilicet, ſi paroxyſmi ſunt frequentes, & longi: tunc eſt mala valde, quia a deſt multa materia, peſſimæ qualitatis, multum viſcoſa, & craſſa. Mulieri prægnanti ſi ſuperuenerit epilepſia, euacuato fœtu, ſuperfluitate menſtruali curatur. Epilepſia veniens pueris propter malum regimen, vel nimiam humiditatem, ſi bene gubernetur, niſi ſit hæreditarius morbus, curari poteſt.

Si epilepticus fiat febricitans, chronice maximè, quartana ſoluit epilepſiam. Morpha ſuperueniēs, in capite epileptici ſignū eſt curationis. Et pueris ſi ſuperuenerit ſcabies cum magnis cruſtis, ſecuri ſunt ab epilepſia, vel ſi ſuperuenerit eis pruritus, ſanum.

Et ſi epilepſia eſt aliqua, eſt non proportionata, ad materiam, vt quæ prouenerit à materia venenofa effumante ad cerebrum, tamen nulla dicitur eſſe ab inanitione, quoniam cerebrum eſt tantum humidum, vt poſſibile ſit humiditatem ſuam ſubſtantificam adeò exciccari, vt oppilatio inde cauſetur.

Auerrois iiij. Colliget, vult quòd cauſa immediata epilepſiæ *Epilepſia eſt vapor.* ſit vapor, & non materia, quia citò aduenit, & citò recedit. Gentilis, & alii dicunt, quòd ſit vapor, nihilominus poteſt eſſe ma-

teria, sed vt plurimùm est vapor, qui oppilat.

Auenzoar. Diuersificatur hæc ægritudo secundum diuersitatem crassissimi humoris, & ipsius subtilitatem, & non solum ex humore oppilante ventriculos, hæc oritur ægritudo, verum etiam à vapore, & ventositate ascendente ad cerebrum, resoluta ab aliquo humore corporis extraneo, & horribili. Auenzoar Theisir libro 1. tract. 9. capite 7. In euacuando ab aliquo membro, primò respiciendum est ad membrum. Deinde ad medicinas euacuativas materiei, in illo membro.

In hac ægritudine, eodem modo procedendum est cum phlebotomia, quo progredi consuetum est in phrenetide, vt dictum est. Leonellus habebat senem in cura, à cuius digito ascendebat vapor ad cerebrum, vnde ille incidebat in epilepsiam. Curauit cum fortiter ligando digitum, supra iuncturam. Et si adhuc ascendebat materia, fortius vinciendo etiam ante locum, vt dolor ille materiam attraheret, vnde ille semper accubando in aliqua fede dormiuit, vt materia minus, sursum vergeret, & euaporaret ad cerebrum, & ita euasit.

Vesicatoriū Aliqui puluerisunt cant harides, & imponunt fermento, & aceto, faciuntque pilam, quam superponunt loco, à quo materia exoritur, & sic vesicant, vt materia inde defluat. *Turrois.* Tur facit ad augmentum cerebri, vt Auerrois tertio Colliget inquit.

Præfagia comitalis morbi.

Præfagia. QUANDO materia epilepsiæ est in substantia cerebri, siue velaminibus spiritus deterior, in panniculis est leuior. Quicquid sit debilis ex malo regimine, facit fortiolem & durabiliorem ipsam.

Epilepsia à melancholia, est fortior, & deterior. De cholera est modica, & rara. Paroxysmus epilepsiæ sanguineæ nõ multum durat, phlegmatica diu durat, iuxta conditionem phlegmatis, à Gal. quo fit, vaporosa, fortior aliis. De generatione spumæ, Gal. 43. Aphorismorum particulæ 2.

Cura.

Diuerfiones QUANDO est in Paroxysmo, excitetur ab ipso, cum diuersionibus fortibus. Ita, quod secunda sit fortior prima, spatulatum scilicet, descendendo per brachia, & dorsum, vsq; ad crura.

Fiant

Fiant ligaturæ fortes, circa adiutoria brachiorum, & coxarum. *Ligaturæ.*
 Apponatur ventosæ cum scarificatione circa spatulas, & nates. *Ventosæ.*

Vocetur alta voce, stringantur nares, & aures, torqueantur digiti, & præcipuè minores. In principio non competunt euacuationes, sicut in apoplexia, cum paroxysmus eius sit febris.

Excitatorium applicamentum in epilepsia.

Detur ad faciendum pirethrum, & si sternutauerit epilepticus (auxiliante Deo) euadet. *Haly. lib. 5. pact. cap.*

Recip. Rutham M. j. vel plusculum. Et primò ponatur in tegulam super ignem, & calefiat, & postquam calefacta est, aspergatur aceto forti, deinde superponatur rutha in bona quantitate, quæ malaxetur bene super tegulam, deinde illa rutha ponatur circa, vel super collum, & pectus, & infirmum totum. Nam hoc est expertum ad expergefaciendum ægrotantem à paroxysmo apoplexiæ, & epilepsiæ. *Cataplasma.*

Cura epilepsiæ, tempore quo nō adest paroxysmus actualiter: Quando venit à percussione in capite propter quam craniū comprimitur, versus cerebrum, & oppilat ventriculos, tunc cura est, ut trahatur cranium superius cum vêtosis, vel ingenio chirurgico. Quādo autem fit à punctura acus, vel ferri, aut alterius rei in membro, tunc oportet aperire puncturam cum ferro, & extrahere virulentiam, quæ super neruū est. Deinde ponatur super neruum oleum rosarum cum sulphure. Siquidem neruum confortat, & materiam extrahit. Quod si accidat dolor vehemens.

Recip. Oleum rosatū, & ponantur in eo lumbrici terrestres, deinde bulliant in tali oleo, postea inungatur locus percussus. Si fit à morfu animalis venenosi, adfigantur cucurbitulæ cum scapellatione suprâ locū demorsum, ut inde extrahatur venenum. *Inunctio.*

Aliud.

Vel Recip. Animal quodpiam: sicut gallinam, vel pullum, aut pipionem, columbamve, & scindatur per dorsum, & ponatur super locum morsus calidum. Nam sua caliditate trahit virus ad se. *Applicamentum.*

Vel sic:

Accipiatur gallus, vel ornithopus, deplumetur circa anum, & ponatur anus supra locum morsionis. Nam attrahit etiam ad se. In hoc casu conueniunt Mithridaticum, & Theriaca, Et fiat epithema circa cor. *Aliud ad idem.*

Epithema cordiale calorificum expertum.

Recip. Aquarum melissæ, buglossæ, ana ꝑ. iij. caryophyllorum electorum, xylaloes boni & odori, corticum citri, nucis musc. *Epithema calorificum bonum.*

muscatæ, ana 3.ß. seminum maioranę, basilisci, ana 3. j. croci 3.ß. Terantur omnia, & misceantur agitando bene in ampulla, & quando erit necessesse petiam duplam lini infunde, & facta expressione tepidam applica regioni cordis.

Aliud eiusdem fortis.

Aliud epi- Recip. Succi melissæ, & buglossæ, factis primò residentiis, ana
thema cor= 3. iij. maceris, ligni aloes, nucis muscatæ, ana 3. j. croci, 3.ß. mo-
diale cali= schi, ambræ, ana G. j. Pulueranda puluerentur, dein miscendo, &
dum. infundendo petiam (vt supra) fiat applicatio.

**Si adesset nimia caliditas, adhibeatur
eiusmodi epithema.**

Epithema Recip. Sublimationis rosarum, endiuivæ, ana 3. iij. Sandalorum
cordiale fri rub. minutissimè pulueratorum, 3. j. coralliorum rub. 3. j. croci,
gorificum. camphoræ, ana G. iij. vel iij. Misce omnia agitando in ampulla,
cunctis puluerabilibus prius in tenuissimum puluerem reductis:
& facta expressione applicetur cordi.

Aliud fortius ad idem.

Aliud ad Recip. Extillationis nenupharis, rosarum, acedulæ ana 3. iij.
idē fortius. sandalorum rub. coralliorum item rub. seminis acetosæ, ana 3. j.
aceti, 3. j. camphoræ, G. iij. Misce omnia puluerisando, & agitan-
do in dioptra, seu vasculo hyalino, deinde madefac linteolum in
eo, & exprime, & loco cordi applica.

Cura epile Et quia epilepsia sæpius dependet à materia phlegmatica, &
psie phleg= præcipuè quum est per essentiam in capite, ideo ponatur eius
maticæ. cura. Et primò detur hoc sequens digestium.

Digestio materiæ epilepsicæ.

Digestiū. Recip. Syrupi stœchaditis, oxymelitis scyllitici, ana 3.ß. mellis
rosati colati, 3.ß. aquarum bethonicæ, saluivæ, absinthii, ana 3. j.
Misce, cum modico nucis muscatæ, aromatiza. Detur per quinq;
dies, vel sex, donec apparuerit digestio in vrina. Deinde sequenti
mane ab assumptione digestiui recipiat ante diem per horā hoc
solutium, in forma pilularum vt conuenientius est.

Pilulæ. Recip. Pilularum cochiarum, Foetidarum, ana 3.ß. pulueris ra-
dicis pæoniæ G. vj. Reformantur pilulæ septem cum syrupo stœ-
chadite, & exhibeantur, illinc ab assumptione pharmaci, accipiat

Lauaticum lauatiuum confectum ex semisse hydromelitis, & temuncia sac-
chari rubri. Et hoc totum exhibeatur, post horam sumat pran-
dium. Si autem mallet in forma potabili, detur sequens potio, eo

Syrupus la= modo, & ordine, quo pilulæ dari solent.

xatimus. Recip. Florum boraginis, buglossæ, melissæ, ana M. f. Stœcha-
dis

dis Arab. maiorana, salvia, ana 3. j. nucis muscata, radicū acori, ana 3. β. passularum enucleatarum, liquiritiæ rasa ana 3. β.

Bulliant omnia in f. q. aquæ fluuiialis, ad consumptionem medietatis & colentur. De colato recip. q. f. ad dissoluendum: diacatholici, 3. v. electuarii Indi maioris, 3. j. β. Elefscoph. 3. iij. agarici electi, 3. j. salis gemmei, zingiberis, ana G. iij. agaricus, cum sale gemmeo, & zingibere infundatur per octo horas in oxymelite simplici, q. f. Deinde fiat fortis expressio agarici, quæ cum reliquis dissoluatur, & fiat potus, qui dulcoretur cum modico melis rosati colati. detur vt suprà.

Diuersio.

Deinde diuertatur materia à capite trahendo ad inferiora cum fricationibus, ligaturis vehementibus, ventosis, clysteribus, de quibus suprà facta est mentio, in hoc, & etiam cap. de paralyfi.

Eradicatio.

Consequenter eradicetur à capite materia, quæ est causa coniuncta, scilicet cum gargarismis, superius ordinatis, & commemoratis in præallegato cap. de paralyfi, & cum eo, cuius meminit Rhazes in hoc capite, cum sternutatoriis, caputpurgiis, & masticatoriis. Nam hæc omnia euacuant, extirpantq; materiam propriam, & diuertunt à capite. Vnum tamen magis efficax est, vt fiat Vesicatorium suprà caput, vt detrahatur materia à capite, & cerebro ad cutim, vnde fiat hoc linimentum.

Recip. Piperis, sinapis, pyrethri ana 3. ij. Pulueretur subtiliter, & cum melle anacardino, quod satis est, fiat linimentum, quod capiti raso adponatur. In hoc casu competit etiam cauteriū actuale circa cōmissuram coronalem, vel potentiale, vt ex cantharidibus pulueratis, abscessis capitellis, & alis cum fermento, & aceto permistis. Correctio accidentiū, vt syncopis, vide capite proprio, & c. Quapropter ea disquirenda, quæ propriis dicuntur locis. Dietam nosti, qualiter sit procedendum. de hoc lege Gordonium, Sauonrolam, Gradensem, Montagnanam, & alios his compares.

Electuariū bonum, & approbatum in epilepsia, & apoplexia.

Recip. Herba paralytica, q. v. Comminuatur incisim, & pistetur, deinde bulliat in f. q. Mellis, & adde puluerē istum: videlicet,

Recip. Piperis, pyrethri, acori, ana 3. j. β. Misce pulueres, cum prædicta herba, & fiat electuariū arte. potest addi de conserua Glycydis. De quo debet sumi ante cibum mane, & sero ad magnitudinem castanæ.

Addi

Diuersio.

Eradicatio.

Linimentū
Vesicatorium.

Cauterium
potentiale.
Accidentiā.
Dieta.

Electuariū
de herba paralyti,
quæ
& bethoni
ca candida
dicitur.

Additiones.

EXPVLsis facibusalui per clysteria, vel glandes saponaceas, aut melleas superaspero esulæ puluisculo, tandem detur huius aquę vitalis cochlear cum scrupulo vno, aut altero theriacis optimæ. Recip. Foliorum, & florum saluix minoris, ʒ. xij. ruthæ. ʒ. j. florum lauandulæ, ʒ. ij. nucis odoratæ, caryophyllorum, zingiberis, cinnamomi electi, ana ʒ. j. spicæ nardi, castorii, ana ʒ. j. granorum paradisorum, quæ meliceta quidam vocitant, ʒ. j. olei laurei ʒ. j. corticum malorum citrorum, ʒ. iij.

*Aqua vitæ
lis cōtra a=
poplexiam,
epilepsiam,
& aliàs æ=
gritudines
neruorum
optima.*

Contundantur omnia bene, & ponantur in mensura vna β. vini albi optimi, & sigilla bene in boccia tenaciter clausa, & dimittatur per quatrimum in putrefactione, post destilla lento igne.

Ad præseruandum vtiles sunt istæ pilulæ. Dosis earum à ʒ. binis, vsq; ad. iij. sub noctem. Potest etiam his vti epilepticus iam denuo mentis compos factus.

*Pilule pro
epileptici.*

Recip. Hieræ picræ Galenicæ, ʒ. vj. epithymi, ʒ. x. lapidis Cyanei ritè præparati, ʒ. vij. scammonii, colocynthidis, hellebori nigri, spicæ ana ʒ. ij. Tempera cum melle, sed melius cum oxymelite scyllitico.

Huc pertinet appendicula, seu prophylax Manardiana cap. de apoplexia superius descripta. Collibet insuper curam puerilis epilepsiæ adiicere, quam mihi præstantissimus Medicus, ac præceptor meus do. Hieronymus Eugubius Patauinus practicus insignis admodum beneuolè communicauit.

Cura epilepsiæ in pueris experta per do. Eugubium.

*Adolescētu
lorum epile
pticorum
cura.
Syrupus.*

PVERI, si sint in ea ætate constituti, qua possint ferre purgationes, exhibeatur eis per aliquot dies iste syrupus. Recip. syrupi de succo rosarum, de stœchade simplicis, ana ʒ. β. aquarum absinthii, bethonicæ, ana ʒ. j. Misce, capiat de sero, binis à cœna horis, si verò esset ægritudo vitio stomachi, sumatur in mane. Postea euacuetur cum his globulis cathartici.

Pilulæ.

Recip. Pilularum aloephanginarum, P. de hiera cum agarico, ana ʒ. j. fiant pilulæ tres cum aqua bethonicæ, Deglutiat singulatim integras per duas horas post cœnam. Demum ordinetur ægro sequens electuarium.

Electuariū.

Recip. Mithridatici electi, ʒ. j. β. rhodofacchari, ʒ. j. Diamoschidulcis, ʒ. β. sem, pæoniæ puluatoriū, ʒ. j. β. Misce cum syrupo de corti

corticibus citrorū, q. s. vel si non sit ille syrupus, misceatur cū rhodomelite colato. Dosis fabacea quātitas, de nocte cū itur cubitum omni tertio die. Si verò puer sit adhuc lactens, rectificetur lac matris eius vel nutricis, cum bonis cibariis, & parce vtatur vino, imò abstineat temeto totaliter, vitet omnia legumina, & agrumina. Puero verò detur de hoc electuario sæpius per nos experto.

*Cura lactē
tiū epilepti
corum.*

Recip. Antidoti Mithridatici electi, vnc. β. nucis muscatæ, 3. j. Granorum pæoniæ tenuissimè tritorum, & cribellatorum, 3. β. Misce cum modico mellis rosacei colati. Et ponatur de eo in ore pueri ad magnitudinē cicerculi, postea statim admoueat puer vberibus, vel ponatur Papilla in ore eius, vt simul cum lacte deglutiat ipsum. Super caput verò scilicet, super commissura coronali ponatur de isto puluere.

Electuariū.

Recip. Coralliorum rubeorum, rosarum rub. mirtillorū, ana 3. j. nucis muscatæ, 3. β. seminum pæoniæ, 3. iiii. Misce, fiat Puluis subtilissimus, & renouetur super caput, singulo tertio die, sed semper quādo ponit secundum, remoueat primum, & sit parum pro vice propter ætatis hebetudinem, ac teneritatem.

Puluis.

DE INCUBO, Cap. x i i.

Definitio.

INCUBVS est ægritudo, vel phantasma corpus aggrauans motum & loquelam impediens: Hæc affectio Græcis Ephialtes, Latinis Incubo dicitur, quam aliqui à phantasia, qua patientes afficiuntur, nonnulli à suffocando, quod ægrotantes præfocet, nomen duxisse autumant.

*Sillanus.
Aegineta li
bro iij. cap.
xv.*

Oppilatio minor facit incubon, maior epilepsiam, adhuc maior, seu maxima istarum apoplexiam.

*Incubi cau
sa.*

Phlebotomia.

Quando dicit Rhazes, quòd debemus phlebotomare primò saphenam, intelligitur si sit repletio totius corporis, vel retentio sanguinis menstrui, vel hæmorrhoidalis. Sin minus, primò fiat sectio venæ basilicæ, dein frontalis.

*Phleboto
mia.*

Eadem cura ephalticorum, quæ & epilepticorum. Quæcunq; enim ii interdiu, & vigilia, eadem noctu, & per quietem alii patiuntur, eoq; recurrendum ad locum citatum suprâ.

*Eadē cura
ephaltico
rum, quæ
comitialiū.
Præfagia.*

Præfagia.

1 Vix sobriè diætatus incubo vexatur, ad stipulante Paulo, crapula, & iugi stomachi cruditate vexatos potissimè, sic affici.

*Aegineta
lib. j. ca. xv.*

Item

- 2 Item vix sine nouella, aut antiqua repletionē, quisquam, vel aliquis superatur.
- 3 Haud facile super aliquod latus dextrum vel sinistrum dormientibus incubo requiescit, aliās ingruit.
- 4 Sæpe incubum incurrentes, parati sunt ad capitis ægritudines, sensum & motum, vel istorum alterutrum auferentibus, ob id procliuēs sunt ad lethargum, apoplexiam, epilepsiam, paraly sin, spasmus, vertiginem, & mortem subitanēam: imò aliqui reperiuntur in lecto mortui ex hac ægritudine.
- 5 Si incubus venerit inter somnum, & vigiliam, deterior est, si superuenerit sudor, tunc deterius.

Additiones.

Phlebotomia. SI ADSIT plenitudo, expedit primū ferire venā cōgruam ista affectione possessō, hinc purgationibus vniuersum laborantē corpus euacuare: Hisce nimirum Catharticis, quæ in cap. Ca-
Euacuatio. duci morbi sunt enumerata.

DE MELANCHOLIA.

Cap. XIII. Definitio.

Gal. lib. def. Med. MELANCHOLIA passio, rationi efficiens, cum cordis diffi-
Cels. lib. 4. cap. j. cultate, & cum nutritione eorum, quibus maximè vesci delectantur. Gignitur autem sine febre, huic obnoxiiis, multa bilis, eademq; nigra, stomachum lædit, adeò vt vomitus sequatur.
 Hæc à Celso bilis atra nominatur.

Causæ primitiua.

Causæ primitiua. AER frigidus (aliās calidus) & siccus, exercitium forte, balneum exiccans, cibi, & potus atribiliarii, seu melancholiam generantes, corrupta digestio, vel dyspepsia, vigilia superflua, timor, mœstitudo, &c.

Causæ antecedentes.

Causæ antecedentes. HUMOR materialis, vel ex adustione melancholiæ. Signa: Tristitia magna, sollicitudo, vigilia, timor, malæ cogitationes cum ploratu, vix etiam mouetur. Humor melancholicus, ex adustione sanguinis, signum est, risus, gaudium, pauca tristitia, venæ oculorum rubæ. Humor melancholicus, ex adustione phlegmatis, signa: Pigritia, quies, somneitas, pauca caliditas. Ex melancholica discrasia, Cerebri siccitas, signa, capitis leuitas, aliās grauitas, & dolor

dolor capitis cōtinuus, sitis, vigilia, paucitas superfluitatū in oculis, & naribus. Humor melācholicus, ex aduſtione cholerae, ſigna: Rixa, ſaltus, agitatio, læſio, demonū aſpectus terribilis, grauitas, ſomnolētia, multitudo ſuperfluitatum, paucitas ſitis, & huiusmodi. Aliquando dolor capitis cōtinuus, cerebri humiditas, aſidua cogitatio, frequēs aſpectus ad rem vnā, & ad terrā, amor ſolitudinis, nigredo oculorum, & quandoq; ægritudines præcedentes.

Signa ex relatione: Complexio cordis melancholica tremor, paſſio cardiaca, retentio hæmorrhoidum, vel menſtruum.

Humor melancholicus in ſtomacho, ſigna: Dolor ſtomachi, nauſea, ventofitas multa in eo, & huiusmodi. Hepatis nimia caliditas, vel debilitas, ſignum, dolor in latere dextro Splenis debilitas, aut aliud, ſi durities, dolor, grauedo in eo, multitudo appetitus, parua digeſtio, rugitus, inflatio ſplenis: Signa melancholice mirachialis grauitas in eo, & attractio ſurſum, nauſea continuua, dolor, aut inflatio hypochondriorum, malitia animæ corrupta, eructuatio acida, ſputum humidum, rugitus, exitus ventofitatis, inflatio, & dolor in ſtomacho, & inter ſpatulas, donec digeſtio compleatur. Vomitus cholericus, & phlegmaticus acetofus, congelans dentes, egeſtio cholerica, & pituitofa, allematio poſt digeſtionem. Aliquando apoſtema in mirach, & item tremor.

Aphoriſmi.

1 Si timor, & puſillanimitas multū tempus habent, perſi- *Aphoriſmi.*
cit melancholicum huiusmodi habentem 24.6.

2 In melancholicis ægritudinibus periculoſæ eruptiones, apoplexiā, aut ſpaſmum, aut cæcitatem ſignificant: aut maniā. 56.6.

3 Melancholicis, & nephreticis, hæmorrhides innatæ bonum. 11.6.

4 Melancholicis verò vehementius inferius, eadē ratione contraria apponentes. 9.4.

5 Melancholia propriè de ea cauſa eſt, quæ fit melancholia naturali, vel aduſta, in qua non remanet veſtigium caloris, & aduſtionis, aut ab aduſtione ſanguinis, vel phlegmatis, aut à plegmate congelato, quoniam partes ſubtiles reſoluuntur, & remanent craſſæ materiæ melancholicæ.

6 Quod ſi remaneat caliditas adurens, & aduſtio, eſt non propriè dicta melancholia, & eſt mania. Ea autē quæ eſt per commun- *manic*
tatem totius, vt eſt in febre, aut alicuius particularis membri,

Melancholia vt splenis, vasorum seminalium, &c. Et vt plurimum cordis, imò
raro absq; raro, aut nunquam fit absq; communitate cordis.
communitate 7 Quomodo potest esse risus in melancholia, quam ipsam se-
cordis *Gen* qui solet tristitia, ploratus, &c. De hoc vide Gentilem, qui dupli-
tilu. cem ponit risum, verum scilicet, & fictum.

8 Quando humores inuicem commiscuntur, accidentia etiam
 ipsorum commiscuntur ad inuicem, vt in commissione humoris
 melancholici, & sanguinei, tristitia, sollicitudo, luctus eorū, cum
 latitia, risu &c. commiscuntur. Aphor. 21. lib. 6, & 23. lib. eodem &
 53. eodem lib. Hipp.

Præfagia.

Præfagia. 1 MELANCHOLIA in principio est facilis curæ, post confir-
 mationem difficilis.

2 Quando eis accidit casus appetitus, est malum.

3 Cum accidunt in corporibus eorum hucera, mors.

4 Quæ accidit in fine febris, aut per adustionem, & exiccatio-
 nem humoris, est perniciofa.

Extant adhuc aliqua signa, prioribus adnectenda, adeoq; ante
 aphorismos inferenda.

Signa Me- Signa Melancholiæ à toto corpore. Nigredo faciei, macies,
lancholiæ à multitudo pilorū, retentio menstrui sanguinis, hæmorrhoidarū,
toto. antecefsio febrīū, retentio superfluitatum stomachi, & splenis.

Causæ coniunctæ.

Causæ Con- MALA complexio cerebri frigida, & sicca, naturalis, & in-
iunctæ. naturalis.

Notio.

Notio. ELECTVARIVM latificās, dandum in Melancholia per adu-
 sionem sanguinis, & phlegmatis, vel, quæ est ex Melancholia na-
 turali, in aliis scilicet, quæ per adustionē cholera non idem, quo-
 niam Calefactorium est, eapropter non debet tunc exhiberi, nisi
 cum frigidis, & humidis, veluti cum saccharo violaceo, vel con-

Arculanus. seruis refrigerantibus, puta boraginis, aut buglossæ. Arculanus
 recipit passulas, sed non placet Leonello.

Minoratio.

Minorati- DETVR sequens minoratiuum in aurora, vel circiter con-
uum Melan- tinum.
choliæ.

Recip

Recip. Medullæ casæ fistularis, electæ, & recenter extractæ, Diaprunis non solutiui ana vnc. f. confectionis Hamech drach. ij. Misce cum decocto bilem atram purgante, & digerente (vt infra) fiat potus.

Decoctio est talis.

Recip. Florum boraginis & buglossæ ana ʒ. f. Passularũ enucleatarum, corticum rad. capparorum & tamarisci, scolopèdrii, polypodis ana 3. ij. Seminis Anisi, fœniculi cuscutæ ana 3. iij. fiat decoctio in iiij. lb. aquæ salientis, vel fluuiialis limpidi, ad excoctionem dimidii. Coletur, & clarificetur arte.

Circa phlebotomiam melancholicorum, quando R hazes dicit, quod sanguine existente subtili, debemus eum restringere subito, intellige si talis non fuerit in superficie, & crassus in profundo, sed quod crassus prius exiuerit, & subtilis sequitur. Foramen etiam eius debet esse maiusculũ, ne subtilis exeat, & crassus, seu densus maneat.

Guilhelmus Placentinus refert phlebotomiam in melancholia non conferre, quia sanguis, cum sit calidus & humidus, contrarietur melancholiæ, quæ est frigida, & sicca quare potius auget morbum. Verum si conferre debet, dicit feriendam esse saphenam, quia accidit humoribus, sicut in vino, in quo semper crassæ partes, & turbidæ subsident, in vase propter grauitatem, unde ipsum euacuando, clarificando euacuamus illas partes à fundo: sic est etiam de Melancholia, quæ propter grauitatem suam, & crassitiem facilè descendit. Quare commodè euacuatur per Saphenam. Vt in mulieribus, quia sanguis melâcholicus per mēstrua purgatur, quare maximè cōuenit eorũ prouocatio. Similiter in fluxu hæmorrhoidali. In his enim, in quibus solitus est fluere, cōpetit. Vide Hippocratē sexta particula Aphor. 11. Insaniētibus si varices, aut hæmorrhoides superuenerint, insanix solutio fit. Si humor peccans sit sanguis, vel ei admixtus. Primò fiat phlebotomia minoratiua. Auicennas in Cap. proprio, Serapio in breniario, Galenus de locis affectis lib. 3. cap. 6. Incipias autem iuxta modum dictum superius in cap. de cura phrenitidis, tandem veniendo ad phlebotomiam venæ frontis.

Digestio.

DEINDE da hanc potionem digestiuam. Recipe. Decoctionis communis, vnc. v. (vt infra) cui adde, foliorum senæ, epithymi, ana drach. j. Fiat decoctio secundum artem. De colato.

Recip. quincuncem, vt dictum est, vel q. s. ad dissoluendū. Dia-
fenæ solutiui, drach. j. Confectionis Hamech, drach. j. s. Electuarii
de succo rosarum, drach. j. Misce, fiat potus horis aliquot ante pri-
mam lucem exhauriendus.

Decoctionis communis.

*Decoctionis co-
munis.* Recip. Florum cordialiū, ana pugil. iij. Hordei. ʒ. iij. prunorū
Damascenorū, nu. xij. liquiritiæ mundæ, tamarindorum, passula-
rum enucleatarum, ana ʒ. s. s. feminum anesi, fœniculi, ana 3 iij.
aquæ fontanæ, lb. iij. Bulliant lento igne, vsq; ad cōsumptionem
medietatis. Coletur, & reseruetur vsui necessario.

Digestium in melancholia genita per adustionem phlegmatis.

*Digestium
Alias Oxy-
mellis sim-
plicis.* Recip. Syrupi Sabor Regis, mellis rosati colati, s. de fumoter-
ræ, ana ʒ. s. aquarū buglossæ, boraginis, violarū, ana ʒ. j. Misce.
Aliud ad idem.

Recip. Syrupi de epithymo, rhodomelitis colati, oxymelitis
*Aliud dige-
stium.* simplicis, ana ʒ. j. vel s. aquarum supradictarum fescunciam, vel
quadrantem. misce. Exhibeatur vt alii.

Euacuatio.

*Euacuatio
Melanchol-
ica.* INCHOANDVM à leuioribus, maximè si materia sit melācho-
lica. Nam cū materia sit crassā, & difficilis euacuationis, agita-
retur, & commoueretur multū à forti medicina. Et hæc est sen-
Auicennas. tentia Auicēnæ, cap. proprio. lubet ergo ibidem à principio eua-
cuandum cum apozemate epithymi, facta in sero caprino. Non
multa, nec subita facienda est euacuatio, sed per interualla, habēs
temperiem, vt natura per euacuationem non aggrauetur, sed
releuetur potius: vnde talis euacuatio, subitanea scilicet & immo-
dica, vna vice in tali materia taliter operatur, sicut impetus flam-
mæ, quæ resoluit subtile, & prætergreditur crassum. Ideo per in-
teruallum aggredienda euacuatio, ita quòd qualibet hebdoma-
da, aliquid euacuetur de humore melancholico.

In continua cura procedendum est cum cordialibus, & confor-
tantibus cor.

*Cautio Aui-
cennæ.* Medicinæ solutiue trahūt ad latus incolumitatis, Idcirco Aui-
cennas vetat exhiberi veratrum à principio: quod si detur, dan-
dum erit cautè, & cum timore. Lapis lazuli, & Armenus dentur
securè, præsertim si sint præparati.

Medicinæ solutiue mistæ cum lenitiuis convenientiores sunt
ad euacuandum materiam melancholicam (præcipuè præsentē feb

febre) si dentur in forma liquida, quam † solida. Auerroys in lib. † *aliàs non*
 Colliget in scripto pouit potionem, qua patientem melancholiā *solida, quia*
 myrachiam refocillauit, propinauit illi ad bibendum aquam ro. *Tales mate*
 fatam, cum succo pomorū, & aquam menthæ cum modica quan *ritæ sunt sic*
 titate pulueris sandalorum, & mastiches. Ad hanc intentionem *ca.*
 faciunt vltimum ac penultimum caput Anicennæ, de viribus cor- *Auerroys*
 dis, videlicet, de differentibus modis latificandi, & roborandi *Potio in me*
 cor, repertis in medicinis. Et de medicamentis solutiuis ægritu- *lūcholia my*
 dinum cordis: inibi enim adducūtur optima cholagoga, adeoq; *rachia.*
 cordialia aduersus atræ bilis dominatum, ac mœstificam discra- *Anicennas*
 siam præsentanea. *lib. de viri-*
bus cordis.

Veniendo igitur ad curam melancholiæ ex aduisione chole- *bus cordis.*
 ræ, pro euacuatione detur ista sequens medicina, quæ est in for-
 ma potabili.

Potus laxatiuus Melancholiæ ex aduisione Cholæræ.

Recip. Florum boraginis, buglossæ, violarum, ana M. s. passu- *Euacua-*
 larum nuculeatarum, liquiritiæ incisum sectæ, rosarum, ana ʒ. s. *tiū Melan-*
 sebesten, nu. viij. iuiubarum, x. epithymi, folliculorum senæ, ana *choliæ adu-*
 drach. ij. seminis lactucæ, drach. j. s. Fiat decoctio in f. q. aquæ ad *ste.*
 consumptionem medietatis. decolato recipe, quod satis est ad eli-
 quandum subsequenter solutiuum, videlicet:

Diasenæ Rhazes, & Nicolai, ana ʒ. j. s. confectionis hamech, *Aliàs Dia-*
 electuarii Indi maioris, de succo rosarum, diaprunis solitiui, be- *senæ Raf.*
 nediæ laxatiuæ, ana ʒ. j. Fiat potus, dulcoretur cum ʒ. j. vel f. Hamech,
 syrupi violati. Alius codex habebat Diasenæ Rhazianæ ʒ. s. omif- *drag. 1. Ele.*
 fio, electuario rosato, diaprunis, & Benedicta. *India. drag.*

Si autem in forma pilulari vis exhibere. Recip. pilularū ag *1. Misce. etc.*
 gregatiuarum, p. de lapide Cyaneo, de fumaria, ana scrup. j. dia- *Pilule pro*
 gridii, Gr. ij. Fiant pilulæ vij. vel ix. cum syrupo violato. Postea *melancholi-*
 quinis ab assumptione earum horis, detur lauatiuum, ex aquæ *cu, & cho-*
 hordei, & brodii pullini non saliti, ana semuncia, & sacchari ru- *lericis.*
 bri tantundem paratum. *Lauatiuū.*

Solutiuum in melancholia generata ex aduisione plegmatis.

Recip. Decocti communis, absq; prunis, cui adde polypodii, *Solutiuum*
 epithymi, folliculorum senæ, ana ʒ. j. scæchadis Arab. drach. j. s. *potabile pro*
 vel vnc. s. veratri nigri, ʒ. s. in alio codice legitur ʒ. s. De qua deco *melancholi-*
 ctione. Recipe, q. s. ad dissoluendū, diacatholici, ʒ. v. diaphœni *licis.*
 nici, ʒ. j. s. electuarii Indi maioris, ʒ. j. agarici electi, ʒ. j. salis

gemmei, zingiberis ana Gr. iij. Agaricus cum sale gemmeo, infundatur in oxymelite simplici, q. s. pro sui imbibitione per septem horas. Deinde fiat fortis expressio agarici, quæ cum reliquis dissolvatur, & fiat potus. Cui adde, syrupi pomacei, vnciam β . Et exhibeatur vt supra. Si vis dare in forma pilularum.

Recip. Pilularum cochiarum, Indarum de lapide lazuli, ana $\mathfrak{z}$. j. diagridii, Gr. ij. Fiant pilulæ num. vij. cum syrupo stœchadite.

Diuersio.

Diuersio. FACTA euacuatione diuertatur materia à capite primum, cum diuersionibus sine euacuatione, vt cum fricationibus fortibus trahendo à superioribus, ad inferiora cum ligaturis brachiorum circa adiutoria, & coxas, cum ventosis absque scarificatione, in spatulis, & natibus, & cum lotionibus circa extrema, deinde diuertatur materia euacuando cum sequenti medicina, & est clystere.

Clystere diuersum in Melancholia. Recip. Camomillæ, meliloti, pulegii, calamenti, epithymi, ana M. β . carthami infusi $\mathfrak{z}$. j. anisorum, fœniculi, ana $\mathfrak{z}$. β . Fiat decoctio. Cuius recipe $\mathfrak{z}$. xv. vel (vt alius codex ponit) lb. j. $\mathfrak{z}$. iij. Cum quibus dissolue sacchari rubri $\mathfrak{z}$. j. hieræ picræ, hieralogodii ana $\mathfrak{z}$. β . casia bonæ tantundem. salis communis 3. ij. olei chamæmelini $\mathfrak{z}$. ij. vel iij. vitellum vnius oui. Misce, fiat clystere.

Alius modus diuertendi Melancholiam. Potest diuertere materia, & cum appropriatis, nec non eradicantibus ipsam à capite, vt cum caputpurgiis, masticatoriis, sternutamentis, de quibus dictum est in cap. de Epilepsia.

Correctio Accidentium.

Vnum est accidens, quod plus verendum est in tali ægitudine, videlicet, somni difficultas, seu catochos. vnde summo opere curandum, vt æger dormiat.

Auicennas. Hinc Auicennas, quantum potes (inquit) ad labora, vt mente lapsi, ad capeffendam requiem proritentur, non opiatibus quidē fortibus, sed anodinis somnum leniter conciliantibus.

Primò ergo fiant lotiones circa extrema, cum aqua sequenti.

Diarsysma somniferum. Recip. Corticum Papaueris albi, susquiami, radicum mandragoræ, florum boraginis, violarum, nenupharis ana M. β . Bulliant omnia in f. q. aquæ fluminis, ad consumptionem tertiæ partis. Fiat lotio, in ea aqua tepida, circa extrema, à gentibus, & cubitis trahendo ad infra, quando vult ire cubitum.

Deinde fiat hæc inunctio, cum qua inungantur pulsus manuum, pedum, & temporum.

Recip.

Recip. Olei nenupharini, violacei, myracopi, populnei, ana ʒ. Inñctio soe
 ʒ. opii Gr. iij. croci Gr. vj. Puluerentur, & cum exiguo ceræ fiat porifera.
 vñctio. Quod si non dormierit hoc facto, fiat ista potio.

Recip. Syrupi papauerini ʒ. j. vel j. ʒ. aquæ lactucæ, ʒ. ij. Misce. Potio ad
 Exhibeatur sero post cibū, per duas horas. Si adhuc somnus non idem.
 obrepserit, detur ʒ. j. vel j. ʒ. Requiei Nicolainæ, vel Recip. Philo-
 nii Romani, ʒ. j. Vini boni q. s. fiat haustus. Aegro ne sic etiam so. Aliud ad so
 porato, detur pilularum de cynoglossa somnificarum, j. vel (vt mñ accers
 aliud exemplar habet) Gr. iij. aut 8. in pondere. Quæ ordinan- sendum.
 tur à Mesueo, in suo Antidotario, harum diuersas descriptiones Aliud.
 reperiēs supra, cap. de Phrenesi. Valent eadem quoque in omni Pilulæ soe
 genere catarrhi, vnde illis & nomen inditum est, inducunt sopor- miferæ
 rem placidum, si modò rectè præparentur. Mesuei.

Author Philonii, puta Valescus de Tharanta dictus, scribit se Valescus li.
 curassē quendam catochicum, qui denis diebus vigilauit, hoc pa 1. cap. 12.
 & o: Feci (inquit) duo nasalia de bombyce, in opio dissoluto in Nasalia o=

lactē muliebri, & imposui vtrique foramini narium, & eadē no- piata.
 & sopitus placidē, & eodem mane sanitati restitutus est.

Puluis, seu pilulæ secundum valescum.

Inquit Valescus, cum magna solennitate, & reuerentia, acci- Valescus li.
 piatur puluis sequens, quē ego sepius in expertus sum: & omnes 1. cap. 13.
 vtentes eo, cum Dei misericordia consecuti sunt sanitatem men- Haly. lib. 5.
 tis, & corporis. Et est medicina Haly, ab eodē descripta lib. 5. suæ cap. 23.
 practicæ, cap. de medela melancholiæ ex atra bile prouenientis.
 Descriptio verò talis est secundum Haly mentem:

Recip. Hieræ picræ, epithymi, ana ʒ. iij. lapidis lazuli, agarici Medicamē
 electi ana ʒ. ij. scammonii ʒ. j. Caryophyllorū Gr. xx. Tere omnia de Lapide
 diligenter, & subtilissimè cribra, & cum syrupo cydonite, vel ci. Laxuli.
 tromalino distempera. Dosis ab exagio j. vsque ad ʒ. ij. omni se-
 ptimana semel. Quoniam (inquit Haly) passioni huic prodest,
 nec oportet ab hoc recedere, sepe nanque illud probaui. De quo
 latius ita scribit præcitatus Valescus Tharāteus. Et esto (inquiēs) Valescus
 quòd aliæ medicinæ non valeant, ista valet nutu Dei misericor- Tharāteus.
 dis. Et est medicina coronata, quæ secretissimè teneatur, & am-
 plectetur: vt humanus intellectus, quāli deperditus cum hac me-
 dicina restauretur. Leonellus hanc exhibuit in forma pulueris
 hebdomadatim. Dosis patet superius.

Adiectitia pharmaca.

Digestiua
 melancholice

DIGESTA materia melancholica, cum syrupo de epithymo, l.a.

buglossa, & fumoterræ, adiectis aquis boraginis, buglossæ, & violarum, q.f. Dentur istæ Pilulæ, quibus ego vtor peculiariter pro melagogo.

*Pilulæ pro Melancho-
licis* Recip. Pilularum Indarum de lapide cyaneo, de v. generibus myrobalanorum, ana $\mathfrak{z}$ .j. Cum diasena refoimentur pilulæ. Aliquando addo diagridii Gr. j. vsque ad iij.

Alia ad idem experta.

*Alia pilulæ
ad idem.* Recip. Hieræ picræ, epithymi, ana partes 16. polypodis, stœchadis Arab. Agarici, ana partem β . pulpæ colocynthidis quartâ partem vnus, scammonii, bdellii, salis Armoniaci ana Gr. iij. vel v.

Alia cæteris præstantiores.

*Alia pilulæ
ad idem.* Recip. Specierum hieræ, stœchadis, epithymi, ana 3. β . lapidum lazuli & Armeniablutorum, agarici. pulpæ colocynthidis, salis Armoniaci, ana quartam partem 3. j. xylaloes, mastiches Menthar, singulorû Gr. v. hellebori nigri Gr. iij. β . vel iij. scammonii Gr. 4.

Cum syrupo de fumoterræ fiant pilulæ. Dosis à $\mathfrak{z}$. binis, ad summum iij.

*Arnoldus
li. de vinis.* Commendat Arnoldus Nououillanus vinû Cirisionites, quòd nimirum humores melancholicos adustos educat per vrinam, & rectificet cerebrum infectum fumositatē melancholiæ.

Vinum buglossatum. Cuius talis est confectio. Radix buglossæ bene mundata maceretur in viuo bono donec vinum sapore, & virtute eius bene imbuatur, & assidue tur illius potatio.

*Auicenn. us
lib. de viri-
cordis.* Auicennas ponit zulapium buglossatum, compositum ex foliis melissæ, & buglossæ, cum aqua rosacea quod satis est, simul artificialiter inferuēfactis, & colatis. Efficacior est subsequens destillatio, quam expertus sum in omnibus morbis melancholicis, in palpitatione cordis, discrasia stomachi, & capitis.

*Zulapium
buglossatum.
Destillatio
multimor-
ba.* Recip. Florum anthos, boraginis, radicum buglossæ ana 3. iij. croci 3. j. minue cydoniorum trientem, vini albi meraci limpidi bene defæcati, & optimi lb. ij. Misce, & sicut simul iufusa, prius bene pistata, per diem naturalē, deinde mitatur in fimo per semine sem, in vase vitreo, bene clauso, dein destillantur per alembicum, duabus, vel tribus vicibus. Seruetur in conditorio hyalino, vel potius argentea lagenula. Dosis, 3. j.

Emplastrum. Fiat emplastrum. ex semine papaueris, & Iusquiami albi, & lacte muliebri, super frontem, & intra nases liniatur.

Ego expertus sum in melaucholico, maniacō, necnon omni dolore, & discrasia caput respiciente trochiscos illos esse probatos, si instar linimenti adhibeantur.

Recip.

Recip. Croci, opii, myrrhæ, iusquiami albi, corticum rad. man *Trochisci*
 dragoræ, ana ʒ. j. vel plusculum. Conficiantur cum succo lactu- *Anodini.*
 cæ, & fiant trochisci, & re postulante dissoluatur cum aqua lactu
 cæ, seu lacte muliebri, vel oui albugine, aut aqua nenupharis, &
 applicetur.

DE CATARRHO. Cap. XIII.

Definitio.

DEstillatio morbus est, quando humor destillat ex capite *Celsus.*
 cum nocumēto, quæ Græcè (teste Celfo) cata staginos dici-
 tur, secundum nonnullos catarrhus, coryza, branchus: sed com-
 muni vocabulo Græci coryzas, sæpe etiam catarrhum dicunt:
 quæ vulgaris iam est omni grauedini narium appellatio. *Gal. lib. de o-*
 lenus sic definit: *fin. med.*

Catarrhus est humorum multorum ex palati concauo deflu-
 xus, frequens per nares velut excrementum superfluitatum, spi-
 ritusque excretus vocem reddat. Defertur autem ea fluxio à ce-
 rebro, & capite interdum ad os, nares, fauces, gurgulionem, in *Noxa ex ca-*
 adenas, asperam arteriam, pulmonem, Thoracem, & ventriculū, *tarrho pro-*
 unde plerunque variæ deriuntur noxæ: videlicet raucitas, ang- *manantes.*
 na, tussis, antiades, vuula, paristimia.

Causæ primitivæ.

FRIGIDITAS, vel caliditas extrinseca cibi vaporosi, odor *Causæ pri-*
 rerum calidarum, & frigidarum, coitus, somnus superfluus, ex- *mogenæ.*
 ercitiū forte, quies, vel repletio nimia.

Antecedentes causæ.

Mala complexio cerebri frigida, vel calida, humor, & vapor *Antecedens*
 calidus vel frigidus in cerebro, vel stomacho existentes, vel à sto- *tes causæ.*
 macho, vel aliunde ascendentes. Signa ex superioribus patent, &
 ex relatione patientis.

Coniunctæ causæ.

Humor actu fluens, Catarrhus subtilis, sæpe est calidus, cras- *Coniunctæ*
 sus, frigidus, licet possit esse etiam calidus. Dicitur autem cras- *causæ.*
 sus, non simpliciter, sed respectu subtilis: quia minus subtilis.
 Si enim esset simpliciter crassus, nō posset per tam angustas vias,
 & tam strictas porositates descendere ad inferiora.

Aphorismi.

- Aphorismi.* 1 CATARRHVS cum febre citius curatur.
 2 Destillationes in ventrem superiorem suppurantur intra
 xx. dies.
 3 Branchi, & coryzx in valde senibus non maturantur.
 4 Si verò æstas sicca, & Borealis fuerit, autumnus verò pluui-
 osus, & austrinus, capitis dolores in hyeme, tusses, branchi, & co-
 ryzx fiunt.

Præfagia.

- 1 SÆPE incurrentes catarrhum, à periculo non sunt omnino
 tuti, sed variis obnoxii ægritudinibus.
 2 Omnem ferè catarrhum sequitur tussis.
 3 Cuius complexio cerebri est frigida, corde, vel hepate calido
 citius incurrunt catarrhum, & ediuerso.
 Subita æris mutatio sæpe est causa catarrhi.
 Rheumatici, splenetici non fiunt.
 Catarrhus cum capitis dolore, est difficilis curæ.
 Si cum catarrho sentitur punctura, in maxillis, vel lateribus,
 significant, quòd materia fluat ad illum locum.

Aphor. Hip.

40. lib. 2. 14. lib. 3. 12. lib. 3. 31. lib. 3. 24. lib. 5.

Alia Aphorismi superiori-
bus annectendi.

- 1 Raucedines, & grauedines in decrepitis coctiones non ad-
 mittunt, 80.
 2 Frigida, qualis nix, & glacies pectori inimica, tusses mouent,
 & destillationes. 24.

Diæta.

Diæta. & AER non sit nimis frigidus, quia debilitando digestionem
comprimens cerebri, causat catarrhum. Nec etiam sit nimium calidus, quia
do. resoluit, & facit descensum. Non sit nebulosus, ventosus, plu-
 uiosus, ventus meridionalis dissoluens, & replens capita, ac
 Borealis restringens, & exprimens est vitandus. Habitatio sit
 intra duo solaria, cuius fenestræ sint versus Orientem, & Me-
 ridiem.

De cibo, & potu Regulæ.

Quantum ad victum attinet, seruanda erit temperantia, parçè
 com

comedat, præfertim fero, & in cœna, imò cœnam aliquādo omit-
tat, fugiat repletionem nauseatiuam. Carnes sint digestibiles, &
euchymæ, quales sunt castratinæ, vitulinæ, leporinæ, hisq; simi-
les, quarum nutrimentum tendat ad siccum, utpote, pulli, pha-
sides, perdices, turtures, ortyges, &c. Abstineat ab aquaticis,
ut sunt anates, propter earum humiditatem. Panis sit ex fari-
na sana, frumenti ex sana messe collecti, & sit ex simila faci-
lis digestionis, trium dierum, & non plurium. Potus in cali-
do catarrho conuenit, aqua sacchari: & hordei: in frigido,
hydromeli, promulsis, &c. Sint abstemii, vel si nequeant te-
meto prorsus abstinere, largiter vinum temperetur. Vitent so-
mnum diurnum, & de nocte non multum dormiant, sed excu-
bent. Sopor his & merum à repletionem nocet. Vnde vulgo dicti-
tatur: Ieiunent, vigilent, sitiant, qui rheumata curant. Quies
moderata conuenit eis, quia in quiete maturantur catarrhi,
præcipue ab initio. Vide Auicennam, sternutatio principaliter
non conuenit, quia multum agit humores, quiete non motu
maturandos.

Digestio.

In materia calida, subtili, detur hoc digestium.

Recip. Syrupi violati, papauerini, ana 3. vj. Aquarum violarū, *Digestium*
Nenupharis, ana 3. j. vel 1. ʒ. Misce, sumat ante lucano tempore. *in catarrho*
cal. subtili.

In materia calida crassa detur
hoc Digestium.

Recip. Syrupi violati, Oxymelitis simplicis, ana 3. vj. aquarum *Digestium*
violarum, capilli veneris, Endiuixæ, ana vnc. j. Misce. Propinetur *in materia*
ut supra. *cal. crassa*
catarrhi.

Digestium in materia frigida crassa.

Recip. Syrupi hyssopiteis, Rhodomelitis colati, oxymelitis *Aliud in*
simplicis, ana 3. ʒ. Aquarū bethonicæ, Hyssopi, Lupulorū, ana 3. j. *materia frī*
In alio exemplari legebatur, aquæ decoctionis thuris. Folio- *gid. crassa.*
rum cupressi, 3. j. ʒ. Misce, utatur modo prædicto.

In materia frigida, tenui, & aquosa,
Digestium.

Recip. Syrupi Stœchaditis, vnc. j. Mellis rosati colati, vnc. ʒ. *Aliud in*
aquæ elixationis thuris, Mastiches, Foliorum cyparissi, vnc. j. ʒ. *materia frī*
Misce. *gid. tenui,*
aquosa.

Euacuatio.

SI MATERIA sit mista sanguini, & cum hoc catarrhus sit *Euacuatio.*
cali

calidus, in corpore calido, repleto multo cruore, aut si materia
Phleboto= repat ad pulmonem, vel pectus, faciens hunc in pulmone, vel
ma. pleurefin, vel sit cum febre, tunc secunda erit vena communis, vel
 cephalica, detrahendo quincuncem, seu semissem sanguinis. Si
Potio eua- autem materia non sit sanguinea, euacuetur per pharmaca. Exem-
cuatua, in pli gratia: In materia calida, potest exhiberi talis medicina pota-
ma. Cal. Ca bilis. Recip. Passularum enucleatarum, Liquiritiae rasae, ana $\mathfrak{z}$. β .
tarrhi. Sebesten, num. viij. Iuiubarum, x. Violarum siccarum, 3. iij. Bulliant
 omnia in f. q. aquae, ad consumptionem medietatis. Colati recip.
 q. s. ad dissoluendum. Casiae pinguis medullosae nouiter extractae
 vnc. j. Mannae electae $\mathfrak{z}$. β . Electuarii de succo rosarum 3. j. Misce,
 fiat potus, qui exhibeatur ante lucis ortum per horam.

Si velis dare in forma deglutibili, da subscripta catapotia.

Pilula. Recip. Pilularum aurearum Nicolai $\mathfrak{z}$. ij. Agarici trochiscati
 $\mathfrak{z}$. j. Fiant pilulae num. vij. Cum syrupo violato. Quinq; post ho-
Lauatiuu. ris, sumat lauatiuum calide, factum ex semisse aquae ptisanae, &
 semuncia, sacchari rubri, vel taberzeth.

Materia existente gelida, crassa, & phlegmatica detur potui
 primum eiusmodi syrupus.

Syrupus Recip. Hyssopi, capilli Veneris, Stoechadis Arab. ana M. f. vel
laxatiuus vnc. β . Passularum enucleatarum, Liquiritiae rasae ana $\mathfrak{z}$. β . Carica-
phlegma- rum num. iij. vel vj. vel viij. Sebesten ix. Fiat decoctio in f. q. aquae,
is. de qua recip. quod satis sit ad eliquandum.

Diacatholici 3. v. Diaphoenici 3. iij. Misce, fiat potio, dulcora-
 ta cum melle rosato colato, & exhibeatur ut alii.

Pilula. Si lubet praebere pilulas, Recip. Pilularum cochiarum, $\mathfrak{z}$. j. β .
 trochiscorum de agarico $\mathfrak{z}$. j. G. v.

Fiant pilulae num. vij. cum Syrupo hyssopite, & offerantur ea
 hora, qua sumpsit medicinam solutiuiam potabilem supra descri-
Lauatiuu. ptam. Et postea propinetur lauatiuum ex aqua mellis, & saccha-
 ro confectum.

Diuersio.

Diuersio. FIANT diuersiones conuenientes, à toto diuertentes, item
 frictions, ligaturae, circa adiutoria brachiorum, & coxarum, ven-
 tose in spatulis, & natibus, balnea circa extrema, crura, & bra-
 chia, & hoc iuxta qualitatum constitutionem. Diuersiones pro-
 prie à cerebro sunt caputpurgia, gargarismi, masticatoria, vesti-
 catoria, siue cauterizantia. Et istae duae diuersiones non sunt fa-
 ciendae, nisi digesta, & pro parte euacuata materia. Nam si fuerit
 ab ini

ab initio, esset occasio & causa maioris fluxus catarrhi. Caputpurgium in materia frigida ad diuertendum eam, & attrahendum per nares, & prohibendo ne delabatur ad palatum, pectus, & pulmonem.

Recip. Thuris, Mastiches, Styracis siccae ana 3.j. Bulliant in s.q. aquæ, vel vini, seu poscæ, & aliàs melius melle. Et deinde trahatur per nares.

In materia calida caputpurgium.

Recip. Aquæ hordei trientem, Extillationis florum hyacinthi fescunciam, succi blitis 3.j. Sacchari candi puluerati 3.j.β. Fiat caputpurgium, & trahatur per nares.

Aliud in materia frigida.

Recip. Sublimationis amarici, quadrantē, Succi eiusdē fescunciam, Succi bliti 3.j. Nigellæ pulueratę 3.j. Misce, fiat gargarisma. ut materia purgetur à parte nobili, ad ignobilem, ad hoc accommodata est decoctio zingiberis, pyrethri, sinapis, piperis, costi. Nam trahunt materiam à cerebro ad os, ut indidem fiat excretio.

Item ad sistendum catarrhū valet gargarisma factum ex aqua rosacea, violacea, cum syrupo myrteo vel rosato.

Ad incidendum materiam crassam, viscosam, & ad abstergendum, quæ descendit, materiam, ne figatur in gutture, & pariat synanchen, valet iste gargarismus, qui fit, Ex Aqua Mellis, vel hordei, cum oxymelite simplici & scyllitico.

Item ad alterandum solūm, & ut materia (si calida sit) infrigidetur, fiat gargarisatio ex camphora, & aqua rosacea.

Notio.

Sunt autem suspecta gargarismata, quoniam quum timetur, ne materia regurgitet, aut repat ad pulmonem, vel pectus, ut in paratis, hoc est, qui procliues sunt ad pthysim. Item quando catarrhus est acutus, mordicatus: quia periculum est, ne materia illa acuta agitetur, & petat pectus. Item cum timemus de præfocatione, & materia est multa, subtilis, & acuta.

In catarrho calido, & subtili, quando materia nō potest bene comprehendī, propter subtilitatem, fiant gargarismata ex aqua decoctionis rosarum, corticum papaueris albi, baccarum myrti seu myrtillorum balaustiorum.

Gargarisma in catarrho calido diuersum.

Recip. Aquæ rosacæ, Myrtidani ana 3.iiij. Lohoch papauerini vnc.j. Misce, fiat gargarisma.

Aliud

Aliud in frigido catarrho.

Aliud in frig. catarrho. Recip. Zingiberis, pyrethri, charyophyllorū ana 3.j. Bulliant in f.q. aquæ ad cōsumptionē tertię partis, deinde fiat gargarisma. Masticatoria dimittantur, quia timor est, ne materia vergat ad loca nobilia, & præfocet.

Diuersio cum vesicis in cute capitis, vel cauteriis, ad chirurgos pertinet. Quæ tamen hoc modo fieri potest:

Cauterium actuale. Abradatur totum caput, & fricetur circa commissuram coronalem fortiter cum cepe scyllitica, & sale bene trito. Vel fiat emplastrum ex sinapi & aceto.

Dimittatur, donec fiant vesicæ circa caput, quibus factis, aperiantur, & super ipsas iam apertas ponatur folium caulini emollium sub cineribus, cum axungia porcina, vt remaneant apertæ.

Vel fiat hoc potentiale cauteriū, quo nos peculiariter vtimur.

Cauterium potentiale. Recip. Cantharidum abscisis capitulis, & alis, pulueratarum 3.j. Misce, cum fermento, & modico aceti fortissimi, fiant formulæ rotundæ, ponantur in caput, & bene stringantur, & sic maneat, donec locus vesicetur. & hoc fit in termino x. vel xij. horarū.

Prohibitio fluxus catarrhalis.

Mesueus. Destillatio non est sistenda, nisi periculum sit de strangulatione, inquit enim Mesueus, esse quosdam, qui in primo volūt coercere catarrhum, & tales sunt causa maioris aggregationis in capite, vnde postea dissolutus ille fluor, & vehementius fluit, & subito iugulum petit. Proni tutius est in hoc casu vti regimine diuersuo, cum fricationibus, ligaturis, & aliis, quæ licet agitent materiam notam, mouent tamen ad exteriora.

Gargarismus in calida causa, sistens catarrhum.

Gargarisma in cal. causa res præstius catarrhi. Recip. Rosarum rubearum, Corticum papaueris albi, Myrtorum, Balaustiorum ana 3.j. Bulliant in f.q. aquæ ad consumptionem tertię partis, deinde colentur, colaturæ adde syrupi myrtei sextantem, Camphoræ G. iij. Boli Armenii ꝑ. j. Misce, fiat gargarisma. Caueatur autem magna commotio gargarizando.

Suffumigiū ad idem in calida causa.

Suffumigiū Catarrhi restringentia. Recip. Seminis lini, infusi in aceto per diem & noctem q. v. Deinde torrefiat, post ponatur super prunas, & fiat suffitio, seu fumatio.

Ad idem valet sandaracha infusa in aceto, & fumigium de styrace calamita posita super carbones. Item si ponatur acetum super laterem, seu lapidem ignitum.

Succus ceparū mistus cum puluere sampſuchi, & parum zingiberis, naribus insufflatus, est bonum caputpurgium. *Apophlegmasiſmi.*

Pulvis etiam Maioranæ cum momēto zingiberis, & pyrethri instar caputpurgii administratus, pituitam per nares agit. Idem facit pulvis ruthæ, cum pyrethro naribus impositus. Vel misceatur pulvis sinapis, cum zingibere, & naribus apponatur.

Valet ad idem pulvis cardamomi, cum puluere cubebarum, cum G.j. conditi, seu veratri naribus inspersus.

Optimum caputpurgium & magistrale.

Recip. Pulveris florum, vel foliorum spiculæ, florum anthos, Seminis basilici odoratoris, & nigellæ, ana 3.j. pyrethri, zingiberis, ana 3.ß. Decoquantur in aqua Salviæ, q.f. Colatum attrahatur naribus. Est idem in catarrho, & frigido capitis dolore, epithema bonum. *Caput purum optimum.*

Formulæ catarrhum nimis fluentem cohibentes.

Recip. Amyli, (alius codex habet, anisi) 3.ij. seminum lactucæ, papaveris albi, ana 3.j. tragacanthi, (aliās, diatragacanthi) gummi Arabici, ana 3.ß. boli Armenii, 3.j. Pulverentur subtiliter, & cum mucilagine psyllii, & Cydoniorum fiant pilulæ, quæ retineantur in ore. *Formulæ cohibitiuæ fluxus catarrhalis.*

Item teneantur in ore, videlicet, diatragacanthum frigidum, diacodion, lohoch papaverinum, trochisci pectorales, pilulæ bechicæ. *Confectio nes in ore tenendæ.*

Odoret aquam rosaceam, cum camphora. Vel fiat pomum olfactorium hoc modo. *Odoramentum.*

Odoramentum in calido catarrho.

Recip. Sandalorum albi, & rubri, ana 3.ij. Sandali citrini, 3.j. Rosarum rubeorum, Corticum papaveris albi, ana 3.ij. Coralliorum rubeorum, 3.j. Omnia redigantur in pulverem, & cum aqua rosacea aspergantur, & manibus malaxentur, in aqua rosarum. Deinde cum tragacantho, & gummi Arabico dissoluantur, & formetur pomum arte. Quæ transglutiuntur in catarrho calido, sunt pilulæ Alkaiber, siue de cynoglossa, deuoletur vna ex eis, quæ sit octo granorum in sero. Catarrhum restringit, & iocunditer soporat. *Pomum in catarrho. (Aliās cydoniorum drach.j.) Pilulæ Alkaiber, de quibus supra cap. de phrenesi.*

Gargarismus in catarrho frigido sistendo validus.

Recip. Thuris, Mastiches, Gallarum cupressi, Foliorū eiusdem arbusculæ, singulorum, ana 3.j. Contundantur, & bulliant in f.q. aquæ, *Gargarismus restringens.*

Eluius ca- aquæ, ad consumptionem medietatis, Deinde colentur, colaturæ
tarrhi frig. adde syrups stœchaditis semunciam. Fiat gargarismus.

Suffumigiũ

Suffumigium.

*Odoramen-
tum.*

Item recip. Nigellæ in aceto positæ, & postea exiccata, & pul-
 uerata: Ponatur supra prunas, & fiat suffumigium.

*Suffumiga-
tio.*

Similiter ligetur in petia pulvis seminis nigellæ, & odoretur.

*In ore tenē-
da.*

Item fiat suffumigatio cum thure, mastiche, sandaraca, Styrace, &
 similibus. Teneantur in ore grana mastiches, spica, & aliquid sty-
 racis siccæ. Item serò transglutiat G. ij. iij. vel iij. de mastiche.

*Transglu-
tienda.*

Additamenta.

EXPERTVS ego sum in destillatione quatuor remedia, pri-
 mum est purgatio cum hiera, in hunc modum composita.

*Hauſtus la-
xatiuus in
catarrho.*

1 Recip. Hieræ picræ composita, 3. iij. Electuarii Indi, diacatho-
 lici, ana 3. j. β. diaphœni, 3. j. cum aquis bethonica, & maioranæ,
 ana q. s. fiat haustulus, secundum, in forma suffimenti, & odo-
 ramenti sic:

*Suffimētũ,
& odora-
mentum.*

2 Recip. Styracis calamitæ, charyophyllorum aromaticorum,
 nucum cupressi, nucis muscatæ, mastiches, thuris, ambræ, ladani,
 ana G. iij. vel iij. vel, si lubet, plus.

Addito exiguo ligni aloes, & moschi fini fiat pomiformis mas-
 fula, de qua potest modicum coniici super candentes prunas, &
 sic fumus recipi per os, & nares.

Tertium est syrupus, catarrhosis omnibus (præcedente scili-
 cet antedicta euacuatione, vel præsumptis pilulis aureis, cochiis-
 ve dosi 3. j. sub noctem) per quam utilis.

*Syrupus
pro rheu-
maticis.*

3 Recip. Liquiritiæ, & succi eius, ana 3. ij. gummi Arabici, Traga-
 canthi, ana 3. β. dactylorum pinguium, num. vij. Ficum item pin-
 guium, & radicem enulæ, ana 3. iij. hyssopi, ligustici ana quartam
 partem, M. j. papaueris albi, 3. j. sacchari taberzeth, lb. ij. Fiat syru-
 pus secundum artem. Dosis sextans, cum aqua decoctionis corian-
 dri, vel succo granatorum.

Quartum remedium est ptarmicum, quod per excitatam ster-
 nutationem, fortiter colatorii oppilationem aperit, sicq; pitui-
 tam elicit.

*Sternutato-
rium.*

4 Recip. Seminis vrticæ, partes quatuor hellebori candidi, par-
 tem vnam. Conterantur simul subtilissimè, & de hoc puluisculo
 pauxillum naribus imponatur. Melioris odoris gratia adda-
 tur G. j. aut alterum camphoræ tenuiter friati.

Restat adhuc prophylacem, quam mihi do. Hieronymus Eu-
 gubius

gubius præceptor olim meus, in meipso asthmatico factio ex catarrho ad pectus, periculum faciens, fideliter impertiit, coronidis iustar adsuere, quæ ad verbum sic sonat.

In primis iniungatur ægrotanti debitum regimen in sex rebus non naturalibus, & potissimum in aëre, & in cibo, & potu. *Cura Catarrhi do.*

De aëre igitur est summopere sibi cauendum ab aura valde frigida, & maximè flante Borea, qui ventus pectori est inimicus, vt patet ex duobus Aphorismis, tertiæ particulæ, scilicet, Quotidianæ verò constitutiones boreales. &c. Et alter: Austri ni flatus grauant auditum, &c. Experientia quoque ipsa hoc euidenter docet. *Hier. Eugubij Patani. Observatio quatum ad aërem.*

In cibo autem & potu, abstineat ab omnibus vaporosis, & catarrhum multiplicantibus, sicut sunt caules, legumina, agrumina, aromata, vinum potens, & alia id genus. Fugiat quoque omnia acetosa, & acria, tanquam gladium venenatum exertum, caseum antiquum, & pastilia non respiciat, vitet etiam crapulam, quantum fieri potest, frixa nulla comedat, imò nec stet in loco, vbi frixio fit, fugiat insuper puluerem, & fumum. oua forbilia, scilicet vitelli, sunt ipsi conducibiles. Pisces quoque saxatiles elixi, & bonæ carnes elixatæ, & vinum album dulce, non fumosum, bene limphatum. In ferculis bonum est far, & farina amyli, rapa, & bleta. *Aphorismi. Observatio quatum ad victum.*

De medicinalibus digeratur materia cum his digestiuis.

Recipe, Sirupi de liquiritia, de hyssopo, ana drach. v. oxymel. Digestiuus. lis simplicis, vnc. semis. aquarum capilli veneris, scabiosæ, vngulæ caballinæ, ana vnc. j. Misce, capiat nouem vel decem diebus in aurora, & dormiat ad placitum.

Post quos syropos si fuerit in hyeme, purgetur cū his pilulis.

Recipe. Pilularum cochiarum, de agarico Mesuei, ana scrup. ij. Fiant pilulæ num. v. cum aqua scabiosæ. Capiat circa mediā noctem, & dormiat adlubitum. *Pilulæ in Asthmate & catarrho.*

Si verò fuerit ætas, vel ver, purgetur cum ista medicina.

Recipe. electuarii de sebesten simplicis drach. vj. elect. diasebesten solutiui drac. iij. agarici præparati, drac. j. Dissoluantur cum decoctione pectorali, fiat potio, capiat per horam ante diem, vel in aurora, & dormiat per horam. Qua purgatione facta, ordinetur sibi hoc electuarium. *Potio laxatiua ad idem.*

Recipe. Penidiarum vnc. ij. diatragacanthi vnc. j. lohoch fani, & strobiliteis vel pinei ana vnc. j. f. diiiris drach. x. Misce cum syrupo hyssopite, q. f. Capiat lambendo singulis horis. *Electuarii ad idem.*

Item fiat sibi inunctio pro pectore talis.

Vnctio Pe- Recip. Olei amygdalini amari, olei liliorū alborū, cœsypi hu-
etoralis. midiana vnc. f. Misce, vngatur pectus mane & sero ante cibum.

Item sumat singulis mensibus semel aut bis de pilulis de aga-
rico Mesuei, drac. j. pro vice, fiant pilulæ tres, vel quinque; cū aqua
scabiosæ, capiat circa mediam noctem.

Considerandū tamē hic est, quod si materia fuerit calida, quæ
facit Asthma, quod tamen rarò est, digestiua debent esse talia.

Digestium Recip. Syrupi violati, de liquiritia, zizyphini, vel iuiubini, ana
in calida drach. v. Aquarum violarum, capilli Veneris, ana vnc. j. f. Misce,
intēperie. capiat calidum in aurora, & dormiat ad libitum.

Canon cir- Purgatio verò fiat cum casia, & agarico, vt paulò antè dictum
ca purga- est, & capiat in bolo: quod si bolum nō potest accipere, dissoluan-
tionem. tur cum decoctione pectorali.

DE OPHTHALMIA. Cap. xv. Definitio.

Celsus. OPHTHALMIA est ægritudo oculorum, quam Celsus, & alii
lippitudinem appellant. Oculorum autem morbi sunt (Ga-
Gal. lib. def. leno referente in li. Medicarum definitionum) phlegmone, flu-
Med. xus, exulceratio. De quibus vide latius ibidem.

Arculanus. Causæ efficientes primitiæ sunt extrinsecæ, à sex rebus nō na-
Syllanus. turalibus, & sibi annexis sumptæ, necnon aliis indebitè occurren-
Gordonius. tibus. De his lege Sillanum, & Gordonium.

Signa humoris peccantis.

Signa hu- SANGVIS, pulsatio temporum multa, lippitudo palpebras
morum no- claudens, in somno, non multum lacrymantur, &c.
xiorm. Cholera: Ardor, & punctura. Dolor combustiuis, lacrymæ
exeunt liquidæ, adurentes, & quandoque non exeunt, lippitudo
parua, oculorum clausio in somno, quandoq; lacrymæ vicerant,
aliquando intensus pruritus.

Phlegma: grauitas, caliditas parua, & rubedo, aliquādo lippi-
tudo multa, alba post somnum, aliquando augetur coniectiua
super oculis nigredine.

Melancholia: Desiccatio lacrymarum, post somnum non con-
glutinantur palpebræ, &c. Ventositas, dolor extensiuus sine gra-
uitate, non currunt, nec oboriuntur lacrymæ, non est lippitudo
in somno, ægritudo est longior, &c.

Sign

Signa membrorum communicantium.

Stomachus: Dolor stomachi, nausea, reiectio, turbatio stoma- *Signa mem-*
chi, panniculi cranium cooperientes, à quo oritur coniunctiua *brorū come*
tumefacti, inflatio in palpebra, dolor, & pulsatio in fronte, do- *municatiū.*
lor in capitis commissura. Cerebrum, & pāniculi orti à cerebro,
& dura, & pia matre, ex quibus oritur sclyrotica, & secundina.
nunc dicta sunt remissiora, sed adest pruritus, in uaso, & palpe-
bris, sternutatio, & certè dolor affixus sentitur aliàs inferius in-
certus, scilicet intra oculum, & cerebrum.

Animaduertendum quòd ophthalmia veniens in pueris peri- *Canon.*
culosior est cæteris paribus, quantum ad gradum ægritudinis,
quàm in prouectis. Porrò quæ venit à velaminibus intrinsecis, &
ab ipso cerebro orta, deterior est illa, quæ venit à panniculo cra-
nium cooperiente. Habentes oculos eminentiores ad extra, ha-
bent maiorem, & fortio rem ophthalmiam, quàm lucini.

Quantò magis lacrymæ currunt, & in se habent mordicatio-
nem, & acuitatem maiorem, tantò citius reducitur ophthalmia
ad statum. Si cum lippitudine, parua apparent grana, sunt mala,
quia maturationis tarditatem præfagiunt.

Minoratio.

Circa causam antecedentem facta ophthalmia primò mate-
ria minoretur phlebotomia cōpetenti, ab initio, & hoc in omni
specie, secundum communem opinionem, sed ante phleboto-
miam præcedat lenitio ventris, cum clysteri lenituo, in hunc mo-
dum composito.

Recip. Iuubarum, Sebesten cuiusq; fasciculum. j. violarum sic- *Clystere bo-*
carum 3. iij. caunarum num. x. altheæ, furfurum, ana quantum *num Haly.*
necessè fuerit, in panno ligatorum. Ego recipio cuiusq; semima- *lib. x. cap.*
nipulum. Coquantur in iij. lb. aquæ, donec ad tertiam redeant, *xvj.*
excolabis ab ea, trientem, & addes, bliti triti, & expressi, libræ
quadrantem, olei sesamini recentis vnc. ij. s. Fortiterq; percutiēs,
tepide hoc clysterizabis. Fiat igitur venæ sectio in principio stan- *Potio in-*
te virtute, repletionem, de parte opposita ex cephalica, & detrahan *crassansan*
tur triēs, vel quinquu sanguinis, & si sit sanguis valde tenuis, in- *guinē sub=*
crassetur dando in potu syrupum violaceum, vel papauerinum *tilem.*
cum aqua nenupharis vel de endiuiā, q. s. Misce.

Quòd si cum sanguine peccat cholera, adhuc fiat phleboto-
mia, ut dictum est, parcius tamen emittendo sanguinem, & detur
tale minoratiuum.

Recip. Diaprunis non solutiui, Cassiæ electæ, nouiter extra- *Cholago=*
gum.

et x. succi rosarum, ana vnc. f. Misce, cum decoctione purgante, & digerente cholera (vt infra) fiat potio. Cui addatur syrupi violati semuncia.

Decoctio purgans, & digerens Cholera.

Decoctio purgans & digerens Cholera. Recip. Prunorum Damasceborum num. xij. Tamarindorum vnc. f. florum violarum drach. ij. quatuor seminum communium frigidorum excorticorum vnc. j. f. Fiat decoctio in iij. vel iiij. lb. aquæ fluuiialis, vel potius fontanæ, vsq; ad cōsumptionem medietatis, & referuetur ad vsum.

Si phlegma peccat, nihilominus phlebotometur, non tanta, sed minori quantitate.

Aliud digestium cholerae.

Aliud digestium cholerae. Recip. Syrupi papauerini, violacei ana drach. vj. Aquarum violarum, nenupharis, endiuia, ana vnc. j. Misce, detur antelucano tempore.

Aliud digestium cholerae.

Aliud digestium cholerae. Recip. Syrupi de endiuia, f. violati ana 3. vj. aquarum violarū, nenupharis, endiuia ana vnc. j. Misce, vtatur vt suprà.

Digestio phlegmatis.

Digestium phlegmatis. Recip. Mellis rosati colati, oxymelitis simplicis ana drach. vj. Aquarum endiuia, cichorii, sceniculi, ana vnc. j. Misce, propinetur horis matutinis.

Euacuatio.

Euacuatiū in ophthalmia. DEINDE euacuetur cholera cum euacuatione potius leniente, quàm soluente, vt puta, recipiendo myrobalanorum citrinorum, 3. f. prunorum num. x. tamarindorū 3. f. violarū siccarū M. f. Fiat decoctio in f. q. aquæ, ad cōsumptionem medietatis. Deinde recipe decoctionis istius q. f. ad dissoluendum, casia optimæ pinguis, 3. j. & drach. ij. vel tantundem mannae. Cui adde succi rosarum, drach. j. f. Et si volumus quòd sit eradicatiuum, adde electuarii succi rosarum, drach. j. f. fiat vt alii potus.

Pilula in phlegmatica Ophthalmia. Materia phlegmatica euacuetur cum pilulis aureis Nicolai, vel cochiis, dando videlicet scrup. binos, vel drach. j.

Diuersio.

DIVERSIO, siue euacuatio incipit à parte opposita, (alius Codex habet, à parte propinqua, sed cum euacuatione incipit à longinqua parte.) Fit aliquando diuersio cum perforatione cutis, in posteriori parte capitis, ex opposito oculorum, & poni

ponitur in loco perforato cera, vel (vt in alio Exemplari legitur) seta, quæ trahitur hincinde, vt materia effluat, & hoc modo iuuat, quod expertus est Leonellus, cuius ego sum oculatus testis.

Prohibitio fluxus.

Linimentum ad prohibendum fluxum ad oculos.

Recip. Boli Armenii, sanguinis Draconis, acatiæ, rosarum rubearum, balauftiorum, ana drach. j.

Albuminis oui q. s. ad ista incorporanda, deinde dissoluantur cum rosarum aqua, & aceto, quod satis est, fiat linimentum circa frontem, & tempora.

Item vinum dissolutionis mastiches, & olibani, cum albo-
re ouali miscendo, & temporibus applicando, nire valet ad-
uersus humores, fluentes ad oculos, & dentes: item contra do-
lorem temporum, qui fit ex fumositate ascendente à Stomacho
ad caput.

Item alio modo intercipitur fluxus, sciindendo videlicet ar-
teriam, & venam lacrymalem, & temporalem, euacuat enim ex
loco (inquit Auicennas) & confert ei, scilicet ophthalmico, si sit
humiditas multa ibidem: qualiter autem arteria sciindatur, docet
iam iam allegatus author, tertiam fen. primi tractatus, cap. 9. Et il-
luc recurrat chirurgus, hanc incisionem aggressurus.

Repercussio.

INTENTIO alia est circa apostemata, & causam coniunctam.
Primò igitur si est à materia calida, reprimatur cum rebus infri-
gidantibus, & stypticantibus, sed repercussio sua, duas habent
conditiones. Prima est, ne infriigidet infrigradatione nimia, quia
congelarent oculum, & visum auferrent. Secunda est, quòd con-
fortent oculum.

In calida itaq; causa, repercussium simplex est aqua rosacea,
albumem oui, vel lac muliebre.

Compositum repercussium tale est, vt hic sequitur.

Recip. Aquæ rosacæ vnc. iij. albuminis oui bene conquassa-
ti, vnc. j. lactis muliebris, drach. ij. alias vnc. ij. De isto liquore in-
fundatur in oculo circa angulum lacrymalem. Vel sic:

Recip. De coto ad quantitatem orbitæ oculi, & infundendo
in dicto liquore, & postea liga super oculum.

*Linimentū
prohibitū
fluxus ad oc-
ulos.*

*Aliud inter-
ceptū fluxus eiusdē.*

*Auicennas
lib. 3. fen. 3.
trac. 4. cap.
14.*

*Idem lib. 3.
fen. 3. tract.*

*1. Cap. 5.
Repercussio.*

*Simplicia
repercussio
sua oph-
thalmicæ.*

*Repercussio
uim bonum*

*& expertū.
Aliud ad idē
repercussio*

*uum, et ano-
dinum.*

Repercussium, & Anodinum.

Recip. Mucilaginis psyllii, tragacanthi, cydoniorum, ana ꝑ. j. lactis muliebris, ꝑ. ij. albumen oui vnus, aquæ rosarum, ꝑ. ij. Misce omnia, & infundantur petiæ in ea mistione, & applicentur. Et ad maiorem doloris sedationem, potes addere aquæ papaueris, sextantem, vel si non sufficit, adde opii Gr. ij. vel ij. Sed non nisi urgente maxima necessitate, ne congelet oculum.

Emplastrum ad idem.

Emplastrum ad idem. Recip. Poma num. ij. Decoquantur sub cineribus, quod sint bene cocta, deinde recipe pulpam, & cum vitellis ouorum num. ij. & modico oleo rosaceo, fiat emplastrum, quod ponatur super oculum, sedat enim dolorem, & oculum confortat mirabiliter: in augmento autem apostematis competunt repercussia, & resolutiua, vnde fiat tale collyrium.

Collyrium in ophthalmia bonum. Recip. Aquæ rosarum, verbenæ, ana vnc. ij. mucilaginis fœ-nigræci, althææ, cydoniorum, ana vnc. j. Misce, fiat collyrium arte. Item ad idem lac mulieris, puellam lactantis solùm competit.

Fomentatio resolutiua. In statu autem vltra principium, plus competit resolutiua, si-cut fomentatio ex chamæmelo, anetho, & meliloto, ana bulliendo in aqua q. s.

Collyrium. Valet ad idem aqua rosarum, cum aqua fœniculi, vel eufrafiæ, & lacte muliebri, ana. Misce, pro collyrio.

In declinatione competunt pura resolutiua.

Cura ophthalmiæ frigidiæ quantum ad localia, Fomentatio.

Fomentatio in ophthalmia frigida. Recip. Rosarum rubearum, foliorum myrthi, chamæmeli, ana M. j. Bulliant in f. q. aquæ, ad consumptionem medietatis. Deinde recip. spongiam parvam, quæ in dicta decoctione expressa, super oculum ponatur, & non sit multum calida, sed tepida, deinde remoueatur, & ponatur in decoctione, & hoc fiat ter, vel quater.

In augmento fiat collyrium tale.

Collyrium in augmento ophthalmiæ. Recip. Mucilaginis fœnigræci, gummi Arabici, ana ꝑ. j. β. aliàs ꝑ. j. Sarcocollæ nutritæ in lacte mulieris, aloës, ana ꝑ. j. vel 3. j. Puluerizentur, & misceantur cum prædictis mucilagibus. Omnia dissoluantur in aqua rosarum & fœniculi, ana ꝑ. j. β. Bulliant vna bullitione, & fiat collyrium arte, quod oculis applicetur.

Emplastrum ad idem.

Recip. Meliloti, chamæmeli, rosarum rubearum, foliorum cupres

cupreſſi, ana M.ſ. farinæ ſœnigræci, & althææ, ana ꝑ. ſ. Subtiliter puluerentur herbæ, & cum mucilagine ꝑſyllii, & lacte muliebri, q. ſ. Fiat emplaſtrum, quod eſt cõueniens in fine augmenti, & ſtatu.

In decremento, vel declinatione fiat hoc balneum, & fomen- *Balneũ, & Fomentatio.*
tatio.

Recip. Chamæmeli, meliloti, anethi, ſeminis lini, ſœnigræci ana M. j. vel ꝑ. Contundantur craſſo modo, pro fomentatioue, & cum ſpongia formentetur oculus, vt ſuprà dictum eſt.

Adiectionia medelæ.

ANTE omnia ſumantur hæ pilulæ ſub noctem, ſingulatim deuorando.

Sume pilularum lucis aggregatiuarum, de hiera compoſi- *Pilulæ pro ta, ſingulorum ſcrup. j. Cum aqua ſœniculi reſormentur pilu- oculis. læ num. 7. vel 9. Poſſunt acui (ſi res poſtulat) cum Gra. ij. vel iij. diagridii.*

De phlebotomia aſſatim tractauit Leonellus, quare ſuperuacaneum foret de ea ſuſius agere.

Collyrium expertum, quo ego vtor in calida diſcracia lippitudinis.

Recip. Mucilaginis ꝑſyllii, & ſemenum cydoniorum, & tra- *Collyrium gacanthi, factæ cum aqua roſacea, dextantem, vel minus. Et cum experte A= albugine ouali fortiter agitetur, & addatur lactis mulieris, qua. nodinum. drantem, ſiue trientem, & fiat collyrium.*

Si velimus ſomnum inducere ægrotò, ſiant iſtæ mucilagineſ, cum aqua decoctionis papaueris albi, & erit mirabile.

Repercutit materiam innoxie, dolorem ſedat, & ſomnum *Epithema placidum accerſit. Ego hoc epithematis inſtar adhibeo, in ce in Cepha= phalea & bene facit. Quod ſi vehementia doloris inſtet, & læ. vrgeat, adiicio prædictis, opii Gra. iij. vel pluſculum, ceruſæ ablutæ, & mundatæ, ſucci coriandri ana parum. Miſce, fiat collyrium arte.*

Humidæ lippitudinis cura expertiſſima.

Repreſſium pituitæ, & lacrymarum ad oculos fluitantium, & epiphoras.

Recip. Croci partem j. farinæ candidæ, quàm tenuiſſimæ, par- *Emplaſtrũ tes iij. Excipiantur oui albo, donec mellis craſſitudinem habeat, ad oculos quod in liuteolum illinitum, fronti adglutinetur, vt compreſſis rhyadas.*

venis temporalibus scilicet, & frontalibus, pituitæ impetum cohibeat, si crocus nō est in prōptu, Thure succedaneo pariter vti poterimus. Linteolo etiam, angossipio excipiat, nihil interest.

Nocturnum epithema, pituitam, & lachrymas oculorū reprimens, oculosq; glutinari prohibens, estq; anodinum expertum.

Epithema ad idem. Candidi panis interiorem partem ex vino, vel aqua rosarum syluestrium subactam, oculis superimponito.

Magis autem anodinum, & indolorium fit, si pares vini, & alboris oui, necnon succi cicutæ, vel solatri, aut iusquiami portiones admisceas.

Emplastrum piperatum expertum in gelida intemperie odontalgia, & ophthalmia.

Emplastrū piperatū cōtra dolorē capitis, & dentium. Recip. Pollinis thuris, lomenti, seu farinæ fabaceæ ex fabis torrefactis, melanopiperis pulti, ana lotonē, s. Misce, cum albumine recentium ouorum, q. s. fiat emplastrum liquidiusculum. Extenda datur super aluta, & superponatur.

Aphorismi.

Aphorismi. SI HYEMS squalida, & Aquilonia fuerit, Ver pluuium, australeque, febres acutas fieri æstate, necesse est, & lippitudines. lib. 3. Aphor. 11.

2 Si autumnus Aquilonius sit, & siccus, viris natura humidis, & mulieribus proderit: reliquis accident lippitudines, &c. lib.

3. Aphor. 15.

3. Bruma existente austrina, & nimbosa, vere autem sicco, & Boreali, xerophthamiae fiunt. 3. 13.

DE DEBILITATE VISVS.

Cap. xvi. Definitio.

Gal. lib. def. Med. EST visionis defectus, cum acies ipsius obtuitus externè, vel internè læditur. Ea (inquam) conspectus hebetudo, atq; offensio multifariam sese extendit. Porro de communioribus oculorum vitiis agit Galenus in libro definitionū Medicarū perpulchrè. Hunc (suadeo) piè lector citato loco studiose peruoluas.

Aphorismi.

Aphorismi. 1 Constitutiones verò quotidianæ Austrinæ, vertigines faciūt in oculis. 3. 17.

2 Dolores oculorum, Meri potio, aut pyriæ, aut lauacra, aut phlebotomia, deniq; aut pharmacum soluit. 6.31. & 7.47.

3 Attendere autem oportet, & iudicia oculorum, & somnia: si enim quid albi appareat, commissis palpebris, non ex dyarrhœa existente, aut pharmaci potatione, malum est signum, & mortale valde.

Causæ primogeniæ.

Videlicet casus, ictus, percussio, fumus ignis, ventus, splendor nimius Solis, & fulguris, seu coruscationis, vigiliæ insuetæ, ni- *Hebetätia visum.*
 mixæ, aër frigidus, turbidus, vsus opiatorum, velut opium, man- *Opiata de-*
 dragoræ, hyoscyami, vel cicuta succus oculis indecenter indi- *bilant vi-*
 tus, item festuca, puluis, calx, visio minutarum rerum, vt apicum *sum.*
 literarum, & phlebotomia nimia, item dimissio venæ sectionis
 consuetæ: signa autem harum causarum cognoscuntur ex rela- *Signa ex re-*
 tione patientis. *latione pa-*

Antecedentium causarum signa reperies in secundo, Techni- *tientis.*
 Galeni, & in Auicenna fen. secunda tertii. Sunt autem anteceden- *Gal. Auicē-*
 tes causæ, Mala complexio materialis, vel siue materia, secundo *nas.*
 Techni, 2.3. Cerebrum, aliqui sensus, vt auditus, præcipuè olfa-
 ctus sunt diminuti, humiditas superflua cerebri, expulsio super-
 fluitatum cerebri ad oculos, vaporosa, & copiosa diætæ, mucus
 narium, repletio capitis, crassities faciei, incôsueta siccitas, actua-
 lis febris, vel fluxus ventris, vel fames, vel aliæ ægritudines præ-
 cesserunt, habitatio sicca, facies macra, vsus vaporosorum, & cras-
 sorum, somnus post cibum immediatè, dormitio calciatis pedi-
 bus, coitus superfluus, passiones capitis, oppilatio nerui optici, *Oppilatio*
 cuius signum, oculi nihil mali habere videntur, cicatrix, vel ma- *nerui opti-*
 cula patet ad visum. *ci.*

Spiritus animalis, si est multus, & clarus, vt æther, remotissi-
 mè videbit, & perfectè secernet (aliàs discernet) Galenus primo *Galenus.*
 de Accidente, & Morbo. Si autem paucus, & clarus, propinqua
 bene videbit, lōginquè autè non. Si multus, & crassus, videbit lon-
 ginq, non tamen ea secernet. Si crassus, & paucus, nec videbit
 longinqua, nec ea secernet, nec propinqua videbit.

Præfagia.

1 DEBILITAS visus, vel ablatio, (aliàs obnubilatio) eius ve- *Præfagia.*
 niens cum cicatricibus, est incurabilis.

2 Debilitas visus accidens post euacuationem, vel ægritudi-

nes, & famem, vel coitum, & similia, restaurato corpore, visus etiam vigoratur.

3 Senes natura cadunt in visus debilitatem.

Gutta serena. 4 Gutta serena dicitur, quando quis nihil videt, adparet tamen aliis quòd videat, quoniam oculos habet claros, in quibus nihil apparet. Et fit hæc ablatio, propter neruorum opticorum

Auicenna. oppilationem, & alias causas: De quibus Auicenna, tertia tertii, fen. tractatu 4. cap. 2.

Minoratio.

IN DEBILITATE visus ab humore phlegmatico, per communiter, in capite, & à sthomacho minoratiuum.

Pilulæ Minoratiuæ. Recip. Pilularum cohiarum. Pilularum de hiera Nicolai, ana ʒ. j. & grana v. (aliàs obmittuntur grana v.) cum syrupo de stœchade, fiant pilulæ v. Dentur post cœnam, per quatuor horas.

A materia phlegmatica, per oppilationem nerui optici.

Pilulæ. Recip. Pilularum de hiera simplici. Agarici trochiscati, ana 3. semis. Fiant pilulæ quinque cum syrupo de stœchade, dentur sero post cœnam.

Digestio.

Digestiui materia humida. DIGESTIO materiæ si est ab humiditate, Recip. Syrupi stœchaditis, mellis rosati colati, oxymellis simplicis, ana ʒ. ʒ. ʒ. aquarû bethonica, ruthæ, absynthii, ana ʒ. j. Misce, detur ante diem per horam, reiteretur quinq; vel sex vicibus.

Digestiuium in oppilationem nerui optici.

Digestiui de oppilatiui. Recip. Mellis rosati colati, syrupi stœchaditis, oxymellis simplicis, ana ʒ. ʒ. ʒ. aquarum bethonica, fœniculi, eufrasie, ana ʒ. j. Misce, datur vt alii.

Eradicatio.

FACTA digestionem in proueniente ab humiditate, detur ista medicina eradicatiua, in forma pilularum.

Pilulæ eradicatiuæ. Recip. Pilularum cohiarum, pilularum hieræ Nicolai, pilularum lucis, ana ʒ. j. b. p. Fiant pilulæ viij. cum syrupo stœchadite, dentur facta euacuatione, per sex horas detur lauatiuum ex brodio non salito, cum saccharo rubeo:

In forma Potabili.

Si autem patiens mallet in forma potabili fiat sic:

Recip.

Recip. Florum boraginis, buglossæ, violarum, ana Manip. *se-* Potus eradi-
 mis, passularum enucleatarum, liquiritiæ, ana vnc. semis, stœcha- *cativus.*
 dis Arabici, radicis acori, ana drach. j. eufrasiæ drach. j. Fiat deco
 ctio in s. q. aquæ, ad consumptionem medietatis. de colatura,

Recipe q. s. ad dissoluendum, Diacatholiconis drach. v. diafe-
 næ, aliàs diaphœniconis, drach. ij. electuarii Indi maioris, ele-
 scoph ana scrup. ij. Misce, fiat potus.

In oppilatione nervi optici eradicativum.

Recip. Pilularū cochiarum, 3. j. Fiant pilulæ vij. dentur mane. *Pilule deo=*

Vbi ægritudo non remouetur, addatur superscripto syru- *pilativa.*
 po in digestionem, oxymellis squillitici: & pilulis istis adde pi- *Canon.*
 lulas fœtidas.

Diuersio.

IN PROVENIENTE ab humiditate, fiant fricationes à co- *Diuersio.*
 xis, & brachiis, materias trahentes, & vapores ad interiora, ne
 repant ad caput, & oculos, & deorsum ligaturæ fiant, & ponan-
 tur ventosæ in dorso, & vt deponatur materia à capite, fiat ma-
 sticatorium, ex mastiche, passulis, & pipere.

Caputpurgium, & stermutatoria non conueniunt, quia tra- *Contrariū*
 hunt materiam versus oculos. *habet Ani=*

In opilatione etiam diuertatur materia, à nervo optico, cum *cēna, tertia*
 masticatoriis, & gargarismis, & trahatur materia ad os, & expua *tertū, cap-*
 tur, non autē cum caputpurgiis, quia trahunt materias ad nares. *ij. trac. de*

Si autem ista non conferrēt, fiat cauterium supra commissu *Curat. vera*
 ram coronalem, vt adtrahatur materia, & fiat in posteriori cere- *ficularibus*
 bro, in nucha, vbi cōiungitur collum capiti, & supra os basilare. *agr. Oculo=*
 Deinde fumatur hoc electuarium. *rum.*

Recip. Diacori, 3. j. diambriæ, 3. ss. Misce.

Supra commissuram coronalem fiat sacculus.

Recip. Betonicæ, maioranæ, Stœchadis Arabici, radicis acori, *Cauteriū.*
 pulegii, ana Manip. ss. Puluerisetur increassando, & fiat sacculus, *Electuariū.*
 qui adplicetur. *Sacculus ca-*
pitalis.

Confortatio.

PRO confortatione stomachi, & capitis, ne generetur mate- *Rotula ca-*
 ria phlegmatica, fiat Electuarium pro stomacho. *pitales &*

Recip. Cinnamonī electi, 3. j. & 3. j. charyophyllorum, ligni *stomacha=*
 aloës, macis, ana 3. ss. zingiberis, 3. ss. Anisforum, 3. j. Puluerisentur *les.*
 subtiliter, & cum saccharo taberzeth, dissoluto in aqua absyn- *Electuariū.*
 thii,

thii, fiat cōfectio solida in rotulis, quarū quælibet ponderet 3. iij.
De quibus recip. vnam ante prandium, per quatuor horas.

Inungatur stomachus sic.

Inunctio. Recip. Olei de spica, mastiche, absynthio, ana 3. β. cinnamomi electi, ligni aloes, Galangæ, coralliorum rubeorum, coriandrorum preparatorum, ana 3. j. Pulueriscentur subtiliter, & cum modo dico ceræ, fiat vnguentum.

Electuarium confortans cerebrum, & stomachum, & extremitates in causa phlegmatica.

Electuariū. Recip. Diacori, 3. j. β. diamusci dulcis, diambrae, ana 3. ij. Misce, de hoc recipiat, quādo vadit dormitum, ad quantitatem castaneæ.

Pro confortatione oculi fiat hoc electuarium, quod laudat Bauerus.

Electuariū. Recip. Electuarii Humayn, in descriptione Mesuei, capite de ægreditudinibus oculorum, circa principium, 3. j. β. aromatici rosati, zuchari rosati, ana 3. β. De isto accipiat mane, & sero, ante cibum, ad quantitatem castaneæ.

Collirium confortans oculos, resoluens humiditates, & clarificans visum.

Collirium. Recip. Aquarū ruthæ, eufrasie, betonicæ, ana 3. j. β. tutie præparatæ, 3. j. farcocollæ nutritæ in lacte mulieris, 3. j. charyophyllorum preparatorum, aloes hepatici, ana 3. j. coralliorū rubeorum, 3. β. Pulueriscentur subtiliter, & cum prædictis aquis bulliāt vna ebullitione, & fiat collirium: De quo ponantur in oculis duæ vel tres guttæ, pro vice.

Electuariū restauratiuum, seu pineatum. Si autem debilitas visus prouenerit à nimia siccitate, & inanitione, fiat hoc electuarium restauratiuum.

Recip. Amygdalarū dulciū, Fisticorū, ana 3. ij. pinearū præparatarū, 3. ij. seminis papaueris albi, endiuie, ana 3. β. pulparū sebesten, penidiarū, ana 3. β. diabuglossati, diaboraginati, ana 3. β. species aromatici rosati 3. j. Carniū pulparū caponū, aut perdicū, 3. iij. Penidii cum seminibus, (aliàs speciebus) pistetur bene, & incidantur bene, in mortario, deinde addantur electuariū, & species, & de nouo pistentur, carnes verò subtilissimè pistentur, incidantur, & prædictis addantur, & cum zuccaro taberzethi dissoluto, in brodio carniū illarū q. f. addito prædictis rebus fiat electuariū. De quo recipiatur cochlear j. mane, ante cibū, per quinq; horas.

Emplastrū. Ad remouendam pelliculam oculorum, accipiat ouum recens, vel eodem die natum, & assetur, & superponatur.

Addi

Additamenta propria.

HEBETUDINI visus medetur aqua violarũ, pulegii, florum *Lotio.*
plantaginis, latifoliae, consolidae mediae, ruthae, eufraſiae, maiora-
nae, roſarum, valerianae, oculos frequenter his eluendo.

Ego Luſcitum quendam curavi ſola illinitione ſucci chelido- *Irroratio.*
nii. Item irrotatione aquae calchae cerulae, & florum ſambuci.

Ad idem valet collyrium, paratum ex puluere thuciae praepa- *Collyrium.*
ratae, & lapide calaminari, miſtum cum ſ. q. aquae foeniculi.

Experimentum proprium.

Sumatur hydroteis, id eſt, lacrymalis ſucci de vite alba ſemi- *Inſtillatio.*
meſura, imponendo de carabe candido quantitatem iuglandis,
& inſoletur per quinq; dies, vel per integrum octiduum, de quo
parum inſtilletur oculis.

Idem fieri poteſt cum aqua florum anemones, & ſuccino in ea *Experimentum.*
diſſoluto, & praedicto modo uſurpata.

DE CATARRHACTA

& aqua ſcendente in oculos.

Cap. XVII. Definitio.

CATARRHACTA, eſt catarrhus ex alto deſluens, aliàs ſuffu *Catarrha-*
ſio dicta, & imaginantur ſe videre res nigraſ interdiu, eiuf- *ſta.*
modi morbo adfecti.

Omnis oppilatio aquoſa in oculo, prohibet tranſitum ſpecie- *Canon.*
rum obiectarum ad oculos, adparens inſpicienti, propriè eſt ca-
tarrhacta. Et ſic ſemper erit in partibus ante cryſtalloiden, & nõ
poſt: quoniam illa non impediret tranſitum ſpecierum ad ocu-
los, & generatur per viam deſluxus, vel paulatinae congeſtionis.

Quando autem hæc ægritudo, (& alia, quæ eſt muſcarum) &
quibuſcunq; aliis miſcetur, imaginatio per eſſentiam in oculo
fuerit, difficulter tunc curatur, vt inquit Rhazes.

- 1 In principio vocatur imaginatio, quando autem currit, & ad- *Prognosti-*
paret aliquantulum illa tela dicitur aqua ſcendens. *catio Rhaz.*
- 2 Quando incipit firmari, tunc dicitur gutta. *xi.*
- 3 Quando autem eſt confirmata, vocatur catarrhacta.

Tametiſ ponatur cura à Guainerio Placentino, & Valeſco, ta *Canon.*
men nemo auſit adtentare, niſi prius diſcipulus fuerit, & magi-
ſtrum frequenter viderit operari, propter periculum nobilis, &
delicati membri oculi.

Quan

Regula. Quantò animalia sunt velociora, & calidiora, & sicciora, tantò eorum fella magis conueniunt in catarrhacta, licet cum magna cautela sint ponenda. Possent enim nimis exiccare, & humores oculi resolueri, quia à principio leuioribus innitendum.

Remouetur catarrhacta tribus modis.

- Triplex catarrhacta remotto.*
- 1 Primò cum acu ferrea, vel plumbea, incuruata, & hoc apud Placentinum, Guidonem, & Arnaldum, quos lege.
  - 2 Secundò cum acu acuminata, incuruata, perforata per longum, qua imposita supra catarrhactam, adtrahit eam in vacuum.
  - 3 Tertiò cauterisando frontem supra oculum, ita quod abscindatur fluxus, & exiccetur catarrhacta, & corrugetur etiam. Hoc lege apud Guidonem, & iste modus est melior. Pòst lege Aphorismos infrà.
- Guido.*

Aphorismi.

- Aphorismi Hippocratis.*
- SI QUIDEM hyems sicca, & Aquilonia fuerit, verò verò pluuio sum, & australe, necesse est æstatelippitudines, quas Græci ophthalmias vocant, fieri. Aphor. 11. lib. 3.
- 2 Si verò hyems australis, & pluuiosa, & serena fuerit, verò autè sicca, & Aquilonium, lippitudines sicca fiunt.
  - 3 Si autumnus Aquilonius, siccus, quæ naturam habent humidior, & mulieribus confert, reliquis verò erunt lippitudines sicca.
  - 4 In siccitatibus autem, tabitudines, lippitudines, oculorum dolores, stillicidia vrinæ, & difficultates intestinorum.
  - 5 Quotidianæ constitutiones Aquiloniæ quidem, oculos mordent, vertiginem faciunt, oculis, atq; corporibus difficulter motum præstant.
  - 6 Aestate, & lippitudines oculorum, &c. lib. 3. Aphor. 21.
  - 7 In febre non intermittente, si oculus, vel supercilium perueratur, vel non videant, iam debili existente corpore, iam mors est proxima. Aphor. 49. lib. 4.
  - 8 Quicunq; in febre, vel in aliis morbis spòtelacrymatur, nihil absurdum. Qui verò non sponte, absurdus. Aphor. 52. lib. 4.
  - 9 Lippientem alui profluuijo corripit, bonum. Aphor. 17. lib. 6.
  - 10 Dolores oculorum meri potio, aut balneum, aut venæ sectio, aut medicamentum epotum soluit. Aphor. 31. lib. 6.
  - 11 Oportet verò considerare oculorum in dormientibus suspensiones: Nam si quid album commissis palpebris subinspicietur, neque ex alui profluuijo, aut medicamenti potione istud contingat,

gat, malum est. Aphor. 52. lib. 6.

12 Dolores oculorum post meri potionem, & aquæ calidæ Balneum, venæ sectione curato. Apor. 47. lib. 7.

Additamenta propria.

Hic morbus oculorum subfusio a nonnullis nomenclatur, & vulgo cataracta. Hæc paracenthesi curatur. Est autē *παράκλιψις* Paracensis quæ manu fit à chirurgis, dum curari aliter morbi non possunt. Vngitur prius locus, deinde vel acus, vel hamulus infigitur. Idq; paracenthesis dicitur.

Item si recens est malum, nec usque adeo crassum, præmissis vniuersalibus, adhiberi possunt collyria ad hoc deservientia. Collyria. Quorum aliquot hic subnectam paradigma.

Collyrium.

Recip. Salis Armoniaci 3. j. aquæ puræ 3. vj. Tere Salem, & com- Collyrium. misce vnâ cum aquæ mouendo vt dissoluatur sine igne ad batillum barbitonsoriū, & permitte sic stare per noctem, post de mane habebit cutim in superficie, quam abstrahere, & cola aquam per pannum spissum. Tunc accipe 3. j. sacchari candi, tere, & solve in eadem aqua, quo soluto distilla per filtrum toties, vt aqua clarescat, & remouebit pannos oculorum.

Aliud.

Recip. Aquæ destillationis, vel decoctionis tormentillæ quartale j. In quo dissolue fel anguillæ, seu viperæ aut aschiæ. Ponatur in vase cupreo, & superponatur operculum æreum, vel cupreum, & defodiatur in timo calenti, stet inibi per triduum, post effodiatur, & oculis instilletur. Aliud.

Ad idem valet aqua, vel succus chelidonii, si irroretur.

Irroratio.

Aliud.

Recipe. Carabæ magnitudinem duorum eruillorum, & superfundatur aqua elambicationis florum anemones, quæ irroretur. Alia ad idem.

Aliud.

Aqua item destillationis ziniar, chalcanti, thuciæ, asthmatis vitri, zegyti, daphnidum, & camphoræ, extirpat omnem cataractam, & visus obfuscationem. Aliud.

Puluis ad idem.

Recip. Asthma vitri 3. j. Igniatur in tudicula ferrea, & extinguitur cum vino, post teratur, & oculis parum ex hoc puluisculo inspergatur mane, & sero. Puluis ad idem.

Aqua

*Aqua vitalis
visui con-
ferēs maxi-
mopere.*

**Aqua vitalis, præter aliàs virtutes
oculis pretiosa valde.**

Recip. Zingiberis, cinnamomi, charyophyllorum, nucis mu-
scatæ, granorum paradyfi, ana ʒ.ß. foliorum saluix, libram j. car-
damomi, cubebarū, mastiches, galangæ, rorisinarini, maioranæ,
lauandulæ, melissæ, betonicæ, ana ʒ.ij. Infunde omnia puluerifā-
ta, & bene cōtrita, in vino optimo, libras nouē. Vel in vino destil-
lato, in vase vitreo, & vinum supernatet, per decem dies, fiat de-
stillatio. Istius destillationis binæ, seu ternæ guttæ catarrhacta-
rosis luminibus infusæ in hoc casu certissimū præstant auxilium,
nec adeò excrutiat, & modicat, hæc instillatio, sicuti alia collyria,
ex metallicis, & minerariis rebus confecta.

Quod si ex prædictis collyriis acrioribus, oculorū exulcera-
tio, & vehemēs dolor cōmoueretur, cōpesci poterit his medelis.

Recipe. Luteum oui recens nati, j. & micæ panis parum, Item
lactis muliebris, q. s. Misceantur, & incorporentur, & applicetur
oculis ad modum emplastri. De hac re vide latius Marcum Gati-
narium capite proprio.

*Otalgia,
& aurium
apostema.*

DE OTALGIA ET AV- rium apostemate, Cap. xviii.

AVRIVM dolorem Græci odontalgian vocant. Secus aures
anascuntur aliquando apostemata Græco vocabulo paroti-
des dicta.

Aphorismi.

Aphorismi. 1 QVIBVS biliosæ deiectiones superueniente surditate cessant,
& quibus surditas, superuenientibus biliosis deiectionibus, cessat.
Aphor. 28. lib. 4.

2 In febre non intermittente, si labrum, vel oculus, vel casus, vel
supercilium peruertatur vel non videat, vel non audiat, iam debi-
li existente corpore, quicquid horum euenerit, mors proxima
est. Aphor. 49. lib. 4.

3 Quibus in febribus aures obsurduerunt, sanguis è naribus
fluens, aut alius turbata, morbum soluit, Aphor. 60. lib. 4.

Canon. Cōplexio auris à materia (aliàs natura) frigida, & sicca. Com-
ponitur enim ex cartilaginibus, neruo, & pellicula, licet influens
cōplexio sit calida, propter affluxum multorū spirituum ad aures.

† aliàs non
tamen. Licet nerui deferentes sensum ad aures non vniantur, & ar-
ceantur (aliàs terminentur) in medio † tamē vnus sonus duo soni
appa

apparent: Sufficit enim istos neruos in radice, & origine coire. Vnde vnstantim sonus præsentetur sensui communi.

1 In apostemate auris calido, (aliàs curando) in principio vero. Primo quòd si apostema sit extra aurem, non conueniunt repercussioa, quia auris est membrum ignobile, ratione cerebri, sed facere repercussionem à membro ignobili, ad nobile, vel ab extrinseco ad intrinsecum, versus nobile est malum. Volunt tamen aliqui, quòd Valefcus auctoritate Galeni in megategni par- *Valefcus.* tícula xij. referat, quòd repercussioa hic competūt, sed hoc post *Galenus.* phlebotomiam & purgationem.

2 Secundò aduertendum, quòd antequam venias ad repercussioa, vbi dolor sit valde fortis, prius feda dolorē: Vnde illud Auicennæ, quarta primi: Cū ad diuersum trahere volueris, dolorem prius feda. Hoc enim obseruato, membrum ab apostemate, & tumorem præseruabitur vltiori. *Anicenna.*

3 Tertiò notandū, quòd in nimietate doloris auris non solūm frigida debent poni, sed etiam narcotica, & quæ auribus adplicantur, debent esse tepida, Sed narcotica non sunt frequētanda, quia grauitatem auditus operantur.

Cura.

SEDANTIA dolorem calidū, in apostemate calido. Recip. Doloris calidi Albumē oui, lactis muliebris puellā lactantis, ana. Iniciantur in *di sedatiua.* aurem guttæ aliquæ, & circum circa aures ponatur petia intincta *Collyrium.* isto liquore. De quo vide Galenum, in libris Alimentorum. *Galenus.*

Aliud ad idem.

Recip. Olei rosarum, aceti, ana vnc. ij.

Conquassentur, & misceantur inuicem, post bulliant ad consumptionem aceti, dehinc iniciatur in aurem, & similiter ponatur circa aurem. *Aliud collyrium.*

Aliud ad idem.

Recip. Olei nenupharini, rosacei, ana vnc. j. succi solatri, semperuiuæ, ana vnc. semis. Misce, adplicetur vt alia. *Aliud ad idem.*

Aliud fortius, si prædicta non contulerint.

Recip. Olei de semine papaueris, vnc. j. f. camphoræ, opii, ana gran. ij. Puluerisentur, & cum oleo misceantur. *Aliud ad idem.*

Aliud compositum ad idem, per modum linimenti.

Recip. Olei nenupharini, olei rosati, ana vnc. j. Mucilaginis seminis psylli, cydoniorū, ana drach. vj. Lactis mulieris puellam *Linimentū ad idem.*

lactantis, vnc. j. succi (aliàs seminis) papaueris, vel solatri, vnc. f. Omnia simul bene agitentur, & aliquid auri iniiciatur, & aliquid circa adponatur.

Si vis in forma Emplastri, adde isti farinam hordei, q. f. ad incorporandum.

Aliud Emplastrum Mesuei.

Mesueus. Recip. Lenticulæ aquaticæ, M ij. medullæ panis infusi in lacte
Emplastri. mulieris, vnc. iiii. Pistetur herba cum medulla panis prædicta, & reduc in formam emplastri.

Sedantia doloris frigidi.

Frigidi do- Vbi autem dolor esset à materia frigida, sedantia sunt ista
loris sedati olea, Oleum de spica, rutha, lilio, samfuco, costio, amygdalis ama
ua. ris. Et quæcunq; calida scilicet, & sicca olea, cum cepis, hæc præpa
Olea cali- rari debent hoc modo:

da. Recip. Cepe album, concuatur, deinde in concauitate ponatur
Experimentum. aliquid oleorum istorum, super aures, (aliàs cineres) ponatur calidè, & in oleo isto recip. Rutham, & absynthiū in modica quãtitate, & parum piperis, bulliat oleum istud, & sic deinde extrahatur, & iniiciatur circa aurem:

Aliud quod Leonellus expertus est.

Aliud ad Recip. Panē porcini, & similiter cōcaua, sicut cepe, & pone in
idem. ipso olei costini, ruthacei, ana ʒ. j. pyrethri, costi, ana ʒ. f. Puluerizetur, & misce cum dicto oleo, vt supra, & vtere.

Fomentatio ad idem.

Fomentum Recip. Maioranæ, ruthæ, métastri, stœchadis Arabicæ, chamo
ad idem. millæ, meliloti, ana M. f. Bulliant in f. q. aquæ, & vini, ad consumptionē tertiæ partis, deinde infundatur spongia, quæ expressa ponatur sup aurē. Itē cōuenit ponere aurē supra vaporē istius aquæ.

Aliud Leonelli expertum.

Experimentum. Recip. Vermium, qui sunt medii, sicut media faba, numero xx. vel circa, fiat bullitio in oleo oliuæ immaturæ, deinde inunge circum circa aurem, & iniiciatur aliquid in aurem.

Oleū lum- Ad idē valet oleū lūbracinū, eodē modo, quo superius vsitatū.
bricorum.

Emplastrum ad idem.

Emplastriū Recip. Chamomillæ, meliloti, aneti, maioranæ, origani, cala-
ad idem. menti, radicū althææ, ana M. f. Bulliāt omnia in f. q. aquæ, vsq; ad perfectam decoctionem, deinde pistentur forbæ in mortario. Cui adde sequentia: Farinæ fœnigræci. Seminis lini ana vnc. j. f. Similiter bene misce, & cum oleo amygdalarum amararum, &

ruth

ruthæ, f. q. ad impingandum, & fiat emplastrum, calidè auri adponendum, hæc pro doloris sedatione.

Maturatio apostematis calidi.

Recip. Farinæ hordei, libram f. rob de sapa, vnc. vj. vel vij. butyri vnc. j. Bulliant omnia simul, & reduc ad formam emplastri.

Maturatio apostematis calidi.

Aliud quo vsus sum in apostemate misto.

Recip. Chamomillæ, meliloti, maluæ, radicis althææ, lilii, ana M. f. Farinæ fœnugræci, seminis lini ana ʒ. j. f. adipis gallinæ, butyri, ana ʒ. f. Herbæ, & radices decoquantur, in aqua, perfecta deco-

Emplastrum. Aliud ad idem.

ctione, pistetur, addantur prædictis farinæ, & bene iterum misce, deinde adeps, & butyrū liquefiat, & cætera imponantur, quousq; veniat ad formā emplastri, quod calidè adponatur supra aurem, pannus lineus. Hoc emplastrū maturat, resoluit, & sedat dolorē.

Maturatiuum aliud.

Recip. Cepe album j. Decoquatur in aqua, perfecta decoctione, deinde cum butyro, in f. q. aquæ pistetur, & aliquid auri adponatur. Hoc mirabiliter maturat, & sedat dolorem. Butyrū enim mirabile est in maturatione apostematis aurium.

Aliud maturatiuum.

Ruptura apostematis.

Maturato apostemate, veniendum est ad rupturam. Incidatur ergo laureola: vbi autem nō adparuerit apostema, propter pro-

Ruptura apostematis.

Recip. Decoctū cepe, vt supra, pistetur cū butyro, vt suprā, & addatur eidē fermētū, quo fermētatur panis, in f. q. fiat ruptoriū.

Emplastrum.

Si autē nō rūpetur, addatur huic emplastro aliquid fimi colubini. Postquā ruptū est, curetur cura hulcerū, de qua nūc dicetur.

Regula.

Cura hulceris.

Ad hanc valent medicinæ corrosiuæ, absteriuæ, incarnatiuæ, consolidatiuæ, & cicatrizatiuæ.

Cura hulceris.

1 Corrosiua, est calida, & sicca in quarto.

2 Absteriua, est calida in primo, cum substantia subtili.

3 Incarnatiua, est sicca in primo. In actis declinat ad temperiē.

4 Consolidatiua, est sicca in secundo, in actiuis temperata, respectu vulnerum.

5 Cicatrizatiua, est vt cortex pini.

Hulcera aurium.

In cura hulcerum aurium debes magis exiccatiuis vti, quoniam complexio aurium naturaliter sicca est, quam custodire debemus. Corpori naturaliter sicco, ad humidū lapsō, magis sicca

Hulcera aurium.

competūt,quàm corpōri naturaliter humido,lapso ad humidū, quia semper debemus conseruare complexionē naturalē mēbri.

In apostemate auriū, si dolor fortis fuerit, significat mortē infirmī, ex acuitate eius, sicut superuenit ei tortura oris propter aurium siccitatē, euenientem propter abundantia vigiliarum, subueni ei cum immisione in aurem cum oleo de vitellis ouorum, quin incontinenti remouet dolorem, & pręparat exitum saniei.

Auensoar. Auensoar Theisr lib.j. tractat. xlj. cap. primo. Nunquā multa quātitas auri imponēda, imō nisi gutta vna, aut duę ad plus, &c.

Additamenta propria, aduersus aurium dolorem.

Instillatio. DISSOLVATUR adeps anserinus, aut gallinaceus, & adiecto lacte muliebri auribus calide immittatur.

Aliud.

Fomentum. Fiat fomentatio per embotum, cum decocto pilosellę, dein-
Emplastrū. de fundatur pix soluta ad ignem super coto, & calidē applicetur

Instillatio. auri dolenti. Potest etiam instillari succus symphoniacę tepefactus, cum oleo rosaceo.

In dolore auri Si dolor sit ex calore, iniiciatur auribus rhodinū, cū albumine
riū calido ouali concretum, vel oleum rosaceum, cum lacte muliebri, vel cū
instillatio. succo cucurbitę, solatri, coriandri, vel ouialbo, vel aceto.

Olea miti- Ad idem valet oleum muscelinum, laureū, ruthaceū, amygdā
gattus otal lium amarum, violaceum, papauerinum, auellanaceum, & nar-
gia. dinum, item petroleum cum croco, liliaceum quoq;.

Oleum rosaceum cum camphora, & lacte muliebri instillatum, iam dictis effectū correspondit. Item limacię fricę in oleo amygdalino dulci.

Oleum nenupharinū, mistū cum modica aqua solani, vel line.

Item rhodinum, cum aceti momento decoctum, & infusum.

Deniq; sesamelæon, si non est magna caliditas, deinde adeps anatis, aut gallinę, aut medulla vituli, cum mucilagine fęnigracii, & feminis lini.

In vltima demum necessitate admoueantur narcotica: nimirū opii exiguum cum lacte mulieris, castorio, & croco.

Embrocha. Vel adhibeatur embrocha, cū myracopo populneo, & liquamento fibrinorum coleorum parata, & guttatim irrorata.

In hoc casu competit cęsypi ceratum, auribus illitum, vel superimpositum.

Empla

Emplastrum optimum in omni apostemate
aurium calido, mitigans & ma-
turans egregiè.

Recip. Volatilis molendini ꝑ. iij. granorum pini, mucilaginis
fœnigræci, lini, ana ꝑ. j. cerussæ, lythargirii thuris, ana tantūdem,
aceti albi, vnc. s. Cōficiantur omnia cum oleo sesamino, aut axun
gia porcina recenti. Ponatur tepidè super aurem.

Apostemate adurationē deducto, quæ etiam fieri potest *Cataplas-*
cum farina triticea, lino spermate, polline telino, cum pinguedi- *ma matura*
ne gallinæ, anatis, radice maluæ, vel althææ, & oleo chamæmeli- *tiū, Ad au*
no instar cataplasmatidis adhibita, sic progrediendum erit: Sanie *res purulen*
promanante colluantur aures cum mulla tepida, & extergantur *tus.*
lana molli, & instilletur cedria, mista melle.

Item crocus, & aloë resoluta cum sapa. Pisselaxon calide infu-
sum, purulentis auribus apprimè conducit.

Item Recip. Cepe, allium: ana num. ij. vel iij. vel vnum magnū
solum. Elixentur, & conterantur, cum butyro, & vtere super em-
plastrando, valet ad acuta apostemata qualibet.

DE ANGINA, SIVE SY- nanche. Cap. xix. Definitio.

SYNANCHE Græcè, angina nostris dicitur, quæ vulgò per- *Definitio.*
speram squinantia vocari solet, quod nec Latinum, nec Græ-
cum puto. Est autem synāchæ gutturis abscessus strangulatiuus,
ni tempestiuè succurratur. Dicitur eadem & angina eo quod an-
gat fauces. A multis etiam tonsillæ dicuntur, tamen si quidā diffe-
renter eam distinguant.

Causæ.

CAUSAE primitiuæ sunt: Calor, frigus, Boreas post austrum, *Causæ pri-*
medicina fortis, & venenosa, vt veratrum candidum, proprietates *miuæ.*
cibi comesti, vt fungi, qui sunt anceps cibus, nec esui mundus.

Causæ antecedentes, vt multitudo humorum, repletio, humor *Causæ an-*
à capite descendens, vapor ab inferioribus eleuatus, rheuma, ægri *tecedentes.*
tudo præcedens, vt febris continua, phrenesis, apostema vuulæ.

Signa ex humoribus sumenda, sunt ista: Sanguinis signa: pul- *Signa ex hu-*
sus plenus, & vndosus, constrictio anhelitus, rubedo in lingua. *moribus.*

Phlegmatis: multa humiditas in ore, & viscositas, quod si est
corruptū, & putrefactū, adest vapor falsus, & si non, saltē apparet

in ore infipiditas, & longa extractio, si est viscosum. Cholera: mi nor constrictio anhelitus, citrinitas in lingua. melâcholia: sapor acetosus, color cineritius, paulatim accidit.

Aphorismi.

AVTUMNO magna pars æstiuorum, atq; etiam febres quartanæ, & erronæ, lienes, aquæ inter cutem, tabes, stillicidia vrinę, leuitates intestinorum, coxendices, angina, anhelationes, voluuli, comitiales, atræ biles, furores 23.3.

2 Si febricitanti nullo tumore faucium, strangulatio accidit subito, letale est. 34.4.

3 Si febricanti collum peruertitur, vt vix deorare possit, sine vilo colli tumore, mortiferum est. 37.4.

4 Qui anginam, aut tolles euaserunt, his in pulmonem absceditur, & intra septimum diem moriuntur, si tamen hos dies euaserint, suppurantur.

5 Ab angina detento, si tumor & rubor in pectore superuenit, bonum. Foras enim morbus decedit. 38.6.

6 Si à febre habito tumore non existente, suffocatio de repente nascitur, vt deglutire non possit, mortale. 60.7.

Prognostica.

Fauces dolentes tenens, (aliàs tenues) cum quadam difficultate strangulantes, velociter exitium adferunt. Hippocrates, lib. j. Prognosticorum.

Angina hyemalis, semper est phlegmatica.

Cura.

CURATIO synanches fit primò materiam euacuando, quæ stat sub forma causæ antecedentis, prohibendo fluxum ipsius, & diuertendo ne fluat ad locum Apostematum. Secúndò perficitur tantummodo habendo respectum ad causam coniunctam, & ad ipsum apostema.

Prima igitur intentio inchoanda est cum phlebotomia: si qui dem angina vel pendet à sanguine solo, vel aliis humoribus sanguini mistis. Volunt enim pleriq; Medicorum quòd venæ sectio competat in omni specie synanches. De hac re consule Matthæum Gradéssem, Valescum, Gatinarium, & Isachum, & reliquos, quorum talis est vnanimis consensus, & opinio, si repletio sit magna, & in toto corpore, & huiusmodi Apostema synanchicum proueniat ex retentione sanguinis menstrui in foeminis, vel hæmorrhoid

rhoidalis in viris, tunc fiat phlebotomia venæ saphenæ, vel cōmunis, sed hoc raro cōiungit. Ideo cōsuetius est quod primò fiat sectio cephalicæ, late: is oppositi. Facta ista phlebotomia mane, requiritis ad hoc conditionibus habitis, videlicet, si virtus constet, ætas permittat, ita vt si patiens nec puer sit, nec capularis, nec preguans, veiperi fiat phlebotomia venarum sub lingua.

Præter hoc materia faciens anginam debet prohiberi, ne fluat ad locum apostematis, vnde teneat in ore sequens electuariū ad quantitatem castanæ.

Recip. Lohoch de papauere, diatragacanthi frigidi ana ʒ. j. Mi Lohoch recte. Hoc incrassando humorem, prohibet descensum eius ad *tertium* guttur.

Pilulæ restrictiux fluxus in branchocla,
& angina item in catarrho.

Recip. Thuris, mastiches, styracis calamitæ, glycyrrizæ, passulorum enucleatarum, tragacanthi, gummi Arabici, ana ʒ. j. Condem & ad ficiantur cum hydromelite. Aliqui prædictis associant ambram, *destillatorem.* & est in hoc casu multum conueniens.

Aeque conueniunt pilulæ Mesuanæ catarrhales, sub nomine pilulæ catarrhalium ad omnes morbos catarrhi, sicubi compositioni earum, ladanum, bolus, & rhodomeli, vel myrtei syrupi quidpiam *Mesuei.* adiiciatur. Dosis sit vna, eruilis quātitatis, nocte cubitum eundo.

Hoc facto diuertatur etiam materia ipsa, primò cum clysteribus leuibus, & communibus, puta ex decoctionis herbarum, malacticarum ʒ. xv. sacchari, casia, ana ʒ. j. olei violati, ʒ. iij. salis, ʒ. ij. Et fiat Enema.

Pro diuersione etiam fiant fricationes à spatulis incipiendo, & brachiis, trahendo ad inferiora, ponantur ventosæ ad spatulas, & nates. Item fiat ligatura circa adiutoria brachiorum, & commones diuersionem. *Fricatio.* *Cucurbitum* *latio.* *Potus cholerae* *edicens.* *sinum.* *Frictio.* *Cucurbitum* *latio.* *Potus cholerae* *edicens.*

Recip. Passularum enucleatarum, liquiritiæ rasæ, ana ʒ. ʒ. ʒ. prunorum damascenorum, num. x. tamarindorum, ʒ. ʒ. iuiubarum, num. x. Bulliant hæc omnia in f. q. aquæ, ad consumptionem medietatis. Et de colatura.

Recip. Vncias iij. in quibus dissolue casia nouiter extracta, ʒ. j. ʒ. Misce, & fiat potus, qui exhibeatur ante diem per horam.

Notio.

Et sit canon iste in euacuando, quod in hoc casu medicinæ

euacuantes exoluendo dimittantur, & hoc est quoad respectum causa antecedentis synanches, scilicet euacuare, prohibere, & diuertere fluxum.

Gargarif= Ad diuertendum peculiariter valet vinum decoctionis ebuli, *mus in sistē* cum aqua plantaginis, cum parum pyrethri, & exiguo mellis *do fluxu ad* facci, miscendo in modum gargarismi administratum. Prohibet *guttur.* enim rheuma demanare ad pectus, & guttur.

Cura apostematis

Canon.

FACTIS euacuationibus, veniendum est ad causam conianctam, & apostema curandum. Et quia istud apostema habet quatuor tēpora sui processus curationis, debet curari in principio, & primitus cum percussiuus. In augmento, cum repercutientibus mistis resoluentibus, ita quod percussiuus superent resoluentia. A medio augmentis vsq; ad medium status, resoluentia superent repercutientia. A medio status, resoluentia pura conueniunt, ad instantiam vsq; decrementi. A principio igitur fiant remedia subscripta. Si à materia calida, fiat hoc gargarisma:

Gargarif= Recip. Aquæ plantaginis, rosarum, ana 3. v. syrupi myrtei, *ma. reper=* licet de malis Punicis, ana 3. j. β. Misce, fiat Gargarismus. Utatur *eussium.* frequenter gargarizando.

Aliud fortius ad idem.

Hoc est percussiuum in causa calida synanches, quod etiam valet in omni defectu colli, & illius partium.

Recip. Rosearum rubearum, myrtillorum, sumachii, cicidum siue gallarum, ana 3. β. Contundantur parum, & bulliant in aqua rosacea, & arnoglossite, ana 3. v. ad consumptionem tertiæ partis. Et colaturæ adde syruporum rhoiteis, rosacei, myrtei, singulorum fescunciam. Misce, pro gargarismate, & est expertū. Istius crebro gargarizatu fauces, tonsillæ, columella, linguaque tumefacta, breui deturgescent.

Inunctio circa guttur, stante magna caliditate.

Vnctio. Recip. Olei violati 3. j. β. Fiat vnctio frequens.

Infra istud tempus detur syrupus iste digestiuus, & alteratiuus.

Syrupus di Recip. Syrupi punicei, rosacei ana 3. vj. Aquarum plantaginis, *gestiuus, &* endiuie ana 3. j. β. Misce, & exhibeatur.

alteratiuus. In augmento anginae fiat eiusmodi collutio, seu gargarisatio.

Recip.

Recip. Rosarum rub. myrtillorum, passularum enucleatarū *Gargarisma* ana 3. ij. Bulliāt in aquis endiuix, plantagiuis, rosarum ana 3. iiij. *ma in vigo* Bulliant (inquam) ad consumptionem tertiæ partis. Et colaturæ *re Synana* addantur syrupi acidi simplicis diamori ana 3. j. β. Et fiat gargarisma.

Gargarisma aliud competens à medio augmenti, ad medium status.

Recip. Passularū enucleatarum 3. β. caricarum pinguiū num. *Gargarisma* iiij. vel x. rosarum rubearū M. β. aquarum rosarum, Camomillæ, *ma aliud* ana 3. v. vel vj. Crassis rebus incisim dissectis, bulliant omnia ad *circa decre* consumptionem tertiæ partis. Colaturæ adde Medicamenti de *mentum.* moris 3. j. β. oxymelitis simplicis 3. ij. syrupi acetosi simplicis 3. β. Misce fiat vt supra.

In statu, quia intendimus resolutioni tantum, oportet apponere interius, & exterius resoluentia.

Interius fiat hoc gargarisma.

Recip. Chamomille, meliloti, seminis lini, fœnigræci, ana M. β. passularum enucleatarum, liquiritiæ rasæ, ana 3. β. Bulliant in f. q. aquæ chamomille, aqua rosarum, buglossæ, videlicet singulorū 3. iiij. Colaturæ addantur mellis rosati colati, syrupi acidi simplicis ana 3. j. β. Misce, fiat gargarismus arte. Alius textus ponit, cum vnciis denis colari mellis, & syrupi prædictorum, ana fescuncia, reducantur ad formam gargarismatis.

Si verò non posset fieri resolutio cum istis, & resoluta esset aliqua pars subtilis materiæ, tunc faciendum erit emplastrum maturatiuum, resolutiuum, & mitigatiuum doloris, quod est tale. *Emplastrū*

Recip. Chamomille, meliloti, aneti, ana M. j. farinæ fœnigræci, *resolues, &* seminis lini, ana 3. j. farinæ hordeacæ 3. vj. radicum althææ M. β. *maturans.* maluarū, foliorum violarū, ana tantundem Bulliāt omnia (præter farinas) in f. q. aquæ, ad perfectam decoctionem, deinde contundantur, & addantur farinæ, & cum oleo amygdalino dulci & pinguedine gallinacea q. s. ad impinguandum, & malaxandum, fiat emplastrum, quod resoluit, si resolubile est, & maturat etiā.

Insuffletur etiam in guttur iste pulvis, qui à proprietate solet resolvere apostema synancheis.

Recip. Pulueris hyrundinis combustæ, stercoris canis comedentis ossa ana 3. β. Fiat pulvis, qui insuffletur in guttur, & locū apostematis, cum cannula subtili, bis vel ter in die.

Debet autem hoc modo comburi hyrundo.

Accipiatur volucris illa, & decolletur, & dimittatur sanguis *Huius pul=* *uerris cōpa=*

sitionem po exire, postea deplumetur, & saliat, Deinde ponatur in vase vi-
sunt Amcen tr eato stricti orificii, & claudatur os vasis cum luto, post deluta-
nas. tionem ponatur in furno, & dimittatur ibi quousque exiccet, ita quod possit puluerari.

Arculanus. Valet ad idē emplastrū maturatiuū, & resolutiuū apostematis
 squinatīci, quod fit ex nido hyrūdinis, prout Arculan⁹ describit.

Vnguentū Recip. Dialthææ ʒ. j. β. mucilaginis seminis lini, fœnigræci ana
resolutiuū, 3. ij. medullæ casæ fistularis, butyri recentis nō saliti ana ʒ. β. Olei
& matura amygdalini dulcis ʒ. ij. Misce, fiat vnguentum arte.

tuum sine Post applicetur emplastrum infrā scriptum.
dolore.

Emplastrū Recip. Radicum maluauiſci ʒ. j. β. Incidantur, & coquātur be-
ad idem, ne (prius abiecta medulla corticosa) post pistentur, ita quod in
& materia axungie vertatur. Post misce cum ea, farinæ fœnigræ-
etiam miti ci, lini, anethi, chamomillæ, ana q. f. fiat emplastrum, quod præter
gatiuum. alios effectus, dolorem etiam tollit.

Galenus. Ad anginā curandā valet experimentū Galeni de succo nucū,
Augubius. in sexto tractatu Myamir, tā simplex, quā cōpositū. Augubi⁹ post
 sectionē venarū linguae, vel cephalicæ, exhibuit dimoron, cū oxy-
 melite, & sanatus fuit squinatīcus in spacio quatrīduano pfectē.

Si autem apostema venerit iam ad murationē, & cum præ-
 dictis non rumpatur, oportet ipsum aperire, ut exeat sanguis.

Modus ape Inspiciat ergo Medicus in ore, & si appareat, hoc modo rūpa-
riendi apo tur: Accipiat vnum lignum subtile, rotundum, in cuius extremi-
stema squi tate adponat ferrum acutum, cuius longitudo si tantæ quantita-
nanticum. tis, quantæ est medietas digiti, in ore. Deinde ore aperto, ponen-
 do lignum intra dentes ægroti, ac si esset frænum, deinde ponat
 cannulā illam cum ferro ad locū apostematis, ac scindat, aperto
 apostemate pronus declinet caput inferius ore aperto, ut exeat

Mundifica sanies. Si autem nō potest rumpi, quia non appareat visui, impo-
ttuum gar nat digitum in os, & cum vnguibus rumpat, si potest. Rupto apo-
garisma in stemate mundificetur hoc modo: Accipiat aquam mellis, secun-
synanche. dum artem decoctam, & gargarisset. Demum hulcere mundifica-
 to, consolidetur cum istiusmodi Gargarismo:

Gargarif Recip. Aquæ decoctionis rosarum rubearum, gallarū, myrti-
ma consoli lorum ana ʒ. vj. In quibus dissolue thuri, Sanguinis draconis, far-
datum. cocollæ, ana ʒ. j. pilorum leporis combustorum, & puluerisatorū
 ʒ. j. Misce, & cum prædictis fiat gargarisma, ita quod leuiter gar-
 garisset, ut fiat consolidatio. Hoc facto, ad alias duas intentiones,
 scilicet ad sedationem accidentium, & regimen in vita (aliās vi-
 ctu) recurrendum.

Sedatio

Sedatio doloris.

SI ERGO fuerit dolor vehemens, sedetur cum anodynis, in- *Inſectio anody-
nus & extra. Extra, ſicut eſt oleum chamomillæ, amygdalarum dynorum.
dulcium, & inungatur guttur. Intus, gargariffet ſyrupum de iu- Gargarif-
ubis, cum aqua chamomillæ. ma anody-
num in an-
gina.*

Diæta.

QUANDOQVIDEM hæc ægritudo acuriſſima eſt, indiget *Diæta.*
diæta ſubtili, ſeu tenui. In principio comedat panem coctum in
aqua, vſq; ad quartum diem. Et bibat aquam cum vino grana-
torum, & vſque ad ſeptimum diem teneat diætā tenuiſſimā.
Caveat ab aëre nebuloso, & frigido.

Notio.

Nota ubi apoſtēma curatur per viam ſuppuratiōis, quòd in *Canon*
augmento, & ſtatu cum repercuſſiuis admifcere debemus leniti-
ua, & non reſolutiua.

Additiones propriæ.

EXTERIVS applicetur ventofa ſub mento.

Ventofatio.

Fomentetur locus cum ſpongia, in calidum oleum chamænie *Fomentum.*
linum ſubinde demiffa.

Gargarifmus.

Item gargariffet ægrotus cum decocto nepetæ, thymi, abſyn- *Gargariza-
thii, hyſſopi, ſurſurum, & ficuum aridarum. tio.*

Potus.

Fungus ſambucinus in vino coctus, & potatus, præſenti reme *Potio.*
dio eſt, præcedente, & ſubſequentē ſuffitu de olibano. *Suffitio.*

Emplaſtrum.

Beyſſerus Angelipolitanus practicus olim celeberrimus cura *Emplaſtrū.*
uit ſynanchen cum vſto panno nouo, cum oleo linino incorpo-
rato, in forma cataplaſmatis adhibito: exhibens interim ſyru- *Syrupus*
pum de ſcabioſa, ſingulis diebus triunciariā menſurā, ſiue doſim. *Stabites.*

Gargarifmus ad idem expertus,
poſt vniuerſalia.

Recip. Gallarum, balauſtiorum, myrtillorum, ſumachii, roſa- *Gargari-
rum rubearum. 3. j. β. cyperi, acori, pyrethri, ana 3. j. Contundan- ſma.*
tur, & bulliant in libra vna, vini rubri, ad conſumptionem quar-
tæ partis. In colato diſſoluatur. Aluminis vſti, ʒ. j. diamori, ʒ. ij.
Fiat gargarifma.

Catap

Cataplasma. Cataplasmetur collum cum emplastro infra scripto calidè.
 Recip. Stercoris anserini, mellis ana q.v. Coquantur in vino, vsq; ad ipsius vini excoctionem, & fiat emplastrum.

Ad idem valet puluis iste.

Puluis. Recipe, Albi Græci, camphoræ, aluminis saccharini, pulueris vuulariæ, ana ʒ. vel 3.j. cum Oxyelite scyllitico : fiat mistura, quæ dissoluatur in aquis scolopendrii, lygustici, prunellæ, ana q.s. Et fiat collutio.

Potus. Equidem in omni defectu faucium vtor subsequenti puluere. Si causa calida est, cum aqua rosacea: Sin frigida, cum vino meracoper modum gargarismi.

Puluis optimus ad synanchen, & vulnam procidentē. Recipe, Macropiperis, leucozingiberis, ana drach. ij. melicetorum, drach. j. radicum pyrethri, aluminis deusti, ana drachmā semis, hypoglossidy, grana xij. Albi Græci, drach. ij. Misce, fiat puluis tenuissimus. Item valet emplastrum de nido hirundinum, scilicet:

Emplastrū de nido hyrundinum. Recip. Interiorem partem nidi, vnā cum plumis, & tota substantia fundi : Teratur, & cum melle, & axungia porcina, q.s. fiat emplastrum.

Efficacius redditur, si adieceris, Albi Græci, lotonem, j. farinæ fœnigræci, lotones ij. pulueris chamomillæ, radicis althææ, ana Manip. j. Fiat emplastrum arte.

Ortholphi medicus insignis. Cura Ortholphi medici quondam insignis, cuius tam simplicium, quàm compositorum pharmacorum practicus liber transcriptus mihi est.

Diuersio.

Diuersio.
Clysteria. PRIMO diuertatur, & minoretur materia clysteribus, vel minorati= noratiuo, ex electuario de casia, diaprunis solutiuo, & medicauum in for= mine de carthamo, per modum potionis cum aqua mulsa facto.

Phlebotomia.

Venæ sectio. Item cum venæ sectione, vel sub lingua, vel ex cephalica, post adhibeatur subsequens emplastrum calidum.

Emplastrū.

Recip. Foliorū sambuci, brassicæ rubræ, ana M. j. Pistentur, & addito cochleari vno mellis, & butyri, fiat emplastrum. Item fiat frictio diuersua, deorsum trahendo materiam. Post fiat vnctio frequens cum dialthæa. Postremò bibat aquam destillationis mororum, in qua album græcum sit maceratum.

Frictio.

Vnctio.

Potus.

Vel

Vel detur illa decoctio.

Alius potus

Recip. Liquiritiæ, passularum, ana lotones ij. palmularum pin-
guum, num. vj. sebesten, num. x. mororum, ʒ. j. tamarindorum, *expertus in*
vnc. ʒ. florum casia fistularis, ʒ. ij. sacchari conditi, ʒ. j. ʒ. Fiat deco- *omni dese-*
ctio secundum artem. Valet potus, & gargarizatu. *ctu colla, &*
tussi.

DE TVSSI, Cap. x x.

Definitio.

TUSSIS ex frigore, vel pituita, in pulmonem descēdente gi- *Definitio.*
gnitur, exiccando, & exasperando trachæam gutturis can-
nam pulmonis, & partes pectoris. Quandoq; accidit à caliditate,
dissolvente materias superfluas in cerebro.

Cura tussis calidæ.

Cura tussis

CURA tussis à materia calida, subtili, descendente à capite. *calida.*
Primò minoretur materia sic:

Minoratium in forma boli.

Minorati-

Recip. Casia optimæ pinguis, ʒ. x. Fiat bolus cum saccharo, *num*
& exhibeatur sero, post cœnam per duas horas, post digeratur
materia secundum hunc modum.

Digestium.

Recip. Syrupi violati, iaiubini, ana ʒ. vj. aquarum violarum, *Syrupus di-*
vngulæ caballinæ, ana ʒ. j. ʒ. Misce. Post assumptionem digestiui, *gestium.*
accipiat hanc medicinam potabilem.

Potio cathartica in tussi calida.

Recip. Passularum enucleatarum, ligniritiæ rasæ ana ʒ. ʒ. sebe- *Catarrhis*
sten, num. x. violarum siccarum, Manip. ʒ. Bulliant omnia in f. q. *cum.*
aquæ ad consumptionem medietatis, deinde colentur, & de co- *Potus.*
latura recip. q. s. ad dissoluendum, casia nouiter extracte, ʒ. x. sed
pro diuitibus mānæ, ʒ. j. ʒ. Et dulcoretur, & fiat potus. Cui adde,
syrupi violati, ʒ. ʒ. Et exhibeatur ante diem per horā calidus. Et
postea dormiat per horā, post assumptionē prædictæ potionis.

Electuarium pro tussi catarrhali calida.

Recip. Lohoch de papauere, diacodii, ana ʒ. vj. Misce, & acci- *Linclus cō*
piatur de isto ad quātitatē castanæ, lambendo dimittat, vt suprà. *tra tussim*
Formulæ ad idem, & tussim, & catarrhum calidum, & sunt calidam.
optimæ, quibus vtor peculiariter.

Recip. Amyli, ʒ. iij. amygdalarum dulcium excorticatarum, & *Formulæ,*
exiccatarum, ʒ. ij. tragacanthi, gummi Arabici, ana ʒ. j. seminis sine confe- *ctio in tuss-*
papaueris albi, lactucæ, ana ʒ. ij. succi liquiritiæ, ʒ. ʒ. Puluerisen-
tur

fi, & destil tur omnia subtiliter, & cum saccharo dissoluto in aqua fornicu-
lacione cali li, (aliàs tussilaginis, aut bechii. In alio Codice obmittitur aquę)
da optima. fiat confectio solida in rotulis, quarum quęlibet sit drachmarum
 trium, & teneat in ore sæpe de ista confectioe dicta.

Catapotia.

Pilula. Ad idem valent pilulę bechicę, & teneat j. in ore sæpe, quę
 fiant in forma lupini.

Ad idem decoctio pectoralis.

Decoctum Recipe, Florum violarum, nenupharis, ana M.ß. passularum
peclrale, enucleatarum, liquiritię rasę, ana ʒ.ß. radicum vugulę caballi-
quo vtor se nę, 3. j. hordei subacti, vel excorticati, M.ß. iuiubarum decem. Fiat
quen'ius in decoctio, & edulcetur cum saccharo, q. s. & exhibeatur parũ pro
tussi, & ca vice. Vbi autem tussis perseverauerit, & multum infestaret pro-
tarrho cali pter materiam subtilem, à capite descendentem, detur sero quan-
do. do vadit dormitum, vna ex his pilulis, quę authoritate Alexan-
Mesueus. dri sunt, ex secretis artis, vt inquit Mesueus, & ego vsus sum.

Pilula de Recipe, Pilularum de cynoglossa, scrup. j. gran. iij. Fiant pilu-
synoglossa. lę numero iij. Et detur vna ex istis, quando it cubitum, interpo-
 latis diebus.

Diæta in tussi, à causa frigida.

Diæta in REGIMEN vitę in hac dispositione est, vt caueat aërem val-
tussi, à cau- de calidum, cibaria omnia calida, & euaporantia ad caput, vinum
sa frigida. dimittat, bibat aquam saccharatam.

Cura tussis pendentis à materia crassa, Plegmatica.

Minoratiuum.

Minorati- Recip. Pilularũ de hiera simplici, ʒ. ij. agarici trochiscati ʒ. j.
uum. Reformatur pilulę num. v. cum syrupo de hyssopo.

Digestiuium ad idem.

Digestiuiũ. Recip. Syrupi de hyssopo, mellis rosati colati, oxymellis sim-
 plicis, ana ʒ.ß. aquarum hyssopi, capilli veneris, scabiosę, ana ʒ. j.
 Misce, & exhibeatur in sex vel septem vicibus.

Medicinę eradiciuę in for- ma pilularum.

Pilula era- Recip. Pilularũ cochiarum ʒ. ij. agarici trochiscati ʒ. j. gran. v.
dicatiua. Reformatur pilulę num. v. cum syrupo de hyssopo, & exhibean-
Lauatiuiũ. tur ante diem per duas horas. Postea per quinq; horas, accipiat
 lauatiuum sequens.

Recipe, Aquę mellis factę secundum artem vnc. vj. sacchari
 rubei vnc.ß. Misce.

Medicina eradicatiua in forma
potabili, ad idem.

Recip. Florum boraginis, buglossæ, capilli Veneris. ana M.ß. *Potus eradicatium.*
passularum enucleatarum, liquiritiæ rasæ ana vnc.ß. caricarum
num. iiii. sebesten numero viij. hyssopi, scabiosæ ana 3. j. radicum
ireos 3.ß. Fiat decoctio in f. q. aquæ fontanæ, vel fluuiialis, ad con-
sumptionem medietatis, deinde colentur, & de colatura accipia-
tur q. s. ad dissoluendum agarici electi 3. iij. salis gemmæ gran. ij.
(nocet pectori sal gemmæ) zingiberis gran. vi. electuarii de casia
3. vj. aliàs v. Diaphœniconis 3. ij. aliàs 3. ij. electuarii Indi maioris
3. iij. agaricus, cum sale gemmeo, & zingibere infundantur in
oxymelite simplici q. s. pro sui imbibitione, per octo horas, dein-
de fiat fortis expressio agarici, & cum reliquis dissoluatur in de-
coctione superius scripta, q. s. Et fiat potus, qui edulcetetur cum
vnc.ß. syrupi de liquiritia, & exhibeatur eo modo quo pilulæ,
scilicet eradicatiuæ, vt suprà.

Electuarium pectoris mundificatium.

Recip. Lohoch de pino, sanum, & expertum, aua 3. j. De hoc *Electuarium mundificans pectus.*
sæpe lambendo sumat ad quantitatem castanæ.

Ad idem decoctio, & est egregium be-
chicum pro tussientibus.

Recipe, Capilli Veneris, hyssopi, scabiosæ, ana M.ß. radicum *Bechicum*
ireos, enulæ, ana drach.ß. dactylorum, caricarum pinguium, ana *apoxema*
num. iij. passularum, liquiritiæ rasæ, ana 3.ß. Bulliant in f. q. aquæ, *probatum.*
ad consumptionem medietatis. Et de colatura accipiat sæpe
vnc. j. in die. Sero quando vadit dormitum, accipiat 3. iij. Et mane
in loco syrupi capiat 3. v. & sit calida decoctio ista.

Vnctio ad idem.

Recipe, Olei liliorum, amygdalarum dulcium, anethini, ana *Vnctio in*
vnc.ß. pinguedinis gallinæ, anatis, butyri recentis ana 3. ij. oesypi *tussi, & pro*
humidæ, 3. j. pinguedines dissoluantur, & cum prædictis oleis, & *pectore.*
modico ceræ, fiat linimentum. Si autem materia phlegmatica fue-
rit subtilis, & aquosa, descendens à capite, vt plurimum fit, vel vsu
venit, detur primo minoratium.

Minoratio.

Recip. Pilularum aurearum Nicolai agarici trochiscati, ana *Pilula mi-*
drach.ß. Fiant pilulæ num. v. cum syrupo de liquiritia: Exhibean *noratiuæ.*
tur post cœnam, per duas horas.

Digestium ad idem.

Recip. Mellis rosati colati, syrupi de liquiritia, ana 3. vj. aqua- *Digestiuum.*
rum

rum decoctionis thuris, mastiches, nucum coniferæ arboris, id est cupressi. Misce, & fiat potus. Vel sic ordinetur.

Aliud digestiuum.

Digestiuū aliud. Recip. Syrupi de liquiritia, mellis Rosati colati, ana 3. vj. aquarum capilli Veneris, betonicæ, vngulæ caballinæ, ana 3. j. Misce, capiat horis matutinis.

Eradicativum ad idem.

Pilule eradicatoriæ. Recip. Pilularū de hiera Nicolai 3. ij. agarici trochiscati, 3. j. b. p. Misce cum syrupo de liquiritia, fiant pilulæ num. v. & exhibeantur vt suprà.

Cura tussis siccæ, à mala complexione calida, & sicca, pectoris, & pulmonis, vt in febribus vrentibus.

Cura tussis sicca. PRO digestiuo sumat hunc syrupum.

Digestiuū. Recip. Syrupi violati vnc. j. 3. aquarum violarum, nenupharis ana vnc. j. 3. Misce.

Aliud ad idem.

Decoctio in tussi sicca. Recip. Seminis papaueris albi, lactucæ, maluæ, iuiubarum, ana drach. j. Contundantur parum, & bulliant in aqua violarum, nenupharis ana vnc. vj. ad consumptionem tertiæ partis. De isto apozemate accipiat vnc. v. mane, & sit tepidum.

Vnctio ad pectus, & thoracē. Vnctio circa pectus, & thoracem.

Vnctio ad pectus, & thoracē. Recip. Olei violacei, cucurbitini (aliàs olei seminis cucurbitæ) ana 3. j. ceræ parum. Fiat vnctio, qua pectus totum inungatur.

Linimentum ad idem, melius priore.

Vnctio in tussi sicca. Hæc sequens vnctio valet in diacrasia thoracis, & aliarum partium humectatione, & paragorizatione indigentium. Recipe Muscilaginis, psyllii, cydoniorum, maluauisci, ana 3. j. 3. lactis muliebris lactantis puellam 3. iij. aquæ violarum 3. iij. Misce, & petiæ infundantur, quæ parum expressæ (aliàs aspersæ) adplicentur pectori, & sic exsiccentur, remoueantur ter, vel quater. Postea petiis amotis, fiat inunctio dicta.

Aer. Et ad istam tussim conferunt adtractiones aeris refrigeran-

Habitatio. tis. Vnde locus habitationis tendat ad frigidum, & humidum.

Cura tussis à catarrho calido. Cura tussis quando est à catarrho calido, subtili, descendente à materia crassa, in thorace coadunata, difficilis est, quia ratione catarrhi indiget incrassantibus, ratione verò materiæ, indiget adtenuantibus, id est, subtiliantibus in pectore.

Processus. Sic igitur procedendum, vt materiā catarrhalem descendentē, prius euacuemus, cum adpropriatis, vt sequitur. Vnde detur hæc medic

medicina in bolo: Recipe, Casia optimæ pinguis, nouiter extractæ, drach.x. Fiat bolus cum saccharo: Euacuat enim materiam, & lenit pectus, detur sero. *Bolus leniens pectus.*

Deinde diuertatur materia illa subtilis, cum fricationibus. ven- *Canon.*
tosis, scarificationibus & ligamentis.

Digeratur materia cum digestiuo habente respectum ad materiam catarrhalem in capite, & ad eam, quæ in pectore coacta uata est. *Observatio.*

Digestiuum.

Recipe, Syrupi myrtini, de hyssopo, ana 3.vj. Aquarum hyssopi, vngule caballinae, violarum, ana vnc.j. Misce. *Digestiuum.*

Facta digestionem exhibeatur sequens medicina, in forma pilularum: Recipe, Pilularum aurearum Nicolai, agarici trochiscati, ana drach.f. Fiant pilulae numero vij. cum syrupo de liquiritia, & exhibeantur mane, vt dictum est. *Pilula.*

In forma potabili.

Recipe, Florum boraginis, buglossæ, capilli Veneris, ana M.f. Passularum enucleatarum, liquiritiæ rasæ, ana vnc.f. iuiubarum, numero x. caricarum pinguium, numero iiij. hyssopi, M.f. Fiat decoctio secundum artem, de qua accipiat q.f. ad dissolendum, electuarii de casia, drach.v. diaphœniconis, drach.ij. electuarii de psyllio, electuarii rosati Mesuei, ana scrup.ij. Misce, fiat potus, & exhibeatur vt supra. *Potus.*

Deinde detur lauatiuum, ex aqua hordei, cum saccharo *Lauatiuum.*
rubeo.

Electuarium purgans pectus, & confortans pulmonem, cum respectu ad caput.

Recipe, Lohoch sanum, & expertum, diapenidii sine speciebus, cum oxymelle simplici reformetur. De quo accipiat ad quantitatem castaneæ, parumper deglutendo. *Electuarium purgans pectus, & pulmonem con-*

Aliud ad idem.

Recipe, Rosatæ nouellæ, vnc.j.f. Lohoch de pino, vnc.j. Misce cum syrupo de liquiritia, reformetur Lohoch. *fortans. Lohoch ad idem.*

Fiant sæpius clysteria superius ordinata. *Clysteria.*

Ad catarrhum subtilem, descendentem ad pectus, cum timore ad phthisin.

Pilulae pectorales, & catarrhales. Rx. pilularum aurearum, Nic. Pilulae pectorales, agarici trochiscati, boli Armeni, ana scrup.j. Fiât pilulae rales, & ca numero ix. cum syrupo violato, de quibus cubitum iturus affu- *tarrhales.*

mat v. vel iij. vel iij. in termino decem dierū, vel octidui spatio.

Diæta.

- Tussietium* REGIMEN invita. Aër declinetur ad calidum, in passiuis ad
Diæta. temperatum. Caveat ab excitatibus tussim. Vnde acria, & aceto-
Aër. sa nocent. Carnes sint facili digestionis, boni nutrimenti, sicut ca-
Cibus. stratinæ, leporinæ, pullinæ, aues arboreæ, ius cicerum, & maximè
 quando conditur cum lacte amygdalino.
Potus. Vinum sit album, pauciferum, tendens ad aliqualem dulce-
 dinem, siue naturaliter, siue cum saccharo. Valet in hoc casu quo-
 que cœnomeli. Aliquando solus potus aquæ saccharatæ, vel hy-
Vigilia. dromelitis est conueniens. Dormiat septem horis in nocte ad
Motus. plus, capite eleuato, & non resupino. Vitet vigilias superfluas, nisi
 esset tussis ex catarrho. Exercitetur temperatè ante cibum per
Animi ac- horam. Nitatur habere egestionem naturalem, singulis diebus. Fu-
cidentia, giat iram, tristitiam, lætetur, & bene speret, & sic sanitatem, Deo
 fospitante, consequetur indubiè.

Aphorismi.

- Aphorismi.* QUI gibbi ex anhelitu, aut tussi efficiuntur, ante pubertatem
 intereunt. Aphor. 47. libri 6.

Additamenta propria, cura tussis siccæ.

- Ad Tussim* Tussis sicca remouetur cum cibis & potibus humectanti-
siccæ. bus: vt ex amylo, prysana hordei, cum iuiubis, cum decoctione
Cibus, & vel lacte seminum communium frigidorum, & cum decoctio-
potus. ne fructuum humidorum: sicut cum decoctione cucurbitæ, li-
Decoctiones, quiritiæ, iuiubarum aqua hordei cum penidiis, & iulepo violato.
 Et syrupus violatus, iuiubinus, & liquiritiæ conueniunt.

Masticatorium expertum.

- Masticato-* Teneantur in ore masticando frusta liquiritiæ, infusa in aqua
rium. hordei, zuccharata, & deglutiantur paulatinè.
Aliud. Ad idem valet retentio prunorum dulcium maturorū mun-
Iuibæ. datorum, cum zuccharo aspersorum. Et iuibæ mundatæ (sac-
Pilulæ. charo itidem conditæ) similiter faciunt. Teneantur in ore pilulæ
 bichichiæ, aut medulla seminum communium frigidorum. Ab
 extra vtantur cerotis frigidis, sicut quæ sunt ex oleo violato, &
 ping

pinguedine recenti pullorum, & mucilagine psyllii, cum succo Cerotini, vel portulacæ, fiat talis inunctio extra. inunctio.

Vnguentum ad pectus.

Recip. Olei violarum, amygdalarum dulcium, ana vnc. j. succi Epithema malux, tragacanthi, mucilaginis cydoniorum, ana drach. ij. cum pectorale. cera alba fiat vnguentum, & vngatur pectus.

Cura tussis sicca, cum caliditate vehementi.

Tussis sicca
cura.

Trochisci.

Recipe, Succi liquiritiæ, violarum, ana drach. iij. seminum ci- Trochisci
trulli, cucurbitæ, cucumeris, mannæ, ana drach. ij. Fiant trochisci ad tussim
cum mucilagine psyllii, & semine cydoniorum. Dosis est, drac. j. sicca cum ca-
cum aqua hordei, & syrupo violato. lore febrili.

Cura tussis cum raucedine, abscissione
ne vocis, & siccitate.

Raucedo.
Retentoria

Recipe, Seminis cucumeris mundati, drach. vj. succi liquiritiæ, pul-
drach. v. seminis portulacæ, drach. ij. Triturentur bene, & fiat mi- bromuli.
stura bona ex ipsis: Et cum albumine oui conquassato, fiant for-
mulæ similes lupiuis, & teneantur sub lingua.

Pilulæ conuenientes.

Recipe, sacchari cadi, vnc. β. succi liquiritiæ, drach. ij. tragacan Pilulæ aliæ,
thi, amygdalarum dulcium, anguriæ excorticatæ, ana drach. i. ad idem.
amyli, drach. iij. Cum mucilagine psyllii fiant formulæ, ad quan-
tatem auellanæ: De quibus teneatur sub lingua pro lubitu,
quod suppetat.

Tragea ad tussim, pectoris angustatio-
nem, & plethoram.

Recipe, Sperierum diatragacanthi frig. 3. j. diapenidii, scrup. ij. Tragea.
pilularum bichichiarū, scrup. iij. seminis papaueris albi, scrup. j.
pulueris liquiritiæ, & succi eiusdem, polypodii, ana drach. j. pul-
monis vulpis præparati, scrup. β. Sacchari conditi, & penidiati,
ana drach. β. vel j. sacchari crudi, vnc. j. β. Fiat tragea.

Decoctum ad idem, quo diluendus est
ægotantis potus.

Recip. Liquiritiæ, hyssopi, saluiæ, anisi, fœniculi, caricarū, mel Decoctum.
lis, vel sacchari, ana. q. v. Decoquantur omnia in vino dulci, ad ex-
coctionem tertiæ partis, vel (si grauior tussis est) medietatis. De
quo bibat mane haustū bonū, & cum eo etiā potū suū lymphet.

Mistura ad idem.

Recipe, Lohoch sani, & experti, diuinis, trochiscorum pecto- Mistura.
ralium, ana vnc. j. Misce cum syrupo iuiubino q. β.

Aqua decocta ad idem

Ad idem Recip. Saluæ, hyssopi, scabiosæ, adianthi, ana M. j. radicū enu-
aqua deco- læ campanæ, fœniculi, polypodii, ana 3. v. liquiritæ 3. j. 3. ij. semi-
cta. num fœniculi, anisi, ana 3. v. caricarum numero ix. passularum
 vnc. j. drac. ij. sebesten numero xv. cerasiorum dulcium M. f. foli-
 culorum senæ 3. ij. Misce, & bulliant in f. q. aquæ, coletur, & clari-
 ficetur, de qua potet ægrotus, mane, & sero calidè.

Porro teneat sub lingua subsequentiū rotularum vnā no-
 ctu, pariter & interdiu, quæ conferunt tussedini, & siti.

Rotula. Recipe, Seminis papaueris albi, lactucæ, portulacæ, tragacan-
 thi, amyli, ana drach. ij. feminum communium frigidorum maio-
 rum ana scrup. ij. specierum diatragacanthi frigidi drach. j. sac-
 chari taberzeth lb. j. f. cum mucilagine psyllii, & tragacanthi, in-
 fusorum in aqua rosacea, vel violarum fiant pilulæ, compressæ in
 forma trochiscorum, inuoluantur in puluere sacchari conditi, &
 exiccantur in loco calido.

DE ASTHMA TE. Cap. xxi.

Definitio.

Asthma. **A**STHMA defectus est, qui consistit in difficultate spirandi.
Definitio. Diuiditur autem hic morbus trifariam. Primò nanq; dum
Tres asth- modicus est, neq; ex toto strangulat, dispnoea vocatur. Secundò
ma cum vehemèrior est, vt spirare æger sine sono, & anhelatione ne-
quis. queat, asthmatis nomenclaturam sortitur. Tertiò cum accesserit
 id quoq; , ne nisi recta ceruice spiritus trahatur, orthopnoea
 dicitur. Hæ autem species ægritudinis huius ex arctatione fiunt,
 quæ meatibus accidit pulmonis. Arctatio ex humore est crasso,
 frigido, & viscoso, qui meatibus his inuiscatur. Et sciendū, quo-
 niā si passio hæc sine tussis est, qui patitur, in hydropisum defertur.

Causæ.

Causæ pri- **C**AUSÆ primitiuæ, sunt frigiditas, aut caliditas aëris, casus,
mitiuæ. percussio, nimius corporis motus, aër cauernarum, aër pestilen-
 tialis, fumus argenti viui.

Antecedentes causæ. Causæ antecedentes sunt: Phlegma in toto, vel in parte, homo
 plenus phlegmaticus. Cibi acres, stiptici, & acerbi. Apostema in
 membro, & in aliis membris, contrahitur guttur, diaphragma,
 canna pulmonis, synanche, pleuritis, stomachus, hepar, splen, ma-
 trix. Signa quære ex propriis capitulis.

Causæ coniunctæ: Dictæ passiones in augmento & statu: Inui- *Causa con-*
scatio humoris crassi, in arteriis, & venis pulmonis. *iuncta.*

Signa.

STRICTIO anhelitus, cum sonitu, & screatu multo. *Quan-* *Signa.*
do virtus est fortis, pulsus est diversus, & tremulus, humiditas in
ore sentitur. Reliqua ex relatu patientis cognoscuntur.

Mala complexio frigida, cum materia: eadem sunt signa, & *Complexio*
sputum. *mala cum ma-*

Mala complexio frigida, sine materia: Incipit paulatim spu- *Complexio*
tum paruum, aut nullum, anhelitus paruus, tardus, & frigidus, *mala sine*
non adest sitis. *materia.*

Siccitas pulmonis: Satis, sputum nullum, nisi sumpserit res hu- *Pulmonis*
meatantes. *siccitas.*

Ventositas: Lenitas pectoris, parum sputi, distentionemq; sen- *Ventositas.*
tiunt in pectoribus. *Signa debi-*

Debilis virtutis motus pectoris, & pulmonis: Nares graci- *Signa debi-*
les, & contractæ ad interiora, anhelitus debilis, seu difficilis, cum *litis virtutis*
paruo, vel nullo sono. *motus*

Oppilatio cannae pulmonis: Trahit anhelitum cum magno *pectoris, &*
desyderio. *pulmonis.*

Præfagia.

ANHELITVS per os, & nares exiens frigidus, mortale.

Asthma in senibus nunquam curatur.

In asthma anhelitus tardus, & paruus, vel frigidus, vel synco-
pis, vel si cogitur super pedes stare, quia anhelitum habere non
potest, mortale.

Si cum asthma (aliàs in istis) repletionis, vel catarrhi, celeri-
ter dissoluentis, vel dissoluti, absit tussis humida, & subito ces-
set, vel sputum diminuitur, & remanet difficultas anhelitus, est
mors in ianua.

Asthma propter dislocationem spondylium vix, aut nūquam *Cura Asthe-*
curatur, nisi reducantur spondylia. *matis à ma-*

Cura.

CURA asthmatis à mala complexione, sine materia, quæ si sit *materia.*
frigida solum curatur hoc modo. Retineatur, anhelitus quātum *Anhelitus*
potest, nam ex hoc calefit pectus, & spiritalia. Inspiret aërem ca- *Aër.*
lidum. Calefiant panni, & ponantur super pectus. *Panni calidi.*

- Sex res non naturales.* Regimen sex rerum non naturalium tendat ad calidum.
 Si verò pendeat à causa calida solùm, adtrahet aërem frigidū,
Aer. & stet in aere frigidus:
Potus. Bibat syrupum frigidum, sicut violatum, cum aqua hordei, syrupum iuiubinum, aquam violarum cum dictis syrupis.
 Totum regimen declinet ad frigidum.
Syrupi frigidi. Si autem sit à mala complexione sicca, pectus exasperante, tunc si fuerit cum febre putrida, exhibeantur frigida, & humida, non putrescibilia: Qualia sunt syrupus violatus, iuiubinus, aqua violarum, aqua decoctionis hordei, decoctionis zizipharum, violarum.
Frigida, & humida. Si verò sit cum febre non putrida, exhibeantur frigida, & humida absolutè. Et sit regimen eius sicut hecticis, infrigidans, & humectans. Vnde fiat ista inunctio circa pectus.
Vnctio pro phthisici, & asthma tici. Recip Olei violati, amygdalini dulcis ana ꝑ. j. mucilaginis sepius cydoniorum, psyllii ana ꝑ. ss. Misce, & cum paucis ceræ fiat vnctio.
Lac. In hoc casu conueniunt lac caprinum, muliebre quoq;, & asininum.
Sicca. Si verò sit ab humiditate, quanuis non sit sine materia, procedas cum exiccantibus.

Diæta.

- Aer.* SI ASTHMA fuerit à materia phlegmatica, crassa, existēte in pulmone, & pectore, tunc aer habitationis suæ declinet ad siccū, in actiuis, sit temperatus, declinans tunc ad calidum, nec sit nebulosus, plenus vaporibus. Et si cum asthmate sit catarrhus calidus, aer declinet potius ad temperatum, in actiuis quàm aliter. Si sit frigidus catarrhus, aër sit calidus, & siccus. Panis sit ex farina munda. Carnes sint, aues aboreæ, & pratenses: vt perdices, phasides, turtures, tordi, leporis, castratinæ, &c. Caueat à vitulinis, & humidis. Fercula sint ex pane cocto in brodio, & condiantur cum butyro, vel oleo amygdalino dulci. Conueniunt fercula ex brodio caulium, ius cicerum, & blitæ. Caueat allia, sinapim, & vaporosa. Pisces sint minutuli, saxatiles, lucii, &c. Caueat téchas, & anguillas. Vinum sit potius lastricum, quàm hornum, id est, antiquum, quàm nouum, & sit albū, subtile, nec acre, nec acidū.
 Canon.
Cibus. Bibat parum, sed non inter vnum cibum, & alium.
Panis. Et si cum catarrho calido fuerit asthma, bibat vinū cum aqua cocta
Carnes.
Brodium caulium.
Cauenda que.
Pisces.
Potus.
Vinum.
Observatio in potu.

cocta dilutū (aliās cum zuccharata, vel hydromelite lymphatū)
 aut poscam pectoralem. Si non sit cum catarrho, bibat merum.
 Aqua mellis laudatur in asthmaticis, præsertim quæ à Mesueo
 describitur.

Merum.

Aquamellis

Mesueus.

Somnus no

cturnus.

Somnus

diurnus.

Somnus nocturnus sit quinq; vel sex horarum, vsq; ad septē.
 Diurnus caueatur, si tamen non dormitet in nocte, dormiat in-
 terdiu per horam vnam, post cibum ad minus per duas horas.

Canon.

Non dormiat supinus, sed capite eleuato, ita quòd potius se-
 deat, quàm iaceat.

Faciat exercitiū hoc modo ordinatū, Stomacho ieiuno leuiter
 se mouedo, à principio augmētādo, de debili ad forte, p loca de-
 cliuia, & arenosa, veliatur curru, & vociferet, leuiter incipiendo.

Motus.

Vestio.

Modus lea

uiandi ven

trem artifi

cialis.

Brodium.

Potus.

Habeat singulo die beneficium ventris, si non naturaliter, ta-
 men hoc modo artificialiter ingeniatur. Videlicet ante cibum
 comedat passulas, vel ficus pingues, bene masticando: deinde ac-
 cipiat illico brodium, cum saccharo rubeo.

Vel faciat sic: Accipiat ʒ.β. medullæ carthami, & ipsam dissol-
 uat in brodio dulcorato cum syrupo boraginato, & bibat per
 quartam horæ ante cibum.

Circa accidentia animi: Latetur, & bene speret, fugiat iram,
 tristitiam, & mœrorem.

Animi acci
dentia.

Digestio.

SI EST à materia phlegmatica, crassa, viscosa, pendens per Digestiū
 viam congestionis in pulmone coagmentata: Recipe Syrupi in
 hyssopitis, syrupi calaminthis, oxymelitis simplicis, ana ʒ.β. *dominatu*
 aquarum hyssopi, fœniculi, capilli Veneris, ana ʒ. j. Misce. *congruum.*

Aliud ad idem magistrale.

Recip. Passularum enucleatarum, liquiritiæ rasæ ana ʒ.β. cari. *Aliud Dige*
 carum pinguium, num. v. hyssopi, capilli Veneris ana ʒ. j. vel ʒ. j. *stium in*
 vel M.β. radicum ireos ʒ.β. seminum apii, fœniculi, ana ʒ. iij. *asthmate.*
 liant in β. q. aquæ, ad cōsumptionem medietatis. De colatura re-
 cipe ʒ. iij. syrupi de hyssopo ʒ. j.β. Misce.

Inunctio digestiua.

Recip. Olei de lilio, de cheiri, laurini, ana ʒ.β. pinguedinis gal *Vnctio pe*
 linacæ, butyri recentis, oesypi humidæ, ana ʒ. iij. ceræ parum, *toralis.*
 fiat vnctio pro pectore.

Ad idem valet aqua decoctionis enulæ, vel aqua sublimatio- *Decoction*
 nis eius, cum syrupo de hyssopo lymphata. *nes.*

Potus. Aequipollet iisdem decoctum scœnigræci, cum passulis, cum oxymelite scyllitico dilutum.

Euacuatio eradicatiua.

Potio eradicatiua in asthmate. Recip. Florum Borræginis, Buglossæ, Capilli veneris, Hyssopi ana M.ß. passularum enucleatarum ʒ.ß. liquiritiæ rasæ, tantundem, radicum ireos, præsii, ana ʒ.iiij. agarici electi 3.j.ß. zingiberis grana vj. salis gemmæ grana iiij. agaricus cum sale gemmeo, infundantur in oxymelite simplici q.4. per septem horas. Derequis verò fiat decoctio: De qua accipiat q. sad dissoluendum, electuarii de castia, siue lenitiui, diacatholici, ana 3.ij.ß. diaphœnici, 3.j.ß. diaphœnicon aliàs obmittitur. Electuarii Iudi maioris ʒ.iiij. Misce, & cum expressione agarici fiat potus. Cui adisce, vel adde, syrupi de liquiritia, parum. Et exhibeatur calidè.

Aliud in forma pilularum.

Pilule in asthmate. Recip. Pilularum de hiera Nicolai 3.ß. Agarici trochiscati, ʒ.ii. fiant pilulæ vij. numero, cum syrupo hyssopito. Si autem contingat quòd in asthmate sit materia mista cum sanguine, vel sanguis à prædominio peccet, tunc fiat phlebothomia, ex basilica, secundum conditionem repletionis, & virtutem infirmi.

Phlebotomia in asthmate. Si autem contingat propter retentionem menstruorum, vel hæmorrhoidarum, saphæna aperiatur.

Diuersio.

Saphæna. Diuersio materiæ à pulmone, & tractio versus exteriora, fit cum fricationibus fortibus, præcipuè circa pectus, cum panno aspero.

Ventosa. Ponantur ventosæ circa spatulas, & nates. Fiat ligatura fortis *Ligatura.* circa adiutoria brachiorum, & coxarum.

Clystere ad idem.

Diuersiui. Recip. Chamomillæ, centaurii minoris, hyssopi, apii, calamenti, origani, ana M.ß. anisi, cimmi, ana 3.ij. carthami ʒ.ß. Bulliant in f.q. aquæ, ad consumptionem tertiæ partis. Et de illa decoctione accipias q. f. vt ʒ. xv. In quibus dissolue sacchari rubei, ʒ. j.ß. hieræ picræ, hieralogodii, ana ʒ.ß. olei de chamomilla, ʒ. iiij. salis cõmunis, (aliàs salis gemmæ) 3.ij. vitellum 1. ouis, Misce, fiat clystere.

Eductio materiæ à pectore.

Eductio materiæ à pectore. Hæc intentio perficitur ab his, quæ euacuant à pectore, & pulmone, educendo per viam sputi. Exempli gratia.

Lohoch pectorale bonum. Recip. Lohoch de pino, sanum, & expertum, de pulmone vulpis ana 3.j. radicum ireos, enulæ, ana 3.j. Pulueriscent subtiliter, & cum syrupo de hyssopo, fiat lohoch: De quo sæpe in die sumat

mat in ore lambendo.

Correctio accidentium.

Si aduenit tussis fortis, recurre ad proprium capitulum. Vbi autem esset magna difficultas in anhelitu, ita vt vix posset anhelare, exhibeatur gutta vna Armoniaci dissoluti in modico oxy-
Accidentium correctio. Remedium simplex, expertum in asthmate.

melitis simplicis: Potenter enim liberat à paroxysmo asthmatis. In asthmate laudat Valefcus pilulas de agarico, quibus oportet bis vti in mense, in præseruatione à paroxysmis asthmatis. Dentur autem de istis, vt inquit Bauerius (aliàs Guainerius) ð.
Valefcus. Pilula de Agarico. Bauerius Guainerius

iiij. Ex quibus reficiantur pilulæ vij. cum syrupo stœchadite. Electuarium Bauerii, expertum pro consumptione, & exiccatione materiarum in pulmone contentarum.

Recip. Pulmonis vulpis exiccati, & subtilissimè puluerisati, 3. iij. radicum ireos recentium, minutissimè tritarum, 3. j. succi liquiritiæ, ð. ij. radices enulæ, 3. j. ð. croci, 3. j. rob. vini, seu sapæ, 3. iij. vel q. s. sacchari dissoluti, cum sapa, q. s. & fiat electuarium, de quo sumat mane in aurora, 3. ij. & ante cœnā per duas horas tantum, & quando vadit dormitum.

Puluis mirabilis Bauerii (aliàs Guainerii) in capite de asthmate.

Recip. Boli Armenii 3. ij. subtilissimè puluerisati: in hyeme cū vino albo, in æstate cum vino lymphato, cum aqua plantaginis. Sitq; totum q. 3. iij. ð. Sumat omni mane, quando non fecerit masticatorium, per quatuor horas, ante prandium.

Puluis Bauerii, aliàs Guainerii ad asthma.

Additamenta propria.

Regimen Iohannis Manardi, pro asthmate.

CONSTANTE virtute, temperatura, victu, atque id genus aliis consentientibus, vere, & autumnò secetur vena iecoraria, extrahaturque sanguinis quantitas, quæ præsentī Medico videbitur opportuna.

Regimē in asthmate Manardi. Phlebotomia

Singulo quoque mense prouocetur vomitus: vel verpo in gulam intruso: vel eo vomitiuo, quod fit ex gentiana, & agarico in vrinam recens mistam impositis.

Vomitua.

Qualibet etiam septimana accipiantur ð. ij. pilularum: quæ recipiunt agarici præparati partes ij. trochiscorum Alhandi, partem j. Reformantur cum oxymelle scyllitico.

Pilula.

Potus. Per totum autumnum, hyemem, & ver, vtatur fingulo die 3. iij. aqua, in qua decoctæ sint nepita, hyssopus, & carica.

*Cucurbitu-
latio.* Accessionis tempore, cucurbita magna, id est, ventosa ceruici
admoueatur: myrrhaq; electa in ore teneatur. Inungantur co-
stæ hoc vnguento.

Vnguentũ. Recipe, Olei laurini, irini, ana partem vnã, nitri, partis vnus
medietatem. Misce, & inunge.

Diaeta. Victu præterea vtendum adtenuante, vitandaq; omnia, quæ
crassi succi sunt, & concoctui difficiliora.

Melicratũ Et sup omnia, meri, & potetis ceruiciæ potus. Melicratoq; po-
Decoctio tius vtendũ, in quo hyssopus herba, vel maduerit, vel decocta sit.

hyssopi. **DE ANHELITVS DIFFI-
cultate alia prophylax.**

*Asthmatis
causæ.* 1. POTEST talis difficultas prouenire, à nimia siccitate pectoris,
& lacertorum, & diaphragmatis.

2. Aliquando etiam à multa materia, effusa ad partes pectoris,
& meatus colli, & cannae pulmonis, aut in epiglottto.

3. Et aliquando ex debilitate musculorũ pectoris, & membro-
rum anhelitus.

Auicenna. 4. Et aliquando ex multitudine vaporũ (aliàs vasorum) ab hu-
moribus eleuatorũ. Dicit ergo Auicenna: Constrictio anhelitus

*Causa asth-
matis.* aliquando accidit febricitati, propter spasmũ, qui accidit ei in lacer-
tis anhelitus, cum spasmat, verum vel solum induratur, pro-

*Cura asth-
matis.* pter siccitatem, & traducitur: vnde non possunt bene moueri in-
strumenta anhelitus.

*Inunctio pe-
ctoris pro
asthmate.*

Cura huius est.

*Cura Bran-
ci, descen-
dentis ad
pectus.* Cum extinctiõne febris, & cum regulis humectatibus pectus,
& membra spirationis adfixis. Fiat ergo talis inunctio.

Diuersio. Recip. Butyri recentis, optimè loti, cum aqua violarũ, 3. j. vel ij.
Olei violati, cucurbitini, amygdalini dulcis, ana 3. j. succi violarũ,
maluæ, lactucæ, & salicis, ana 3. β. mucilaginis psylli, althææ, cydo-

*Phleboto-
mia.* niorũ, ana 3. j. β. Misce omnia bene, & inungantur loca pectoris.

*Gargaris-
mata vide
in capite de
Squinaria.* Si autem accidit per materiam suffocantem, descendantem
ad guttur, & ad epiglottum curatur primò cum diuersione, scili-
cet phlebotomia diuersim, ex vena basilica, cum enematibus, eua-
cuationibus, fricationibus, ventosis circa stomachũ, & cum gar-
garismatibus habitis in synanche.

Frigida, hu- Si autem propter debilitatem neruorum descendentium ad in-
strum

Arumenta anhelitus: curatur primò cum infrigidantibus, hume- *mida, cereb*
 ctantibus, & confortantibus cerebrum, cum inunctione colli, & *bricò fortan*
 stomachi, & partium pectoris. *tua.*

Cum humectantibus, propriè cum rasura cucurbitæ, & succo *Inunctio col*
 portulacæ. Quæ bulliant in oleo rosato: & adponantur sandali, *li, & stoma*
 & fiat inunctio. *chi.*

Si difficultas autè fuerit à multitudine vaporum eleuatorū ab *Anicenna.*
 humoribus, petentium spiritalia. Dicit princeps: Cura est in pri- *Diuerso.*
 mis, tales vapores diuertere, & deflectere, cū diuersiōibus, ad par- *Ventose.*
 tes inferiores, & vëtosas, & huiusmodi. Dādo euā mannā, vel ca- *Purgatio.*
 siā, cū decoctione tamarindorū. Et similiter dādo in potu iulep *Potiones in*
 violatū, vel rosatum, vel tyropū de acetositate citri, vel tyropū de *frigidates.*
 buglossa. Zuccharū candidū, infusum in aqua frigida, etineatur *Syrupus a*
 in ore: granata dulcia, & mitia: pruna bene matura, viuidia, vel *cori citri.*
 sicca, infusa in vino. Similiter aqua decoctionis seminum com- *Granata.*
 muniū frigidorū. Fiat talis decoctio: Recip. Granorū sebesten- *Pruna.*
 num. vj. tamarindorū 3. vj. Seminū cōmuniū frigidorū maiorum *Semina fri-*
 excocticatorū 3. iij. Bulliāt in aqua violarū, & buglossæ ana q. s. *gida.*

Recip. Huius decoctionis 3. iij. vel v. & adde manuc 3. j. vel j. *Decoctio in*
 β. Et est medicina optima sanè, & saluberrima. *frigidans, et*
laxans.

Regimen D. Hieronymi Augubii pro asthmatico factò, ex catarrho ad pectus destillante.

IN PRIMIS iniungatur sibi debitū regimen in sex rebus nō *Dieta.*
 naturalibus, & potissimū in aëre, & in cibo, & potu: De aëre *Aër.*
 igitur est summopere sibi cauendum ab aëre valde frigido, & po- *Ventus.*
 tissimū flante Borea, qui vëtus pectori est inimicus, vt patet ex *Cibus, &*
 duobus aphorismis, tertix particulæ, scilicet, Quotidianæ verò *potus.*
 cōstitutiones Boreales siquidem, &c. Et alter: Aultrini flatus gra- *Legumina.*
 uant auditum. Experientia quoq; ipsa hoc euidenter docet. *Aromata.*

In cibo verò, & potu abstineat ab omnibus vaporosis, & catar- *Vinum.*
 rhum multiplicantibus, sicut sunt caules, legumina, agrumina, *Acetosa.*
 aromata, vinum potens, & alia id genus. Fugiat quoque omnia *Caseus.*
 acetosa, & acria, tanquam gladium venenatū, caseum antiquum, *Crapula.*
 & pastilia non respiciat, vitet crapulam quantum fieri potest, *Frixa.*
 frixa nulla comedat, imò nec stet in loco vbi frixio fit, caueat fu- *Fumus.*
 mum, & puluerem. Oua forbilia, scilicet vitelli sunt ipsi conue- *Oua.*
 nientes. Pisces item elixi, & bonæ carnes elixatæ, & vinum album *Pisces.*
 dulce, non fumosum, bene lymphatum. *Farina.*

In ferculis bonum est far, & farina, amyllum, rapa, & blitum.

De

De medicinalibus, digeratur materia syrupis digestiuis, vt sequitur.

Syrupus digestiuis.

Syrupus digestiuis in asthmate. Recip. Syrupi deliquiritia, de hyssopo, ana 3.v. oxymelitis simplicis vnc. ʒ. aquarum capilli Veneris, scabiosæ, vngulæ caballinæ ana ʒ. j. Misce, capiat nouem, vel decem diebus continuis in auro-ra, & dormiat ad placitum.

Pilula. Post quos syrupos, si fuerit in hyeme, purgetur cū his pilulis. Recip. Pilularum cochiarum, de agarico Mes. ana ʒ. ij. Fiant pilulæ quinq; cum aqua scabiosæ. Capiat circa mediam noctem, & dormiat ad lubitum.

Potio laetina. Si verò fuerit æstas, vel ver, purgetur cum ista medicina potabili. Recipe, Electuarii de sebesten simplicis, 3. vj. electuarii de sebesten solutiui, 3. iij. agarici præparati, 3. j. Dissoluatur cum decoctione pectorali, fiat potio. Capiat per horam ante diem, vel in aurora, & dormiat per horam.

Mistura pro asthmatice. Qua purgatione facta, ordinetur sibi hoc electuariū. Recip. Penidiarum, ʒ. ij. diatragacanthi, ʒ. j. lohoch sani, Lohoch de pino ana ʒ. j. ʒ. diaris, 3. x. Misce cum syrupo de hyssopo, q. s. Capiat Vnctio pe- lambendo singulis horis.

Eloralis. Item fiat sibi inunctio pro pectore talis. Recip. Olei Amygdalini amari, liliacei, æsypi humidæ, ana vnc. j. Misce, vngatur pectus mane, & sero ante cibum.

Pilula. Itemumat singulo mense semel, aut bis de pilulis de agarico Mesuei, drach. j. pro vice, fiant pilulæ numero tres vel quinq; cum aqua scabiosæ. Capiat circa mediam noctem. Considerandum

Notio. tamen est hoc, quòd si materia fuerit calida, quæ facit asthma, quod tamen rarò est, digestiua debent esse talia. Recip. Syrupi digestiuis in violati, syrupi de liquiritia, syrupi iuiubini, ana 3. v. aquarum violarum, capilli Veneris, ana vnc. j. ʒ. Misce. Capiat calidum in auda asthma rora, & dormiat.

tis. Purgatio verò fiat cum casia, & agarico, vt paulò antè dictum est, & capiat in bolo. Quòd si bolum abhorruerit, dissoluatur ad idem. cum decocto pectorali.

DE PLEVRITIDE,

Cap. xxi. Definitio.

Pleuritis. **P**LEVRESIS, est apostema, quod operiméto costas subinuolu-
Definitio. **P**uenti accidit, vnde vehemens, & acutus dolor oritur in latere, &

re, & pectoris lacertis: Hic incipit plerunq; à costis, & ad furcularum ascēdit partes, eo in latere, in quo apostema est, nōnunquam autem inferiora, descēdit in partes, quæ subsunt hypochondriis.

Causæ.

Causæ primitivæ.

MULTVS potus aquæ frigidæ, frigus nimium, aut caliditas: *Causæ primæ*
 Grandis insufflatio Septentrionalis venti, post Austrum, portatio *mitiua.*
 magni ponderis, casus, & percussio, & similia. Discooperire se
 post sudorem, vel laborem in aëre frigido.

Causæ antecedentes.

Repletio humorum, ebullitio eorundem, retentio superflui- *Causæ ante-*
 tatam exire consuetarum, ventositas. *ecedentes.*

Causæ coniuictæ.

Sunt iam dictæ causæ actu facientes apostema. *Causæ con-*
iunctæ.

Signa pleuritidis veræ.

Dolor acutus pungitius, febris acuta, difficultas spirandi, *Vere pleu-*
 tussis, pulsus citus & ipsissus, durus, anomalis, inæqualis inæqua- *ritidis si-*
 litate, quæ dicitur ferratura. *gna.*

Signa non veræ pleuresis.

Gravitas lateris sine tussi, etiam (aliàs vel) cum modica, dolor *Non vere*
 sub diaphragmate, nihil excreant, loco compresso cum manu *pleuritis si-*
 sentitur dolor ad extra extensus, tumor ad extra, ruptio, & sa- *gna.*
 niatio exterius.

Signa temporum pleuritidis.

Principium, quādo accidentia sunt parua, ita quōd prius (aliàs *Signa tem-*
 paruus) dolor, modica febris, nulla, vel parua tussis, sputum par- *porum pleu-*
 uum, & aquosum: Durat autem cōmuniter per tres vel quatuor *ritidis.*
 dies, secundum quantitatem materiæ, aut fortitudinem virtutis.

Augmentum, quando sputum incipit incrassari, & dicta acci-
 dentia augmētantur manifestè, & sputū fit rubeum, vel citrinum.

Status, quando sputum est digestum, album, leniter, & cum fa-
 cilitate emissum, & accidentia incipiunt minorari. Declinatio,
 quando accidentium adparet alleviatio, & sputum est maturum,
 digestum, & faciliter expulsum, & accidentia pro maiori parte
 sunt remota.

In laterali morbo primò sputum, deinde propter coniunctas *Galenus j.*
 febres, urinam inspicere oportet. *Crisis, cap. vij.* *Crisis. c. vij.*

Signa maturationis (aliàs permutationis pleuritidis, in em- *Canon.*
 pyemate. Si pleuretici in xiiij. diebus non purgantur, transeunt *Signa.*
 in em

Hippocra. in empyema. Et cum hoc febris, & difficultas anhelitus, remanet, & asperitas in lingua, & debilitas ad petitus, & vigiliæ, & non adeſt alleuiario manifesta. Poſtquam verò illa materia eſt conuerſa in ſaniem, febris ceſſat, ſed grauitas remanet, dolor maximè grauatiuus.

Hippocra. Quicumq; ex morbo laterali ſuppurantur, ſi in quadraginta diebus purgantur, à die, à qua fit ruptio, liberantur: Si verò non, ad tabem tranſeunt. *Aphor. xv. lib. v.*

Signa quòd empyema mutetur in phthiſim, vide proprio capite.

Aphoriſmi, & Præſagia.

Præſagia.

Aphoriſmi. I ACCESSIONES verò, & conſtitutiones, morbi indicabunt. *Aphor. 12. lib. 1.*

Galenus. Signa coctionis in pleuritide ponit Galenus in præſenti commento.

2 Quando præualuerit Aquilonia tempeſtas. *Aphor. 1. lib. 3.*

3 Hyeme verò morbi laterales, *Aphor. 23. lib. 3.*

4 Qui acidum eructant, non valde morbo laterali corripiuntur. *Aphor. 33. lib. 6.*

5 A morbo laterali, vel pulmonio habito, alui profluuium adueniens, malum. *Aphor. 16. lib. 6.*

Tentatio, ſiue cura tentatiua,
vt inquit Nicolaus.

Nicolaus. Circa curam pleuritidis, in primi: cùm occurrit patiens, Medicus conſiderare debet an ſit vera, vel non: Et ſi dubitat, vtatur cura tentatiua, hoc modo procedendo.

Primò faciendo Sacculum talem.

Sacculus. Recipe Milii, ſurfurum, ana M. j. ſalis, M. β. Caleſcant in vaſe æneo, ſine aqua, deinde ponantur in ſacellum, & loco dolenti adplicentur. Si fuerit à ventofitate, reſoluetur dolor, & ſic manifesta erit. Si non, reſoluetur dolor, & ſic manifesta erit.

Fomentatio ad idem.

Fomentum. Recip. Chamæmeli, meliloti, anethi, ſeminis lini, Fœnigræci, ana M. β. Fiat decoctio in aqua fluuiali q. β. Et cum ſpongia inſuſa in prædicta decoctione, ſupra locum dolentē ponatur. Heben, Meſueus ponit, vt trahatur materia à profundo pectoris, ad cutem, cum ventofis. Et hoc eſt valde periculofum, quia, niſi corpus ſit valde mūdum, & cum phlebotomia, & ſolutione ventris, periculofum eſſet, trahere materiam ad locum, & faceret dolorem.

Leni

Lenitio ventris.

Primò fiat hoc clystere lenitium, quod nullo modo transit *Clystere lenitium* (aliàs transcendit) gradum lenitionis, ne agitata materia, ad locum currat.

Clystere ad idem.

Recipe, Maluæ, blitis, violarū, hordei excorticati ana M. j. Fiat *Clystere*. decoctio in β. q. aquæ. De colatura recip. ʒ. xv. In quibus dissolue casia, sacchari rubei, ana ʒ. j. olei violati ʒ. iij. salis cōmunis (aliàs salis gemmæ) ʒ. ij. vitellum j. oui. Misce, fiat clystere.

Secundum communem vsum in principio, extantibus conditionibus requisitis ad phlebotomiam, phlebotometur basilica lateris oppositi, & extrahatur quantitas sanguinis, secundum tenorem virtutis, & repletionis. Deinde ubi ægritudo cōtinuat vsq; ad quartum diem, & accidentia, & signa excrescant, fiat phlebotomia secundo ex basilica eiusdem lateris: quia hæc secunda venæ sectio est tantum euacuatiua, & non diuersiua. In aliquibus tamen casibus incipiendum est à saphena.

1 Primò, quando adparet maxima repletio totius corporis. Secundo, quando materia esset multum corrupta, vel venenosa, ut trahatur ad partes magis remotas. Tertiò, ubi materia raperetur ad superiora, versus cerebrum, & cor. Quartò, si contingat alicui pleuritis ex retentione sanguinis hæmorrhoidalis, aut menstrualis in muliere, fiat phlebotomia saphenæ, à principio, obseruando canonem quarta primi, cap. j. (aliàs canone 41. cap. j.) Cum retentio alicuius euacuationis consuetæ facit possidere aliquam ægritudinem, tunc reuersio illius euacuationis necessaria. Vbi autem non occurrunt hi casus, dimittatur phlebotomia saphenæ, & fiat in principio de basilica, ut dictum est.

Vbi autem facta phlebotomia humor alius à sanguine abundaret, nec educibilis esset cum sanguine, tunc dolore præcipue tendente ad inferiora, debemus exhibere pharmacum pro minoratione materiæ: & quia ut plurimum de facto est hoc, quod humor est cholera mista cum sanguine, ideo intentio est euacuare choleram, & præcipue superabundantem sanguinem. Sed solutium cuiuscunq; humoris in pleuresi, debet habere istas conditiones: Quòd sit primò lenitium, & non solutium forte, quia agigaretur materia, & augmentaretur apostema. Et ideo scammoniata non conueniunt. Quare Auicenna prohibuit myrobalanos, & scammonium. Vnde medicina debet esse purè lenitiua.

Sit ergo medicina talis, euacuans choleram leniendo. Recip. *Cholerae Passu*

euacuati Passularum enucleatarum 3.x. liquiritiæ rasæ 3.β. iuiubarum numero x. Sebesten num. viij. violarum 3.j. hordei excorticati M.β.
Potus. Bulliant hæc omnia in f.q. aquæ fluuiialis, & de colatura recip. q.f. ad dissoluendum, casæ pinguis optimæ nouiter cannis exemptæ 3.x. syrupi violati 3.β. Misce. Pro delicatis, & nobilibus loco casæ detur 3.β. aliàs 3.j.β. maius optimæ.

Alia medicina.

Potus ad idem. Recip. Casæ pinguis, nouiter extractæ, vnc.β. diaphæniconis 3.iiij. Dissolue cum decocto pectorali q.f. & exhibe vt suprà. Ru
Canon. sticis potes dare de diaphænico 3.j.β.
Rheobarbarum. Sunt quidam, qui nullo modo concedunt Rheobarbarum, propter stypticitatem. Gordonius autem concedit, & dicit, quòd
Gordonius de rhabar= relinquat vestigiū stypticitatis, & prohibeat fluxum ventris fieri, qui in hac ægritudine consuetus est fluere, tamen nos possumus
baro. vti rheobarbarico, in apobregmate, vel diluto aquæ violacæ:
Infusio rheobar= (Siu vino meraco,) Et cōficere medicinam, vt ego. Vnde illi, qui dicunt, quòd non sit exhibendum rheobarbarum, verum est in
bari. substantia, qui dicunt esse dandum, dicunt illi in infusione, vt di-
(aliàs sine) ctum est.

vinum.

Canon.

Digestio.

Digestiū in pleurest. SANGVINE existēte cholerico, exhibeatur sequēs digestiū.
 Recip. Aquæ decoctionis hordei, iuiubarum, & sebesten, ana vnc.j. syrupi violati, iuiubini, ana 3.vj. Misce, fiat syrupus.

Aliud ad idem.

Aliud digestiū. Recip. Syrupi violati, iuiubini, ana 3.vj. aquæ vngulæ caballinæ, violarum, beryllidis, ana 3.j. Misce. Quòd si cholera sit crassa, detur hoc digestiū. Recip. Syrupi de liquiritia, violati, mel-
Digestiū cholerae crassæ. lis, rosati colati, ana 3.β. aquæ capilli Veneris, vngulæ caballinæ, violarum, ana 3.j. Misce.

Vnctio digestiua ad idem.

Vnctio digestiua. Recip. Olei violati, amygdalini dulcis, ana vnc.ij. Infundantur petiæ in hoc oleo tepido, & ponantur super locum dolentem.

Euacuatio eradicatiua causæ antecedentis.

Euacuatio. Digesta materia, quòd cognoscitur ex vrina, bene conditio-
 nata, compleatur quarta intentio, quæ est euacuatio extirpatia, quæ completur aut cum phlebotomia, aut cum pharmaco. Cum
Phlebotomia basilica. phlebotomia, si vrget necessitas, fiat sectio venæ post quartum diem de basilica eiusdem lateris, & extrahatur quantitas sangui-
 nis, secundum tenorem virtutis, & repletionis.

Vbi

Vbi autem est necessaria euacuatio eradicatiua, post phlebotomiam, per vnum diem detur hæc medicina eradicatiua, & pri-
mò pro nobilibus. *Euacuatio per pharma- cum.*

Recipe Violarum, capillorum Veneris, buglossæ, ana M.ß. *Infusio*
Passularū enucleatarū, liquiritiæ rasæ ana ʒ.ß. sebesten num.viii. *rhæobarba*
vel iiii.iuiubarum num.x. hordei excorticati, M.ß. Fiat decoctio *ri, pro plen-*
secundum artem, de qua recipe q.ß. ad dissoluendum, mannę ele- *reticus era-*
ctæ, granatæ, vel casię pinguis, nouiter extractæ 3.x. Rhæobar- *dicatiua.*
barici optimi, & electi drach. j.ß. spicæ gran.v. diaphœniconis
drach.ß. Rhæobarbarum cum spica infundatur in aqua violata,
& sine vino, q.ß. pro sui imbibitione, per septē horas. Deinde fiat
fortis expressio Rhæibarbarici, cum reliquis dissoluatur, & fiat
potus, cui adde syrupi violati vnc.ß. Exhibeatur vt dictum est. Et *Lauatiui.*
in hoc casu non est necessarium lauatiuum.

Pro tenuioris fortunæ hominibus ad idem: Recipe casię opti- *Pro paupe-*
mæ pinguis vnc. j. diaphœniconis drach. j. scrup. ij. Dissolue cū *ribus ad*
decocto pectorali, q.ß. & fiat potus, qui dulcoretur cū vncia se- *idem potio.*
mis syrupi violacei, & propinetur.

Mundificatio pectoris.

Euacuatio materię coniunctæ à pectore, perficitur primò ex- *Iulapium.*
hibendo hoc Iulapium, longè pluries in die, quod mundificat pe-
ctus facilitando sputum.

Recipe, Liquiritiæ rasæ, hordei excorticati ana vnc.ß. sebesten *Iulep ad mū-*
vnc. j. iuiubarum vnc. ij. violarum M.ß. penidiarum, sacchari can- *dificandum*
di, tragacanthi ana vnc.ß. (aliàs ana, obmittitur.) succi apyreno- *pectus opti-*
rum vnc.ß. aquæ violacæ lb. iiii. Incidenda incidantur, & in præ- *mum.*
dictis aquis, & succis bulliant, ad consumptionem tertię partis.
Deinde colentur, & colaturam vsui reserua, & exhibeatur vt di-
ctum est.

Notio aphoristica.

Si ad clauiculā dolor pertingat, venę sectione: si verò ad illa, *Canon.*
purgatione curatur, Aphorismo ʒ. lib. 6.

Aliud Iulep ad idem.

Recipe, aquæ vngulæ caballinæ, violarum, seminum commu- *Iulep ad*
nium frigidorum ana lb. j. iulep violacei, vnc. vj. syrupi iuiubini, *idem.*
vnc. iiii. Misce, & bene agitentur in fictili crustato, seu vase vitreo.
Et de isto exhibeatur, vt de præcedenti.

Ad idem, electuarium.

Recipe, Lohoch depino, diatragacanthi frigidi, sacchari vio- *Electuariū*
lati, ana vnc. j. Misce cum syrupo iuiubino, & fiat electuarium, de *in pleuresi.*
h

quo sæpe sumat lambendo.

Canon. Vbi autem materia esset aliquo modo viscosa, fiat electuarium istud, cum oxymelite simplici.

Vnctio ad idem, resolutiua, & facilitatiua sputi.

Vnctio. Recipe, Olei anethini, amygdalini dulcis, violati, ana 3. vj. butyri recentis sine sale, pinguedinis anatis, ana vnc. j. croci grana iij. ceræ parum. Fiat vnguentum molle pro pectore, & vngatur pectus, & locus dolens, cum hoc aliquo modo calido.

Emplastrum. Vbi autem dolor inualesceret, & accidentia forent intestina, cum difficultate spiritus, & ægrè spuendi, fiat hoc emplastrum: Recipe, Radicum althææ, maluarum, foliorum violarum, chamomillæ, meliloti, anethi, ana M.ß. farinæ hordei, seminis lini, ana 3. ij. Radices incidantur, & cum prædictis herbis bulliant in 3. q. aquæ, ad perfectam decoctionem, deinde pistentur in mortario, & addantur farinæ prædictæ, & cum prædicto oleo, & decocto, scilicet oleo violato, & amygdalino dulci q.ß. ad impinguandum, fiat emplastrum, quod extendatur super petiam, & calidum loco dolenti apponatur. Et cum hoc cataplasma supra locum coeperit tepeferi, remoueatur, & de nouo apponatur.

Correctio accidentium.

Accidentium correctio. Pro cura istorum recurre ad propria capitula: sunt autem illa, Instantia vigiliarum, somnus profundus, sitis vehemens, phrenitis, fluxus sanguinis narium, & profluuium alui.

Diæta.

Aër qualis. Aer habitationis declinet potius ad calidum, quam frigidum: quia caliditas aeris, iuuat ad euaporationem materiarum: frigidus verò compingit (aliàs constringit) materiam. Declinet etiam aliquo modo ad humidum, & sit clarus, non fumosus, nec multum in qualitatibus actiuis alteratus.

Somnus sit nocturnus, sex vel septem horarum. Et si non dormiret noctu, dormiat in die per vnam vel duas horas, post cibum prandii, & dormiat capite eleuato.

Quies. Potius debet quiescere, quam agitare corpus: quia quiete maturantur humores, & præcipuè calidi.

Euacuatio. Habeat euacuationes naturales, omni die.

Animi accidentia. Caueat iram, sollicitudinem, angustiam, & alia animi disturbia, facientia ebullitionem in humoribus.

Diæta. Aegritudine existente acuta, & accidentibus sæuis, & horribilibus,

libus, & causa multum infestante, debemus subtilissimè diætare, more consueto iuxta placita medicorum authenticorum.

Potus sit, aqua sacchari, &c.

Canon.

Omnino intentio Medici est, prohibere suppurationem.

Medici au-
thentici.

Potus.

Canon.

Additamenta propria, veræ pleuritidis cura.

DE TVR drach.j. pulueris visci quercini, cum vino. Itè aqua Veræ pleu-
cardui benedicti, æquè valet. ritiducura.

Potus ad idem.

Recipe, Aquæ destillatæ ex herba, & radice pampinellæ, aquæ Potus.
acetosæ, aquæ prunellarum, cum radicibus, destillatarum, ana ʒ. iij.
Misce pro potu. Detur omni mane, &c.

Vnctio ad pleuritidem, & ad pectus.

Recipe, Pinguedinis anatis, gallinæ, ana vnc.j.β. butyri recen- Vnctio pec-
tis, vnc.j. croci, drach.j. olei violarum, vnc.ij. ceræ albæ, vnc.vij. chloralis, &
fiat vnguentum molle. pleuritica.

Emplastrum ad idem.

Recipe, Ruthæ M. iij. decoquatur in aceto, & adponatur in Ad idè em-
modum emplastri. plastrum.

Primitus propinetur apozema passulatum (facta prius com-
petenti venæ sectione,) calidè mane, & sero, haustus vnus, cum
diamannæ, electuarii lenitiui, ana drac. iij. Et confectionis Ha-
mech, drach.j. colliquatum.

Est autem passulatum tale.

Recipe, Passularum mundatarum, vnc.j. caricarum numero vj. Passulatū.
iuiubarum, sebesten, ana numero viij. florum violarum, capilli
Veneris, betonicæ, scolopendriæ, ana M.β. Liquiritiæ rasæ, vnc.j.
seminum anisi, sceniculi, ana drach.j. Foliorum senæ, polypodii,
ana vnc. ij.β. Radicum ireos vnc.j. Turbith electi vnc.β. zingi-
beris, drach.j. Fiat omnium decoctio in aqua simplici, q.β. ad con-
sumptionem tertiæ partis, syrups setur cum zuccharo, syrupo de
liquiritia, & melle rosato colato q.β.

Syrupus in pleuritide.

Recip. Aquæ fontis libras iij. florū violarum, ʒ. ij.β. liquiritiæ Syrupus cō-
rasæ, papaueris albi, ana ʒ.β. seminis cydoniorum, malæ mun- tra pleure-
datæ, seminis bombacis, medullæ seminis melouum, citrulli, cu- sim.
curbitæ, cucumeris, portulacæ, tragacanthi, gummi Arabici,

ana vnc. iij. Omnia optimè terantur, & in prædicta aqua bulliâr, ad consumptionem medietatis, deinde colentur, & cum saccharo albo, fiat potus clarificatus.

Potus in pleuritide expertus.

Potus ad idem ex- Exhibeatur semilibra, (si grauior morbus est) sin minus, so-
pertus. lum vncia j. aut altera olei lini puri, calidè, cum tanto puluere rasuræ dentis aprini, quantus super Marcellinum numum manere potest.

Potus ad idem.

Potus. Recipe, Bedeguar, siue cardui sanctæ Mariæ, & saluiæ minoris, ana M. j. Bulliant in β. q. aquæ fontanæ, ad consumptionem medietatis, colatum condulcetur cum syrupo de scabiosa, quod satis est. Hac ipsa potione ego multos curauim, præmissis tamen vniuersalibus, iuxta canonem.

Potus alius ad idem.

Recipe, Aquarum saluiæ, ruthæ, lauandulæ, ana quartale β. M. fce. Dentur vnc. iij. pro vice, calidè, in quibus theriacæ magnæ, & Mithridatici ana drach. β. dissoluta sit.

Pleuresis non veræ cura.

Emplastrum. FIAT emplastrum ex massa ficulnea, trita cum chamæmelino, vel crinino oleo, vel axungia porcina calidè adplicatum. Dolo-
Cataplasma. rem etiam lateralem sedat, post venam sectam, cataplasma ex farina radicum althææ, fœnigræci, & lino spermatis, ana vnc. j. cū butyro, vel cremore lactis, simul modicum coctis, paratum.

Emplastrum. Item supponatur tepidè lana succida, cum dialthæa, & butyro imbuta.

Cataplasma. Diapensia, & rutha, cum alchimilla, calidè cataplasmata, cum aceto, præsentaneum pleureticum est.

Potus ad idem.

Potus. Pulvis item oculorum cancerorū, cum aqua foliorum persici bibitus, ad idem valet. Vel detur cum destillatione arceuthidum.

Vinctio cum calido oleo nardino, addito croci exiguo facta, ad idem efficax remedium est.

Vnguentum.
Galenus libro diffinitionum, & lib. II. Methodi medi.

DE PERIPNEUMONIA.

Cap. XXIII. Definitio.

PERIPNEUMONIA, secundum Galenum, est inflammatio pulmonis, cum febre acuta, & difficultate spirandi.

Not

Notiones circa idem.

A pleuresi ad pulmonem nunc veniendum est: Ex quo vehē. *Canones.*
mens, & acutus morbus oritur, quem peripneumaticon Græci *Isidorus.*
vocant. Isidorus autem peripneumoniam maluit appellare. Eius
hæc conditio est: Pulmo totus afficitur. Hunc casum eius sub-
sequitur tussis, bilem, vel pus trahens, præcordiorum, totiusq;
corporis grauitas, spiritus difficultas, magnæ febres, continua
vigilia, cibi fastidium, tabes, id genus morbi plus periculi, quam
doloris habet.

Oportet si valde, vel satis validæ vires sunt, sanguinem mitte. *Phlebotomia.*
re: Si minores, cucurbitulas sine ferro præcordiis admoovere.

Hali Abbas ait: Peripneumonia, apostema est calidum, quod *Cucurbitula*
in pulmone nascitur. Et apostema hoc aliquando ex materia fit *le.*
sanguinea, aut cholera, quæ ad pulmonem decurrit. Et nonnun- *Hali Ab-*
quam catarrhi fit causa, fluxusq; eius à capite: & quandoque iu- *bas.*
gulationis causa, & pleuresis, aliarumque pectoris passionum, *Peripneu-*
quum ad pulmonem transfertur materia propter confinitatem. *monia quid*
Quando etenim pulmo debilis est, quæ ab his purgantur mem- *et eius cau-*
bris, ipse suscipit. *se.*

Huius passionis signa: Febris est continua, & molesta tussis, *Peripneu-*
spiritus arctatio, grauis dolor, & grauitas in pectoris anteriori- *monia si-*
bus, genarum rubor, & oculorum, eorumq; repletio venarum. Pal- *gna.*
pebrarum tumor, sentit in facie patiens ardorem, sitim nimiam,
linguæ desiccationem, & aeris frigidi desiderat respirationem.

Aphorismi.

A COSTALI pulmonia, malo est. Aphor. x. lib. vii.

A pulmonia delirium, itidem malo est. Ibidem, Aphorismo 14.

Aphorismi

Hippocrati
ci.

Causæ.

Causa primitiua.

VERSATUR in rationabili inuestigatione.

Coniuncta causa.

Causa pri-
mitiua.

Sunt humores ibi coarctati, & putrefacti, & quanuis hoc ex di- *Causa con-*
uersis posset fieri humoribus, tamen frequens fit à phlegmate *iuncta.*
(Galenus dicit esse phlegmonem) crasso, sicut pleuritis fit (aliàs
ferè) à cholera subtili, & humore subtili.

Causæ antecedentes.

Possunt esse pleuritis, synanche, catarrhus, vel materia, ab alia *Causæ an-*
(aliàs aliqua) corporis parte, ad pulmonem transmissa. *tecedentes.*

Signa.

Signa. VIDE Galenum in lib.v.cap.2.de Locis affectis. Et Auicennā Galenus de capite proprio: vbi dat signa peripneumoniæ calidæ.

locis affect. Signa permutationis eius ad empyema sunt: Quia nec febris, *Empyema.* nec calor diminutus, & similia, quæ in mutatione pleuritidis ad empyema adparent, vel contingunt.

Prognosticatio.

Prognosticatio. I Cùm peripneumonia accidit adolescentibus vsque ad xxv. annum, pernicioſa est, & vix euadunt.

2 Fœminis post xxv. annū peripneumonia nō nascitur. Quòd si tamen accidit, non est periculosa adeò: imò facilius curatur.

3 Peripneumonia facta à cholera rubea, pessima, & mortalis.

4 Quando peripneumoniciſ accidunt exituræ apud mamillas, vel ea quæ sequuntur ad eas, & aperiuntur pustulæ, (aliàs fistulæ) euadunt.

5 Et similiter quando accidunt exituræ in crure, sunt laudabilia signa.

6 Quando permutatur ad pleuresim, rarò alleuiantur, & constringitur anhelitus, & accidit (aduenit) punctio, & à pulmonis

Cura peripneumoniae inflammatione phrenitis, malum. Aphor. 12. libri 7. & Aphor. in pleuritide supra &c.

Emplastra mundifican- Cùm sputū magis vehemēs sit, & sit in cura peripneumoniæ, curatur cura pleuritidis, nisi quòd oportet vt emplastra ipsius sint fortiora, & vt ponantur in eis, quæ sunt profundantia (aliàs

Accubitus. mundificantia) & oportet vt sit sollicitudo ad mundificandum,

Resupinatio. cum difficiliter expuant, & sit in loco iacendi super partem spuentis, resupinatio declinet versus illam partem.

Cura peripneumoniae Si sit de genere cholerae rubrae, cura est difficilis. nam si aliquid confert, est extinctio vltima, cum succis vehementis frigiditatis,

à flauabile. sicut oleorū frigidorū, holerum, herbarū, & fructuū. Et dentur

Frigida. infrigidantia, lenificantia, sicut syrupus endiuia, aqua solatri, aqua

Potiones in seminū communium frigidorum, mucilago psyllii, & his similia.

frigidautes. Auicenna dicit: Cui accidit peripneumonia ex pleuresi (aliàs plenitudine) vel alia ægritudine, quam prius habuerit, fiat phlebotomia. Sin minus, obmittatur propter naturæ debilitatem.

Phleboto- mia. Emplastra, & vngueta in peripneumonia debent poni supra

Canon. pectus, ante, & retro, supra dorsum: In pleuretico verò magis supra

Emplastra. per latera.

Medicinæ pulmonis debent exhiberi in forma liquida: Et pe- *Electuaria.*
 netrancia non debent esse in nimis magna quantitate. Et simili- *Canon.*
 ter euacuationes, & pharmaca, & phlebotomia debent fieri in *Observa-*
 parte inferiori, ut trahatur materia ad partes easdem. *tio.*

In pleuritide verò, fiat superius: Materia enim ibi educitur *Regula.*
 per os, vel viam sputi.

Cura.

SVC CVS ireos educit, & euacuat materiam à pulmone, & pe- *Cura perie*
 ctore. *pneumonia*

Recipe Succî ireos ʒ. ij. aquæ mellis ʒ. j. ʒ. Misce. Aliqui por- *Succus ire-*
 rigunt puluerem arsenici: A cuius usu te peramicè dehortor, est os.
 enim perneciale. *Arsenicum.*

Si opus sit lenificatione ventris, utatur eiusmodi syrupo: *Canon.*

Recipe Casiæ pinguis, passularum enucleatarum, ana ʒ. ij. Dis- *Syrupus vè*
 soluantur in decoctione pectorali q. ʒ. *tris solutio*

Quòd si natura per se nimium fuerit fluida, restringatur cum *ius.*
 rob myrteo, & cydoniis assatis. Bonû est etiam illis educere cho- *Restrictio*
 leram, cum syracost, tamarindis, & tereniabin. *cholera eo*
ducta.

Additamenta propria.

Regimen ad asthma, & putrefactionem pulmonis, vel hepatis. Potio.

RECIPE Gentianæ, zedoariæ albæ, galangii, pampinellæ, *Cura astha*
 ana ʒ. j. vel plus. Incidantur minutim, & ponantur in cantharum, *mati, perie-*
 & superfuso optimo vino, macerentur, vel decoquantur. Dosis *pneumonia*
 cochlearia bina, seu terna, pro vice, summo mane. *& hepatis*

Galenus præcipuum curationis scopum, in hac ægritudine putrefactio- *pus.*
 putat esse, destructionem, & consumptionem abundantie humi- *Potus.*
 ditatis, quæ sit causa morbi illius. Præcipit etiam, ut cubent subli- *Galenus 7.*
 mius, & lectum sibi præparent ægrotantes, in superioribus parti *Tractatu*
 culis, quibus accumbit thorax, eleuatum magis, ne suffocentur *Myamir.*
 inter dormiendum, & ne fiat angustatio strangulatiua, propter *cap. 3.*
 humidum aggregatum inter thoracem, & pulmoneim. Et di- *Somnus.*
 cit quòd asthmaticis competant pharmaca, quæ incidunt absq; *Incisua.*
 calefactione forti, & quòd propterea maximè ipsos iuuat oxy- *Oxyssyllia*
 scyllite, hoc est, acetum scylliticum. *te.*

Canones.

- 1 Cauendum tamen illis à nimium caloricis aromatibus. *Observatio*
- 2 Itidè ab excessiue refrigerantibus. incraissant enim vniuersos *nes.*

humores, & densant, & difficulter abiectibiles faciunt.

3 Abstinendum etiam illis à stypticantibus pharminis, siquidē ea contrariissima sunt in hac affectione constitutis.

Mistura pro peripneumaticis.

Mistura Recipe Lohoch de pino, de pulmone vulpis, ad asthma, ana ʒ. pro peripneumonia. j. electuarii de seminibus frigidis ʒ. iij. cōseruæ violaceæ, buglossatæ, boraginatæ, ana ʒ. ʒ. cum syrupo de scabiosa, vel alterenibin q. ʒ. fiat mistura.

Tragea pro pulmonariis.

Tragea pro pulmonariis. Recipe Pulmonariæ, M. j. piperitis, saluæ minoris, hyssopi, ana M. ʒ. polypodii, liquiritiæ, ana ʒ. i. ʒ. seminum fœniculi, anisi, coriandri, ana ʒ. i. ʒ. dictami, zedoariæ, ana ʒ. ʒ. cinnamomi electi, galangii, calami aromatitidis, ana ʒ. iij. Fiat tragea cum saccharo tabarzeth, vel candi crassiusculè puluerato, vel cum ʒ. q. succi fauorum, fiat eclegma.

Potio. Vinum etiam decoctionis daphnidum, & foliorum hyssopi, ieiunè bibitum, pneumonicis mirè prodest.

DE HAEMOPTAEA, ID EST, spūto sanguinis. Cap. x x i i i i. Definitio.

Hæmoptea. **H**æmoptæa est reiectio cruenta, aliquādo ex hypisphasmate, seu ruptione venæ, vel viscerum læsione, aut putrefactione, vel repletionē sanguinolenta proueniens.

Causæ primitiue. Causæ primitiuæ Sunt ictus, casus, percussio super pectus, pulmonem, & hepar, sanguisuga pectori, vel gutturi adhærens, nimium frigus constringens, aut caliditas dissoluens, & humiditas venas mollicans.

Loci, quibus sanguis venit. Loca autem, quibus sanguis venit, sunt os, & pulmonis canna: Os, simpliciter spuendo, Canna autem pulmonis, cum exit sanguis spumofus, siue tussi, vel pauca tussi, sed cum rificatione forti, & dolore in loco.

Canna pulmonis. Si à meri, vel stomacho, exit cum vomitu.

A stomacho. Si ab hepate, dolor in hypochondrio dextro sentitur.

Ab hepate. Si à pulmone, sanguis spumofus, siue dolore, remissior. Pulmonis quidem particulæ simul eiiciuntur eo modo, quo pus in Apulmone. suppuratis.

à Thorace. Si à thorace, sanguis non est multus, nec rubens, sed nigricans, grum

grumofus, cum tufsi, & cum dolore.

Si à faucibus, & gurgulione, cum excreatu, vide Galenum lib. *A faucibus*
 III. cap. v. de Locis affectis. *Agurgulione.*

Si à cerebro, cum tufsi, vt vult Galenus loco iam iam citato. *A cerebro.*

Si à multitudine fanguis, arguitur homo plethoricus. *A fanguinis*

Si ab acuitate, fanguis est calidus, acutus, homo est comuni- *multitudi-*
 ter macer, & cum rubore, ac citrinitate in facie. *ne.*

Præfagia, & Aphorismi.

1 SANGVIS exiēs à pulmone moleftus, & difficilis curæ quā- *fanguinis.*
 uis multi Medici desperēt sanare hulcera, & vulnera pulmonis, si *Præfagia,*
 tamē fuerint recentia, vsq; ad diem tertium, non est desperandū. *& Aphorif-*

2 Et si hæmoptica passio propter hulcus antiquum sit incurabi- *mi.*

bilis, non tamen statim mors imminet, sed tempore lōgo durat, *mi.*
 maximē quando adest (aliās non adest) febris.

3 Sputum fanguinis succedens sputo saniei, significat hulcus

pulmonis.

4 Sputum sanguinis à pulmone magis timendum est eò, quòd

à pectore venit.

5 Cui accidit sputum sanguinis, paratus est ad phthisim.

6 Sanguinis fluxus cum vomitu, si adest febris, mortalis.

7 Sanguis exiens cum parua quantitate, à substantia pulmonis

carnis, vel à conuassatione, vel resudatione venarū eius, est de-

terior, quàm si exeat à vena fissā, vel scissā, vel rupta in eo.

Aphorismi.

1 ADOLESCENTIBVS sanguinis quidem suprā qualiscunq;
 fuerit, malum: Infrā autem nigra deiecta, bonum est. Aphor. 25.
 libro 4.

2 Excretiones in febribus nō intermittentibus. Aphor. 47. li. 4

3 Quicumque spumofum sanguinem expiunt, his è pulmone
 eductio fit. Aphor. 13. lib. v.

4 Caput dolēti, & circūdolenti, pns, vel aqua, vel sanguis efflu-
 ens per nares, aut os, aut aures, morbum soluit. Aphor. 10. lib. 6.

5 A sanguinis sputo, puris sputum. Aphor. 15. lib. 7.

6 Iuuenibus autem sanguinis spuitiones, tabes, febres acutæ
 &c. Aphor. 29. lib. 3.

7 Quicumque euomunt sanguinem, si sine febre quidem, salu-
 tare: Si verò cum febre, malum. Curare verò adstringentibus, &
 refrigerantibus. Aphor. 37. lib. 7.

8 Quibus in febribus sanguinis fluxerit multitudo. Aphor. 27.
libri 4.

Minoratio.

Minoratio. MINORATIO, seu diuersio circa curā sputi sanguinis pro-
Diuersio. uenientis à pectore, & pulmone, ex ruptura venæ. Primò fiant di-
Diuersio uersiones, cum euacuatione, & sine euacuatione: Cum euacua-
duplex. tione, vt phlebotomia. Fiat ergo ex basilica lateris dextri, exhau-
Basilica. riantur vnciæ quinque sanguinis, vbi ruptura venæ fit à sangui-
Phleboto- ne acuto, & cholerico. Sin esset à multitudine sanguinis, tūc hau-
mia. riantur vnciæ sex vel septem. Deinde fiant ligaturæ in adiuto-
Ligatura. rio brachiorum, & coxarum. Pōst ponantur ventosæ, circa na-
Ventosa. tes, cum scarificatione.

Digestio.

Digestio. Digestio adæquatur sanguini, qui est subtilis, cholericus, cum
digestiuis ad propriatis.
Potus dige- Recipe Syrupi myrtini, violati, ana drach. vj. aquarum plan-
stius. taginis, endiuixæ, ana vnc. β. vel vnc. j. β. Misce. detur manè, per
horam ante diem.

Lohoch ad idem.

Lohoch. Recipe Lohoch de portulaca ꝑ. j. β. diatragacanthi frigidi ꝑ. β.
Misce, fiat lohoch, sumat lambendo, ad constringendū sanguinē.

Ad idem, epithema.

Epithema. Recipe Sandali rubei albi, myrtillorum, sumachii, hypoci-
stidos, ana ꝑ. β. Fiat puluis subtilis, & dissoluatur cum aqua ro-
sarum, & oleo rosarum ita, quòd aqua rosarum sit quadrupla
ad oleum rosaceum, deinde infundantur petiæ lineæ, adplicen-
tur pectori.

Pilulæ ad idem expertæ.

Pilula. Recipe Pilularum de cynoglossa ꝑ. j. gran. iiii. fiant pilulæ
iiii. Detur vna cubitum eunti. Nam sistit, & incrassat sanguinē,
imò omnem materiam catarrhalem remouet.

Pilulæ ad idem.

Pilula. Recipe Trochiscorum de carabe, de terra sigillata ana drach.
β. Fiant pilulæ sex cum succo plantaginis, exhibeantur tres ma-
nè ante diem, per horam.

Et quia solent istæ rupturæ venæ sæpius procedere à materia
subtili catarrhali, descendente à capite ad pectus, ponatur supra
commiissuram coronalem capitis, puluis iste.

Recipe

Recipe, Corticum thuris, mastiches, rosarum rubearum, myr *Pulvis.*
tillorum, coralliorum rubeorum, ana drach. β . stœchadis Arabi
ci scrup. ij. Fiat pulvis, adponatur sero capiti, vt dictum est.

Portulaca secundum omnem modum administrata, confert *Portulaca.*
spuito sanguinis, ipsam mastigando, & in ore tenendo.

Formulæ conuenientes, in ore tenendæ, si fuerit
sputum à catarrho.

Recipe, Amygdalarum dulcium, amyli ana 3. j. β . tragacanthi *Confectio.*
drac. β . gummi Arabici, boli Armenii, ana 3. β . seminis plantagi-
nis, portulacæ, papaueris albi, ana scrup. j. Pulueriscentur omnia
subtiliter, & cum zuchcharo taberzeth dissoluto in aqua plantagi-
nis, fiat confectio solida in rotulis, quarum quælibet sit drach. iij)
Et de istis teneatur in ore, sero, niane, & ferè omni hora.

Euacuatio.

FACTA digestionem per syrupum, detur medicina mundifi- *Euacuatio.*
catua sanguinis à cholera.

Recipe Rheubarbari electi 3. j. $\mathfrak{z}$. j. Casiæ optimæ pinguis 3. j. *Potus.*
Dissoluantur in aqua plantaginis, vt fiat potus. Cui adde syrupi
de myrto 3. j. Et exhibeatur manè, vt dictum est.

Diata.

REGIMEN in vita sit tale, quod tendat ad frigidum, & hu- *Diata.*
midum parum, vel siccum.

Vnde aër non sit calidus, sed frigidus moderatè, & humidus, Aer.
incrassans sanguinem.

Cibaria sint alterata ad frigidum, & humidum. Vnde circa *Cibaria.*
primos dies dimittat carnes, & vinum. Fiant fercula ex milio, pa- *Potus.*
nico, & oryza pauca, siue amygdalis, & fiant ista in brodio factò *Cibus.*
de extremitate vitulorum, & aliorum animalium.

Bibat aquam chalybeatam in primis diebus, & decoquantur *Potus.*
omnia in aqua chalybeata.

Fructus conuenientes sunt, cydonia, & pyra cocta.

Iam post aliquot dies possunt comedere carnes pullorum, *Fructus.*
turdorum, leporis, auium arborearum, & pratensium. Extre- *Carnes.*
mitates animalium, & vitulorum, quæ generant nutrimentum
viscosum. Cùm incipit bibere, vinum sit paucum, pauciferum, *Vinum.*
subrubrum, & cum aqua chalybeata.

Caueat somnum diurnum: Dormiat noctu sex, vel septem *Somnus.*
horis.

Vigilia. A superfluis vigiliis, & exercitio forti abstineat : potius quies
Exercitiū. conuenit.

Habeat beneficium ventris omni die.

Seceſſus. Caueat accidentia animi, iram, indignationem, coitum, &
Animi adſe huiusmodi.

Etus. Quandoque in corporibus ſanis ſpuitur ſanguis paucus, ſine
Canon. dolore, & tuſſi, quod venit nō per apertionem, ſeu relaxationem
 orificiorum venarum, ſed ſolūm per reſudationem venarum.

Doctrina. Quandoq; accidit conſtrictio anhelitus, ex adplicatione medi
 caminum, tunc amouentur parum.

ſcreatus. In ruptura venæ pectoris, & phthiſis, noli prohibere excrea
 tum perſeuerante adhuc catarrhi deſcenſu ad pectus, & pulmo
Rhazes. nem. Author eſt Rhazes xv. Continentis, & tu illuc recurre, dili
 genterq; locum perlege.

Simplicia, Simplicia conuenientia huic morbo, Plantago, portulaca, cy
& cōpoſita. clamen, lapis hæmatites, bolus Armenus, terra ſigillata, tragacan
Hæmoptææ thum, ſanguis draconis, carabe, & trochiſci eius, cornu cerui
cōueniētia. uſtum, rhæobarbarum, ſaccharum roſatum, trochiſci de terra ſi
 gillata, philonium perſicum, corallius, & eius trochiſci.

Cura Cor= Corradinus ſæpe curauit ſputum cruentum, ex vena rupta
radini, in promanantem ſic: Dando iſtum potum: Recipe, Aquæ portu
laci. lacæ ꝓ.j. aquæ plantaginis ꝓ.j. boli Armenii ꝓ.j. ſyrupi myrtini
 vnc.j. ꝓ.j. ſyrupi violati ꝓ.j. Miſce, fiat potus.

Adiectionis medelæ propriæ.

Syrupus. SYRVPVS cōtra hæmoptæam, & omnem fluxum cruentum.

Recip. Sacchari lb.j. aquæ roſarum, vel pluuialis lb.j. ꝓ.j. In hac
 aqua coquantur iſta: Recipe, Myrtillorum ꝓ.j. roſarum, ſuma
 chii, acaciæ, balauſtiæ, Hypociſthidos, ſpodii, ana ꝓ.j. cydoniorū,
 ſorbarum immaturarum ana num.x. meſpilorum viridium nu
 mero v. liquiritiæ, gummi Arabici, tragacathi ana ꝓ.j. Quæ ſunt
 terenda terantur, omnia iſta bulliant in ſupradicta aqua, donec
 ad lb.j. redeant, poſt totum coletur: & iterum ſupra ignem ponat
 ur, cum ſuprà dicto zuccharo, & fiat ſyrupus, & perfectè coctus,
 & diligenter clarificatus.

Miſtura ad idem.

Miſtura. Recipe, Trochiſcorum de karabe, de ſpodio, de terra ſigil
 lata, de bolo Armenio, ana drachma vna. Cum rob de berberis
 fiat miſtura.

Syrupus.

Item bibat ſyrupum de portulaca.

Aqua

Aqua destillata.

Aqua etiam ex herba, & radice equiseti, vel hippuris destillata, potu hæmoptoicis medetur.

Potus.

Ad idem valet mumia, fabacea quātitate, in aqua menthæ, vel plantaginis eliquata.

Alius potus.

Bolus Armenus quoq; , vel terra sigillata, cum aqua menthæ *Potus.*
rubæ, vel aquaticæ.

Aliud decoctum per me expertum.

Recipe, Schoenuanthos M.ij. Bulliat in vino rubello austero, *Decoctum*
vel aliàs vino optimo, ad consumptionem tertiæ partis. Detur *expertum.*
patienti mane & sero.

Item Iulep ad idem.

Recip. Sumachij M.ij. Decoquatur in lb. iij. aquæ sanguinalis, *Iulepum.*
ad excoctionem tertiæ partis: deinde addantur colaturæ, miuæ,
cydoniorum, ℥.vj. Et fiat iulep.

DE PHTHISI. Cap. x x v.

Definitio.

PHTHISIS, exulceratio pulmonis appellatur, cum tabe, & *Phthisis*
extenuatione totius corporis, ac sanguinis excreatione. *Definitio.*
Quod malum Græci phthonem vocant, in quo mistim & pus
expuitur, & sanguis quoq; reiicitur. Quod etiam cæteris tabis ge-
neribus, puta cachexia, & atrophia, cum periculosius, tum incu-
rabilius est.

Phthisin Galenus sic definit: Est (inquit) corporis diminutio, *Galenus li-*
atq; liquefactio ab hulcere manans. *bro Defini-*
tionum.

Causæ & signa.

CAUSAE huius passionis sunt illa omnia, quæ pulmonē pos- *Causæ, &*
sunt hulcerare, vt materia rheumatica decurrēs à capite, vel oris *signa phthi-*
apostema, retentio mensium, & hæmorrhoidarum, & vapor *sis.*
corruptus ad pulmonem ascendens, vel pleurefis, peripneumo-
nia, sputum sanguinis, sanies in pectore aggregata, vel nimia ca-
lidas extrinseca, vel frigiditas venas rumpens, casus, percussio,
Aer ventosus, longa cunctatio in cauernis minerarum, & iuxta
fornaces, vbi funduntur metalla, & operari argento viuo: &
omnia illa quæ stringunt, & lædunt pectus, & pulmonem, sicut
aer autumnalis, & similia.

De eadem materia videre licet Auicennam, in capite proprio
& Galenum in arte curatiua, & de Locis affectis.

Aphorismi.

- Aphorismi.* 1 AUTVMNVS tabidis malus, Aphor. 10. lib. 3.
2 Si verò æstas sicca fuerit, & Aquilonia, autumnus verò pluuiosus, & australis. Aphor. 13. lib. 3.
3 Autumno verò, & plurimi æstiu morbi fiunt, & febres quartanæ, & erraticæ, & lienes, aquæ inter cutem, tabes. Aphorismo 22. libri 3.
4 Adolescentibus autem sanguinis spuitiones, tabes, febres acutæ, &c. Aphor. 29. lib. 3.
5 Phthisicos verò metuêtes, ad superiores purgationes. Aphorismo 8. lib. 4.
6 Tabes fiunt maximè ætatibus, à decimo octauo, vsq; ad tricesimum quiutum. Aphor. 9. lib. 5.
7 Qui tabe molestantur, si sputum, quod extussunt, grauè olet, &c. Aphor. 11. lib. 5.
8 Quibuscunq; tabe laborantibus, capilli à capite defluunt, &c. Aphor. 12. lib. 5.
9 A tabe habito, profluuium alui superueniens, letale. Aphorismo 14. lib. 5.
10 Lac dare caput dolentibus, malum: malum verò & febricitantibus, &c. Aphor. 64. lib. 5.
11 A puris sputo phthisis, & fluxus: quum verò sputum retinetur, moriuntur. Aphor. 16. lib. 7.

Regimen præseruatium.

REGIMEN præseruatium: Prohibitio causæ facientis, vel potētis (aliàs debentis) facere phthisim, in disposito ad phthisim.

Catarrhus. Cum causa faciens, & disponens, sit sæpius catarrhus acutus, & salsus, in paratis ad phthisim, descendens ad pulmonem, & potens ipsum corrodere: (aliàs corrumpere) prouideatur primò catarrho, remouendo causam eius. Ad quam intentionem sunt expertæ pilulæ istæ: Recipe, Pilularũ asaireth, aurearum Nicopertæ in lai, agarici trochiscati, boli Armenii, ana ʒ. i. Reficiantur pilulæ Phthisi, à octo vel nouem cum syrupo violarum. De quibus interpolatis catarrho, diebus sumat tres in sero, quando vadit dormitum, & hoc per interuallum decem vel octo dierum, & diuertat huiusmodi catarrhum, cum ordinatis superius in cura catarrhi.

Pul

Pulmonis confortatio.

Confortetur pulmo, ne recipiat materias exulcerantes, cum confortantibus à proprietate, vt est hoc electuariū: Recip. Dia- *Electuariū*
 tragacanthi frigidi, diapenidii siue speciebus, ana ʒ. j. Pulmonis *ad remouen*
 vulpis exiccati, ʒ. j. ʒ. succi liquiritiæ, capilli Veneris, ana ʒ. ij. Pul- *dam phthi*
 ueris sentur, & cum syrupo myrtino reformetur electuarium, de *sim à catar*
 quo sumat lambendo. Hoc enim confortat pulmonem, ne reci- *rho, expe*
 piat materiam catarrhalem. *tum.*

Regimen curatiuum.

REGIMEN curatiuum vniuersale est, Correctio causæ antece *Cura.*
 dentis. Perficitur hæc intentio corrigendo causas, quæ possunt
 facere hylcus: Quales sunt, Catarrhus falsus, eruptio apostema-
 tis synanchici, vel pleuretici.

Similiter etiā prohibendo, quod potest effundi in pulmonem, *Canon,*
 & facere phthisim, de quibus dictum est in cura præseruatiua.

Euacuatio materiæ facientis phthisim.

Si patientis constitutio fuerit calida, & sanguinea, fiat phlebo *Sanguinea*
 tomia basilicæ dextræ, euacuando de sanguine quātitatem pro- *constitutio.*
 portionatam virtuti, & repletioni. Si autē ista multitudo esset *Phleboto-*
 propter retentionem menstruum, fiat phlebotomia saphenæ. *mia.*

Si autem materia esset cholerica, euacuetur cum hac potione. *Saphena.*

Recipe, Prunorum, num. vj. sebesten, num. viij. Iuiubarum, nu- *Cholera.*
 mero decem, passularum enucleatarum, liquiritiæ rasæ, ana ʒ. ʒ. ʒ. *Purgatio*
 violarum siccarum ʒ. j. Fiat decoctio in ʒ. q. aquæ, ad cōsumptio- *experta, in*
 nem medietatis. De colatura recipe, q. ʒ. ad dissoluendum, casia *phthi*
 optimæ pinguis ʒ. x. vel manniæ electæ, ʒ. j. ʒ. E quibus fiat potus, *cholerica*
 detur manē, per horam, ante diem. Si est materia phlegmatica, *materia.*
 falsa, secundum aliquos curatur cum euacuatione pilularum co- *Phlegma.*
 cliarum. Sed in soluendo, & euacuando, cum medicinis solu- *Pilula.*
 tiuis, est authorum diuersitas. Nam Rhazes non vult danda esse *Rhazes.*
 solutiua, & hoc intentione habita ad hylcus. Mesueus autem, & *Mesueus.*
 sui confectanei concedunt in phthisicis solutiua, sed intentione *Solutiua.*
 habita ad causam,

Diæta.

AER secundum Mesueum debet esse temperatus in actiuis,
 declinās aliquid (aliās aliquantulum) ad siccum. Et secun-
 dum Galenum (aliās contrā Galenus) quinto de ingenio Sanita- *Aer.*
 tis, cap. 4. (aliās Galenus lib. 5. cap. 4. Methodi) vbi dicit, quod pro *Galenu.*
 cura

cura phthysicorum aer debet declinare ad calidum, & siccum.

- Exēplum.** Vnde dicit, quòd cum esset Romæ, phthysicos multos curauit hoc modo. Mittebat enim eos ad loca calida, sicca, & montana, & ad montem Aethnam in Sicilia, qui continuè flagrat. Et dicit ipse, quòd curauit multos hoc modo, cura palliativa, quia sic fiebat quædam cutis subtilis, supra hunc: sed sanatione vera sanabatur nullus. Habendo intentionem ad hunc, & ad febrem hecticam, concedunt isti habitationem in aere frigido, propter hecticam, temperatè in passiuis, propter vtrumq;. Nam sic competit vtriq;.
- Aethna in Sicilia.**
- Cura palliativa.**
- Canon.**
- Aer frigidus.**
- Cibus.**
- Potus.**
- Quies.**
- Somnus.**
- Accidentia.**
- Anima.**

Regimen curatiuum.

REGIMEN curatiuum particulare, mundificatio huculceris.

- Canon.** Si hunc est in principio, & cum corpore tenero, sicut puerili, & in prima iuuentute, sint medicamenta non fortia.
- Potus.** 1 Vnde in principio detur aqua hordei, cum zucharo.
- Potio.** 2 Si verò fortius, da aquam mellis.
- Potus.** 3 Si adhuc fortius, bulliat in dicta aqua hordei, hyssopi aliquid. nam à proprietate abstergit hunc pulmonis.
- Canon.** Vbi autem hunc esset in pulmone, & esset aliquantulum, & in corpore senis, vel ultimæ senectutis, fiat lohoch sequens. Recipe, Lohoch caulium 3.ß. Dissoluatur in aqua mellis, detur patienti.
- Lohoch.**
- Canon.** Prohibitio cursus materiæ, ex intentione perficitur.
- Prohibitio=** 1 Primò corrigendo membrum mandans, ne mittat materiam ad pulmonem.
- nes cursus**
- materia.** 2 Secundò confortando pulmonem, ne recipiat. Si ergo materia transmittitur à cerebro, vt plurimum euacuetur materia à capite, vt suprà, confortetur cerebrum, ne multiplicet superfluitatem, cum his quæ dicta sunt in capite de catarrho.

Quantum ad secundum, confortetur pulmo cum isto electuario.

- Cōfortatio.** Recipe, Pulmonis vulpis præparati, & exiccati 3.ij. succi liquiritiæ, capilli Veneris, seminis fœniculi ana drach.j. Pulueriscentur omnia,

omnia, & cum melle despumato q.β. fiat electuarium, de quo vtatur elambendo.

Ad idem valet pulmonis vulpis præparati, & exiccati, & pulue Potus aquæ rifati drach.j. Dissoluatur in syrupo myrtino q.β. & exhibeatur. *uulens.*

Pro exiccatione materiæ in pulmone, fiat hoc exiccatiuum: *Exiccatiuum.*
Recipe, Myrrhæ drach.j. styracis liquidæ drach.j. Dissoluantur in uum.
syrupo myrtino q.β. detur.

Vel sic: Recipe, Sulphuris drac.β. Puluerifetur, & detur in ouo Potus.
sorbili, vel cum lacte.

Auicenna, & Mesueus concedunt Arsenicū, sed ego non vtor. *Arsenicum.*

Confortatio, Consolidatio, & Incarnatio.

Recipe, Thuris, boli Armenii, sanguinis draconis, mastiches, *Electuariū*
ana 3.j. myrtillorū, corticum granatorū, terræ sigillatæ, ana 3.β. *confortatiuum.*
Puluerifentur omnia subtiliter, & cum zuccharo, in aqua deco.
ctionis myrtillorū dissoluto reficiatur electuariū: de quo recipiat
manè, & serò, ieiuno stomacho, ad quantitatem castanæ paruæ.

Ad idem, Consolidatiuum.

Laudatur ab omnibus saccharū rosaceū recēs, sui anni, omni *Auicenna*
die, quantū potest, pluribus vicibus, dādo 3.j. pro vice, & est ab- *ca. de phthi*
tersiū, propter succum. Auicenna x. tertii, tractat. v. cap. vi. *si.*

Accidentium correctio.

ACCIDENS quod accidit phthificis, est consumptio totius *Correctio*
corporis. *accidentii.*

Restaurentur ergo isti cū cibis facilis digestionis, & multi nu- *Cibus quæ*
trimenti, & pauca quantitatis, qui cibi in principio dicti sunt. *lis.*

Electuariū restauratiuum.

Recipe, Seminis melonū, cucurbitæ, cucumeris, ana 3.ij.β. Se-
minis papaueris albi 3.j. amygdalarum dulcium præparatarum,
auellandarum, fisticorum ana 3.j.β. Pro amygdalis sumunt quidā
pineas præparatas, pulparum sebesten, passularum enucleatarū,
ana drac.ij. candi. penidiarum, ana scrup. iiii. diatraga cāthi (aliās
tragacanthi) drach. semis, pulpæ caponis vnc. iij. zucchari rosa-
rum vnc. j. diabuglossati, diaboraginati, ana drach.ij. Carnes, &
incidenda minutim incidantur, & pistentur omnia subtiliter, in
mortario marmoreo, cum pistello ligneo, donec bene inuicē mi-
sceātur. Deinde cum lib. j.β. zucchari taberzeth, in aqua rosarum
dissoluti, reducatur bene inuicem malaxando ad formā electua-
rii, de quo stomacho ieiuno recipiat omni mane, & sero, ante ci-
bum, per duas vel tres horas, vnum cochlear.

Rhazes. Si superuenerit fluxus ventris, curetur, vt Rhazes inquit, non
Fluxus ven no Almanforis.
trus. Si vigiliæ, cum prouocantibus somnum, vt suprâ dictum est.
Vigilia.

Additiones propriæ.

Enema lax- Si restrictior aluus est, enemate leniatur subsequenti.
xatuum. Recipe, Maluæ, bismaluæ, Mercurialis, florum chamomillæ
 ana M. j. furfurum triticeorum, in petia ligatorû, p. j. Coquatur in
 aqua q. ß. Colati recipe tb. j. dissoluendo in eo sacchari ß. j. ß. mel-
 lis rosati colati ß. j. vitellorum ouorum recentiu num. ij. olei cha-
 memelini, ß. iij. salis drach. ß. vel j. Fiat enema secundum artem.
 Vel detur bolus iste per se, vel cum apozemate pectorali.
 Recipe, Diamannæ drac. ij. electuarii lenitiui, de sebesten solu-
Bolus solu- tiui, ana drach. ij. ß. Misce cum saccharo, fiat bolus.
tiuus. A valentiori cathartico caueant hectici, & etiam phthifici.
Purgatio- Succurrendum deinde symptomatibus, & potissimum ma-
nes fortes. rasmo, quod commodè fieri potest (nisi inueterauerit morbus)
Marasmius. cum hac confectione restauratiua.

Restauratiuum optimum, in forma confectionis
 buccellatæ, vel etiam electuarij,
 valens pro phthificis.

Recipe, Nucis Indæ, pistaciarum seu fisticorum, ana vnciâ j.
 seminum communium, amygdalarum dulcium, ana vnciâ j. pe-
 nidiarum vnciâ j. gummi Arabici drach. ij. seminis maluæ, semi-
 nis lactuæ, ana drach. ij. tragacanthi, violarum, seminis cydo-
 niorum, macis, caryophyllorum, ana drach. ß. anisi vnc. j. liqui-
 ritix rasæ, labruscæ, ana drach. j. cinnamomi electi drach. ij. car-
 nium testudinis, vel pulpæ phasidis, aut pulpæ cancrorum flu-
 uialium vncias vj. zucchini taberzeth libras iij. aquæ rosaceæ fra-
 grantis q. ß. fiat confectio in morsellis, vel electuarium, secun-
 dum artem.

Balneum in Hectica, & Phthisi.

Recipe, Herbarum, crassulæ, semperuiui, vermicularis, cym-
 balarix, saponariæ, violariæ, nenupharis, hordei, meliloti, chamo-
 millæ, ana M. j. Fiat balneum tinæ.

A balneo tinæ perlinatur corpus, & spina præsertim calidè,
 cum isto linimento, vt sequitur.

Vnctio ad Recipe, Axungia porci recentis, quartam j. axungia gallina-
idem. cæ, anserinæ, anatinæ, ana vnc. ij. œsypi humidi vnc. ß. olei vio-
 lati,

lati, chamæmelini, anethini, ana vnc.ij. butyri recentis lib. j. ceræ albæ, vnc. vj. mulcilaginis, tragacanthi, seminis cydoniorum, seminis lini, radicis bitmaluæ, gummi Arabici, ana vnc. semis. Misce, & fiat vnguentum arte.

**Electuarium restauratiuum, pro Hecticis,
& Phthisicis probatum.**

Recipe, Seminum lactuæ, portulacæ, papaueris albi, ana drach. j. seminum cucurbitæ, melonum, citrulli, ana drach. iij. seminum cydoniorum mundatorum tantundem, liquiritiæ mundæ, drach. j. seminis coti mundi drach. j. β. seminis sesami, drach. iij. capitum violarum drach. j. rosarum drach. j. β. Farinæ hordei, amyli, ana drach. j. sacchari Nabit, vnciâ j. cinnamomi dulcis, & electi, drach. ij. gummi Arabici, tragacanthi, ana drach. j. caryophyllorum, carabe, ana tantundem, penidiarum drach. j. β. tpicæ drach. j. syrupi rosacei q. β. Misce, fiat electuarium arte, & impinguetur cum caricis, amygdalis dulcibus excorticatis, pineis purgatis, & pistaciis mundatis, ana vnc. j. Dosis qualibet hora nucis quantitas, & superbibatur parum vini boni odoriferi. Mūdifcetur deniq; pulmo, cum reliquis visceribus. Confortentur etiam *Canon.* membra principaliora, veluti cerebrum, cor, hepar, stomachus, vt vnumquodq; sua munia probè exequi possit. Id omne solum hoc electuarium præstabit superis annuentibus. Hoc etiâ electua

Cuius compositio est talis.

Recipe, Pulpæ caponis pinguis, & bene cocti, libram β. Incida *Electuariū* tur, & contūdatur caro optimè, in mortario lapideo, qua probè *cōtra tabē,* contusa, adde sequentia, scilicet, cinnamomi electissimi, ʒ. j. carda *& phthisim* momi, caryophyllorum, galangæ, folii ana ʒ. β. liquiritiæ rasæ, *& caloris* & pulueratæ ʒ. ij. pinearum mundatarum, prius in aqua calida *naturalis cō* infusarum, post exiccatarum, amygdalarum dulcium excortica- *fortatiuum* tarum, ana ʒ. j. seminum quatuor communium frigidorum ma- *bonum.* iorum mundatorum ʒ. β. seminis papaueris albi, in aqua tepida *Electuariū.* prius infusi, ʒ. ij. specierum electuarii de gemmis frigidi, ʒ. ij. b. p. conferuæ buglossæ vnc. j. carniū, & corticum citri cōditi, ʒ. vj. aliàs drach. iij. Zucchæro dissoluto in brodio caponis modico, & aqua rosata moschata q. β. fiat electuarium arte. Dosis pondus vnius lotonis pro vice, vel paulo plus.

LEONELLVS FAVENTINVS
DE CARDIACA SEV
cardialgia, id est, cordis tremore.

Cap. xxvi. Definitio.

Cardiaca. **C**ARDIALGIA, est symptoma ventriculi, osculum nonnun-
Tremor cor quam infestans, quod & molestum, & ad sentiendi faculta-
dis, tem pertinet, à mordacibus ortum succis. Galenus lib. j. de sym-
Cardialgia ptomatum causis.

Definitio.

Alia eiusdem definitio.

Galenus.

Alia definitio.

tio.

Cardiacus morbus est innati spiritus cōsumptio, & remissio,
Fit autem ore ventriculi malè affecto, aut ipso stomacho cum su-
doribus. Nonnulli autem putauerunt corde inflammato, hunc
fieri affectum: hi cardiacum affectum, vel syncopin, id quod con-
tingebat, vocauerunt.

Auicennas in libro de viribus cordis, capite 3. 4. 5. 6. 7. & 8. vbi
de principalibus passionibus spiritus cordialis differit, animi ad-
fectus potissimas esse causas ait, ob quas cor dolore afficitur. De
eadem materia lege citatum auctorem, locis præallegatis.

Causæ, & signa sunt.

Mala com- **M**ALA complexio sine materia: caliditas, inflammatio, æstua-
plexio sine tio, non sentit cor natat in humiditate, pulsus in hora paroxyf-
materia, ca mi, & ante, & quando adest febris, velox, & frequens.

lida, **M**ala complexio frigida: Pulsus, & anhelitus in hora palpit-
Complexio tionis rarus, & tardus, quia passus est ægritudines, quibus eua-
mala frigi- cuatus est sanguis, humores, spiritus, & calor naturalis, peregri-
da. natio per loca frigida: communiter sunt tardi, pigri, & somnolen-
ti, aliàs sine lætitia.

Complexio Sicca cōplexio in corpore: Extenuatio, pulsus durus, parvus,
secca. frequens, & non sentitur humiditas.

Complexio Mala complexio cum materia: Si sanguis, caliditas, inflam-
cū materia matio, pulsus in hora interpollationis magnus, fortis, plenus,
Sanguis. & aliæ particularia, extenuatio, caliditas intensior, pulsus ve-
Cholera. lox, non plenus, sed durus potius, si cholera (aliàs ægritudo cho-
lerica) præcesserit, vel adest. Si melancholia: Timor, tristitia,

Melanchol- sollicitudo, pusillanimitas, pulsus durus, æstuatō, & caliditas non
lia. adest in tactu. Si phlegmatica, aquosa, vel alia humiditas, sentit ac

Phlegma. si cor nataret in aqua, non adest situs, caliditas, neque extenuatio,
pulsus mollis, & levis.

Si oppilatio magna, Pulsus diuersitas, in magnitudine, parui- Oppilatio.
tate, debilitate, & fortitudine.

Si est apostema calidum, in capsula cordis, est febris magna, & Apostema
intensa, tremor cordis frequens, pulsus frequens. calidum.

Si autem frigidum, vel aquosum apostema, omnia remissa, Apostema
pulsus leuis, demacratio, & consumptio totius corporis. frigidum.

Si solutio cōtinui, Morsus animalis venenosi, vel aliæ causæ pri Solutio con
mitiux, sciuntur ex relatu patientis, & astantium cognoscuntur. tinui.

Si sunt vermes, cibo non præsentente plus adffigunt. Morsus ven

Si ventositas, velocitas resolutionis eius, pulsus non multum nenosi ani
diuersus. Sin minus sensus cordis arguitur, ex facili læsione eius, malis.

à quocunq; adueniente. Vermes.

Alteratio aëris infecti, vel inclusi. Ventositas.

Membra communicantia materiam.

Si hepar, arguitur ex debilitate, vel caliditate eius, vel grauita- Aër infe
te, vel ægritudine, vel adsunt ei propriæ. ctus inclu

Si cerebrum, dolor, grauitas in capite, cum falsis imaginibus. sus.

Si humor est melancholicus, tristitia, timor. Et sic de cæteris Hepar.
humoribus. Cerebrum.

Aliquando sentitur rheuma, cuius aliqua pars fluit ad cor, vel Melanchol
capsulam eius. Si pulmo, orthopnoea, tussis, asthma, cum diuer- lia.
sitate pulsus. Rheuma.

Si stomachus, dolor eius adest, & grauitas, vomitus, nausea, Pulmo.
stupor in ore, quo humor peccans significatur. Similiter vom- Stomachus.
itus talis humoris. Oris stupor.

Quando est vacuus, sentitur alleuiatio, nisi (aliàs si) aliunde Vomitus.
venerit, adffigitur, cum incipit digestio. Inanitio.

Item si est à repletionem, post refectionem, æquè adffigitur. Repletio.

Si ab inanitione, ante cibum adffigitur magis. Inanitio.

Si totum cor (aliàs corpus) adest pestilentialis febris.

Præfagia.

Cor.

1 APOSTEMA calidum in corde, citò interficit. Frigidum non Præfagia.
tam citò.

2 Mala complexio cordi accidens, si est æqualis, vel confirmata
(aliàs consummata) non recipit curationem. Et quādo est diuer
sa, inæqualis, est difficilis curationis, non tamen intendendo de
cōplexione acquisita, in febre ephimera, & tertiana, & similibus.

3 Si pulsus prius multū fuerit diuersus, scdm genera sua, & post
efficitur debilis, vel totaliter cadat, q non sentiatur, mortale est.

4 Et si cum hoc in principio adparet citrinitas, vel sudor frigidus, vix, aut nunquam curatur.

Aphorismi.

Aphorismi 1 INFEBRIBVS circa ventriculum, & fortis æstus, & cordis Hippocrati tremor vel dolor, malum. Aphor. 65. lib. 4.

ci. 2 Qui frequenter, ac fortiter absque manifesta causa exoluuntur, derepentè moriuntur. Aphor. 41. lib. 2.

Cura tremoris cordis.

Tremoris cordis cura CVM cor membrum sit principalissimum, in cura ipsius festinare oportet medicum, sed sine huius errore: Quia parvus error in membro principali redundat in totum corpus.

Phlebotomia. Phlebotomia non fiat multum copiosa, ad quam sequitur eorundem debilitas: quæ si sequatur, remouenda erit cum confortantibus cor interius, & exterius: De quibus infra.

Solutiua. In exhibitione medicinarum solutiuarum, administranda sunt Cordialia, quæ remouent nocumenta medicinarum, & misce eis medicinas

Benedictæ. cordiales, quæ stypticitate aliqua, vel aromaticitate participant,

Canon. & quæ trahunt ad latus incolumitatis: Vt sunt Benedictæ. Vnde quantum possibile est, cauendum à scammoniatis, & fortibus, vt

Cauendum à scammonia scammonia, colocynthide: Quia omnes tales venenositatem in se habent quandam, quæ naturæ violentiam inferunt. Et primus occurfus venient est ad cor.

Canon. In complexione mala frigida remouenda, medicinæ alterantes calidæ tutius adplicantur, quàm incalida frigidæ. Vnde in remotione frigidæ cum calidis rebus aliquialiter excessiuis, non tantum fit nocumentum, quantum in remotione calidæ, cum frigidis: Quia calidæ remouent frigidam, & cum hoc conseruant complexionem naturalem cordis, & spirituum. Frigidæ autem possunt habere nocumentum non mediocre. Nam quanuis substantiam cordis iuuant, remouedo superfluam ab eo caliditatē, nocent tamen spiritui naturali, eius calorem extinguendo.

Diæta.

Diæta. SI TREMOR cordis prouenit à mala cōplexione calida, cum materia, omnia alterentur ad frigidum.

Aer. Si à frigida, ad calidū aer declinet, naturaliter, vel artificialiter
Suffumigium in tremore sic: Fiat ignis in camera, ex lignis iuniperi, vel aliis nō humidis. Item suffumigetur ex hoc: Recipe Styracis siccæ, caryophyllorum,

lorum, ligni aloes, ana drac. β. Pistentur crasso modo, misce cum cordis ex-
modico aquæ rosatæ moschatæ. pertum.

Cibus tendat ad calidum, ita quòd carnes sint, pipionum, ca- Cibus.
stratorum, & similia.

Condiantur aromaticis calidis herbis, sicut boragine, buglos- Aromata.
sa, melissâ, fœniculo, betonica, maiorana &c. Bibar vinû odorû. Potus.

Caveat tristitiam, solitudinem, & omnes res contristantes. Animi acci-

In omni tremore à quacunque causa, sit somnus sex vel septē dentia.
horarum. Somnus.

Superflue vigilie nocent, resoluendo spiritus. Vigilie.

Potius utatur quiete, quàm motu. Motus.

Conetur habere beneficium ventris singulo die, naturaliter, Ventris so-
vel artificialiter, cum clysteri lenitio. lutio.

Digestio.

SIMATERIA faciens, sit sanguis, non eget digestiua, nec mi Sanguis.
noratiua medicina, sed cita phlebotomia. Phleboto-

Si autem materia peccans sit cholera, fiat tale digestium. mia.

Recipe Syrupi nenupharini, syrupi acetositis citri, syrupi de Cholera di-
pomis, oxymellis simplicis, ana ʒ. β. aquarum melissæ, absynthii, gestium.
buglossæ, ana vnc. j.

Aliàs pro his aquis sumuntur sequentes aquæ, acetosæ, bu- Variatio
glossæ, endiuicæ ana vnc. j. textus.

Si materia peccans sit frigida, fiat talis syrupus: Recipe Syrupi Syrupus in
de corticibus citri, de epithymo, oxymellis simplicis, ana ʒ. β. a- frigida can-
quarum melissæ, absynthii, buglossæ, ana ʒ. j. Misce &c. sa.

Euacuatio.

SIMATERIA peccans sit sanguis, aut alius humor cum san Phlebotom-
guine mistus, fiat phlebotomia basilicæ dextræ, stante repletio- mia.
ne sanguinis: Vaporosa verò existente, de sinistra.

Si est propter retentionem menstruorum, vel hæmorrhoida- Venæsectio
rum, fiat primò de saphena, postea de basilica dextra.

Si à materia choleica, fiat sequens potus. Cholera.

Recipe Florum boraginis, buglossæ, violarum, nenupharis, Potus.
ana M. β. passularum enucleatarum, liquiritiæ rasæ, ana ʒ. β. se-
minis lactucæ, portulacæ, ana ʒ. j. iaiubarum numero x. Fiat deco-
ctio in aqua violarum, vel nenupharis, æqui. partibus. Colaturæ
recipe q. β. ad dissoluendum. Casie optimæ pinguis ʒ. v. electuarii
de dactylis drac. j. electuarii de succo rosarum Mesuei drach. j. β.

rhæobarbari electi ʒ. j. spicæ gran. iij. Rhæobarbarum cum spicæ infundatur in ʒ. q. aquæ violarum, cum modico vini albi odoriferi, per septem horas, deinde fiat fortis expressio, quæ cum reliquis dissoluatur, & fiat potus.

Phlegma. Si materia sit phlegmatica, detur sequens solutiuum: Recipe
Purgatiocū Florum boraginis, buglossæ, melissæ, ana M. ʒ. passularum enu-
agarico. cleatarum ʒ. ʒ. liquiritiæ rasæ ana ʒ. ʒ. sebesten numero v i i l. ani-
 forum M. ʒ. Fiat decoctio: cuius recipe q. ʒ. ad dissoluendum, Dia-
 catholiconis ʒ. v. diaphœniconis ʒ. j. & ʒ. j. agarici optimi ʒ. ij. ʒ. zingiberis ʒ. j. Agaricus cum zingibere infundatur in oxymelle simplici, per octo horas, fiat fortis expressio, quæ cum reliquis
Sal Gemmæ dissoluatur, fiat potus. Non ponimus sal Gemmæ, quia cordi
cordi obest. nocet.

Diuersio.

Frictiones. FIANT frictiones, incipiendo à parte propinqua cordi, tra-
 hendo versus inferiora.

Ventosa. Adponantur ventosæ sine scarificatione.

Ligatura. Ligaturæ extremitatum, si necessaria est phlebotomia, fiat ex
Phleboto- basilica, vt si materia peccaus sit sanguis.
mia.

Confortatio in tremore cordis.

Epithemetur in mala complexione calida.

Epithema Recipe Florum boraginis, nenupharis, violarum, rosarum
cordiale o- rubearum, ana M. ʒ. sandali albi, & rubei, coralliorum rubeorū,
ptimum. coriandri preparati, seminis acetosæ, endiuizæ, ana ʒ. j. ʒ. Contun-
 dantur parum, bulliant in aqua rosarum, nenupharis, violarum,
 ana vnc. v. Ad consumptionem tertiæ partis, vel quartæ. Deinde
 addantur vini albi, odoriferi, pauciferi, vnc. iij. aceti vnc. j. ʒ. croci, gr.
 vj. Misce, fiat epithema.

Vnctio ad idem.

Vnctio con- Recipe Rosarum rubearum, sandali rubei, & albi, spodii, ana
fortatiua ʒ. ij. serici combusti, oſis de corde cerui, margaritarum, ana ʒ. j.
cordis. seminis acetosæ ʒ. ʒ. croci gr. iij. Pulueriscentur omnia subtiliter,
 & cum oleo nenupharis, & rosarum q. ʒ. cum modico ceræ, fiat
 vnctio.

Sacculus ad idem.

Sacculus Recipe Florū nenupharis, rosarū rubearum, violarū ana M. ʒ.
cordialis. sandali albi, & rubei, coralli rubei, spodii, seminis acetosæ, ana ʒ.
 j. Cōtūdātur, pulueriscentur crasso modo, fiat sacculus cū serico.

Epith

Epithema in mala complexione frigida cordis.

Recipe Florum boraginis, buglossæ, melissæ, roris marini, ana M.ß. seminis ocymi, citri, ana 3. j. Behen albi & rubei, doronici, caryophyllorum, ligni aloes, macis, aliàs mastiches, ana 3. j. Contundantur, & bulliant in aqua boraginis, buglossæ, melissæ, ana 3. vj. ad consumptionem quartæ partis. Cui adde, vini odori & potentis, 3. iij. aceti albi, vnc. j.ß. croci, scrup. ß. Misce, & fiat sacculus, vel epithema.

Vnctio ad idem.

Recipe Behen albi, & rubei, doronici, zedoariæ, xyloaloes, xylobalsami, caryophyllorum, nucis moschatæ, ana 3.ß. Pulverisentur omnia subtiliter, & cum oleo de spica, & sampſuco, q.ß. cum modico ceræ fiat vnguentum.

Iulep ad idem.

Recipe Nucis moschatæ, doronici, ligni aloes, caryophyllo- rum, seminis citri ana 3.ß. Contundatur, & bulliant in aqua melissæ, boraginis, & buglossæ, ana 3. v. ad consumptionem medicatis. Et colaturæ adde, syrupi de corticibus citri, 3. v. mellis rosati colati 3. ij. Quæ omnia bulliant, donec veniant ad formam Iulepi. Dentur ij. vel iij. cochlearia calide.

Electuarium ad idem.

Recipe Diamoschi dulcis 3.ß. diabuglossati, diaboraginati, diatragacanthi, electuarii de gemmis, ana 3. v. seminis ocymi, citri, ana 3.ß. Pulverisentur, & cum syrupo de corticibus citri fiat electuarium: De quo recipiat mane, & sero, ante cibum, per duas horas, ad quantitatem castaneæ.

Additamenta propria.

Aqua experta in cordis tremore, melancholia, vitiis capitis, & stomachi, & melancholicis morbis. Cuius dosis sit 3. j. Recipe Florum anthos, boraginis, radicis buglossæ, ana 3. iij. croci 3. j. malorum (aliàs miuæ) cydoniorum, 3. iij. vini albi, optimi, clari, bene digesti, & electi libras ij. Misce, & stent simul in infusione, prius bene pistatis, per diem naturalé, deinde mittatur in fimo per xv. dies, in vase vitreo, bene clauso, deinde distillantur per alembicum, duabus, vel tribus vicibus. Et reserua hanc aquam, vt pupillam oculi.

Pulvis cordialis bonus, in cardiaca.

Recipe Seminis acetosæ, 3. j. seminis citri, macis, ana 3.ß. sandali rubei, & albi, xyloaloes, ana 3. j. pulueris margariti cochylii

vtriufque , ofsis de corde cerui, ana drach. β . moschi grana tria, foliorum lauri (aliàs auri) ij. zucararum q. β . fiat tragea.

Cordiale ad idem in forma electuarii.

Electuariū. Recipe Sacchari rosati, diaboraginis, conferuæ violarum, ana $\mathfrak{z}$. j. diatriasandali, diarhodonis Abbatis, manus Christi penlatæ, ana $\mathfrak{z}$. β . electuarii de gemmis, 3. ij. Misce. Et possunt addi ea, quæ tibi placeant pro lubitu.

Epithema Cordiale egregium, ad idem.

Epithema. Recipe Aquæ rosarum, $\mathfrak{z}$. iij. aquæ boraginis, buglossæ, ana $\mathfrak{z}$. j. aquæ acetosæ, melissæ, ana $\mathfrak{z}$. β . coralliorum rubeorum, 3. iij. sandalorum omnium, 3. ij. β . xyloaloes, 3. j. ofsis de corde cerui, 3. β . specierum electuarii de gemmis, 3. j. camphoræ, spodii, ana $\mathfrak{z}$. j. croci $\mathfrak{z}$. β . Misce pro epithemate.

Cordiale ad idem, in forma sacculi.

Sacculus. Recipe Seminis basiliconis, corticū citri, ana $\mathfrak{z}$. β . Ligni aloes, 3. ij. caryophyllorū 3. j. β . rosarum rubearum 3. ij. serici 3. β . ofsis de corde cerui 3. j. Gallæ moschatæ, 3. ij. Pulueris entur &c.

Potus ad idem.

Succus cardiacæ (quæ marrubii, seu melissæ species est) confectus cum saccharo, vel rob ex eo paratum, egregiè facit ad tremorem cordis, manè sumptum.

Alius ad idem Potus.

Potio. Item aqua eiusdem herbæ, pariter & gallitrichi, necnon ocy-mi, cum $\mathfrak{z}$. j. aut altero diamoschi dulcis, vel diambæ propinata ieiunè, cardiacen tollit.

Emplastrum ad idem.

Emplastrum factum ex herba cardiaca, basilico, melissâ, spica vulgari, gallitricho, thymbra rosisq; rubeis, in aqua menthæ feruè factis, & præcordiis adplicatum, cordis saltum mox aufert.

DE VOMITV. Cap. xxvii.

Definitio.

Vomitvs

definitio.

Anostro-
pha.

Catastro-
pha.

Vomitvs

definitio.

VOMITVS, est expulsio materiæ contentæ in stomacho, per superiora, siue fuerit cibus, sanies, aquositas, siue humor, quicumque fuerit ille, sicut sanguis, & ita de aliis. Anostropha autem appellatur facilis cibi accepti expulsio per superiora. Sed catastropha, dicitur facilis cibi expulsio per inferiora.

Alia vomitus definitio.

Vomitvs, eiectio est superfluitatū stomachi, cū cibus, ac potus erumpit.

erumpit, & propriè de cibo dicitur, quãvis & ad alia trãsseratur.

Quandoq; enim, qui vomitu infestãtur, nonnunquã pytisma, *Vomitus*
 cruorẽ, bilẽ, & phlegma reieciãt, & egerũt. Qui choleraẽ euomũt, *multiplex.*
 cholamasia: & qui sanguinem ha:moptãa laborare certum est.

Canon.

Et quemadmodũ eructatio, ventriculi respiratio esse solet: ita *Vomitus in*
 reiectus, eiusdem ventriculi exoneratio est, & alleviatio. Habet *uamenta.*
 autem maturus, & tempestiuus vomitus multas commoditates,
 quas ex Galeno, & Hippocrate petere potes, ac sciscitari.

Causa, & signa.

CAUSAE primitiuae: In stomacho, casus, percussio: in mẽbro, *Causa pri-*
 stomacho colligato, vel propinquo, vt in cerebro, aspectus rei *mitiua.*
 horribilis, motus fortis post cibum, nauigatio in mari, cibi pin-
 gues, vel fastidiosi, vt ranarum, & id genus cetera ex relatione
 aliorum, & patientisprehenduntur.

Si adest repletionis habitudo, si humor in stomacho putridus, *Repletio.*
 in re proiecta putrefactio, & quasi sanies, cum sapore horribili.

Si humor non putridus, cholericus, adest priuatio dictorum, *Cholera.*
 amaritudo oris, sitis, calor, color in proiectis adpropriatis ei.

Si phlegmaticus, melancholicus, sunt signa adpropriata. Si *Phlegma.*
 subtilis, sedatur assumpta medicina styptica, seu pontica, dolor *Melanchol-*
 est acutus, pungitiuus, & mordicatiuus stomachi. Si crassus, *lia.*
 sedatur medicina subtiliatiua. *Styptica.*

Si multus, cum forti materia (aliãs natura) eiicitur multa *Pontica.*
 quantitas. *Subtiliati-*

Si hepar, splen, matrix, vel cerebrum, vel intestina, cognosci- *ua Multus*
 tur per passiones, dolores, & grauitates, illorum membrorum, *vomit.*
 & quia est interpolatus.

Minoratio.

SI SIT in stomacho materia phlegmatica, versus os ipsius, *Minoratio.*
 minoretur vomitiuo non forti, sed leui, scilicet: *Vomituiũ*

Recipe, Seminis atriplicis, anethi, ana ʒ.ij. aquaẽ cõmunis ʒ. x. *leue.*
 Bulliant ad consumptionem tertiãe partis, vel medietatis. Cola. *Pilula de*
 turã adde oxymellis simplicis ʒ.ij. Et totum bibatur tepide: De. *hiera.*
 inde imponatur digitus gutturi, vel petia intincta oleo, vel digi-
 tus, & vomat. Sin autem materia fuerit versus fundum, dentur *Pilula alo-*
 pilulae de hiera simplici, ʒ.ij. & sint pilulae quinq; vel sex vel septẽ. *phangina.*

Idem faciunt pilulae aloephanginae vj.

Si ma

Minoratis Si materia fuerit cholerica, detur hoc minoratiuum. *Recipe*
uum cho- Casiæ optimæ pinguis ʒ. j. diaprūnis solutiui ʒ. iij. cum zuccha-
lera. ro fiat bolus: Detur per vnam vel duas horas, ante diem.

Vel in forma pilulari.

Pilulæ. Recipe, Aloes lotæ ʒ. ʒ. mastiches, corticum myrobalanorum
 citrinorū ana ʒ. ʒ. Fiant pilulæ num. v. cum syrupo de granatis.

Vomitus Vomitus sanguineus curatur cum phlebotomia sola basilicæ
sanguis dextræ, quia sæpius est per communionem, ab hepate.

neus. Melancholicus curatur secundum easdem intentiones, secun-
Melanco- dum quas curatur cholericus. Sed in confortatione, confortetur
licus vo- splen, hæpar, & stomachus.

mitus.

Conforta-
tio.

Digestio.

Phlegmatis Si materia phlegmatica. *Recip.* Syrupi de mentha, mel-
digestiui. lis rosati colati, oxymellis simplicis, ana ʒ. ʒ. aquarum absynthii,
 melissæ, ana ʒ. j. ʒ. Misce, fiat potus.

In materia cholerica digestiuium.

Recipe. Miuæ cydoniorum simplicis, syrupi de grauatis, syrupi
 de endiuia ana vnc. ʒ. aquarum acetosæ, endiuix, absynthii, ana
 vnc. j. Misce.

Euacuatio.

Euacuatio In materia phlegmatica pilulæ.
phlegmatis *Recipe.* Pilularum stomachicarum Mesuei drach. j. Fiant pilu-
 læ septem. Deutur per horam ante diem.

Aliæ ad idem.

Pilulæ ad Recipe, Pilularum aggregatiuarum ex aloe lota ana ʒ. ʒ. Fiant
idem. pilulæ septem cum syrupo de corticibus citri.

In forma autem potabili, fiat sequens potus.

Potus ad Recipe, Florum boraginis buglossæ, melissæ, ana M. ʒ. Passu-
idem. larum enucleatarū, liquiritiæ rasæ ana ʒ. ʒ. anisorum, cinnamo-
 mi ana ʒ. j. ʒ. Fiat decoctio in aqua absynthii, secundum artem:
 De colatura recipe, q. ʒ. ad dissoluendum. Diacatholiconis ʒ. ʒ.
 Diaphœniconis ʒ. j. ʒ. hieræ simplicis, hieræ compositæ ana ʒ. ij.
 Misce, fiat potus, & dulcoretur cum modico mellis rosati colati,
 detur vt suprà.

In materia cholerica, detur hæc me-
 dicina potabilis.

Potus ad Recipe, Florum boraginis, buglossæ, labruscæ, ana vnc. ʒ. vel
choleram. M. ʒ. passularum enucleatarum, liquiritiæ rasæ, ana ʒ. ʒ. seminis
 endi

endiuiæ, acetosæ, ana 3. j. Fiat decoctio in ʒ. q. aquæ: De qua recipe ʒ. ʒ. ad dissoluendū. Electuarii de casia 3. v. diacydonites solutiui 3. j. vel ʒ. ij. rhæobarbari electi 3. j. squinanti grana iij. Rhæobarbarum cum squinanto subtiliter puluerisetur, & cum reliquis fiat potus, dulcoretur cum ʒ. ʒ. vel j. miuæ cydoniorum. Et si Vomitus re est timor ne euomatur medicina, cum est accipienda, teneat ma- striclio. nus in aqua frigida, & cum assumpserit, immediatè ponat vento- Ventosa. sam super, vel circa fundum stomachi.

In forma pilularum.

Recipe, Pilularum de hiera simplici ʒ. ij. Rhæobarbari electi Pilula solua scrup. j. spicæ gran. j. cum miua cydoniorum, puluerifatis, fiant tina. pilulæ quinq;.

Alteratio, & confortatio.

Cōfortetur in materia phlegmatica, facta eradicatione simul, Cōfortatio. & semel, remouendo complexionem (aliàs materiam) frigidam, & altera- & humidam, à stomacho. tio pituitæ.

Fiat autem ista confortatio, confortando digestiuam, & reten Cōfortatio tiuam stomachi extra. Fiat ergo tale fomentum. Recipe, Men- stomachi. thæ, spicæ siccæ, absynthii, chamomillæ, rosarum rubearum, flo- Fomentum rum labruscæ, ana M. j. cinnamomi electi, caryophyllorum, ligni corroborat aloes, mastiches, coralliorum rubeorum, coriandri præparati, tium dige ʒ. ij. Contundantur, & bulliant in ʒ. q. aquæ, vini rubei odori sty- stina, & re ptici, ad consumptionem tertiæ partis, demum cum spongia infu tentia. sa, expressa q; stomacho adplicetur, fiat ter, vel quater.

Deinde stomachus exiccetur panno lineo, calido, & inunga- Exiccatio tur sequenti inunctione. Recipe, Olei mastiches, de spica, de ab- cum panno synthio, ana ʒ. ʒ. cinnamomi electi, caryophyllorum, ligni aloes, lineo. calami aromatici, ana 3. ʒ. aliàs ʒ. ʒ. coralliorum rubeorum, corian- Inunctio dri præparati, rosarum rubearum, ana ʒ. j. Puluerisentur, & cum pro stoma modico ceræ fiat vnguentum pro stomacho. cho.

Secundum Rhazem valet lana succida carminata, infusa in Rhazes. oleo de spica, stomacho adplicata. Lana succi da.

Cerotum ad idem.

Recipe, Menthæ siccæ, absynthii, & aliarum superius sumpta- Cerotū ad rum pro fomētatione, quæ subtiliter puluerisentur, & cum rhé- prædicta cō fina pini, ac pice nauali ʒ. ʒ. ad cerotum, in forma scuti adplice- ueniens val tur stomacho. de.

Quantū autem ad ea quæ intus sumuntur, fiat hoc electuariū. Electuariū

Recipe, Aromatici rosati, descriptione Gabrielis ʒ. j. diagalan stomachi- gæ ʒ. ʒ. Mastiches, thuris, menthæ siccæ, ana 3. ʒ. Puluerisentur, & cum.

cum

cum syrupo de mentha, fiat electuarium, de quo recipiat mane, & sero, ante cibum, per vnam horam, ad quantitatem castaneæ.

Potus Guainerii, confortans stomachum, ne recipiat materias ab aliis membris, & vomitum prohibens.

Recipe, Mixæ cydoniorum aromatizata, ℥.ij.β. vini granatorum musorum, vnc. j.β. syrups de mentha ℥.j. Misce, bibantur tria cochlearia.

Ad idem.

Mithridaticum. Recipe, Mithridatici optimi ℥.j. De quo sumat ad quantitatem auellane pro vice, per quatuor horas ante prandium.

Iulep ad idem. Iulep ad idem.

Recipe, Mixæ aromaticæ, ℥.ij. syrups de mentha, de absinthio, ana ℥.β. Misce, recipiat de isto cochlearia duo ante cibum.

Materia cholericæ sic confortatur.

Cōfortatio cholericæ materiæ. Confortetur membrum mittens, scilicet hepar, ne mandet: remouendo malam complexionem calidam ab eo, per quam generat cholera, multum epithemando hepar ante cibum, cum tali epithemate: Recipe, Aquæ acetosæ, endiuæ, hepaticæ, ana vnc. quinque, Ipodii, rosarum rubearum, sandali albi, & rubei, ana ℥.j. Ipicæ ℥.β. Pulueriscentur omnia, cum dictis aquis misce, fiat epithema pro hepate. Cui adde acetum ℥.j. Et hoc fiat ter, vel quater.

Epithema pro hepate, valens in vomitu. Deinde hepar sic inungatur: Recipe, Vnguenti sandalini ℥.β. vnguenti infrigidantis Galeni, drach. ij. Misce, & vngatur hepar.

Fomentatio stomachi confortans, & cholera cōpescens. Deinde stomachus confortetur, ne recipiat cholera, fomentatione tali: Recipe, Menthæ siccæ (alias spicæ) absinthii, rosarum rubearum, myrtillorum, coralliorum rubeorum, florum labruscæ, sumachii, balaustiarum, caudæ equinæ, ana M. j. Contundantur crasso modo, bulliant in aqua simplici chalybeata, cum quarta parte vini styptici, rubri, ad consumptionem tertiæ partis, deinde fomentetur stomachus, vt supra dictum est.

Vnguentum pro stomacho. Facta fomentatione inungatur: Recipe, Olei rosarum, cydoniorum, ana 3. vj. Rosarum rubearum, myrtillorum, coralliorum rubeorum, coriandri præparati, ana 3.β. Pulueriscentur, & cum modico ceræ fiat vnguentum pro stomacho.

Emplastrum expertum contra vomitum, maxime etiam stomachum confortans, quando vomitus.

Emplastrum contra vomitum. mitus. prouenit à materia calida.

Recipe, Pulpæ cydoniorum, sub cineribus coctorum vnc. iiii. rosarum rubearum, coriandri præparati, seminis acetosæ, ana drach.

drach.β. mastiches, macis, ana ʒ.ij. Puluerisentur, & omnia misceantur in mortario, cum vino cydoniorum ad formam emplastri reducatur.

Per os exhibeatur istud Iulep, cholerae repressivum, & stomachi confortativum. Recipe, Miua cydoniorū, syrupi rosarum, Iulep chole
syrupi de acetositate citri, ana ʒ.ij. Misce, & de isto sumat ieiuno ra repressi
stomacho duo vel tria cochlearia. um.

Electuarium ad idem.

Recipe, Sacchari rosacei, diacydoniten cum zucchero sine spe Electuariū
ciebus, ana ʒ.ij. coralliorum rubeorum, coriandri preparati ana ad idem.
drach.β. Reformetur electuarium cum miua cydoniorum, ante
cibum sumat quantitatem castanæ.

Repressivum cholerae, ad idem.

Recipe, Vini granatorum musorum vnc.ij.β. Infundatur mica Cholera re
panis, deinde comedat micam, & bibat vinum granatorum. pressivum.

Aphorismi.

1 IN perturbationibus vētris, & vomitibus spōtinis, &c. Aphorismo 2.lib.1.

2 Vomentes verò difficulter, & mediocriter bene carnosos per inferiora, timentes æflatem. Aphor. 7.lib.4.

3 Morbis quibuscumque incipientibus, si atra bilis, vel suprā, vel infrā exierit, letale. Aphor. 22.lib.4.

4 Ab ileo vomitus, singultus, desipientia, vel convulsio, malum. Aphor. 10.lib.7.

Additiones propriae.

SALSA mea omphacomeli vocata, contra sitim, calorem, anginam, hucera gutturis, reiectionem prægnantium, & contra omnem vomitum: Recipe, Omphaces, id est, botros immatur. Salsa ad vo
ros, ex quibus sit agresta q. v. Insolentur quousque inarescant: Post mitum, si
extrahatur succus, & exponatur soli pro agresta. Et si placet, ad tim, &c.
de aliquid de melle (melius de rhodomelite) & decoquantur simul, ad aliqualem consumptionem. Et erit bonum gargarisma ad apostemata colli, & gutturis, & hucera colli, seu faucium, & contra vomitum prægnantium.

Remedium Rhazianum expertum, ex Antidotario eiusdem authoris, capite j.

Accipe mora Celsi nondum perfectè matura, desicca ad um. Rhaziani
bram, puluerisa, & da drach.ij. Aufert vomitum eadem hora. ad idem con
siliū.

Vomi

Aliud ad vomitum purulentum. Vomitionem purulentam compescit rob citri, cum xyloaloe, & caryophyllis.

Emplastrum ad vomitum, oxyremia, & cholæmasiam. Emplastrum optimum in compescendo reiectu, siue sit oxyremia, siue cholæmasia.

Potus ad vomitum & alui fluxum. Recipe, Menthæ viridis ꝑ. j. fermeti tritici ꝑ. j. aceti, vini rubei, vel oxyrhodini, parum. Pistentur omnia, sicut vnguentum liquidum. Et ponatur super stomachum, nonnihil subcalfactum, & sic maneat tribus vel quatuor horis, & citò reiectione adstringit.

Potus ad vomitum & alui fluxum. Vomitus, & alui florem compescat, cynosbati fructus, siccat, in vino decoctus, & potus, interna lanugine prius eruncata.

DE CHOLERA, SEV cholericâ Passione.

Definitio.

Cap. xxviii. Definitio.

CHOLERICA passio appellatur, angustiosa cibi corrupti detentio, deinde eius expulsio per superiora, & inferiora.

Alia definitio Galeni, lib. Definitionum.

Definitio alia Galeni. Cholera, est passio peracuta, molesta, atq; grauis, quæ statim hominem ad catarrhum adducit, cum vomitu, & vètris deiectione multa, & in tormina intestinorum, doloresq; deinde in febres recidit.

Alia eiusdem definitio.

Alia eiusdem definitio. Cholera, est passio acuta, cum vomitionibus vitiosis, atq; immodica ventris exinanitione, vel enervatione, & etiam cōtrahuntur suræ crurum, infrigidanturq; corporis partes extremæ. Pulsus in ipsis minores sunt, & imbecilliores.

Diuersio.

Friccio. Ventosa. Clysteria. PRO diuersione fiant fricationes circa crura, & brachia. Adponatur ventosa circa umbilicum. Fiant clysteria adtrahentia materiam ad inferiora, de quibus suprâ dictum est in aliis.

Diæta.

IN FRIGIDO, & humido, totum regimen declinet ad calidum, & siccum. In calido, ad frigidum, & siccum.

Causæ.

CAUSA sæpius est, corruptio ciborum in stomacho, & intestinis,

stinis, & sæpius accidit à cibo malo, & multo.

Signa.

1 SIGNA manifesta sunt: Adest angustia, & dolor in stomacho, & intestinis, sentit mordicationem.

2 Et quando venit à tali infusione cholerae, vel alterius humoris, ab hepate, vel splene, ad stomachum, vel intestina, deterior est.

Signa antecedentia, quæ etiam possunt esse causæ.

Præcessio satietatis nauseatiæ, multa ventositas in corpore, & ventre, antequam ipsum accidat. *Signa antecedentia.*

1 Hæc passio in principio leuiter toleratur, sed cum comesta corrupta expellitur, tunc efficitur maior, & fortior: Ista est ægritudo acuta, & sine intermissione, vel cum modica. *Canon.*

2 Vehemens sitis, in cholericæ, est omnino mala. *Sitis.*

3 Contrà somnus eis superueniens, est bonum. *Somnus.*

4 Deterior est, quæ fit post totalem digestionis corruptionem, seu priuationem. *Corruptio digestionis.*

5 Deterior est, quæ fit in prouectiore ætate. (aliàs perfectiore.) *Aetas.*

Quando vomit rem foetidam, vel stercus, est mortale, infra quartam diem. *Vomitum mortalis.*

Si autem vomit humorem cholicum, vel alium non foetentem, minus molestum est, neq; de illo timendum. *Vomitum salubrior.*

Cura.

LICET vomitus, & fluxus ventris sit vehemens, & accidentia terrefactia, non tamen est timendum, sed cum medicina succurrendum, vt Rhazes cap. 1. *Cura vomitus cholericus.*

Euacuatio.

Rhazes.

PRIMA intentio est euacuare superfluitates corruptas, quæ sunt in stomacho, & intestinis, & venis, quæ sunt in stomacho, & hepate.

Si ergo contingat, quod à principio moueatur materia ad intestina & stomachum, & fiat punctio in stomacho, & intestinis, & inclinatio ad vomitum, & fluxum ventris, adiuetur natura cum vomitiuo leui, & clysteri, vnde fiat clystere. *Vomituius.*

Recipe, Aquæ hordei vnc. x v. zucarari vnc. ij. olei communis vnc. ij. vitellum j. oui, salis gemmæ (aliàs communis) drach. ij. fiat clystere. *Clystere.*

Vomituum leue.

Recip. Aquæ tepidæ ʒ. vii. aceti ʒ. j. oxymellis simplicis, syrupi acetosi simplicis ana ʒ. j. Misce, totū bibatur: Imponendo postea Quādo me= digitū in gutture. Vbi autē procedit vomitus, & similiter fluxus, dicina ope= medicina nil debet operari, sed opus naturæ dimittere. Si autem rāda, quan= superfluat, debet sumere secundum istam intentionem. do non.

Recipe Aquam calidam, in bona quantitate, & hoc faciat sæpius, quoniam lauat stomachum, & intestina à superfluitatibus Lauatiui. corruptis. Et Auicenna dicit: Cuicunq; fluxui lauando, intestina Auicenna. & stomachus &c. Reliqua vide apud eundem, cap. proprio.

Diuersio.

Ligaturæ.
Ventosæ.

QVANDO volueris diuertere materiam à stomacho, fiant pri-
mò ligaturæ fortes, circa adiutoria brachiorū. Apponantur ven-
tosæ, sine scarificatione, super carnositatem spatularum, & super
hepar similiter. Si est intētio plus diuertere ab intestinis, istæ po-
steriores diuersiones conueniunt. Vnde ligaturæ fortes conue-
niunt circa adiutoria brachiorū. Adponātur ventosæ sine scarifi-
catione, super carnositatem spatularum, & super hepar similiter.

Ligaturæ.
Ventosæ.

Confortatio, & in-
crassatio.

QVANDO euacuatio superfluit, incrassanda est materia, cur-
rens ad stomachum, & intestina, constringere vias, per quas ma-
teria fluit, & cōfortare stomachū, ac intestina. Sed nota in hoc ca-
su, stāte fluxu per (aliās in) superiora, & sint fæces (aliās senes) de-
bemus primò sistere, vel cōpescere vomitū, & dimittere fluxum
Vomitus re= ventris. Postea venire ad fluxus ventris curationē. Vomitus enim
strictio. est perniciosior. Fiat ergo primò fomentatio talis:
Canon.

Recipe, Rosarum rubearum, chamomillæ, myrtillorum, su-
Fomentatio machii, hypocisthidos, balaustiarum, corticum granatorum,
restricthua. menthæ siccæ, ana M. j. Contundantur, & bulliant in libra j. vini
Exiccatio styptici nigri, ad consumptionem tertix partis, fomentetur mox
cum linteo= stomachus, & exiccetur cum panno calide, & inungatur sequen-
tis. ti inunctione.

Vnctio sty= Recipe, Olei rosarum, cydoniorum, ana ʒ. vi. sandali rubei,
ptica, & sto coralliorū rubeorū, seminis rosarum, balaustiarum, ana ʒ. ʒ. ma-
machi con= stiches gran. ij. aliās drach. ij. Puluerisentur, & cum modico ceræ
fortatiua. fiat inunctio. Est enim styptica, & stomachi confortatiua.

Adplic

Adplicamentum ad idem.

Recipe, Rosarum rubeorum, sandali albi, & rubei, seminis ro- *Ad idē Ad-*
 farum, coralliorum rubeorum, coriandri præparati ana drach. j. *placamen-*
 Pulueriscentur omnia subtiliter, & infundantur in aquæ rosarum *tum.*
 vnc. v. aceti drach. j. *β.* aliàs vnc. j. *β.* olei cydoniorum vnc. j. Misce,
 infundantur petiæ, quæ expressæ superponantur stomacho, &
 cum vna exiccatur, adponatur altera.

Cerotum ad idem.

Recipe, Thuris, mastiches ana drach. j. *β.* ladani puri drach. j. *Scutum sto-*
 rosarum rubeorum, coralliorum rubeorum, & alborum, corian- *machale.*
 dri præparati, seminis rosarum, ana drach. j. *β.* iuenthæ siccæ, ab-
 synthii, ana drach. *β.* Gummi dissoluantur in aceto, cætera pul-
 ueriscentur, & cum resina pini, ac terebinthiæ q. *β.* fiat cerotum,
 in forma scuti.

Quidam faciunt sic:

Recipe, Mastiches *3. β.* Dissolve in oleo cydoniorū, cū modi- *Aliud simi-*
 co aceti, & albumine oui, simul misce, extendatur super petiam. *le.*

Alij aliter, est vetularum, & bonum.

Recip. Medullæ panis. Torreatur, & pistetur in mortario, in *Emplastrū*
 vino rubeo, odoro, styptico, & superaddatur isti pulueres: Recip. *ad idem.*
 Rosarū rubeorū, coralliorū rubeorū, coriandri præparati, anthe-
 ræ, caryophyllorum, macis, ana *3. β.* Fiat ex his puluis subtilis,
 aspergatur supra medullam panis dicti, fiat emplastrum.

Aliud ad idem.

Recipe, Cydonia duo vel tria, & sub cineribus coquātur, post *Aliud ad*
 recipe pulpā, & cum suprà dictis pulueribus, misce cum oleo cy- *idem.*
 doniorum q. *β.* ad impinguandum, fiat emplastrum.

Ad compescendum fluxum ventris.

Recip. Olei rosati, omphacini *3. j.* mastiches, gallæ moschatæ, *Fluxus ven-*
 gallarū, rosarum rubeorū, antheræ, ana *3. j.* Pulueriscentur subti- *trū restri-*
 liter, & primò inungatur venter cum dicto oleo calido, quantum *elio.*
 potest sustinere, deinde aspergatur venter, cum pulvere dicto.

Electuarium ad idem.

Recipe, Diacydoniten cum zuccharo sine speciebus, zuccha-
 ri rosati antiqui ana vncia j. coralliorum rubeorum, coriandri
 præparati, puluerisatorum, ana drach. j. miuæ cydoniorum q. *β.*
 Fiat electuarium: de quo detur ante cibum per horam, ad quan-
 titatem castanæ.

Aliud fortius ad idem, quando alia non contulerint: Reci-
 pe, Mastiches vncias ij. aliàs drach. ij. dissolue in oleo rosarum, *Epihema*

dysenteria cum aqua, (aliàs albumine oui) fortiter commisce, donec veniat
& cholera ad formam linimenti, deinde infundantur petiæ lineæ, & vna ad-
restricthi. plicetur circa dorsum, & alia circa ventrem antèrius.

Pilulæ ad idem.

Pilula ad Recipe, Pilularum de cynoglossa scrup. j. gran. iij. Fiant pilulæ
idem. numero tres. Dentur eundo dormitum, diebus interpolatis.

Alia ad idem.

Alia aqua= Recipe, Pilularum stypticarum Nicolai scrup. iij. Fiant pilulæ
uales. parua numero x. De quibus sumat quinq; ante diem per horam,

Correctio accidentium, quæ solent euenire.

Accidentiu SYNCOPIS provenit ex fumo. fumus enim eleuatus à mem-
correctio. bris corruptis, vel ex resolutione spirituum, quæ provenit ex su-
Syncopis. perflua euacuatiõe per superiora, & inferiora. Succurratur ergo
Epithema his, quæ applicantur extra, & intus.
cordiale.

Extra fiat epithema hoc.

Recipe, Aquarum boraginis, buglossæ, melissæ, acetosæ, rosarum, ana ʒ. v. vini maluatici ʒ. iij. vel iij. aceti, vini albi boni ʒ. i. ʒ. specierũ, ceroti sandalini absq; cera, & oleo scrup. ʒ. aliàs vnc. ʒ. puluerum cordialium pro epithemate drac. quinq;. Misce, fiat epithema pro corde, & cum petiæ de grana infusa, in tali liquore, epithemetur cor, bis, vel quater ante cibum.

Intus sumatur hoc electuarium.

Electuariu Recipe, Buglossati, diaboraginati, sacchari, rosarũ (aliàs zuc-
stomachale chari diacydoniten sine speciebus) ana vnc. j. gemmarum ingre-
& cordiale. dientinũ electuarium de gemmis sine speciebus, drach. j. Et cum syrupo de acetositate citri, fiat electuarium, Pro nobilibus supponantur folia auri numero ij. De quo exhibe ante cibum, mane, & serò, ad quantitatem castaneæ magnæ.

Aliud accidens est.

Somnum Vigiliarũ instantia: Cõtra quod vtatur prouocãtib; somnũ:
promocan- de quibus supradictũ est, capite de Phrenitide. Et per exteriora,
tia. de balneis, & vnctionibus, & cum his quæ adplicantur intus.

Balneum.
Vnctio.

Diæta.

AER tendat ad temperamentum in actiuis, & in passiuis ad siccum, naturaliter, vel artificialiter, cum rebus adplicatis, circa aërem cameræ.

Cib

Cibus, si virtus esset debilis propter nimiam solutionem, & euacuationem, sit facilis digestionis, boni nutrimenti, & paucorum superfluitatum, debet multiplicari numerus ciborum, & diminui quantitas.

Vnde carnes sint pullorum, vt & in aliis dictum est.

Pulli.

Sumat semper ante cibū duo vel tria cochlearia huius Iulepi.

Recipe, Syrupi de mentha, cum succo granatorum, minæ cydoniorum ana vnc. ij. Misce, de hoc exhibeatur, vt dictum est.

*Iulep stoma-
chale.*

Vitet omnes fructus, exceptis cydoniis, quibus potest vti, sumendo duos bolos de ipsis, coctis sub prunis, vel cineribus.

*Fructus.
Cydonia.*

Cibus aptus sit milium coctum in brodio supra dicto, addendo illi pulueris coriandri præparati, coralliorum rubeorum ana scrup. j. pro vice.

*Cibus.
Miliun.*

Potus conueniens sit, vinum aliquantulum odorum, rubrum, & habens aliquid stypticitatis. Lymphetur si opus est, cum aqua chalybeata.

*Potus sit vi-
num.*

Dormiat septem vel octo horis, & si possibile est naturaliter, vel artificialiter.

Somnus.

Quies magis conuenit, quam motus. Si autem contingat, quod venter ita restrictus esset, post fluxum, leniatur cum clysteri facto ex iure pullorum, vel castratorum, vt sequitur hoc modo: Recipe Brodii caporum, vel castratorum, libram j. zuchchari rubri vnc. ij. olei communis, vnc. iij. vitellum j. oui, salis drach. ij. Misce pro clysteri.

*Quies.
Clystere ad
ventrem stri-
ctum post
fluxum.*

Vitet accidentia animi, facientia humores ebullire, vt iram, furorem, fugiat sollicitudinem, tristitiam, & huiusmodi, quia hæc debilitant virtutem.

*Animi acci-
dentia.
Lætitia.*

Lætetur, & gaudeat. Coitus tamen omnino inconueniens est.

Coitus.

Additiones propriæ.

Superfluum cholicum vomitum curat, ventosa magna, applicata prope fundum stomachi: quia per illam materia trahitur ad partes inferiores.

Ventosa.

Gerardus de Solo sicut inquit: Accipiebat de pane contuso vncias ij. & drach. ij. mastiches, cum vino aromatico, & in sacculo ponebat super stomachum.

*Gerardus
de Solo.
Sacculus sto-
machalis.*

Sed melius: capiatur panis incisus in frusta, & exiccetur, post infundatur in vino rubeo styptico, deinde ipso humectato, contundatur, donec reddatur in forma emplastri, post ad- dantur sequentia.

*Emplastrum
ad idem me-
lus.*

Cinnamomum, absynthium, caryophylli, mentha, & facimus emplastrum, & ponimus super stomachum.

Aliud ad idem. Vel si non vellemus ita calefacere, accipiamus ex corticibus grauatorum, vel floribus eius, & aliis stypticis, cum modico vini, vel aceti, infusis in eo, & ponimus supra stomachum.

Bolus cholerae solutiuus.

Bolus solutus. Recipe Electuarii de succo rosarum ʒ.β. zucchari q.β. fiat bolus deauratus.

Pilulae ad idem.

Pilulae ad idem. Recipe Rhæobarbari electi ʒ. j. spicae gra. tria. fiant pilulae cum syrupo rosarum, & sit dosiς j.

Clystere ad idem.

Recipe Chamomilla, mercurialis, malua, blitis, centaureæ minoris, ana M. j. anisi, marathri, ana vnc. ij. carthami, agarici, polypodii, ana vnc. j. Fiat decoctio, de qua accipe lib. j. β. in qua dissolue, cassia, farinæ, zucchari ana vnc. β. diaphœniconis, vel electuarii Indi maioris drac. vi. vel vnc. j. olei chamæmelini vnc. iij. salis triti drach. ij. Fiat clystere.

Clystere ad idem.

Aliud ad idem. Recipe Decoctionis blitis ʒ. vii. β. bauracis ʒ. j. β. zucchari rubri ʒ. x. olei roseæ, sesamini, ana ʒ. iij. vel ʒ. j. Misce, fiat enema.

Stomachi debilitas.

DE STOMACHI DEBILITATE. Cap. xxix. Definitio.

Definitio. **D**EBILITAS stomachi, est dispositio stomachi, quando non benedigerit, & conturbat eum cibus vehementer. *Ventri Galenus.* culi debilitas, morborum est occasio, teste Galeno.

Cura.

Cura. CURA nocimenti digestionis, à mala complexionem frigida, cum materia phlegmatica, completur istis intentionibus.

Pilulae ante cibum. 1 Nota quòd euacuando à stomacho, damus pilulas ante cibum.
2 Porro non est vtendum fortibus medicinis, ne trahant materiam ad stomachum, ab aliis membris, quæ magis nocet, nisi potius dicamina nantur in pauca quantitate, & sit aliquando in sequentibus.

vitanda.

Minoratio.

Pilulae. Recipe Pilularum ex aloelota ʒ. ij. Fiant pilulae v. vel vii. dentur ante cibum per horam vnam vel duas.

Alia

Alia ad idem.

Idem faciunt pilulæ aloephanginæ dra. β. fiant pilulæ septem, *Alia similes.*
dentur vt suprà.

Digestio.

Recipe Syrupi de corticibus citri, mellis rosati, oxymellis *Digestiun.*
simplicis, ana ʒ. β. aquarum absynthii, melissæ, buglossæ, ana vnc.
j. Misce.

Euacuatio in forma pilulari.

Recipe Pilularum stomachicarum Mesuei 3. j. fiant pilulæ *Pilule.*
septem, dentur in diei crepusculo.

Post ad quinque horas lauatiuum ex brodio pulli non saliti *Lauatiuum.*
ad quinque ʒ. cum ʒ. β. sacchari duarum coctionum, mox post
horam sumat prandium.

Aliud in forma potabili.

Recipe Florum boraginis, buglossæ, melissæ, ana M. β. passu. *Potus con-*
larum enucleatarum, liquiritiæ rasæ, ana ʒ. β. sebelten octo, iuiu. *fortatiuus*
barum x. cinnamomi electi, galangæ, ana ʒ. ij. Bulliât in β. q. aquæ *stomachi.*
absynthii, ad consumptionem medietatis. De colatura recipe q.
β. ad dissoluendum. Diacatholiconis ʒ. β. electuarii de dactylis 3.
j. β. electuarii elefcoph. ʒ. ij. Misce, fiat potus, dulcoretur cum sy-
rupo de corticibus citri, detur in diei crepusculo.

Pilulæ Conciliatoris ad idem, cap. 19. & 21. de nocumentis di- *Pilulæ Con-*
gestionis. Primò ex quibus est debilitas &c. *ciliatoris.*

Confortatio, & alteratio.

Stomachus confortetur, & remoueat mala eius complexio *Cōfortatio,*
frigida. Primò cum extra adplicatis. *& altera-*

Primò cum fomentatione.

Recipe Menthæ siccæ, absynthii, chamomillæ ana M. j. galan- *Fomentatio.*
gæ, nucis moschatæ, macis, cinnamomi electi, calami aromatici
ana ʒ. ij. Contundantur crasso modo, bulliant in β. q. vini odori,
ad consumptionem tertiæ partis, deinde cum spongia infusa, in
ista decoctione, & expressa, stomacho adplicetur, cum incipiet
tepeferi remoueat, & de nouo reiteretur ter, vel quater.

Deinde exiccetur stomachus panno calido, & vngatur ista in- *Inñctio con-*
unctione: *fortatiua*

Recipe Olei de mastiche, de spica, de absynthio, ana vnc. β. *stomachi.*

Cinnamomi electi, caryophyllorum, ligni aloes, calami aromatici, galangæ, ana scrup. β. vel j. ladani puri drach. β. Puluerisentur, & cum modico cere, & dictis oleis fiat vnctio pro stomacho. Remouet malani complexionem stomachi frigidam, & confortat stomachum.

Cerotum ad idem.

Recipe Menthæ siccæ, absynthii, rosarum rubearum, chamomillæ, ana M. β. spicæ ʒ. ij. calami aromatici, macis, caryophyllorum, ligni aloes, ana ʒ. ij. Puluerisentur subtilissimè, cum resina pini, & picenauali, fiat cerotum in forma scuti.

Ad idem remedium.

*Adplicamẽ
tum.* Recipe Lanam carminatam, infundatur in oleo de spica valde calida, & illa expressa, super stomachum ligetur.

Emplastrum ad idem.

Recipe Pulparum cydoniorum coctorum sub cineribus librā vnā. zingiberis, calami aromatici, cyperi, galangæ, casia lignee, piperis, ana ʒ. j. β. Omnia puluerisentur, & cum pulpa cydoniorum, & succo eorundem, reficiatur emplastrum, quod stomacho calidè adponatur.

Intus adplicetur hoc.

*Confortati
uum.* Recipe Diagalangæ, aromatici rosati, ana ʒ. j. De hocumat ante cibum per duas horas, ad quantitatem castaneæ magnæ.

Formulæ ad idem.

*Rotula con
fortatiuæ.* Recipe Cinnamomi electi 3. j. ligni aloes 3. β. zingiberis scrup. j. macis, calami aromatici, ana scrup. β. Puluerisentur omnia subtiliter, & cum zuchcharo taberzeth, dissoluto in aqua absynthii, fiat confectio solida in rotulis, quarum quælibet sit drach. iij. sumat vnā pro vice.

Iulep ad idem.

Recipe Caryophyllorum, cinnamomi electi, calami aromatici, ana 3. j. Bulliant in aqua absynthii, melissæ, ana q. β. ad consumptionem medietatis. Deinde colaturæ adde syrupi de corticibus citri, mellis rosati colati, ana ʒ. iij. Quæ iterum bulliant, donec veniant ad formam iulepi, & detur.

Accidentium correctio.

*Syncopis.
Tremor cor
dis.*

*Conforta
tina.*

CORRECTIO accidentium completur his, quæ remouent accidentia. Qualia sunt, syncopis, tremor cordis vt plurimum, quibus succurritur cum confortantibus cor, supra &c.

Euac

Euacuatio.

FIAT euacuatiuum leue, & non forte, ne ad stomachum tra- *Euacuati-*
hantur materiæ. Detur ergo ista medicina in forma boli, eua. *uum leue.*
cuans à stomacho, & non ab aliis remotis.

Recipe Casiæ optimæ vnc. j. rhæobarbari electi drach. j. spicæ *Bolus solu-*
gran. iij. Quibus subtiliter puluerisatis, cum spica, & casia, misce, *tuus.*
fiat bolus cum zuccharo.

Ad idem in forma pilulari.

Recipe Aloes lotæ, rhæobarbari electi, ana scrup. j. Mastiches, *Pilulæ ad*
corticum myrobalanorum citrinorum, ana scrup. β. Puluerisen- *idem.*
tur subtiliter, reformatur pilulæ v. cum syrupo violarum, den-
tur manè in crepusculo diei.

Mala complexio remouetur ab intra sic.

Recipe Zucchari rosati, violati, diatriasandalorum ana 3. vj. *Electuariū*
Misce cum syrupo de endinia, fiat electuarium. *confortati-*
uum.

Iulep ad idem.

Recipe Syrupi acetosi de cydoniis, ordinati à Rhaze in textu, *Iulep ad idē.*
syrupi de ribes ana 3. j. Misce, dentur duo vel tria cochlearia, an-
tecibum. Aqua hordei est etiam conueniens.

Circa exteriora fiat vnctio ista pro stomacho.

Recipe Olei cydoniorum, rosarum, ana drach. vj. coralliorū *Vnctio sto-*
rubeorum, coriandri præparati, sandali citrini, ana drach. β. vel j. *machica.*
rosarum rubearum 3. j. Puluerisentur subtiliter, & cum modico
teræ fiat vnctio.

Fomentatio ad idem.

Recipe Rosarum rubearum, florum labruscæ, ana M. j. β. ab. *Fomentum*
synthii M. j. coralliorum rubeorum, coriandri præparati, sandali *ad idem.*
citrini, ana dra. j. Contundantur, & bulliant in β. q. aquæ, ad con-
sumptionem terræ partis, deinde cum spongia iufusa, ita quòd
multum calida adplicetur, & post exiccetur locus, & inungatur
cum vnctione dicta.

Diuersio.

DIVERTATUR materia cum clysteriis, fricationibus, & li- *Clysteria.*
gaturis.

Accidentia remoueantur cum medicinis adpropriatis: de *Accidētia.*
quibus authores tractant.

De hac materia vide Galenum in vij. de ingenio sanitatis. Et *Galenus.*
de Locis affectis. & in 8. Miamir.

Adiectitiæ medelæ.

Pilulæ. PRO mundificatione stomachi recipiat hæc pilulas: Recipe Pilularum aloephanginarum, stomachicarum, de hiera, ana ℥. j. diagridii, grana iij. Fiant pilulæ cum aqua menthæ: dentur summo mane, singulatim deuorandæ.

Tragea debilem stomachum post mundificationem factam cum pilulis meis stomachicis, miro modo confortans, mihi communicata à generoso domino comite Nassauicæ.

Tragea. Recipe Mastiches partes viij. caryophyllorum, galangii ana partes iij. cubebæ, zingiberis, macropiperis, cinnamomi, pulegii, menthæ siccæ, spicæ Indæ, calami aromatici, pulueris pellularum stomachi gallinarum, macis, nucis moschatæ, marathri, anisi, xylobalsami, xyloaloes ana partes ij. pulueris sacchari q. β. pro dulcoratione, ita tamen vt odor, & sapor specierum præualeat, & fiat tragea secundum artem.

Alia tragea ad idem.

Alia ad idem. Recipe Diagalangii drach. iij. diacucumeris drach. ij. pulueris stomachici confortatiui, drach. j. zingiberis vnc. β. sacchari albisimi, quartam j. Misce, fiat tragea.

Salsa bona ad prouocandum adpetitum, & ad omnia stomachi vitia, à causa frigida, & humida.

Salsamētiū. Recipe Menthæ, cinnamomi, galangæ, ana q. v. piperis parū. Misce cum aceto, & fiat salsa.

Medicamen expertum contra stomachi passiones, de causa frigida.

Electuariū. Recipe Galangii, nucis moschatæ, trium generum piperis, cinnamomi, spicæ, zingiberis, caryophyllorum, ana 3. ij. dictami albi, zedoariæ, calami aromatici, anisi, marathri, ameos, fiseleos, carui, cymini, Macedonici ana 3. j. conseruæ citrangulorū 3. j. cum syrupo, vel miua cydoniorum, fiat electuarium arte. Dosis 3. vna ieiuno stomacho. Maxime digerit, & in frigidatum stomachum calefaciendo roborat.

His peractis, adplicetur emplastrum de pane asso, in hunc modum confecto.

Emplastrū de pane as- Recipe Menthæ, absynthii, mastiches, pulegii, ana M. j. Deco-
so. quantur in vino, cui adde panis asii, & rosarum ana M. j. fiat emplastrum.

Aliud

Aliud ad idem.

Recip. Rosarū, sandalorum, omnium generū mentharum, pullegii, ana M.℥. farine hordei vnc. j. vel ij. fiat emplastrum vt suprà.

DE STOMACHI DOLORE.

Cap. x x x. Definitio.

DOLOR stomachi, est ipsius stomachi tristis quædam sensatio, à mala complexione sine materia, vel cum materia, aut à soluta continuitate, vel simul ab vtraq; proueniens: & talis quandoq; ab apostemate, quandoq; sine, causatur, & interdum quoq; à vermibus, ab humoribus, vt sanguine, phlegmate, & vtraq; bile, à ventositatē, à re mordicante, &c.

Definitio.

Causæ.

Aphorismi.

1 IN febribus circa ventriculum, & fortis æstus, & cordis morfus, vel dolor, malum. Aphor. 65. lib. 4.

Aphorismi

Hippocrat.

2 Famem thorexis, id est, vini potio soluit. Aphor. 21. lib. 2.

Omissis causis, signis, & præsagiis, sequitur cura doloris stomachi.

Cura.

Sacculus confortatiuus.

Recipe Menthæ siccæ, absynthii, chamomillæ, rosarum rubearum, ana M.℥. pullegii, calamenti, ruthæ, ana M.℥. cinnamomi electi, calami aromatici, galangæ, ligni aloes, ana 3. j. Contundantur crasso modo, fiat sacculus, in quo ponantur dicta calida, in tegula. Prodest etiam indui pellibus vulpinis, confortando calorem naturalem temperatè, quia nimius calor resolveret illum paucum calorem naturalem, & debilitaret eum, & sic noceret. Proin cauendum à nimium calidis.

Pelles vul-

pine.

Nimis cali-

da vitanda.

Emplastrum ventositatum resolutiuum.

Recipe, Lanæ incisæ subtilissimæ lb. ℥. mellis lb. ℥. Misce, pone ad ignem, deinde recipe zingiberis, galangæ, cinnamomi electi, calami aromatici, ana 3. j. anisorum, fœniculi, carui, ameos, ana 3. ij. Puluerisentur omnia, & addantur dicta misturæ, misce, fiat emplastrū ventositatum resolutiuū. ponatur supra stomachum.

Emplastrū

pro vento-

sitatibus.

Ventose.

Terebinthi

na.

Cura.

Vinum.

Item valet ventosa magna circa vmbilicum, si vis per inferiora reducere, vel paulò suprà. Si per superiora, fiat solutio (aliàs resolutio) & cōfortatio, cum cōmuni dosi terebinthinæ, quæ est 3. ℥.

Recipe,

Recipe, Terebinthinæ optimæ non lotæ, vnc. β . inuoluatur in Vinū subli-
 hostia, & transglutiat. Pōst detur optimū vinum. Aliqui exhi-
 matum. bent aquam ardentem, ad vnciam vnam stomacho ieiuno. Qui.
 Potus. dam dant 3. j. theriacæ dissolutæ in vino maluatico.
 Stomachus A proprietate etiam confortant pelliculæ interiores stoma-
 gallinarū. chi gallinarum.
 Potus. Item 3. j. pulueris radice præoniæ, cum vino.

Electuarium Leonellianum, dandum
manē quando surgit.

Electuariū Recipe, Cinnamomi electi, galangæ, ligni aloes, calami aroma-
 ad prædi- tici ana 3. j. β . aliàs 3. j. β . radice præoniæ 3. j. Tunicarum intrinse
 cta exper- carum stomachi gallinarū præparatarum 3. j. méthæ siccæ, pule-
 tum. gii ana 3. ij. Pulueris entur omnia subtiliter, & cum melle cocto,
 & despumato, vel zuccharo dissoluto in aqua melissæ, q. β . fiat
 Effectus ele electuarium, de quo recipiat drach. j. β . pro vice, stomacho iei-
 ctuarij. no. Nam stomachum confortat, dolorem remouet, & resoluit
 Curatio. ventositates. Quidam extra communiter accipiunt scutellam
 plenam cineribus calidis, deinde aspergunt cum vino, & iniiciunt
 aliquos pulueres specierum, & desuper ligant pannum lineum, &
 sic calefaciunt stomachum, super ipsum ponendo.

Mesueus. Puluis à me (aliàs à Mesueo) expertus etiam in
 mulieribus prægnantibus, de quibus du-
 bium erat, ne propter ventosita-
 tes abortum facerent.

Puluis ad Recipe, Cymini in aceto infusi per noctem, & postea torrefa-
 ventosita- cti 3. ij. ameos, zingiberis, castorei, ana 3. ij. Pistetur subtilissimè,
 tes. & cribretur. Est dos 3. iij. cum paruo potu vini, & vsus per plu-
 res dies. Hic puluis me nunquam solet decipere.

Electuarium ad idem.

Rhazes. Item electuarium de baccis lauri: cui non est par in dissoluen-
 do ventositates, secundum Rhazem 9. Almanforis.

Diasperma Ad idem valet, & à me expertum est diaspermaton, id est ele-
 ton. ctuarium de seminibus, quod ponitur in antidotario Mesuei.

Mesueus. Ad idem valet diagalanga, & diacyminum, & dianisum, de ali-
 Confectio= quo istorum exhibeatur secundum exigentiam. Vide Bauerium
 nes. folio 66. Idem 121.

Bauerius.

Cholera est

doloris can-
 sa.

Additamenta propria.

Vt plurimum talis dolor in febre prouenit ex cholera, cum
 effunditur ex hepate secundum plurimum, quæ sui acuitate
 mor

mordicat, & dolorem infert.

Cura.

Cum euacuatione illius materie, & diuersione maxime ante paroxysmi principium, & principii effusionis est per vomitum etiam, & tunc confortetur stomachus, ne recipiat, cum buccella panis infusa in aliquo succo frigido, styptico: vt vino granatorum, vel cydoniorum, cum rob de cydoniis, & rob de ribes, & rob de myrtillo. Item cum conferuis rosarum, seu cydoniorum, data ante accessiōem.

Vomitus.

Panis.

Conferua.

Auicenna: Detur syrupus de malis stypticis, vel cydoniorum.

Auicenna.

Fiat inunctio ex oleo cydoniorum, myrti, rosarum, cum puluere coralliorum, rosarum, & coriandrorum preparatorum, cum ligno aloes.

Syrupus.

Vnctio.

Petrus Apponensis inquit: Ad confortandum stomachum febricitantis, & ad remouendum dolorem ab eo, ex ventositatibus, prodest illa vnctio:

Petrus Apponensis.

Recipe, Olei myrtini, rosati, ana. Bulliant in eis mastiche, olibanum. Et ex eo vngatur stomachus, & si super aspergatur puluis rosarum, & coralliorum, cum coriandris preparatis, remouet sæpe nauseam.

Vnctio.

Puluis.

Emplastrum restringens ardorem stomachi febricitantis, & vomitum, ac subuersionem, & remouet dolorem.

Recipe, Succi solatri, succi absynthii ana ʒ.ij. farinæ hordei ʒ.j. semis, mastiches ʒ.β. rosarum rubearum puluerisatarum ʒ.j. Fiat conglutinatio cum suprā dictis, & stomacho adplicetur.

Phlegma.

Euacuatio.

Si dolor esset ab humore phlegmatico, euacuabis vomitu, & secessu. Et datur post euacuationem syrupus de mentha, in maiori quantitate: syrupus rosarum in minori quantitate.

p vomitū,

& secessu.

Post inungatur sic cum oleo de spica, nardino, mastichino, &c.

Syrupus.

Si à ventositate fuerit, fiant diuersiones: ventosa super umbilicum adponatur magna: & reiteretur pluries. Et stomachus, oleo ruthaceo, nardino, & chamæmeliino inungatur. Et adspargatur puluis caryophyllorum, cinnamomi, & coralliorum.

Inunctio.

Ventositas.

Ventositatio.

Inunctio.

Fiat sacculus ex flore chamomillæ, ameos, stœchados, anisi, cymini, carui, semine fœniculi. Aut fomentetur stomachus cum spongia, aut filtro, cum decoctione istorum, & postea adspargatur puluis ameos, cymini, carui, & anisi. Panis tritici coctus, ex furno abstractus, per medium scindatur, & adspargatur subito stomachicum oleo,

Pulus.

Sacculus.

Fomentatio.

Epithema.

Stomachicum.

oleo,

oleo, & melle, & stomacho superponatur.

Pulvis. Si materia fuerit frigida, & adfuerit dolor: Aspergatur panis dictus, infusus in vino bono, puluere carui, spicæ, menthæ, cinnamomi, absynthii.

Cholera. Si fuerit dolor à cholera, retenta in stomacho: Facta purgatione, aspergatur panis ille, in aqua rosata, cum modico aceti, & adplicetur stomacho.

Adplicamētum stomachi. Si fuerit propter potum aquæ frigidæ: dentur calida, & cum Potus aquæ tegula, seu panno calido, stomachus fomentetur.

DE APOSTEMATE

*Stomachi
apostema.
Definitio.*

stomachi. Cap. x x x i.

Definitio.

APOSTEMA stomachi est quædam collectio noxiorum humorum in ventriculo coaugmentata.

*Michael Sa-
uanorola.* De differentiis, & generibus apostematis stomachi, vide Michaellem Sauanorolanum, in cap. proprio de apost. stomachi, &c.

Cura.

Phlebotomia basilica. CIRCA curam apostematis stomachi, Nota quòd in apostemate calido stomachi, primò fiat phlebotomia basilicæ dextræ, ad quinq; vel sex vnc. sanguinis, secundum tenorem virtutis: & hoc pro diuersione, & minoratione. Sed si sit constrictio ventris, fiat prius lenitio ventris cum clysteri sequenti.

Clystere in causa calida solutiuū. In causa calida: Recipe, Maluæ, violariæ, brancæ vrsinæ, mercurialis, absynthii, ana M. j. Fiat decoctio ad medietatem, colati recipe selibram vel plusculum, in quo dissolue ʒ. ij. olei violacei ʒ. ij. salis gemmei ʒ. ʒ. Vel si magna sit duritia ventris, drach. integram, electuarij de succo rosarum ʒ. j. oxymelitis Nicolaini laxatiui ʒ. ij. Misce, & iniciatur per clystere.

In frigida causa clystere solutiuū. Aliud in causa frigida: Recipe, Abrotoni, calamenti, origani, chamomillæ, methæ ana M. j. furfurum hordeaceorū, pug. iij. florum fœniculi M. ʒ. decoquantur in ʒ. q. aquæ, ad consumptionem medietatis. In colatura resoluantur, olei veteris, ruthacei & irini, ana vnc. j. hieræ picræ vnc. ʒ. benedictæ drach. ij. salis parum. Detur vt suprâ.

Ventose. Facta phlebotomia, si materia adhuc est in fluxu, tunc diuertatur cum ventosis, & fricationibus. Si autem sit propter retentionem sanguinis menstrui, vel hæmorrhoidum, fiat phlebotomia

mia saphenæ. Deinde fiat fortis percussio in principio. *Recipe* Olei cydoniorum, rosarum, myrtini, ana ʒ.ij. Misce, infundantur petiæ lineæ, & adplicentur stomacho. *Repercussio Adplicamentum.*

Linimentum ad idem.

Recipe, Sandali albi & rubei, rosarum rubearum, myrtillorum, coriandri præparati, coralliorum rubeorum ana vnc. j. vel semis. Pulverisentur subtiliter omnia, in vnc. v. vel vj. aquæ rosarum, succi cydoniorum vnc. ij. Misce, deinde infunde petias lineas in liquore, quæ expressæ adplicentur. *Ad idem Linimentum.*

Emplastrum ad idem.

Recipe, Farinæ hordei, fabarum, lentium excorticatarum ana drach. ij. aliàs vnc. ij. rosarum rubearum, myrtillorum, sumachii, balauftiarum, corticum granatorum ana M. ʒ. Omnia ista pistentur subtilissimè, deinde aspergatur oleo cydoniorum, & rosarum q. ʒ. & fiat emplastrum, quod ponatur super locum dolentem.

Vnctio ad idem.

Recipe, Olei rosarum, cydoniorum ana ʒ. ij. boli Armenii, rosarum rubearum, coralliorum rubeorum, coriandri præparati, ana ʒ. ij. Pulverisentur, & cum modico ceræ fiat vnguentum. *Ad idem vnguentum.*

In augmento apostematis illius.

Recipe, Eadem remedia, addendo tantum resolutiva: Vnde fiat ista vnctio: *Recipe*, Olei rosati ʒ. ij. olei chamæmelini ʒ. j. ʒ. ʒ. Infundantur petiæ, & adplicentur. *Augmentum apostematis.*

Linimentum.

Recipe, Rosarum rubearum, chamomillæ ana M. ʒ. menthæ siccæ, myrtillorum, ana drach. j. Subtiliter pulverisentur, & dissolvantur in aqua rosarum, absynthii ana vnc. v. Deinde infundantur petiæ, quæ expressæ loco imponantur. *Vnctio. Linimentum.*

Emplastrum ad idem, procedente augmento administratur.

Recipe, Menthæ siccæ, chamomille, absynthii, rosarum rubearum, myrtillorum, sumachii, ana M. ʒ. Omnia bulliant in ʒ. q. aque, ad perfectam decoctionem. Vnde pistentur in mortario, & cum dicta decoctione, & oleo rosarum, & chamomillæ q. ʒ. ad impinguandum, & fiat emplastrum. Est enim resolutivum, & repersivum.

A medio augmenti, usque ad medium status, adplicentur plus resolutiva, & minus repersiva. Vnde prædictis addantur aliqua plus resolutiva, sicut in oleis addimus oleum anethinum, cum modico olei de spica. In emplastro dicto, addimus origanum, *Resolutiva. Olea. Emplastrum.*
cala

Herba. calamentum, & melissam, & fiat emplastrum, cum aliis in epithemate, & linimēto. Similiter similes herbas adponimus, quia plus resoluunt.

Status. A medio status, per totam declinationem, adponantur resoluētia pura. Vnde primò vtatur ista vnctione: Recipe, Olei chamemelinī, spicati, anethini, ana viij. Infundantur petiæ.

Emplastrum ad idem.

Recipe, Menthæ siccæ, absynthii, chamomillæ, ana M.ß. spicæ, squinanti, calami aromatici, cinnamomi electi, mastiches, thuris, ana 3. j. Pistentur in mortario omnia subtiliter, & pulverisentur, deinde cum oleo chamomillæ, & mastiches q.ß. fiat emplastrum, & stomacho adplicetur.

Fomentum. Ex iisdem potest fieri fomentatio: Decoquantur omnia in vino odoro, cum subdupla parte aquæ, ad consumptionem tertiæ partis, deinde cum spongia expressa, quæ prius iufusa erit, fomentetur locus.

Causa antecedens. Quantum ad causam antecedentem, quæ est factiua apostematis, facta phlebotomia, quæ est necessaria in omni apostemate stomachi etiam frigidi, diuersionis gratia, quia ex repletionē remouetur cholera: Ideo post phlebotomiam per duos, vel tres dies

Cholerae solutio. debet fieri euacuatio cholerae. Sanguine enim euacuato ebullit cholera. Post phlebotomiam, per duas vel tres horas, debet fieri euacuatio cholerae, cum medicina lenitiua tantum, & non forti, ne fiat adtractio materiæ ad stomachum. Vnde recipe, Casia optimæ pinguis, nouiter extracta, drach. x. Dissolue cum decoctione communi.

Cholerae solutina. Eodem modo valet manna vsurpata. Possumus etiam addere rhæobarbari in substantia, vtpote 3. j. cum 3. j. casia.

Cura apostematis frigidi stomachi.

Cura apostematis frigidi stomachi. PRIMO quo ad causam antecedentem, si est phlegmaticum apostema, purgetur materia, quæ est sub forma causæ antecedentis, digerendo ipsam tali digestiō: Recipe, Syrupi de duabus radicibus, sine aceto, mellis rosati colati ana 3. vj. aquæ fœniculi,

Phlegmatus digestum. absynthii, buglossæ, ana 3. j. Misce. Facta digestionē, dentur istæ pilulæ. Recipe, Pilularum stomachicarum Nicolai, aliàs Mesuei 3. ij. aloes lotæ 3. j. Fiant pilulæ quinq; cum melle rosato.

Alia ad idem.

Pilula. Recipe, Pilularum de hiera simplici Galeni, drach. j. & scrup. j. (aliàs

(aliàs solùm scrup.j. vel β .) Fiant pilulæ septem.

Aliqui exhibet electuarium elefscoph, & diaphœniconem, sed *Electuaria*, malè agunt.

Quantum ad causam coniunctâ, in principio competit percussium hoc: Recipe, Olei cydoniorû (aliàs rosarum) olei absynthii, chamomillæ, ana vnc. β . aliàs j. Infundantur petiæ.

*Adplicamē
tum reper-
cussium.*

Vnctio ad idem.

Recip. Olei rosarû, chamomillæ, cydoniorû, ana $\frac{3}{4}$ β . rosarum rubearû, myrtillorum, coralliorum rubeorum, ana $\frac{3}{4}$ j. Pulveriscentur subtiliter, & cum dictis oleis & modico ceræ fiat vnctio.

In augmento autem fiat talis inunctio.

Recipe, Olei de spica, de chamomilla, rosarum, cydoniorum ana vnciam semis. Fiat vnctio. *In augmen-
to vnctio.*

Fomentatio ad idem.

Recipe, Menthæ siccæ, absynthii, chamomillæ, meliloti, florû rosarum rubearum, labruscæ ana M.j. spicæ drach.j. Contundantur, & bulliant in β .q. aquæ cum modico vini albi odori, ad consumptionem tertiæ partis, cum spongia ter quaterve fomētetur.

Deinde cum prædicto oleo inungantur.

In statu resolutiva percussiu misceantur, & adplicētur, aut *Vnctio.* à medio augmenti, inungendo locum.

Recipe, Olei de absynthio, de spica, de chamomilla, de rosis ana vnc. β . aliàs j. Infundantur petiæ in tali calido. *Vnctio.*

Emplastrum ad idem resolutivum, & pro parte percussivum.

Recipe, Absynthii, menthæ siccæ, meliloti, pulegii, anethi ana M. β . farinæ feminis lini, fœnigræci, ana vncias ij. Bulliant in β .q. aquæ, ad perfectam decoctionem, deinde pistentur in mortario, & addantur farinæ, & cum dicta decoctione, & oleo de spica, ac liliorum, q. β . ad inungendum, fiat emplastrum. *Emplastrū.*

Apostema si resoluitur, bonum est. si enim veniret ad suppurationem, quod semper cauere debemus, & si tamen nobis inuitis eueniret, fiat emplastrum maturativum. *Suppuratio.*

Recipe, Radicû althææ M.j. β . maluarum cum radicibus meliloti, anethi, ana M.j. absynthii, mēthæ siccæ, ana M. β . Radices inciduntur, & cum dictis herbis bulliant in β .q. aquæ, ad perfectam decoctionem, deinde pistetur in mortario: addantur farinæ feminis lini, fœnigræci, ana $\frac{3}{4}$ ij. olei anethini, chamæmelim, amygdalini dulcis, ana q. β . Ad impinguandum, fiat emplastrum. *Emplastrū
ad suppura-
tionem.*

Ruptio apo-

Si autem rumpatur apostema, & veniat ad saniationem, & stemasit.

rumpatur ab intra, vt sæpius fit, & minus est malum, mundificetur prius hoc modo:

Mundificatio. Recipe, Aquæ mellis, secūdm artem factæ, vt infrà, vncias iij. mellis rosati colati vnciā j.ß. Detur hic potus, donec sit facta pura mundificatio hulceris.

Modus con- Fit autem aqua mellis sic; Recipe, Mellis partem j. aquæ par-
ficienti a= tes viij. Et bulliant ad consumptionem medietatis. De ista aqua
quæ mellis. dentur vnc. iij. calidæ: abstergit enim hulus.

Alius mo- Vel recipe, Aquæ hordei, factæ secūdm artem vncias iij. mel-
du. lis rosati colati vnciam j.ß. Detur.

Qua sumpta, detur istud Iulep consolidatiuum hulceris in stomacho.

Iulep conso- Recipe, Miuæ cydoniorum simplicis ʒ. iij. boli Armenii, thu-
lidatiuum. ris, mastiches, ana 3. j. Puluerisentur subtiliter, misce cum dicta miua: De quo mane exhibeantur vncia j.ß. cum aqua absynthii etiam vncia j.ß. sumatur omni mane potus iste calidus.

Duri aposte- Vbi autem apostema venerit ad duritiem, vt sæpius fit, inten-
mais molli- tio est mollificare, & resolvere, & ad quam intentionem est con-
ficatio. ueniens istud sequens emplastrum:

Emplastrū Recip. Emplastri de meliloto ʒ. iij. vel iij. æsypi humidæ ʒ. j.ß.
resolutiuū. Misce adinuicem cum oleo de lilio, & reducatur ad formam em-
plastri: quod adplicetur stomacho extrinsecus cum petia.

Ad idem potest fieri vnctio ista.

Vnctio ad Recip. Olei de lilio, de chamomilla, pinguedinis gallinæ, me-
idem. dullæ crurū vituli, ana ʒ. i. Liquefiant adipēs cum dictis oleis, & misce cum modico ceræ, fiat vnguentum stomacho adplicandū.

Additiones propriæ.

Olea molli- PRIMITVS molliatur apostema, cum oleo rosaceo, lentiscii-
tium. no, & violaceo.

Emplastrā Si vehementioribus vti oporteat, cum æsypo humida, vel dia-
valde molli- chylo communi, emplastro alliato, vel ceroto Andromachi.
ficantia. Post superponatur hoc cataplasma, in causa calida:

Cataplas- Recipe, Aquæ rosacæ, succi lactucæ, portulacæ, solatri, arno-
ma in cali- glossæ, ana 3. v. Temperentur cum ʒ. q. olei violacci, ad modum
da causa. emplastri, superponatur cum lana xylina calidē.

Aliud in Si apostema sit de causa frigida: Recipe, Althææ, seminis lini,
causa frigi- fœnigræci. Et incorporentur cum axungia porcina recēti, & bu-
da. tyro recentī, ponatur super ventrem, & stomachum, vncto prius

Vnctio. ventriculo cum dialthæa, & oleo chamæmelino, simul cōmīstis.

In hoc casu prodest vomitus, materia prius bene præparata, *Vomituu.*
& lenificata.

Per multum etiam iuuat, aluum hoc stomachico clysteri elue- *Clystere fa-*
re: Confert enim euacuando materias calidas à pectore, stoma- *lutuum.*
cho, hypochondriis, & toto ventre inferiore: Apostematibus
etiam intestinorum.

Recipe, Quatuor seminum communium frigidorum ana M.ij. *Clystere la-*
feminis portulacæ, lactucæ, ana M.j. seminis endiuicæ, acetosæ, sca *xatuum,*
riolæ, cuscutæ ana M.β. foliorum maluarum, blitis, violarum, *bonum.*
mercurialis, ana M. j.β. Cōquantur omnia in libris viij. aquæ,
vsq; ad consumptionem medietatis, deinde colentur, & vehemen
ter exprimantur, & huius expressionis accipe lib. j. Et adde olei
violarū vncias ij. electuarii de psyllio vncias ij. casicæ, sacchari ru-
bei ana vnciā β. salis communis drach. iij. aliās scrup. iij. Misce,
& totum imponatur, &c.

Si purgatione interna fuerit opus, vtatur pilulis meis in capi- *Pilule solu-*
te de debilitate stomachi, in additamentis scriptis suprà. *tiue meæ.*

Post suppurationem, & expulsionem apostematis, conforte- *Confortati-*
tur stomachus ab intra, & extra sic. *ua.*

Ab intra cum ista tragea.

Recipe, Coriandri, cinnamomi electi, ana drach. j. trium gene *Tragea con-*
rum piperis, galangii, caryophyllorum, zingiberis, ana drach.β. *fortans ab*
seminis foeniculi, anisi ana drach. iij. croci optimi drach. j. Misce *intra.*
cum zuccharo ad pondus omnium, fiat puluis tragealis. Confor
tat stomachum, hepar, & omnia membra principalia, nec non &
intestinis conferens.

Ab extra vtatur sacculo, seu scuto, stomachali.

Recipe, Gallæ moschatæ, aliptæ moschatæ, ana drach. j. lada- *Scutum, seu*
ni purissimi drac. ij. mastiches, macis, caryophyllorum, nucis mo *sacculus*
scathæ, cinnamomi, ana drach. ij.β. calami aromatici, spicæ, gra *cordialis, et*
norum paradisi, galangii, zingiberis, ana drach. j. menthæ siccæ *stomacha-*
drach. ij. Pulueriscentur, fiat scutum secundum artem, cum syndo *lis, confor-*
ne præparato adplicetur. *tans ab ex-*
tra.

DE SINGVLTV. Cap. xxxii.

Definitio.

SINGVLTVS, est malus motus virtutis desyderantis expelle- *Singultus*
re rem nociuam. *definitio.*

Vel sic:

Alia definitio. Singultus, est violentus motus stomachi, tendens ad superiora, vt rem fugiat nociuam.

Alia definitio. Singultus, est motus, similis motui spasmii.

Causæ.

Causæ singultus. CAUSAE singultus sunt: Calida, frigida, inanitio, repletio, aromata, &c. Lib. iij. de causis symptomatum, Galenus.

Piper. Galenus piper edebat, vt de ipsomet scribit, & sentiebat singultum. Idem lib. 4. cap. 5. de Locis affectis.

serpfo. Et idem alibi.

Alia causa. Singultus accidit propter neruorum communicationē, non quidē semper, sed quando ad maximā ad tollitur inflammationē.

Aphorismi.

1 Ex superflua purgatione, conuulsio, aut singultus superueniens, malum. Aphor. 5. lib. 5.

2 A singultu habito, sternutatio superueniēs, ægritudinem soluit. Aphor. 13. lib. 6.

3 A longo alui profluuiio habito, spontaneus vomitus superueniens, morbum soluit. Aphor. 15. lib. 6.

4 In hepatis inflammatione singultus, malum. Aphor. 17. lib. 7.

5 Hepati inflammationem patienti, singultus aduenit. Aphor. 18. lib. 5.

6 Conuulsio fit vel ex repletionē, vel inanitionē, ita verò & singultus. Aphor. 39. lib. 6.

7 A vomitu singultus, & oculorum rubor, malum. Aphor. 3. lib. 7.

Præfagia.

Præfagia. IN singultu omnes ventriculi partes, id quod cruciat, exprime retentant. Galenus lib. 3. de Symptomatum causis.

Cura.

Singultus à mala cōplexione. SINGULTVS à mala cōplexione, sine materia calida, sola alteratione cum contrariis, intus, & ab extra adplicatis curatur.

Intus adpli. Intus adplicanda sunt, sicut aqua hordei, cum iulepo violarū, & aqua endiuie, cum succo granatorum, & syrupo rosarum. Ad

canda. idem valet saccharum rosatum & violatum.

Exterius, vt inunctiones, & epithemata.

Vnctio.

Recipe, Olei violarum, olei rosarum, cydoniorum ana vnc. j. *Saccharum rosatum.*
 Infundantur petiæ lineæ, & tepidæ stomacho adplicentur.

Epithema ad idem.

Extra adhi-

Recipe, Olei, (aliàs aquæ) violarum, rosarum, portulacæ, ana *banda.*
 vncias iij. coralliorum rubeorum, coriandri præparati, myrti- *Ad idem, epi-*
 lorum ana drach. j. Pulueriscentur, & misce cum dictis aquis, & epi- *thema.*
 themetur stomachus.

Si autem fuerit sicca, propter febres, vel euacuationes præce- *Singultus à*
 dentes, curæ sint duæ. *sicca cõple-*

1 Prima, remotio causæ: Et altera, malæ complexionis siccæ *xione.*
 remotio.

2 Et istæ duæ possunt simul impleri, cum iisdem remediis.

Remouetur autem mala complexio sicca, & febris præcedēs, *Remotio*
 cum aqua hordei, & syrupo violarum, commiscendo hoc modo: *causæ.*

Recipe, Aquæ hordei vnc. iij. vel iij. syrupi violati vnciâ j. *β. Potio.*
 Misce. Item aquam cum succo granatorum matorum, vel succo *Potus.*
 cydoniorum bibat. *Potio ad*

Bibat iura pinguiâ restauratiua, bona, bonarum carniū, & *idem.*
 laudabiliū, quæ & substantificæ, & mundificatiuæ, aliàs qualita- *Inscula bon-*
 tiuè humectent, sicut pullorum, castratorum & agnorum. *na pulli.*

Alterentur cum seminibus communibus frigidis.

Carnes.

Vinum sit album, antiquū, & dulce, multa aqua dulci dilutum. *Semina frigida.*

Ingrediatur balneum aquæ tepidæ, dulcis.

Vinum.

Dormiat quantum potest, vt corpus humectetur.

Balnei m.

Comedat sæpe, sed parum pro vice.

Somnus.

Bibat hunc potum humectatiuum: Recipe, Mucilaginis psyllii *Cibus.*
 vnc. β. aliàs vnc. j. β. syrupi violarum, succi granatorum dulcissimi, *Potus hume-*
 ana vnc. β. Hunc potum bibat tepidè. *ctatus.*

Inungantur spondylæ colli, & dorsi, cum hoc vnguento:

Vnctio bon-

Recipe, Olei violarum, de salicibus, ana vnciam j. Fiat tepi- *na pro sing-*
 de: Inungatur maximè circa tredecimum spondylum, cui os *ultus.*
 stomachi alligatur.

Si autem singultus sit cum materia: si sit phlegmatica, vtatur
 cuiusmodi digestiuo incisiuo:

Recipe, Mellis rosati colati. oxymellis simplicis, ana drach. vj. *Digestiuum*
 aquarum absinthii, fœniculi, ana vnciam β. vel j. Misce. *pro singul-*

Si autem materia sit subtilis, cholerica, fiat tale digestiuum *in phlegma-*
 incisiuum: *tico.*

Recipe, Syrupi de endiuia ʒ. j. acetosæ simplicis ʒ. β. aquæ endi-

Digestiũ uiæ ʒ.ij.absynthii ʒ.j.Misce.Solutiua materiæ phlegmaticę,in for
singultus à ma pilulari,Recipe pilularum stomachicarũ Mesuei ʒ.j.ʒ.ʒ.Fiāt
cholera. pilulæ vij. Ad idem valet electuarium de dactylis.

Pilulæ ad Si autē est materia cholerica, euacuetur cum isto euacuatiuo:
singultum Recipe Diacydonites solutiui ʒ.j. fiat bolus, detur.

phlegmati- Item pilulę ordinatę à Cōciliatore, in additionibus Mesuei,
cum. capite de Singultu: Quę sunt pilulę gloriosissimę, exhibendo
Pilulæ Con de his stomacho ieiuno, drach.j.
ciliatoru.

Diuersio.

Fricatio. **DIVERSIO** fiat cum fricationibus, circa exteriora: Et liga-
Ligaturæ. turis, circa adiutoria brachiorum, & coxarum: Balneationibus
Balneum. extremorum, & aliis, Capite de dolore stomachi dictis: Item cum
Rubifican- rubificantibus, ventosis, & huiusmodi.

tia. Item cum ventosis excutiantur materiæ ab ore stomachi, cum
Ventosa. motibus fortibus animalibus, & corporalibus, sicut est ira, voci-
Motus. feratio, & sternutatio.

Affectus a- **Confortatio.**

nimi. Confortetur stomachus cum dictis in capite de debilitate sto-
Conforta- machi, sic etiam membrum mandans.

tio. **Accidentia.**

Regimen. Remoueantur accidentia cum medicinis adpropriatis. Et or-
 dinetur regimen vltimò, quod sit contrarium causę.

Adiectitiæ medelæ. Cau- sæ singultus.

1 **SINGULTVS** fit aut à medicinæ effrænitare. Et iste raro po-
 test curari, vt dicit Hippocrates.

2 Aut à repletionem humorum exuberantium.

3 Aut à mordicatione humorum, vel alterius rei mordicantis:
 sicut est cibus, & medicina.

4 Aut à mala complexionem, & à ventositatem.

Singultus à repletionem curatur vomitu, si non sint imbibiti hu-
 mores. Et si humor est imbibitus & sepultus, curatur cum hiera
 picra, & pilulis de aloe vel pilulis ex hiera simplici.

Si est ab humore acuto, mordicante, curatur vomitu, cum a-
 qua calida, vel aqua hordei, in qua bulliant semen atriplicis, &
 cum oxymelle simplici.

Aqua hor- Postea detur aqua hordei, cum succo granatorum dulcium,
dei. & cum aqua cucurbitę, & cum succo granatorum. Stypticant
 enim

enim & confortant.

Alia singultus cura.

Dicit Serapio: Quando squilla decoquitur, aut accipitur cum *Serapio.*
vino, curat singultum, ex humoribus crassis & bibitis, in rugis, *Alia singul-*
vel fibris ventriculi, & mundificat stomachum à putredine. *tus cura.*

Cura alia singultus, ex crasso humore.

Mundificans stomachum, delens eius dolorem, & abstergens
eius parietes.

Emplastrum pro stomacho singultiente.

Recipe Aristolochiæ longæ, galangæ, anisi, baccarum lauri, *Emplastrum*
gentianæ, ruthæ, ana drach. iij. castorei, myrrhæ, ana drach. ij. ca- *ad idem.*
ryophyllorum drach. ij. rosarum, & mastiches drach. iij. Confice
cum melle, & aqua sampuci, & fiat emplastrum, non stante fe-
bre, & est mirabile.

Cura singultus ex siccitate.

Curatur cum aqua calida, cum oleo amygdalarum dulcium re. *Olea.*
centium. Similiter cum oleo violato, cum mucilagine psyllii, & *Mucilago*
mucilagine seminis cydoniorum. Et sunt medicamina delectabi- *nes.*
lia valde, & experta.

Item non stante febre, lac amygdalarum dulcium. Item lac
seminum communium, cum brodio, seu iusculo carniū pullo-
rum proderit.

Cura singultus, à ventositate crassa.

Huius cura generalis est, per sternutamentum, somnum lon-
gum, per retentionem loquelæ, anhelitus, per fricationes extre-
mitatum, per noua terribilia, accidentia animi subita, & impro-
visa, vt tristitia, gaudium, & per ventosas, cum scarificatione su-
pra spatulas, & stomachum.

Curatur quinetiam cum semine vrticæ, & aqua mellis.

Potus.

Decoctio squinanti, & corticum fisticorum, eum liberat à sin- *Potio.*
gultu.

Pulvis altitiæ cū aqua detur, dosi aurei vni⁹: liberat à singultu. *Potus.*

Ad eiusmodi singultum commoda sunt, anisum, olibanum, *Simplicia*
calamentum, castoreum, marathrum, adianthos, galanga, & vi- *competens*
num purum, non stante febre. Semen anethi puluerisatum, & *tia.*
datum ad comedendum, curat omnem singultum de repletione.

Est expertum.

Odoramen-

Semen anethi ligetur in panno lineo, & bulliat in vino bono, *tum.*
& odoretur, facit cessare singultum.

Singultus de repletione, in febre (sicut contingit) frequenter

ex comestione fructuum, ex potatione aquæ frigidæ, & aliorū.

Potus.

Potus ad idem.

Reci. Anethi 3. ij. zedoariæ, ligni aloes, mastiches, coralliorū rubeorū, nucis moschatæ ana 3. iij. Pulueriscentur, & dētur in potu, vel cibo, statim cessabit singultus, nisi sit apostema in stomacho.

Singultus à mala complexionē frigida.

Primò alteretur cum calefacientibus, & subtiliantibus, & cum emplastris, & inunctionibus, & eis, quæ dantur ad calefaciendū.

Caryophylli retenti in ore, restringunt singultum, nō stante febre intensa, & maximè ex repletionē, & ventositate.

Aromaticum caryophyllatum, in causa frigida, & ventosa, est optimum.

Experimenta in singultu.

Præsentanea pro singultientibus remedia: Zingiber conditū, syrupus de mentha, & vltimò philonium Romanum, quando alia non sufficiunt.

Pilule aggregatiuæ, Conciliatoris.

Pilulæ aggregatiuæ ex inuentione Conciliatoris, conferunt singultui calido, & humoribus calidis, & acutis, imbibitis, transmissis ab hepate ad stomachum, & ad malitiam calidam, & siccā, & febrem cholericam, amaritudinē, & siccitatē deiiciunt à meri.

Alia ad idē confectio.

Recipe Spodii, seminis endiuix, seminis portulacæ, ligui aloes, ana 3. j. pulpæ tamarindorum 3. v. vel vj. vel 3. β. rhæobarbari electi 3. j. Confice cum aceto.

Oxyzacchara.

Et similiter in causa calida, euacuetur humor, & digeratur cum oxyzacchara.

Tamarindi.

Tamarindi distemperati cum aqua endiuix, & cum oxyzacchara, multū valent.

Potiones ad idem.

Succus granatorum est conueniens. Item aqua portulacæ, neque non aqua hordei cum iulepo violato, vel succo granatorum, vel syrupis de acetositate citri.

Cura singultus ex inanitione.

Lac caprinum.

Curatur cum lacte caprino, & cum balneo aquæ dulcis, & iuribus bonis, bonarum carniū resumentibus. Fiat inunctio circa

Balneum.

collum, cum istis oleis: Oleo violato, oleo amygdalino dulci. Et

Sorbitiones bonæ.

inungantur spondylia, & dorsum.

Inunctio.

DE CORRUPTIONE AP-

Adpetitus corruptus.

petitus, Cap. x x x i i i. Definitio.

Definitio.

Dyspepsia.

APPEITVS prostratus, seu dyspepsia, est cū non desyderat cibū omnino, vel cum diminutione, sed potius res inedules,

edules, vt eretam, carbones, &c.

Nausea dicitur, quando cum hoc ad præsentiam cibi mouet *Nausea*.
nauseam, & abhorret ipsum, etiam si prius fuerat appetitus.

Anorexia, seu fastidium dicitur, quando cum hoc nullatenus, *Anorexia*.
vel difficilè potest cibum inglutire, etiam compulsus.

Cura circa corruptionem appetitus.

NOTA quod adpetitu existente naturali, stomachus adpetit *Cura*.
similia: Corrupto autem contraria. *Doctrina*.

Prægnantes vt plurimum secundo, vel tertio mense habet cor *Prægnantes*,
ruptum adpetitum, quia tunc menstrua multiplicantur, & mittunt *habent pro*
vapores ad stomachum, appetitum corrumpentes. Non enim à *stratū ada*
foetu tantum adtrahitur, vt nutriat ipsum, neq; tantum ipse ad *petitum*.
trahit foetus, quia propter sui paruitatem, pauciori indiget nutri
mento, in aliis mensibus non habent adeò corruptum appetitū.

In primo non, quia menstrua sunt parua, quare non mittunt *Canon*.
tantos vapores ad stomachum, facientes appetitum corruptum.
Nam in aliis, quia etsi menstrua sunt multa, tamè quia foetus est
magnus, ideo accipit illa menstrua pro sui nutrimento.

Causa.

CAUSA adpetitus corrupti vt plurimum est, humor crassus,
frigidus, fluxus, vel fluidus, melancholicus, qui primò minoretur
cum calidis, & incisuiis, deinde digeratur.

Minoratium, & digestium.

Recipe Oxy mellis simplicis, mellis rosati colati, ana 3. ij. aliàs
vj. aquarum fœniculi, melissæ, betonicæ, ana 3. j. β. Misce, & hoc si
humor est crassus, non fluidus.

Deinde euacuetur sic:

Recipe Polypodii 3. j. Puluerisetur, & in vino bono, potenti, *Euacuatio*.
vel aliquo brodio bibatur.

Itemumat 3. β. hieræ picræ. Communiter per os exhibetur. *Hiera pio*

Idem faciunt pilulæ aloephāginæ, pilulæ stomachicæ, electua- *cra*.
rium elefcoph Meiuçi. Item aqua meissæ, & aqua thermarum: vt *Pilule*.
est aluminosa, sulphurea, habens aliquid falsedinis. *Euacuatio*.

Confortatio.

STOMACHVS etiam confortetur cum aromatico rosato,
descriptione Gabrielis, posita à Mesuco.

Therma.

- Confortantia.* Itē diacyminū, aliās diacinnamomū, diacydoniten, & ameos.
Auicenna. Inter omnia autem ponit Auicēna rutham, quæ valet in remouendo humorem corruptum.
- Appetitus rerum variarum non edulium.* Nota quòd aliqui appetunt lutum, & alias res non edules, & præsertim mulieres prægnantes (quem morbum picam appellāt) tunc Medici exhibent lutum puluerisatū eis, & dissolutū, præbēt ipsis in vino, sed admiscēt aliquid, quod est prouocans, vel incitans vomitum, vt est raphanismus, vel helleborismus.
- Vomitua.* Sed eiusmodi vomitua prægnantibus non sunt exhibenda, quia timendum de ipsis: sed exhibentur eis ipsæ res petitæ, licet non vomāt. non sint edules, sed cum aromaticis admittis.
- Aromata.*

Accidentium correctio.

- Gilbertus Anglicus.* CORRIGANTVR etiam accidentia, quorū primum est debilitas, & corruptio digestionis.
- Cap. pro prio.* Diætā sit facilis digestionis, quod ad cibū & potum pertinet. Omnes istæ passionēs curantur per cōfortationē digestionis, & malorum humorum rectificationem, & virtutis reductionē.

Additamenta propria.

Euacuatio.

- Vomitus.* EVACUETVR ergo per vomitum, per solutionem ventris,
- Secessus.* Et multoties iuuat, cum in tromissione verpi, id est, digiti medii, in gutture, vuulam œsophagi, vel epiglotti subagitādo, propriè verpi in guttur.
- Canon.* quando vomitus expellit rem cholericam, seu acetosā, aut felileam, amaram bilem. Nam licet acetosa iuuant à principio, tamē in processu destruunt, & potest etiam humor infectus aliqua mala qualitate, vt inquit Gentilis, & mouet ad expellendum.
- Canon.* Et similiter quādo cū multa materia exuberās in stomacho, mouet stomachū ad expellendū materias, & non ad trahendum.
- Haly Abbas.* Inquit Haly Abbas: Nō negligatur huiusmodi accidētis cura, & diligētia: Quia reliquere cibū, extenuat, debilitat, & dissoluit.
- Contrastofem, & bilem.* Curandus ergo cum odoramento ciborum iucundorum: vt pullis affatis in camino, id est, in furno: Quorū scissio, vel dispartitio fiat in conspectu, in facie, vel ad obtutum ægri. Et odoratu calidi panis, optimè compositi, & odoratu vini odoriferi, fragrantis, aromatici, & fructuum ponticorum, bene redolētium.
- Corporis frictio.* Et pinguedo succorū eorū, materia eorum crassa proiecta, corpus quoq; fricetur, ac ex odorifero, & iocundo oleo liniatur, & empl

& emplastretur os stomachi, cum amylo, & sandalis, & aqua pomorum, & cydoniorum. Et detur cibus ab eo, quem diligit, & veneratur. Et in se habeat rationem, id est, virtutem, & alimentum bonum, & qui gustu sit delectabilis. Et habeat omnia munda, & referta bonis odoribus, quæ delectant infirmum, & iuuant.

Si causa dependeat ab orificio stomachi: Auicenna inquit: Si fuerit causa debilitas stomachi oris: curetur cõplexio mala, quæ facit debilitatem, cum eo, quod sibi conuenit.

Si fuerit calida, (quæ ut plurimum est in febre) dentur medicina acetosæ.

Detur confectio de Persicis, de malis acetosis, & de cydoniis. Et intingatur caro, vel panis in succo agrestæ, succo cydoniorum, vel arantiorum, & succo de acetositate citri. Et inungatur os stomachi, cum vnguento factò ex oleo cydoniorum, & rosato, & cum puluere florum rosarum, labruscæ, coriandrorum, & coralliorum, cum modico aceti, & cera pauca confectò.

In mala cõplexione, factis purgationibus, fiat tale electuariũ: Recipe Coriandrorum maturatorum, carniũ, & succi pomorum redolentium, maturorum, succi cydoniorum ana ʒ.ij. lactis seminum melonũ, citrulli, anguriæ, cucurbitæ, bene mundatorum, & distemperatorum cum aqua rosata, & cichoreæ, ana dra. ij. & fiat lac. Et cum saccharo optimo, & cum syrupo rosato, fiat electuarium.

Aliud stomachicum.

Recipe Carniũ Persicorum, bene mundatorum, & succi eorum ana vnc. iij. succi cydoniorum, & succi pomorum redolentium, & carniũ eorum, ana ʒ.ij. aquæ rosarum, ʒ. j. ʒ. Misce, & incorporentur, & cum syrupo rosato, bulliant vsq; ad spissitudinem, & fiat electuarium.

Fiat fomentatio circa stomachum. Recipe, Succi cydoniorum lb. ʒ. in quo bulliant grana myrti, sumachium, labrusca, & rosa, ana M. semis, absynthii, corallii, sandali, macis, drach. j. aquæ rosatæ libra vna. Deinde accipiat panis, vel spongia, infusi in isto succo, calidè adplicetur stomacho. Et potest etiam addi vinum stypticum.

Inunctio ad idem.

Recipe, Olei cydoniorum, myrtini, rosacei, ana ʒ. ʒ. olei mastichini, de spica, ana ʒ. ij. Item pulueris coralliorum rubeorum, pulueris rosarum, pulueris sandalorum, ana ʒ. ij. caryophyllorum, ligni aloes, ana ʒ. ij. Fiat inunctio.

Si non

Electuariū Sinon fuerit mala complexio frigida, factis purgationibus, detur hoc electuarium: Recipe, Corticum citri interioris, cinnamomi electi, zingiberis, macis, caryophyllorum ana, &c. zuchari optimi q.β. De quo accipiatur ante cibum per horam, drach.j. vel duæ vsque ad tres.

Item fiat talis syrupus.

Syrupus stomachalis. Recipe, Aquæ absinthii, méthæ, melissæ, ana, &c. Et cum zucchero optimo, fiat syrupus, & acetosetur cum aqua acetosæ, vel agrestæ, & aromatisetur cum cinnamomo, & ligno aloes, & assuatur omni mane.

Item fiat fomentatio ad stomachum.

Fomentum stomachale. Recipe, Cinnamomi electi, calami aromatici, galangæ, mastiches, ana 3.ij. caryophyllorum, ligni aloes ana 3.j. macis 3.j.β. nucis moschatæ, coralliorum, ana 3.j. absinthii, menthæ, rosarum, labruscæ, ana M.β. Bulliant omnia in posca, vino tamen excedente, & fiat decoctio, pro fomentatione stomachi, cum spongia, & reiteretur.

Vnguētum stomachicū Post fomentationem fiat inunctio: Recipe, Olei mastichini, spicati, menthacei, ana 3.vj. olei absinthitis, rosati, cinnamomi, ana 3.β. pulueris spicæ, ligni aloes, caryophyllorum, mastiches, aliàs macis, ana 3.ij. coralliorum rubeorum, tenuiter tritorum drach.j. Fiat vnguētum cum pauca cera, & pauco aceto rosaceo, quod calidè stomacho superponatur.

Auicenna in 23. tertii, de febribus: Quandoq; redit adpetitus, cum mica panis, abluta cum aqua frigida, & aspersa cum aceto, & vino granatorum.

Odoramenta. Inquit idem, Oportet aut adhibeas odores bonos, exuscitantes, & expergeficientes adpetitum: Sicut est odor saluæ infusæ in

Gelatina. aqua, & aceto. Et habeat aliquid de aceto gelatinæ gallinarum, vel piscium, & acetum, in quo sit cocta caro hœdina, & similia.

Caro hœdina. Et ponatur super stomachum istud emplastrum factum ex fiutibus acetosis, vt sunt cydonia, poma acetosa, & sit in eis absinthium, & aloes, & fiat inunctio ex oleis bonis.

Adpetitus prostratus propter vermes. Si causæ fuerint vermes, Recipe, Coralliorum rubeorum, farinæ lupinorum, nigellæ, cornu cerui combusti ana 3.j. Ponantur in 3.ij. olei violati. Et hoc totū ponatur in malo Punico cōcauato, & ponatur in cineribus calidis, & bulliant, deinde exprimatur

Emplastrū pro vermibus vētrīs. bene, & inungatur stomachus: & cortex ipsorum superponatur. Emplastrum contra vermes ventris.

Recipe, Aloes succotrini, dictami, gentianæ, sementinæ, seminis

nis portulacæ, fellis thauri, ana 3. j. scammonæ scrup. j. Omnia cum butyro incorporentur: & ex hac mistura impleatur testa nucis, & adplicetur vmbilico, & alligetur: Interficit vermes, & facit secessum, & est mirabile.

DE ADPETITV CA-

nino. Cap. XXXIII.

Adpetitus caninus.

Definitio.

ADPETITVS caninus, qui valde intensus, & res inconsueta humanæ speciei, & pluris quàm possit digeri, quæ tamen non satiatur nutrimento. *Definitio.*

Alia definitio.

Φάδινα, est immanis comedendi adpetitus, quo laborarunt Prutheni, anno Domini M.D.XXV. qui febri correpti, octies cibum postularunt singulis diebus, & ne sic quidè poterat exaturari. *Prutheni.*

Hic morbus est potius pœnalis, quàm naturalis.

Canon.

Alia Gordonii definitio.

Caninus adpetitus, est intensus, & irrationabilis, & insatiabilis, & quantò plus comedit, tantò magis appetit. Et dicitur caninus: quia sicut canis satiatur nunquam, imò reuertitur ad vomitum: ita qui hanc patitur passionem, nunquam potest satiari. *Etymologia.*

Cura.

PRIMO remoueantur causæ, & vigilæ superfluxæ: Quare inducatur somnus, non tamen profundus, & longus, sed brevis, & pluribus vicibus. *Cura. Vigilæ. Somnus.*

Habens hunc adpetitum, sit rationi subiectus, non adpetitui: Vnde abstineat tempore famis. *Abstinentia.*

Apposititiæ medelæ.

Si sit à phlegmate acetoso, purgetur cū hiera Galenica. Post purgationes bibat vinum purū, calefactum, & dulce, iuxta Hippocratem: Potus indigentiam soluit. Et per potum intelligit vinum dulce. *Phlegma. Purgatio. Hippocrates.*

Dentur pingua, calida, maximè vinctuosa, & cum oleo, & vitello oui assati post cibum. Et infundatur lana in oleo lauri, no, vel mastichino, in quo decoquantur cydonia, & adplicentur stomacho. *Vinum. Pingua. Olea. Butyrum.*

Da butyrum in quantitate, & cum brodio pingui, cum cinna- *Aromata.*
momo,

momo, caryophyllis, & croco, à proprietate deicit adpetitum.
Et ita, quando à materia acetosa.

Canon. Si autem fiat talis appetitus à calore resolvente humidum, &
Cura. vt plurimum in febre. Da amygdalas cum zuccharo, & pane. Da
Panis. panem azymum, seu opyrum, & brodia vnctuosa, in frigidatiua,
Brodia. cum Ponticis, vt puta, cum cydoniis, sumachio: obmissis acribus,
Frigida. & agresta, & cum oleo myrtino, & aceto. Et sumat aquam frigi-
Oleum. dam paulatim. Odolet panem acetosum, & gallam assatam,
Aqua. aspersa aqua rosata, & agresta.

Odoramen Item ponantur rosæ, & panis assatus, & absynthium, coqua-
ta. tur in aceto, & intingatur pannus lineus, vel spongia, & ponatur
Adplicamē super stomachum.

ta. Brodia sint caponum iuuenum, & gallinarum: in quibus bul-
Brodia. liant sumachium, semen lactucæ, melonis, & papaueris, cum san-
Semina. dalis aromatizetur, & croco.

Haly Ab- Haly Abbas de dolore stomachi: Fiat panis ex pasta, malassata
bas. cum aceto, & cum aqua, in qua cocta sint sumachiū, grana myr-
Adplicamē ti, semina frigida, vt semen portulacæ. Et hoc potest fieri panis,
tm. postea amplexari circa stomachum. Item spongia, vel lana in-
fusa in oleo myrtino, vel rosato, est conueniens.

DE BOLISMO. Cap. xxxv.

Definitio.

Bolismus **B**OLISMVS, est adpetitus intensus, & cum incipit, desinit. Et
quid? accidit frequenter itinerantibus per loca niuosa, frigida.

Causæ.

CAVSÆ sunt: Inanitio corporis, repletio stomachi nauseatiua, & debilitas stomachi, & frigus.

Cura.

Odoramen **SVSCITETVR**, & extrema pungatur, & quodam modo cum
ta. paruis virgis suauiter flagelletur. Deinde odolet aromatica.
Et sunt ista: Ambra, styrax, calamita, ladanum, lignum aloes, moschus, caryophylli, nux moschata. Et assetur pullus, & lardetur
Vinum mu cum caryophyllis, aspergatur aqua rosata moschata, odolet, &
scatellinū. comedat. Et hæc in calida causa. Utatur vino muscatellino,
Rosa. aut alio odorifero. Sed in frigida causa utatur his: Rosa, viola,
Viola. nymphæa, coriandrum præparatum, sandala, camphora, &c.

Addi

Additiones propriæ.

Definitio.

BOLISMVS est adpetitus intensus, membrorum, cum debilitate, & deiectione adpetitus, aliàs stomachi, & maximè oris. *Bolismus quid?*

Causæ.

LICET bolismus plures habeat causas, vt patet in tredecima tertii, tamen secundum plurimum febribus accidit. Et caliditate exiccante, & resolvente membrum, in febre longa, aut acuta, vnde ipsa membra adpetunt refici: & ideo quærunut nutrimentũ. Et hæc caliditas præternaturalis destruit virtutem stomachi adpetitiuam, & animalem. Et quia vt plurimum hæc mala complexio, destruens adpetitũ animalem stomachi, est propter communiatem à cerebro: cum embrocis in frigidantibus, & humectantibus succurrendum. Nam inquit princeps Auicenna: Plurimum bolismi eorũ est, propter causam coniunctam (aliàs communicatam) neruis, qui à cerebro veniunt, dantes sensum ori stomachi, cum sit os stomachi, corpus induratum, plus quàm oportet, ab illa caliditate, & siccitate, qui & amplius induratur præter naturam, cum vltimatur sensus in eo, id est, non potest bene percipere cum bonitate sensus. *Embrocæ frigida. Auicenna.*

Cura.

INQVIT idem: Curetur cum odoramentis bonis. Et in hac causa conuenit lutum sigillatum, lutum Armenum, infusum in aceto, & odoratum. *Odoramenta*

Odorentur cibaria odorifera, frigida, & panem calidum, in aqua rosata infusum. Et carnes assatas, asperas, agrestas, & sandalos, in aqua rosata, cum pauco vino, odorifero conuenit. *Cibaria. Panis. Carnes.*

Odoramenta frigida cordialia.

Recipe, Aquæ rosatæ lb.β. aquæ nenupharis, buglossæ, ana vnc. iij. sandalorum omniũ 3.j. violarum 3.j. cinnamomi, caryo phyllorum ana ʒ.β. moschi gran. ij. ex eo facies aspergatur, nares, & frons, vel fiat epithema. *Ebithema frigidum. Confortatiuum.*

Item ex vino granatorũ, & cydoniorum, in pauca quantitate, & cum aqua rosata, & iulepo rosato, fiat Iulep. Et aromatizetur cum zuccharo, cum modico ligni aloes, sandalis, & coralliis. *Iulep ad idem.*

Si placuerit ei sit vinum granatorum, vel cydoniorum, cum Iulepo rosato, vel violato. *Vinum granatorum.*

Ciba

Cibaria sint subtilis substantiæ, & boni nutrimenti, conditi cum agreſta, & vino cydoniorum.

Embrocatio capitalis.

Recipe, Florum violarum, nenupharis, roſarum, ſeminis lactucæ, papaueris albi, foliorū ſalicis, ſlorum anethi, ana q.v. &c.

Embrocatio capitis. Bulliant in aqua, & fiat embrocatio ad caput. Vngatur ſtomachus cum oleo roſato, & de cydoniis & myrto, in quibus bulliant maſtiche & roſæ.

Inunctorio ſtomachi.

Fomentatio ad idem.

Fomentum ad idem. Recipe, Myrti, roſarum, labruſcæ, ſumachii, violarum, cinnamomi, maſtiches, ana parum. Bulliant in aqua roſarū, cum pauco vino, & fiat fomentatio ad ſtomachum.

Friclio. Si autem eſſet propter ſtuporem in ore ſtomachi, ſiant fricationes ſupra ſtomachum, & ligaturæ extremorum, & adplicentur odoramenta calida. Et fomentetur cum decoctione maſtiches, caryophyllorum, cinnamomi, calami aromatici, nucis moſchatae, macis, ſumachii, roſarum, ad exigentiam. Bulliant in vino, & aqua, & fomentetur ſtomachus. Et inungatur cum oleis ſequentibus. Cum oleo maſtichino, ſpicato, abſynthite, & roſaceo.

Ligatura. Si à virtutis debilitate, reſocillatur virtus cum vino bono maluatico, & cum pullo deſtillato, cum aqua carnis: Aromatizetur cum ligno aloes, & cinnamomo, &c.

Inunctorio.

Confortatiuum.

Aromata.

Hepatis debilitas.

DE HEPATIS DEBI-

litate. Cap. xxxvi.

Definitio.

DEBILITAS fit in hepate, propter aliquid malitiæ complexionis, quæ vincit aut in ſubſtantia eius, aut in instrumentis ſuis, aut in materiis retentis in instrumentis ſuis.

Cura.

Cura cauſe frigida.

CURA debilitatis hepatis, in cauſa frigida.

Miſtura.

Recipe, Diagalangæ, diacalamenti, ana vnc.j. Detur drach.j. ante cibum.

Syrupus conueniens.

Recipe, Syrupi de abſynthio duo vel tria cochlearia, ſine aqua ſumat duo vel tria cochlearia.

Tro

Trochisci.

Recipe, Trochiscorum de ligno aloes, trochiscorum de rheo-barbaro, ana ʒ.β. aliàs 3.β. Fiant pilulæ ex his puluerifatis, cum *Pilula.* syrupo de absynthio, & dentur vij. vel v. antecibum, per tres ho-ras, cum modico syrupo de eupatorio.

Fomentatio ad idem.

Recipe, Absynthii, marrubii, ana M.j. aliàs j.β. spicæ drach. j. *Fomentum.* casia lignæ, cinnamomi, ana drach.β. Bulliant in β. q. vini albi, (aliàs aquæ) odoriferi, ad consumptionem tertiæ partis. Infundantur petiæ lineæ subtiles, aut sponsia, & expressa ponatur super hepar.

Exiccato loco, inungatur sequenti vnguento: Recipe, olei spica- *Vnctio.* ti, absynthitis, mastichini, ana ʒ.β. cinnamomi electi, ligni aloes, ana 3.β. spicæ ʒ. j. ceræ q.β. fiat vnguentum.

In causa calida.

Recipe, Trium sandalorum, diarhodonis abbatis ana vnciâ j. *Cura causa*

Iulep ad idem.

Recipe, Syrupi acetosi, diarhodonis Abbatis, ana ʒ. ij. vel iij. *Iulep.* *sa frigida.*
Dentur cochlearia duo.

Trochisci ad idem.

Recipe, Trochiscorum de berberis, trochiscorum de sandalis ana drach.β. Puluerisentur, & cum syrupo de endiuia fiant trochisci.

Obseruatio.

Nota de trochiscis, quòd possunt dari in forma pilularū, vel *Canon.* pulueris. Si in pilulis dentur, & conficiantur cum aliquo syrupo *Pilula.* adproprio, respiciente hepar. Si in forma pulueris, cum aliquo liquore, vel iulepo, itidem hepar respiciète: Recipe, Syrupi de *Puluis.* endiuia, de portulaca, ana ʒ. v. aliàs β. rosarum rubearū M. ij. ab- *Cura.* synthii M. j. sandalorum alborum, & rubeorum ana 3. j. Con-tundantur, & bulliant in β. q. aquæ fontanæ, ad consumptionem tertiæ partis. Exiccato loco fiat inunctio talis.

Inunctio ad idem.

Recipe, Olei rosarum ʒ. j. olei violarum ʒ.β. sandali rubei, & *Vnctio.* albi, spodii, ana drach. j. spicæ scrup. j. Fiat linimentum.

Epithema ad idem.

Recipe, Aquarum endiuia, rosarum, hepaticæ, ana ʒ. j. sandali albi, & rubei, spodii ana 3.β. aliàs j. spicæ scrup. j. Puluerisentur, & fiat epithema. Cui adde aceti vnc.β.

Bauerius, Inquit Bauerius (aliàs Guainerius) in consilio quodam, duarum, triumve quartanarum, folio 31. Remoueat mala crassis calida, & sicca hepatis: & confortetur hepar.

Potus pro hepaticis.

Auicenna. Recipe, Limacias in dumetis repertas, & elixentur cum endiuia, & de eo accipiantur vnc. iiii. β. & aromatizetur cum puluere hepatis lupini, & calidum stomacho ieiuno administretur. Iste potus multum confert in hoc casu, vt adparet ex simplicibus ipsum ingredientibus, & ab his quæ dicuntur ab Auicenna xiiij. tertii, cap. j. de hepatis conferentibus.

Limacia. Quod si potest limacias comedere, & eas digerere, laudarem.
Endiuia. Et similiter laudo endiuia vsum. Istum potum calidum similiter sumat ante cibum per quatuor horas. Præcedente tamen cibi assumpti digestionem, & eo totaliter vt incipiat per duos dies post solutium, & ipsum continuet per octo vel decem dies. Vel sumat confectionem, quæ sic fit:

Confectio.

Dosis. Recipe, Trochiscorum de absinthio, descriptione Mesuei 3. j. spodii drach. β. gemmarum, margaritarum, electuarii de gemmis, sine speciebus, ana drach. iij. specierum triasandalorum sine camphora, descriptione Mesuei, specierum diarhodonis Abbatis ana drach. j. β. sacchari finissimi lib. j. β. aquæ endiuia partes duas, aquæ hepaticæ partem vnam, de amibabus q. β. & fiat confectio solida, in morsellis: quorum quilibet sit drach. iij. De hac confectione remissæ caliditatis hepatis, & stomachi confortatiua, si non fuerit ex febre, quæ prohibeat, sumat vnum morsellum, per tres horas ante prandium, diebus alternis. Et quando sumit istam, non sumat potum dictum.

Idem alibi.

Idem in alio consilio fol. 45.

Cōsyratio. Confortetur hepar cum rebus à proprietate valentibus, sicut
Hepar lupinum. sunt limaciæ, species endiuia, & propriè amara, quæ ad rubedinem declinant, hepar adip. id est lupi, auellana torrefacta, vsus ranarum. Et hoc autoritate Auicennæ.
Auellana.
Auicenna.

Annexa pharmaca.

Confortatiua. HEPATIS debilitati medentur sequentia, scilicet: Rosata nouella, & peculiariter diacostum. Item diatriasandalon, aurea Alexandrina, diacorus, dialacca, diacurcuma. Et ieiunè maxime fumantur.

Syrup

Syrupus pro hepaticis optimus in
causa calida.

Recipe, Sandalorum omnium ana vnciā j. florum violarum, *Syrupus in*
 nenupharis, rasuræ eboris, ana vnc. ij. spicæ vnc. β. squinanti tan- *causa calida.*
 tundem, sacchari libras iiij. Fiat syrupus arte.

Epithema pro confortatione hepatis.

Recipe, Pulueris sandali rubei drach. ij. spodii subtiliter pulue *Epithema*
 risati drach. β. vel scrup. ij. Aquæ endiuic q. β. Fiat epithema, quod *super he-*
 cum panno lineo, in eo humectato, adplicetur regioni hepatis *par.*
 pluribus vicibus.

Potus ad hepar.

Infusio rhæobarbarici electi, in aqua centaurii, æque valet *Potus.*
 hepaticis.

Puluis ad idem.

Hepatis debilitati confert maximè puluis hepatis adip, id *Puluis.*
 est lupi.

Vel fiat talis tragea: Recipe, Pulueris hepatis lupini drach. iiij. *Tragea.*
 pulueris hepaticæ herbæ scrup. iiij. specierum diatriasandali ʒ. β.
 Misce, fiat tragea.

Commendatur à multis crebrior vsus pistationum. Item po- *Pistatio.*
 tus vini de pastinaca. Item aqua fumiterræ, in qua sit macerata *Vinum de*
 Rhapontica. *pastinaca.*

Purgentur hepatici cum apozemate foliorum senæ, agarici, *Potus laxa-*
 & zingiberis, additis passulis. *tivus.*

Vel cum isto bolo, seu syrupo.

Recipe, Diaprunis solutivi ʒ. iiij. hieræ picæ Galeni ʒ. iiij. ele- *Bolus, vel*
 ctuarii Indi, de succo rosarum ana ʒ. j. Misce, fiat bolus cum sac. *syrupus la-*
 charo. Vel dissoluatur in aquis nasturtii, chamomillæ, endiuicæ, *xatium.*
 scariolæ, cichorii, saluiæ vtriuslibet ana q. β. Misce, fiat potus.

DE OPPILATIONE HE-
patis, Cap. xxxvii. Definitio.

OPPILATIO hepatis, est cōstrictio, seu coarctio, seu clausio *Hepatis op-*
 venarum, quæ sunt in hepate, seu pororum, & foraminum, *pilatio*
 quæ sunt in substantia eius. *quid?*

Causæ, & cura.

OPPILATIO hepatis si est à repletionē sanguinis, cum cōmu-
 nitate totius, fiat phlebotomia venæ communis, siue iecorariæ.

Digestio.

- Digestiũ.** Si est materia phlegmatica, crassa, detur tale digestiũ: Recipe, Oxymellis simplicis, syrupi bysantini, ana drach. vj. aquarum absynthii, capillorum Veneris, cuscute ana vnc. j. Misce.
- Canon.** Vbi autem cum mala oppilatione, esset mala complexio calida, tunc pro digestionẽ conuenit syrupus acetosus, & diarrhodon.
- Syrupus.** Similiter syrupus de bysantiis, cum aquis dictis.

Euacuatio.

FACTA digestionẽ detur hæc medicina euacuatiua phlegmatis crassi, & deoppilans venas: Valet etiam si adest mala complexio calida, in forma potabili.

- Potus solutus.** Recipe, Florum boraginis, buglosse, capillorum Veneris, ana M. j. passularum enucleatarum, liquiritiæ rasæ, ana ꝑ. ꝑ. sebesten numero viij. iuiubarum numero x. radicum petroselinĩ, sceniculi, apii, ana drach. j. Bulliant in ꝑ. q. aquæ, ad consumptionem medietatis, deinde coletur, & de colatura recipe q. ꝑ. ad dissoluendũ, Diacatholiconis 3. v. diaphœniconis 3. ij. agarici optimi, & electi scrup. iij. salis gemmei, zingiberis ana gran. iij. aliàs iij. electuarii succi rosarum drac. ꝑ. (aliàs vnc. ꝑ.) Agaricus cum sale gemmeo, & zingibere infundantur in oxymelle simplici q. ꝑ. pro sui imbibitione: Deinde fiat expressio fortis, & cum reliquis dissoluatur, & fiat potus. Et detur postea lauatiũ, ex aqua cicerum, & saccharo paratum.
- Lauatiũ.**

In forma pilularum.

- Pilula.** Recipe, Pilularum aggregatarum, de rhæobarbato Mesuei, agarici trochiscati, ana scrup. j. diagridii gran. ij. vel iij. Reficiantur septem cum syrupo bysantino.

Confortatio, & deoppilatio.

- Electuariũ confortatiũ.** **ELECTVARIVM** hepatis confortatiũ, & deoppilatiũ. Recipe. Diarrhodonis Abbatis, aromatici rosati, ana vnc. j. Diacacæ 3. ꝑ. Misce cum syrupo Byantino, & reficiatur. De quo sumat mane ante cibum, per tres horas, ad quantitatem castanæ.
- Oppilatiũ.**

Pilulæ ad idem.

Recipe, Trochiscorum de eupatorio, trochiscorum de absinthio, trochiscorum de rosis, ana scrup. j. Puluerisentur subtiliter, &

& cum syrupo Byfantino, reformatur pilulæ septem. Quæ mane exhibeantur, ante cibum, per horam, & immediatè his assumptis, detur sequens potio.

Potio.

Recipe, Syrupi Byfantini vnciâ j. aquæ fœniculi, absynthii ana Potio.
vnciam j.ß. Misce, & exhibeatur.

Epithema.

Recipe, Absynthii, eupatorii, capillorum Veneris, cyperî, ana M.ß. ciunamomi electi, casia lignæ, ana drach. j. aliàs j.ß. spicæ scrup.ß. aliàs drach. j. Contundantur, & bulliant in lib. j. vini odoriferi, aliquantulum pontici, & nigri, vsq; ad consumptionem tertiæ partis. Deinde accipiantur petiæ linæ, & infundantur, quæ expressæ ponantur super hepar. Deinde fiat vnctio talis.

Vnctio.

Recipe, Olei spicati, absynthitis ana drach. v. ciunamomi electi, casia lignæ ana drach. j. spicæ scrup.ß. Pulueriscentur, & cum modico ceræ fiat vnctio.

In mala complexionē, fiat talis fomentatio, vel epithema:

Mala complexio.

Recipe, Foliorum absynthii, endiuæ, lupulorum, ana M. j. san dalorum alborum, & rubeorum, ana drac. j. Bulliant in ß. q. aquæ rosaceæ, ad consumptionem tertiæ partis.

Fomentum, vel epithema.

Vnctio ad idem.

Recipe, Olei rosacei, chamæmelini, ana drach. vj. ceræ parum: Et fiat vnctio.

Linimentum ad idem.

Vngatur pectus manè, & serò, cum ista inunctione:

Recipe, Olei amygdalini amari, lini albi, cæsi pi humidæ, ana drach. ij. Misce pro linimento.

Additamenta propria.

PRIMO digeratur materia cum syrupo cichorite. Recipe, Syrupus cichoridis domæsticæ, & sylvestris, cichorii, ana M. ij. rostri porci Endiuæ domestice, & sylvestris, cichorii, ana M. ij. hordei 3. ij. liquiritiæ rafæ, alkakengi, capillorum Veneris, cuscute, pollinis, vel polytrichi, adianthos, ana 3. vj. Decoquantur in aqua sufficienti, coletur, & fiat syrupus, cum zucarato acetoso: in quo ad omnem libram eius ponantur rhæobarbari electi 3. iij. spicæ scrup. iij. contritorum, & ligata in petia rara, donec fuerit perfectè decoctus syrupus. Dosis est 3. ij. cum 3. iij. vel iij. aque emulsionis seminum communium frigidiorum maiorum. Est expertus syrupus in apostemate, & oppilatione hepatis. Ego vtor syrupo de hepatica

peculiariter, aduersus obstructions viscerum.

Syrupus de hepatica, ad idem. Recipe Hepaticæ M. j. lenticulæ aquaticæ tantundem, florum cucurbitæ, rosarum, violarum ana ℥. j. cimarum schœnuanthos drach. j. sacchari taberzeth, libram j. Irroretur cum succi Punicei triente: & aromatizetur cum sandali, & spodii ana drach. j. & fiat syrupus arte.

Secundò euacuetur cum subsequenti mistura theriacali Varrigianiana experta.

*Mistura the-
riacalis so-
lutius, Va-
rigniana* Recipe Succisynthii, marrubii, stœchados, mastiches, rheo-
barbari, chamædryos, chamæpityos, ana drac. xij. hyssopi aureos
lutius, Va= vj. agarici, ad pondus omnium. Puluerisentur, & reficiantur cum
rigniana melle, & detur secundû virtutem, à drach. ij. vsq; ad v. cum aqua
calida decoctionis stœchadis.

Tertiò liniatur regio hepatis, cum vnctione ista.

*Vnctio pro
hepate op=
pilato.* Recipe Olei behenini, metopii, de nucleis Persicorum ana ℥. j.
vnguenti mollitiui communis vnc. j. ceræ q. β. Fiat linimentum
molle &c. aquæ destillatæ oppilationum hepatis aperitiuæ, sunt
Aqua destil-
lata hepæ-
tis de oppi-
latiua. videlicet: Aqua cuscutæ, taraxaconis, eupatorii, calamenti, cum
antidoto diachidno datæ.

*Decoctio ad
idem.* Item bibat aquam decoctionis anisi, marathri, cubearum, ca-
ricarum, passularum, saturiæ, hyssopi, calamenti, saluiæ siccæ,
pampinellæ, enulæ. Recipiendo de singulis exiguum, bulliat ad
excoctionem tertiæ partis. colatû edulcetur cum syrupo Byzan-
tino, vel secaniabin de radicibus.

DE APOSTEMATE HEPATIS, Cap. xxxviii. Definitio.

*Apostema
hepatis
quid.*

APOSTEMA dicitur fieri in hepate, quando materia per se, & primò colligitur in ipso.

Excitatur quando materia de membro alio ad hepar delegatur, siue sit per medium crisis, siue sine crisi.

*Apostema.
Exitura.
Hulcus.*

Hulcus verò dicitur, cùm apostema conuersum est in saniem, & post hoc rumpitur.

Fit igitur apostema per congestionem: exitura per delegationem: hulcus verò per rupturam.

Causæ.

*Causæ duæ
plures.* CAUSAE sunt duplices: Extrinsecæ, & Intrinsecæ. Extrinsecæ, vt casus, conuassatio, & similia.

Interiores,

Interiores, vt crapula, indigestio stomachi, debilitas virtutis *Extrinfeca*, digestiua hepatis, aggregatio humorū in hepate, malitia mundi *causa*.
 ficationis à chylis fellis, plenius, renuni, & intestinorum &c. *Intrinfeca*.

Aphorismi.

1 HEPATIS inflammationē patienti, singultus aduenit. Aphor. 18. lib. 5.

2 Vesica discissa, aut cerebro, aut corde, aut septo transuerso, aut aliquo ex tenuioribus intestinis, aut ventriculo, aut iocino-
 re, lethale est. Aphor. 18. lib. 6.

3 Quorum hepar suppuratum aduritur, si pus purum fluxerit, & album, euadunt. In tunica enim his pus cōtinetur. Si verò qualis amurca fluat, pereunt. Aphor. 46. lib. 7.

Cura.

ET SI apostema hepatis ab aliis humoribus fieri potest, ta- *Cura*.
 men sæpius est sanguineum. Vnde in euacuatione talis competit *Apostema*
 phlebotomia in principio, nisi aliquid obftet, vt ætas pueritiæ, & sanguineū.
 senii, paucitas sanguinis, debilitas virtutis, vel alii humores. *Causa phle*

Fiat igitur de vena communi, magna stante replezione. Dein- *botomiam*
 de de basilica, opposita sinistra. Sed quia corpus rarò repletū est *prohibētes*.
 maxima replezione, ideò cōmuniter fit de basilica dextra, in ma- *Iecoraria*.
 gna quantitate, nisi adsit virtutis debilitas. Tuuc enim debet par- *Basilica*.
 tiri. Quod si non potest fieri de basilica, fiat de cephalica. *Cephalica*.

Quod si apostema fuerit propter retentionem sanguinis hæ- *Apostema*
 morrhoidalis, vel menstrualis, fiat de saphena, deinde sequenti *ex retentio*
 die de basilica, deinde de saluatella. Si autem sit apostema cho- *ne sangui-*
 lericum, fiat primò lenitio ventris cum clytteri, vellenitio per *nis menstrui*
 os materiā minorante: deinde minoratio: postea digestio: dein- *Chæmore-*
 de euacuatio. Deinde pro secunda intentione fiat diuersio, quæ *rroidalis*.
 fit vt superius dictum est. Et hoc pro causa antecedente. *Apostema*

Nota quòd superius loco phlebotomiæ vt possumus sangui- *cholericum*
 fugis, vel ventosis, cum scarificatione in natibus: Ha- nanq; vicem *Diuersio*.
 gerunt venæ sectionis, siue phlebotomiæ venæ communis, & ni- *Sanguisuga*
 græ (aliàs magnæ.) *Causa com-*

Regimen circa causam coniunctam.

Primò fiat repercussio in principio, &c. vt in aliis apostema- *Repercussio*
 tibus. *Epithema*

In calido itaq; apostemate in principio fiat tale repercussiuū *repercussio*
 epithema: Recipe Aquæ rosarum, endiuizana vnc. vj. rosarum *um.*

rubearum, spodii, sandalorū albi, & rubei ana 3. j. Puluerisuntur, & cum aquis misce, & fiat epithema ad hepar, cum pannu lineo, quæ petia exprimatur fortiter, & in manu teneatur, quousq; tepesciat: & hoc fiat ter, vel quater.

*Vnguentū
ad idem.*

Deinde ad idem fiat hæc inunctio: Recipe Olei rosarum 3. ij. nenupharis 3. j. aliàs drach. β. rosarum rubearum, sandali albi & rubei, spodii ana drach. β. spicæ scrup. β. Quæ apponitur pro confortatione. Puluerisuntur, & cum exiguo ceræ, fiat vnctio secundum artem.

Emplastrum, siue linimentum ad idem.

*Emplastrū
seu linimen-
tum ad idē.*

Recipe Mala cydonia num. iiij. vel v. Quæ decoquantur in aqua rosacea, & aceto, simul ad perfectam decoctionē, ita quod aqua rosarum sit tripla ad acetum, & quando est perfectè decocta, accipiatur pulpæ libra vna. Cui adde, sandali albi, & rubei, rosarum rubearum, spodii ana 3. ij. olei rosacei q. β. ad impingundum, quod super petiam extendatur, & adplicetur.

*Apostema
phlegmaticū.*

In apostemate phlegmatico, Repercussium in principio, Adplicamentum.

*Adplicamē-
tum reper-
cussium.*

Recipe Corticum thuris, mastiches ana drach. j. foliorum cupressi, & nucum eius, absynthii, rosarum, ana M. β. Bulliant in aqua absynthii, & rosarum, ita quod aqua rosarum sit subdupla ad aquam absynthii, in β. q. ad consumptionē tertiæ partis, deinde imponantur petiæ, &c.

Aliud ad idem.

*Adplicamē-
tum.*

Recipe Olei rosacei, absynthitis, mastichini, anethini, ana vnc. j. β. Misce, & infundantur petiæ lineæ.

Linimentum ad idem.

Recipe Olei rosarum rubearum, mastichini, absynthitis, ana vnc. β. gallarum, cupressi, mastiches, rosarum rubearum, ana 3. β. Puluerisuntur, & sine cera misce cum dictis oleis, & fiat linimentum arte.

*Apostema
melanchol.*

In melancholici apostematis principio, conferunt eadem re-percussiva, quæ in phlegmatici principio, &c.

*Apostema
calidum.*

In augmento apostematis calidi, fiat hoc epithema suprā, in principio positum. Cui adde, chamomillæ, meliloti, anethi ana 3. β. addendo aquis reliquis, aquam chamomillæ.

Ad idem inunctio.

*Vnctio ad
idem.*

Recipe Olei rosacei 3. ij. olei chamæmelini vnc. j. sandali albi, & rubei, spodii, ana drac. β. pinguedinis anatis, gallinæ, ana drac. β. aliàs vnc. β. Puluerisanda puluerisuntur, & cum exiguo ceræ fiat

fiat vnctio, ita procedendo quòd ad medium status semper plus addamus de resolutiuis. Vnde possumus addere mucilaginis fœ- *Resolutiua.*
nigræci, seminis lini, althææ, procedendo ad statum.

In apostemate autem puro calido, & erysypelate, cum talibus *Apostema*
ita resolutiuis non possumus procedere. *purum, & erysypelata.*

Ad idem possumus facere emplastrum dictum. Et vbi poni- *Canon.*
mus aquam rosaceam cum aceto, addamus aquam chamomillæ. Et vbi impingnamus cum oleo rosato solo, impinguemus cum oleo rosato, & amygdalino dulci, vel anethino.

Siautem apostema fuerit phlegmaticum, fiat hoc epithema. *Apostema*
Recipe Chamomillæ, absynthii, meliloti, foliorum cupressi, *phlegmaticum.*
ana M.ß. mastiches, corticum thuris, ana drach.ß. aliàs j. Bulliant *cum.*
in ß. q. aquæ absynthii, & chamomillæ, ad consumptionem tertię *Epithema.*
partis. Deinde colentur, & in colatura ponantur petiæ, &c.

Linimentum ad idem.

Recipe Olei chamæmelini, absynthitis ana vnc. j. aliàs ana ob-
mittitur. Olei rosarum vnc.ß. mucilaginis seminis lini, fœnigræ-
ci, althææ, ana vnc. ij. aliàs vnc. j.ß. mastiches, spicæ, ana drach. j.
ceræ parum, & fiat &c. Istis potest addi succus eupatorii, & est
conueniens in resoluendo, & cõfortando hepar, cum aliis. Alius *Alius textus.*
textus sic habet: Obmittitur cera, & succus eupatorii. Et scribi-
tur statim post spicæ, ana drach. j. sic. Bulliant omnia præter fari-
nas, in ß. q. aquæ, ad consumptionem medietatis, deinde pisten-
tur in mortario, & in (aliàs ex) dicta decoctione, & oleo sesami-
no, chamæmelino, & rosaceo q.ß. ad impinguandû, fiat linimen-
tum, quod extensum super petia adplicetur.

Emplastrum ad idem.

Recipe Chamomillæ, meliloti, anethi, absynthii, ana M. j. fari-
næ seminis lini, fœnigræci, hordei, ana vnc. ij. mastiches, spicæ,
ana drach. j. Bulliant omnia præter farinas, in ß. q. aquæ, ad con-
sumptionem medietatis: deinde pistentur in mortario, & cum
prædicta decoctione, & oleo sesamino, chamæmelino, & rosaceo
q.ß. ad impinguandum, fiat emplastrum quod extendatur supra
petiam.

Apostemate autem existente melancholico (aliàs phlegmati- *Apostema*
co) & in augmento, versus statum, misceantur resolutiua cum *melanch.*
repercussiuis, mollificatiuis. *aliàs phleg-*

Fiat igitur tale linimentum.

Recipe Olei rosacei, amygdalini dulcis, sesamini ana vnc. j. In- *Linimentum.*
fundantur petiæ &c.

Aliud ad idem.

Recipe Mucilaginis seminis lini, fœnigræci, althææ, ana vnc. j. olei rosæci, absynthitis, chamæmelini, ana 3. iij. Misceantur omnia inuicem, & infundantur petiæ &c.

Emplastrum Auicennæ, in apostemate calido, in statu versus declinationem.

Cotila est mensura viij. vncia= rum. Recipe Styrcis liquidæ, ceræ, ana danich. aliàs 3. x. mastiches, croci, amomi (aliàs cymini) ana 3. iij. aliàs 3. iij. olei rosati 3. ij. vini odoriferi, cotilas ij. β. id est x x. 3. Omnia bulliant in prædicto vino, & oleo, vsq; ad consumptionem vini, deinde extendatur quod remanet, &c.

Apostema phlegmaticum. In phlegmatico, existente in statu versus decrementum, aliàs declinationem, ab omnibus emplastris inunctionibus, & remediis abscedatur.

Styptica. Remouentur omnia styptica, sicut dictum est, & procedatur cum illis.

In melancholico, emplastrum resolutiuum.

Recipe Chamomillæ, meliloti, melissæ, ana M. β. folliculorum fenæ, epithymi, ana 3. β. Contundantur omnia, quæ bulliant in β. q. aquæ melissæ, ad perfectam decoctionem, deinde pistentur, & prædictis addantur, farinæ fœnigræci, seminis lini, ana vnc. j. β. passularum 3. β. Quæ simul pistetur cum dictis, & cum dicta decoctione, & oleo anethino, & amygdalino dulci, & chamæmelino, & sesamino, q. β. fiat emplastrum.

Canon.

Maturatio= ua. Vbi autem apostema non resoluitur, nec induratur, nec permutatur ad aliud membrum: Cura est venire ad maturationem, quæ nisi (si aliàs pro nisi) coacta, vt vita prolongetur, fienda non est, quia, vt dictum est, maturationem cauere debemus.

Emplastrum pro forma maturatiuum.

Emplastrū maturatiuū Recipe Radicis althææ, medullæ arietis (aliàs abietis) ana lib. j. aliàs β. maluarum cum radicibus, chamomillæ, meliloti, anethi, ana M. j. farinæ hordei tantūdem, vel minus. Alius textus sic habet: Farinæ hordei, seminis lini, ana 3. β. Bulliant in β. q. aquæ, ad consumptionem medietatis. Deinde pistentur, & prædictæ farinæ post decoctionem addantur, & cum dicta decoctione, & adipe gallinæ, & porci q. β. fiat emplastrum. Cui, si intendimus eruptionem, post maturationem addamus fermentū vnc. j. fimi colubini

lumbini subtiliter puluerisati drach.vnam.

Rupto apostemate, sanies purgetur, aut ad vias intestinorū, *Mundifica-*
aut vrinæ, aut ad ventrem inferiorem, circa inguina. Vnde si est *tio saniei.*
ingibbo, mundificetur per vias vrinæ. Nam in hoc casu debemus *Diuretica.*
vt prouocantibus vrinam, vt aqua mellis, cum aqua seminum fri-
gidorum, in calido apostemate: In frigido, cum aqua apii, fœni-
culi, & petroselini.

Si autem sit in concauo, euacuetur per fluxum ventris, & tunc *Fluxus ven-*
sola aqua mellis est sufficiens. *tris.*

Et quia per Mesaraicas etiam ista sanies potest venire ad sto- *Stomachi*
machum, stomachus mundificetur, cum hydromelitis vnc. iij. & *mundifi-*
mellis rosacei vnc. j.ß. *catio.*

Vltimò fiat consolidatio apostematis.

Consolida-
tio.

Adiectitiæ medelæ.

Ad idem valet syrupus cichorites, suprâ memoratus.

Syrupus ci-
chorites.

De hac quoque materia vide latius Gilbertum Anglicum, in
capite proprio, qui copiosè, & bene scribit de illo adfectu, fo-
lio 240. &c.

DE DOLORE HEPATIS.

Cap. xxxix. Definitio.

DOLOR hepatis, est ipsius hepatis tristis quædam sensatio, à *Dolor hepa-*
mala complexione, seu qualitate siue humore, cum, & sine *tis quid.*
materia &c.

Causæ.

Et talis dolor potest prouenire, aut ex forti inflammatione, *Causæ ex*
aut ex spiritu flatuoso, aut ex obstructione, & similibus aliis, &c. *Galeno.*

Aphorismi.

QVICVNQVE hepar circundolent, his febris superueniens
soluit dolorem siue ægritudinem. Aphor. 53. lib. 7.

Cura.

CURA doloris hepatis à ventositate, vel vapore crasso, inclu-
so inter panniculum tegentem hepar, & substantiam hepatis, sex *Sex curadi*
exigit intentiones. Quarum prima est euacuatio materiæ, ex qua *intentiones.*
fit vapor, & ventositas. Quæ euacuatio perficitur, aut integratur
ex minoratiuis, digestiuis, & euacuatiuis.

Secun

Secunda, est diuersio. Tertia, apertio viarum (aliàs venarum.)
Quarta resolutio vaporum, & ventositatis. Quinta, correctio
accidentium. Sexta, diæta.

Minoratio.

*Minoratio
uæ pilula.* Recipe, Pilularum de rhæobarbaro, de eupatorio, ana scrup. j.
Reficiantur pilulæ numero v. & exhibeantur ante diem, per
horam.

Digestio.

*Digestiuius
potus.* Recipe, Syrupi de duabus radicibus, de eupatorio, oxymellis
simplicis ana vnc. β. aquarū absynthii, aquæ eupatorii, cichoreæ
ana vnc. j. Misce.

Eradicatio.

*Pilula eras-
dicatiuæ.* Recipe, Pilularum aggregatiuarum, pilularum de rhæobarba
ro Mesuei, agarici trochiscati ana ꝰ. j. Reficiantur pilulæ septem.
Lauatiui. Et cum melle rosato, detur lauatiuum, aliàs laxatiuum, ex bro-
dio cicerum rubeorum, & saccharo ad quinq; horas.

Diuersio.

*Clysteria
ventositatū
diuersiua.* Diuertatur ventositas, & vapor, primò cum clysteribus tra-
hentibus materiam ventosabilem ab hepate, & sint carminantia.
Ventosæ. Item cum ventosis sine scarificatione, infra (aliàs supra) hepar,
sub hypochondrio dextro.

Apertio viarum.

*Mistura
viarū ape-
ritiua.* Recipe, Dialacæ magnæ, diarrhodonis Abbatis ana q. v. aliàs
ana drach. j. Dosis castanæ magnæ quantitas, ante cibum per
duas vel tres horas, stomacho ieiuno.

Resolutio.

*Fomentum
resolutiui.* Ad resoluendum fiat eiusmodi fomētatio: Recipe, Absynthii,
eupatorii, camædryos, pulegii, chamomillæ ana M. β. spicæ ꝰ. j.
Contundantur, & bulliant in β. q. aquæ, cum tertia parte vini
albi odori ad consumptionem tertiæ partis. Deinde infundatur
spōgia subtilissima, & parua, quæ expressa hepatis superponatur,
& cum inceperit infrigidari reiteretur, aliàs remoueatur ter, aut
quater. Deinde fiat talis inunctio.

Inunctio.

Recip. Olei spicati, ruthacei, chamæmelini ana ꝰ. j. Fiat vnctio.

Diæta.

*Diæta ex
Auicenna.* DIÆTA detur secundum quod dicit Auicenna, cap. proprio.
Vnde debet dari modicū vini potentis, stomacho ieiuno. Curat
enim ventositatem. Vitet omnem aquam frigidam (aliàs omnia
actu

actu frigida) sit temperati cibi, & potus. Et omnia declinent ad *Frigida.*
calidum, & siccum. *Calida & sicca.*

Apposititiæ medelæ.

PRIMO fomentetur locus, cum decocto origani, chamomil- *Fomentum.*
læ, & hybisci. Deinde iungatur cum oleo crinino calido, vel cum *Vnctio.*
laureo. Postea adplicetur calidè emplastrum, factum ex rutha
& oxycrato, vel quod sit ex absynthio, rutha sylvestri, & oleo de
Alcanna, vel cyprino.

Si hæc non cõtulerint, purgetur cum subsequenti syrupo laxa *Emplastrũ*
tuo. Qui valet hepaticis, ictericis, hepatis incensione, oppilatio- *aliud ad*
ni, dolori, & apostemati. Recipe, Succorum hepaticæ, endiuix, *idem.*
lactucæ, ana lb. j. florum violarum, vuarum passularum, ana ʒ. ʒ. ʒ.
prunorum Damascenorum num. vij. coletur, & colatum dulco-
retur cum sufficiente zuccharo albo, & fiat syrupus manè, & sero
sumendus, pro qualibet vice in quãtitate, ʒ. iij. vel iij. Quo syrupo
cõsumpto, sumatur sequens haustus laxatiuus, qui ad idem valet.

Recipe, Electuarii de succo rosarum ʒ. ʒ. rhæobarbari ʒ. j. spi- *Haustus la*
cæ gran. iij. casix fistularis extractæ ʒ. iij. Terantur rhæobarbarũ, *xatiuus ad*
& spica, & misceantur cum superiore syrupo, ʒ. iij. Et fiat haustus *idem.*
tepidè sumendus. Residuum verò syrupi bibat manè, & serò, lo- *Canon.*
co lauatiui recipe, succorum hepaticæ, &c.

Confortantia.

Vtatur diatriasandalis, & conserua violarum.

Vltimò, durante adhuc dolore, secetur vena seylon, vel (si adsit *Venæ sectio*
magna repletio) basilicæ, aut iecorariæ dextri lateris.

DE ICTERITIA. Cap. XL. *Icteritia.*

Definitio.

ICTERVS, siue arquatus morbus, est effusio bilis in cutim. Tin-
gitur autem corporis superficies felleo colore, & fit quasi vi-
ridis: cuteq; male affecta, vitilignes irrepunt, atque deiectiones
albæ defluunt.

Alia Bertrucci definitio.

Icteritia, est defœdatio coloris corporis totius, ad citrinum, *Definitio*
vel nigrum vergens, cum permistione colorũ vrinx, vel egestio- *Galen.*
nis, & exeuntium aliorum.

Symphoriani Chamberii definitio.

Icteritia est morbus, cum per totum corpus bilis suffunditur. *Chamberii*
Definitio.
Ictæ

Icteria quotuplex.

Species icteritiae. Citrina, & Nigra.

Etymologia.

Icteria unde? Dicitur ab aue Ictero: de qua Plinius lib. 30. Naturalis historiae, cap. iij. Auis (inquit) Icterus, vocatur à colore, quæ si spectetur, sanari id malum tradunt, & auem mori.

Galbula. Hæc auis aliàs Galbula dicitur.

Synonyma Icteriae.

Icteria synonyma. Icteria dicitur à Plinio, Horatio, Varrone, & Sereno, morbus regius, à Celso, aurigo. Dicitur item morbus arcuatus, Icterus quoque, & alia nomina sortitur.

Causæ.

Causa icteritiae extrinseca, & intrinseca. CAUSAE possunt esse: Morsus, vel punctura venenosorum, assumptio veneni, comestio ciborum calidorum, corruptorum, & oppilatiuorum, labor in sole calido, omnia cholera generantia, chylitis, splen, cholera ipsa, hepar, mala complexio, apostema, oppilatio venæ totius corporis, & nimis calor sanguinis adurens &c.

Aphorismi.

- Aphorismi Hippocratis.*
- 1 QVIBVS in febribus morbus regius, septimo, vel nono, vel undecimo, vel quartodecimo die superuenerit, bonum, nisi dextrum ilium obduruerit. Si verò non, non bonum. Aphor. 64. lib. 4.
  - 2 Quibus in febribus morbus regius ante diem septimum accidit, malum. Aphor. 62. lib. 4.
  - 3 Qui regio morbo laborant, non multum ventosi sunt. Aphorismo 72. lib. 5.
  - 4 Morbo regio laborantibus, si fiat hepar durum, malum. Aphorismo 42. lib. 6.

Cura.

Remotio causæ.

Si causa multiplicans cholera sit primitiua, sicut morsus serpentum, vel assumptio veneni, &c. tunc cura sit talis:

Primò si morsus, vel punctura sit, tunc conandum venenum à morfu, vel punctura extrahere. Deinde prohibere ambulationem veneni ad corpus. Postea confortare principalia membra.

Bezoartica. Et tandem inuenire bezoar pro veneno.

Ventosa. Primò ergo extrahatur cum galbano, aliàs gallina, &c. Et si hoc non sufficit, ponatur ventosa super locum.

Deinde

Deinde circum circa vulnus, fiat inunctio talis, quæ prohibet sparsione veneni ad corpus: Recipe, Olei rosacei, myrtini, ana *Vnctio.* vnc.j. myrtillorum, sumachii, boli Armenii, sanguinis draconis, ana 3.ß. Pulueriscentur, & cum modico ceræ, q.ß. & aliquantulo aceti, fiat vnctio, cum qua inungantur, &c. Quidam addunt rosarum rubearum 3.ß.

Deinde confortentur principalia membra, principaliter cor, *Conforta* descendendo (aliàs defendendo) à veneno (aliàs à pulsibus) cum *tina.* epithematibus ad frigidum tendentibus, vel calidum, secundum *Epithema* quod venenum est calidum, vel frigidum. Semper adplicando *ta.* cordi epithemata contraria qualitati veneni, & hoc modo cor *Canon.* confortetur.

Deinde si poterit inuestigare species veneni, conetur Medi- *Bezoartica.* cus inuenire medicinam bezoarticam, pro illo veneno.

Si verò venenum fuerit assumptum per os, educatur per vomitum, vel secessum: exhibendo solutiua adpropriata: Et tunc confortentur membra principalia. Et si possibile est inuenire Bezoar, detur.

Cibi omnes multiplicantes choleram amoueantur, vt amara, acuta, dulcia, & salsa.

Si causa multiplicans choleram sit corporea, vel est per communitatem à toto, sicut in febre, & crisi bus. Nam si sit multiplicatio propter febres acutas, remoueantur.

1 Primò remouendo causas febrium acutarum cum digestiuis, *Digestiua.* & euacuantibus, cum pharmacia, vel phlebotomia. *Euacuati*

2 Deinde adplicentur quæ infrigidant, & remittant inflamma- *ua, infrigida.* tionem febrilem, quæ est causa multoties vertendi sanguinem in choleram, & ita multiplicandi bilem.

Si verò communitas totius fuerit propter crisim, tunc iuuetur *Cholera.* natura, trahendo choleram ad cutem plus, & non impediendo opus naturæ, iuxta Aphorismum: Quibuscunq; in febribus icte- *Hippocra* ritia fit 1111. aut v11. aut x1. aut x1111. &c. vt suprà. Adiuuamus *tes.* balneis dulcibus, fricationibus, & aliis, &c. *Cura.*

Si verò fuerit per communitatem hepatis, vel alterius membri calidi, remoueatur dyscrasia hepatis calida, cum interius assumptis, & exterius. Vnde syrupi de endiuia, de succo acetosæ, aceto- *Syrupi.* fus simplex, Oxyzacchara, de acetositate citri, &c.

Aquæ sunt: aqua endiuix, acetosæ, lupulorum, cichoreæ, seminum communium, frigidorum, accipiendo vnc.j.ß. de syrupis, & *Aqua con* vnc.iiij. de aquis. *uenientes.*

Ele

Electuarium ad idem.

Electuariū. Recipe, Sacchari rosati, diatriasandali, diarrhodonis Abbatis ana 3.β. aliàs 3.β. Et accipiat ad quantitatem castanex.

Frigida. Epithemata, & emplastra possunt fieri cum infrigidantibus, quæ suprâ dicta sunt.

Choleræ multiplicatæ euacuatio.

Pilulæ solutivæ. Hæc intentio aliquando debet esse prima: quia cholera multiplicata, multiplicat seipsam aliquando, vel non dat inducias. Euacuetur ergo sic, quando materia est crassa: Recipe, Aloes drach. j. agarici trochiscati drac. β. diagridii gran. v. Pulverisentur omnia subtiliter, & cum succo endiviæ reficiantur pilulæ septem pro 3. Et de istis exhibeantur tres vel quinque.

Aloe. Laudatur in hoc casu aloe solum, in forma pilularum: quia aperit oppilationem, & euacuat choleram crassam.

Ad idem medicina, in forma potabili.

Infusio de rhabarbaro pro cholericis, Cricticis. Recipe, Decoctionis communis, cui adde radicem petrosilii, endiviæ, ana 3. j. seminum communium frigidorum 3. iiij. Fiat decoctio in β. q. aquæ endiviæ, secundum artem. De qua accipiat q. β. ad dissoluendum. Electuarii de casia drac. v. electuarii de psyllio 3. j. β. vel electuarii de succo rosarum, tantundem, rhabarbari electi 3. j. β. spicæ gran. v. Infundantur rhabarbarum, cum spica, in aqua endiviæ, cum modico vini albi, odoriferi. Deinde fiat expressio fortis, & propinetur.

Remotio dyscrasie membrorum generantium choleram, & nocumentum in membris: Hæc intentio fit cum his, quæ dicta sunt in cura debilitatis hepatis.

Remotio citrinitatis. Remotio citrinitatis ab omnibus, & toto. Hæc fit primò recipiendo vaporem aceti fortissimi, circa faciem, & totum corpus, & ponere corpus in balneo dulci.

Rhazes. Et si adest febris, vide capitulo Rhazis proprio.
Nota duo remedia in icteria citrina, experta in meipso.

Potio.

Plurima contra ictericam experiam. Recipe, Or. 4i, cuscutæ, ana M. j. Bulliant in vino albo, subtili, claro, & notenti. Sed ego accepi vinum potens mensura lb. j. aquæ endiviæ, tantundem. Bulliant ad consumptionem tertiæ partitis. Et de ista decoctione exhibeantur 3. iiij. cum saccharo.

Ad nigram Ictericam, ex oppilatione splenis, Iulep.

Iulep ad Ictericam Recipe, Scolopendriæ, capillorum Veneris, cyperi, corticum radicum capparorum, corticum tamarisci, seminis agni casti, omnium

omnium ana drach.j. vel M.β. radicum fœniculi, petroselini, ana *nigram ex*
 scrup. ij. Radices incidantur, & bene mudentur à meditullio, *oppilatione*
 & cum aliis bulliant, in aqua scolopendriæ, capillorum Vene- *splenis.*
 ris &c. ana q. β. ad consumptionem medietatis, & de colatura
 accipiat lib. j. cui adde syrupi de quinque radicibus, mellis ro-
 sati colati, oxymellis simplicis ana vnc. iij. β. Quæ omnia iterum
 bulliant, quousq; veniant ad formam iulepi: De quo exhibeatur
 iij. vel iijj. vnc. mane. Aperit enim oppilationes, maximè splenis,
 ex quibus fit icteritia nigra.

Additiones propriæ.

VIDE Galenum in lib. de Locis affectis. Et in libro de Icteri- *Galenus.*
 tia conscripto, atq; in Miamir.

Huc refer ea, quæ in commentariis super Aphor. scribit.

In longa icteritia phrisomeliga dedit syropos aperitiuos ab
 intra. Et ab extra dedit, & iussit semper portari cerotum, *Phrisomeli*
 quod ipsi emplastrum diachylon cum Armeniaco vocant, in re- *ga D.M. ex*
 gione hepatis. *cellens.*

Galenus præbet diadistamnum, in Catageni.

In primis fiat expulsio materiæ, icteritiam generantis.

Rhazes lib. Diuisionū, cap. 38. Recipe, Aloes, scammonii, ana *Pisula Rha*
 drach. iijj. agarici drach. ij. scrup. j. succi eupatorii scrup. j. Fiant pi- *xiana.*
 lulæ cum succo endiuix.

Ego autem sic compono.

Recipe, Aloes drach. j. scammonii quartam partē drach. j. aga- *Compositio*
 ricæ partes ij. drach. j. succi eupatorii scrup. j. cum succo endiuix, *propria.*
 fiant vt supra. Materia expulsa sumat patiens ter in hebdomada, *Theriaca*
 drach. j. theriacæ diapenthe per se, vel cum aqua adpropriata. *Diapenthe.*
 Decoctum radici acori, & cicerum rubeorū, potui datum, auri- *Decoctio ad*
 ginosis multò maximè prodest. *idem.*

Contra icteritiam apozema ex decoctum.

Recipe, Granorum iuniperi, chelidonix viridis, ana M. j. radi- *Apozema*
 cum petroselini, radicum fœniculi, ana numero viij. Bulliant ad *ad idem.*
 tertias, in olla noua, & vnum cyathum manè, & vesperi exhau-
 riat. Expertum.

Fiat balneum in aqua decoctionis acori. Lauet corpus, & ocu- *Balneum.*
 los, cum aqua destillationis chelidonii minoris. *Lotio.*

LEONELLVS FAVENTINVS
DE DVRTIE ET TVMO-
re splenis. Cap. xli.
Definitio.

Definitio **S**PLENETICI, quibus splen præter naturā inflammatus, non
Galenus, in recipit liberationem inflammationis, sed in ipsis remanet du-
lib. Defini rities, & velut in his morbis fluxione infestatur. Mutatur autem,
trionum. & secundum naturam corporis color.

Scurrus splenis, id est, durities vix sentiens, quando splenis
fit excrementia, aut is planè durus fit, & timidus.

Alia Champerij definitio.

Champerij Splenis passio durities est sui, quæ in propatulo est sensui.
definitio. Bertrucij definitio.

Durities splenis, est oppilatio antiqua, sclyrotifata, cuius sub-
tile resolutum est, cum remanentia crassi terrestis.

Sed tensio, siue inflatio, est oppilatio, facta ex materia vêtosa.

Causæ.

CAUSAE oppilationis, & duritiei splenis sunt: Multiplicatio
ciborum melancholicorum, vt sunt caseus, caules, & legumina,
timor, aut multus humor melancholicus in hepate, aut splene,
cum incurrit oppilationem, duritiem, apostema, aut solutio-
nem continuitatis.

Aphorismi.

1 AUTVMNO verò, & plurimi æstiu morbi fiunt, & febres
quartanæ, & erraticæ, & lienes, & hydropes ex splene venientes,
&c. Aphor. 22. lib. 3.

2 Quicumq; lienosi à difficultate intestinorum capiuntur, his
superueniête longa intestinorum difficultate, aqua intercus, aut
leuitas intestinorum aduenit, & moriuntur. Aphor. 43. lib. 6.

3 Lienosis dysenteria, aut difficultas intestinorum superueniês,
bonum. Aphor. 41. 8. lib. 6.

Cura duritiei, & tumoris sple- nis, sine apostemate.

Digestio.

Potus diges-
stinus.

Recipe, Syrupi de eupatorio, syrupi de pomis, oxymellis
simp

simplicis ana vnciam β . aquarum scolopendriæ, capillorum Veneris, buglossæ ana vnc. j. Misce, & exhibeatur. Vel fiat syrupus talis:

Syrupus magistralis pro spleneticis.

Recipe, Passularum enucleatarum, liquiritiæ rasæ, ana vnc. β . corticum radicum capparorum, corticum tamarisci ana drach. j. feminis agnicasti, endiuie, ana scrup. ij. Bulliant omnia in β . q. aquæ, ad consumptionem medietatis. Deinde coletur, & cum melle, vel saccharo q. β . fiat syrupus. De quo accipiat pro vna vice, drach. j. β . (Arbitror dosim esse debere sesquiunciam.)

Item alius Syrupus ad idem.

Recipe, Aquæ decoctionis florum tamarisci, scolopendriæ, capillorum Veneris, ana vnc. iiii. Misce, fiat syrupus. *Alius ad idem.*

Euacuatio.

Facta digestiōe detur hæc medicina, quæ recipit infrà scripta.

Potus.

Recipe, Florum boraginis, buglossæ, capillorum Veneris, ana M. β . scolopendriæ, adianthi, cyperi, florum tamarisci, ana scrup. ij. epithymi, folliculorum senæ, ana drach. β . Fiat decoctio secundum artem. De qua accipiat q. β . ad dissoluendum, diascenæ lenitiui, diacatholiconis, ana drac. ii. β . diaphœnici drac. i. β . electuarii Indi maioris scrup. iiii. confectionis Hamech drach. j. Misce, fiat potus, qui dulcoretur cum modico syrupi de pomis, & exhibeatur manè calidus. *Potus solutus.*

In forma autem pilularum.

Recipe, Pilularum aggregatiuarum, Indarum, agarici trochi. scati, ana scrup. j. pilularum de lapide lazuli gran. vj. Misce, & cum syrupo de eupatorio fiant pilulæ. *Pilulæ ad idem.*

Facta purgatione, fiat fomentatio ad splenem talis: Recipe, Chamomillæ, anethi, capillorum Veneris, adianthos, eupatorii, ana M. β . corticum radicum capparorum, tamarisci ana drach. j. feminis agnicasti, plantaginis. ana scrup. ij. Fiat decoctio in β . q. aquæ, contusis omnibus prædictis, ad consumptionem medietatis. Deinde accipiat spongia, & in decoctione prædicta sit tertia pars aceti, & duæ partes aquæ. Et ista fomentatio fiat ter, aut quater. Postea exiccetur locus fomentatus, & inungatur sic: *Fomentatio pro splene.*

Recipe, Olei capparacei, amygdalini dulcis, liliacei, anethini ana drac. vj. scolopendriæ, polytrichi, corticū radicū capparorū, tamarisci ana drach. β . vel j. feminis agnicasti, plantaginis, ana *Exiccatio. Vnctio.*

scrup. ij. β . hammoniacy drach. j. bdellii drach. j. Puluerisuntur,
& gummi dissoluantur in aceto, & cum prædictis oleis, & modi-
co ceræ fiat inunctio.

Ceratum ad idem.

Ad idem ce- Recipe, Hammoniacy drach. ij. bdellii, opoponacis, ana scrup.
ratum. ij. scolopendriæ, capilli Veneris, polytrichi, corticum radicum ta-
marisci, capparorum, ana drach. β . seminis plantaginis, agni ca-
sti, ana drach. j. Puluerisuntur, & cum resina pinea, & pice nauali
q. β . fiat ceratum in forma quadranguli.

Annexa pharmaca.

Fomentum.

PRIMO fiat fomentum, vt sequitur.

Sacculus.

Recipe, Florum chamomillæ, ruthæ, absynthii, scolopendriæ,
ana M. β . Cum his in aqua, & aceto decoctis, fiat fomentatio cum
spongia, & cum herbis fiat sacculus super locum.

Phleboto-
mia.

Si sanguis sit in causa, vel repletio, secetur vena splenetica.

Pilule solu-
tivæ.

Item purgetur cum sequentibus pilulis.

Recipe, Pilularum Indarum, pilularum de quinque generibus
myrobalanorum, pilularum de fumo terræ, ana scrup. j. Cum sy-
rupus de epithymo reformatur pilulæ.

Vel in forma boli.

Bolus solu-
tivus.

Recipe, Diasenæ drach. ij. hieræ picræ drach. iij. electuarii In-
di, rosati, ana drach. j. Misce, cum saccharo fiat bolus.

Vnctio.

Linatur locus calidè cum oleo absynthite, ruthaceo, & cha-
mæmelino ana vnc. j. β . simul mistis.

Alia equi-
valens.

Idem facit oleum capparaceum, myricite, & metopium.

Epithema. Eidem medetur adfectioni epithema factum ex binis lotoni-
bus salis, cum aceto acerrimo decoctum.

Saccellatio. Item post vnctionem valet sal tostum, & in sacculo super-
impositum.

Tragea pro splene oppilato, & apostemato.

Tragea in Recipe, Pulueris scolopendriæ, tamarisci, ana drach. j. pulueris
apostema = cinnamomi crassiusculi drach. β . pulueris senæ, scrup. j. zucchari
te splenis. vnc. ij. vel tantum vt species præualeant. Misce, & fiat pulvis tra-
gealis. Vtatur more solito.

Emplastrum ad idem, molliens, resolu- uens, & mitigans.

Recipe, Florum chamomillæ, luteolæ, meliloti, foliorum hybisci,
ana

ana M. j. farinæ seminis lini, scœnigræci, papaveris, ana ʒ. j. cum β. q. butyri, vel butyro sitatis lactis, & fiat emplastrum, quod adplicetur loco affecto.

DE COLICA. Cap. XLII.

Definitio.

COLI morbus, siue affectus, est dispositio diuturna, in vētre, Colica.
per interualla dolores intolerabiles exercens, cum spirandi *Definitio*
difficultate, & sudore, ac frigiditate. *Galen.*

Alia Chamberij definitio.

Colica passio est ægritudo maximi cruciatus in vētre, sub cingulo, in intestino, quod dicitur Colon.

Hic morbus apud Celsum Chordapfos, & Chordios dicitur. *Celsus.*

Bertrucij definitio.

Chorda=

Colica dicitur, quando causa doloris, puta stercus, humor, vel p̄fos.
ventositas, in intestinis crassis, & propriè colon continetur, propter quod sentitur dolor circa vmbilicum, ad quatuor digitos, ubi est stomachus situatus, super quem circulariter trāsit colon.

Gordonij definitio.

Colica, est passio penultimi intestini, quod colon dicitur, cum difficultate exitus stercoreis per inferiora, cum dolore magno, & punctura.

Intestina quot?

Primum, duodenum: Secundum, ieiunum: Tertium, longum, *Intestina*
seu gracile, seu ileon, & ibi causatur iliaca passio: Quartum, mo- *quot, &*
noculum: Quintum est colon, vnde colica passio: Sextum, & vlti- *quæ?*
mum vocatur longaon.

Causæ.

CAVSAS quære in Gordonia, Cap. proprio.

Cura colicæ phlegmaticæ.

PRÆSUPPOSITIS canonibus vniuersalibus, descendo ad singularia, & specialia.

Primò ponemus curam colicæ phlegmaticæ, quæ septem exigat intentiones. Quarum prima est lenitio ventris. Secunda, minoratio materiæ. Tertia, digestio eiusdē. Quarta, enacuatio era- *Septem cū-*
dicatiua. Quinta, sedatio doloris. Sexta, correctio accidentium. *radi coli m-*
Septima, dīctæ ordinatio. *tentiones.*

Lentitio ventris.

I Incipiendo igitur à prima, fiat primò clystere leniens tale:
Clystere len- Recipe Chamomillæ, meliloti, anethi, seminis lini, radicum
nitium in althææ, ana M. j. Bulliant omnia in β. q. aquæ, ad consumptionem
colicæ phleg tertię partis. Et de colatura accipiantur ʒ. x v. in quibus dissolue
matica. sacchari rubei ʒ. ij. mellis rosati colati ʒ. j. β. olei cōmunis vnc. iij.
vitellum j. oui, salis drach. ij. Misce, & fiat enema.

Aliud ad idem.

Recipe Brodii carniū pinguiū lib. j. & ʒ. viij. In quibus bulliant malux, cum radicibus, chamomillæ, anethi, anisforum, sceniculi, ana M. β. Colentur, & de colatura accipiātur ʒ. xiiij. In quibus dissolue sacchari rubei ʒ. j. β. mellis rosati colati ʒ. j. β. butyri recentis ʒ. iij. olei communis, chamæmelini, ana ʒ. j. β. salis drach. ij. vitellum j. oui. Misce, fiat enema.

Aliud breuius ad idem.

Aliud ad Recipe Olei communis ʒ. x. sacchari rubei vnc. j. β. vitellum j.
idem. oui, salis drach. ij. Misce, fiat enema.

Minoratio.

Minoretur materia primò cum clysteribus, secundò cum his, quæ per os sumuntur.

Clystere minoratium simul,
& lenitium.

Recipe Chamomillæ, anethi, meliloti, pulegii, calamēthi, origani, ana M. β. anisforum, sceniculi, ana ʒ. β. carthami contusi ʒ. vj. Bulliant omnia in β. q. aquæ, ad consumptionem tertię partis, deinde coletur, & de colatura accipiantur ʒ. x v. In quibus dissolue sacchari rubei ʒ. j. hieræ picræ, electuarii de baccis lauri ana ʒ. vnc β. olei chamæmelini, ruthacei, ana vnc. j. β. salis communis ʒ. iij. vitellum j. oui. Misce, fiat enema.

Ad idem fortius.

Recipe Centaureæ minoris, chamomillæ, pulegii, calamenthi, ruthæ, ana M. β. cynini, ameos ana ʒ. β. colocynthidis interioris, ligatæ in peta drac. j. agarici electi, similiter ligati scrup. iij. furfurum p. j. Bulliant omnia in β. q. aquæ, ad consumptionem mediæ partis. De cuius colatura accipiantur ʒ. x v. In quibus dissolue, sacchari rubei ʒ. j. hieræ picræ Galeni, hieralogodii, ana ʒ. β. dia-phœniconis ʒ. iij. olei ruthacei, lilacei, ana ʒ. j. β. salis communis ʒ. iij. vitellum j. oui. Misce, fiat enema.

Per os minoratur materia his pilulis: Recipe pilularū aloephanginarum drac. j. Fiant quinque & exhibeantur.

Aliud

Aliud ad idem.

Recipe Hieræ picræ simplicis Galeni ʒ.β. Exhibeatur eo dem modo, ante cibum, per tres horas.

Fortius ad idem.

Recipe Diaphœniconis ʒ.β. Exhibeatur, vt alia.

Ad idem.

Recipe Electuarii Eleſcoph, in confeſſione vnc.β.

Aliud.

Digestio.

3 Poſt detur tale digeſtium &c. Recipe, Oxymellis ſimplicis, Digeſtium. mellis roſaticolati, tyrupi de duabus radicibus ana ʒ.β. aque fœniculi, abſynthii, meliſſæ, ana ʒ.j. Miſce, & exhibeatur.

Euacuatio.

4 Faſta digeſtione, fiat eradicatio, cum eiſdem, quæ dicta ſunt in minoratione, ſumptis per os, ſed in maiori doſi.

Vnum tamen hic ponam, quod communiter laudatur, quod *Exemplū.* valet in omnibus ægrotudinibus à materia phlegmatica, viſcoſa, vt in neruoſis ſtomachi & neruorum, iuncturarum, & inteltinorum affectionibus.

Recipe Terebinthinæ claræ, & lucidæ, non lotæ ʒ.β. Inuolua- *Euacuati-* tur in hoſtia, vel ſcaleta, madefacta in vino, & exhibeatur manè, *um bonū.* in crepſculo diei, in hebdomada bis, vel ter. Mundificat enim & ſtomachum, & inteltina, ab humoribus craſſis, phlegmaticis, & viſcoſis. Potes etiam dare quater, vel ter in hebdomada, ſecundū neceſſitatem in maiori doſi.

Pilulæ valentes in iliaca, ſatis periculofa.

Recipe Pilularum fœtidarum, aggregatiuarum, aloephangi- *Pilule con-* narum. ana ʒ.j. Fiant v. & exhibeantur. *trailiacæ.*

Caue ab agarico, & pilulis, in quibus ingreditur agaricus, in *Agaricus* colica. *vitandus.*

Sedatio doloris.

Sedantium dolorem quædam verè ſedant, vt quæ remouent *Doloris ſea-* cauſam. Quædam mendosè, & non verè, vt quæ tollunt ſenſum *ſatio.* à membro, ſicut narcotica.

Canon.

In principio ergo, vbi neceſſaria fit ſedatio doloris, non incipiamus à narcoticis fortibus: Quia cū materia faciens dolorē fit phlegmatica, frigida, plus inſrigidatur, cum reuertitur ſenſus membri, deficit ideo, & redit dolor.

Auicenna.

Vnde Auicenna, tertia terti, cap. de cura colicæ ventofæ, & *Sedatio doc-* phlegmaticæ. Incipientes (inquit) ſedare dolorem cum narco- *loris quid*

ticis, componunt rem magni terroris. Vera enim sedatio doloris, est abscissio causæ, & remotio. Narcotica autem non abscindunt causam, sed potius prohibent remotionem eius, & increasant materiam.

Canon. Volendo ergo verè sedare, oportet remouere causam, cum
Anodyna. intus, & extra adplicatis. Extra, cum anodynis, facientibus effumare materiam, & euanescere, vt in fomentationibus, vnguentis, embrochis &c.

Fomentatio.

Fomentum. Recipe Chamomillæ, meliloti, anethi, pulegii, calamēthi, seminis apii, anisi, fœniculi, ana M.ß. Infundantur, & bulliāt in ß. q. a. quæ, ad cōsumptionē tertiæ partis: Deinde accipiatur spōgia &c.

Deinde exiccato loco inungatur.

Vnguentū. Recipe Olei liliacei, ruthacei, ana vnciam vnam. Misce, & fiat vntio.

Ad idem valet sequens fomentatio.

Fomentum. Recipe Olei communis 3. j. terebinthinæ 3. ij. croci 3. ß. Misce, & calefactis ad ignem, & cum petia lanea, alba, infusa in oleo, & fortiter expressa, ponatur supra ventrem calida.

Ad idem.

Ventosa. Ventosa posita super ventrem, & vmbilicum: Sedat enim dolorem, vtp plurimum à ventositatē factum.

Ad intra autem clystere adpropriatum.

Clystere. Recipe Olei communis, vel chamæmelini, vini potentis albi vnc. v. butyri recentis vnc. iij. sacchari rubei vnc. j. vitellum j. oui, salis drach. j. Misce.

*Supposito-
ria.* Aliqui faciunt suppositorium, hoc modo: Recipe Pulueris hieræpicæ, salis gēmei, subtiliter puluerisati ana 3. ß. Mellis sufficienter cocti q. ß. pro duobus suppositoriis. Misce.

Allium. Per os inter cætera commēdatur comestio allii cocti, vel cru-
*Vinum po-
tens.* di, ita quòd commendatur esus illius, cum modico panis, deinde bibatur vinum potens, in modica quantitate.

Ad idem.

Confectio. Recipe Diacymini, diagalangii ana drach. ß. Detur parū, cum modico vini potentis.

*Cornu cer-
uinum.* Laudatur etiam cornu ceruinum vstum, cum vino pleno.

Ad idem.

*Balnea ar-
tificialia.* Fiunt communiter balnea artificialia, vt semicupium, ea tamē lege, vt corpus sit purum, mundum, & purgatum. Fiat ergo tale:
 Recipe Chamomillæ, meliloti, anethi, pulegii, calamēthi, pa-
 rietariæ

rietariæ, stipitum alliorum, sceniculi; ana M. ij. anisforum, sceniculi ana 3. j. Bulliant in media corba aquæ, ad cōsumptionem tertie partis. Deinde effundatur aqua in tinā, in qua patiens sedeat, ita quòd aqua non ascendat umbilicum, & pertingat ad hepar. *Tina.*
Fiat etiam in hoc casu balneum, ex solo oleo communi calido, tepidè factum, in tina, quod etiam valet, vt dicunt aliqui. *Balney ex oleo communi.*

Quando autem ea, quæ ordinata sunt, pro sedatione doloris, non contulerint, veniendum est ad narcotica, & stupefacientia. *Narcotica.*
Aliquibus tamen prius obseruatis conditionibus: scilicet,

1 Quòd virtus nō sit debilis valde, neq; calor naturalis paucus, & debilis, cū paucitate spirituum. A narcoticis enim magis proster neretur virtus, & magis extingueretur naturalis calor debilis. *Quæ obstat exhibitioni narcoticorum.*
2 Secundò aduertendum est, quando esset dubium, quòd materia faciens dolorem, conuerteretur ad aliud membrum magis habens nocere, puta ad neruos, tunc melius possumus exhibere narcotica, quàm quando materia est quieta. Et ratio est hæc: quia quando materia est mutabilis ad aliud membrum, vbi plus habet nocere, & magis subtilis illa materia, ergo peior est talis permutatio. *Narcotica quando exhibenda.*
Quando autem quieta est, & crassa, plus debemus cauere narcotica. *Ratio.*

3 Tertiò obseruetur modus, & doctrina Rhazis, in cap. de colica. Bonum est cum illis exhibere illa, quæ resoluunt causam facientem dolorem. Vnde Rhazes cum exhibitione philonii, quod est narcoticum, exhibet scammonium, si intentio est euacuare choleram &c. Et sic ex aliis: Administretur secundum exhibitionem euacuandi alium humorem, cum narcoticis. *Resolutiua.*

Ad propositum ergo veniendo, sicut dictum est: Vbi alia non contulerint, & res sit posita in desperatione, secundum Mesueum exhibeantur sequentia narcotica. *Narcotica. Mesueus.*

Et primò in forma electuarii. Recipe Philonii Romani, in descriptione Mesuei, quod communiter vsitatur, 3. ij. diagalangii tantundem. Misce, exhibeatur stomacho ieiuno, manè ante diem, cum modico vini albi, odori, & antiqui. *Electuariū, Narcoticū.*

Possumus autem hanc dosim augere, vsque ad 3. j. diaphœniconis drac. j. 3. Misce, & exhibeatur vt suprà. Et sic facimus simul curam regularem, & coactam. *Aliud opiatum.*

Sequitur cholagogum opiatum.

Si intentio est euacuare cholera, cum philomo, misceatur tantundem electuarii succi rosarum, in forma pilularum.

In casu, stante materia phlegmatica, potest sic exhiberi.

Pilulæ in causa phlegmatica. Recipe Pilularum de aloë lota $\mathfrak{z}$. iij. opii, croci, ana gran. j. Reficiantur pilulæ numero v. vel vij.

Alia ad idẽ. Ad idem aliæ pilulæ plurimùm vsitatæ, quæ valent ad sedandum dolorem, & in fluxu dyſenterico.

Recipe Pilularum de cynoglossa, vel alkeide, ordinarum à Mesueo, in Antidotario, distinctione de pilulis, sub hoc titulo: Pilulæ ad omne genus catarrhi, autoritate Alexandri &c.

Ordinatio pilularum de cynoglossa soporificarum, prout vsus est Leonellus.

Pilulæ de cynoglossa prout Leo- nellus vti- tur. Recipe Pilularum de cynoglossa scrup. j. & gran. vj. Reficiantur pilulæ numero iij. Et vna exhibeatur de sero, quando vadit dormitum. Remouet enim simul dolorem, & prouocat somnũ.

Confortatio.

Ab intra. Confortetur stomachus cum his quæ adplicantur in mala complexione frigida. Sicut aromaticum rosatum, diagalanga, diatriopipereon &c.

Ab extra. Ab extra verò, vngendo stomachum, & intestina, cum oleo de spica, & aliis suprà dictis, cap. de doloribus stomachi, etiã cum clysteri facto ex oleo, & viuo, dicto superius.

Additamenta propria.

Decoctum galli. DECOCTVM galli annosi, colicæ phlegmaticæ ex frigida intemperie medetur, & fit hoc modo:

Recipe gallum antiquum, percutiatur virga, & illico interficiatur, deplumetur, & farciatur carthamo, polypode, aniso, calamentho, & cinnamomo. Quibus simul elixatis fiat colatura: De qua potetur, & est res experta.

Potus ad idem.

Recipe Succu iridis $\mathfrak{z}$. β . vel 3. vj. pulueris esulæ, $\mathfrak{z}$. β . vel $\mathfrak{z}$. ij. electuarii dulcis Nicolai 3. iij. Misce cum hydromelite, & detur potui calidè, & phlegma crassum educit.

Tragea ad idem. Post detur drach. j. de ista tragea: Recipe Radicis helenii, cinnamomi, ana scrup. ij. galangii, anisi, liquiritiæ, ana scrup. j. radicum ireos, zingiberis, ana scrup. β . macis, caryophyllorum, nucis moschatæ, ana scrup. j. tertiam. Omnibus pulueratis, & admisto saccharo q. β . fiat tragea: qua vratur cum clareto, & pane tosto, vel cum vino decoctionis caryophyllatæ, menthæ, & galangii.

Decol

DE COLICA ATRIBILIA-

ri. Cap. XLIII.

Causæ.

CAUSA colicæ atribilialis, est ipsa atrabilis, colon pungens, & mordicans. *Colica atribilialis.*

Cura.

IN cura colicæ melancholicæ, præcipitur lenire vêtrem & deop-
pillare, tandem minorare materiam, cum clysteribus, & aliis: *Curædi intentiones*

vt quo ad primam intentionem ordinetur tale clystere: *tres.*
Recipe Centaurii minoris, chamomillæ, pulegii, origani, ana *Clystere secundum*
M.ß. vel j. folliculorū fenæ, epithymi, polypodii ana 3.ij. melissæ, *lucium.*
buglossæ, ana M.ß. hellebori nigri 3.ij. Fiat decoctio rerum harū
secundum artem, puta ad consumptionem tertie partis, deinde
coletur, & de colatura accipe sacchari rubei vnc j. hieræ picræ,
hieralogodii ana vnc j. electuarii Indi maioris (aliàs maioris, &
minoris) diafenæ ana vnc.ß. olei rithacei vnc. iij. salis cōmunis
drach. ij. Misce, fiat clystere.

Minoratiuum.

Recipe Confectionis hamech, electuarii Indi ana 3.ij. Misce, *Bolus minoratiuum.*
& fiat bolus, cum saccharo, & exhibeatur ante diem, mane.

Informa pilularum.

Recipe Pilularum aloephanginarum, de lapide lazuli ana *Pilule minoratiuæ.*
drach.ß. Misce, fiant pilulæ quinq; & exhibeantur.

Ante tamen minorationem in cura colicæ melancholicæ, *Digestiua.*
ordinentur digestiua, post digestionem eradicatiua minora- *Minoratio.*
tio adhibeatur.

IN cura colicæ similiter in primis fiat lenitio ventris, & deop- *Deoppilas*
pilatio intestinorum, vnde materia possit per anum exire: Dein- *tio.*
de minoretur materia, cum tali clysteri: Recipe, Chamomillæ, *Clystere mi-*
anethi, meliloti, pulegii, calaméthi, ana M.ß. seminis endiuiz, por- *noratiuum.*
tulacæ, lactucæ, ana 3. j. Fiat decoctio, de qua accipiantur 3. xv. In
quibus dissolue, sacchari rubei, olei chamæmelini 3. iij. salis com- *Canon.*
munis drac. ij. Misce, & fiat enema. Si vis habere fortius, adde ele- *Fortius*
ctuarii tucci rosarum 3. iij. *enema.*

Deinde procedatur digerendo, & euacuando, cum adpro-
priatis.

Adie

Adiectitiæ medelæ.

Optata.

PRIMO purgetur humor melancholicus, cū his pilulis: Recipe, Pilularum sine quibus, aggregatiuarum, de quinque generibus myrobalanorum ana ℥.j. cum syrupo de fumo terræ reformatur pilulæ numero septem vel octo. Post detur micetæ Nicolai, vel tripheræ magnæ, aut athanasie scrup. j. aut alter, per se, vel cum aqua basilici, seu melissæ.

Syrupus melancholiæ educitiuus, Curtianus.

Recipe, Florum boraginis, buglossæ, violarum, ana ℥.β. radicum boraginis, buglossæ, ana ℥.β. passularum pinguium, fumiterræ, epithymi, senæ, polypodii quercini, ana drach. vj. Bulliant simul, &c. Pro delicatis in zucharo, in brodio pulli q.β. Pro aliis autem adde hellebori nigri, præparati drach. j. Colati recipe q.β. ad dissoluendum, electuarii lenitiui, diasenæ, ana drach. iij.β. Misce, fiat potus.

*Clystere
pro melan-
cholicis.*

Item iniiciatur clystere, paratum ex decocto senæ, epithymi, fumiterræ, stœchadis, mercurialis, atriplicis, & chamomillæ, oleo violato, luteis ouorum, sale, cum admistione hieræ compositæ, diasenæ, & hieralogodii, simul cōcretis, ad formā enematis.

DE COLICA VENTOSA.

Cap. XLIII. Causæ.

CAUSA colicæ ventosæ est ventositas, & omnia flatu generantia.

Cura.

Cura.

COLICA ventosa eisdē intentionibus curatur, quibus phlegmatica. Sedatio tamen doloris, pluribus fit modis. Quorum primus est, cum lenitiuis: de quibus in phlegmatica. Secundus cum aperientibus porositates cutis ventris. Vnde fiat sacculus talis, aperientibus porositates resoluens.

*Aperitina
porositates
tūm.*

Sacculus carminatiuus.

Recipe, Furfurum miliaceorum, anisorum, fœniculi, pulegii ana M.β. salis communis ℥.ij. calefiant in vase, sine aqua, deinde ponantur in sacculum, qui calidus sæpe adplicetur.

Fomentatio ad idem.

*Fomentum
ad idem.*

Recipe, Pulegii, calamenthi, origani, methastri, chamomillæ, ana M.β. cymini, fœniculi, anisi, carui, ameos, ana ℥.β. Contundantur

dantur ista, & bulliant in β . q. aquæ, ad consumptionem tertiæ partis, deinde accipiat spongia, &c.

Deinde inungatur vnctione ista.

Recipe, Olei ruthacei, liliacei, amygdalini amari ana $\mathfrak{z}$. $\mathfrak{ij}$. cymi *Vnctio ad*
ni, carui, ameos, nigellæ, carthami contusi, seminis ruthæ ana $\mathfrak{z}$. $\mathfrak{j}$. *idem.*
Bulliant omnia ista, cum dictis oleis, & in $\mathfrak{z}$. $\mathfrak{iiij}$. vini potentis, ad
consumptionem vini, deinde exprimatur oleum, & cum pauca
cera fiat vnguentum.

Aliud ad idem.

Recipe, Colocynthis interioris $\mathfrak{z}$. β . olei communis, butyri *Vnctio alia*
recentis, sine sale vnc. v. Contundatur pulpa colocynthis cum *aquualis.*
oleo, & butyro, bulliat per tertiam horæ, deinde vnge ventrem.

Emplastrum ad idem.

Recipe, Emplastri de baccis lauri $\mathfrak{lb}$. β . Remolliatur cum oleo
liliaceo, & supra ventrem ponatur.

Tertius modus sedandi dolorem, est cum extrahentibus ven. *Doloris se-*
tositatem, sicut cum ventosa lati orificii, adplicata loco dolenti, *datio.*
subito sedat dolorem, quasi arte Magica fiat. Sedat & matricis *Ventosa.*
dolorem. *Solutio ma-*

Quartus modus sedandi dolorem, fit cum clysteribus ducent. *fra.*
tibus inferius, quale est istud: Recipe, Centaurii minoris, pulegii, *Clystere so-*
calaméthi, méthastri, origani, chamomillæ ana M. $\mathfrak{j}$. carui, ameos, *lutium bo-*
cymini, seminis ruthæ, nigellæ ana $\mathfrak{z}$. $\mathfrak{j}$. β . olei chamæmelini, cōmu *num.*
nis, ana $\mathfrak{z}$. $\mathfrak{vj}$. vini potentis $\mathfrak{z}$. v. Bulliant omnia ad cōsumptionem
vini. Et colaturæ adde sacchari rubei $\mathfrak{z}$. $\mathfrak{j}$. β . Misce, & fiat clystere.
Est expertum.

Quintus modus est, per ea, quæ inferius & superius educunt *Vētositates*
ventositates. *educentia.*

Electuarium carminatiuum.

Recipe, Diagalangii, diacymini, theriacæ antiquæ ana drac. β .
Dissoluantur in vino potenti, & exhibeatur.

Possunt & alia exhiberi electuaria, in dosi drac. $\mathfrak{j}$. β . sine etiam *Alia confec-*
liquore: Vt electuariū de baccis lauri, diagalanga, diacyminum, *tionis ad*
theriaca, mithridaticum, & his similia. *idem.*

Sexto modo euacuatur secundum hunc modum: Patiens fa- *Euacuatio.*
sciatur secundum, vel circa ventrem strictè: deinde ligatus iaceat *Fasciatio.*
super puluinari coriaceo, supra ventrem, & pendeant manus, &
pedes ad terram.

Postremus modus est, vt patiens toleret famem, & sitim, & *Fames, sitis*
exercitetur fortiter. *Exercitiū.*

Adpo

Adposititiæ medelæ.

Decoſtio DETVR potui decoſtio hæc carminatiua. Recipe, Seminis
carmina- anifi, ſeminis ſœniculi, dauci, carui, ameos, ruthæ, cymini, poly-
tima. podii ana drach j.

Bulliant in aqua ſecundum artem. De quo bibat hauſtum ca-
 lidè, mane & ſerò.

Clyſtere.

Clyſtere ad Vel fiat ex eodem decoſto clyſtere, additis oleo ruthaceo,
idem. chamæmelino, laureo, & caſtorino: In quo diſſoluatur 3.j. vel ij.
 phylonii Rhazis ſolutiui, & iniiciatur.

Clyſtere ad idem.

Aliud ad Recipe, Ameos, carui, anethi, ruthæ ana 3.j. Decoquantur in
idem. β.q. olei communis, & vini maluatici. Coletur cum expreſſione.
 Cuius decoſti recipe q.β. pro vno clyſteri. Cui adiunge, pingue-
 dinis anatinæ, & gallinacæ recentium liquefactæ, ana 3.j. caſto-
 rii pinguis 3.ij. oleorum chamæmelini, lilini, ſefamini, lini, ſœni-
 græci, vel mucilaginis eorum, & malui, & amygdalini dulcis,
 ana vnc.β. Fiat enema.

Clyſtere carminatium, in colica ventofa.

Recipe, Anifi, ſœniculi, florum chamomillæ, ameos, cymini,
 carui, ſeminis anethi, ana partes æquales. Contundantur, & fiat
 decoſtio in cyathis ternis olei cõmunis videlicet, & tantundem
 aquæ fontalis, vſque ad excoſtionem prædictæ aquæ, & facta ex-
 preſſione, imponatur prædictum oleum, & eſt ſanè optimum,
 ac probatiſſimum.

DE COLICA EX SIC-
 citate, & retentione fæcum.

Cap. XLV. Cura.

Tres curan- **Q**UAE tres exigit intentiones. Quarum prima eſt molliſica-
di intentio- tio fæcum, & applanatio inteſtinorum. Secunda, fæcum
nes. eductio. Tertia, remotio cauſæ ſiccitatis fæcum.

Molliſicatio.

Clyſtere molliſicatiuum fæcum. Recipe, lb. j. olei cõmunis,
 butyri recentis ſine ſale 3.ij. Miſce, fiat enema.

Aliud quod exhibetur per os.

Decoſtum Recipe, Brodii caponis, vel gallinæ, vel caſtrati coſti, vnc. xv.
ad idem. ſacchari 3.β. miſce, & bibat calidè.

Aliud

Aliud in forma clysteris, valde mollientis.

Recipe, Brodii decoctionis carnis pinguis, & capitis, vel intesti *Clystere*
 norum castrati, vel extorum agnelli crassi, vel hædi, ʒ. viij. olei *molliuū.*
 communis, vel amygdalini dulcis ʒ. vj. Misce, fiat clystere.

Aliud per os exhibendum.

Recipe, Brodii galli antiqui ʒ. vj. & bibatur. Et si placet, potes *Decoctum*
 aliquid mollicatini, vel lenitini, cum hoc miscere. *ad idem.*

Faciunt etiam ad rem, caricæ pingues comestæ, pruna Dama *Canon.*
 scena, siue recentia, siue sicca, vitelli ouorum gallinarū, vux pas- *Ad idē con-*
 sæ, absq; arillis comestæ ante cibum idem faciunt. *feretia sim-*
plicia.

Lenitio ventris.

Recipe, Passularum nigrarū, siue arillis, cochlearia duo. Bene *Ventris le-*
 mastificentur, & deglutiantur. *nitium.*

Deinde immediatè bibatur sequens brodium.

Recipe, Brodii pinguis gallinarum, vel castrati vnc. vj. In quo *Aliud ad*
 dissoluatur zuchari rubei vnc. j. Et calidum immediatè bibatur *idem.*
 post passulas. *Potus.*

Aliud.

Recipe, Olei communis boni ʒ. vj. vel viij. Et calidè bibatur.

Quantum autem ad exterius applicata, fiat hoc emplastrum.

Recipe, Foliorum maluæ, blitis, radicum althææ, ana M. j. ʒ. *Emplastrū*
 Farinæ seminis lini, farinæ seminis althææ, ana vnc. j. herbæ bul- *anodynum,*
 liant cum radicibus ad perfectam decoctionem, deinde pisten- *& lenitiuū.*
 tur, & cum dicta decoctione, & dictis farinis, reducantur ad for-
 mam emplastri: Cui adde butyri recentis siue sale ʒ. iij. Fiat em-
 plastrum, & adplicetur circa ventrem.

Aliud.

Recipe, Olei amygdalini dulcis, butyri recētis, ana ʒ. iij. Misce *Vnctio.*
 simul, liquefacto prius butyro, fiat vnctio.

Eductio fecum.

Recipe, Brodii valde pinguis, in quo bulliant ficus siccæ pin- *Clystere.*
 gues, sebesten, ana num. v. passularum enucleatarum ʒ. ʒ. Postea
 de dicto brodio bullito, cum prædictis colato, accipiatur ʒ. j. &
 vnc. iij. In quo dissoluantur, casis drach. vj. olei cōmunis vnc. iij.
 salis parum. Et exhibeatur.

Aliud ad idem.

Recipe, Passularum enucleatarum, liquiritiæ rasæ, ana vnc. ʒ. *Potus ad*
 sebesten numero viij. iuiubarum numero x. caricarū pinguium *idem.*
 numero iij. Bulliant omnia in ʒ. q. aquæ, ad cōsumptionem me-
 dietatis, vel tertiæ partis. Deinde coletur, & de colatura recipe
 q. ʒ.

Solutiua q.β. ad dissoluendum, Casia optimæ, pinguis, nouiter extractæ
bona. drach. x. vel loco casia accipiatur manna ʒ.ij. Misce, fiat potus,
 qui calidus per os assumatur. Et si hæc non suffecerint, dentur pi-
Regula. lula aloephangina, vel pilula aloes lotæ, vel diaphœnicon, quæ
Fortifica est medicina securitatis, & casia. Et si hæc non suffecerint, ad-
tio. dantur in clysteriis superius ordinatis, pro mollificatione, casia,
 vel hiera picra, vel aliquid mellis crudi, puta ʒ.iiij. vel ʒ.j. casia, vel
 drach.vj. hieræ picræ. Per talem enim additionē fortificabuntur.

Remotio causæ siccitatis sæcum.

Si sit à causa primitiua, vt cibus, vel balneum, remoueantur.

Siccitas, Si propter nimiam caliditatem, & siccitatem hepatis, infrigi-
& calor. detur, & humectetur, cum epithematibus, & iunctionibus, di-
 ctis suprà in cap. de hepatis ægritudinibus.

Oppilatio Si propter oppilationem fellis, pori deoppilentur cum dictis
fellis. in capite de Icteria.

Si ob debilitatem expulsiuæ intestinorum, fiant clysteria præ-
 missa: In quibus ponatur multum salis, vt virtus excitetur.

Si verò ex obtusione sensus intestinorum, detur theriaca per
 os, vel Mithridaticum, vel electuariū de baccis lauri exhibeatur.

Additiones propriæ.

SYRVPVS in colica ex siccitate, & retentione sæcū expertus.

Recipe, Aquarum maluæ, chamomillæ, parietariæ, aquæ deco-
 ctionis prunorum, sebesten, iuiubarum, polypodii, doronici,
 omnium ʒ.vj. syrapi boraginati, buglossati ʒ.β. In quibus dissol-
 ue, electuarii leuitiui, diacasie, ana ʒ.j.β. electuarii elecoph, de
 psyllio, de sebesten solutiui, ana ʒ.j. & ʒ.j. Misce, fiat haustus, cali-
 dè nocte sumendus.

Enema expertum, quod mollit, fæces educit, & humectat.

Recipe, Decoctionis capitis castrati, vel gallinæ pinguis, factæ
 cum quinque herbis mollificantibus, videlicet, maluæ, bisinaluæ,
 violariæ, brancæ vrsinæ, meliloti, item mercurialis, parietariæ,
 cicla, & betæ, ana M.β. & trium florum communium, frigidor-
 um, videlicet, violarū, boraginis, & buglossæ ana pug.iiij. vel iiij.
 Cuius decoctionis recipe ʒ.xij. vel xv. Quibus adde olei chamæ-
 melini, anethini, ana ʒ.ij. butyri ʒ.j. vnguentorū liquefactorum,
 & colatorum, videlicet, dialthææ subtilis Nicolai, de adipibus, &
 de mucilaginis, cereitate seiuncta, ana ʒ.j. salis ʒ.j. misce, & fiat
 enema, secundum artem.

DE COLICA, AB APO- stemate calido intestino- rum. Cap. XLVI. Cura.

PRIMO educantur fæces, cum clysteribus lenitiuis, ad frigidū *Clystere fa-*
trahentibus, sicut cum decoctione seminum frigidorum, vel *cum educti-*
hordei, matris violarum, blitis, iuiubarum, sebesten, &c. In qua *uum.*
decoctione rerum dictarum dissolue, zuchari vnc. j. olei violati
vnc. iij. salis drach. ij. Misce, fiat clystere.

Deinde facta lenitiōe, fiat phlebotomia basilicæ, ad vj. vel vij. *Phleboto-*
vnc. sanguinis. *mia.*

Postea veniendo ad causas coniunctas, fiant clysteria leniētia, *Clystere le-*
habentia frigiditatem, cum aliqua stypticitate. Sicut exempli gra *nitium.*
tia, fiat clystere ex decoctione croci, & violarum. Et sumat lib. j.
huius decoctionis. In qua dissolue olei rosarum vnc. iij. salis com
munis parum, zuchari rubei vnc. j. Misce.

Vnctio percussiva externè applicanda.

Recipe, Olei rosarum, violarum ana vnc. j. Misce.

Vnctio res-
percussiva.

Vnctio alia, in augmento aposte-
matis adhibenda.

Recipe, Olei rosarum, violarum, chamomillæ, ana vnc. β. vel j. *Aliavnctio.*
Misce.

Vnctio in statu bona.

Recipe, Olei anethini, amygdalini dulcis, chamæmelini, ana *Vnctio alia.*
vnc. β. vel j.

Et potest etiam fieri emplastrum ex decoctione maluarum, *Emplastrū.*
chamomillæ, radicum althææ, farinæ scængræci, & seminis lini.
Et miscendo, fiat emplastrum.

Annexa pharmaca.

FIAT iniectio cum decoctione origani, hybisci, chamomillæ, *Clystere*
furfurum, scængræci, carthami, additis olei linini, behenini, cæsy- *prædicto ad*
pi humidæ, dialthææ, olei nucei, olei lentiscini, floris lactis, mel- *seclui conse-*
lis violacei, ana parum. Misce, fiat clystere. *rens.*

Ab intra vtatur diabytyro Isahaci, vel communi, manè & se- *Diabytyrū*
ro. Sanat enim apostemata intestinorum, & dolorem colicum ex *Isahaci ad*
hoc causatum mitigat. *idem.*

LEONELLVS FAVENTINVS
DE COLICA EX APOSTE-
mate frigido intestinorum,
Cap. XLVII.
Cura.

Canon. Si autem ex apostemate frigido intestinorum proueniret, eo
Lenitio. modo procedatur, quo in calido. Primò leniendo ventrem.
Phlebotomia. Secundò faciendo phlebotomiam basilicæ.
Repercussio olea. Postea in principio apostematis adponantur repercussia: ut sunt oleum rosatum, mastichinũ, &c. Quæ sunt in hoc casu conuenientia. In augmento adhibeatur oleum mastichinum, vel li-
liaceum, siue amygdalinum dulce.

Olea ad idẽ resolutentia. In statu verò resolutentia conueniunt. Vinũ multæ permistio-
Auicenna. nis aquæ, præparat intestina ad colicam. Auicenna Fen. 16. lib. 3.

DE HYDROPE. Cap. XLVIII.
Definitio.

Hydrops. Definitio. 1 **H**YDROPS est error virtutis vnitivæ, in toto corpore, se-
Gordonij. 2 quens mutationem virtutis digestivæ, in hepate. Et ita
Hydrops est error virtutis digestivæ in hepate.

Bertrucii definitio.

3 Hydrops est morbus materialis, causatus ex re frigida, pluri-
ma, ingrediente, & inflante membra omnia manifestè, aut loca
partium, in quibus regimen ciborum, & humorum.

Champerius.

4 Hydropici dicuntur, quos aqua inter cutem malè habet.
Alexander.

*Alexander Benedi-
ctus.* 5 Hydrops est passio chronica, ex frigidity hepatis genera-
ta: quia virtus hepatis cibos nõ coquit, nec in sanguinis substan-
tiam conuertitur.

Auicenna. Auicennæ definitio.

6 Hydrops, est ægritudo materialis: cuius causa est materia fri-
gida exuberans, & ingrediens per membra, vnde crescunt, &
inflantur membra manifestè, omnia autem loca partium inté-
riorum sunt vacua.

Idem.

Auicenna. 7 Hydrops est apostema aquosum, vniuersale.

Ety

Etymologia.

Hydrops ab hydor Græcè dicitur, quod est aqua.

Causæ.

COMMUNIS omnium hydropum causa est, humoris nimia abundantia, & frigus nimium, hepatis, ac stomachi dyscrasia. Si plura petis, quære causas ex Gordonio, Bertrucio, Aetio, & Galeno, lib. 3. de symptomatum causis.

Species hydropis tres: Ascites, Tympanites, & Hypofarca.

Causæ ex Gordonio, Bertrucio, Aëtio, Galeno. Species hydropis.

DE ASCITE, Cap. XLIX.

Definitio.

ASCITES, vel Asclites dicta est passio, in qua venter, cruraq; extumescunt, superiores autem partes extenuantur, & marcescunt.

Idem super Aphorismos.

Ascites ab vtre dicitur, propter similitudinem, in quo materia collecta, est humor aquosus, & generatur à frigore.

Definitio Galeni, in lib. Definitionum. Galenus.

Causæ.

Ascites fit ab aggregatione aquæ plurimæ, & ventositatis paucæ, incipitq; à vitio hepatis, & terminatur ad vitium stomachi. Ascites fit ex tenui humore, & ventositate.

Asclites fit de causa calida, quantum ad causam antecedentem, licet causa coniuncta semper sit frigida, & causatur ex humiditate subtili, aquosa, multa, cum modica ventositate. Et est deterior inter omnes.

Bertrucius. Chäperius Gordonius.

Signa.

SIGNA Asclitis sunt ista: Pulsus parvus, & frequens, & si venter agitetur, sonat sicut vter semiplenus aqua.

De eadem materia scribit Gilbertus, in capite proprio.

Signa ex Gordonio. Gilbertus.

Aphorismi.

1 AUTUMNO verò, & plurimi æstivi morbi sunt, & febres quartanæ, & erraticæ, lienes, aquæ inter cutem, & c. Aphorismo 22. lib. 3.

2 Aqua intercute laborantibus, hulcera in corpore facta, difficulter sanantur. Aphor. 8. lib. 6.

Aphorismi. Hippocrati.

3 Quicumq; suppurati, aut aquam inter cutem patientes vruntur, aut secantur, si pus, aut aqua vniuersum effluerit, omnes moriuntur, Aphor. 27. lib. vi.

4 Quibus tormina, & circa vmbilicum dolores, & lumborum dolor, qui neq; à medicamēto, neq; aliter soluitur, in hydropem siccam firmatur. Aphor. 11. lib. 4.

5 Aqua intercute laborantibus, tussis superueniens, malum. Aphor. 35. lib. 6.

6 Quicumq; lienosi à difficultate intestinorum capiuntur, his superueniente disēia, longa hydrops inuascitur, aut lienteria, & moriuntur. Aphor. 43. lib. 6.

7 In mania, dysenteria, aut hydrops, vel mentis alienatio, bonum. Aphor. 5. lib. 7.

8 Aqua intercute laborans, si à tussi habeatur, desperatus est. Aphor. 48. lib. 7.

9 Quibus hepar aqua plenum in omentum eruperit, his vter aqua repletur, & moriuntur. Aphor. 56. lib. 7.

10 A diuturnis sanato hæmorrhoidibus, si vna non seruatur, periculū est aquā inter cutem, vel tabem aduenire. Aphor. 12. lib. 6.

11 Ab aqua intercute habito, si aqua per venas in ventrem defluerit, soluitur morbus. Aphor. 14. lib. 6.

Hippocras. De hac materia passim scribit Hippocrates, in Aphorismis, & in Prognosticis, & in 4. Regiminis Acutorum, Vbi tantum duæ *Galenus.* hydropisis species ponit: Galenus ibidem, &c.

Cura ascclitis.

CURA hydropisis variari debet, secundum diuersas eius species. Tamen ante specialem curam isti canones obseruentur.

Auicenna. Quorum prius iuxta Auicennam, cap. proprio: Exiccatio, *Canon prius* & extractio superfluitatum, Qui canon tamen magis cōueniens *mus.* est in ascclite, quā aliis.

Canon secundus. Secundus canon sumptus ex Auicenna, cap. proprio, est aperitio pororum corporis, & cutis. Vnde Haly abbas, tertio Practi-

Haly Abbas. cæ, cap. proprio inquit; Nihil adeo hydropisi nocet, sicut pororum restrictio.

Veniendo ergo ad curam, primò ponatur cura ascclitis: quæ *Sex curantur* perficitur sex intentionibus, Prima, ponit debitum regimen in *di intentione* vita. Secunda superfluitates minuit, Tertia digerit aperiendo, & *res.* confortando membra vniuersalia, præcipue stomachum & he-

par.

par. Quarta eradicat materiam. Quinta, corrigit accidentia. Sexta prohibet recidivam, quæ sæpe contingit in ista paffione, ex modica causa. Et quia asclites quandoque fit à causa calida, quandoque à frigida: primò ponatur cura à causa frigida, & interim etiam à calida.

Diæta.

REGIMEN vitæ totum vergat ad contrarium causæ.

Aër in asclite à frigida causa, debet esse calidus, & siccus, & sit luminosus, non ventosus. Habitet in loco alto à terra, puta in so- *Habitatio* lari, & non prope terram, præcipuè humidam, neque prope fon- *Aqua.* tes, & aquas, imò non in loco, ubi potest videri aqua: quia propter sitim aliquando coguntur bibere. Vnde Auicenna: Non vi- *Auicenna.* deant aquam, neque bibant.

Fenestræ cameræ sint ad Orientem. Aër sit siccus, si non natu- *Aër.* raliter, fiat artificialiter, cum igne, vel suffumigiis calefacientibus, exiccantibus, & odoriferis.

Siautem causa sit calida, tunc aër debet disponi aliqualiter ad *Aër.* frigidum, non multum tamen, ita quòd declinet ad siccum.

Cibus, & Potus. Regulæ generales.

1 Prima, infirmus sit parcus in cibo, & potu.

Auicenna cap. proprio: Rhazes nono Almansoris: Haly Ab- *Crapula vñ* bas tertio practicæ dicunt: Arce ipsum à multo cibo, quoniã vir- *tanda.* tutem aggrauat, digestionem prohibet, humiditatem auget, & calorem naturalem debilitat, & suffocat.

Et dicit Rhazes in textu: Patiatur famem, & sitim, plus tamen *Fames.* sitim. *Ante dige-*

Secunda regula sumpta est ab Auicennâ, tertia primi: Quòd *edendum.* non comedat, nisi prius cibus sit digestus, ne ex corruptione ci- *Masticatio.* bi supra cibum alium, multiplicentur superfluitates. Verunta- *Fames.* men si cõtingat aliquem vehementer pati famem, ante digestio- *Diuersitas* nem primi cibi, aliquid mastice, sed non transglutiat. *ciborum.*

Tertia, in eadem mensa non sumantur diuersa cibaria. *Non satufa*

Quarta, Patiens decedat à mēsa, adhuc relictis, non satur, &c. *ciendum fa*

Incipiendo ergo à pane, secundum dictum Auicennæ, Panis *mi.* conueniens esset hordeaceus: Quia facilis digestionis, tendens *Panis horæ* ad siccitatem: Quem si quis abhorreat, faciat panem ex farina *deacem.*

- Panis frum=** frumentacea, & in pasta ponatur pulvis factus ex aniso, & fœni-
mentaceus. culis: & non sit factus ex farina munda à furfure, imò remaneat
Pasta. aliquid furfuris, & sit vnius diei, nec plurium, quàm trium.
- Carnesque** Carnes sint perdices, phasides, turtures, merula, leporinæ, ca-
bone, & preolinæ, castratinæ, bouinæ autem non conueniunt, quanuis
male quæ? sint siccæ, quia difficilis digestionis. Serò sint assatæ, mane elixæ.
- Fercula bro=** Fercula multàm brodialia non conueniunt: sed facta ex pane
na. cocto in brodio: Oua siue agresta conceduntur: Brodium cice-
Oua. rum nigrorum, cum quibus decoquantur radices fœniculi, apii,
Brodia. petrosili, quia humiditates trahuntur ad vias vrinæ.
- Radices.** Omnia holera vitentur, quia humida vt plurimum.
- Holera.** Fructus tamen cōuenientiores sunt, Amygdala, nuclei pinei,
Fructus cō pistaciæ, auellanæ. Conceduntur etiam vix passæ, ova, præcipuè
ueniētes, & vitella secundum omnem modum administrationis cōueniunt:
disconue= Lac, caseus recens, butyrum non conueniunt. Tamen lac came-
nientes. lorum est laudandum, quod à proprietate valet.
- Lac came=** Potus debet esse vinum album, subtile, potius antiquū, quàm
lorum. nouum, & modicæ quantitatis.
- Potus.** Potusaquæ omnino vitetur. Imò, inquit Auicenna, non videat
Vinum aquam hydropicus, nedum bibat.
- Canon.** Si tamen contingeret, quòd infirmus ex consuetudine non
Aquæ. posset bibere vinum, bibat aquam artificialem, sicut endiuix, fœ-
Aqua arti= niculi, absynthii per alembicum destillatam.
- ficialis.** Si autem esset à causa calida, bibat vinum pauciferum, valde
Vinum. mistum cum aqua endiuix.
- Somnus &** Potius vigilix excedentes, quàm somnus excedens cōueniūt.
- Vigilia.** Vnde somnus nullo modo sit diurnus, sed nocturnus, potius di-
 minutus, quàm superfluous.
- Motus, &** Exercitium magis conuenit, quàm quies. Vnde exercitetur
Quies. ante cibum manè, & serò, quousque aliquantulum fatigetur.
- Fricatio.** Et si non posset moueri, fiant fricationes circa totum corpus,
 cum panno lineo, aliquantulum aspero.
- Secessus ex** Procurer habere euacuationes naturales, quantum possibile sit,
vrina. ex ventre, vrina &c.
- Animi ac=** Accidentia animi omnia vitet, quæ humectant, vt est timor,
cidentia. tristitia, quæ calorem naturalem sopiendo, sunt causa, quare nō
 fiat bona digestio, furiositatem, indignationem.
- Coitus.** Coitus etsi exiccet, plus tamen nocet, debilitando calorem na-
 turalem.

Minoratio.

CURATIO minoratiua debet fieri cum medicinis benedictis, & leuibus.

Primò fit cum hiera picra, in frigida causa. Et in calida, cum rhabarbaro, & similibus.

Hiera picra : Rhabarbarum.

Fienda est iterata euacuatio, & non in vna vice multa.

Canon.

Phlebotomia non fiat, nisi in tribus casibus: scilicet quãdo hydropis pendet ab apostemate hepatis, aut à retentione sanguinis menstrui, vel hæmorrhoidarum. Et causa est, quia phlebotomia debilitat hepar. Ex cuius debilitate causatur hydropis. Si militer quando materia, quæ est causa coniuncta, per phlebotomiam educi non potest.

Phlebotomia quãdo non.

Vomitus quandoque confert diuertendo, & euacuando.

Vomitus.

Similiter clysteria, in quibus ingrediuntur ista, quæ istas materias euacuant.

Clysteria.

Euacuantia materiam facientem asclitem, quæ est aquositas, quædam euacuant à proprietate, quædam per similitudinem.

Euacuatio duplex.

Euacuantia à proprietate, quædam sunt fortia, quædam media, & quædam debilia.

Euacuatio à proprietate.

1 Fortia sunt, vt mezereon, laureola, succus cucumeris asinini, euforbium, colocynthis, soldanella, & huiusmodi talia.

te triplex.

2 Mediocria, vt serapinum, apium, succus ireos &c.

Mediocria.

3 Debilia, vt rhabarbarum in calida, hiera picra in frigida, cum qua miscetur agaricus, vel electuarium Indum, vel aliud simile.

Debilia.

Soluentia ergo in asclite aquam, quædam sunt quæ à proprietate ascliti, quæ omnino hydropis, coram, & à proprietate valentia: vt succus ireos, qui debet propinari non coctus, sed crudus, & isto modo fit:

Soluentia à proprietate.

Accipiatur radix, bene mundetur à cortice exteriori, postea pistetur, & succus ponatur in cyatho, donec faciat residentiam, deinde cum illo succo clarificato (dicit Gordonius) accipiatur quantum media testa ouicapit, & cum tantidem aquæ mellis, vel zucchari, calidus accipiatur, & non decoquatur, quoniam virtutem perderet. Et debemus de isto succo dare sæpe, bis per hebdomadam, ad minus. Euacuat quatuor vel quinque sedes illius aquæ copiose. Vnde Gordonius refert: Si hydrops manu humana curari non potest, curatur hac medicina.

Potus.

Gordonius.

Vfus.

Operatio eius.

Gordonius.

Experimentum.

Alia medicina, quæ valet in omni specie, & maximè in asclite.

Potus ad idem. Recipe Radicum palmæ Christi, mudentur, & eodem modo, quo radix ireos pistetur, & extrahatur succus, vt ex radice ireos, deinde de illo succo recipe drach. ij. vel ij. β. Et potest exhiberi solus, vel cum aqua zuchari. Nam eodem modo euacuat, quo succus ireos, & virtuosus est sicut ille, & non vrit, neq; exasperat, sicut alter. Nicolaus Florentinus utebatur isto, loco al-Florentinus terius.

Alia à proprietate, experta à Gordonio.

Experimentum Recipe Succi radicum sambuci, vel corticis mediani, & florū Gordo eius, & depurentur. Valet vt succus ireos, eodē modo exhibitus. *nij.* Veniendo igitur ad specialia in asclite, cura pro secunda intentione, quæ est minoratio, fiat primò tale clystere.

Minoratio.

Clystere Recipe Blitis, mercurialis, maluarum, pulegii, calamenthi ana *minoratis* M. j. carui, ameos, ana dra. ij. carthami vnc. β. agarici ligati in petia, drach. j. β. Fiat decoctio ex omnibus istis, de qua accipiantur vnc. xv. In quibus dissolue hieræ picræ ʒ. j. electuarii Indi ʒ. β. succi ireos ʒ. j. β. salis communis dra. ij. vitellum j. oui, olei ruthacei vnc. iij. Hoc enim minorat aquositate citrinam in ventre existentem.

Pilulæ ad idem.

Pilulæ solutivæ. Recipe Pilularum de hiera simplici, de rhabarbaro Mesuei, aggregatiuarum, ana scrup. j. Reformantur pilulæ numero v. cū succo ireos.

Brodii ad idem. In hoc casu valet brodium, quod sic fit: Recip. Radicum ireos, parum contusarum, ponantur in olla, in qua decoquantur carnes pullorum, & maximè galli antiqui, remaneant in olla, quousque decoquantur perfectè carnes illæ: deinde de illo brodio exhibeantur vnc. iij. vel v. cum zucharo aliquantulum. Et minorat aquositate in ventre.

Soldanella. Ad idem valet soldanella, hoc modo exhibita, ter, vel quater in hebdomada: Accipitur de herba illa sicca, ʒ. ij. & β. & puluerifetur subtiliter: deinde exhibeantur ʒ. ij. illius pulueris, cum vino, antecibum, per duas horas.

Philipendula. Recitant aliqui quod est herba quædam, valde efficaciter euacuans, sine molestia, & vocatur Peta sindula (aliàs legitur Philipendula) apud Simonem Genuësem. Est species saxifragiæ, & exhibetur eo modo, quo soldanella.

Pilulæ.

Pilulæ.

Pilulæ autem de rhæobarbaro, posite à Rhaze, sunt bonæ pro *Pilula de*
 minoratione materiæ: ponendo in eis de mezereon, & dando ʒ. *Rhabarba*
 ij. pro vice, vel ij.ʒ. *ro Rhaze.*

Digestio, & confortatio.

Tertia intentio impletur cum aperitiuis, incisuiis, subtiliatiuis
 & præparantibus materiam, & vias syrupis: Ergo in asclite à fri-
 gida causa fiat talis:

Recipe Syrupi de eupatorio, mellis rosati colati, syrupi ace- *Potus in*
 tosi, diarrhodonis, ana vnc.ʒ. aquæ fœniculi, eupatorii, endiuia, *causa frigi-*
 ana ʒ. j. Misce, & exhibeatur vt alii. *da asclitis.*

In calida autem sit talis.

Recipe Syrupi acetosi, diarrhodonis, de endiuia, mellis rosa- *Potus in*
 ti colati, ana vnc.ʒ. aquæ cuscute, endiuia, absynthii, ana vnc. j. *causa cal-*
 Misce. *ida.*

Eradicatio.

Intentio quarta in asclitis cura, est materiæ tam eius quæ est *Sex eradi-*
 forma causæ antecedentis, quàm cõiunctæ eradicatio: Quæ per- *cationis in-*
 ficitur primò per solutionem ventris. Secundò per prouocantia *tentiones.*
 vrinam. Tertiò per prouocantia sudorem. Quartò per venam
 vmbilicalem. Quintò per resolutionem insensibilem. Sextò per
 cauterizationem, incisionem, & vesicationem.

i Primò fiat euacuatio eradicatiua, cum dictis in euacuatione *Euacuatio*
 minoratiua, augmentando dosim. Communiter tamen dantur *eradicati-*
 tales medicinæ, in forma pilulari, aut potionis. *ua.*

In forma pilulari conueniunt istæ.

Recipe Pilularum de hiera simplici, aggregatarum, de rha- *Pilula soluo-*
 barbaro Mesuei, ana ʒ. j. elaterii gran. ij.ʒ. Fiant pilulæ. *tina.*

Aliqui alii exhibent etiam, & est fortius, quod non debet exhi- *Canon.*
 beri, nisi cum cautela. Recipe Pilularum de elaterio ʒ. ʒ. vel ad *Pilula for-*
 plus gra. xv. Fiat pilula j. quæ exhibeatur ante diem, per horam. *tes, periculo-*
 Hoc modo fiant istæ pilulæ: *se.*

Recipe Cucumeres asininos, bene maturatos, & colligantur *Pilula de eu-*
 in fine ætatis. Et cognoscimus esse maturos, quando habent co- *laterio.*
 lorem bene citrinum. Deinde extrahatur succus, non tamen ex- *Canon.*
 primendo, sed ipsis perforatis, & incisis, permittatur succus exi-
 re, deinde ponatur in vase, & fiat residentia, post hoc accipiamus
 quod clarum est de huiusmodi succo. Deinde accipiantur istæ
 species ligatæ in petia subtili, infundatur in dicto succo, & dimit-
 tatur quousque succus incipiat bene inspissari, deinde extrahan-

tur, & exprimantur ita, quòd virtus earum remaneat in succo, deinde dimittatur succus exiccari, ex quo sic exiccato cum vino potenti, reficiatur massa pro pilulis, & exhibeantur, vt dictum est, scrup. β . vel grana xv.

Species infundendæ sunt istæ:

Cinnamomi electi, caryophyllorum, ligni aloes, calami aromatici, macis, zingiberis, piperis nigri, ana scrup. j. Pulueriscentur subtiliter, & fiat vt supra.

In forma autem potabili.

Potus ad idem. Recipe, Succireos 3. ij. β . cum tantundem aquæ mellis, eo modo quo dictum est suprâ: vel de succo palmæ Christi tantundem, vt cum aqua zuchari, & ille est ita vigorosus, sicut ireos.

Ad idem.

Aliud ad idem. Recipe, Pulueris soldanellæ 3. ij. vel iij. secundum exigentiam, ponantur cum vino, vel brodio, eodem modo vt suprâ. Euphorbium cum colocynthide non dandum.

Quæ vitanda. Secundò fiat vrinæ prouocatio.

Recip. Radicis apu, fœniculi, petroselinî, sparagi, rubee tincturæ ana 3. β . Lauetur, & bene mundetur omnia, & nō abstergantur cū cultello, deinde extrahantur medullæ, & incidantur per frusta, ac bulliāt in 3. q. aquæ, ad cōsumptionē medietatis, deinde colentur, & de colatura recipe 3. iij. In quibus dissolue trochiscorū de lacca, subtiliter puluerisatorum drach. j. Et calidè exhibeatur.

Vel sic:

Aliud ad idem. Recipe Dialacæ 3. j. Dissolue in aquæ eupatorii, menthastri, ana vnc. j. β . Et exhibeatur & c.

Aliud ad idem.

Potus ad idem. Recipe Calamenthi, menthastri, ana dra. j. aliàs 3. j. Bulliant in 3. x. vel xv. Aquæ fluuiialis, ad consumptionem medietatis: deinde de colatura recipiantur 3. ij. vel iij. pro vice.

Ad idem Gerhardi de Solo.

Potus ad idem Gerhardi de Solo. Recipe Florum rorismarini 3. j. β . Bulliant in vino potenti, sub tili, ad consumptionem medietatis, coletur. De colatura exhibeantur vnc. ij. vel iij. pro vice.

Vinū Maluaticum. Albertus Bononienſis recitat, quòd suo tempore aliqui fuerint leuati ab asclite, bibendo vinum maluaticum continuè, & decoquendo carnes, & alia in eo.

Ad idem fortius.

Ad idē fortius. Recipe Litontripon, vel Iustini 3. j. β . Dissolue in aquæ eupatorii, asparagorum, ana 3. j. β . Detur calidum in mane.

Alii,

Alii, quod non laudo, accipiunt cantharides, & de ipsis subtiliter puluerisatis accipiunt gran. v. vel vj. & commiscunt cum zucchero violato, & præbent.

Tertiò per viâ sudoris, cum balneis igneis, aëreis, & aqueis, vt fumo, stupha, in sulphureis, in quibus bulliât calida prouocâtiâ.

Vinum vetus, cum aqua fœniculi, prouocat.

Quartò apponendo ventosam, scilicet supra vmbilicum, quæ adtrahit aquositatem quæ euacuatur cum adiutorio naturæ.

Quintò per ea, quæ adplicantur circa ventrem, vt emplastra fortiter resolucentia. Vnde fiat hoc emplastrum:

Recipe, Stercoris vaccini, caprini, ouini, fimi columbini, ana vncias ij. vel iij. vel iiij. Deinde pulueriscentur, cum vrina infantis reducatnr ad formam emplastri, quod super ventrem totum adplicetur.

Aliud expertum.

Recipe, Limaciarum cum conchis q. v. & ipsas pista, deinde supra ventrem apponantur per modum emplastri, & non amoueatur, sed dimittatur per se cadere. Exiccant enim vehementer humiditatem istam.

Sextò per canteria vesicantia actualia, & potentialia, per vesicantia, & cauteria potentialia, quale est illud:

Recipe, Cantharidarum abscissis &c. q. v. & ipsas misce cum fermento, & modico aceti, & fiat Magdaleon. Accipitur postea de ista pasta ad quantitatem vnus auellane, quæ adplicetur loco, vbi est maior inflatio, & stet per decem horas, vel donec fiat vesica, qua rupta extrahatur aqua, cum cauterio actuali, vel potentiali, & teneatur foramen apertum, ponendo pilam paruum ceream. Post extendatur diachylon super petiâ, & superponatur.

Accidentium correctio.

1 PRIMVM accidens est fitis, quæ fitis cum aceto forti restinguatur.

2 Alterum accidens est, communiter inflatio tibiæ, & alibi quando manuum, quod cum lixiuio sequenti emendetur.

Recipe, Cineris fortis, vt vitis, & iuniperi, in quo ponatur salis parum.

Decoctio etiam vrticæ, sambuci, & ebuli, si fiat in vino, vel lixiuio, ad hoc multum facit.

Item folia iam dictorum posita supra regulam calefactam, & aspersam vino albo, & superponantur.

Reci

Reciduiationis prohibitio.

Ioannes Primò ordinetur regimen vitæ bonum, vitando scilicet potum multum aquæ, & vsum rerum valde humidarum, & fluidarum, siti non indulgendo.

Mattheus de gradi. Post minoretur, digeratur, & euacuetur materia, quæ posset esse causa reciduiæ. Et sic de aliis.

Additamenta propria.

REGIMEN doctoris Iohannis Catzani, Physici quondam percelebris in Bolsano.

Diæta.

Diæta incõueniens. ABSTINEAT à pinguibus, & crassis eduliis, & concoctu difficilibus, ut caro crassa, pisces omnes, poma, pyra, caules, vitet & gelidam prorsus.

Cibus. Edat digestibilia, vtpote pullos, capones, carnem hœdinam, vitulinam, oua recentia, & cõtusa, pulmentum auenaceum, hordeatum, pultem passulatam, holusculum rapaceum, ius amygdalinum, & phaseolorum.

Potus. Potus sit post cibum, vinum album, eppianum, vel caldariense.

Vinum. Vitet vina rubra, dulcia. Decoquantur radices petroselini in cibo.

Potus ad idem.

Potus ad idem. Coquantur rapa recentia in aqua fluuiali, & addantur semen cucumini, & parum cinnamomi: & de hoc potu interdiu bibatur.

Fomentum. Post fomententur pedes, cum summitatibus iuniperi, in aqua decoctis, item chamomillæ, & scorix accendantur, ac illæ scorix cum ista aqua aspergantur, & sic fomententur.

Theriaca. Prius tamè parum theriacæ comesto cum vino, ieiunè. Et hoc fiat semel, vel bis in septimana.

Scarificatio. Porro semel posset fieri scarificatio in pedibus. Et si aqua efflueret non multum, tunc permittatur effluere.

Nulla modo fiat phlebotomia.

Phlebotomia. Poteest insuper ieiuno stomacho vti rhæobarbaro, dosi auellanæ exiguæ: & immediatè post hoc bibere vini parum, & hoc semel in hebdomada.

Confectio in morsellis.

Confectio morsellata ad idem. Recipe, Pulueris soldanellæ ʒ.β. rhæobarbari electi ʒ. j. spicæ, scrup. β. zingiberis, ʒ. j. macis, ʒ. β. succi elaterii gran. iij. zucarari vnc. iij. Fiant morselli v. cum aqua endiuix, & detur morsellus vnus pro vice, in decem diebus semel in ieiunio. Dosis loto j. Et super

superbibatur parum vini, & per quatuor horas superieiunet: hoc enim euacuat aquam. Et si de ista confectione non posset sumere *Canon.* re patiens, vtatur sequenti tragea, cum brodio, semel in septimana. Dosis sesquialteus: & superieiunet tres horas.

Puluis ad idem.

Recipe, Rhæobarbari electi 3.j. aliàs 3.j. pulueris soldanellæ *Puluis ad drach. iij. squinanti 3.j. zingiberis, cinnamomi, ana 3.β. Fiat pul-* *idem.* uis, diuidatur in tres partes, & sumatur ieiunè.

Post vsum confectionis, vel trageæ, altera die sumat quantita- *Theriaca.* tem aurei semis theriacæ, cum vino.

Interea si confectionem, vel trageam sumpserit, sumat tunc singulo mane de electuario pondus aureorum duorū, & superbibat parum vini albi.

Electuarium.

Recipe, Specierum diacurcumæ 3.ij. vel 3.ij. specierū dialaccæ *Electuariū vnc. j. vel 3. j. specierū diarrhodonis 3.ij. hepatis adip, id est lupi,* *ad idem.* drach. j. cinnamomi 3.j. β. conferuæ rosarum, buglossæ, ana 3. j. β. Fiat electuarium cum syrupo rosato, & de radicibus, & dentur stomacho ieiuno, 3.ij. pro vice.

Deinde vngatur venter patientis, tepidè, ante cibum, cum ista vntione.

Vntio.

Recipe, Vnguenti Agrippæ 3. iij. vnguenti Marciaton, Arra- *Vntio ad gonis, ana 3. j. oleorum nardini, de scorpione, ana 3. β. Misce, &* *idem.* fiat vnguentum: quo vngatur venter actu tepidè, manè & serò.

Et si morbus prolongaretur, vtatur sequenti syrupo, ieiuno stomacho, lotones iij. semel in septimana.

Syrupus largus, seu potus vltimatus propinandus.

Recipe, Succii ireos, 3. x. succii raphani 3. vj. soldanellæ 3. j. Bul- *Syrupus ad liant in 3. q. aquæ: & addito syrupo de quinque radicibus lb. j. fiat* *idem.* syrupus largus: & dentur 3. ij. pro vice, ieiuno stomacho.

Eandem ferè descriptionem reperies in Antidotario Ioan- *Syrupus ad nis Vigonii, folio 244. Solutium (inquit ille) hydropicorum,* *idem, Ioan-* facit ad herniam aquosam, cuius talis est ordinatio: *nis Vigonii.*

Recipe, Solidaginis drach. j. succii ireos drach. x. succii raphani drach. vj. syrupi de quinque radicibus lb. j. Bulliant cum 3. q. aquæ endiuiz, & fœniculi, & secundum artem fiat syrupus longus. Et dosis eius sit 3. ij. vsq; ad iij. Et potentissimè educit aquam citrinam, & sanat hydropicos.

DE TYMPANITE.

Cap. I. Definitio.

Tympanites.

Definitio

Galeni.

HYDROPS tympanites est, in quo plus spiritus, & minus humoris inuenitur. Itaque si quis pulset, velut tympanum sonum emittet, & edet.

Idem de hac materia tractat in commento super Aphorif. ii. libri 4. Hippocratis, &c.

Bertrucii definitio.

Tympanites est morbus, qui accidit ex generatione aquæ pau-
cæ, & ventositatis plurimæ in ventre naturali collectæ inter mi-
rach, & siphac, & quandoq; inter siphac, & intestina. Est autem
siphac panniculus neruosus, solidus, continens inter se zirbum,
stomachum, & hepar.

Siphach

quid?

Mirach

quid?

Canon.

Mirach verò dicitur pars ventris exterior, composita ex cute,
pinguedine, & octo musculis ventris, duobus quidem longitu-
dinalibus, & duobus latitudinalibus, & quatuor transuersalibus,
procedens à furcula inferiori, vsq; ad summū ventris. Et incipit
hæc tympanites à vitio stomachi, & terminatur ad vitiū hepatis.

Causæ & signa.

*Cura du-
plex.*

CAVSAS, & signa require à Gordonio, Gilberto Anglico,
Bertrucio, Auicenna, Galeno, & aliis, qui copiosè de his scribunt.

Cura.

*Ventositas
sum resolu-
tio.*

TYMPANITEM curandi intentiones sunt duæ. Prima, ven-
tositatum resolutio. Secunda, prohibitio recidivæ.

Prima intentio, ventositatum resolutio.

*Fomentum
carminati-
uum.*

Fomentum in tympanite, resoluens ventositatem.

Recipe, Pulegii, calamenthi, origani, baccarum lauri, & folio-
rum eius, anisori, fœniculi, carui, ana M.ß. Contundantur crasso
modo, bulliant in ß. q. aquæ, ad consumptionem tertiæ partis.
Deinde accipiatur spongia, & infundatur ac fortiter expressa
ponatur super ventrem calida, & hoc fiat ter, vel quater.

Deinde exiccetur venter cum panno calido, & aliquantulum fri-
cetur. Postea vngatur cum isto oleo:

*Oleum ven-
tositatu re-
solutiuum.*

Recipe, Olei resolutiui ventositatum, olei liliacei, spicati, ru-
thacei ana vnc.ß. seminis fœniculi, carui, ameos ana drach. j. Con-
tundantur crasso modo, & bulliant in prædictis oleis, postea
inungatur.

Empla

Emplastrum ad idem.

Recipe, Emplastri de baccis lauri, emplastri de meliloto, ana *Ventofatio.*
 ℞.β. Misce, & extendatur super petiam lineam, crassam, & ventri
 calidum adplicetur. Aliquando autem remouetur ventofitas, ad-
 ponendo ventosam magnam.

Clystere ad idem.

Recipe, Decoctiois superius ordinatæ pro fomentatione,
 vnc.xv. In quibus dissolue sacchari rubei ʒ.j. electuarii de baccis
 lauri, hieralogodii, hieræ picræ, ana ʒ.β. olei ruthacei, liliacei, ana
 vnc.j.β. salis 3.ij. Fiat enema.

Electuarium ad idem.

Recipe, Diacymini, diagalangii, ana ʒ.j. De isto electuario acci *Electuariū*
 piat ad quantitatem castanæ, cum modico vini maluatici mane. *ad idem.*

Prohibitio recidiuattonis.

Prohibetur recidiua, ordinando debitum regimen, minorādo *Prohibitio*
 materias, & aliquando digerendo, ac euacuando. *recidiua.*

Gentilis in consiliis, & in cap. de ægritudinibus hepatis, consi-
 lio septimo, inquit: In cura hypofaræ processu euacuando, &
 purgando cum electuario facto in hunc modum, &c.

Recipe, Aristolochiæ longæ, & rotundæ, laccæ, squināti, mar-
 rubii, ana 3.iiij. ligni aloes, spicæ, ana 3.iiij. turbith 3.v. zingiberis *Electuariū*
 drach.j. agarici 3.viij. senæ 3.ij. ireos 3.ij. Conficiantur cum melle *ad tympani-*
 bono, & dentur secundum virtutem, cum aqua calida decoctio- *niten.*
 nis sparti, & saturegiæ, vel gladioli.

Pilulæ ad idem expertæ.

Accipiat frutex cucumeris asinini, tempore canicularium *Pilule de*
 dierum, & exiccetur ad solem, semper proiciendo aquam, quæ *elaterio,*
 supernatat, donec siccetur. Deinde recipe eiusdem succi vnc.j. *cum guma*
 bdellii drach.j. mastiches drach.β. salis gemmei scrup.ij. In corpo- *mis, pro*
 rentur simul, & cum volueris dare, forma pilulas, ad modum pi- *tympani*
 peris, vel ciceris, seu fabæ. Da in sero eunti dormitum, vnam so- *ticus.*
 lam, & videbis mirabilia. Confortetur hepar cum oleo nardino.

Idem Gentilis consilio 1x.

Nota de succo *τῆς ἀργυρώσεως*, in parato hydropisii tympani *Vide consi-*
 te: Nam confert mirabiliter, dando cyathum vnum mane. Exper *liū 1x. Gen-*
 tum est in calore hepatis, & tinctura vrinæ. *tilis.*

Potus ad tympaniten expertus.

Recipe, Mellis despumati ʒ.j. ireos 3.ij. Coquantur bene, dein- *Potus ad*
 de adde pulueris soldanellæ herbæ (quam primus omnium inue *idem.*
 nit Serapio) ʒ.j. Bibatur manè, & est mirabile experimentum.

Syrus

Syrupus digestiuus ad idem.

Syrupus digestiuus. Recipe, Syrupi de endiuia Gentilis, syrupi de cichorea Nicolai, cum rhabarbaro, Syrupi Byzantini ana ʒ.β. aquarum cichorii, absynthii, lupulorum ana ʒ. j. Misce, fiat syrupus digestiuus.

Adiectitiæ medelæ.

Cura doctoris Theophrasti Paracelsi.

Cura Theophrasti. Primò dedit illam purgationem. Recipe, Turbith ʒ. j. zingiberis ʒ. j. senæ ʒ. iij. diagridii ʒ. ij. mastiches, anisi, ana ʒ. β. electuarii de succo rosarum, electuarii Indi, ana ʒ. j. β. aloes, hepatites, drach. β. Misce, detur ʒ. j. pro vice. Si æstas inestet, cum lacte caprino. Sin hyems ingruat, in brodio casei.

Puluis, seu tragea ad idem, pro condimento.

Tragea ad idem. Recipe, anisi, fœniculi, cuscutæ, squinanti, ana partē vnā, cinnamomi partes duas. Fiat puluis. Potest autē addi spica, & piper.

DE HYPOSARCA.

Cap. LI. Definitio.

Hyposarca. **H**YPOSARCA prouenit de phlegmatico sanguine superfluo in toto corpore. Cum quo conueniunt Auicenna, Isachacus, Serapio & Alexander.

Galenii definitio.

Galenus. Anasarca, est morbus, in quo corpus totū intumescit, & humore obluitur, morbo affectis pudenda eriguntur, febresq; accidunt.

Synonyma.

Anasarca aliàs dicitur hyposarca, aliàs leucophlegmantia.

Causæ.

Causa ex Gorgonio. HYPOSARCA est de causa frigida, sanguis aquosus, frigidus, phlegmaticus, cum vniuersali tumore totius corporis, & primò, ac principaliter patitur hepar, molle est membrum, tumidum, & ista species, est minus mala inter omnes. Causas etiam recenset Auicenna, Bertrucius, Gilbertus Anglicus, & alii multi.

Signa.

Signa ex Gordonio. SIGNA hyposarcæ sunt: Tumor vniuersalis totius corporis, pulsus vndosus, egestio alba, sanguinea: & si comprimatur caro cum digito, dimittit post se cauernam: & venter non est ita tumidus, sicut in aliis speciebus. De hac materia vide etiam Gilbertum Anglicum, cap. proprio.

Cura.

De hypofarca nihil prorsus constat apud Leonellum.

Adposititiæ medelæ.

REGIMEN proprium in omni specie hydropis, sed hypofar-
cæ, & leucophlegmantix potissimæ.

Primitus detur syrupus hic digestivus: Recipe, Succî aspho-
delorum. Item mediani corticis sambuci, & ebuli, ana trientem, *Syrupus di-
gestivus.*
seminum apii, asparagi, radicum rusci, ana drachmas ij. Omnia
contusa bulliant in vino, cum parum aceti, ad consumptionem
medietatis, colatum edulcetur cum saccharo q.ß. & fiat syr-
pus arte.

Ad purgandum detur talis potio.

Recipe, Saxifragiæ, radicis fœniculi, esulæ, hermodactylo-
rum, ana drach.ij. Fiat decoctio secundum artem in vino opti-
mo, claro. Colaturæ cum saccharo dulcoratæ recipe q.ß. ad dis-
soluendum, Benedictæ laxatiuæ, diaphœnici, ana drach.ij. vel j.ß.
casia extractæ vnc.ß. Misce, fiat haustus. Residuum decocti bibat
ægrotus loco lauativi summo semper mane. Vel bibat vinû de-
coctionis squinanti, cum polypodio, & succo fumarix, cum sac-
charo miscendo, & secundum artem decoquendo. *Potio solu-
tiva.
Decoctio.*

Prodest iisdem aqua decocta diuretica, in hunc modum: Reci-
pe, Radicis ireos, hyssopi, seminum fœniculi, petroselini, anisi, li-
quiritiæ, passularum, zizipharum, ana 3. iij. vel plusculum. Deco-
quantur cum parum mellis expumati miscendo. *Decoctio
diuretica.*

Item valent istæ pilulæ permultum in hoc casu. Recipe, Massæ
pilularum Almezereon, pilularum de rhæobaro Rhazis, pi-
lularum de hiera simplici, ana scrup. j. Cum electuario Indo refor-
mentur, & dentur nocte. *Pilule ad
idem.*

Item confortentur cum hac cōfectione tabulari: Recipe, Spe-
cierum dialacæ, specierum diacucumeris, vel diacurcomæ, ana
drach. j. specierum diarrhodonis Abbatis, drach. ij. specierum aro-
matici rosati, diatriasandali, ana drach. ß. sacchari taberzeth vn-
cias iiij. Quo dissoluto in aquis cuscutæ, & cichorii ana q.ß. fiat
confectio in tabulis, drach. iiij. pro singulis. *Cōfectio ta-
bularis con-
fortativa.
Cura alia,
experta.*

His non conferentibus, ego hac subsequenti cura usus, mul-
tis profui: Dando primum trageam præparatoriam istam: Reci-
pe, Pulveris hermodactylorum, turbith electi, ana drach. j. zingi-
beris scrup. ij. diagridii gran. vj. pulveris florum esulæ drach. ß. *Tragea
præparato-
ria.
Notio.*

zucchari vnc. j. Ego autem in administratione soleo dimittere zuccharum, & dissoluere ipsum in aqua mellis, & exhibeo eiusmodi puluerem à drach. ß. vsque ad scrup. ij. omni septimana semel, & aliquando semel solum in mense.

Tandem exhibui de his catapotiiis, videlicet 1. pro vice.

*Catapotia
ad idem.*

Recipe, Succis radicis iridis cœlestis, euphorbii, ana scrup. j. Reformetur pilulæ v. numero. Detur vna omni triduo. Ego tamē appono parum mastiches, spicæ, amygdalæ dulcis, pro maiori securitate. Et valet in hydrope curabili, Deo volente.

Trifaria Galeni ratio, in curandis omnigenis speciebus hydropis.

*Regula Galeni,
de arte curatiua.*

Curatio hydropis ad tres reducitur intentiones. Prima, vt sanemus durum tumorem, qui in viscere est. Secunda, vt ea apponamus, quæ humiditatem dissoluant. Tertia, vt medicamenta, quæ vrinam mouent, in potu demus.

DE FLVXV VENTRIS,

Cap. LII. Definitio.

Fluxus ventris quid?

ALVI profluuium, est malorum humorum in corpore contentorum, per intestina excretio.

Causæ, signa.

CAVSAS, & signa pete à Gordonio, Bertrucio, & aliis similibus.

Species fluxus ventris sunt, Dysenteria, Lienteria, Diarrhœa, & Cœliacus morbus.

Aphorismi.

Aphorismi de fluxu 1 IN profluuiis alui mutationes excrementorum iuuant, nisi ad mala mutatio fiat. Aphor. 14. lib. 2.

mnium modo 2 Deiectiones nigrae, qualis est sanguis niger, sponte venientes, siue cum febre, siue sine febre, pessimæ. Et quantò colores magis prauis fuerint plures, peius: cum medicamento verò melius. Et quantò colores plures, non parui. Aphor. 21. lib. 4.

rum, Hippocratici. 3 Morbis quibuslibet incipientibus, si atra bilis, vel supra, vel infra exierit, lethale. Aphor. 22. lib. 4.

4 Quibuscumque ex morbis acutis, aut diuturnis, vel ex vulneribus, siue quouis alio modo extenuatis, nigra bilis, siue vti sanguis niger defubter exierit, postridie moriuntur. Aphor. 23. lib. 4.

5 Difficultas intestinorum, vel aliàs dysenteria, si ab atra bile

inccœp

- incorperit, lethalis est. Aphor. 24. lib. 4.
- 6 A difficultate intestinorum, aliàs dysenteria, habito, si veluti carunculae exeant, lethale est. Aphor. 26. lib. 4.
- 7 Quibus biliosæ deiectiones superueniente surditate cessant, & quibus surditas, superuenientibus biliosis deiectionibus, cessat. Aphor. 28. lib. 4.
- 8 Mulieri in vtero habenti, tenasmus innatus, abortiri facit. Aphor. 51. lib. 5.
- 9 Mulieri in vtero gerenti, si aluus plurimum profluat, periculum est ne abortiatur. Aphor. 34. lib. 5.
- 10 In longis lienteriiis, si ructus acidus fiat, qui prius non erat, signum bonum. Aphor. 1. lib. 6.
- 11 In longis difficultatibus intestinorum, inedia ex fastidio, malum, & cum febre peius. Aphor. 3. lib. 6.
- 12 Trauli, aliàs balbi, ab alui profluuiio, aliàs diarrhœa, maxime capiuntur. Aphor. 32. lib. 6.
- 13 Quicumque lienosi à difficultate intestinorum capiuntur, his superueniente longa disœnia, aqua intercus, aut leuitas intestinorum aduenit, & moriuntur. Aphor. 43. lib. 6.
- 14 Lienosis difficultas intestinorum, aut dysenteria superueniens, bonum. Aphor. 48. lib. 6.
- 15 A mania, dysenteria, vel hydrops, vel mentis alienatio, bonum. Aphor. 5. lib. 7.
- 16 A cholerico secessu, aliàs à deiectione sincera, dysenteria malum. Aphor. 24. lib. 7.
- 17 Qui alba pituita detinetur, si fortis ventris fluxus, vel diarrhœa superuenerit, à morbo liberatur. Aphor. 29. lib. 7.
- 18 Quibus in alui profluuiis excrementa spumosa sunt, his ex capite pituita defluit. Aphor. 30. lib. 7.
- 19 Ultra hanc ætatem asthma, id est, creber anhelitus, morbi laterales, pulmonis inflammations, lethargi, phrenitides, ardores, diuturna profluuia, cholerae, difficultates intestinorum, leuitates intestinorum, hæmorrhoides. Aphor. 30. lib. 3.

Canones de fluxibus.

- 1 Primus, Nullus creticus fluxus restringendus est, qui cõfert, quemcunque natura bene tolerat. Quòd si superflus fuerit, creticus etiam restringendus est: quia multoties natura inchoat ad bonum, & materia mota, aut propter multitudinem sui, aut acuitatem, effrænitat, & non potest regi à natura.
- 2 Secundus, Nullus fluxus restringendus, nisi materia pro ma-

*Canones
observandi
in cura cu-
iuscunque fluxus.*

iori parte euacuata, vel minorata. quod verisimile est, in termino octo vel decem dierum vsq; ad xij. diem.

3 Tertius, Fluxus diuersorum colorum nunquam stringendus est, constante virtute: quia ex hoc arguitur diuersitas, & multitudo humorum à toto.

4 Quartus, Infirmus non debet toties adire sedem, quoties molestatur.

5 Nota in primis, antequam exhibeatur clystere, da ad bibendū illi, in quo medicina effrænitauerit, aquæ calidæ vnc. vj. vel viij. aut tantundem aquæ hordei, cum saccharo rubeo.

Intentio cui randi fluxū ventris. Intentio principalis fluxus ventris curæ talis est, videlicet stypticare, & restringere fluxum, vbi materia, & causa fluxus est pro maiori parte euacuata. Vnde fiat tale clystere:

Clystere restrictum. Recipe, Foliorum rosarum, plantaginis, balaustiorum, sumachii, hypocisthidos, ana M.ß. seminis plantaginis drach. j. Bulliant omnia in ß. q. aquæ chalybeatæ, ad consumptionem tertiæ partitis, deinde coletur, & de colatura accipiantur vnc. xv. In quibus dissolue zucchini rosati antiqui vnc. ß. zucchini rubei vnc. j. olei omphacini vnc. iij. succi plantaginis vnc. j. vitellum j. oui. Misce, fiat enema, & calidum absq; sale tamen iniiciatur.

Aliud clystere ad idem.

Aliud ad idem. Recipe, Lactis ouini, si haberi potest, vel vaccini lib. ij. In quo extinguantur lapides igniti fluuiales bis, vel ter, deinde de tali lacte accipiat lib. j. in qua dissolue, boli Armenii, terræ sigillatæ, spodii, ana drach. j. Subtiliter pulueriscentur, & cum vitello oui fiat enema.

Aliud ad idem.

Recipe, Oryzæ mundæ, excorticatæ, & torrefactæ partem j. Bulliat in ß. q. aquæ chalybeatæ, cum foliis plantaginis, quousq; oryza adeò coquatur, quòd tota sit facta per decoctionē: deinde accipiantur de colatura ꝑ. xij. vel xv. In quibus dissolue zucchini rubei vnc. j. boli Armenii, sanguinis draconis, tragaçathi, gummi Arabici ana drachmā j. olei omphacini vnc. iij. vitellum j. oui. Misce, fiat enema.

Potest etiam fieri ad idem suppositorium tale.

*Supposito-
ria ad idē.* Recipe, Rosarum rubearum, spodii, balaustiarum, corticis cum granatorum, myrtillorum, ana drach. ß. lycii q. ß. ad faciendum suppositorium.

Vel possumus etiam hoc modo facere loco suppositorii.

Recip

Recipe, Tentam bombycinam, ad quantitatem digiti minoris, deinde ipsam madefac in albumine oui, & postea inuolue in dicto puluere, & iniicias in anum, ac si esset suppositorium.

Ad idem electuarium.

Recipe, Sacchari rosati antiqui, diacydoniten cum zuccharo, sine speciebus, ana drach. j. boli Armenii, sanguinis draconis, coriandrorum præparatorum, osium dactylorum, ana drach. β, Pulueriscentur omnia subtiliter, & cum syrupo myrtino fiat electuarium: De quo ieiuno stomacho, ante cibum per horam assumat continuò, ad quantitatem castanæ magnæ. Ad idem valet electuarium de pulpis sorborum Mesuei, & electuarium de pulpis cydoniorum.

Iulep ad idem.

Recipe, Iulepi rosati, myrtini, ana vnc. iij. pulueris boli Armenii, sanguinis draconis, tragacanthi, coriandrorum præparatorum, ana drach. semis. Misce puluerem cum aliis, & ante cibum per horam exhibeantur duo cochlearia calida.

Puluis expertus ad idem.

Recipe, Panis insuli in β. q. aceti, decoquatur, deinde extrahatur, & exiccetur super prunas, postea torrefac, & torrefactus puluerisetur subtiliter, & exhibeatur cum vino rubeo, styptico, cochlear vnum.

Aliud ad idem, valens à proprietate, & est laudatum ab omnibus.

Recipe, Casei ouini veteris, & exiccati, quantum vis: & ipsum secinde in frusta parua, postea aliquantulum bulliat in aqua, vt sal, & nitrositas remoueat, & in tali aqua postquam bullierit, pluribus vicibus lauetur, donec fiat totaliter dulcis & quousq; remoueat totum sal, deinde exiccet, & puluerisetur subtiliter. Et de tali puluere exhibeatur drach. j. β. cum vino rubeo styptico.

Confectio ad idem.

Recipe, Spodii, rosarum rubearum, coriandri præparati, tragacanthi, gummi Arabici, ana drach. j. Pulueriscentur subtiliter, cum zuccharo taberzeth, & aqua plantaginis, fiat confectio solida in rotulis, quorum quilibet sit drach. iij. & exhibeatur rotulus vnus ante cibum.

Aliud ad idem, valens à proprietate.

Recipe. Coagulū leporis, vel hœdi, ita scilicet exhibendo, quòd detur 3. j. Et dissoluatur in vnc. j. succi, vel aquæ plantaginis.

Aliud.

Aliud ad idem. Recipe, Lactis ouini, in quo sæpius lapides igniti extincti sunt, 3.ij. In quibus dissolue, pulueris boli Armenii 3. vnam.

Pilulæ ad idem.

Puluis, & pilulæ. Recipe, Trochiscorum de terra sigillata, trochiscorum de spodio Mesuei, ana 3.j. Puluerisentur subtiliter. Et pulueris detur 3.j. cum vino styptico. Vel fiant ex puluere pilulæ, cum succo plantaginis, & exhibeatur 3.j. vel j.β. Ad idem valet 3.β. vel 3.ij. pilularum stypticarum Nicolai.

Opiata. Quando autem horum nulla contulerunt, veniendum est ad *Cautela.* opiata, constante tamen virtute, & cum cautela.

Pilulæ opiata.

Pilulæ opiata. Recipe, Pilularum decynoglossa 3.j. & gran. iiii. fiant pilulæ 3.ij. & exhibeatur vna quando vadit dormitum.

Emplastrum ad idem. Ad idem valet emplastrum ordinatum inferius, scilicet de triphera, & micleta. Item theriaca noua plurimum laudatur.

Lotio exterius adplicata ad idem.

Lotio ad idem. Recipe, Foliorum sorbarum, foliorum mespilorum, rosarum rubearum, plantaginis, balaustrarum, corticum granatorum, sumachii, hypocistidos, ana q.v. Contundantur omnia simul, & in 3. q. aceti bulliant, deinde lauatur pedes, non ascendendo ultra genua. Imò lauando tantummodo supra clauiculas, & fiat ista lotio ante cibum.

Fomentum. Et ex eisdem rebus potest fieri fomentatio ad ventrem: & facta fomentatione fiat talis inunctio circa totum ventrem, quæ sequitur:

Vnctio ad idem. Recipe, Olei rosati, omphacini, myrtini, cydonitis, ana 3.ij. tragacanthi, gummi Arabici, spodii, coriandrorum preparatorum, cornu cerui vsti, ana 3.j. Puluerisentur subtiliter, & cum modico cereæ fiat vnctio.

Alia Mesuei.

Reci. Olei rosati antiqui, calefacti, & eo inungatur totus venter.

Deinde aspergatur puluis sequens.

Puluis ad idem. Recipe, Mastiches, rosarum rubearum, antherarum, gallarum ana 3.j. gallæ moschatæ 3.β. Puluerisentur omnia, & fiat &c.

Emplastrum ad idem.

Recipe Balaustrarum, corticum granatorum, myrtillorum, sumachii, cupularum glandium, boli Armenii, sanguinis draconis, ana 3.j.β. spodii, rosarum rubearum, sandali rubei, ana 3.ij. Puluerisentur omnia subtiliter. Deinde recipe, Succi cydoniorum, plantaginis, ana lib.β. Bulliant parum, & addatur puluis, & simul bulliant, quousque fiat emplastrum, quod super petiam crassam ventri

ventri apponatur calidum.

Aliud.

Recipe, Poma cydoniorum iij. vel iiij. Mundentur à cortice *Aliud ad
idem.* superiori, & granis interioribus & à parte dura. Deinde recipe, Foliorum plantaginis, rosarū rubearum, hypocistidos, forbarum, mespilorum, ana M.ß. Herbæ contūdantur parum, & simul cum cydoniis bulliant in vino nigro, styptico, cum quarta parte aceti, vsque ad perfectam decoctionem, deinde omnia pistentur bene in mortario: quibus adde farinē lentium excorticatarum ʒ. iiij. Et cum dicta decoctione, & oleo myrtino, & omphacino q.ß. ad impinguandum, fiat &c.

Ad idem valet emplastrum diaphœnicon Mesuei, in suo Antidotario: Quod maximè valet in dysenteria. Et isto emplastro *Emplastrū
diaphœni-
con.* vtuntur Medici, & Aromatarii, in fluxu ventris, in materia calida cholerica.

Additiones propriæ.

Potus in fluxu ventris.

Recipe, Seminis arnoglossæ, boli Armenii, coralliorū rubeorum, ana ʒ. j. Redigantur in puluerem, & detur ʒ. j. ex eo, cum suc *Potus restri-
ctius.* co arnoglossæ.

Aliud.

Recipe Bursæ pastoris, plantaginis, boli Armenii, ana q. v. De *Aliud ad
idem.* coquantur in aqua pluuiali, vel piraceo q.ß. De quo bibat patiens, donec cesset fluxus.

Cataplasma ad idem.

Cataplasmentur intestina cum hoc emplastro:

Recipe, Millefolii, coronopodis, bursæ pastoralis, arnoglossæ, foliorum quercinorum, menthæ, rosarum, ana M. j. vel ʒ. Con-
tundantur, & cum albumine ouorum misceantur, & fiat em-
plastrum.

DE FLUXU SANGVI-

nis, à toto cretico,

Cap. LIII.

Cura.

Fluxus sanguinis à toto creticus, proueniens à materia,

Aphorismus hippocratis. vel symptomatibus, qui si proportionetur repletioni, & virtuti, toleretur, quia cōfert, & bene fertur, iuxta Aphorismum 2. lib. j.
Superfluous fluxus. In purgationibus ventris, & vomitibus spontinis &c.
Fluxus acutus. Superfluous autem fluxus constringatur omni modo, diuerterendo cum phlebotomia diuersa venæ communis, vel hepaticæ.
 Si verò sanguis acuitate sua etiam peccat, propter admistionem cholerae, & nō solūm sui multitudine, euacuetur primò cholera, cum euacuantibus, aliquid stypticis habentibus, deinde stringatur sanguis.

Minoratium itaque fiat tale.

Potus minoratius. Recipe Florum boraginis, buglosiæ, rosarum rubearum, ana M.ß. corticum myrobalanorum citrinorum 3.ij. Bulliant in ß. q. aquæ plantaginis, ad consumptionem medietatis. Et colaturæ accipiat q.ß. ad dissoluendum, rhæibarbarici optimi, electi ʒ. iiij. Misce, fiat potus.

Aliud magis ad propriatum.

Aliud ad idem. Recipe Succo plantaginis, facta residua drach. ij.ß. aliàs vnc. ij.ß. rhæobarbari electi drach. j. Puluerisetur rhæobarbarum, misce, & exhibeatur.

Mesueus. Inquit enim Mesueus, cap. proprio, quòd rhæobarbarū cum Rhæobarba succo plantaginis habet proprietatē euacuādi cholera, & sistit fluxum sanguinis, à quocunq; loco veniat. Facta itaq; euacuatio-
Sanguinis restrictio. ne cholerae, stringatur sanguis, ipsum in crassando, & prohibendo ne fluat ad intestina, & ne fiat generatio cholerae nouæ.

Vnde fiat iste potus.

Potus ad idem. Recipe, Aquæ plantaginis vnc. ij. trochiscorum de terra sigillata, puluerizatorum subtiliter 3. j. syrupi rosati ʒ.ß. Misce.

Aliud ad idem.

Potus restrictius. Recipe Sanguinis draconis, boli Armenii, spodii, coriandrorū præparatorum, ossium dactylorum, ana scrup. ij. Fiat pulvis subtilis: de quo drach. j. dissoluatur in aqua plantaginis, cum syrupi myrtini vnc.ß. & exhibeatur. Iste enim potus conuenit omni fluxui sanguinis cholerici, menstruorum, vel à naribus, siue à quocunque loco.

Opiata ad idem. Si autem horum nullum suffecerit, detur 3. j. trochiscorum de terra sigillata, cum opio, & dissoluatur in succo plantaginis, ut dictum est.

Pilulæ ad idem.

Pilulæ de cynoglossa. Recipe, Pilularum de cynoglossa, cum aqua plantaginis, ut prædictum est.

Ad ext

Ad extra supra venam chylis adplicetur linimentum hoc.

Recipe Unguenti sandalini ʒ.β. boli Armenii, lapidis hæma-
titis, sanguinis draconis, ana 3.j. Puluerisuntur, & cum oleo myr-
tino fiat linimentum, miscendo simul, & adponatur (aliàs non
adponatur) cera, & inungatur regio hepatis, & dorsum, supra
venam chylis.

Ad idem epithema.

Recipe, Aquæ plantaginis, rosarum, acetosæ, ana 3.v. aliàs ʒ.v. Ad idem,
sandalorum alborum, & rubeorum, ana 3.j. spodii ʒ.ij. campho-
ræ gran. iij. Puluerisuntur, & cum aqua sanguinarie miscendo,
fiat epithema. Cui adde aceti ʒ. j.β.

Si autem contingat fluxus sanguinis, propter aquositatem
mistam sanguini, euacuetur phlegma aquosum, mistum, cū hac
medicina.

Recipe, Myrobalanorum kebularum ʒ.β. aliàs j.β. florum bo-
raginis, buglossæ, foliorum cupressi, ana M.β. Bulliant in β. q. a-
quæ, ad consumptionem medietatis, & colaturæ accipiat q.β. ad
dissoluendum, turbith boni, electi, & gummosi, ʒ. j.β. Misce, fiat
potus, dulcoratus cum modico syrupi de mentha. Et debet dari
in hoc casu turbith, absque zingibere, & sale gemma: quia sine
correctiuo solum euacuat phlegma subtile: cum zingibere au-
tem vtrunque, subtile, & crassum. Postea verò constringatur san-
guis ille, cum succo plantaginis, mentha, & trochiscis præscri-
ptis.

Fluxus san-
guinis à pi-
tuita.

Potus solu-
tiuus phleg-
matici flu-
xus.

Turbith.

Canon.

Cura san-
guinis reo-
strictiua.

Annexa pharmaca.

IN fluxu ventris curatiuo, & symptomatico experimenta
propria.

Detur patienti potandum brodium de gelatina valde gluti-
nosa, inuiscata, cum tragacantho, gummi Arabico, lycio, acacia,
& vesica piscis antacæi.

Experimen-
ta.

Gelatina.

Panis frix-
us.

Item post comedat panem induratum, frixum, cum sepo ca-
stratino, & statim compescetur fluxus.

Pulvis restrictiuus.

Si fluxus est impotens multum, inmiscetur pulvis iste, præ-
dictæ gelatinæ.

Recipe Pulueris sumachii (scrup. j. antheræ, gallarum, nucula-
rum cupressi, olibani, ana scrupul. ij. pulueris ranarum viridium
cinefactarum, 3.j. Misce. Dosis eius sit ʒ. j. pro vice.

In forma potabili.

Potus ad idem. Item bibat omphacium, siue myrtidanum, in quo cera sit liquefacta, & dicto citius sistetur fluor intestinalis.

Mistura restrictiua.

Mistura restrictiua. Recipe, Diacydonites simplicis vnc. ij. conseruæ rosarum veteris vnc. j. ß. coralliorum rubeorum scrup. iij. trochiscorum de karabe, trochiscorum de terra sigillata, ana scrup. ij. spodii, lapidis hæmatitis, ana scrupul. ß. cum miua cydoniorum, fiat mistura.

Tragea constriktiua.

Tragea cõstriktiua. Recipe, Specierum diacameron ʒ. iij. boli Armenii 3. ß. mastiches, rasuræ eboris, coralliorum rubeorum, ana ʒ. j. zucararum ʒ. ij. Misce, fiat tragea.

Fluxus cerebri, vel catarrhalis.

DE FLVXV CEREBRALI, vel Catarrhali, Cap. LIIII.

Intentiones curandi. I N T E N T I O N E S hunc fluxum curandi sunt, Minoratio, Digestio, Euacuatio, Diuersio, Confortatio, Sistio catarrhi, &c.

Causa frigida fluxus. Ad fluxum catarrhalem, à materia frigida prouenientem, minoratiuum medicamen.

Pilule minoratiuæ. Recipe, Pilularum de hiera simplici, agarici trochiscati, corticum myrobalanorum cebularum, & Indarum, ana scrup. j. Reformatur pilulæ numero v. cum syrupo de stœchade, (aliàs cum syrupo de duabus radicibus) & exhibeantur serò, post cœnam, per duas horas.

Aliud ad idem, vbi materia esset multa.

Alia ad idẽ. Recipe, Pilularum cochiarum, pilularum de hiera composita Nicolai, corticum myrobalanorum cebularum ana ʒ. j. Fiant pilulæ numero v. cum syrupo stœchadite.

Digestiuum in eadem materia.

Digestiuũ ad idem. Recipe Syrupi stœchaditis, mellis rosati colati, ana ʒ. ß. aliàs vj. 3. corticum thuris, mastiches, foliorum & nucum cupressi, ana 3. j. Contundantur, & bulliant in lib. j. aquæ chalibeatæ, ad cõsumptionem tertie partis, & colaturæ accipiantur ʒ. iij. in quibus dissolue syrupum immediatè præscriptum. Facta digestionem detur

Catarrhus calidus. euacuatium præscriptum suprà, aucta tamen doli.

Pilule minoratiuæ. Si verò catarrhus esset calidus, aut compositus ex calido, & frigido, dentur pro minoratiuo hæ pilulæ:

Recipe, Pilularum de hiera simplici, aurearum Nicolai, rhæobarbari

barbari electiana scrup.j. corticum myrobalanorum citrinorū scrup.β. Puluerisentur, & cum syrupo rosarum formentur pilulæ numero v. vel vij. & dentur.

Ad idem in calido subtili.

Recipe Pilularū azaireth, aurearū Nicolai, boli Armeni, ana Pilulæ ad scrup.j. Fiant pilulæ numero v. cum syrupo myrteo, & dentur. idem.

Digestium ad idem.

Recipe, Syrupi rosarū vnc.j. syrupi myrtini vnc.β. aquæ plantaginis vnc.ij. aquæ rosarū vnc.j. Misce, & exhibeatur. Medicina Eradicatio. eradicatiua, cum minoratiua, aucta dosi.

Diuersio.

Diuertatur materia catarrhalis, cum fricationibus, ventosationibus, ligaturis, balneis, circa extrema, de quibus suprà, cum caputpurgiis, masticationibus, gargarisationibus. Attamen in Masticatio hoc casu cum masticatoriis, & similiter cum gargarismis, non ria. debet fieri diuersio: quia traherent materiam ad stomachum, & Canon. ad intestina. Sed cum caputpurgiis diuersionem facere, est con- Caputpurgia. uenientius.

Confortatio cerebri.

Pro confortatione cerebri, ne generet materiā aptam fluxui, fortatio in in catarrho calido, fiat sacculus talis: Recipe, Rosarum rubea- causa calida. rum, radicum nenupharis exiccatarum, myrtillorum, sumachii, ana M.j. Contundantur, & puluerisentur crasso modo, & calefactis super tegulam calidam, in sacculo lineo, & talis calidus ponatur super commissuram coronalem. Sacculus.

Potest etiam fieri talis puluis, vel Suffus, ad idem:

Pulvis capitalis.

Recipe, Rosarum rubearum, myrtillorum, sandali rubei, coralii rubei, sandaracæ, stœchadis Arabicæ, ana drach.β. Fiat puluis Confortatio cerebri. subtilis, qui etiam adplicetur commissuræ coronali. in causa frigida.

In catarrho autem frigido, seu à causa frigida, confortetur cerebrum, cum sequenti sacculo. Recipe, Maioranæ, stœchadis Arabicæ, foliorum cupressi, chamomillæ, ana M.β. Contundantur crasso modo, &c. Et fiat vt suprà. Electuariū ad idem, in causa frigida.

Ad idem electuarium in frigido.

Recipe, Diamoschi dulcis, diacori, conferuæ saluiæ, ana ʒ.β. Misce, fiat electuariū: de quo teneat in ore, quando vadit dormitum, ad quantitatem castaneæ. Cura causa calide.

In causa calida exhibeatur hoc per os.

Patiēs teneat in ore, saccharum rosarum, in causa calida ponder e restrictum.

dere 3.j. vel tantundem diacodii, boli Armenii, ana 3.j. Misce, fiat electuarium, cum syrupo rosarum, & teneat in ore.

Sistio catarrhi.

1 In catarrho frigido valet spica retenta in ore.

2 Item grana thuris, vel mastiches deglutita.

Item fiat electuarium.

Electuariū restrictiū. Recipe, Conseruæ roris marini, mithridati optimi, ana drach. vj. spice, corticum thuris, ana scrup. j. Puluerifetur, & cum syrupo stœchadite fiat electuarium: de quo sumat ad quantitatem auelanæ, pro vice.

Mundificatio stomachi, & intestinorum.

Vomitus. Stomachi mundificatio fit, cum vomitu leni, & forti, secundum exigentiam materiæ peccantis, & secundum tolerantiam virtutis patientis, quantitatem materiæ, & dispositionem stomachi.

Clysteria. Intestinorum autem fiat mundificatio, cum clysteribus, non tamen fortibus, ne augmentetur fluxus, sed cum confortantibus intestina, & leniter educantibus, de quibus suprà.

Confortatio stomachi, & intestinorum.

Stomachus confortetur cum dictis superius, ita tamen, quòd plus stypticitatis habeant, quàm in debilitate stomachi absolutè.

Vide retro de fluxu intestinali. Intestina autem confortentur, cum vnctione facta ex oleo mastichino, rosaceo, & aliis, quæ dicentur in fluxu intestinali.

Additamenta propria.

Potus, re restrictus. Recipe, Aquarum plantaginis, acetosæ, tormentillæ, verbasci, ana quartale 3. Misce, extingatur in eis chalybs ignitus: & dissolvatur in quolibet haustu drach. j. vel solum scrup. ij. athanasæ, seu micetæ.

Decoctio ad idem restrictiva.

Decoctum, vel Iulepre restrictiū. Recipe, Malicorii, cicidum, gallæ omphacitidis, acinorū vuerum, sorbarum, sumachii, mespilorum, mororū immaturorum, balaustiorum, psidii, myrtillorum, nucularum cyparissi, acaciæ, lycii, caudæ equinæ, fructuum cynosbati, ana 3.j. vel drach. j. Bulliant in 3. q. aquæ plantaginis, foliorum querceorum, secundum artem, & dulcoretur cum rob oxyacanthæ, de agresta, ribes, muiacydonite, aut syrupo de Albelach q. 3. Et fiat Iulep.

Inseffus. Item valet ad idem inseffus in decocto rerum prædictarum, per modum semicupii.

Triphera. Item dentur de sero, triphæræ magnæ 3. ij. in vino decoctionis mastiches affati. Et mirabiliter stringit eiusmodi fluxum.

Aliud

Aliud expertum.

Recipe, Cotoneum malum numero j. Teratur, & distempere. Aliud ex-
tur cum aqua dissolutionis camphoræ, addendo albumen oui, & pertum.
transglutnatur. Valet indubiè.

DE LIENTERIA. Cap. LV.

Definitio.

LIENTERIA, est passio cum dolore intestinorū, veluti per *Galenī def-*
quasdam cicatrices, & tubera. Fit in partibus exulceratis *initio.*
quæ condensantur, extenuanturq;, & minus dolorem sentiunt.
Necesse est enim ante concoctionem, quos assumpseris cibos
immistos, & nondum concretos, sed quales voraueris raptim
excretionē deiici.

Alia Gordonii definitio.

Lienteria, est fluxus ventris, in quo comesta, & bibita egerun- *Gordonij*
tur in eisdem qualitatibus, in quibus intromissa sunt, hoc est, non *definitio.*
chylata, propter debilitatem contentinæ stomachi, & intestino-
rum superiorum, & hulcera eorundem.

Causæ, signa.

CAUSAS, & signa pete à Gorgonio, Gilberto Anglico, Ber-
truccio, & aliis, &c.

Cura.

CURA lenteria à phlegmate viscoso, in stomacho.

Primò digeratur cum sequenti syrupo: Recipe, Syrupi ace- *Syrupus di-*
tosi, vel oxymellis compositi ʒ. j. mellis rosati ʒ. ʒ. aquarum fœni- *gestivus.*
culi, melissæ, absynthii, ana ʒ. j. Misce, & exhibeatur. Vel si fortius
abstergere volumus, loco oxymelitis compositi ponatur oxyme- *Oxymel.*
li scylliticum, æqua dosi.

Facta digestionē, euacuetur materia, cum euacuātibus phleg-
ma à stomacho, non trahentibus à remotis: vt Recipe, Pilularum *Euacuati-*
aloephanginarum 3. j. Fiant pilulæ quinque. *ne pilulæ.*

Item valent pilulæ stomachicæ Mesuei. *Alia.*

Vbi autem materia fluat à membris remotis, & à capite ad sto-
machum, dentur medicinæ trahentes à capite, & remotis. Sic
exempli gratia procedendum erit: Recipe, Electuarii elefscoph in *Electuariū*
confectione, ʒ. ʒ. & exhibeatur. *solutium.*

Deinde fiat diuersio per brachia, cū frictionibus, & ligaturis. *Diuersio.*

Postea confortetur stomachus, ne recipiat materiam, cum ad- *Cōfortatio*
propria

propriatis, intus & extra. Succurratur accidentibus secundum capita propria.

Mentha va- Inquit Conciliator, co. 23. aliàs 22. de leuitate stomachi, siue lu-
let in lie- bricitate, siue lienteria, authoritate Humayn: Caue in ægritu-
ria. diuibus stomachi, ne prætermittas mentham, quoniam ipsa men-
Castoriũ. tha membrum stomachum confortat multum, & propriè hortu-
Mastiche. lana confert stomacho, plus cæteris herbis: castorium, cæteris
Galanga. carnibus: mastiche cæteris gummis: galanga, plus aromatibus
Enula. omnibus: & enula magis radicibus singulis: & cappares conditi,
Cappares plus omnibus floribus. Et ex cõpositis omnibus, est miua aro-
conditi. matica plus conueniens, syrupus de mentha, diaolibanum, diacy-
Miua aro- donite cum mastiche, & similia. Electuarium nostrũ aloephan-
maticũ. ginum, boni saporis, quod fit tempore æstatis. Zingiber quoq;
Composita conditum: retinet enim fluxum ex indigestione, & lubricitate
ad idem. stomachi causatum.

Aloephan-
ginum ele-
ctuarium.

Adiectitiæ medelæ.

Potus.

IN fluxu ventris cibali, seu non chylato, valet sequens deco-
 ctum: Recipe, Seminis basilici 3. j. acaciæ 3. ij. Puluerisetur, &
 detur cum aqua pluuiali q. ß. vel cum aqua acetosæ.

Mistura ad idem.

Mistura.

Recipe, Cõditi de berberis, de ribes, de cynosbatis, ana vnc. ß.
 sacchari rosati antiquissimi, diacydonites de struteis parati, ana
 drach. vj. Cum succo, vel syrupo de granatis acidis, & succo pru-
 nellorũ, fiat mistura. Dosis heracleoticæ nucis quãtitas pro vice.

Potus ad idem.

Potio.

Clysteria.

Item puluis coriandri, cum aqua plantaginis potatus, prædi-
 ctum fluxum lientericum indubitanter cõpescit. Doloze verò
 nimis exacerbescente, fiat clysterizatio cum lauacris coronidali-
 bus, cap. de dysenteria subnexis.

DE DYSENTERIA. Cap. LV I.

Definitio.

Dysenteria

Definitio

Guleni.

Galenus.

DYSENTERIA, est intestinorum exulceratio, cum inflam-
 matione, & excretionem sanguinolentorũ, & æculentorumq;
 ventrẽ, & intestina dolor exercet, frequẽs desidendi voluptas est.

De eadem illa materia vide apud Galenum in lib. 2. de meden-
 di Methodo. Idem lib. 3. de Symptomatum causis. Item apud eun-
 dem lib. 6. cap. 2. de Locis affectis, &c.

Cham

Champerius.

Dysenteria, est tormen, & intestinorum exulceratio.

Gordonii definitio.

Dysenteria est fluxus sanguineus, cum excoriatione, exulce- *Gordonius.*
rationeq; intestinorum.

Causæ, signa.

CAUSAS, & signa pete à Galeno, libro 5. cap. ultimo, de Locis affectis. Item lege Gordonium, capite proprio.

Fluxuum differentia.

1 Hepaticus, est cum sanguine cōgelato, recenti & pauco, cum excrementis, & nonnunquam sine excrementis.

2 Dysentericus est, cum sanguis per stercoris substantiam est permistus.

3 Hæmorrhœicus, est cum sanguis aute, & post egestionē emit- titur. Sequitur enim, vel præcedit immediatè egestionem, & non est permistus stercoribus.

Rhæobarbaro vsto multi vtuntur, sed malè. nam virtus eius consumitur, & terrestreitas manet. Potius adde styptica, & aca- ciam, cortices arantiarum, &c.

Cura.

QVIA sæpius materia faciens dysenteriam, est cholericæ, ac- *Cura dysen-
teria chole-*
ta, ideo primò ponetur cura. *rice.*

Pro prima igitur intentione, minoretur hoc modo: Recipe *Prima intē-
tio.*
Florum boraginis, buglossæ, rosarum rubearum, ana M. ß. corti- *Prima intē-
tio.*
cum myrobalanorum citrinorum, non vstorum à principio, 3 ß. *Potus mino-
ratiuus.*
femini plantaginis, endiuæ, ana 3. j. Fiat decoctio in ß. q. aquæ *Potus mino-
ratiuus.*
plantaginis, secundum artem. De qua accipiat q. ß. ad dissol-
uendum, micetæ 3. ij. rhæobarbari electi, 3. j. ß. Sit autem rhæo-
barbarum non vstum à principio, & subtiliter puluerisetur, sine
correctione, & cum dictis misce, fiat potus dulcoratus, cum 3. ß.
miuæ cydoniorum.

Et in hoc casu est aduertendum, quòd quando fluxus est in *Canon.*
principio, euacuando materiam, debemus habere intentionem
semper aliqualem ad restringendum, non tamen multum.

Ideo dentur istæ medicinæ, quæ habent virtutem soluendi, *Semper in
dysenteria
medicinæ*
cum aliquali tamen stypticitate, & absq; adustione. Nec materia
in tantum constringatur, & incineretur, vt non possit euacuari.

Item quando exhibentur tales medicinæ, oportet eas habere *cōstrictiua
virtu*

sunt cū alijs virtutem stypticam. Vnde castia, manna, & similes lenientes non dande. conueniunt, quantumcunq; leues sint. Quia sic cum iplis procedendo, quando velimus stringere fluxum, potius euacuamus. Ne *Lenitiua.* verificetur prouerbum illud, Consilium bonum post consummationem litis.

Medicina solutiua pro pauperibus.

Potus solu- Recipe, Decoctionis immediate præscriptæ q.ß. ad dissoluen-
tinus pro domi, micletæ ʒ. iij.ß. alias 3. iij. & ß. corticū myrobalanorum ci-
pauperibus trinorum, subtiliter puluerisatorum 3. ij. Misce, & fiat potus dul-
coratus, cum ʒ.ß. miuæ cydoniorum, vel syruporum, &c.

Digestiuium ad idem.

Recipe, Syrupi myrtini, miuæ cydoniorū, syrupi rosati, aquæ plantaginis, endiuæ, ana ʒ. j.ß. misce.

Mundifica- Pro intentione secunda, quæ mundificat intestina à cholera
tio. ibidem existente, & h ulceratione exæquanda, fiat tale clystere

Enema mū- mundificatiuum, & confortatiuiū intestinorum. Recipe, Aquæ
dificatiuiū. hordei aliquantulum torrefacti, vnc. xv. In quibus dissolue zucchari
rubei ʒ. j.ß. olei rosati ʒ. iij. vitellum j. oui. misce, fiat enema.

Canon. Et si hoc tempore contingeret vehemens dolor in intestinis,
propter excoriationem à cholera illa acuta prouenientem, tunc
fiat clystere lauatiuum, & mitigatiuum doloris, & intestinorum

Clystere la- confortatiuum, quod est tale: Recipe, Aquæ hordei conditio-
uatiuiū, & nati vt supra, ʒ. xv. zucchari rubei ʒ. j.ß. adipis renum capræ, ʒ. ij.
mitigatiuiū. olei rosati, ʒ. iij. vitellum j. oui. misce, & fiat clystere lauatiuum.

Vnctio ano- Stante adhuc dolore, fiat talis inunctio: Recipe, Olei rosati,
dyna. myrtini, ana ʒ. j. misce, & ex his calidè inungatur venter. De-
Eradicatio. inde facta digestione aliquali, fiat eradicatio cum medicinis su-
prà scriptis, ita tamen, quòd addatur in dosi, stante decoctione
(aliàs dispositione) superius dictæ apponamus rhæobarbarum,
in maiori dosi, quàm prius. Vt puta damus rhæobarbarum dosi
drac. ij. vel ij.ß. ita quòd parum vltum & torrefactum detur. Et
pro pauperibus damus de cortice myrobalanorum citrinorum,
torrefactorum, 3. ij.ß. Et subtiliter puluerisetur.

Dysenteria Et si materia faciens dysenteriam, esset materia salsa, phlegma
phlegmati- tica, tunc loco myrobalanorum citrinorū pone cebulas. Et sint
ca. cortices myrobalanorum cebularum in principio non vsti. Et

Canon. dentur in eadem dosi, in qua dabantur myrobalani citrini, in ma-
Dysenteria teria cholerica. Et in decoctione similiter, & etiam in solutio-
melancho- ne posita eradicatiua augeatur dosis.

lica. Vbi autem materia faciens dysenteriam, esset materia melan-
cholica,

cholica, adusta, exhibeantur myrobalani Indi, & similia.

Ad dysenteriam, quando quis abhorret clysteria, & alia medicamenta, & est experimentum.

Recipe, Cepe albū, numero j. pinguedinis renum capræ ꝑ. iiii. *Ad dysenteriam experimentum.*
Bulliant in ꝑ. q. aquæ, ad consumptionem tertiæ partis. Et da postea omni mane cyathum medium huius syrupi.

Tertia intentio est, diuersio materiæ. Vnde materia cholericæ existēte, diuertatur pluribus modis: aut cum euacuatione, aut sine eradicatione.

Cum euacuatione, vt cum aqua tepida, cum vomitiuo leui. Nā fortia vomitiua in fluxibus vitanda sunt. *Vomitiua Canon.*

Cum prouocatione sudoris, vrinæ. Si ista diuertentia in principio non iuerint, vel neglecta fuerint, fiant in declinatione.

Aliæ autem diuersiones quæ sunt sine, & absque euacuatione, sicut sunt fricationes, circa brachia, & spatulas. Et non fiant circa inferiora ligaturæ, etiam circa brachia, & spatulas, & lotiones ad brachia, & spatulas. Talia enim diuertentia sunt bona. *Lotio.*

Quarta intentio, quæ regit membrum mittens.

Quinta confortat, & constringit intestina, & completur cum his quæ dicta suprâ sunt. Quod etiam ponitur ab Herculano, cap. 3. tractatu j. de cura fluxus ventris in generali, quæ septem intentionibus completur.

Sexta intentio, quæ est hulceris, & excoriationis intestinorum mundificatio, completur sequentibus. Vnde pro cura hulcerum intestinorum, fiat primò clystere lenitiuum tale, materia existente cholericæ: Recipe, Aquæ hordei vnc. xv. zucchari rubei vnc. j. ꝑ. vitellū j. oui. Misce, & fiat clystere, quod exhibeatur. lauat enim, & aliquantulum abstergit. *Clystere lenitiuum.*

Ad idem aliud clystere, lauatiuum, & abstergium hulceris intestinorum.

Recipe, Aquæ hordei bene conditionati vncias xv. zucchari rubei vnc. j. ꝑ. mellis rosati colati vncias duas, vitellum vnius oui. Misce, & fiat clystere. *Aliud bonū.*

Vbi autem materia faciens excoriationem intestinorū esset phlegma. phlegma solū & salsum, fiat illud clystere lauatiuum quod sequitur: Recipe, Aquæ mellis factæ secundum artem, vnc. xv. zucchari rubei vnc. ij. Misce, & exhibeatur. *Consolidatiuum. Clystere cō-*

Facta absterfione, fiat clystere hoc consolidatiuum, materia

existente calida, cholerica: Recipe, Hordei excorticati, & parum torrefacti M.j. Bulliat in β .q. aquæ chalybeatæ, ad consumptionem medietatis, deinde accipiantur $\mathfrak{z}$ .xv. In quibus dissolue zuchari rubei vnc.j. tragacanthi, gummi Arabici, boli Armenii, sanguinis draconis, ana drach.j. lycii scrup.ij. Pulverifanda pulveriscentur, & misceatur cum prædictis aquis, & fiat clystere cum vitello oui. Et in hoc clysteri non debent poni olea, neq; pinguedines: quia hæc omnia prohibent consolidationem fieri.

Canop.

Phlegma. Vbi autem materia excoarationem faciens, esset materia phlegmatica, salsa, fiat sequens clystere consolidatum.

Clystere cō solidatum. Recipe, Oryzæ bene mundatæ, & excorticatæ M.j. Torrefiat, & ex ista fiat aqua, (aliàs decoctio) quemadmodum fit aqua hordei, & de ista aqua accipiantur vnc.xv. In quibus dissolue, thuris, mastiches, sandarachæ, gallarum, cupressi, ana drach.j. Pulverifanda pulveriscentur subtiliter, & cum prædicta aqua fiat clystere cum vitello vnius oui.

Septima intentio. Septima intentio, puta quantum ad accidentia corrigenda, quæ solent aduenire, & inde oriri crudelissimi dolores solent.

Accidētia. Ideo pro remissione doloris fiat clystere, quod simul & dolo-rem mitigat, & stringit, & sit tale: Recipe, Aquæ chalybeatæ, succi plantaginis, ana vnciam vj. olei rosati, omphacini, myrtini, ana vnc.ij. β . vitellum vnius oui, zuchari rubei, vnc.j. Misce, fiat clystere, & exhibeatur.

Aliud. Aliquando etiam in hoc casu fit clystere, ex solo oleo rosato.

Aliud. Ad idem optimè confert enema factum ex solis albuminibus ouorum.

Aliud ad idem. Ad idem aliud clystere confectum ex lacte, hoc modo:

Recipe, Lactis vaccini, vel ouini lib.j. β . In quo extinguatur lapidis ignitus ter, vel quater: deinde ex hoc lacte solo fiat clystere, & reiteretur sæpe hoc clystere.

Ad extra verò adplicetur sequens fomentatio.

Fomentum ad idem. Recipe, Rosarum rubearum, myrtillorum, sumachii, anethi, chamomillæ, ana M.j. Contundantur omnia prædicta, & bulliāt in β .q. aquæ, ad consumptionem tertiæ partis: deinde accipiaturspongia, quæ in prædicta decoctione infundatur, & ventri adplicetur, non multum tamen calida, imò plus ad frigidum tendat, quàm sit calidum, aut tepidum.

Linimentū ad idem. Deinde facta fomentatione, fiat tale linimentum.

Recipe, Olei rosati, omphacini, anethini, ana vnc.ij. β . Accipiantur

piantur petiæ lineæ, & infundantur in dictis oleis, simul mistis, parum calefaciendo, aut petiæ ventri adplicentur, & præsertim in eo loco, vbi dolor infestat.

Vbi autem dolor esset vehementissimus, & alia nihil contulerint, detur hoc electuarium quod simul sedat dolorem, & stringit fluxum. fit autem sic: Recipe, Tripheræ magnæ, phylonii, micetæ, ana scrup. j. Misce, & exhibeatur hoc electuarium cum vino styptico. Dolor vehemens. Electuariū anodynū.

Ad idem, vbi alia non contulerint, fiat sequens remedium.

Recipe, Pilularum de cynoglossa scrup. j. & gran. iij. Formen pilulæ, numero iij. Et vna earum exhibeatur, quando patiens vadit dormitum. Pilulæ anodynæ.

Porro ad duos, vel tres dies nõ cessante dolore, nec fluxu, iterum exhibeatur de dictis pilulis de cynoglossa, vna. Canon.

Pro complemento primæ intentionis suprà positæ.

Vbi autem materia faciens dysenteriam, esset materia phlegmatica, salsa, adusta, vel esset melancholica, adusta, quantum ad digestionem posset exhiberi tale digestiuum, facta tamen prius minoratione. Prima intentio.

Recipe, Syrupi rosati vnciâ ß. mellis rosati colati, in quo charlybs extinctus sit, vnc. j. aquæ plantaginis, absynthij, endiuæ, ana vnciam j. Misce. Et hoc digestiuum detur in materia pendente à phlegmate falso. Minoratio. Digestiuū.

In materia verò melancholica, adusta, fiat tale digestiuum. Digestiuum melancholicæ.

Recipe, Syrupi de fumo terre vnc. ß. syrupi rosati vnciâ viam, aquarum decoctionis gallarum, cupressi, & nucum eius, rosarum rubearum, myrtillorum, ana vnc. iij. Misce, fiat decoctio, de qua accipiantur vnc. iij. Et misce cum prædictis syrupis. Tandem dentur solutiu prædicta suprà.

In materia melancholica myrobalani Indi, in phlegmatica, myrobalani cebuli. In cholerica verò, citrini, vt superius dictum est. Solutiu. Myrobalani Indi. Cebuli. Citrini.

Adposititiæ medelæ.

De dysenteria vide Galenum de locis affectis. lib. vj. Item de Accidenti, & Morbo. v. Item Paulus Aegineta lib. iij. cap. 62. Galenus libro v. de simplicibus medicinis. de medicinis lenitiuis, & consolidatiuis. Item Hippocrates libro 6. Aphor. j. Idem lib. 4. Aphorismo 26. Galenus. Aegineta. Hippocrates.

Cura Phrisomeligæ.

Phrisomeli ga. Item Phrisomeliga, statim à principio clystere lenituum, dein constrictuum dedit, syrupos ordinauit, & diætam præscripsit.
Enema. Dedit enema tale: Recipe, Caput castratinum, coquatur cum aqua, fiat clystere.

Aliud eiusdem.

Aliud ad idem. Recip. Brodii pulli, decocti cū hordeo, lib. ij. olei violati ʒ. iij. vitella duorum ouorum, zuchari rubei ʒ. ij. Misce, fiat clystere.

Augubij cura.

Augubius. Augubius sic parabat enema: Recipe, Iuris pulli pinguis, ʒ. xij. mellis rosati vnc. ij. vitellorum ouorum, numero ij.

Aliud ad intra.

Aliud ad intra. Recipe, Crustas panis afsi, numero iij. vel iiij. frixentur in butyro, melius in sepo castratino circa renes: & adde pulueris tormentillæ. Et vtatur, est mirabile.

Aliud ad idem.

Aliud ad idem. Recipe, Stercoris equini, vel suilli recentis. Cui adde, pulueris nucis moschatæ. Et detur cum rob de berberis. Est expertum.

Experimenta propria.

Puluis.

Puluis. Puluis priapi ceruini, dosi drach. j. propinatus dysentericis multum valet.

Agrestæ.

Agrestæ, Item recipe cyathū vnum agrestæ, bulliat modicū, pōst clare fiat, & infrigidetur. Detur tertia pars, vel dimidiū pro vna vice.

Contra vehementissimum dolorem, quo torquentur dysenterici, fiat eiusmodi enema Anodynum.

Enema anodynum. Recipe, Olei oliuarum, vel olei druppacæ, lib. j. mucilaginis psylliticæ, trientem. Misce, fiat enema. Reiteretur aliquot vicibus.

Item contra exulcerationem intestinorum, detur hoc clystere consolidatium.

Clystere cōsolidatiuum. Recipe, Sepi hircini, vel de rembus castrati liquefacti, vnc. ij. olei rosati vnc. j. vel quantum volueris. Colliquefiant, addito visco communi. Iniiciatur ano. Quod simul exulcerata intestina consolidat, & fluxum pariter stringit.

Enema anodynum, & restringendum. Si autem hoc pacto non constringatur, nec dolor remittatur, fiat illud enema.

Recipe, Mala Punica, numero ij. vnā cum lemmatibus suis.

Tcran

Terantur simul in mortario cupreo, vel æreo. Postea superinfundatur de aquæ rosacæ cyathum j. Misce bene, & cola, post addito subsequenti pulvere, fiat enema.

Pulvis autem talis est:

Recipe, Sarcocollæ, nutritæ in lacte muliebri pluribus diebus: *Pulvis.*
& iterum pluribus aliis (si possibile est) nutritæ in succo rubi,
aloes, myrrhæ, sanguinis draconis, antimonii, terræ sigillatæ. bo-
li Armenii, ana drach. j. Fiat pulvis subtilissimus, qui prædictæ *Canon.*
colaturæ inspergatur, & clysterisetur. Si dolor sit nimius, addatur opii scrup. j. vel plusculum.

DE TENASMO, Cap. LVII.

Definitio.

TENASMVVS, assidua desidendi est cupiditas, inferioribus *Definitio*
partibus accidens affectus, & ipsi recto intestino, vt inde *Galen.*
multæ fiant desidendi voluptates, & pauca recremēta eiiciantur.

Champerij definitio.

Tenasmus, est expressio intestini recti cum gemitu, & conamine ad egerendum, facta ab expulsiva, stimulata à causâ præternaturali, lædente ipsum, aut extremitatem eius.

Gordonii definitio.

Tenasmon, est adpetitus, & voluntas nimia egerendi, cum modico aut nullo effectu.

Causæ, & signa.

CAVSAS, & signa pete à Gordonio, in capite proprio.

Cura.

CURA tenasmonis veri exigit quatuor intentiones.

1 Prima, est ad causam antecedentē, antequam transeat in coniunctam, & antequam affigantur in intestino recto. *Quatuor em-
randa inten-
tiones.*

2 Secunda intentio, est ad causam coniunctam, quæ iam fixa est in intestino recto.

3 Tertia intentio, est ad sedationem doloris.

4 Quarta intentio, est ordinatio debiti regiminis in vita.

Prima intentio est, ad causam antecedentem, & perficitur minorando materiam, quæ est fluxa ad intestinum rectum, digerendo ipsam, & eradicatione euacuando, & etiam ipsam diuertendo ab intestino recto: quæ omnes intentiones sunt cōpletæ super-

rius, in cura dysenteriae.

Resolutio. Secunda intentio, quæ est ad causam coniunctam, sic perficitur, scilicet resoluendo materiã illam ab intestino recto & mundificãdo intestinum rectum ab illa materia. Et illa intentio perficitur cum clysteriis, siue suppositoriis, cum fomentationibus, encatistmatibus, siue sessiõibus, & vnctionibus.

Clysteria. Vnde primò cum clysteriis sic ordinetur, primò in tenasmonne, pendente à materia cholericã, quæ est inuiscata in intestino recto, fiat clystere, vt sequitur.

Clystere in cholera. Recipe, Aquæ hordei lib. j. vel 3. x. zucchini rubei 3. j. casia 3. ʒ. mellis violati 3. j. vitellum j. oui. Misce, fiat clystere. Quod est abstersiuum, & mundificatiuum intestini recti, à cholera.

Canon. Et notandum, quòd clysteria in hoc casu sint modicæ quantitatis, ita quòd sufficiant x. vel xij. 3. De quo vide Herculanum.

Lycinium ad idem, quod abstergit & mundificat intestinum rectum, à cholera, & fit sic:

Recipe, Lycii, croci, ana 3. j. ʒ. cerussæ 3. iij. Pulueriscentur subtiliter, & cum adipe renum capræ reformentur suppositoria, vel lycinia, quæ imponantur. Nam hoc lycinium reprimat cholera, & mundificat intestinum rectum à cholera.

Olea. Nota quòd etiam in tenasmonne, à materia cholericã, non debent poni olea, sed in phlegmatica ponantur.

Si autè tenasmon fuerit à materia phlegmatica, fiat tale clystere:

Clystere in causa phlegmatica. Recipe, Aquæ mellis 3. x. mellis rosati colati 3. j. vitellum j. oui, olei sesamini 3. ij. Misce, & fiat clystere.

Lycinium ad idem, in materia phlegmatica.

Recipe, Thuris, croci, ana 3. ij. ladani 3. ʒ. Pulueriscentur subtiliter, & cum adipe gallinæ, & pauca cera, reformentur lycinia, & suppositoria, quæ mittantur in anum, vt superius dictum est.

Suppositoꝝ rui. Si autem tenasmon fuerit à materia melancholica, adusta, in intestino recto contenta, fiat sequens clystere.

Clystere in causa melancholica. Recipe, Furfuris, (aliàs sulphuris, sed falsò credo.) M. vnum, aquæ mellis 3. x. In dicta aqua mellis furfur, (aliàs sulphur) ligatū in petia bulliat parum, deinde coletur illa aqua à furfure, (aliàs sulphure,) & in ea dissoluantur, mellis rosati colati, 3. ij. vitellum j. oui. Misce, & fiat clystere.

Lycinium, aliàs linimentum ad idem, in materia melancholica.

Lyciniũ ad idem.

Recipe, Croci, mastiches, ana 3. ij. ladani 3. ʒ. aiis 3. ʒ. plumbi adusti,

adusti, puluerisati, 3. semis, aliàs j. β. Puluerisanda pulueriscentur, & cum pinguedine anatis, & pauca cera, fiat lycinium, (aliàs linimentum) quod ponatur in anum.

Cum fomentationibus verò procedendo, ordinetur sequens *Fomentationes.*
fomentum, in materia cholerica, faciente tenasmonem.

Recipe, Rosarum rubearum, violarum, chamomillæ, meliloti, *Fomentum*
ana M. j. radicum althææ, maluarum, ana M. β. Bulliant omnia *in causa*
in β. q. aquæ. Deinde accipiaturspongia, quæ infundatur in præ- *cholerica.*
dicta decoctione, & ea expressa, ponatur circa anum, vel pectiné,
vel circa peritonion, & infra locum medium inter testiculum, &
anum, & fiat talis fomentatio sæpe. Resoluit enim materiã cho-
lericam, in intestino recto existentem.

Si autem materia faciens tenasmonem fuerit phlegmatica,
fiat talis fomentatio.

Recipe, Parietariæ, absynthii, pulegii, calamenthi, chamomil-
læ, meliloti, scenigræci, ana M. j. vel β. Cõtundantur crasso modo,
& bulliant etiam, pro fomentatione fienda, vt suprà diximus.

Si autem talis materia fuerit melancholica fiat talis fomētatio. *Fomentū in*

Recipe, Fumiterræ, lapathi, florum violarum, boraginis, bu- *causa me-*
glossæ, chamomillæ, anethi, ana M. j. Contundantur crasso mo- *lancholica.*
do, & bulliant pro fomentatione, vt suprà.

Cum sestionibus, seu balneationibus procedendo, potest fieri Balnea, seu
femicupium, seu balneum, seu sessio, ex eisdem rebus. Diuersifi- *in sessus.*
catur tamen secundum exigentiam diuersitatum materialium fa *Semicupii*
cientium tenasmonem, ita quòd aqua decoctionis illarum ascen-
dat tantum vsq; ad umbilicum. Talis enim sessio, seu balneatio *Sessio.*
resoluit materiã, & confortat intestinum rectum.

Cum sacculis etiam procedendo: primò potest fieri sacculus *Sacculus,*
ex petia, vel panno lineo, mundo, nò multum poroso, vel tenui,
sed mediocri, tendenti tamen ad subtilitatem, & ad tenuitatem:
recipiendo herbas superius scriptas, secundum materias peccan-
tes, & facientes tenasmonem, & eisdem herbis impleatur saccu-
lus paruus, postea ponatur in aquam calidam, simplicem, vel pa-
rum feruentem, exprimatur, & tandem ano calide adplicetur.

Cum inunctionibus, quæ & in cura tenasmonis possunt fieri. *Vnctio in*
Vnde in materia calida, cholerica, fiat tale vnguentum. *causa cho-*

Recipe, Olei rosati, nenupharini, ana 3. vj. Laentur huiusmo- *lerica.*
di olea in aqua frigida, deinde adde butyri recentis, & loti in a-
qua frigida, pinguedinis anatis, ana 3. j. ceræ paruum. Fiat vngue-
tum, cum aqua inungatur anus.

In materia autem phlegmatica, vnctio ani.

Recipe, Olei sesamini, liliacei, ana ʒ. j. pinguedinis gallinæ, taxi, ana ʒ. ij. ceræ parum. Et fiat vnctio ani: quæ valet in materia phlegmatica, frigida, & etiam melancholica.

Canon. Hæ tamen inunctiones fiant, præmissis prius fomentationibus, seu balneationibus, seu sefsionibus præscriptis.

Tertia intentio est sedatio doloris. Vnde in doloribus acerbis in tenasmonem fiant sequentia remedia, cum sacculis.

Sacculus.

Sacculus. Recipe, Meliceta, quæ vulgo melgetæ, uel grana Paradysea vocantur, pug. ij. vel plus. (aliàs partes ij.) & impleatur sacculus paruus cum illis granis, postea ille sacculus impletus bulliat in vino nigro, q̄ postea exprimatur, & adponatur calidus ano, ita quòd patiens sedeat supra illum sacculum calidum.

Alius aquivalens. Ad idem valet sacculus refertus furfure, simili modo bullitus in vino, & calidus ano adplicatus.

Ad idem valet hoc experimentum.

Experimentum ad idē. Accipiat assler ligneus, bene politus, nec sit asper, & bene liniatur læuigali, id est, torno, & calefiat ad ignem, deinde huiusmodi assler læuigatus, id est, dedolatus, & calefactus, inungatur cum adipe renum capræ, & iterum calefiat, & super ipsum patiens ano nudo sedeat.

Ad idem valet sequens balneum, est solenne, & expertum.

Balneū ad idem. Recipe, Verbasci, id est, taxi barbati p. iij. vel v. Bulliant in vino, & aqua ad consumptionem tertię partis, deinde tali decocto impleatur vas, super quo sedeat patiens tenasmonem ano suo.

Regula. Item etiam valet in sedando dolorem in rhagadiis, seu fissuris ani, & hæmorrhoidibus, & etiam in tenesmi dolore intenso, sub forma infusus.

Quarta intentio. Quarta intentio, est debiti regiminis in vita ordinatio.

Dieta. Regimen itaq; patientis tenasmonem, sicut & cuiuslibet alterius ægritudinis, generaliter semper debet esse contrarium causæ facientis tenasmonem, & id in aliis quoq; morbis.

Additiones propriæ.

Balneū ad idem. BALNEETVR primùm ægrotus sic: Recipe, Radicum cardui fullonum M. vj. corticum granatorum, balaustiorum, corticum mori, verbasci, ana M. iij. Coquantur in β. q. aquæ, & fiat balneum,

neum, in quo sedeat patiens, vmbilico tenus.

Commendant Medici fomentationem factam cum decocto *Fomentum*
saiuinæ, artemisiæ, ocymi caryophyllati, nasturtii, & his similibus. *ad idem.*

Aliud fomentum ad idem.

Recipe, Absynthii, parietariæ, maluæ, bismaluæ, menthastri, *Vaporamē-*
pulegii, hyssopi, origani, florum chamomillæ, foliorum porro- *tum ad idē.*
rum, ana q. v. Hæc omnia, vel aliqua, in viuo optimo bulliant, &
patiens fumum recipiat, statim dolorem sedat.

Ad idem subfumigium.

Recipe, Thuris, picis Græcæ, ana q. v. Proiciantur super car-
bones viuos, & est mirabile ad hoc.

Aliud ad idem.

Ad idem valet suffumigatio facta cum colophonia, vel sarco-
colla, seu terebinthina.

Suppositorium ad idem.

Fiat suppositorium ex radicibus taxi barbati, & oleo violarū
inunctum: & prouocabitur sella. Deinde immittatur cum digito
in intestino, parum de puluere sambuci combusti, subtiliter pul-
uerisati.

Lycinium ad idem expertum.

Recipe, Olibani 3. j. ameos tantundem, opii drac. β. croci 3. x.
aliās grau. x. Confice cum melle, & fiat pessus glandiformis, &
supponatur cum cautela.

Lycinium ad idem.

Recipe, Thuris, myrrhæ, acaciæ, senisiui iusquiami albi præ-
parati, gummi Arabici torrefacti, ana 3. iij. mumix, croci, boli Ar-
menii, ana 3. j. lycii 3. ij. opii 3. ij. cum albumine oui, fiat lyciniū.

Sacculus ad idem.

Impleantur duo sacculi furfure triticeo, in aceto bulliant, &
modò sedeat super vno, iam super altero calido, si potest pati,
statim dolorem sedat.

Item valet saccellatio, cum anetho torrefacto.

Anethum.

DE FLUXV HEPATICO

chyloso, Cap. LVIII.

Cura.

CURA fluxus hepatici chylosi, primò exigat, vt minus de chy *Abstinentia*
lo geueretur. Si verò non possent abstinere de illa quanti- *cibi.*

Cibi multæ tate cibi, propter famem, vel appetitum, debent cibari cibariis, *quantitatis,* quæ sunt multæ quantitatis, pauci nutrimenti, vt per multam *pauci nutri* quantitatem sopiatur appetitus, & propter paucam qualitatem *menti.* parum de chylo progeneretur: vt est regula Auicennæ, quarta

Nutrimen- in venis fuerint multi humores abundantes, debent dari cibi mul-
tum bonum tæ quantitatis, pauci tamen nutrimenti, quæ tamen generent nu-
holera. trimentum bonum, sicut sunt holera, lactuca, borago, buglof-
Fluxus he- sa, &c.

paticus, pro Si autem contingat fluxus chylosus, propter crassitiem chyli,
pter crassi- & viscositatem, dêtur cibaria quæ sint facilis digestionis, & sub-
tiem chyli. tilis chyli generatiua: vt carnes auium laudabiliû, vitella ouo-
rum, cum quibus dari poterunt aperitiua, vel brodia cicerû, de-
coctio radicum fœniculi, petroselini, apii &c.

Fluxus pro Si verò idem fluxus prouenit propter paruitatem hepatis, de-
pter parui- bet dari cibus bonus, subtilis multum, paucarum superfuitatû,
tatæ hepa- ventrem non lubricans, sæpe, & parum pro vice vna: Parum, vt
tu possit hepar adtrahere: Frequenter, vt corpus bene nutriatur.

Cibus qua- Si verò fluxus chylosus originem traxerit ab apostemate he-
lis. patis, tunc in principio fiat phlebotomia basilicæ dextræ, & eua-
Fluxus pro cuetur sanguis, vel materia mista sanguini, quæ facit apostema.
pter aposte Nam regula generalis, & posita ab Auicenna, quarta primi, est,
ma hepatis quòd in omni abscessu inti infeco membrorû principalium com-
Phleboto- petit phlebotomia.

mia. Deinde ad curam apostematis, quantum ad causam coniu-
Cura apo- ctam, adplicentur remedia secundum diuersitatem temporis
stematis. apostematis: Quia in principio apponantur repercussiuâ sola.
Principiû. In augmento repercussiuâ mista cum resolutiuis. Et in principio
Augmentû. augmenti repercussiuâ superent resolutiuâ. In fine verò augmen-
Declinatio. ti, & in principio status, recurratur ad caput de apostemate he-
Status. patis.

Venæ sectio Si tamen fluxus chylosus contingat ab oppilatione, à materia
sanguinea, faciens istam oppilationem, & non ab apostemate he-
patis, fiat sectio venæ basilicæ, eo modo, quò dictum est in cap.
de apostemate hepatis.

Digestio. Si verò fiat oppilatio ista à materia crassa, viscosa, phlegmati-
ca, tunc procedatur isto modo:

Syrupus di Primitus digeratur materia, leuiter subtiliando, vtpote cum
gestiuus. tali syrupo: *Canon.* Recipe, Oxy mellis simplicis vnc. j. ß. aquæ absynthii vel beto-
nicæ

nica vnc. ij. Misce, & fiat syrupus, & exhibeatur.

Post aliqualem digestionem exhibeatur sequens medicina, in forma pilularum.

Recipe, Pilularum aloephanginarum, pilularum de rhæobar- *Pilula con-*
baro Mesuei, agarici trochiscati, ana scrup. j. Reformentur pilu- *tra oppila-*
læ, numero v. cum syrupo de duabus radicibus, & exhibeantur. *tionem.*
Euacuant enim materiam oppilantem hepar.

Deinde ulterius pcedatur ad digestionē hoc modo fortiorē:

Recipe, Oxy mellis scyllitici, vel compositi vnciam j. mellis *Potus dige-*
rosati colati vnc. β. aquarum apii, sceniculi, absynthii, ana vnc. j. *stius.*
Misce, &c.

Tandem facta digestionē, cum istis præscriptis, sed tamen in maiori dosi, dentur tales pilulæ:

Recipe, Pilularum aggregatiuarum, aloephāginarum, agarici *Pilula solu-*
trochiscati, ana ℥. j. b. p. Reformentur pilulæ, numero septem, *tiva.*
cum syrupo de quinq; radicibus, & exhibeantur.

Deinde dentur aperientia, admodum electuarii, vt: Recipe, *Electuariū.*
Diacalamenti 3. j. β. Exhibeatur cum vino albo, subtili, odori- *Aperitiua.*
fero. Et hoc est consilium Auicennæ. Similiter & in xiiij. fen, ter- *Auicenna.*
tii. Theriaca valet. *Theriaca.*

Uterius talis fiat vñctio inter hepar, & stomachum: Recipe, *Vñctio.*
Olei spicati, absynthitis, ana 3. vj. Misce, & inungatur locus inter
hepar, & stomachum.

Vt aperiantur viæ mesaraicarum, fiat talis fomentatio:

Recipe, Absynthii, chamomillæ, capillorum Veneris, polytri- *Fomentum*
chiana M. j. Parum contundatur, & bulliant in β. q. aquæ, cum *viarū me-*
modico vini albi, ad consumptionem tertiæ partis: Deinde acci- *saraicarum*
piatur spongia parua, & infundatur, quæ expressa calida adplice *aperitiua.*
tur regioni, quæ est inter hepar, & stomachum.

Quantum ad dietam, dentur ea cibaria, quæ confortant sto- *Dietā quæ*
machum, & hepar, & dieta sit subtilis, omnino dentur cibaria fa- *lis.*
cilis digestionis, nutrimenti boni, & paucioris superfluitatis.

Panis in hoc casu plus recipiat de fermento, quàm tempore *Panis quæ*
sanitatis. Et pulvis anisorū ponatur in ista pasta, ex qua fit panis. *lis.*

Si autem oppilatio aliqualliter pendeat à materia crassa, cali-
da, detur sequens syrupus.

Recipe, Syrupi de Byfantiis, acetosi simplicis, ana drach. vj. *Syrupus di-*
aquæ cichorii, capillorum Veneris, cuscutæ, ana vnc. j. Misce, & *gestivus.*
fiat syrupus.

Pro euacuativa verò, exhibeantur sequentes pilulæ:

Reci

- Pilula soluta.* Recipe, Pilularum aggregatiuarum, pilularum de rhubarbaro, ana 3.β. Misce, & formentur pilulæ numero v.
- Passula.* Item passulæ lotæ, valent in oppilatione calida aperienda. Similiter materia existente calida, detur sequens electuarium:
- Electuariū in calida oppilatione expertum.* Recipe, Passularum enucleatarum 3.β. diarrhodonis Abbatis, triasandalorum, ana 3. vj. Misceantur passulæ cum prædictis electuariis, & bene pistentur, quousq; veniāt ad formam electuarii.
- Dietæ quas.* Quantum ad dietam patientis: Dieta vergat ad cōtrarium causæ, seu materiæ, facientis oppilationem, vtpote si materia est calida, regimen vergat ad frigidum, & econtrario.
- Si verò fluxus chylosus proveniat à debilitate adtractiua, sequente mala complexione frigida, & humida, cum materia, sicut accidit vt plurimum, tunc pro cura huiusmodi fluxus educatur materia eo modo, sicut dictum est in fluxu oppilatio, à materia frigida, & exhibeatur regimen calefaciens hepar.
- Solutio.* Si autem fluxus chylosus pendeat à mala complexione frigida, & humida sine materia, tunc pro cura eius, remoueatur prædicta dyscrasia circa hepar, cum intentionibus prædictis. Et præferatim fiat sequens vnctio circa regionem hepatis. Quæ vnctio est hepatis confortatiua, & malæ complexionis frigida, & humidæ remissiuæ. Recipe, Olei spicati 3. iij. vini albi, odoriferi, potentis 3. iij. Bulliant ad consumptionem vini: Deinde fiat inunctio.
- Cura.* Fluxus hepaticus, phlegmaticus, & aquosus, si causa est cōuersio aquæ stomachi ad intestina, & sit à materia, dimittatur ipsa operari, & confortetur digestina, & expulsiva cum propriis moderatæ stypticitati participantibus. Si tamen nimis superfluit, prohibeatur eo magis stypticis, & confortetur hepar.
- Vnctio.* Si in causa fuerit aliquod hepatis nocumentum, primò per essentiam, vel per consensum alterius membri, tunc cura primò exigit euacuationem, & diuersionem: deinde hepatis confortationem: tertio, accidentiū correctionem: vltimò, dietā debitam.
- Cōfortatio styptica.* Textus variatio.
- Canon.* Si fluxus phlegmaticus fiat à materia, ita quòd virtus dimittatur (aliàs diminuat.)
- Causa per essentiā, vel consensum.* Si autem talis fluxus vltra debitum procedat, tunc restringatur, & confortetur hepar, ac digestiua, ne generet talem aquositatem: restringatur autem eo modo, quo suprà dictum est.
- Quatuor curadi intentiones.* Si autem fluxus aquosus, phlegmaticus pendeat ab hepate, vel per essentiam, vel per communitatem, tunc itidem exigit quatuor intentiones.
- Restrictio.*
- Cōfortatio.*
- Fluxus aquosus.*

- 1 Prima, est euacuatio causæ, faciētis huiusmodi fluxum aquosum, & ipsum diuertit.
- 2 Secunda, est confortatio hepatis.
- 3 Tertia, est correctio accidentium.
- 4 Quarta, est debitum regimen in vita.

Prima intentio perficitur cum euacuantibus materiam illam aquosam. Vnde euacuatio aquositatis, & confortatiuum hepatis, in forma pilularum fiat hoc modo: Recipe, Pilularū de rhæo-barbaro, Mesuei, aggregatiuarū, agarici trochiscati (aliàs rhæo-barbari electi, ana ʒ.ij.) Formentur pilulæ, quæ etiam valent in hydropisi, fiant numero vi. cum succo ireos, & exhibeantur tres interpolatis diebus, pro vna vice. Loco pilularū aggregatiuarū, ubi multum superflueret fluxus, pone pilulas de hiera simplici. Euacuatio.
Pilulæ pro
hydropicis.
solutivæ.
Canon.

Ad idem valet ista decoctio sequens.

Recipe, Myrobalanorum cebulorum, & citrinorum, ana 3.ij. radicum ireos ʒ. vj. Bulliant in β. q. aquæ endiuix, vel absynthii, cum aqua mellis, ad consumptionem medietatis. Alius textus addit hoc, coletur, & colaturæ accipiantur ʒ. ij. In quibus dissolue succi ireos 3. j. β. & exhibeatur iste potus calidus. Deinde exhibeatur ista aqua, postquam colata fuerit, cum modico iulepo rosaceo commiscendo.

Aliud ad idem, euacuans causam,
& confortans hepar.

Recipe, Myrobalanorum cebulorum, & Indorum, ana 3.ij. Bulliant in β. q. aquæ endiuix, absynthii, ana partibus æqualibus, ad consumptionem medietatis: coletur, & colaturæ accipiantur vnc. ij. In quibus dissolue succi ireos drach. j. β. Et exhibeatur iste potus calidus. Aliud ad
idem deco-
ctum.

Diuertatur etiam ista materia ab intestinis, cum prouocantibus vrinam, & sudorem. Diuersio
diuretica.

Cum prouocantibus autem vrinam, diuertatur cum sequenti decoctione: Recipe, Seminis apii, sceniculi, radicum petroselinii, asparagi, ana 3. j. Bulliant in β. q. aquæ sceniculi, ad consumptionem medietatis: coletur, & de colatura recipe ʒ. iij. In quibus dissolue dialacæ drach. j. β. Misce, & fiat potus. Prouocat etiam lotium mirabiliter. Diaphores-
tica.
Decoctum
diureticum
expertum.

Prouocatiuum sudoris bonum.

Recipe, Aquæ sceniculi, apii, ana ʒ. ij. vel iij. vini albi, potentis, & clari, tantundem. Misce, & calidum istum potum exhibeas, & patiens ilico lectum calidum ingrediatur, & bene cooperiatur. Hydroticū
expertum,
posca.

Aliud

Aliud.

Alind.

Item aqua hordei cum vino exhibita prolicit sudorem.

Diaphoreticus bonny.

Item alius modus prouocandi sudorem est, vt patiens bene cooperiatur in lecto paunis, & anhelitum retineat, vel ingrediat^{ur} stufam, & ita completur prima intentio, quæ perficitur euacuando, & diuertendo.

Secūda in-
tentio.

Secunda intentio: Si corruptio digestionis hepatis proueniat, à mala complexionem hepatis, remoueaturs illa mala complexio

Remotio

cum contrariis, habentibus confortare hepar. Sicut si veniat à

malæ com=
plexionis.

mala complexionē calidā, remoueat̃ cum frigidis, confortantibus hepar, ab intra, & ab extra, cum vnctionibus, & vomitoriis,

¹ Calida cō-
plexio.

& epithematibus, cōfortantibus hepar, & remouentibus malam complexionem calidam hepatis, vt suprà copiosè dictum est.

Frigida, cò

Ex confortantibus autem hepar, quædam sunt à proprietate confortantia, vt habetur in xlii. & xliii. fen. tertii canouis, ab

ab intra, &
extra.

Tertia intentio, quæ est correctio accidentium, requiratur in

Amicenna.

capitulis propriis.

Auellana.

Quarta intentio, & vltima est, ordinatio debiti regiminiu in
ē vita, quod vergere debet in cōtrarium causæ facientis dolorem.

110.

Cura fluxus hepatici cholerici.

Cura fluxus hepatici choleric.

Accidentia.

Quarta in=
zento.

QUATVOR exigit intentiones.

Prima euacuat, & remouet causam fluxus.

Secunda hepar confortat.

Tertia accidentia corrigit, eisdem succurrendo.

Quarta, ordinat debitum regimen.

Prima in-
tentio.

I Quantum ad primam intentionem, euacuatur cholera, cum tali medicina solutiu.

Evacuatio.

Potio, siue cholagogum.

Potus cho-
lera soluti-
14165.

Recipe, Florum boraginis, buglossæ, rosarum, ana M.ß. corticum myrobalanorum citrinorum, seminis endiuix, plantaginis, ana drach. j. Fiat decoctio in aqua plantaginis. De qua accipiat q.ß. ad dissoluendum, micletæ drach. iij. rhæobarbari electi drac. j. vel j.ß. Rhæobarbarum subtiliter puluerisetur, & cum reliquis subtiliter puluerisatis misceatur, cum prædicta decoctione q.ß. & fiat potus.

Canon.

Et est notandum, quod rhæobarbarum in fluxibus datur absq;
correctiuo: quia intendimus post euacuationem euacuare (aliàs
stringere.) Et si post euacuationem intentio est stypticare, tunc
rhæo

Rheobar-
barum.

rho

rhæobarbarum aliquantulum vstuletur. Sed pro pauperibus loco Styptica.
rhæobarbari accipiatur, myrobalanorū citrinorum parumper Regula.
vstorū, qui pulueriscentur, & cum reliquis, ut suprà, misceantur, & Myrobala
fiat potus, qui dulcoretur cum modico syrupo iofato, puta 3.ß. in citrini.
Potus.

In forma pilularum ad idem, euacuatiuum cholerae.

Recipe, Rhæobarbari electi 3.j. Pulueriscentur, & cum syrupo Pilula pro
cydonite formentur pilulae numero vij. cholericis.

Pro pauperibus autem loco rhæobarbari accipiatur pulueres Chologogō
myrobalanorum citrinorum, dosi 3.j. Et formentur cum prædi- pauperum in
cto syrupo pilulae. forma pilulae.

Secunda intentio, facta euacuatione, est confortare hepar, re- larum.
mouendo malam complexionem calidam ab hepate. Et hoc fit Secunda in-
cum his, quæ adplicantur ab intra, & extra. tentio.

Ab intra cum sequenti potione, sic: Cōfortatio

Recipe, Syrupi de endiuia, vel violarum, vel syrupi rosarum, hepatis.
vel syrupi nenupharini, 3.j.ß. aquæ endiuia, plantaginis, ana 3.j.ß. Potus ad
Misce. Nam hic syrupus digestius est cholerae, & etiam alterati- intra bonus
uus, alterans malam complexionem hepatis.

Ab extra.

Epithemata verò, & ea quæ adplicantur ad extra, ad confor-
tandum hepar, & remouendum malam complexionem hepatis, Epithema
quanti sunt multa, sequens tamen epithema præ cæteris com- ad idem
mendatur. quod sic fit: Recipe, Aquarum rosarum, endiuia, ad idem
hepatica, ana 3.vj. vel vij. rosarum rubearum, spodii, sandali albi, bonum.
& rubei, ana 3.j. spicæ 3.ß. Pulueriscentur omnia subtiliter, & cum
prædictis aquis, & modico aceti misceantur, & fiat epithema.
Epithemetur hepar, cum petis, in ista mistura intinctis calidè.

Aliud epithema ad idem.

Recipe, Aquæ plantaginis, endiuia, ana vnc. j.ß. Misce pro Aliud ad
epithemate. idem.

Vnctio ad idem.

Recipe, Vnguenti sandalini, infrigidantis Galeni, ana vnc.ß. Tertia in-
Misce, & inungatur regio hepatis, hoc vnguento tepidè, & non tentio.
calidè valde. Accidentiū

Quantum autem ad tertiam intentionem, quæ est correctio correctio.
accidentium: Et quandoque solent venire accidentia mala, sicut Dolor inte-
dolor vehementissimus intestinorum, quæ remouentur cum stinorum.
his, quæ dicta sunt in cap. de dysenteria. Accidit etiam aliquan- Syncops.
do syncopis (aliàs synthesis) & aliquando instantia vigiliarum. Vigilia.

Et

Et pro horum omnium atq; similium correctione, & remotione recuratur ad capitula propria.

*Quarta intentio.
Dieta.*

Quarta intentio est, debitum regimen in vita, & in sex rebus non naturalibus, quod totum debet declinare ad cōtrarium causæ facientis ægritudinem, scilicet ad frigus, & humidum.

Cura fluxus hepatici, melancholici.

*Fluxus hepaticus, melancholicus
Quatuor curandi intentiones.*

CURA fluxus hepatici, melancholici sæculenti, seu sæcalis, exigit quatuor intentiones.

Quarum prima est, remotio causæ facientis fluxum.

Secunda, est hepatis confortatio.

Tertia, est accidentium correctio.

Quarta, est debitum regimen in vita.

Intentio prima perficitur hoc modo:

Prima intentio.

Primò remouendum est regimen multiplicatiuum huiusmodi melancholiæ sæcalis. Et ideo caueat sibi ab aere vehementer frigido, vel etiam vehementer calido adurente.

*Vitanda melancholicæ causantia.
Carnes quæ bonæ.*

Caueat sibi ab omnibus generantibus adustionem, & sanguinem adustum: sicut sunt, carnes salitæ, cibaria calida, acuta, amara, & multum dulcia. Vnde comedat carnes vitulinas iuuenes, caprinas iuuenes, pullinas, gallinaceas, ouinas iuuenes, & huiusmodi carnes contrariantur, & aduersantur melancholiæ, seu humori melancholico. Caueat à vino potenti: & potius bibat aquam zuccharatam, existente materia, vel causa nimis calida hepatis, sanguinem adurente.

Phlebotomia.

Si autem in causa fuerint febres adurentes, hæpar multum calefacientes, sicut sunt synocha, caufon, febris continua, tertiana, febris pestilentialis, prius istius febris causa remoueat, euacuando illum humorem facientem febrem cum phlebotomia.

*Synocha.
Canon.*

Si est synocha, basilicæ dextræ. Si autem est caufon, aut aliæ febres adurentes, pestiferæ, euacuentur humores illi cum adpropriatis, de quibus alibi dictum est. Attamen in omni euacuatione, in tali fluxu ponatur aliquid, quod post euacuationem relinquatur vestigia stypticis: Sicut in cholerica, cum rhæobarbaro, vel myrobalanis citrinis: In melancholica, cum myrobalanis Indis.

*Cholera.
Atra bilis.*

Postea & secundò adtendendum est remotioni caliditatis reliquæ ex febre, cum omni modo extinctionis.

Aer frigidus.

Primò cum infrigidatione aeris, infrigidando aerem.
Secundò cum his, quæ in ore retinentur.

Ter

Tertiò cum clysteribus infrigidantibus.

Quartò cum cibo, & potu frigido.

Quintò cum epithematibus infrigidantibus, circa hepar, & cor factis. Sed ista epithemata infrigidantia non debent applicari, nisi præcedente euacuatione. Et vterius etiam non debent applicari circa maiorem partem corporis: quia fugat calidum ad intra, & plus calefaciunt per antiperistasin. Et omnes isti modi extinctionis caliditatis, ac adustionis habentur ab Auicenna j. quarti, de cura febrium acutarum, in generali.

Si autem contingat, quòd iste fluxus proveniat à nimia caliditate hepatis, adurente massam sanguineam, & còuertente aliam quam partem illius massæ, ad humorem melancholicum fæcalē: tunc euacuetur primò sanguis ille melancholicus, cum phlebotomia venæ basilicæ.

Deinde si alius humor superauerit in massa illa, fiat omnino humoris illius euacuatio superantis, secundum eius exigentiam.

Deinde adtendatur mala complexio hepatis, ipsam remouenda cum exterius adplicatis, & interius administratis, de quibus lædictum est sæpe superius in cap. de debilitate hepatis, à mala complexione calida.

Exterius, etiã apponendo epithemata infrigidantia ipsum hepar còfortantia, cū aliquali stypticitate, similiter etiã inunctiones circa hepar, confortantes, & omnino infrigidantes ipsum hepar.

Ab intra autem fumendo remouetur mala complexio hepatis, cum diatriasandalis, electuario diarrhodone, zuccharo violato, cum conserua nenupharina.

Si autem causa fuerit huiusmodi fluxus melancholicæ fæcalis, mala complexio frigida hepatis, generans melancholiam fæcalem, per congelationē: tunc illa melancholia euacuetur cum medicinis adpropriatis, de quibus vide suprà.

Deinde remoueaturs illa mala complexio frigida hepatis congelans, cum his quæ sumuntur ab intra, & ab illis, quæ adplicantur ab extra.

Ad intra demushunc syrupum: Recipe, Syrupi de eupatorio, de calametho, de absynthio, ana vnc. ß. aque absynthii, aque eupatorii, apii, ana vnc. j. Misce, & fiat syrupus.

Ad calefaciendum hepar detur sequens electuarium: Recipe, Aromatici rosati, diacalamenti, diatrionpipereon, ana vnc. j. Misce, & fiat electuarium: de quo sumat manè, & serò, ad quantitatē castanæ magnæ, ante cibum per duas horas.

Clysteria
frigida.
Dieta.

Epithemata
frigida.
Canon.
Regula.

Auicenna.

Fluxus à caliditate.

Phlebotomia basilicæ.

ca.

Remotioma
complexionis.

Ab extra.

Epithemata
frigida.

Ab intra.

Confortatiua.

Fluxus à mala cople.

xione frigida.
Euacuatio.

Remotio.

idem.

idem.

idem.

idem.

idem.

idem.

idem.

idem.

idem.

idem.

Ab extra. Ab extra verò vngatur hepar, seu hepatis regio, cum oleo spin-
Vnctio. cato, mastichino, simul mistis tepidé.
Fluxus ab Si autē huiusmodi fluxus melancholicus fæcalis, proveniret
hulcere he- ab hulcere hepatis, in quo hulcere maneat virus sordidū aliqua-
patu. liter: tunc procedatur in cura hoc modo: Nam primò mundi-
Mundifica- ficetur hulus, cum aqua hordei, vel cum aqua mellis: & in aqua
tiolulceris. hordei dissoluatur oxymel simplex, vel syrupus acetosus.

Consolidatio.

Deinde facta mundificatione hulceris, consolidetur hulus cum portione, quæ sic fit:

Potus. Recipe, Aquæ plantaginis, endiuæ, ana vnc. j. β. boli Armenii vnc. j. β. aliàs drach. j. β. Pulverifetur bolus, & cū prædictis aquis misceatur, & detur in potu calidè.

Item ad consolidandum detur de tribus sandalis drach. j. pro vice tantum, admiscendo scrup. j. rhæobarbari (aliàs scrup. ij. boli Armenii) Consolidat enim hulus, & confortat hepar.

Fluxus ab Si autem huiusmodi fluxus melancholicus fæcalis, proveniat
eruptione ab eruptione apostematis hepatis, euacuetur eo modo, sicut di-
apostema = ctum est in cap. de cura apostematis hepatis.

Fluxus ab Si verò huiusmodi fluxus melancholicus fæcalis proveniret
oppilatiõe. ab oppilatione hepatis: quia materia propter retentionē indura-
Deoppila- tur (aliàs aduritur) & cōvertitur in materiā fæcalē, melācholicā:
tio. tunc cura eius est deoppilare, remouendo causam oppilationis,
 & etiam hepar cōfortare, sicut dixi in cura oppilationis hepatis.

Cōfortatio. Si autem talis fluxus melancholicus fæcalis proveniat à forti-
Fluxus pro tudine virtutis expellentis, & sequestrantis illam materiam fæca-
pter robur lem ab aliis malis humoribus, tunc talis fluxus dimittatur nature
virtutis ex- forti, ad expellendum eam.

pultrici. Si autem huiusmodi fluxus fortis, virtutis expulsiuæ fortiter

Cura. proveniens, multum durauerit, & longo tempore perseueret,
Chronicus tunc retineatur cum his quæ dicta sunt, ne virtutem debilitando
fluxus. prosterneat agrum.

Cura eius. Secunda autem intentio, tertia, & quarta, requirantur, & vi-
 deantur in capitulis propriis.

Cura fluxus oppilatio- nis venarum.

Fluxus op- CURA fluxus oppilationis, facti ex oppilatione venarum me-
pilatiõis ve- saraicarum (aliàs intestinorum) venæ portæ, & venarum, quæ
 sunt

sunt inter stomachū, & hepar. Et quinq; perficitur intētionibus. *narum Meo*

Quarū prima est, apire oppilatiōes, & eius causas remouere. *saraicarū.*

Secunda est, post euacuationem, & apertionem oppilationum Quinq; cu-
confortare membra, & residuum materiæ euacuare, & adtrahere *randi inten-*
nutrimentum ad membra. *tiones.*

Tertia est, ipsum hepar confortare.

Quarta est, succurrere accidentibus.

Quinta, debitum regimen.

Prima intentio perficitur hoc modo, procedendo cum aperi. *Prima in-*
tiuis, secundum exigentiam materiæ. Et quia materia oppilans, *tentio.*
vt plurimum est phlegma grossum, vel viscosum, vel etiam cho-
lera crassa: Idcirco in primis procedamus cum incisuiis, & abster
suis temperatē aperientibus. Fiat ergo primò sequens syrupus.

Recipe, Syrupi de duabus radicibus, mellis rosati colati, oxy- *Syrupus in*
mellis simplicis, ana vnc. β. aquæ absynthii, fœniculi, capillorum *cissius, &*
Veneris, ana vnc. j. Misce, & fiat syrupus, & exhibeatur: & hoc ma *aperitiuus.*
teria existente plegmatica. *Phlegma.*

Vbi autem materia esset cholerica crassa, oppilans, detur se- *Cholera.*
quē syrupus: Recipe, Syrupi de Byfantiis, de endiuia, mellis ro- *Syrupus*
fati colati, ana vnc. β. aquæ cuscute, endiuia, capillorum Veneris, *de oppilati-*
ana vnc. j. Misce, fiat syrupus. *uus.*

Facta digestiōe detur medicina infrā scripta. Et primò in for-
ma potabili, materia existente crassa, phlegmatica, oppilante.

Recipe, Florum boraginis, buglossæ, capillorum Veneris, *Syrupus in*
ana M. β. passularum enucleatarum, liquiritiæ rasæ, ana vnc. β. ra- *causa phle-*
dicum fœniculi, petroselini, ana drach. j. β. anisorum, M. β. Fiat *gmatica.*
decoctio secundum artem. De qua accipiatur q. β. ad dissoluen-
dum, diacatholiconis drach. v. agarici electi scrup. iij. (Quidam
addunt electuarii Indi maioris drach. ij.) salis gemmæ, zingibe-
ris, ana gran. iij. agaricus cum sale gemma, & zingibere, infun-
dātur in oxymelle simplici, per octo horas, deinde fiat fortis ex-
pressio, & cum reliquis dissoluatur, & fiat potus, qui exhibeatur
hora & tempore consuetis.

Et obseruandum est vnum, quod in hoc fluxu oppilatiuo de- *Canon.*
bemus cauere à fortibus medicinis, & etiam à magna dosi. Vnde
procedendum est cum medicinis benedictis, quantum possibile *Medicinæ*
est, participātibusaliquali stypticitate, & à principio cauere de- *benedictæ.*
bemus in cura huiusmodi fluxus, à constringentibus fluxū: quia *Styptica.*
talía sunt causa maioris fluxus, & etiam talía sunt causa mortis, *Canon.*
vt inquit Auicenna 16. tertiū, tractatu 2. cap. 1. *Auicenna.*

Vbi autem materia oppilans, sit cholerica, crassa, tendens ad aliqualem caliditatem, detur sequens medicina.

Potus in causa cholerica. Recipe, Decoctionis communis, cui adde, cuscutzæ, capillorum Veneris, ana M.ß. radice endiuizæ, fœniculi, ana 3. j. Colaturæ huius recipe q.ß. ad dissoluendum, diacatholiconis, electuarii de cassia, ana 3. ij.ß. rhæobarbari optimi, electi 3. ij. spicæ gran. v. electuarii rosati Mesuei 3. j.ß. diaprunis solutiui 3.ß. Rhabarbarū cum spica infundatur in aqua endiuizæ. Et adde modicum vini, per octo horas. Deinde fiat fortis expressio, & cum reliquis dissoluatur, & fiat potus, qui exhibeatur.

In forma pilulari.

Pilula in causa phlegmatica. Materia existēte crassa, & phlegmatica, dētur sequētes pilulæ. Recipe, Agarici trochiscati, pilularum aggregatiuarum, ana drach.ß. Misce, & formētur pilulæ, numero v. cum oxymelle simplicis, & exhibeantur.

Materia verò existente calida, vtputa cholera crassa, oppilante, dentur hæc pilulæ.

Pilula in causa cholerica. Recipe, Rhæobarbari electi scrup. ij. spicæ gran. ij. pilularum aggregatiuarum scrup. j. b. p. Formentur pilulæ, numero vij. cum syrupo de Byfantiis, & exhibeantur.

Facta euacuatione materiæ, & aperta oppilatione, in fluxu oppilatiuo, ex mesaraicis, vt oppilatio venarum mesaraicarū plus appareat, fiat sequens fomentatio.

Fomentum ad idem bonum. Recipe, Capillorum Veneris, meliloti, anethi, absynthii, cypæuri, ana M. j. Bulliant omnia simul in ß. q. aquæ, ad cōsumptionem tertiæ partis, deinde accipiatur spongia, quæ infundatur in prædicta decoctione, & expressa ponatur calida inter hepar, & stomachum, sæpe reiterando.

Cōfortatio. Secunda intentio est, confortare virtutem adtractiuam membri, & præcipuè hepatis, vt chylum adtrahat ad se, & bene seruet, & digestio eius confortetur. Perficitur autem hæc intentio cum his, quæ aperiunt, & quæ sunt causæ penetrationis nutrimenti ad membra.

Electuarium quod confortat stomachum, & hepar.

Electuariū confortatiuum. Recipe, Diacalamenthi, diarrhodonis Abbatis, ana vnc.ß. Misce, & fiat electuarium; de quo detur pro vice, ad quantitatem cassianæ magnæ, cum modico vini potentis, ante cibum per horam vnam, facta media (aliàs materiæ) digestionē prima, in stomacho; vt adtrahatur cibus ad hepar, post tres, vel quatuor ho-

ras, ab assumptione cibi detur istud electuarium.

Accipiendo diacalamenthi drach. j. β. & detur cum vino po- *Electuariū*
tenti, subtili, & pauco, vt penetret, tandem remota oppilatione *ad idem.*
venarum, quæ sunt post hepar. Idem electuarium est bonū præ-
scriptum, in maiori tamen dosi, & debet dari celebrata prima, &
secunda digestionē.

Et ad istam intentionem eadem hora faciendæ fricationes cir *Fricatio.*
ca membra totius corporis, & sint satis fortes: quia iuuant ad
adtractionem nutrimenti ad membra, & tales fricationes debent *Canon.*
esse continuæ.

Hoc facto, si fluxus non cessat, & moderatè procedit, dimittatur *Regula.*
naturæ.

Si autem talis fluxus superfluat, tunc debet moderatè cōstrin- *Fluxus su-*
gere, cum his quæ participant stypticitatē, & confortant mem- *per fluxus*
brum. Et inter omnia laudatur sequens electuarium. *stringendus.*

Recipe, Passularū cum earum arillis drachmas ij. aliàs vncias *Electuariū*
ij. fisticorum, auellandarum assatarum, ana drachmā j. hepatis lu *ad idem.*
pi cōditionati scrupulū j. Puluerisanda puluerisentur, & pistan-
da pistentur, sicut passulæ, & cum zuccharo taberzeth dissol-
uantur in aqua absynthii, formetur electuarium. De isto ele-
ctuario manè & serò ante cibum per duas horas assumat co-
chlear medium.

Tertia intentio, est correctio accidentium, quæ corrigantur *Tertia in-*
cum his, quæ in propriis capitulis dicuntur. *tentio.*

Vltima intentio, est debitum regimen in vita. Primò quo ad *Accidētia.*
aërem: Aër patientis tendat ad temperiem in actiuis, & passiuis, *Dietæ.*
ad siccum. Cibus, & potus habeantur, sicut in fluxu generali di- *Aër.*
ctum est. *Cibus, po-*
tus.

Additamenta propria.

Electuarium.

Recipe, Pulueris lapidis hæmatitis, subtilissimè puluerisati, *Electuariū*
drach. iij. pulueris coralliorum rubeorum, 3. j. β. pulueris radicū *restrictiū.*
tormentillæ rubæ 3. j. boli Armenii pulueritati scrup. ij. cretæ
rubæ scrup. j. sandali rubei 3. β. trochiscorum de carabe drac. ij.
pulueris radicis bistortæ, vel serpentariæ drach. j. diacydomtis
simplicis vnc. ij. Misce, & incorporentur cum syrupo cydonite,
myrteo, & rosaceo, ana q. β. pro electuario molli.

Aliud ad idem.

Mistura ad

Recipe, Rodosacchari vnc. ij. pulueris lapidis hæmatitis, tro- *idem.*

chiscorum, de carabe, de terra sigillata, de spodio, ana drach. j. Misce, & inauetur.

Potus ad idem. Ad idem valet vinum granatinum, cum coriandro, aliquibus diebus potatum. Similiter & myrtidanum.

*Fluxus sple-
nis Oppila-
tius.*

DE FLVXV OPPILATI- uo splenis, Cap. LIX. Cura.

*Quinq; cu-
randi inten-
tiones.* **C**URA fluxus oppilationis splenis, quinque intentionibus perficitur.

Prima, cum deoppilantibus splenem.

Secunda, cum resoluētibus residuum materiæ, post deoppilationem.

Tertia, cum confortantibus splenem.

Quarta, corrigendo accidentia.

Quinta, constituendo debitum regimen in vita.

*Prima intē-
tio.*

Pro prima intentione fiat phlebotomia basilicæ sinistræ, si plus querimus diuertere, quam euacuare.

*Phleboto-
mia.*

Sed nota modum Benedicti, qui non aperit venam basilicæ sinistræ, sed dextræ, & post hoc saluatellæ sinistræ manus.

Canon.

Digestina.

*Digestiuū
bonum.*

Variatio

Textus.

Digeratur materia infra scripto digestiuo, quod est simul incisuum, abstersiuum, & aliquantulum aperitiuum.

Recip. Syrupi de epithymo, oxymellis simplicis, ana 3. vj. aque scolopendriæ, capillorum Veneris, pulegii, ana 3. j. β. (Alius textus sic habet: Recipe, Corticum radicum capparorum 3. iij. tamariisci, scolopendriæ, capillorum Veneris, pulegii, ana 3. j. β. Seminis agni casti, granorum iuniperi, seminis plantaginis, ana 3. j. β.) Misceantur omnia simul, contendantur, & bulliant in lib. iij. aquæ, ad consumptionem medietatis, postea colentur. Colaturæ adde mastiches electi 3. iij. aliàs iij. aceti vnc. j. β. Bulliant iterum quousq; veniant ad formam iulepi, vel syrupi. Recipe de isto syrupo 3. j. β. aquarum scolopendriæ, capillorum Veneris, sceniculi, ana vnc. j. Misce, & exhibe.

*Potus soluti-
uus ad idē.*

Facta digestionem, detur infra scripta medicina, in forma potabili: Recipe Florum boraginis, buglossæ, melissæ, ana M. β. passularum enucleatarum, liquiritiæ rasæ, ana 3. β. corticum radicū capparorum, scolopendriæ, ana drach. β. folliculorum senæ, epithymi ana drac. j. semis. Fiat decoctio secundum artem: deinde de eadem accipe q. β. ad dissoluendū diasenæ lenitiui 3. v. diaphoe-
niconis

niconis 3.ij. electuarii Indi maioris 3.j. confectiois Hamech 3.ij.
Misce, fiat potus, qui exhibeatur.

Ad idem in forma pilularum.

Recipe, Pilularum Indarum, de lapide lazuli, aggregatiuarū *Pilula ad*
ana scrup. j. diagridii gran. ij. Diagridium datur, vt sit calcar alia- *idem.*
rum. Formentur pilule vij. & exhibeantur ante diem, per horam.
Et post quinque horas sumatur lauatium:

Recipe, Aquæ mellis, factæ secundum artem, 3. vj. zuechari ru *Lauatium*
bei vnc. 3. Misce, & exhibeantur calidè. *bonum.*

Facta euacuatione, pro secunda intentione, ad confortandū,
& deoppilādum splenem, & resoluendum residuum materiæ op-
pilationis, fiat talis vnctio.

Recipe, Olei capparacei, amygdalini dulcis, lilini, scolopen- *Vnctio ad*
drii, cyperi, corticum radicum capparorum, florum tamarisci, *prædicta bo*
ana vnc. 3. Pulueriscentur, & aliæ res in aceto dissoluantur, & na.
cum prædictis oleis, & pauco ceræ, fiat vnctio pro splene, qui in-
ungatur manè, & serò, & superponatur tela tenuis seu lana suc-
cida.

Ad idem fiat sequens emplastrum.

Recipe, Scolopendriæ, florum tamarisci, capillorum Vene. *Emplastrū*
ris, cyperi, adianthos, ana M. j. seminis agni casti, plantaginis, ana ad idē ex-
drach. ij. calami aromatici (aliàs Armoniaci, vel aromatici) bdel- *pertum.*
lii, ana drach. j. 3. vel ij. corticum radicum capparorum, corticum
genestæ, ana 3. j. (aliàs scrup. j.) farinæ fœnigræci, farinæ hordei,
ana drach. 3. Omnia hæc præter gummi, & farinas, bulliant in 3.
q. aquæ, ad perfectam decoctionem, deinde pistentur in morta-
rio, & addantur gummi, & in aceto dissoluti, & farinæ, & cum
prædicta decoctione, & oleo amygdalino dulci q. 3. ad impin-
guandum, fiat emplastrum, quod resoluit, & aperit oppilationē,
ac splenem confortat.

Pro alia intentione ad materiam, quæ remansit ex deoppila- *Canon*
tione, si fluxus perseverauerit, tentante natura euacuationi, &
resolutioni dimittatur.

Si verò superfluat, restringatur cum his, quæ dicta sunt in cu- *Regula.*
ra fluxus generalis.

Adiectitiæ medelæ.

POTIO partim deoppilatiua, & partim restrictiua.

Recipe, Aquarum vtriusq; saluæ, acetosæ, hederæ terrestris, *Chinus.*

Potus deop-
pilatiuus,
& restri-

verbasci, ana ʒ. j. β. syrupi myrtei, mastichini, rosacei, scolopendritis, ana ʒ. β. Misce, dissoluendo in eis, diacappariz 3. j. diacori magistralis ʒ. j. Fiat potus ieiunè sumendus.

Si restrictiuo sit opus, fiat tale vnguentum:

*Vnctio re=
striclina.*

Recipe, Vnguenti infrigidantis Galeni ʒ. j. rasuræ eboris, mastiches, boli Armenii, ana 3. j. β. gummi Arabici, tragacanthi, seminis agni casti, ana ʒ. j. oleorum mastichini, cydonitis, rosacei, ana parum. Misce, fiat vnctio.

Emplastrum ad idem.

Item amurca, seu vinacea, cum aceto distemperata, super regionem splenis emplastretur, statim sedat.

Ad intra.

*Puluis, vel
electuariū,
ad idem.*

Recipe, Sanguinis draconis, thuris, mastiches, mummiæ, teræ sigillatæ, ana 3. j. boli Armenii 3. iiij. lapidis hæmatitis, carabe, ana 3. j. Fiat puluis: vel cum conserua rosarum, aut nenupharis, & syrupo acetositis citri, fiat mistura. Dosis sit 3. j. pro vice, in ieiunio.

Notio.

Hæc si non contulerint, recurratur ad curam fluxus, facti ob exhibitionem violenti, & noxii cathartici.

SEC

SECUNDA PARS

medicinæ Practicæ Physici

clarissimi Leonelli Faen- tini Ausonii.

DE FLVXV POST PVRGA- tionem violentam, Accessorium proprium. Cap. LX.

SOLET nonnunquam accidere fluxus postui- *Fluxus vio*
miam & violentam Medicinam catharticā, quod *lentus post*
vt plurimum vsu venit his, qui ab atrocibus pseu- *purgationē.*
do empiricis, & pharmaceutriis potionati sunt.
De quibus hic vnicum referam exemplum. Erat *Exemplum*
Halæ Oeni quidam circumforaneus, venenarius potius, quàm *Halæ Oeni,*
medicamentarius, idiotes insulsiſſimus, Hæmomantis proceri- *oppidum.*
tus, circumferens passim cryſtallum leoniformē, ocellatum, scul- *Circunlato*
ptilem, quo ille prodigiosa *περὶ νόσου* transactos hominū languo- *res.*
res, casusq; perpeſſos per Magicas (vt arbitror) præſtigias uo- *Cryſtallus*
ſcitare videbatur. Emittebat ille (inquam) tres pſecades cruoris, *Leoniform*
ex interſtitio auricularis, & annularis digitorum, quas concaui- *mis.*
tati lapidis, quæ ad iubā exciſa eſt, irrotabat. Tandemq; loca ſo-
la petens, dæmonis ſui potentia, præmiſſo exorcismo ariolaba-
tur. Cuius exitiali fallacia heu quot immatura morte prærepti
ſunt, & adhuc vbiubi ille degit, extrema patiboguntur. Is (in- *Deceptio*
quam) cucurbitas agreſtes, multas incorrectas ſimul in aheno *circunlatos*
decoquebat. De quo decocto cyathum ꝑ. nonnunciarum accipies, *ria.*
impoſito croci exiguo, & puluiſculi ſebrae, lathyridis, & veratri
candidi, crudorum omnium, 3. ꝑ. pro infuſione rhæobarbarici,
faſſo propinabat. Singulum hauſtum aureo Rhenenſi, nonnun-
quam etiam (videns vulgi incautiſſimi inſipientiam, & cæcitātē)
ſolato venditabat. Vnde plurimis dysenteria, & minimè paucis,
mors ſubſequuta eſt. Quorum cōplurium periculofa cura mihi

à nebulone poscinumio illo clanculum subdelegata postea fuit. Hos ego tandem (superis adspirantibus) licet ægerrimè, tamen incolumes denuò reddidi. Qui sospitati deierarūt, suo periculo se nūquam posthac eiusmodi impostoribus, & citeniatris, fidem adhibituros, quantò minus vitam suam concedituros. Pereant igitur, & dignum aliquando suppliciū hauriant, qui non curandis, sed trucidandis ægrotantibus, quæstus gratia capitalem admittere fraudem non verecundantur, nec minus directā abeant idiotæ, præter etiam hoc, lucriones, myropolæ, deniq; & argentangina correpti quicunq; Medici. Contrà, nulla non celebratione dignentur, qui obseruato Hippocratico iureiurando, pretium vltra iustum non intendunt, adeoq; puram, castam, & sanctam suam vitam, & artem præstant, & conseruant, & suo semper iudicio ad languetium vtilitatem vtūtur, nec suæ rei potissimum seruiunt. Verum huic malo his subsidiis auxiliabimur.

Cura.

Cura. SEDABIMVS primò dolorem enemate, ex oleis & aliis rebus anodynis parato, non tamen aluiducis.

Clystere interceptiens talem fluxum.

Clystere re- Recip. Brodii elixationis vtriusq; iacæ, rosæ caninæ, tapfi bar
strictuum. bati lb. j. cui admisce, athanasix, vel miclæ, ʒ. β. misce.

Aliud valentius in restringendo.

Aliud ad i- Recipe, Succu plantaginis, rosarum, ana trientem, aquæ deco-
dem valen- ctionis rosarum, mespili, sorbi, corni, radice tormentillæ, factæ
tius. cum aqua pluuiali, lib. β. Addendo de opiatis prædictis semion-
ciam, & fiat enema.

Canon. Possunt addi, vitelli ouorum, numero ij. vel iij. sanguinis dra-
Dolor intē- conis, sepi hircini, tragacanthi, gummi Arab. ad placitum. Si do-
sus. lor esset intensus nimium, detur clystina consolidatiuum, & mi-
Sedatio do- tigatiuum tale: Recipe Olei rosæ, lib. β. sepi castratini, quartam
loris. j. muscilaginis psyllii tantundem. Colliquefiant, & distemperen-
Consolidati tur simul, & adiectis vitellis ouorum, fiat enema.

uū, & mi- *Aliud restringens cum securitate.*

tigatiuum Recipe, Decoctiois hordei, factæ cum aqua ferrariorum, lib.
enema. ij. vel j. β. rhodini, omphacini, olei myrtei, ana ʒ. β. miuæ cydoni-
Aliud restri- tis, ʒ. ij. β. vitellum oui j. sacchari rubri, vnc. j. misce. Et est exper-
ctiuum bo- tum per me sæpius. Valet etiam in fluxu hæmorrhoidali, & ma-
num. tricali, si rectè administratur.

Expertum. Deinde adhibebimus & cataplasmata mitigātia, ex herbis sty-
ptican

pticantibus, sed interim etiam, quibus insit vis sedatiua, veluti *Emplastrū* nymphaea, hyoscyamo, solano, plantagine, tragorigano, acetosae, *mitigatiuū*, dula, rosae, serpyllo, verbasco, foliis cydonii, quercus, lenti *stypticum*, fci, cenanthes, agrifolii, &c. In aceto, vel oxygala, seu ga- *Anodynū*. ro simul elixatis. Sedato dolore, confortetur patiens cum sequen-
ti condito.

Recipe, Conseruæ rosarum antiquæ, micletæ, ana ʒ. j. sandali *Conditum* rubei, ʒ. ʒ. pulueris seminum psyllij asii, plantaginis, acetosæ, boli *conforta-* Armenii, lapidis hæmatitis, ana ʒ. ʒ. corallii rubri, carabe, ana ʒ. j. *tium*. pulueris filiquarum dulcium, seu ceratiorū drach. iij. cum miua cydonite, & syrupo rosato, ana q. ʒ. fiat conditum.

Mistura restrictiua, & confortatiua.

Recipe, Lapidis hæmatitis ʒ. j. carabe, coralliorum rubeorū, *Mistura re-* psyllii asii, ofsis de corde cerui, ana ʒ. j. electuarii athanasæ, ʒ. j. *strictiua, et* Distemperentur cum succo plantaginis. Aluo impotētius per ca- *confortati-* tharticum citata, detur hæc mistura, quæ simul & stringit & con- *ua*. fortat. Recipe, Margaritarum electarum ʒ. j. thuris ʒ. ʒ. masti- *Aliud ele-* ches ʒ. j. ʒ. nucis moschatæ, macis, ana ʒ. ʒ. corallii rubei, boli Ar- *ctuariū ad* menii, lapidis hæmatitis, ana ʒ. ij. Fiat puluis subtilis, infundatur idē, & quæ- *prius in ʒ. j. syrupi menthacei modicum calefacti, stet ternis ho-* ris, post adde sacchari rosacei vetustissimi, ʒ. ij. diacydonitis sine *cumq; flu-* speciebus, aromatici rosati, diagalagii, ana ʒ. j. Cum syrupo men- *xum vetris*. thaceo q. ʒ. fiat mistura.

Durante verò adhuc fluxu, sistatur sic:

Recipe, Argillam furnaceam, pluries adustam q. v. Decoqua- *Potus*. tur in aqua chalybeata bene, & detur potui. Reprimit enim flu-
xum breui.

Puluis expertus in profluuiio eodem.

Recipe, Boli Armenii, terræ sigillatæ, nucis cōbustæ, omnium *Puluis ex-* ana ʒ. ij. seminum acetosæ, lactucæ, hyoscyami, portulacæ, eudi- *pertus in cō* uix, plantaginis, acinorum de malis punicis, & vuis, omnium ana *stringendo* drach. j. opii, camphoræ, croci, singulorum gran. x. Torresiant & confor- *omnino* omnia, & fiat puluis subtilissimus: quo uti conuenit in dolore *tando quæ-* dysenterico, intestinali, & etiam ventrali, in cibis, vel cum liquore *cumq; flu-* aliquo styptico, vel cum aliarum potionum prædictarum in su- *xum*. perioribus capitibus. Valet idem puluis in hysterico, & hæmor-
rhoidali fluxibus, per modum inspergii adhibitus in pessulis.
Valet etiam cœliaci, vel aluiuiis, & tenatmonicis.

Emplastrum restrictiuum.

Emplastrū

Recipe, Thuris, mastiches, ana vnc. j. boli Armeniaci, vnc. ʒ. *restrictiuū*. traga

tragacanthi vnc.ij. succi menthæ vnc.iiij. vel q.ß. misce, &c.

DE VERMIBVS VENTRIS.

Cap. LXI.

*Vermes
ventris.*

LICET in pluribus corporis humani partibus potest generari materia vermium, & causa efficiens existat in pluribus partibus, tamẽ de his tantũ agetur, quæ in intestinis generantur. Sic causa generalis vermium est in vnoquoq; putrefactio humiditatum. Ita causa vniuersalis vermium in hominibus est ex putredine de toto.

*Causa vera
vermium.*

Prius ergo determinandum de speciebus earum: Secundò de causis: Tertiò de signis tam demonstratiuis, quàm prognosticis.

Species vermium tres distinguuntur.

Rotundi.

1 Vna in intestinis quidem, qui dicuntur rotundi & subtiles, generati in intestino recto, & assimilantur tarmis, hoc est, vermibus qui nascuntur in caseo putrefacto.

Lati.

Tria vermium genera.

2 Altera, qui sunt lati, curti, non longi, & vocantur cucurbitini, vt si cucurbitæ nascuntur in intestinis mediis.

Longi.

Phlegma.

Canon.

Canones.

3 Tertia, qui sunt longi, & etiam subtiles, & rotundi, qui vocantur lumbrici, qui generantur in intestinis superioribus.

Distinguuntur ex parte materiæ, quæ dicitur esse phlegmatica. Pòst sciendum, quòd ex alio humore non possunt generari, quàm ex phlegmate.

Est autẽ phlegma hoc in intestinis. Est enim illa materia modica, quæ non potest ibi retineri, cum sit prope exitum ani, & illi vt plurimum cum facibus euacuantur.

*Cucurbitini
m.*

Doctrina.

Cucurbitini verò generantur in intestino colo, & cellulis eius, & multoties etiam sunt lati, crassi, & paruæ longitudinis.

Contingit enim, vt inter vnã cellam, & alteram contineatur phlegma viscosum, quod contineat ramum vnum cum alio, & videtur quòd sit vermis valde magnus, & longus, & non est.

Lumbrici.

Ita lumbrici sunt subtiles, & longi, aliquando ad quantitatem palmæ, vel cubiti, etiam generantur ex phlegmate putrefacto subtiliore.

Causæ.

Causæ.

Causa efficiens duplex.

Causa efficiens est duplex.

VNA præparas, estq; putredinalis. Secũda inducens formam, & est virtus rectiua totius, mediãte calore naturali, & in tali nota talem

talem formam illius animalis inducit. Causa remota materialis, *Causa remota, materialis.* est repletio ex multo cibo malo, ebrietas, & quæcunque habent cibaria diminutè concoquere, & disponere ad generationem phlegmatis.

Et lumbrici sunt quandoque in rostris ita acuti, ut quòd venientes ad stomachum inducunt dolorem, & expelluntur quandoque per os, & nares, aliquando perforantur intestina, ut dicunt quidam. *Lumbrici.*

Aliquando propter malitiam horum generantur nocumenta cordi, & cerebro. Vnde syncopem, & epilepsiam, aliquando subitam mortem inducunt. *Cause sunt vermes aliorum morborum.*

Signa vermium.

1 EORVM quæ adparent tempore somni, adparent etiam tempore vigiliarum. Quia aliquando mordicati mouentur in lectis, & expergiscuntur, clamant, & videntur territi ex aliqua causa ipsos molestante, & adparet in somno saliuæ in ore, quia humiditas illa aggregatur in somno.

2 Secundò in vigilia habent siccitatem oris, & labiorum, quia *Signa vera vermium.* calor naturalis exteriora petens, exccat illas humiditates, dentes strident aliquando in nocte. Et garriunt propter hos fumos eleuatos à materia vermium, quæ est maligna, & corrupta tempore vigiliæ, adduntur ista: Et quandoque masticant, ac si aliquid haberent in ore, propter vapores malos, eleuatos ad cor, & cerebrum. Quandoque patiuntur pruritum in naribus. Quandoque alleuiantur ac si esset phreneticus. Quandoque incurrunt cordis tremorem, & epilepsiam, quæ omnia procedunt ab vna causa, scilicet, malis vaporibus eleuatis. Quandoque adparet in ventre inordinatio quædam, & in stomacho, & hoc præcipuè, quando patientes sunt ieiuni, & quando vermes non inueniunt cibum in intestinis, & stomacho, mouentur quandoque pungendo.

Aliqui auctiores referunt, quòd quandoque perforant intestina, & exeunt, quod est mirabile. Et ideo præcipiunt auctores, quòd nunquam sine cibo debet esse patiens. *Canon.*

Cura.

Quatuor curæ ad vermes intentiones. Prima intentio. Dieta.

QUATVOR sunt curandi vermes intentiones.

- 1 Prima est, prohibere generationem vermium materiæ.
- 2 Secunda est, euacuare talem materiam iam genitam.
- 3 Tertia est, interficere vermes.

Quar

4 Quarta est, interfectos è corpore educere.

I Primò, considerandum est regimen sex rerum, declinans ad frigidum, & humidum. Nam propter tale multiplicatur materia phlegmatica, quæ est causa, & materia vermium.

Crassæ carnes vitædæ. Non comedat ergo crassas carnes, & viscosas, veluti porcinas, vitulinas, agninas, propter humiditatem multam.

Carnes leuicite. Comedere potest de castrato, seu pullis communiter, quæ habent absterfionem in se, non autem viscositatem.

Vinum. Vinum sit subtile, antiquum, in modica quantitate.

Quæ vitanda. Vitet dulcia, & vinctuosa omnia.

Secunda intentio. Secunda intentio.

Secunda intentio. Secunda intentio perficitur digerendo materiam, cum digerentibus phlegma, & contrariantibus vermibus.

Digestiua. Vnde fiat iste syrupus.

Syrupus digestiuis. Recipe, Syrupi acetositis citri, syrupi de endiuia ʒ. j. syrupi de absynthio, ana ʒ. j. aquarum absynthii, graminis, portulacæ, singulorum ana ʒ. j. Misce, fiat syrupus.

Alius syrupus ad idem, magistralis.

Syrupus ad idem. Recipe, Herbx agrimonix, radicum graminis, ana M. j. filiginis ʒ. j. coriandri præparati, corticum capparorum, & radicum eorundem ana ʒ. ʒ. seminis portulacæ, centonici, singulorum parum. Omnia contundantur, & bulliant in ʒ. q. aquæ ad consumptionem medietatis: colaturæ adde mellis q. ʒ. Et reducatur ad formam syrupi, cui adde aceti ʒ. iij. De isto syrupo recipe ʒ. j. ʒ. cum aquis suprâ scriptis ʒ. iij. & detur.

Euacuatio. Digesta materia, fiat euacuatio cum sequentibus pilulis.

Pilulæ solutivæ. Recipe, Aloes subcitrini ʒ. j. myrrhæ ʒ. ʒ. croci gran. xij. rhæobarbari electi. ʒ. j. agarici trochiscati ʒ. ʒ. turbith electi ʒ. ij. zingiberis, salis gemmæ ana gran. iij. omnia puluerisentur, & cum syrupo absynthite fiat massa pilularum: de qua recipe ʒ. j. & fiant inde pilulæ numero vij. Hæ nanque interficiunt vermes, & euacuant materiam.

Vel detur medicina in forma potabili.

Potus ad idem solutiuus. Recipe, Florum boraginis, buglossæ, violarū M. ʒ. corticum capparorum, & radicum eorum, corticum fraxineorum, capilli Veneris, ana ʒ. j. radicū graminis, filiginis ana ʒ. ij. bulliāt in ʒ. q. aquæ absynthii, ad consumptionem medietatis. Colaturæ recipe q. ʒ. ad dissoluendum. Diacatholiconis ʒ. ʒ. si patiens est iuuenis.

Canon. Si verò puer infra xiiij. annos, dentur solum ʒ. ij. pro lenitio, elef

elefscoph drach.j. rhæubarbarici electi scrup.j. spicæ gran.j. Si ta-
men iuuenis efflet, dentur electuarii elefscoph drach.ij. rhæubarba-
rici scrup.ij. spicæ gran.ij.

Tertia intentio.

Pro tertia intentione medicinarum interficientium vermes, *Tertia in-*
quædam exhibentur intus, siue per os, quarum nonnullas recen- *tentio.*
suimus. Quædam exterius, vt emplastra, linimenta, clysteria. *Vermes in-*

Educuntur etiam vermes quandoq; per balneationē, sed raro: *terficiētia.*
vbi vermes essent in intestino recto, quales sunt parui. *Ab extra.*

Earum igitur, quæ per os exhibentur, quædam sunt simpli- *Balneum.*
ces, quædam compositæ.

Simplices laudatæ sunt istæ, præcipuè calidæ, Semen apii, quod *Simplices*
multum ab Auicenna laudatur, in j. tertii, pulueratum, & datum *medicina.*
cum syrupo acido simplici ꝓ.ij. & aquæ graminis tantundem. *Semen apij.*

Item semē herbæ, quæ dicitur Macedonicū, similiter exhibitū. *Macedoni-*
cum.

Dictamus albus puluerisatus subtiliter, & cum aqua deco- *Dictamus.*
ctionis eius, vel aquæ raphani, ꝓ.ij. potui datus, non solum *Canon.*
vermes, sed & foetum mortuum à matrice expellit. Ego exhibeo
cum aqua sauinæ.

Puluis seminis gith datus, vt semen apii, idem facit. *Puluis.*

Item zedoaria tenuiter trita, & eodem modo data operatur. *Zedoaria.*

Quædam minus calida ad idem valent, sicuti coriandrū præ- *Calida.*
paratum, & instar pulueris exhibitum. *Coriandrū.*

Item semen portulacæ. *Portulaca.*

Cornu cerui vsum, & præparatum. Dosis esto vtriuslibet 3.j. *Cornu cer-*
per se, vel cum aquis adpropriatis: vt puta, aqua agrimonix, vale- *uinum.*
rianæ, sceniculi, absynthii, ruthæ, violarum, artemisix. Ex com- *Aque com-*
positis sunt, theriaca, Mithridaticum. De quibus potest dari 3.j. *petentes.*
vel j. ꝓ. stomacho ieiuno, cum vino meraco.

Peculiariter autem valet subsequens electuarium magistrale.

Recipe, Tormentillæ, dictami albi, seminis apii, zedoariæ, ana *Electuariū*
drach.j. cornu cerui vsti, rasuræ eboris, seminis plantaginis, ana *ad idem.*
scrup.j. Puluerentur omnia tenuiter, & cum melle cocto fiat ele-
ctuarium arte. Dosis drach.j. ieiunè.

Canon.

Si vis dare interficientia vermes, dandum cum melle, vel sac-
charo, vel lacte, & cum nutrimento fiat sic venenum.

Quarta intentio.

Educentia vermes per inferiora, videlicet per clysteria.

Vermes
educientia.

Reci

Clystere pro vermibus. Recipe, Sebesten numero xv. Bulliant in β . q. aquæ, donec bene intumuerint, deinde manibus fricetur, vt succus exeat. De hac decoctione, recipe libram vnam. In qua dissolue, zucchini rubri vnc. j. butyri recentis, sine sale, mellis crudi, ana vnc. β . vitellum oui, salis parum, & sine oleo, fiat, &c.

Aliud ad idem.

Recipe, Lactis vaccini, vel asinini, $\mathfrak{z}$. x. zucchini parum, fiat, &c.

Quantum ad exteriora fiat emplastrum.

Ab extra. Emplastrum ad idem. Recipe, Succu absynthii, ruthæ, præsii, Mercurialis, ana $\mathfrak{z}$. iiii. farinæ lupinorum, lb. β . seminis apii, nasturtii, Macedonici, ana drach. ij. Puluerisanda pulueriscentur, & simul permista reducantur ad formam emplastri, vel linimenti.

Aliud ad idem.

Recipe, Foliorum absynthii, abrotoni, saluæ, ana M. j. β . Bulliant in β . q. aceti & aquæ, infundatur spongia, vel petia, quæ ponatur circa stomachum, & ventrem.

Vnctio ad idem.

Recipe, Olei absynthii, ruthæ, amygdalini amari, ana $\mathfrak{z}$. j. succi absynthii, ruthæ, $\mathfrak{z}$. β . tormentillæ, dictami albi, zedoariæ, ana $\mathfrak{z}$. j. cornu cerui vstu, $\mathfrak{z}$. ij. seminis plantaginis, coriandri præparati, ana $\mathfrak{z}$. β . rasuræ eboris, $\mathfrak{z}$. j. Puluerisanda pulueriscentur, & cum modico ceræ fiat vnctio: Partes superiores stomachi, & regio cordis vngantur.

Theriaca. Mithridaticum. Item valet theriaca, & Mithridaticum, circum circa nares, & tempora adplicata, pellunt vermes ad inferiora, nec sinunt eos ascendere ad superiora.

Adposititiæ medelæ.

Syrupus diacapparum, valens contra vermes ventris.

Syrupus diacapparum ad idem. RECIPE, Corticum capparum libra semis. Decoquantur in succo radicis ebuli q. semis. Et addito saccharo, fiat syrupus arte. Dosis vnc. j. plúsve, per se, vel cum aqua agrimonie, vel rapistri.

Puluis contra lumbricos, & pestem expertus.

Puluis ad idem, & contra pestem. Recipe, Centonici in aceto fortissimo per diem naturalem infusi, boli Armenii præparati, ana $\mathfrak{z}$. j. radicis dictami, $\mathfrak{z}$. β . rasuræ cornu cerui combusti, seminis portulacæ, endiuæ, caulium, ana drach. ij. seminis citri, corticum citri, radicis tormentillæ, tunicæ, terræ

terræ sigillatæ, margaritarum splendorum, coriandri præparati, ana drach. ij. ß. fragmentorum smaragdi, sapphiri, hyacinthi, grauatorum, rubini, ana drach. j. coralliorum rubeorum drach. j. ß. setæ combustæ, seminis plantaginis, ana drachmas ij. ossis de corde cerui, rasuræ eboris, ana drachmam semis, vnicornii scrupulum j. fiat puluis. Huius pulueris vsus est cum conserua rosarum, & modico vini, & aqua scabiosæ, acetosæ, vel portulacæ. Sed pueris lactantibus exhibetur cum modico lactis. Et ex hoc puluere potest fieri opiatum cum syrupo citreo, vel cum saccharo rosato. *Pro pueris. Opiatum.*

Inter alia ἀποτροπαία, præsentissimum est illud, in forma pulueris, qui est expertus aduersus omne genus vermium.

Recipe, Lupinorum, méthæ, absynthii, centaurii, cornu cerui vsti, myrrhæ, hermodactylorum, colocynthidis, aloes, ana vnc. ß. seminis centonici, ad pondus omnium. Dosis, drach. ß. Pueris vero minus pro respectu ætatis. *Puluis expertus contra omnium vermium genus.*

Itē Olei de lignis columnis destillati, pueris guttæ binæ, senioribus ternæ, seu quaternæ datæ summo mane, cum mica panis, vermes enecat, & per secessum deiicit. Est medicamē forte, ob id cautim agendum, hoc puellis & inualidis exhibendo. *Pueri. Ad idem. Cautio.*

DE VERMIBVS ANI,

Cap. LXII.

DUPLEX est intentio in curatione vermium ani. *Vermes ani.*
Vna vergit ad causam coniunctam, & ad ipsos vermes.
Alia ad causam antecedentē, & ad ipsum phlegma, ex quo generantur vermes.

Prima intentio.

Quantum ad primam intentionem, debemus adplicare remedia, quæ vermes interficiunt, & mundificant anum à phlegmate crasso, & viscoso. *Prima intentio. Vermes interficiētia.*

Primò ergo fiat talis ablutio ani.

Recipe, Aceti vnc. iiij. oxymellis simplicis vnc. ij. misceantur, & calefiant, ac infundantur petiæ lineæ, in tali liquore & abluatur anus, deinde sedeat patiens in infrà scripta decoctione: Recipe, Absynthii, prassii, foliorum perfolii, stæchadis Arabici, ana M. ij. amygdalatum amararum parum pistarum vnc. ß. (aliàs ʒ. iiij. ß. *Ablutio ani. Inseffus ad idem.*

Bulliant omnia in β .q.aquæ, ad consumptionē tertiæ partis: Deinde patiens sedeat cum ano in ista aqua: Deinde excicetur anus, & cum sequenti inunctione inungatur.

Vnctio ad idem. Recipe, Olei amygdalni amari (aliàs dulcis) olei absynthitis, olei de nucleis persicorum, ana vnc. j. aloes non loti drach. j. β . colocynthidis interioris, agarici, ana drachmam β . Puluerisanda pulueriscentur, & cum prædictis oleis bulliant vnica ebullitione, & cum modica cera fiat vnguentum, & inungatur anus vsque ad interiora. Est enim ista vnctio abstersiua phlegmatis, & interfectiua vermium.

Secunda intentio. Quantum ad secundam intentionem, quæ vergit ad causam antecedentem, digeratur primò illa materia phlegmatica viscosa, cum infra scripto syrupo.

Secunda intentio.

Syrupus digestiuus. Recipe, Syrupi de duabus radicibus vnc. j. oxymellis scyllitici vnc. β . (aliàs oxymellis scyllitici, & simplicis, ana vnc. β .) aquarum absynthii, fœniculi, capillorum Veneris ana vnc. j. Misce. fiat syrus: & detur calidus in mane.

Facta digestionē, detur sequēs medicina, in forma pilularum.

Euacuatio. Recipe, Pilularum aggregatiuarum, pilularum de hiera Nigellæ, turbiti boni electi, ac mundi à cortice sua, ana scrup. j. *Pilule solutivæ.* pilule numero ij. Quidam addunt piperis parum, puluerisanda pulueriscentur, & cum oxymelle simplici fiant pilule numero 7. Et exhibeantur ante diem per horam: Illinc à quinq; horis detur lauatiuum ex brodio cicero, cum zuccharo rubeo. Et abstineat patiens ab omnibus multiplicantibus phlegma crassum, & viscosum. vnde illud regimen in vermibus ani competit, quod competit in regimine aliorum vermium, puta intestinorum.

Additiones propriæ.

Ad intra.

Ad intra. Per os detur talis bolus: Recipe Diaphœnici, electuarii Indici maioris, ana 3. ij. hieræ compositæ, 3. iij. diacolocynthidis, agarici trochiscati, ana 3. β . Misce, cum saccharo fiat bolus.

Aliud ad idem.

Ad idem. Sinapi confectum, & semen porri confectum, in ieiunio sumptum, prohibet vermes ani generari.

Ab extra.

Ab extra. Clysmâ. Iniiciatur per anum clysmâ, paratû ex succo, vel aqua porri, vel

vel scordii, & succo, vel vino decoctionis mediani, corticis radicis sambuci, atramenti scriptorii, & oleo caryino.

Potest in prædicto clysteri sumi oleum sinapium, chrysomelinum, fel vaccinum, sepum hircinum, oleum capparinum.

Aliud ad idem.

Recipe, Aquarum ruthæ, absynthii, centaurii, gentianæ, abrotoni, quartale β . olei lini vnc. iij. fellis caprini, vel hircini, numero j. mellis anacardini parum. In quibus dissolue hieræ picræ vnc. β . salis gemmei scrup. j. vel drach. β . Misce. fiat enema.

Vnguentum ad idem, in quo intingatur licinium filatum, & ano impouatur per noctem integram.

Recipe, Pomum citriū, numero j. Excavetur vsq; ad corticē, post impone succi absynthitis, pulueris aloetici, fellis taurini, ana q. β . ad infarciendū dictum pomum. Bulliant parum ad ignē: In hoc pomo adde etiam ceræ exiguum. Et fiat vnguentum arte. De quo etiam si modicum in prædicto clysteri colliquefiat, erit medicina expertissima ad tineolas podicales.

Ad idem valent pessaria, cap. de ducentis mensibus commemorata.

DE HAEMORRHOIDIBVS, & earum retentione. Cap. LXIII. Definitio.

HAEMORRHOIDALIS fluxus, est fluxus sanguinis per venas, quæsiuit iuano.

Causæ, signa.

Causas, & signa pete à Gordonio, in cap. proprio.

Cura.

Cura hæmorrhoidarum perficitur triplici intentione.

- 1 Prima est, prouocare sanguinem hæmorrhoidalem, & aperire hæmorrhoidas, per phlebotomiam saphenæ.
- 2 Secunda intentio est, sanguinem superfluè emanantem restringere.
- 3 Tertia intentio est, sedare dolorē, cum vehemens fuerit, iuxta illas intentiones dixit Auicenna, quoddam medicinarum, quæ sunt in hæmorrhoidibus quædam sunt prouocantes, quædam restrin-

Hæmorrhoides, & earum retentione.

Definitio.

Causæ, & signa.

Triplex cura.

aperiendi intentio.

gentes, quædam sunt dolorem sedantes.

Prima intentio.

Prima intentio. Prima intentio in curatione hæmorrhoidarum, in aperiendo eas, perficitur cum phlebotomia venarum, quæ sunt sub poplite: & cum adplicatione sanguisugarum circa loca hæmorrhoidarum. *Apertio.* Si autem phlebotomia non cõtulerit, nec sanguisugæ, euacuëtur humor melancholicus, qui est admixtus sanguini, cum digerëtibus, & postea euacuantibus. *Phlebotomia.* Sed antequam aperiãtur, & prouocëtur hæmorrhoides, oportet prius eas mollificare, & postea aperire. *Sanguisugæ.* Mollificantur autem cum sequenti balneo: Recipe, Maluarum cum radicibus, radicum althææ, chamomillæ, meliloti, anethi, feninis lini, foliorum caulium, ana M. j. (aliàs lib. j.) tapsi barbari M. semis. Bulliant in semi q. aquæ, ad consumptionem tertie partis: Deinde patiens sedeat in tali decoctione. Vel recipe spongiam vel filtrum infusum in tali decoctione, & sic adplicetur hæmorrhoidibus. *Euacuatio atræbilis.* *Mollificatio.* *Balneum mollificatiuum.*

Deinde fiat sequens inunctio.

Vnctio ad idem. Recipe, Adipis anatis, anseris, gallinæ, ana vnciam j. butyri recentis sine sale, vnc. β. olei amygdalini dulcis, vnc. j. Liquefiant omnia ista, & cum pauca cera citrina fiat inunctio, qua vngantur hæmorrhoides.

Ad idem vnguentum expertum, ad remolliendum, etiam resoluendum hæmorrhoidas: & ad sedandum dolorem.

Recipe, Malorum matianorum, à quibus extrahatur totum quod intus est, scilicet pulpa, & reliqua, puta semina & cortices interiores abiiciantur. Deinde bulliant in β. q. sapæ, id est, vini cocti, quousque perfecte coquantur. Deinde ponantur in mortario, & pistentur. Et eis adde croci grana viij. medullæ panis bene tritæ vnc. ij. vitellum vnius oui, olei amygdalini dulcis, olei violati, ana q. β. vel ana vnc. j. Misce, & reducatur ad formam emplastri, commiscendo bene, & apponatur supra hæmorrhoides. Et hoc maximè valet in hæmorrhoidibus mortalibus.

Ad verrucæ autem hæmorrhoides fiat hoc emplastrum.

Linimentum anodynum, in dolore hæmorrhoidali expertum. Recipe, Vitellum oui vnius. Conquassetur bene in oleo rosarum, in æstate. In hyeme verò conquassetur cum oleo amygdalino dulci. Et adde parum croci, & liniatur locus. Hoc enim expertum est, & remollit hæmorrhoidas duras, & remittit dolores. Aliud emplastrum ad idem, remollitiuum hæmorrhoidarum.

Recip

Recipe, Olei amygdalini dulcis, & amari, olei de chrysomelis, olei denucleis persicorum, ana vnc. j. pinguedinis gallinæ, vulpis, ana vnc. β. olibani, galbani drachmā β. (aliàs ana, drach. β.) mucilaginis maluaufici, mucilaginis seminis lini, ana vnciam β. Liquefiant pinguedines, & cum oleis, & modico ceræ fiat unguentum ad modum emplastri super hæmorrhoidas duras, & remittit dolorem.

Emplastrum

mollissimum

ad idem.

Postquam autem hæmorrhoides fuerint mollificatæ, aperiantur. Possunt autem aperiri multis modis.

Primò enim aperiantur cum phlebotomo, perforando ipsas, & etiam fiat foramen latum, ut sanguis melancholicus & crassus exeat. Vel adplicetur sanguisuga, & stent super hæmorrhoidas, quousque bene impleantur, & quousque cadant per se. Deinde postquam fuerint remotæ, dimittatur sanguis ille malus exire, & per se fluere, secundum debitam qualitatem.

Aperitio hæ

morrhoida

rum.

Possunt etiam alio modo aperiri, sicut per fricationes cum panno lineo, aspero, sic faciendo: Infundendo pannum illum lineum in succo porri, vel cepæ. In quo succo ponatur drachmæ ij. aloes puluerisati. Deinde cum illo panno sic madefacto fricentur hæmorrhoides, & sic fricatæ aperiantur.

Fricationes

Curi.

Ad idem etiam est medicamen, rumpens hæmorrhoidas.

Accipe folia ficuum, tempore quo habentur, & fricentur primò illa folia supra linguam, quousque exeat lac, & postquam fuerint sic præparata, tunc cum eis fricentur hæmorrhoides, scilicet loca hæmorrhoidarum: rumpuntur enim facilliter, & tantum de prima intentione.

Ruptoria.

Nota vltimū, & expertū remediū, ad hæmorrhoidas est, ipsas cum aqua calida extrahere, & postea sanguisugas adponere.

Cura ad

idem.

Secunda intentio.

Secunda intentio principalis est, ad restringendum sanguinem hæmorrhoidalem superflue fluentem. Quoniam multoties fuit sanguis hæmorrhoidalis in quantitate superflua, adeò quòd aliquando debilitatur infirmus, & sæpe perducit ad hydropisim, ideo oportet hunc superfluum fluxum restringere.

Restrictio.

Restringatur autem diuertendo hunc sanguinem ab illis viis ad alias. Vnde phlebotometur basilica, vel salnatella manus extræ, quæ habent sanguinem diuertere ab illis locis.

Diuersio.

Similiter dicit Galenus primo Therapeuticæ: Si adponantur ventosæ, aut vna, vel plures. Et hoc autem sine icaificatione siue cum scarificatione, supra ventrem, vel supra fumen.

Galenus.

Vt si ponantur ventosæ cum scarificatione, circa lumbos, aures. Hæ enim ventosæ diuertunt, & stringunt sanguinem hæmorrhoidalem.

Diuersio, et restrictio. Alio modo restringitur fluxus sanguinis hæmorrhoidalis cum his quæ applicantur ab extra, & cum his quæ sumuntur ab intra.

Ab intra.

Potus ad idem. Per ea quæ sumuntur ab intra, sic accipiendo ʒ. j. aliàs 3. j. trochiscorum de carabe. Et dissolue in aqua plātaginis, q. β. & vino rubeo styptico, & exhibe.

Ad idem aliud. Ad idem valet, Si accipiat drach. j. β. tripheræ minoris, descriptione Auicennæ quinto Canone, & dissolue in vino rubeo styptico.

Ad idem. Ad idem aliud, quod est optimum inter alia remedia: Accipiat pulvis scorix ferri, præparatæ secundum artem, 3. β. Et dissoluatur in vino styptico, & exhibeatur.

Modus autem præparationis scorix est iste.

Præparatio scorix. Accipiantur squamæ ferri, quæ cadunt dum cuditur, pulueriscentur, deinde ponantur in aceto forti, & stet per quatuor horas. Deinde exiccetur pulvis iste in aere, & denuò pistetur, & infundantur iterum in aceto forti, & parū stet in eo, deinde remoueat, & iterum exiccetur, & hoc fiat ter vel quater. Et de isto puluere exhibeatur vt dictum est. Et de isto puluere, fiat etiā emplastrum, quod dicitur emplastrum de scorix ferri.

Emplastrum de scorix.

Ad idem aliud remedium.

Recipe, Vinum rubeum stypticum, in quo infundatur radix hypericonis, vel folia eius per diem vnū, & de isto vino accipiantur ante cibum, manè, & serò ʒ. ij.

Ad idem remedium, quod ego expertus sum, in mensibus & hæmorrhoidibus constringendis.

Restrictiuum mensium, & hæmorrhoidarū. Recipe, Coralliorum rubeorum, coriandrorum præparatorum, ossium dactylorum, ana drach. j. Fiat pulvis subtilis. Et de isto puluere detur 3. β. cum vino styptico, calido in mane ante cibum per quatuor horas.

Canon. Ea quæ valent in retentione sanguinis hæmorrhoidalis ab extra sunt, pulueres nonnulli, & balnea, & c.

Balneum ad idem valens, fit hoc modo:

Balneum ad idem. Recipe, Corticum granatorum, balaustiorum, sumachii, stæchados, hypocisthidos, rosarum rubearum, florum plātaginis, ana M. j. Bulliant omnia in aqua ferrata. Et est illa aqua, in qua fabri

bri extinguunt ferra ignita, sedeatq; paties in huiusmodi aqua, secundum anum solum.

Emplastrum ad idem.

Recipe, Thapsi barbari M. j. vel ij. Bulliant in β . q. vini styptici *Nota.* ad perfectam decoctionem, deinde pistentur in mortario. Cui adde pulueris gallarum, thuris, ana 3. j. Et cum oleo rosato impinguetur, & fiat emplastrum.

Aliud remedium ad idem, & expertum est.

Recipe, Pulueris bufonis cōbusti, & est rana terrestris, in fur- *Aliud restrit*
no exiccata, & de illo puluere ponatur super hæmorrhoidas. *ctium.*
stringit enim à proprietate: Nec timetur eius venenum, quia per adustionem resoluitur.

Ad idem valet, si accipiantur sanguisugæ, postquam cadent plenæ sanguinis hæmorrhoidalis, exiccentur, puluerisentur, & adponantur venis hæmorrhoidalibus.

Ad idem puluis alius, retinens sanguinem, vndecunque fluat.

Recipe, Aloes, thuris, boli Armenii, sanguinis draconis, pilo- *Pulvis rec*
rum leporis minutim incisorum, ana 3. j. Omnia puluerisentur *strictius*
subtiliter, & misceatur cum tela aranea, sumpta ex parietibus mo- *sanguinis,*
lendini, & adplicetur. Stringit enim sanguinem potenter. *vndecunq;*

Alius puluis ad idem. *fluat.*

Recipe, Pinæ combustæ, filtri combustæ, gypsi, gummi Arabici, pilorum leporis minutissimè incisorum, ana partes æquales. Puluerisentur subtiliter, & misceantur cum albumine oui, & adplicentur.

Tertia intentio.

Quantum est ad dolorem, fiat eius sedatio: Et sic perficitur: *Tertia intē*
Antequam adplicentur sedantia dolorem, & præcipuè cum do- *tio.*
lor aduenit, propter magnam inflammationem vel post incisio- *Sedatio do-*
nem, vel ex apostemate calido, vel frigido, ibidem genito: Tunc *loris.*
procedere debet remotio, & diuersio causæ eiusdem doloris, & *Diuersio.*
hoc fit cum phlebotomia basilicæ, vel cum euacuatione materiæ *Phleboto=*
melancholicæ, vel cholicæ, prius tamen ipsam digerendo, & *mia.*
postea euacuando: Deinde venire ad sedantia dolorem. Vnde *Euacuatio.*
sedatiuum doloris post incisionem fit tale:

Recipe, Radicum althææ M. j. Coquantur in oleo oliuarum *Emplastrū*
dulci, decoctione perfecta, & per modum emplastri appona- *Anodynū.*
tur loco doloroso: tamen prius debet esse pistata: Sedat enim dolorem.

Aliud ad idem. Ad idē valet, si accipiatur porri scilicet pars alba, & decoquatur sub cineribus, & pistetur cum butyro recenti, ita quòd reducatur ad formam emplastri, vellinimenti.

Experimentum ad hæmorrhoidas quando exeunt, probatissimum, estq; sedatiuum doloris in omnibus.

Experimentum anodynum. Recipe, Olei seminis lini ʒ. β. stercoris gallinæ puluerisati ʒ. ij. Bulliant simul in vna lucerna, vel in aliquo alio vase, vngatur locus dolorosus, & adponatur.

Dolor vehemens cum apostemate frigido. Vbi autem esset dolor vehemens, cum apostemate, sicut plurimum fit, & præcipuè in apostemate frigido, sedatiuum doloris à principio fiat tale:

Emplastrum ad idem. Recipe, Meliloti, lentium excorticatarum, ana q. v. Puluerisentur subtiliter, & cum vitello oui, & oleo rosato reducatur ad formam emplastri, & adponatur.

Aliud ad idem.

Aliud ad idem. Ad idem valet, accipiendo duo vitella ouorum, & dissoluantur in oleo rosato: Cui adde croci grana vj. Et reducatur ad formam emplastri, ac superponatur.

Aliud ad idem.

Aliud ad idem. Ad idem valet cepevnum album, scilicet quod comeditur, & decoquatur sub cineribus, deinde pistetur, & cum butyro recenti, sine lacteliquefacto, & cum vitello vnus oui, & modico croco, fiat emplastrum.

Ad idem in processu, quando iam apostema incipit dissolui, fiat sequens emplastrum.

Aliud in dissolutione apostematis. Recipe, Chamomillæ, meliloti, anethi, ana M. j. Puluerisentur subtiliter, & cum mucilagine seminis lini, & althææ, reducatur ad formam emplastri, & apponatur.

Aliud in dolore vehementi, ex apostemate calido. Vbi autem esset dolor vehemens, sicut vt plurimum contingit ex apostemate calido, fiat tale emplastrum.

Aliud in dolore vehementi, ex apostemate calido. Accipias pomum vnum magnum, & inuoluatur stupa madefacta in aqua, & sub cineribus perfecte decoquatur, deinde accipiat pulpa illius poni, & eidem addatur vitellum vnus oui, butyri recentis sine sale ʒ. β. croci grana vj. Misce per modum emplastri, ponatur super locum.

Aliud ad idem.

Aliud ad idem. Recipe, Herbar solatri M. ij. Pistentur inter duos lapides, & reducatur ad formam emplastri, & adplicetur: Tollit enim mirabiliter dolorem.

Ad idem valet, & expertum est ab Alberto.

Recipe, Anguillam vnam, euisceretur, & abscindantur extre- *Alind Alo*
ma, deinde residuū anguillæ incisum pistetur, & ponatur in olla *berts ad idē*
vitreata ad ignem, & cum pinguedine, ac liquore, qui remanet in
fundo vasis, inungantur loca hæmorrhoidarum.

Ad idem valet, & expertum est.

Accipiendo procelliones, & sunt vermes qui solent esse sub la- *Procellio=*
pidibus, vel figuli vasīs (& aliās onysci, & tyli dicuntur, vermicu- *nes emplā*
li pluribus pedibus, colore fusco, qui tacti arcuant se, ac in globū *strū ad idē.*
contrahunt) quantum volueris, & facies eos bullire in pinguedi-
ne gallinæ, & butyro recenti sine sale, quousque dissoluantur, &
perfectè decoquantur, deinde pistentur, & adponantur in modū
emplastri.

Quando autem ista non contulerint, fiat sequens linimentū.

Recipe, Vitella ouorum, numero ij. Dissoluantur in oleo vio- *Linimentū*
larum, & rosarum q.β. Et adde opii puluerisati. ʒ.β. croci gran. *ad idem.*
viij. Fiat linimentum.

Ad idem quando alia non contulerint.

Recipe, Florum nenupharis, violarum, corticū papaueris albi, *Balneū ad*
hyoscyami albi, seminis anethi, rosarum rubearū, ana M.β. Bul- *idē, anody-*
liant omnia in β. q. aquæ, & in tali decoctione sedeat patiens: Nā *num.*
tale balneum sedat dolorem, aliquo modo stupefaciendo.

Ad idem valet, & utilis est sequens vnctio.

Recipe, Olei de semine lini ʒ. iij. aliās iij. stercoris catti exicca- *Vnctio ad*
ti, ʒ.β. (aliās stercoris catti exiccati: & storacis cocti exiccati, ana *idem.*
ʒ.β.) puluerisetur stercus felinum subtiliter, & cū dicto oleo bul-
liat simul, & tandem fiat vnctio, vel linimentum.

Annexa pharmaca.

DIVA Hyldegardis in libello de causis, & curis morborum, *Experimento*
ab ea inscripto (cuius autographum bibliotheca mea capit) ad- *tadiuæ Hyl*
ferit certum esse experimentum, in restringendo hæmorrhoidali *degardis.*
fluore, si quis holusculum ex gamandrea herba paratum come *Holusculū,*
derit. Vel succum frondium rubi, & sanguinariæ mero tempe. *restringitū*
ratum biberit. Post fiat inunctio cum vernice pictoria, statim *Potus.*
sistit. *Vnctio.*

Vnguentum expertissimum ad dolorem
hæmorrhoidarum, & syco-
fes, seu ficos.

Recipe, Vitellum oui j. olei rosarum ʒ. j. pulueris zucchini *Vnguentū*
in dolore

hæmorrhoi optimi, & subtilis, aut zucchari candi. ʒ.β. croci ʒ. ij. vitellum, *dali*, & si = & oleum rosarum, diu agitentur, & misceantur simul, deinde ad- *cubus* ex= dantur alia, & superpone sicui, & hæmorrhoidibus, super panuo *pertum.* extensum.

D. Beyseri

Cura Beyseri medici. Linimentum ad

Cura.

idem sanans, & mitigans.

Linimentū

Recipe, Sulphuris, gummi cedri, camphoræ, succi florum vio-
rel lycinii larum purpurearū, vel hyacinthi, vel succi solatri mortalis, hyo-
sanatium, scyami nigri, ana ʒ.β. vel ʒ. ij. albuminis ouorum, q.β. ad incor-
& mitigati porandum adde parum pulueris myrrhæ, lycii, gallarum, ana ʒ.
ui, ad idē. j. Fiant lycinia, vel prostheta xylinea vel bombycina, vel de serico
 crudo, bene carpto.

Pulvis eiusdem expertus ad idem.

Pulvis eius=

dem, ad idē

Liquamen

tum ad idē.

Canon.

Notio.

Vena se=

ctio.

Recipe, Gallarum (melius opinor) gallæ omphacitidis, q. v.
 Terantur in puluerem.

Pōst recipe, oxyrhodini, id est, aceti rosati, & temperentur si-
 mul, superponatur loco dolenti, vbi scycofes apparēt, & quoties-
 cunq; inauerit, denuò ex dicto liquore acido rursus irrigetur,
 & subhumido panniculo exceptum reponatur super locum vt su-
 prā. Quòd si apertæ fuerint hæmorrhoides, aridum adponatur
 medicamen, per modum hygremplastri: Sin apertæ, xerion em-
 plastrum conueniet. Huc spectant pharmaca retinēdis mensibus
 accommoda, & quæ alios interaneorum fluxus intercipiūt, pro-
 priis capitibus inquirenda.

Laudant aliqui sectionem venarum talarium, eò quòd fluxum
 optimè diuertat.

Si alio nullo medicamine compesci potest hic fluxus, adustis
 capitulis fit cicatrix, quæ sanguinem fundi prohibet.

DE RHAGADIIS ANI.

Cap. LXIII. Definitio.

Gordonij
definitio.

RHAGADIAE sunt apertiones venarum, quæ sunt in ano,
 dolorosæ sine tumore.

Causæ, signa.

Causas, & signa pete à Gordonio.

Cura.

Cura duc-
plex.

Curæ rhagadiarum ani duplex est intentio.

1 Vna est, quæ circa complexionē calidam, & siccam versatur, & duritiem secum.

2 Alia est, de materia falsa, & adusta.

3 Quantum ad primam intentionem est, mollificare fæces, & Prima intentio remouere malam complexionem. Et hoc perficitur cum his, quæ exhibentur per os, vel cum his, quæ adplicantur ab extra.

Quantum ad primum, fiat tale clystere:

Recipe, Maluarum cum radicibus, radicū althææ, foliorum caulium, violarum, lactucæ, ana M. j. bulliant omnia in β q. aquæ, ad consumptionem medietatis, & de colatura accipiat lib. j. β. In qua dissolue, sacchari rubri vnc. j. β. casie vnc. j. olei violati vnc. ii. j. Misce, & fiat clystere.

Cura ab extra.

Clystere mollificatio cum sacum

& remotio cum male complexio nis.

Aliud clystere ad eandem intentionem.

Recipe, Olei violati 3. v. butyri recentis sine sale, 3. iiij. mucilaginis tragacanthi, psyllii, ana 3. j. β. sacchari rubei vnc. j. Misce, & fiat clystere.

Deinde patiens sedeat in sequenti decoctione.

Recipe, Maluarum cum radicibus, foliorum violarum, nenupharis, radicū althææ, seminis caulium, ana vnc. j. vel β. Bulliant in β. q. aquæ, & postquam tepefit aqua istius decoctionis, patiens in ea sedeat.

Insestio ad idem.

Quantum ad secundum, videlicet per os, detur hæc sequens potio.

Recipe, Prunorum numero xx. Iuiubarum, numero x. radicū althææ 3. ij. passularum, 3. β. Bulliant omnia in β. q. aquæ, prius quam pruna, & iuiubæ imbiberint dictam aquam, deinde manibus exprimatur succus. De ista decoctione accipiat q. β. ad dissoluendum, Casie optimæ pinguis, nouiter extractæ, 3. x. aliàs 3. x. Misce, & fiat potus, dulcoretur cum 3. j. syrupi violati.

Cura per os Syrupus leniter solutus cum mate-ria falsa & adusta.

Tertia intentio est, vt prima fuit, adplicare ab extra, quod remedium determinatum est per decoctionem suprâ scriptam, in qua patiens debet sedere.

Ab extra.

Quantum ad secundam intentionem, scilicet ad materiam falsam, adustam.

Secunda intētio curandi est materiā falsam, adustam remouere.

Secunda intentio est, remouere ardorem & dolorem, & consolidare locum.

Primò ergo digeratur materia hoc modo:

Recipe, Syrupi de fumo terræ, violati, de lupulis, ana vnciā β. aquæ lupulorum, fumiterræ, capilli Veneris, ana vnc. j. Misce, & fiat syrupus.

Digestio. Syrupus digestum.

Facta

Facta digestionē exhibeatur sequens medicina solutiua, in forma pilularum:

*Pilula laxa-
tiua.* Recipe, Pilularum foetidaru, scrup. ij. pilularum de fumo terræ, scrup. j. reformentur pilulæ numero vij. & exhibeantur per horam ante diem.

Si patiens abhorret pilulas, detur ei sequens medicina solutiua, in forma potabili.

*Cholagogū
& sanguis
nis mundifi-
catium, in
potus for-
ma.* Recipe, Myrobalanorum Indorum, rhæobarbari, ana ʒ. β. populodii, epithymi, folliculorū senæ, florum boraginis, buglossæ, violarū, ana M. β. Bulliant in β. q. aquæ, ad consumptionem medietatis, & de colatura accipe q. β. ad dissoluendum, diasenæ Rhabdis, drach. vj. confectionis hamech, electuarii Indi maioris, electuarii de succo rosarum, ana drach. j. Misce, fiat potus, dulcoretur cum syrupo violato.

*Mitificatio
hulcerū, &
rhagadiarum.* Facta euacuatione intentio est ad hunc & rhagadias.

Primò mitificando, & hoc fit cum sequenti ablutione.

*Ablutio ad
idem.* Recipe, Aquæ hordei vnc. iij. mellis rosati colati vnc. ij. Misce, & abluatur anus.

Deinde fiat vnguentum contra dolorem, & ardorem, & est de cerussa, quod sic fit:

*Vnguentum
cerussarum
ad dolorem
& ardorē.* Recipe, Olei rosati ʒ. iij. ceræ albæ ʒ. β. Misce simul in capsula apud ignem quod cera dissoluatur, deinde deponatur ab igne, & cum tepetit abradatur cerussa in tanta quantitate, quod aliquantulum fiat inspissatio, deinde bene misce ad inuicem, postea addantur duo albumina ouorum, conuassata cum modico aquæ rosarum. Vltimò addantur camphoræ grana viij. pulueris ita subtiliter, sicut possibile est, & omnia bene misce, & fiat inunctio.

Aliquando cum febre, & apostemate solent fieri rhagadiæ ani, tunc competit phlebotomia venæ basilicæ in manu vel brachio.

Additamenta propria.

*Vnctio ex-
perta in
rhagadijs.* Rhagadiæ curantur isto vnguento, si in eodem linamentum tinctum superligetur, vel solū locus vnctus cerato contegatur.

Recipe, Vitellum oui j. pinguedinis gallinacæ liquefactæ modicum, croci item exiguum, olei rosacei q. β. fiat vnguentum arte, abiq; igne, & fiat inunctio cum penna.

Aliud valentius.

*Aliud ad
idem va-
lentius.* Recipe, Rhodelæ, olei saligni, papauerini, chamæmelini, adipis gallinacæ, cerussæ, plumbi vsti, thutæ ablutæ, omnium ana drach.

drach.j.cum cera candicata q.β. fiat vnguentum, cum quo liniatur fissa ani.

Aliud ad idem.

Recipe, Medullæ sturni, vituli, & quæ est in maxilla porci, æxungia gallinæ, anatis, butyri sine sale, olei sesamini, amygdalini dulcis, myrtini, papaverini, ana 3.ij. aloes, lithargyrii, cathinix lotæ, tragacanthi, ana 3.j. ceræ nouæ q.β. Fiat vnguentum. Potest addi farina volatilis molendini.

Cura apostematis ani.

Sedatium in dolore apostematis expertum.

Recipe, Vitellum oui decocti, numero j. vel plures. Et pisten. *Emplastrum anodynum, ad idem.*
tur cum tragacantho, rhodino, & syrupo rosaceo, ana quod satis est ad incorporandum, & fiat emplastrum.

Aliud ad idem.

Recipe, Summitatum papaveris albi, hyoscyami, portulacæ, vitellum oui, micæ panis, olei rosacei, q.β. Fiat emplastrum arte.

Aliud ad idem.

Recipe, Farinæ seminis lini, fœnigræci, pulueris gummi Arabici, foliorum caulium, ana q.v. olei chamæmelini q. semis. Fiat vt suprà.

Cataplasma factum ex gallis in vino styptico decoctis, apostemata, & condylomata reprimunt. *Cataplasma ad idem.*

Aloes item dissoluta cum vino, & emplastrata, ad idem valet. *Aliud ad idem.*
Item succus arnoglossæ inunctus. Item fomentatio facta cum vino decoctionis foliorum oleandri, & oleæ, tam sylvestris, quam alterius, & etiam platani, vel similacis, aut vlmis, vel cupressi. *Fomentum ad idem.*

Pōst fiat inunctio cum lithargyro, in rhodino dissoluto & incorporato. *Vnctio ad idem.*

Item fiat linimentum tale:

Recipe, Floris lactis asinini, vel caprini, vnc. iij. Bulliat cum succo plantaginis, ad debitam vsque spissitudinem: Quo liniatur locus, facta prius vaporatione herbarum positarum in fomentatione præcedenti. *Linimentum ad idem.*

Pulvis, seu vnguentum, ad omnia vitia ani, omnemq; cancerum.

Recipe, Ammoniacy, galbani, mastiches, olibani, sarcocollæ, myrrhæ, mumix, aloes hepatitis, bdellii, lithargyrii, ana 3.j. floris æris, aristolochiæ rotundæ, consolidæ maioris, sanguinis draconis, gentianæ, gallarum, ana 3.j. Misce, fiat pulvis: vel cum melle rosaceo, q.β. fiat vnctio. *Pulvis, seu vnctio, ad omnia vitia, omnemq; cancerum.*

De

Cap. LXV. Cura.

*Ani pruritus.**Cura vari.**Causa si vermes.**Digestiua.**Euacuatiua.*

CURA pruritus ani variatur secundum diuersitatem causæ. Cum enim prouenit à vermibus, tunc competit cura iam dicta in præcedentibus: Quia oportet primò remouere causam antecedentem, quæ facit vermes: Quæ causa antecedens remouebitur, primò ipsam digerendo, deinde euacuando cum his, quæ immediatè scripta sunt de vermibus ani.

Alia intentio est in cura pruritus ad materiam falsam, & adustam, quæ ad anum defluit. Et ista intentio est duplex. Vna est ad causam antecedentem, quæ est materia falsa, & phlegma falsum, antequam facit pruritum. Alia est ad causam coniunctam.

*Causa antecedens.**Digestio.**Syrupus digestiua.*

I Quantum ad causam antecedentem, digeratur primò materia, cum sequenti syrupo.

Recipe, Syrupi de fumo terræ, mellis rosati colati, syrupi acetosi simplicis, ana vnc.ß. aquæ fumiterræ, capilli Veneris, lupulorum, ana vnc. j. Misce, fiat syrupus, exhibeatur quousq; adparet digestio materiæ.

*Solutio.**Pilulæ solutiue, ad idem.**Lauatium ad idem.*

Et deinde euacuetur cum sequenti solutiua in forma pilularum. Recipe, Pilularum aggregatiuarum, pilularum de fumo terræ, ana 3.ß. diagridii gran. iij. vel ij. Reformentur pilulæ numero vij. cum syrupo violarum, exhibeantur ante diem per horam vnā.

Illinc ad quinque horas assumat lauatiuum ex aqua hordei, cum zucchero rubeo.

In forma potabili.

Potus laxatiua.

Recipe, Decoctionis communis q.ß. Cui adde, folliculorum fenæ, epithymi, polydii, ana 3. j. Cuius decoctionis recipe q.ß. ad dissoluendum, Diasenæ lenitiui Rhazis 3. v. diaphœniconis 3. j.ß. electuarii succi rosarum 3. j. cōfectionis Hamech 3. j. vel ij. Misce, fiat potus, detur vt supra.

Alia intentio.

Alia intentio.

Alia intentio circa materiam falsam valet, quando est sub forma causæ coniunctæ, quando scilicet in ano & musculis ani collecta est, tunc cura est talis: Primò oportet resoluerè, & tandem confortare, ne postea recipiat.

*Resolutio.**Cōfortatio.*

Primò fiat balneum sequens, in quo patiens sedeat, vel fiat fomentatio cum eo.

Balneum, vel

Recipe, Fumiterræ, lapacii, foliorum violarum, maluarum, rosa

rosarum rubearum ana M. j. β . Bulliant omnia in β . q. aquæ, ad Fomentum consumptionem tertiæ partis, deinde sedeat patiens in dicta de- ad idem. coctione, vel fomentetur cum spongia, vel panno.

Pòst exiccetur locus, & inungatur cum infrà scripta vnctione.

Recipe, Olei chamæmelini, anethini, rosacei, ana vnc. β . meli- Vnctio ad loti, fumiterræ, myrtillorum, sumachii, ana drach. β . Puluerisan- idem. da puluerisentur subtiliter, & cum modica cera fiat vnguentum, cum quo anus inungatur.

Adiectitiæ medelæ.

LOTIO facta cum aqua elixationis foliorum, & stipitum sal- Lotio ad uiz, pruritus sedat. pruritus.

Idem facit lotio facta ex succo ebulorum. Alia similis

Pruriginem insuper tollit inunctio olei schoenanthini, vel vnctio ad costini. idem.

Huic quoq; malo medetur succus Behen intinctus. Ad idem.

Si prurigo sit cum exulceratione, fiat hoc linimentum. Linimentum

Recipe, Tragacanthi, sulphuris citrini, lithargyrii, ana dra- ad pruritum chmam vnam. Terantur, & cum aceto fiat linimentum, quo linia cum hulce- tur locus pruriginosus. Et si addatur opii aliquantulum, dolo- ratione. rem quoq; tollit.

Ad idem valet illinitio talis:

Recipe, Cerussæ partes sex, sulphuris citrini partes duas, opii Illinitio ad partem vnam. Quæ trita, in aceto temperentur. idem.

Canon.

Huc pertinet cura pruritus genitalium, proprio capite me- Canon. morata.

DE EXITV, SIVE EGRES- sione ani. Cap. LXVI.

EXITVS ani ab apostemate eius, & inflammatione in extre- Exitus, vel mitatibus eius, ex his quæ dependent, cognoscitur: Cuius si egressio ani- gnum est, quod nō potest intromitti. Vt si sit apostema calidum, signa. a materia sanguinea, vel cholericæ, vel vtriusq; fiat phlebotomia Phlebotomia basilicæ, manus, vel brachii, ad diuertendum materiam antece- mia. dentem.

Curetur apostema, vt sæpe dictum est, secundum diuersitatem Cura apo- temporum, diuersas adplicando medicinas: & si conuenit, ape- stematis. riatur apostema, mundificetur, & deinde consolidetur.

Tex

Textus variatio.

- Textus variatio.* Exitus ani, siue intestini recti fit propter multas causas.
- Causa exitus ani tres.*
- 1 Vna est, propter apostema, & inflammationem, anus descendit, quæ est extremitas intestini recti.
  - 2 Secunda causa potest esse percussio circa dorsum, propter quam anus, siue intestinum rectum aliquantulum mollicatur, propter descensum humorum ad locum, & sic fit exitus ani.
  - 3 Tertia causa potest esse paralyfis, inducta in musculis ani, ab humiditate descendente, unde anus exit.

Signa.

- Signa tria apostema.* SIGNVM autem est quando prouenit ab apostemate, quia non potest intromitti. Signum autem quando prouenit à percussione, vel casu: Quia præcessit vel casus, vel percussio, circa dorsum. Signum autem est quando prouenit à paralyfi: quia tunc ab ano continuè fluit humiditas aquosa.

Cura.

- Cura si est ab apostemate.* Cura quando prouenit ab apostemate. Si enim apostema dicitur esse calidum, cholericum, vel sanguineum, vel ex cholera, vel sanguine permixtum: tunc fiat primò phlebotomia de basilica in manu, vel brachio, ad diuertendam materiã facturam apostema.

- Canon.* Deinde curatur apostema eo modo, quo sæpius abundantius Cura, si ab humiditate supra dictum est.

- Solutio puita.* Cura exitus ani, prouenientis ab humiditate, descendente ad extremitatē intestini est, mundificare corpus à phlegmate aquoso, cum pilulis foetidis, exhibendo ℞.ij.β. ante diem per horam.

- Pilula.* Deinde venire ad mollificationē ani. Vbi verò dicatur extremitas ani incrassata multum per humiditatem. Ergo primò fiat *Ani mollificatio.* sequens balneum.

- Balneum mollificationis.* Recipe, Chamomillæ, pulegii, calamenthi, origani, anisorum, fœniculi, ana M.β. Bulliant in aqua, & vino simul mistis, ad consumptionem tertiæ partis, deinde sedeat patiens in tali balneo:

- Fomentum.* Fiat fomentatio secundum modum supra dictum. Deinde *Exiccatio.* exiccetur extremitas in intestino recto.

- Vnctio ad idem.* Post fiat vnctio sequens: Recipe, Olei mastichini, ruthacei, liliacei, ana vnc.β. sumachii, balaustiorum, rosarum rubearum,

- Puluis ad idem restri-* plantaginis, ana vnc.β. aliàs drach.β. Misce pro vnguento.

- Eluuius.* Deinde aspergatur præsentī puluere, qui cōstringit ne exeat. Recipe, Myrtillorum, sumachii, balaustiorum, rosarū rubearum,

rum, plantaginis, cupularum, gladium, ana 3. j. aliàs M. j. boli Armenii scrup. j. Fiat pulvis subtilis, cum quo anus aspergatur, facta tamen prius sequenti fomentatione, seu balneo. Et ita confortetur, vt non amplius exeat extrema pars intestini recti.

Fomentum ad idem.

Recipe, Myrtillorum, sumachii, balauftiorum, rosarū rubeorum, plantaginis, ana M. j. bulliant in β. q. aquæ cisternæ. Nam tali aquæ inest aliquid stypticitatis, & fiat fomentatio, vel balneum. Post cum iam iam prædicto puluere aspergatur anus.

Adposititiæ medelæ.

Cura exitus ani, à me multoties expertus.

Mundificetur intestinum prominens, cum aqua plantaginis mucronatæ, seu millefolii. Cura exitus ani experta.

Deinde inungatur cum acacia, vel lycio aut visco liquefacto. Et superspersa aloe puluerata recondatur. Hoc modo complures curant. Lotio.

Potest etiam præcedere lauacrum, cum aqua decoctionis tragorigani, cruris galli, myricæ, rosarum, & consimilium. Vnctio.

Pulvis ad idem.

Recipe, Mastiches, thuris, nucis cupressi, antimonii, corticum granatorum, balauftiorum, glandium, ana 3. ij. Misce, fiat pulvis. Pulvis ad exitum ani.

Vnguentum ad idem.

Recipe, Aloes, thuris, bdellii, ana drach. β. thuris masculi, seu olibani, drach. j. Pulueris contra ficus prædicti in capite hæmorrhoidibus, cuius initium: Recipe gallarum, & c. in additionibus, drach. j. cerussæ drach. ij. pinguedinis anatis ardeæ, olei rosati, q. β. fiat vnguentum, addito parum ceræ.

Aliud ad idem.

Recipe, Oleorum chamæmelini, anethini, violati, ana vnc. β. pinguedinis anatis, drach. iij. vitellorum ouorum numero j. β. thutiæ præparatæ drach. j. cerussæ, lithargyrii abluti, ana drac. β. croci gran. v. ceræ q. β. fiat vnguentum.

DE VRINAE DIFFICULTATE,

Cap. LXVII.

Definitio.

STRANGURIA, seu urinæ difficultas, maximum cruciatum *Vrina difficultas* inducit, & est cum vrina guttatim fluit. Latine Substillum, *scilicet*.

Champerij Græcè verò Dysuria dicitur.
definitio.

Alia Gordonij.

Stranguria, est guttatim vrinæ emissio.

Alia eiusdem.

Dysuria est vel interpretatur inuoluntaria vrinæ retentio, scilicet cum aliquis adpetit mingere, & non potest: aut quando non potest, nec adpetit.

Definitio Galeni.

Stranguria, est vrinæ stillicidium.

Alia eiusdem.

Ischuria est vrinæ retentio, periculum adferens.

Octo modi retentionis vrinæ.

Puta inflammatione, duritie, sanguinis collectione, resolutione, lapidis procidentia, neruorum compactione, huiusmodi, & lithiasi.

Causæ, signa.

Causas, & signa pete à Galeno, Gordonio, & aliis consimilibus, &c.

Aphorismi Hippocratici.

1 Morbi in pluuiarum multitudine, magna ex parte sunt febres longæ, alui profluvia, putredines, morbi comitiales, & adtoniti, quos apoplexias Græci vocant, & anginæ. In siccitatibus autem, tabitudines, lippitudines, articulorum dolores, stillicidia vrinæ, dysuriæ, & intestinorum difficultates. Aphorismo 16. lib. 3.

2 Autumno verò & plurimi æstiu morbi sunt, & febres quartanæ, & erraticæ, henes, aquæ inter cutem, tabes, stillicidia vrinæ, dysuriæ, difficultates intestinorum, leuitates intestinorum, coxendicum dolores, angina, anhelationes, seu asthmata, ilei, morbi comitiales, furores, atræ biles. Aphor. 22. lib. 3.

3 Senibus spirandi difficultates, distillationes cum tussi, vrinæ stillicidia, dysuriæ, seu vrinæ difficultates, articulorum dolores, renum passionibus, vertigines, apoplexiæ, mali habitus, pruritus totius corporis, vigilie, melancholia, alui, oculorum, & narium humiditates, visus obtusus, glaucedines, auditus graues. Aphorismo 31. lib. 3.

4 Recto intestino, aut vtero inflammationem patiente, vrinæ stillicidium accidit, & renibus purulentis, vrinæ aduenit stillicidium.

dium. Hepati autem inflammationem patienti singultus aduenit. Aphor. 58. lib. 5.

5 Vrinæ stillicidium, & mingendi difficultatem, seu dysuriam, vini potio, & venæ sectio soluit : incidere autem interiores in tallo, est bonum. Aphor. 49. lib. 7.

Cura.

Cura difficultatis vrinæ, quando provenit à materia phlegma *Quatuor in*
tica oppilante vias vrinæ, per quas vrina transit à renibus ad *tétiones cu-*
vesicam, à vesica per virgam extra eiicitur, perficitur quatuor *randi stran*
intentionibus. *guriâ à cau*

Prima est, remouere causam oppilantem, & prohibentem *sapientia.*
emissionem vrinæ.

Secunda intentio est, vrinam prouocare.

Tertia, accidentium correctio.

Quarta, diæta.

Prima intentio.

Prima intentio sic perficitur : Digerendo materiam, & ipsam *Prima in-*
euacuando causam. *tentio.*

Et in hoc casu est notandum, quòd non debemus in princi- *Digestiua.*
pio dare digestiua, quæ sunt multum prouocantia, quia trahere- *Canon.*
tur materia ad locum oppilatam, & ad vias vrinæ. Fiat ideo dige-
stium tale:

Recipe, Mellis rosati colati, syrupi de bysantiis, oxymellis sim *Potus dige-*
plicis, ana vnc. ʒ. aquæ melissæ, fœniculi, absynthii, ana vnc. j. Mi *stius.*
sce, & exhibeatur.

Facta digestionem euacuetur materia cum sequenti medicina. *Solutiua.*

Recipe, Decoctionis communis q. ʒ. Cui adde seminis fœni *Potus solu-*
culi, anisi, ana M. ʒ. Fiat decoctio secundum artem, de qua accipia- *tius.*
tur q. ʒ. ad dissoluendum sequentia solutiua.

Variatio textus.

Recipe, Florum boraginis, buglossæ, capillorum Veneris, *Textus var-*
ana M. semis, passularum enucleatarum, liquiritiæ rasæ, vncias *riatio.*
semis, Sebesten numero viij. seminis fœniculi, anisi, ana M. semis. *Hauslus so-*
Fiat decoctio secundum artem, de qua accipiat q. ʒ. ad dissol- *utiua.*
uendum, diacatholiconis drach. v. diaphœniconis drachmas ij.
electuarii Indi maioris drach. j. ʒ. Misce, & exhibeatur ista medi-
cina quæ materiam euacuat phlegmaticam, & diuertit à viis vri-
næ ad intestina.

Ad idem in forma pilularum.

Pilule ad idem solutæ. Recipe, Pilularum aggregatiuarum scrup. ij. β . pilularum Indarum scrup. β . vel j. diagridii gran. ij. Formentur pilulæ numero vij. cum syrupo de bysantiis, vel cum melle rosato.

Facta euacuatione, erit completa intentio prima.

Secunda intentio.

Secunda intentio. Secunda intentio prouocat vrinam cum his quæ sumuntur ad intra, & ab extra.

Diuretica. Ab extra fiat fomentatio talis.

Fomentum diureticum. Recipe, Parietariæ, foliorum maluarum, radicum maluarum, absinthij, petroselini, foliorum anethi, apii arthreticæ, ana M. semis. Contundantur omnia crasso modo, & bulliant in femi q. aquæ fluuialis, ad consumptionem tertiæ partis: Deinde accipiatur spongia, quæ infundatur in prædicta decoctione, & expressa calida ponatur supra ventrem, id est, supra fumen, vel pectinem.

Et hoc quinquies facto, fiat inunctio cum sequenti vnguento.

Vnctio ad idem. Recipe, Olei de scorpionibus, liliorum alborum, anethini, ana vnc. β . parietariæ siccæ, seminis dauci, apii, cymini, scrup. j. Pulueriscentur, & cum modica cera fiat vnctio, cum qua vngantur loca prædicta calidè.

Alia vnctio ad idem mollificatiua, & aliter qualiter prouocatiua.

Vnctio ad idem, diuretica, & mollificatiua. Recipe, Olei de scorpionibus, amygdalini dulcis, liliacei albi, ana vnc. β . pinguedinis gallinæ, medullæ crutis vituli, æsypi humidi, ana vnc. β . Liquefiat adeps, & cum paucis ceræ fiat vnctio, eodem modo quo supra.

Emplastrum ad idem laudatum & expertum.

Emplastrum expertum ad idem. Recipe, Radicum pastinacæ sylvestris M. j. parietariæ, senecionum, maluarum cum radicibus, foliorum apii, petrosilii, anethi, origani, calaminethi, ana M. β . farinæ seminis lini, fœnigræci, ana vnc. j. Radices incidantur, & cum aliis bulliant ad perfectam decoctionem, deinde pistentur in mortario, & eis adde prædictas farinas, & cum prædicta decoctione, & oleo scorpionum q. β . ad impinguandum fiat emplastrum, quod femori adplicetur.

Aliud emplastrum ad idem, & est Nicolai.

Aliud Nicolai. Recipe, Parietariæ teneræ quantitatem copiosam, remouean tur folia, & summitates teneræ stipitum accipiantur, & ponantur in olla noua, ita quod sit plena bene, vsq; ad summum. Deinde stipites illi fortiter comprimantur, & orificium ollæ claudatur bene,

bene, ita quòd non exeat fumus aliquis, & ponatur ad ignem, & decoquatur sine aqua, & cùm sic steterit ad ignem, ad tempus, quo possunt decoqui pisces, & accipiat, & in modum emplastri super fumen ponantur.

Recipe, Rhete, id est zyrbum vnum vituli, totum calefiat in patella, & adplicetur circa renes, prouocat enim vrinam. *Aliud ad idem.*

Aliud emplastrum, & est expertum sæpe à magistro Leonello.

Recipe, Radices dauci, id est pastinacæ syluestris, decoquantur sub cineribus, & postquam fuerint bene, & perfectè decoctæ, amoto meditullio pistentur, & absq; oleo, (aliàs alio) & ponantur super fumen, & renes, ad modum emplastri. *Aliud ad idem expertum.*

Ad intra.

Ad intra, ad prouocandum vrinam, detur ista potio.

Recipe, Corticū ouorum mūdatorum à pellicula interiori, à quibus ouis exierit pullus. Deinde puluerifetur subtiliter, & accipiat de isto puluere 3. j. Et exhibeatur cum aqua saxifragiæ.

Ad idem fiat sequens potio.

Recipe, Milii solis 3. j. β. Contundatur, & bulliat in aqua parietariæ, fœniculi, apii. Deinde coletur: & colaturæ accipiantur vnc. iij. aliàs ij. In quibus dissolue lithontriponis, Iustini, ana 3. j. (aliàs ana, obmittitur) Misce, fiat potus, qui exhibeatur. *Potus ad idem.*

Corradini cura.

Recipe, Pulueris origani, seminis vrticæ cum pulueribus corradialibus: misce, cum aqua petroselini detur. *Corradinus.*

Aliud ad idem.

Recipe, Olei destillati ex ouis formicinis, & herbæ vrticæ, destillantur simul, & vngatur locus renum, & vesicæ. *Potus diu reticus. Vnctio ad idem.*

Additiones propriæ.

Tragea vrrinalis, valens in dysuria, & calculo.

Recipe, Seminis apii, milii Solis, petroselini, fœniculi, anisi, althææ, saxifragiæ, singulorum drach. j. Pulueris lapidum iudæici, spongiati, ana drach. β. cantharidū arte præparatarū. scrup. j. sanguinis hircini item rite præparati, spicæ, ana tantundem, radicū althææ, carpobalsami, ana drachmas ij. β. (aliàs, scrup. totidem) sacchari, triunc. Misce, fiat tragea. dosis à drach. β. ad scrup. ij. vel (si necessitas inestet & vrgeat) drach. j. integra, cum vino lymphoto, & meraciore. Propinandus autem est hic puluis in balneo, licet & quandocunq;.

Balneum ad idem.

Balneum ad idem. Balneum fit ex decocto chamomillæ, senecionum, asari, hyperici, artemisiæ, agrimonix, origani, malux vtriusq;. Vel ex herbis diureticis, quas enumerat Galenus in libro de affectibus renũ.

Deinde fiat inunctio cum isto linimento diuretico:

Linimentũ urinale. Recipe, Olei scorpionitis ʒ.β. amygdalini amari drach. ij. sepiarietini circa renes, ʒ. v. pulueris seminum alkakengi ʒ. β. rubeæ tinctorum, spicæ, mastiches, ana ʒ. β. Misce, fiat linimentum arte: quo liniantur renes, & superficies summiis.

DE SVPERFLVO VRINÆ fluxu. Cap. L X V I I I.

Definitio.

Superflus vrinæ fluxus. **D**IABETICA passio, est immoderata vrinæ effusio.

Causæ, signa.

Gordonij definitio. CAUSAS & signa, pete à Gordonio, &c.

Cura.

Cura, si est à cõplexione calida. **C**ONTRA impedimētum retinendi vrinam, & fluxum superfluum vrinæ, quod impedimentum prouenit à mala complexionecalida membri, propter quam renes adtrahunt aquositatē ab hepate. Hepar autem sentiens exiccationē, propter humiditatem adtractā à venis, desyderat humectationē attrahere ad se, à venis

Sitis. stomachi, vnde cum illo fluxu vrinæ causatur vehemens sitis.

Quatuor curandi intentiones. Cura ergo perficitur quatuor intentionibus præcipuē.
Prima alterat malam complexionem calidam renum.
Secunda euacuat, ac diuertit humiditatem illam à viis vrinæ.
Tertia corrigit accidentia.
Quarta ordinat debitum regimen.

Prima intentio.

Frigida & styptica. Prima intentio perficitur cum infrigidantibus circa renes, participantibus aliquali stypticitate, quæ ab intra, & ab extra adplicari debent.

Ab extra fiat sequens vnctio.

*Linimentũ vrinæ restri-
ctiuum.* Recipe, Olei rosacei, myrtini, ana dra. vj. rosarum rubearum, myrtillorum, sumachii, coralliorum præparatorum, (aliàs, coriandri præparati) rasuræ eboris, ana ʒ. j. Pulueris entur, & cum modico

modico ceræ fiat vnctio. Quæ diabeticis competit.

Aliud ad idem.

Recipe, Spodii, sandalorum rubeorum, ana 3. j. β . antheræ, id Adplicamē est, seminis rosarum rubearum, portulacæ, ana 3. β . camphoræ Θ . tum renes β . succi plantaginis, semperuiui, ana 3. j. aliās β . lactis muliebris refrigerās. lactantis puellam, 3. j. β . Omnia hæc bene ad inuicem quassentur, diabetē si postea infundantur petiæ lineæ, quæ calidæ parum supra renes stens. & do ponantur. Hoc enim remonet malam complexionem calidam lorē renalē renum, & stringit vrinam. *mitigans.*

Ad idem valet hoc emplastrum. *Canon.*

Recipe, Rosarum rubearum, foliorum plantaginis, corticum Syrupus re granatorum, balaustiorum, sumachii, hypocisthidos, ana M. β . fa striclinus, rinæ hordeacæ, 3. ij. Herbæ bulliant ad perfectam decoctionem, & doloris deinde pistentur in mortario, & adde farinam hordei, & in præ- mitigati- dicta decoctione, & oleo myrtino q. β . ad impinguandum, fiat uis. emplastrum, quod renibus adplicetur. Præfata olea, & emplastra possunt adplicari hepati, ad remittendam malam complexionē calidam eius.

Ad intra fiat syrupus sequens.

Recipe, Florum nenupharis, radicumeiusdem, ana M. j. Bul- liant in β . q. aquæ, ad consumptionem medietatis. Deinde colen- tur, & colaturæ accipe lib. j. cum saccharo taberzeth, & fiat syru- pus. Recipe de isto iam dicto syrupo 3. j. β . aquæ plantaginis 3. iij. Misce, & exhibeatur.

Aliud ad idem.

Recipe, Trochiscorum de spodio 3. j. puluerifetur, & dissolu- tur in miua cydoniorum, & exhibeatur stomacho ieiuno.

Ad idem valet sequens electuarium.

Recipe, Diacydoniten cum saccharo sine speciebus, sacchari rosati antiqui, ana 3. j. seminis portulacæ, rosarum, coriandrorū aliquantulum asslatorum, ana Θ . j. Misce, & cum syrupo myrtino formetur electuarium. De quo assumat in mane ad quantitatem castanæ magnæ, per duas horas ante cibum.

Ad idem puluis expertus, & à pro- prietate valens.

Recipe, Carnium ericii in furno exiccatarum, deinde pulueri- fatarum: de isto puluere accipiat dra. j. β . Et cum vino rubeo q. β . exhibeatur.

Puluis ad idem.

Recipe, Cupularum glandium, cornu cerui vsti. Quæ pulue-

rifentur subtiliter. Et de isto puluere accipiat 3.j. & in vino styptico (vt supra) dissoluatur, & exhibeatur.

Item mēspila comesta, ad idem valent.

Aliud ad idem, quod à proprietate valet.

Recipe, Cristæ galli, exiccetur in furno, & puluerifetur. De quo detur 3.j. cum vino styptico.

Secunda intentio.

Euacuatiua Secunda intentio completur euacuatione humorum, & dige-
Digestiua. rendo cum adpropriatis.

Diaphoretica. Diuersiones fiant cum sudoris prouocatione, cum vomitu. Nam in hoc casu diuersiones maximè laudantur.

Tertia intentio.

Accidentiū correctio. Tertia intentio, est correctio accidentium, quæ corrigantur, vt sæpe dictum est.

Quarta intentio.

Diala. Quarta intentio, est debitum regimen, quod vergat in contrarium causæ efficientis dolorem.

Annexa pharmaca.

Restrictiux pilulæ.

Recipe, Coriandri sicci, rosarum rubearum, ana 3. v. spodiæ 3. x. seminis lactuæ, portulacæ, ana 3. x. boli Armenii 3. v. camphoræ 3. β. gummi Arabici 3. ij. Cōficiantur cum aqua granatorum, in forma pilularum, & dentur.

Item fiat vnctio, cum oleo behenino, circa renes.

*Lapis renū
& vesicæ.*

DE LAPIDE RENALI, ET vesicali. Cap. LXIX.

Definitio.

*Galenī des-
criptio.*

NEPHRITIS, est phlegmone renum, cum dolore vehemēti, interim cum vrinæ difficultate, & recrementis fibrosis, vel arenosis, cum sanguine modico.

Alia eiusdem.

Lithiasis, est calculi in vesica generatio, propter quem vrinæ excretio prohibetur.

Aliter.

*Lithiasis
quid?*

Lithiasis, est affectus qui venciæ distentiones adfert. Distenduntur ipsi coles, & præputium frequenter attingunt. Oboriuntur autem

autem eis difficultates mingendi, quum lapis productus recre-
menti vias obturat.

In renibus calculi fiunt, vbi in illis crassorum humorum co-
pia, simul cum febrili calore coaceruata sit. *Calculi res-
num.*
Chaperius.

Causæ.

CAUSÆ lapidis sunt: Materia viscosa, similis phlegmati vel *Causæ cal-
culi.*
sanguini, saniosa, crassa: Item angustia meatuum. Porro & cali-
ditas egressa ab æqualitate. Materia verò crassa, viscosa ex cibis *Educiar vitæ*
generatur: vt ficus, caseus, carnes veterum animalium, aues flu-
uiales, caro vaccina, caprina, in omni ætate, pisces crassi veteres, lo-
frixuræ, & assuræ, panis azymus, repletio superflua, motus inor-
dinatus post repletionem, pyra, cotonea, potus aquarum turbi-
darum, pisa, fabæ, & similia. Item iuuat ad procreationem lapi-
dis, virtutis expulsiuæ debilitas in renibus, & fortitudo retentiuæ,
retinendo superfluitates cum aquositate. Expulsiua enim à forti *Causæ calo-
culi.*
caliditate debilitatur: vnde retentiua confortatur. Istæ eadē cau-
sæ conueniunt in vesica.

Canon.

Sciendum quòd in renibus frequentior generatur lapis apud *Canon.*
pingues: Apud extenuatos verò frequentius in vesica, & hoc est
propter largitatem viarum.

Regulæ.

In senibus frequentius in renibus: In pueris verò frequentius
in vesica.

Differentia lapidis renalis, & vesicalis.

Lapis renum est leuior, minor, & ad rubedinem, vel citrinita-
tem declinans. *Differentia
lapidis re-
nalis, & ve-
sicalis.*

In vesica verò maior, molestior, & ad albedinem, vel citrini-
tatem declinans. Ergo hic diureticis opus.

Aphorismi.

1 QVICVNQVE nephretici sunt, non sanantur post quadra-
ginta annos, intelligendo per nephresim, passionem renum o-
mnem indifferenter.

2 Quibuscunq; in vrinis arenosa subsistant sedimina, his vesti-
ca, aut renes lithiasim patitur. Aphor. 79. lib. 4.

3 Nephretici, & circa vesicam dolores, laboriosè sanantur in se-
nibus. Et per nephritidem hic intellige hulcerationem, & in fine

commētarii Galenus, sicut alibi dixit Hippocrates: Senes his passionibus commoriuntur. Aphor. 6. lib. 6.

4 Quibuscūq; in vrinis ampullæ, seu bullæ supernatāt, nephreticam, & longam ægritudinem fore significant. Aphor. 34. lib. 7.

5 Quibus subsidens pingue, ac simul totum conglobatum, his renum vitium acutum significatur. Aphor. 35. lib. eodem.

6 Quibus autem morbo renali laborantibus, prædicta accidunt signa, doloresq; circa spinæ musculos fiunt, siquidem circa loca exteriora fiunt, abscessus quoq; exterius futuros expecta. Si verò dolores magis circa loca interiora fiunt, etiam abscessus expecta futuros interius. Aphor. 36. lib. eodem.

7 Quibus inter renes, & ventrem pituita concluditur, & dolorem præstans non habet exitum in neutrum, his secundum vesicam conuerso phlegmate fit morbi solutio. Aphor. 55. lib. 7.

8 Quum verò iam magis adoleuerint, tōsillæ, & vertebræ, quæ in occipitio ad interiora luxationes, crebri anhelitus, quos Græci asthma vocant, calculi, lumbrici rotundi. Aphor. 26. lib. 3.

9 Quibus in vrina crassâ existente, carunculæ parue, aut veluti capilli vnâ exeunt, his à renibus excernuntur. Aphor. 76. lib. 4.

Cura.

Cura lapidis duplex. 1 Regimen pro curatione lapidis renum, & vesicæ est duplex. Quoddam est prohibitium generationis materiæ.

Dua curæ dis intentiones primi regimi- 2 Aliud est regimen curatiuum lapidis iam geniti. Primū regimē habet duas intēctiones. Quarū vna materiā lapidis geniti prohibet. Altera est doloris mitigatiua, & euacuatua.

minus. Prima intentio primi regiminis.

Res non naturalis. Quantum est ad primam intentionē primi regiminis: Est regimen sex rerum non naturalium, directè contrarium materiæ lapidis. Incipiendo ergo ab aere: Aer crassus, turbidus, pluuiosus vitandus est. Nam tales humores habet incrassare.

Aer. Quantum ad cibum, & potum. Pro potu. Caueat à vino nigro, crasso, turbido, dulci, & albo.

Potus. Vitet aquas stagnales, & aquas valde frigidas.

Vinum. Potus ergo eius sit, Vinū album, subtile, non multū potens, sed quod assimilatur aquæ in virtute sua, substantia, & colore:

Aqua. quia vias vrinæ habet mundificare. De quo vino dicit Galenns ij. Therapeuticæ: Noscas enim vinū dandum in febribus quidē, vir-

Vinum. tute, & colore aquosum, & super omnia vrinam prouocans.

Panis non sit omnino à furfure mundatus, bene fermentatus, & aliq

& aliquo modo salitus. Ab azymo pane caueat.

Panus bonus

Carnes sint paucarum superfluitatum, boni chymi, & facilis digestionis. Vnde conueniunt & carnes pullinæ, leporinæ, perdici cum, phasidum, item auium edibile in pratis, & arboribus de gétium. Vitet aues aquaticas. Caueat à carnibus nutrimenti causa, ut à bouinis, caprinis antiquis.

Carne

Panus malus

Aues

Carnes

prauæ

Caueat à lacte, & caseo recenti: quia phlegma multiplicat.

Oua conueniunt, præcipue quantum ad vitella eorum.

Caueat ab omnibus rebus frigidis, & humidis, & præcipue ab herbis, & similiter à fructibus.

Quantum ad motum, & quietem: Caueat à superflua quiete: quia in frigidando corpus ad phlegmatis generationem disponit. Sit exercitium temperatum.

Motus

quietes

Quantum ad somnum, & vigiliam: Somnus non sit plus septem horarum: & dormiat capite eleuato.

Somnus

Vigilia

Habeat euacuationes, tam per urinam, quam per secessum, & per alias vias.

Vrina

Seccessus

Canon

Canon.

Et si non habuerit naturaliter, habeat artificialiter.

Caueat ab accidentibus animæ, & à coitu maximè.

Accidentia

Circa cibum, & potum patiens teneat has sequentes regulas.

animæ

Primo modo: Non comedat cibum, nisi habeat adpetitum, & desiderium ad ipsum: Neque in eadem mensa comedat diuersa cibaria: Nec repleat se multum cibo, & potu, sed decedat à mensa cum reliquiis famis.

Regule in

cibo, & po-

tu obseruanda

de

Secunda intentio primi regiminis.

Secunda intentio quantum ad primum regimen, quod est prohibitiuum generationis causæ lapidis, est euacuare materiam, quæ iam parata est generare lapidem. Quæ intentio perficitur, digerendo illam materiam, & etiam euacuando.

Digestiua

Euacuatiua

na

Et quia materia illa est materia phlegmatica, ideo primo datur sequens syrupus.

Syrupus dig-

Recipe, Syrupi de duabus radicibus, mellis rosati colati, syrupi acetosi simplicis, ana ʒ.β. aquæ sceniculi, absinthii, capillorum Veneris, ana ʒ. i. Misce, & exhibeatur iste potus, quousque adpareat digestio, more consueto datur.

gestiua, in

materia

phlegma-

tica

Facta digestionem, exhibeatur sequens medicina euacuatiua, in forma portabili.

Potio laxa-

Recipe, Decoctionis communis, cui adde radicis petroselinii, sceniculi, ana ʒ. j. anisoforum, seminis apii, ana scrup. iij. Decoction-

tiua in cale-

culo

nis

nis illius accipe q.β. ad dissoluendum electuarii de casia, diacatholiconis, ana drach. ij.β. diaphœniconis 3. ij. eleſcoph drach. j. Misce, fiat potus, qui dulcoretur cum modico mellis rosati colati, & exhibeatur vt suprà.

Aliud ad idem, in forma pilulari.

Recipe, Pilularum de hiera Nicolai 3. j. aliàs j.β. Fiant pilulæ numero v. & exhibeantur more solito. Non enim placet casia, vt dicit Herculanus.

Secundum regimen.

Quantum ad secundum regimen, quod est curatium lapidis, iam actu geniti, duas habet intentiones generales.

*Dux curadi
intentiones.* Quarum vna est, remouere lapidem fixum in loco, in quo est, & ad vias ipsum dirigere, per quas debet educi, & illas vias præparare, mollificare, & aperire.

Secunda intentio est, educere lapidem illum, frangendo, & comminuendo ipsum.

Secundi regiminis prima intentio.

*Mollifican-
tia.* Prima intentio completur in his, quæ adplicantur ab extra, & intra, quæ omnia debent mollificare vias, per quas lapis debet transire, & educi.

Ab extra. Vnde ab extra fiat sequens emplastrum, expertum ad dolorem renalem, à lapide causatum, & ad mollificandum vias egregium, quod est tale:

*Emplastrum
anodynum,
& molli-
catium.* Recipe, Ficus pingues, vel caricas, numero x. vel plures, scindantur per medium, & ponantur in β. q. aquæ dulcis, & ad consumptionem tertiæ partis, deinde accipiantur duæ medullæ panis, & ponantur in aliquo vase terreo, & aqua decoctionis fundatur super dictas medullas panis, quousq; prædicta aqua imbibatur, deinde ponantur in mortario, & eis adde butyri recentis sine sale 3. j.β. vitella ouorum ij. croci gran. vj. Misceantur omnia simul pistando, quousq; reducantur ad formam emplastri, quod calidum ponatur super renes, in quibus est lapis. Dilatat enim vias, vt lapis facilius descendat.

Ab intra fiat hoc clystere:

*Clystere
ad idem.* Recipe, Olei comunis 3. v. vini albi potentis 3. vj. butyri recentis sine sale 3. iiij. pinguedinis anatis 3. ij. vitellum vnius oui, salis parum, minus quàm in aliis clysteribus. Misce, fiat clystere.

Secundi regiminis secunda intentio.

Secunda intentio, scilicet educere lapidem. Vnde frangendo, & comminuendo, sicut sequitur, compleatur.

Pro quo animaduertendum est, quia frangentia, & educentia lapidem, quædam sunt simplicia, & quædam composita.

Simplicium quædam educunt lapidem, & frāgunt eum, à proprietate occulta. Et quædam à qualitate manifesta. Et quædam utroq; modo.

Educētia lapidem à proprietate occulta sunt, Lapis Iudaicus, cinis scorpionum, testæ ouorum, à quibus exierunt pulli, sanguis hircinus, pulvis leporis vsti, pulvis cuiusdam avis cōbustæ, quæ dicitur cauda tremula, sanguis etiam cerui præparati, & multa alia, quæ à proprietate educunt, frangendo lapidem.

Incipiendo itaque primò lapis Iudaicus ab omnibus laudatur in educēdo lapide renū, qui hoc modo præparatur, & exhibetur:

Recipe, Lapidis Iudaici remolliti sup cote, ʒ. j. Dissoluatur in aqua decoctionis milii Solis q. β. & stomacho ieiuno exhibeatur. Educit enim sine dolore, & ad retentionē vrinæ nō minus cōfert.

Cinis scorpionum etiam confert,
& sic præparatur:

Accipiantur scorpiones viui, (aliàs mortui) numero decem, & ponantur in olla noua vitrea, & claudatur orificium ollæ cum luto Sapientiæ, & ponatur in fimo, stet ibi quousq; scorpiones illi sint exiccati, & non combusti, deinde pulueriscentur subtiliter. Et de isto puluere recipe grana iij. vel iiij. & dissoluantur in ʒ. ij. vini albi, odoriferi, vel in tantundem aquæ mellis, apii, raphani, vel cicerum rubeorum.

Si autem accipiatur oleum de scorpionibus, & inungatur locus, in quo est lapis, educit lapidem.

Similiter si cum syringa iniiciatur in locum lapidis, puta si est in vesica. Cum autem attingit oleum istud, lapidem frangit.

Similiter hoc idem facit oleum liliaceum.

Modus autem conficiendi oleum de scorpionibus, est talis:

Accipe lb. j. olei amygdalini amari, in quo ponantur xij. scorpiones viui, in vno vase vitreo, deinde claudatur orificium istius vasis, & ponatur vas in solem, per viginti dies continuos.

Ad idem.

Recipe, Sanguinis hircini præparati ʒ. j. vel ʒ. ʒ. Et dissolue in vnc. iij. vini albi, potentis, & in aqua decoctionis saxifragiæ, exhibeatur calidè.

Modum autem præparandi sanguinem hirci ponunt authores talem:

Accipiunt hircum quatuor annorum, & nutriunt ipsum per aliquot

aliquot dies cum herbis adpropriatis, & aperitiuis, sicut saxifragia, fœniculo, petrosilio, foliis lauri, &c. Deinde in mense Augusto iuguletur ipse hircus, & secundum, ac vltimum sanguinem abiciunt, medium autem colligunt in olla noua vitreata, bene prius lota, deinde claudunt orificiũ illius ollæ, & dimittunt sic illum sanguinem coagulare, & exiccare parum, deinde sic exiccatum diuidunt per frustra, & ipsum ligant in petia linea, subtili, & suspendunt ipsum in aerem siccum, ventosum, quousq; exiccatur in loco, in quo superius defendatur à rore, circum circa, aut sit discoopertus, & stet hoc modo per aliquot dies, deinde accipiat huiusmodi sanguis, qui puluerisetur, & exhibeatur vt suprà. Et huic pulueri vt remoueat odor, Serapio aliquid admiscet cinnamomi, & spicæ.

Serapio.

Canon.

Lapidis spō

gia præparatio.

Præparatio

cineris cor-

ticum ouo-

rum.

Cauda tre-

mula ad idē

valet.

Præparatio

caudæ tre-

mule.

Puluis lepo-

ris cōbusti.

Lapis rena-

lis, ad lapi-

dem renale

valet.

Experimentum.

Simili modo

dicunt de lapide

genito in vesica,

quod educat

lapidem vesicæ,

à proprietate.

Ad idem valet etiam lapis spongiæ, & est ille, qui inuenitur in spongia, qui præparatur eo modo, sicut lapis Iudaicus. Dosis eius est 3.j. cum aqua mellis, vel vino albo, vel alio diuretico.

Ad idem etiam valet, cinis corticum ouorum, à quibus exierint pulli, qui sic fit:

Pistentur cortices ouorum, quousq; bene puluerisentur subtiliter, deinde accipiat 3.j. & exhibeatur cum vino albo, vel cum aqua saxifragiæ.

Ad idem etiam valet auis, quæ cauda tremula dicitur, quæ est mirabilis virtutis ad frangendum lapidem. Et est quæ habet pennas circa dorsum colore auri, seu aureas, & in cauda puncta alba. Et quidam volunt, quòd sit parix. Sed credo quòd sit illa, quæ vulgo dicitur cauda tremula, & præparatur sic:

Accipiat hæc volucris cum pennis suis, & aliqui volunt eam esse deplumandam ab eius plumis, & ponatur in ollula, sitq; eius orificiũ obturatum, & ponatur in furno, quousq; exiccet. Et de isto puluere dentur 3.j. (vel ij. aliàs.) cum aqua saxifragiæ, vel cum vino albo, potenti.

Etiam puluis leporis combusti, prædicto modo datus, valet ad idem.

Item aliqui affirmant, quòd lapis genitus in renibus, puluerisatus, & exhibitus in aqua saxifragiæ, sit medicina laudabilis, & à proprietate educat lapidem renalem. Ego certa experientia ductus, exhibeo cum aqua florum caryophyllorum syluestrium in alpbis, & iugis montium crescentium, vel cum aqua polygonii.

Simili modo dicunt de lapide genito in vesica, quod educat lapidem vesicæ, à proprietate.

Aliqui

Aliqui etiam referunt, quòd vermes terrestres exiccati, puluerisati, & exhibiti, conferunt lapidi, ad educendum eum.

Item vitrum combustum, ad quantitatem $\mathfrak{z}.\beta.$ cum aqua saxifragiæ exhibitum, etiam frangit lapidem, & educit.

Idem operatur saxifragia, militum Solis, & similia ad hoc natura, & proprietate valentia.

Item apiū montanū, quocūq; modo sumptū, frangit lapidem.

Circa composita huic ægritudini cōuenientia, nota hanc medicinam, quæ frangit lapidem, & extrahit eum à vesica, & renibus: Et ex variis, inter quas ista commendatur, quæ sic fit:

Recipe, Seminis batheræ, quæ est species melonis, milii Solis, saxifragiæ, radicum scolopendriæ, ana 3.j. Bulliant in $\beta.$ q. aquæ apii, vel portulacæ, vel aquæ seminum cōmunium frigidorum, ad consumptionem medietatis: Deinde coletur, & colaturæ recipe $q.\beta.$ ad dissoluendum, lithontripon Iustini, ana 3.j. Misce, fiat potus, qui dulcoretur cum modico syrupo violato, & exhibeatur calidus, ante diem per horam. Nam à proprietate habet educere lapidem à vesica, & renibus.

Clystere ad idem.

Recipe, Parietariæ, senecionum, petrosilii, apii, trifolii, saxifragiæ, chamomillæ, scolopendriæ, ana M.j. Bulliant omnia prædicta in $\beta.$ q. aquæ fluuiialis, ad consumptionē medietatis, coletur, & colaturæ recipe $\mathfrak{lb}.\text{j.}$ In qua dissolue zuchchari rubei vnc. j. $\beta.$ aquæ violarum $\mathfrak{z}.\text{j.}$ $\beta.$ electuarii, lithontripon 3. iij. hieræ simplicis 3. j. $\beta.$ (aliàs $\mathfrak{z}.\beta.$) mellis rosati colati 3. j. $\beta.$ (aliàs $\mathfrak{z}.\text{j.}$ $\beta.$) olei de scorpinibus, olei liliacei, ana $\mathfrak{z}.\text{j.}$ salis communis 3. ij. vitellum vnius oui. Misce, & fiat clystere, quod administretur. Et hæc ambo sunt experta per magistrum Leonellum.

Alius modus extrahendi lapidem, qui dicitur esse per incisionem, ad quem nos nō intromittamus, quia vt plurimū mortalis.

Bibat intra oleum amygdalinum, cum semine althææ contuso, & cinnamomo.

Fiat circa renum regionem linimentum, deorsum trahendo, cum vnguentis, & oleis.

Balneum mirum in modum confert, cum parietaria.

Fiant fomentationes in virga, vt lapis eo melius exire possit.

Additamenta propria.

NUTRITIVÆ ægrotus diureticis. Et vtatur demum his remediis.

Purge

Idem de lapide vesicæ

li vermes terrestres.

Vitru com bustum.

Alia simplia.

Apii montanum.

Composita ad idem.

Experimentu, lapidis educituum.

Ad idem clystere.

Experimenta Leoneliana.

Incisso lapidis.

Potus ad idem.

Ad idem vncio.

Balneum.

Fomentum.

Diuretica.

Dieta.

Purgetur cum his pilulis Tansteteranis, quæ sunt optimæ, & efficacissimæ, in ciendo lotio, & eiectione calculo.

Pilule tansteterane solutivæ, & diuretica optima. Recipe, Erucæ sylvestris, milii Solis, anisi, fœniculi, ameos, carui, ana ʒ.ij. seminum communium mundatorum, ʒ.ij. calicæ lignæ, galangii, castorii, ana ʒ.ij. spicæ, pondus denarii j. cinna-
momi, cubearum, capparorū, ana ʒ.ij. seminis harmel, seu ru-
thæ sylvestris ʒ.β. cyperi ʒ. j. dauci, carpopalsami, tartari albi, ci-
cadarum præparatarum, cineris nitri, succi liquiritiæ, seminis
iusquiami, ana tantundem, agarici electi ʒ. j. β. diagridii ʒ. j. spe-
cierum Benedictæ laxatiuæ drach. iij. specierum hieræ, ad pōdus

*Dosis pilula-
rum.* omnium. Fiat massa cum syrupo de radicibus, vel oxymelite diu-
retico. Dosis ʒ. j. vel si vsus exposcit, plustulum.

*Potus ad
idem.* Deinde detur haustulus vini decoctionis acori, cyperi, radi-
cum apii, eryngiorum, & raphani.

Potest etiam non incommodè fieri balneum sic:

Recipe, Parietariæ, chamomillæ, petroselini, foliorum lauri,
fœniculi, ruthæ vtriusq; hyperici, origani, cepularum, artemisiæ,
ana M. j. Et fiat balneum.

Post vngatur renes, & loca pudenda, cum isto linimēto calidè:

*Balneum
ad idem.* Recipe, Olei scorpionum, cicadarum, & scarabeorum, ana pa-
rum, olei de nucleis persicorum, amygdalini amari, nardini, ana
*Linimentū
ad idem.* parum. Misce.

Postremò si prædictis parum effectum sit, vtatur subsequenti-
bus trochiscis, qui partim dolorem nephreticum, & calcularem
mitigant: partim etiam lapillos per meatus vrinales expellunt.

*Trochisci
ad dolorem
nephreticū
& calcula-
rem. sunt la-
pidis edui-
clini.* Recipe, Granorum alkekengi ʒ. iij. seminis citrulli, cucumeris,
cucurbitæ, ana ʒ. iij. β. boli Armenii, gummi, thuris, sanguinis dra-
conis, papaveris albi, amygdalarum amararum, succi liquiritiæ,
tragacanthi, amyli, granorum pini, ana ʒ. vj. seminis apii, carabæ,
terræ sigillatæ, hyoscyami, opii, corticum mandragoræ, ana ʒ. ij.
fiant trochisci, quorum quilibet sit ʒ. j. Et detur ex his vnus ma-
ne, cum Iulepo zizipharum aut aqua mellis, aut lacte caprino,
sicut necessitas postulat, possunt isti trochisci inuolui in puluere
cinnamomi.

DE ARDORE VRINAE.

Cap. lxx. Definitio.

*Ardor vris
næ.*

Definitio.

ARDOR vrinæ, est lotii acuitas, exacerbescens vrinales mea-
tus præsertim renes, & ipsam virgam.

Causæ.

Causæ.

CAUSAE ardoris vrinæ secundum Auicennam, fen. 19. lib. 3. tract. 2. cap. 3. sunt tres.

Prima, est humor occultus (aliàs acutus) admistus vrinæ, qui est cholera citrina, vel phlegma falsum, vel alius humor adustus, qui si admiscetur vrinæ, inducit ardorem, & punctionem.

Quādo enim puenit à cholera citrina, adparet vrina citrina. Et quando prouenit à phlegmate falso, vrina videtur alba, cū aliquali crassitie.

Quando autem prouenit ab humore adusto, tunc adparent in vrina adustiones, (aliàs digestiones) & pulueres.

Secunda causa est hylcus in vesica existens, vel in collo vesicæ, vel in virga.

Tertia causa, est consumptio humiditatis viscosæ, existentis in carnibus glandulosis colli vesicæ: quia humiditas ibi existens, (aliàs, quæ inibi existens) habet remittere acuitatem vrinæ. Et si militer etiam adhærent partibus illis neruosis, prohibet ne vrina pertingat membra neruosa.

Cura.

CURA itaq; ardoris vrinæ, iuxta has causas, duas exigit intentiones generales.

Quarum prima remouet materiam causantem ipsum ardorē & malam qualitatem humorum, & membrorum hepatis, & renum.

Secunda intentio remouet ipsum ardorē, & malam qualitatem.

Prima intentio.

Pro prima intentione, quantum ad primam causam, minoretur materia illa, quæ facit ardorem, isto modo:

Recipe, Sebesten numero viij. iuuubarum numero x. p. runorum numero vi. florum violarum, nenupharis, ana M.ß. hordei mundi, & excorticati M.ß. Bulliant omnia in ß. q. aquæ, ad consumptionem medietatis, deinde coletur, & de colatura recipe q.ß. ad dissoluendum casi x optimæ, pinguis, nouiter extractæ, drac. x. Misce, & dulcoretur cum vnc.ß. syrupi violati. Et exhibeatur iste potus calidus.

Aduerte quod ardor vrinæ potest contingere à causa primitiua, vt à vento (aliàs veneno.) Sicut ego vidi bis in actu practico, cum mæis præceptoribus, scilicet cum magistro Ludouico de Leonibus, & à magistro Leonello, & hoc in monasterio san.

Causa.

Auicenna.

Causa.

Humores.

Flama bilis.

Phlegma.

Atra bilis.

Hylcus.

Cōsumptio

humiditatis

viscosæ in

carnibus

glādulosis.

Curæ duæ

intentiones.

Causa pri

mitiua ar

dor vrina.

Exemplū.

Monasteriū *ſci* Saluatoris Bononiæ. Fratres enim comederant ranas in ſine
Bononiæ menſis Iulii, quæ ſe miſcuerant cum buſonibus. Vnde magnus fa-
Eſus buſo- ctus eſt eis ardor vrinæ. Magiſter Ludonicus dedit eis vnc. j. caſiæ
num. diſſolutæ in aqua maluæ, q. ſ. &c. Magiſter verò Leonellus dedit

Potus cōtra caſiam diſſolutam in aqua ſeminum communium frigidorum,
eſum buſo- & aqua ruthæ q. ſ. &c.
num.

Adidem po- Poſtea ordinauit iſtam potionē ad vriuam prouocandā, & ad
tus. renes mundificandos, & biberunt per tres dies. Et potio talis eſt:
 Recipe, Aquæ maluæ ʒ. x. inlepi violati ʒ. iij. Miſce, &c.

Potio diure- Aduerte quòd pauci euadunt ab illa ægitudine, cum impref-
tica ad idē. ſionem fecerit, vt præceptor refert.

Canon. Vltimum, & ſatis efficax remedium eſt, bibere aquam balnei

Aqua ther- thermarum. Et ſi hoc non proderit, nil auxilii reliquū erit. Nota
marum. quòd in cura ardoris vrinæ non cōuenit Medicina ſcamnoneata

Regula. fortis: quia commouet humores, & ducit eos ad vias vrinæ. Nec

Vitāda que etiam conueniunt fortia diuretica, quæ habent cum vrina educe-
in ardore re multas ſuperfluitates. Sed ſi aliqua diuretica debent conueni-
vrinæ. re, illa ſint leuia, & ducant virtutes medicinæ ad vias vrinæ.

Scammoe- Auicenna inquit, quòd exhuberantia vrinæ, eſt cura huiusmo-
niata. di ægitudinis. Intelligitur illud dictum Auicennæ: Quod exhu-

Diuretica berantia vrinæ, quæ ſit ex cibis, & potibus, generantibus aquoſi-
fortia vitan- tatem, confert huic ægitudini: ſicut eſt comeſtio lactuæ, portu-
da. lacæ, ſemperuiui, cucumeris, cucurbitæ, &c.

Auicennæ Ad idem digeſtium.

cura. Recipe, Syrupi papanerini, violati, ana ʒ. vj. aquarū nenupha-
Canon. ris, violarum, bugloſiæ, ana ʒ. j. Miſce, fiat potus.

Solutium Facta digeſtione materiæ, euacuetur materia cum ſuprà ſcri-
ad idem. pto minoratiuo, ſeu lenitino. Addendo ei tantummodo electua-
 rii roſati Meſuei drac. ij. Et fiat euacuatio humoris ſalſi, vel adu-
 ſti, & acuti.

Diuertatur illa materia à viis ductuum vrinæ, ſæpe exhibēdo
 caſiam, eo modo vt dictum eſt. Et fiat ſic diuerſio materiæ à viis
 vrinæ, ad vias inteſtinorum. Et pro diuertenda materia, prouo-
 cantia ſudorem ſunt conuenientia, ſint tamen leuia.

Secunda intentio.

Remiſſio ar- Secunda intentio generalis eſt, ad ipſum ardorem vrinæ remit-
doris vrinæ tendum. quæ perficitur cum his, quæ adplicantur ab extra, & cum
duplex. his, quæ ſumuntur ad intra. Et hæc quæ per ſuperius ſumuntur,
 vt per os, vel inferius, per clyſteria conuenientia.

Per os aſſumenda, quæ ſimul remouent ardorem vrinæ, & etiā
 malam

malam complexionem hepatis, quæ est causa faciens ardorem
vrinæ. Vnde fiat tale remissiuum:

Recipe, Syrupi (aliàs seminis) papaueris, lactucæ, endiuicæ, sca- *Potus ardo-
ris vrinæ re-
missiuus.*
riolæ, ana drach. β. aliàs vnc. β. &c. sebesten numero vij. vel viij.
Bulliant omnia in β. q. aquæ, ad consumptionem medietatis, de-
inde colentur, & de colatura accipiantur vnc. iij. In quibus dis-
solue syrupi nenupharini vnc. j. β. Et exhibeatur.

Ad idem.

Recipe, Succu cucurbitæ, si haberi potest, vnc. ij. (aliàs drach. *Iulep ad
ij.) succi portulacæ vnc. ij. β. Misce simul, & ponatur in vase vi- idem.*
treo, quousq; fiat residentia, & depuratio, deinde illi succi acci-
pantur, & cum zuccharo taberzeth, q. β. reducantur ad formam
iulepi, & exhibeantur.

Valent etiam si eisdem succis addatur, muscilaginis psyllii ʒ. j.
Misce, & exhibeatur vt suprà.

Per inferius fiat hoc clystere.

Recipe, Foliorum malnæ, violarum, nenupharis, radicum al- *Per inferius
thææ, ana M. j. Bulliant in β. q. aquæ, ad cōsumptionem medieta- sumenda.*
tis, coletur, de colatura recipe lib. j. In qua dissolue casuæ vuciā j. *Clystere ad
olei violati vnc. ij. muscilaginis psyllii ʒ. j. salis communis drac. ij. dicta.*
Misce, fiat clystere.

Ad idem valet clystere factum ex solo

lacte mulieris, vel vaccæ.

Item valet ad idem liquor sequens, cum syringa immixtus per *Syringisæ
virgam, in ipsam vesicam, & sic fit: tio ad idē.*

Recipe, Albumina iij. vel iij. ouorum conuassatorum ad in-
uicem fortiter, & amoueatur spuma. Deinde accipe illam aquā,
& ei adde lactis muliebris, pro medietate. Tandem hunc liquorē
iniice per syringam in virgam.

Ad idem, ab extra adplicandum circa pe-
ctinem, fiat tale medicamen.

Recipe, Aquæ nenupharis vnc. iij. aquæ violarum, semperuiui,
ana vnc. j. succi solatri, semperuiui, ana vnc. j. lactis mulieris vnc.
j. β. olei violarum vnc. ij. Misceantur ad inuicem, & infundantur
petiæ lineæ in illo liquore calefacto, quæ expressæ ponantur su-
per pectinem, fumen, & peritonion, id est, super locū inter anum,
& bur sam testiculorum.

Ad idem, alteratiuū membrorū, renum, ve-
sicæ, & hepatis, ad intra sumendum.

Recipe, Diapapaueris, triasandalorum, zucchari violati, ana *Electuariū
ad idem.*

vnc. β . Misce, & fiat electuarium. Et de isto sumat mane, & serò, ad quantitatem castanæ magnæ, ante cibum.

Epithema Ab extra fiat epithema circa hepar. Cuius descriptionem vide
ad idem. suprà in cura malæ complexionis calidæ hepatis.

Vnctio. Et fiat vnctio circa regionem hepatis cum vnguento sandalino, & infrigidante Galeni, miscendo simul ambo, eodem modo quo dictum est. Et vngantur tali vnguento renes, siue etiam solo infrigidante Galeni, per se, absq; vnguento sandalino, vel vtrûq; Galeni. simul miscendo, & fiat inunctio renium.

Cura ardoris vrinæ, prouenientis ex hulcere.

Cura ardoris vrinæ, Cura est, curare hunc existens in vesica, vel in collo eius, vel
ab hulcere in calamo virgæ, à quacunq; causa prouenerit hunc.

duplex. Duplex est intentio habenda. Vna ad mundificandum hunc:
Dux intentiones. Altera ad consolidandum.

Prima intentio.

Prima intentio. Quantum ad primam intentionem complendam scias, quòd
Mundificatio. hulceris mundificatio fit, iniiciendo per virgam vel vesicam mundificatiuum, & sit non multæ abstersionis, ne plus exco-

Canon. tur vesica. Fiat ergo primò tale abstersiuum, & mundificatiuum hunc
Canon. rum vesicæ.

Syringisatio mundificatiua Recipe, Aquæ hordei, factæ secundum artem, vnc. viij. zuc-
abstersiua. chari fini, taberzeth vnc. j. Liquefiat zuccharum cum illa aqua hordei, deinde cum syringa iniiciatur per virgam, in ipsam vesicam tepidè.

Ad idem aliud mundificatiuum, & abstersiuum hulceris.

Aliud ad idem. Recipe, Aquæ lactis uncias vj. zucchari fini, albi, vnc. vj. (aliàs vnc. j. β .) Liquefiat zuccharum cum aqua lactis ad ignem, & tepidum totum iniiciatur per virgam, cum syringa. Et aqua hordei prædicta etiam debet esse calida.

Secunda intentio.

Conclusio. Ad secundam intentionem complendam fiat sequens medicamen, quod consolidat, & mundificat hunc.
Iniectio consolidatiua & mitigatiua. Accipiendo lactis vaccini q. β . & iniiciatur de isto lacte tepido, ad locum hulceris per virgā. Nam mitigat, & mundificat, ratione caseitatis, & consolidat ratione butyrositatis. (aliàs serositatis.)

Syringisatio fortior consolidatiua, ad idem. Ad idem consolidatiuum fortius.
Conclusio. Recipe, Albumina ouorum, numero iij. Conquassentur vt suprà dictum est. Cui adde, boli Armeni, sanguinis draconis, ana scrup.

scrup. ij. muscilaginis psylli, lactis mulieris, ana vnc. ij. Puluerisanda puluerisuntur, misce, & iniiciatur per syringam.

Ad idem fumatur per os, sequens electuarium.

Recipe, Lohoch de papauere, diatragacanthi frigidi, ana ʒ. ʒ. boli Armenii drach. j. Bolus Armenus subtiliter puluerisetur, & cum aliis misce, & fiat electuariū cum modico syrupo violato.

Ad idem linimentum, adplicandum exterius circa pectinem, & est consolidatium huiusmodi.

Recipe, rosarum rubearum, corticum granatorū, balaustio. *Linimentū* rum, sumachii, ana drach. j. ʒ. thuris drach. j. boli Armenii, tanguis *ad idem con-* nis draconis, ana drach. ʒ. Puluerisuntur omnia subtiliter, & cum *solidatiū.* albumine oui reducuntur ad formam linimenti, quo liniatur peritonion, & etiam supra pectinem.

Adiectitiæ medelæ.

RECIPE, Lactis seminum frigidorum, facti cum aqua sola. *Syringifan-* tri q. ʒ. vnc. vj. muscilaginum communium vnc. iij. olei nenupha- *tio ad idē.* ris q. ʒ. In quibus dissolue, croci, opii, camphoræ, succi iusquiami, ana grana iij. vel parum. Misce, immittatur per syringam. Est expertum in dolore colis, & ardore vrinæ.

Vel teratur semen iusquiami, & papaueris albi, cū aqua rosea q. ʒ. Et addatur albumen oui, & iniiciatur syringifando. Potest addi lactis muliebris, si lubitum fuerit, & opii dissoluti parū.

DE MICTV SANGVINIS,

& saniei. Cap. LXXI.

Aphorismi.

- 1 Si sanguinem, aut pus minxerint, renum, aut vesicæ huiusmodi rationem significat. Aphor. 74. lib. 4. *Mictus san-*
- 2 Quibus in vrina pingui, seu crassa, fursura minguntur, his vesicæ scabie laborat. Aphor. 77. lib. 4. *gummi, & saniei.*
- 3 Quicumq; sanguinem sponte mingunt, his à renibus venulæ ruptam significatur. Aphor. 78. lib. 4. *Aphorismi Hippocrati.*
- 4 Si sanguinem mingant, aut grumos, vel stillicidium vrinæ habeant, & dolor in imum incidat ventrem, pectinem, & femem, circa vesicam labor est. Aphor. 80. lib. 4.
- 5 Si sanguiné, aut pus minxerint, aut squamulas, & odor adsit

gravis, vesicæ exulcerationem significat. Aphor. 81. lib. 4.

6 Quibus in vrinali via, vel virga, pustulæ, vel tubercula nascuntur, sanie facta, & erupta, solutio fit morbi. Aphor. 82. lib. 4.

7 Mictio noctu plurima facta, paruam significat deiectionem. Aphor. 83. lib. 4.

8 Si quis sanguinem minxerit, & grumos, & stillicidio urinæ laboret, & dolor inciderit in femur, & inum ventrè, pectinemq;, quæ circa vesicam malè se habere significatur. Aphor. 39. lib. 7.

9 Si vrina mingitur purulenta, candidum, ac leue obtinens sedimentum, solutio accidit ægrotationis. Aphor. prædictionum 72. lib. 2.

Mictio sanguinis multiplex.

Mictio sanguinis quadruplex. Sanguis quando mingitur est multiplex. Primò quidam est sanguis purus, & solus. Secundò quidam est sanguis mistus cum sanie. Tertiò quidam est sanguis aquosus. Quartò quidam est sanguis sicut lotura carnis.

Etus sanguinis puri duplex.

Causæ.

Abundantia sanguinis. CAUSA mictus sanguinis puri, & solius dicitur esse duplex. Vna est ab immunditia (aliàs ab abundantia) sanguinis in toto, quapropter (aliàs quia) materia generata expellit sanguinem illum per vias urinæ. Vel ex ruptura venæ emulgentis: vel ex ruptura venæ in renibus, vel in vesica. Cuius rupturæ causa potest esse, percussio, aut casus supra renes, vel supra vesicam. Aut vena rumpitur aliquando, propter multitudinem sanguinis, venam extendentis, & rumpentis. Aut sanguinis acuitas. Quandoq; sanguis sua aquositate corrodit venam, & rumpit, unde sanguis emanat per viam urinæ.

Causa mictus sanguinis, ab aquositate.

Aquositas sanguinis. Causa verò mictus sanguinis, cum aquositate vrinali potest esse duplex.

Causa mictus sanguinis ab aquositate duplex. 1 Prima est debilitas virtutis sequestratiuæ renum, & hepatis, quæ virtus non bene separat sanguinem ab aquositate vrinali. 2 Alia causa potest esse, dilatatio colatorii: unde sanguis descendit ab hepate ad renes, vñ cum aquositate vrinali, veniens ad renes, & ad colatorium, in quo colatur vrina, à sanguine nutrituro renes, fit colatorii dilatatio, & simul sanguis cum aquositate vrinali transit ad vesicam, & ad poros eius, & simul emittitur.

Causa mictus sanguinis sicut lotura carnis.

Causa autem mictus sanguinis, sicut lotura carnis, est debilitas virtutis

virtutis digestiue hepatis, cum non potest bene conuertere chylum in sanguinem, tunc conuertit eum in sanguinem aquosum, qui est sicut lotura carnis, qui sanguis est diminutè coctus.

Cura mictus sanguinis puri, à multitudine sanguinis.

Cura ergo mictus sanguinis, puri, & solius, proveniētis à multitudine, & superabundantia, seu superfluitate sanguinis aggrauantis naturam, fit cum diuersione, & euacuatione. Et ista perficitur cum phlebotomia basilicæ, vel venæ communis. Et in hoc casu istarum duarum venarum illa vena phlebotometur, quæ maius adparet. Et hauriantur 3. vj. vel viij. sanguinis, secundum exigentiam necessitatis.

Euacuatio.

Diuersio.

Phlebotomia basilicæ, vel hepaticæ.

Phlebotomia basilicæ, vel hepaticæ.

Phlebotomia basilicæ, vel hepaticæ.

Phlebotomia basilicæ, vel hepaticæ.

Secunda intentio.

Secunda intentio perficitur cum confortantibus renes & cum alterantibus ipsos. Et hoc fit cum vnctione sequenti.

Confortatio.

Confortatio.

Recipe, Olei myrtini, rosati, ana 3. vj. balauiliorum, corticum granatorum, sumachii, boli Armenii, ana 3. j. vel ij. Puluerisanda pulueriscentur, & cum pauca cera fiat vnguentum, quo vngantur renes.

Vnctio cōgrua.

Vnctio cōgrua.

Notandum, quòd ille qui patitur fluxum sanguinis per viā, debet cauere ab omnibus multiplicantibus sanguinem, sicut à vi da. no, carnibus, ouis, & similibus.

Quæ vitanda.

Quæ vitanda.

Quæ vitanda.

Quæ vitanda.

Quæ vitanda.

Cura mictus sanguinis puri, à ruptura venæ.

Cura autem mictus sanguinis puri, quando provenit à ruptura venæ, facta à casu, vel percussione, est: Vt primò fiat phlebotomia diuersa, à vena hepatis basilica, & non fiat ita copiosa phlebotomia, sicut in præcedente casu.

Phlebotomia diuersa.

Phlebotomia diuersa.

Phlebotomia diuersa.

Cura mictus sanguinis puri, à multitudine sanguinis.

Sed si provenit mictus sanguinis à multitudine ipsius sanguinis, quòd vena rumpitur, fiat sequens linimentum super locum dolentem, & etiam percussione, vel supra renes, in dorso, vel supra vesicam, vel lumen.

Recipe, Olei omphacini, myrtini, ana 3. j. boli Armenii, sanguinis draconis, tragacanthi, gummi Arabici, ana 3. 3. Pulueriscentur omnia subtiliter, & cum prædictis oleis hos pulueres commiscendo, fiat linimentum, seu ceratum. Hoc linimento liniatur locus percussus.

Linimentum.

Linimentum.

Linimentum.

Linimentum.

Linimentum.

Ad idem.

*Epithema
ad idem.*

Recipe, Albuminis duorum vel trium ouorum, conqassentur bene inuicem illa albumina, & eis addantur sequentes pulueres, scilicet tragacanthi, gummi Arabici, sarcocollæ, cerussæ lotæ, thuris, ana ℥.j. Misceantur cum prædictis albuminibus. Quibus adde aquæ plantaginis ℥.iij. vel iiij. olei rosati ℥.j. acetii ℥.j. Conqassentur omnia ad inuicem, & cum petiis lineis infusis in tali liquore, locus percussus epithemetur.

Cura mictus sanguinis, ab acuitate sanguinis.

*Phlebotomia.
Euacuatia.*

Cura verò mictus sanguinis prouenientis ab acuitate sanguinis, corrodentis venâ, est: Vt primò fiat phlebotomia diuersiua, ex vena hepatis. Deinde mundetur sanguis ab humore exacuen- te sanguinè, sicut cholera, cum his quæ habent choleram euacua- re, & à proprietate restringere sanguinè, sicut est sequens potio.

*Potus restri-
ctiuus.*

Recipe, Rhæobarbari electi, optimi 3. j. β. puluerifetur subtiliter, absq; tamē correctiuo, & decoquatur (aliàs dissoluatur) cum aqua, vel succo plantaginis q. β. Est restringere fluxum sanguinis à quacunq; causa venerit.

Pro pauperibus autem loco rhæobarbari, ponantur cortices myrobalanorum citrinorum puluerifatorum subtiliter, in quan- titate drach. ij.

Remittatur feruor, & acuitas ipsius sanguinis, cum sequenti potione.

*Potus feruo-
ris, & acui-
tatis sangui-
nis remissi-
ua.*

Recipe, Syrupi violati, myrtini, ana ℥.vj. vel aliàs vj. 3. aquarū plantaginis, portulacæ, endiuix, ana ℥.j. Misce, & exhibeatur iste potus quater, vel quinquies.

*Electuariū
ad idem.*

Electuarium incrassatiuum sanguinis, & acuitatis eius remissiuum, sic fit:

Recipe, Zucchari rosati antiqui, diacydoniton siue speciebus, ana ℥.j. Misce, & cum syrupo rosato formetur electuarium. De quo exhibeatur ante cibum per horam, ad quantitatem castanæ magnæ.

Cura mictus sanguinis, ex di-
latatione colatorii.

*Cōfortatio.
Experimē-
tum.*

Cura autem mictus sanguinis prouenientis ex dilatatione co- latorii, est, diuertere sanguinem cum phlebotomia, modo præ- dicto. Et fiat phlebotomia diminuta. Deinde confortare renes cum linimentis suprâ scriptis. Et vnum singulare, quod valet in dilatatione renum, est lac ouium, cum bolo Armenio, exhibendo per

per os, in conuenienti, & debita dosi.

Circa curam saniei, vide Auicennam cap. de Ardore vrinæ, & hulcerum. Et Varignanam cap. proprio.

Adposititiæ medelæ.

Lac infusionis rhaponticæ, crebro potum, mictioni cruento, & saniosæ medetur. *Potus ad prædicta bene*

Vinum quoq; decoctionis herbæ gratiæ Dei, sæpius bibitum, ad idem valet. Item bibat hæmopturicus per triduum singulo mane, succum sanguinariæ, cum vino optimo calido. *Alius ad idem.*

Vtatur etiam isto electuario.

Recipe, Sacchari rosati antiqui, vnc. j. pulpæ tamarindorum vnc. j. β. pulueris xyloceratorum, vnc. β. electuarii de gemmis, diæ margariti, specierum temperatarum, ana drach. j. Miux cydonitis, syrupi rosati, ana q. β. Fiat mistura. Dosis à drach. j. vsq; ad j. β. vel ij. *Electuarii ad idem.*

DE HERNIA, Cap. LXXII. *Hernia.*

Triplex ruptura.

EMINENTIA vmbilici, est tumor quidam circa vmbilicum, Eminentia
proueniens ex ruptura syphach, in illa parte, per quam ru- vmbilici.
pturâ egreditur ventositas, aquositas, sanies, zirbus, intestinum,
aut carnositas quidem, vel quæ existentia, intumescit vmbilicus.

2 Inguinis ruptura, fit ex ruptura syphach, circa partes ingui- Inguinis ru-
nis, propter quam rupturam similiter dicta etiam aliqua exeunt, ptura.
& inducunt dolorem.

3 Hernia verò, est durities pellis, quæ fit post intestinorum de- Hernia
scensum. Et habet tres species, enterocelam, epiplocelam, & hy- quid?
grocelam. *Tres her-*

Enterocela dicitur, quum intestina delabuntur in scrotum. *niæ species.*

Epiplocela, quum omentum.

Hygrocela, quum in alterum è testibus humor confluit.

Ramicis species.

Parocela, est cum ex abscessu aliquo circa scrotum materia subduruit.

Sarcocela, quum in ipso scroto caro concreuit.

Circocela, quum venæ intumuerunt, tunicis testium integris, vel in illo scroto.

Vel cum bubonocela dicitur in inguine.

Bronchocela, quæ fit in ceruice, est quasi tumor magnus & rotundus, inter cutē, & asperā arteriā, qua modò caro hebes, modò humor aliquis intercluditur. Interdū etiā minutis ossibus pilis immitti. De hac materia vide latius Galenum in lib. Definitionum.

Definitio herniæ.

- Hernia** Hernia propriè dicitur, quādo tumor bursæ testiculorum, vel
quid. ossi, ex rebus descendētibz in bursam, ex re ibi genita, inflan-
Septē her- te bursam, adparet. Et sunt septem eius species, scilicet Ventosa,
niæ species. Aquosa, Saniosa, Varicosa, Carnosa, Zirbalis, & Intestinalis.
Hernia vē- 1 Ventosa est, quæ fit à ventositatē, descendente per didymum
zosa. in bursam testiculorum.
Aquosa. 2 Aquosa, quæ fit ab aquositate, descendente per didymum ad
bursam ossēam. inspicienti enim cum lumine adparet aquositas.
Saniosa. 3 Saniosa, quæ fit à sanie, descendente ex apostemate quodam
saniato in ventre.
Varicosa. 4 Varicosa, seu verrucalis, vel cesa, est quæ fit ex tumore vena-
rum, existentiū circa testiculos, vel ossēū inflatur, & inciasatur.
Carnosa. 5 Carnosa, quæ fit à carne genita ad intra didymum, siue sit in-
ueficata, siue non.
Zirbalis. 6 Zirbalis, est quando propter dilatationem didymi, descendit
zirbus secundum aliquam partem ad bursam.
Intestinalis 7 Intestinalis est, quando ex dilatatione didymi, descendit in-
testinum ad bursam, & illud ut plurimum est monoculus, quia
minus est alligatus cum mesenterio.

Cura herniæ aquosæ.

Due curadi CURA herniæ aquosæ, quæ provenit ab aquositate, descen-
intentiones. dente per didymum ad ossēum, duplici perficitur intentione.
Quarum vna est, ad causam antecedentē, quæ est materia phleg-
matica, aquosa, inuenta in hepate per viam indigestionis, & flux-
ionis, à capite ad spinam dorsī, & per nucham. Secunda intentio
est, ad causam coniunctam, scilicet ad resoluendam aquositatem
illam, quæ est in bursa, vel ad extrahendum eam cum perforatio-
ne. Cognoscitur autem sic aquosa hernia, quia inspiciendo cum
lumine, adparet aquositas manifesta.

Prima intentio.

Prima ergo intentio perficitur minorando materiam, dige-
rendo ipsam & euacuando eradicatione.

Pilulæ materiæ minoratiuæ.

Recipe, Pilularum aggregatiuarum Mesuei, pilularū de rhæo
barbaro

barbaro Mesuei, ana scrup. j. elaterii granū j. β. Formentur pilulæ numero v. cum syrupo de endiuia, præcipuè cūm venit à virtute digestiua hepatis.

Si verò veniat à capite, exhibeantur infrà scriptæ pilulæ.

Recipe, Pilularum cochiarum, aurearum Nicolai, ana scrup. j. *Pilulæ capi b.p.* Formentur pilulæ, quæ exhibeantur quando vadit dormitū. *tales solutiua.*

Facta minoratione fiat tale digestiū, quādo prouenit aquo- *na.* sitas à debilitate virtutis digestiua hepatis.

Recipe, Syrupi de endiuia, syrupi de eupatorio, mellis rosati colati, ana vnc. β. aquarum absynthii, eupatorii, endiuia, ana 3. j. *Digestio. Potus si aquositas prouenit à debilitate vir-*

Si verò proueniat à capite, detur tale digestiū.

Recipe, Syrupi stœchaditis sine speciebus, mellis rosati colati, *tutis digestiua hepatis.* oxymellis simplicis, ana 3. β. aquarum betonica, absynthii, endiuia, ana 3. j. Misce, & fiat syrupus. Exhibeatur iste syrupus eo modo, *Digestiū capitale.* ut alii, secundum consuetudinem.

Facta digestione materiæ, pro medicina eradicatione euacuatua, si prouenit ab hepate, exhibeantur pilulæ superius ordinatæ pro minoratiuo cum rhæobarbaro, in maiori tamen dosi quàm prius, & ordinentur sic:

Recipe, Pilularum aggregatiuarum 3. ij. pilularum de rhæo- *Pilulæ euacuatiua.* barbaro Mesuei, 3. j. elaterii gra. ij. Formetur pilulæ numero vij. cum syrupo stœchadite, & dentur ante diem per horam.

Hinc ad quinq; horas detur lauatiuum, more consueto. *Lauatiū.*

Si autem prouenit à capite, (aliàs caliditate) dentur hæ pilulæ.

Recipe, Pilularum cochiarum 3. ij. pilularum de hiera Nico- *Pilulæ ad idem.* lai 3. j. elaterii granū vnum. Formentur pilulæ numero vij. cum syrupo stœchadite, quibus adde elaterii grana duo.

Sciendum tamen quòd in hoc casu non conueniunt solutiua, *Canon.* in forma potabili. Potest tamen dari lauatiuum. *Lauatiū.*

Regimen in vita declinet ad calidum, & siccum, quantū ad sex *Dieta.* res non naturales, quod regimen dictum est in cap. de hydropisi. *Secunda intentio.*

Secunda intentio, quæ est ad causam coniunctam perficitur, *Perforatio* illam aquam educendo, cum perforatione, vel resoluendo sensibilibiter, vel insensibilibiter, vltius prohibendo, ne aquositas illa *sensibilis, vel insensibilis.* amplius fluat ad bursam testiculorum.

Prius itaq; insensibilibiter resoluitur cum fomentationibus, vntionibus, & cum adplicatis emplastris. *Resolutio insensibilis.*

Vnde fomentatio ad bursam pro resolutione aquæ, fiat talis: *Fomentum Reci*

*resoluti-
um.* Recipe, Origani, calamenthi, pulegii, abrotoni, chamomillæ,
anethi, anisforum, ana M. j. carui, ameos, feminis agni casti, cymini,
ana ʒ. β. Contundantur crasso modo, & bulliant in β. q. aquæ
cisternæ, ad consumptionem tertiæ partis, vel medietatis: deinde
accipe spongiam vnā, quæ madescat in prædicta aqua, postea
expressa bursæ adponatur: Deinde cū illa sponsia incipit tepe-
fieri, reiteretur, & iterum de nouo infundatur in eadem deco-
ctione calida, & adponatur, & hoc fiat quater, vel quinquies.

Exiccatio. Deinde locus fomētatus, & exiccatus, iungatur cum sequen-
ti vnctione:

*Vnctio reso-
lutina.* Recipe, Olei castorini, aliās costini, ruthacei, liliacei, euphor-
bitis, ana ʒ. vj. Infundantur petiæ linæ in istis mistis, & expressæ
ponantur supra bursam, ad resoluendum illam aquam.

Item ad idem fiat emplastrum resolutiuum sic:

*Emplastrū
resolutiuū.* Recipe, Menthastri, balsamitæ, id est, menthæ aquaticæ, origa-
ni, calamenthi, chamædryos, chamæpityos, chamomillæ, ana M. j.
farinæ fœnigræci, farinæ fabacæ, farinæ seminis lini, ana vnc. j.
anisforum, cymini, ana ʒ. β. Subtiliter puluerisentur herbe, & bul-
liant in β. q. aquæ, ad perfectam decoctionem, deinde pistentur in
mortario, & addatur farinæ, & pulueres, & cum decoctione præ-
dicta, & cum oleo ruthaceo, (aliās rosaceo) q. β. ad impinguan-
dum, fiat emplastrum, quod insensibiliter resoluit aquam existen-
tem in bursa testiculorum.

*Euacuatio
sensibilis.* Vbi autem aquam prædicta administratio nō resoluerit, tunc
euacuetur illa aqua sensibilibiter, perforando bursam isto modo:

*Perforatio.
Canon.
Doctrina.* In ea parte bursæ, quæ magis tendit ad inferiora, fiat perfora-
tio cum lanceola: cauendo ne chirurgicus perforet neruum, vel
venam, neq; tangat testiculum. Et tunc facto foramine, dimittat
aquam exire. Si autem esset debilis, tunc non vna vice dimittatur
exire, sed reiteretur pluribus vicibus. Et si contingeret quod clau-
deretur foramen se solo (aliās sua sponte) tunc de nouo incida-
tur, sed in alio loco, non priore, vel primo.

Observatio.

*Aqua in
bursa.* Animaduertendum etiam, quod illa aqua aliquādo est in bur-
sa, aliquando in folliculo testiculi. Quando est in bursa, fiat inci-
sio eo modo, quo dictum est. Si autem ea est in folliculo coope-
riente testiculum, tunc si illa aqua debet extrahi per incisionem,
fiat hoc modo:

*Incisio.
Canon.* Testiculus teneatur superius supra ossa femorum, & prohi-
beatur ne testiculus ingrediatur ad intra syphach, & etiam ne
deicen

descendat iterum ad bursam. Vnde chirurgicus, postquam testiculus est super ossa femorum, ponat vnā manum superius, vt testiculus non ingrediatur sypliach, & aliam ponat inferius, prope os femoris, vt testiculus non descendat, deinde perforet folliculum testiculi, & exibat aqua.

2 Cura herniæ ventosæ.

CURA herniæ ventosæ duas habet intentiones. Vnam ad causam antecedentem. Aliam ad causam coniunctam, quæ est ventositas existens in bursa testiculorum, vel in folliculo testiculi.

Prima intentio.

Prima intentio perficitur cum eisdem, cum quibus completur in hernia aquosa, scilicet in euacuando materiam, ex qua fit ventositas. Et est materia phlegmatica, eo modo, quo dictum est in cura herniæ aquosæ.

Secunda intentio.

Secunda intentio, quæ est ad causam cōiunctam, sic perficitur: Primò fomentando bursam cum his, quæ habent resoluerē ventositatem. Fiat ergo primò sequens fomentum.

Recipe, Origani, calamenthi, sauinæ, saluæ, betonicæ, ruthæ, chamomillæ, ana M. j. seminis anisi, sceniculi, cymini, carui, ameos, ana ʒ. β. (aliàs ana ʒ. j.) Contundantur crasso modo: bulliant in posca, hoc est, in vini & aquæ æqualibus partibus, ad consumptionem tertie partis. Et cum spongia infusa in prædicta decoctione vt suprà, fiat fomentatio.

Deinde post fomentationem, loco prius exiccato, fiat sequens vñtio.

Recipe, Olei costini, euphorbitis, sambucini, ana 3. vj. Misce, & inungatur locus, cum istis oleis calidis.

Emplastrum ad idem.

Conueniens est illud emplastrum, quod ordinatum est superius in cura herniæ aquosæ.

Notio.

Nota quòd hæc hernia non curatur cum incisione manuali, sicut curatur hernia aquosa, aliis conferentibus remediis. Licet aliqui teneant, quòd etiam hernia ventosa possit incidendo curari, sicut Gulielmus de Placentia adserit.

3 Cura herniæ zirbosæ.

CURA herniæ zirbosæ, & intestinalis perficitur, Primò cum medi

Cura herniæ ventosæ.

Due intentiones.

Euacuatio.

Resolutio ventositatū.

Fomentatio.

ventositatū.

Exiccatio.

Vñtio ad idem.

Gulielmus de Placētia.

Herniæ zirbosæ cura.

- Duæ intentiones.* 1 *medicinis pharmaceuticis.* Secundò cum operatione manuali.
Euacuatio. 2 *Primum membrũ perficitur cum euacuatione principaliter.*
Zirbi introductio. 3 *Secundò, introductione zirbi, & intestini in ventrem.*
Clausio foraminum. 1 *Tertiò, cum claudentibus foramen, per quod exit zirbus, & intestinum.*
Per os. 1 *Quantum ad primum, fiat euacuatio phlegmatum, vel etiam*
Ad infra. *fecum, existentium in intestinis, antequam introducantur intestine, vel zirbus.*
Cura. *Talis autem euacuatio potest fieri, & per superiora assumendo per os, & per inferiora, intromittendo per clysterium. Et in hoc casu conuenientia sunt.*
Clystere lenitium. *Vnde primò cum clysteri lenitio, in quod ponatur aliquid eductuum phlegmatum existentium in intestinis, euacuatio fiat talis:*
Canon. *Recipe, Decoctionis cõmunis lb. j. (aliàs lb. β. aliàs q. β.) in qua bullierint radicum althææ M. j. In qua dissolue sacchari rubei, 3. j. β. (aliàs 3. j. β.) Mellis rosati colati 3. j. casia vnc. j. hieræ picræ drach. vj. olei chamæmelini, (aliàs communis) 3. iij. salis communis 3. ij. Misce, & fiat clystere euacuatium.*
Clystere lenitium. *Lenitium clystere tantummodo tunc conuenit, quando intestina sunt plena fecibus, & fit hoc modo:*
Canon. *Recipe, Maluæ, blitis, foliorum maluarum, radicum althææ, ana M. j. bulliant in β. q. aquæ, ad consumptionem medietatis: coletur, & de colatura accipiat lb. j. β. In quibus dissolue sacchari rubei 3. ij. casia 3. j. olei communis 3. iij. salis cõmunis 3. ij. Misce, fiat clystere lenitium.*
Intromissio intestini. *Quantum ad secundum, est notandum quòd difficile est intromittere intestina in ventrem, propterea quòd intestinũ quod exit, est repletum aliquando fecibus, & quandoque ventositate. Itaq; propter illam nimiam repletionem, non potest intromitti.*
Canon. *Ideo si essent feces prohibentes immisionem, debent mollificari cum lenientibus hoc modo:*
Mollificatio. *Recipe, Olei communis lb. j. Deinde infundantur petiæ in hoc oleo, calefacto prius, quæ postea illi intestino, quod exit, siue egressum est, adplicetur, & toties adplicentur, donec feces mollificentur. Deinde infirmo resupinato & cruribus ad superiora eleuatis, Chirurgicus paulatim intromittat illud intestinum, & non vna vice tantũ simul, sed per interuallum (aliàs parum.)*
Lenitio. *Si autem ventositas est prohibens intromissionem, retinens*
Adplicamentum. *Si autem ventositas est prohibens intromissionem, retinens*
Intromissio intestini. *Si autem ventositas est prohibens intromissionem, retinens*
Ventositas prohibita. *Si autem ventositas est prohibens intromissionem, retinens*

intestinum ad extra, ita quòd non potest ventositate in intestino *intromissio*
existente, ipsum intestinum intromitti, tunc fomentetur ipsum *fionis intestini.*
intestinum sequenti pyria.

Recipe, Chamomillæ, meliloti, anethi, parietariæ, ana M. j. se *Fomentatio*
minis lini, scœnigræci, ana ʒ. ʒ. Bulliant in ʒ. q. aquæ, ad consum. *ad idem.*
ptionem tertiæ partis, deinde infundatur spongia, & adplicetur
eo modo, vt suprà.

Post fomentationem vngatur locus exterius, cum oleo cha- *Vnctio ad*
mæmelino, & lilino, misceatur, & calide inungatur, quousq; ven- *idem.*
tositas pro parte sit resoluta.

Tandem introducatur intestinum ad foramen, per quod exit *Intromissio*
intestinum. *intestini.*

Et similiter debemus consolidare, si possibile est. Et hoc fit *Consolidatio.*
fomentationibus, vnctionibus, emplastris, & ceratis consolidan-
tibus, & stringentibus.*

Vnde quântum ad primum fiat fomentatio consolidatiua quæ
sequitur.

Recipe, Rosarum rubearum, myrtillorum, sumachii, hypoci- *Fomentatio*
sthidis, gallarum, nucum cupressi, & foliorum eius, ana M. ʒ. aliàs *consolidatiua.*
M. j. radicum consolidæ maioris, & minoris, herbæ hypericonis,
arthriticæ, ana M. ʒ. Contundantur crasso modo, & bulliant in
aqua plantaginis, & vino nigro styptico, equalibus partibus cum
quarta parte aceti, ad consumptionem medietatis, deinde acci-
piatur spongia, & infundatur in prædicta decoctione, & adplicetur
loco calidè, & fiat ter, vel quater, vel quinquies. Bene exicce-
tur locus fomentatus, & vnctione ista vngatur:

Recipe, Olei hypericonis, olei abietini, olei omphacini, olei *Vnctio ad*
myrtini, ana ʒ. ʒ. corticum thuris, mastiches, corticum granato- *idem.*
rum, mummiæ, boli Armenii, sanguinis draconis, sarcocollæ, ana
scrup. j. Pulverisanda pulueriscentur, & cum prædictis oleis, & mo-
dica cera fiat vnctio, qua inungatur locus: vel madesiant petiæ in
tali vnguento, & adplicentur loco.

Quo ad secundum, fiat tale emplastrum, ad consolidandum
(aliàs resoluendum.)

Recipe, Thuris masculi, sarcocollæ, aloes succitrini, mummiæ, *Emplastrum*
aristolochiæ rotundæ, & longæ, consolidæ maioris, nucum cu- *ad idem.*
pressi, psidiæ, vernium terrestrium, ana 3. ij. aliàs ana ʒ. j. lithar-
gyrii, opopanax, bdellii, ammoniaci, galbani, mastiches, tere-
binthinæ, ana ʒ. i. sanguinis humani ʒ. j. glutinis piscis, visci quer-
cini, ana 3. vj. (aliàs ana 3. ij.) pellis arietinæ ʒ. ʒ. depilatæ in ace-
to,

to, & in aqua pluuiali decocta vsq; ad liquefactionem, dissoluantur gummi in aceto. Puluerisanda puluerisentur, & in glutinibus liquefactis, fiat emplastrum, quod adponatur loco rupturæ. Et procedatur cum isto emplastro, quatuor, vel quinque continuando dies.

*Ceratum
ad idem.*

Deinde fiat infrà scriptum ceratum, quod etiam ex eisdem rebus potest confici, quæ prædictæ sunt, & emplastro iam dicto, cōmiscendo cum eis picem naualem, & resinam pini q.β. & fiat ceratum, extensum supra corium, in forma, & quantitate, vt est ruptura.

Fiat etiam tale ceratum, hoc modo:

*Aliud ad
idem.*

Recipe, Lithargyrii, gummi Arabici, tragaçathi, opoponacis, bdellii, galbani, ana ʒ.β. thuris, sarcocolle, aloes succotini, mumiæ, sumachii, berberis, (aliàs vernicis,) aristolochiæ longæ, & rotundæ, ana 3.ij. consolidæ maioris, nucum cupressi, psidiz, gal-larum, ana 3.ij. sanguinis humani ʒ.β. visci quercini, glutinis piscium, ana 3.ij. pellis arietiniæ ʒ.β. coctæ in aqua pluuiali, & subtiliter pistetur, puluerisanda puluerisentur, & liquefacienda liquefiant in aceto, cum gummi, & pice nauali, & resina pini q.β. fiat ceratum.

*Regimen
vitæ.*

Regimen verò vitæ declinet ad contrarium causæ, scilicet calidum, & siccum.

*Cura herniæ intesti-
nalis M.*

Cura herniæ intestinalis, fiat cum bona perforatione acus, & fili ligatura M. Christoph. Bononien-sis.

*Christoph.
Bononiensis.*

Additiones propriæ.

*Experimen-
tū propriū
in herniæ*

Ego puerum vnde uigenarium, hernia laborantem curauī, sola fomentatione, emplastratione, & balneatione radicum hy-rundinariz, seu vincetoxici. Idem remedium valet & cōtra proci-dentiam hystera, omphali, & etiam ani.

*proci-dentia
hystera,*

Nonnullos herniosos sanauī hoc propotismate.

*omphali,
& ani.*

Recipe, Viriæ, seu pyrolæ, saniculi, polypodis, veleius loco, perfoliatæ, ana M.j. consolidæ saracenicæ fruticem. Ponantur in olla vitreata, munda, & noua: bulliant incisa, & pistata, in men-sura vna vini meraci, & optimi, ad excoctionem trium latorum digitorum: Deinde coletur. Si placet dulcoretur cum iulepo ro-saceo, vel rob de ribes, parum. De quo bibat patiens mane, & sero haustum bonum.

*Propotisma
ad idem.*

Cataplasmetur locus ruptionis, cum sequenti emplastro.

Recipe, Limaturæ carabæ, & magnetis, ana ʒ.j. emplastri con-

tra

tra rupturam magistralis, vnc. j. β. olei vitellini vnc. ij. Fiat emplastrum tenax secundum artem, ponatur super pelle arietina ex more, & adplicetur loco.

Adhibeatur ligatura, cum strictorio ad hoc parato. Caueat à motu indecenti. Obseruet diætam.

*Ligatura.
Motus vitandus.*

Balneum pro crepatis expertum.

Recipe, Artemisæ, consolidæ Saracenicæ, & maioris, faniculi, alchimillæ, agrimonix, sanamundi, siue benedictæ herbæ, & radicis hederæ arboreæ, malux radicis, & herbæ, scolopendrix, ana quod vis.

Diætâ.

Potus ad idem.

Recipe, Artemisæ, malux, scolopendrix, consolidæ maioris, Saracenicæ, ana quod vis.

Potus ad idem.

Oleum sanatiuum, bonum pro sauciis, & crepatis.

Recipe, Florum rorismarini, boraginis, buglossæ, chamomil. læ, violarum, rosarum, ana M. j. stæchadis, foliorum lauri, maioranæ, saluix, ana M. semis. Minutissimè ista incidantur, & cum vino optimo stare permittatur per duos dies, postea per alem bicum destilletur: in qua destillatione ponatur terebinthinæ, lib. semis. thuris optimi, mastiches, bdellii, anacardi ana drach. ij. Terantur, & ponantur in prædicta destillatione per duos dies, postea destilletur. His adde secunda die nucis moschatæ, caryophyllorum, cubearum, macis, zingiberis, cardamomi, ana scrupulos ij. ligni aloes drachmam semis, ambræ, moschi, drach. β. Puluerisentur, & in prædictis ad duos dies ponantur, & prius iterum destillentur, in fine verò ignis fiat maior, & exhibit oleum, quo vtere.

Oleum sanatiuum expertum pro sauciis, & crepatis.

Vnguentum ad idem expertum.

Recipe, Pinguedinis talpæ, mustellæ, vrsi, castrati, ana q. v. succi herbæ rorismarini, betonicæ, ana q. v. Fiat vnguentum, & imponatur, moderatè vngendo, & videbis experientiam. Caueas tamen ne vngas tempore valde frigido, quia est vnguentum subtilissimum.

Vnguentum ad idem expertum. Canon.

DE GONORRHOEA.

Cap. LXXIII. Definitio.

GONORRHOEA, est emissio seminis, seu spermatis inuolutaria. *Gonorrhœa quid.*

Alia Gale-
ni definitio.

Definitio Galeni.

Gonorrhœa, est seminis excretio inuoluntaria, morbum semi-
nis adferens, cum corporis colliquatione, & calore malo. Accidit
vasis spermaticis imbecillis, vt cum tremore quodā ipsis remissis
semen non seruetur. Galenus lib. definitionum. Idem libro iij. de
symptomatum causis. Idem de locis affectis, lib. 6. cap. 6.

Etymologia.

Idem Gale- Dicitur enim gonorrhœa, à γονῆρ, Græcè, quod est semē: γέρ-
nus alibi. quod est fluere.

Gonorrhœa Et est gonorrhœa, fluxus spermatis inuoluntarius.

vnde dica- Et quia ordinata curatio fit, per remotionem causæ: Ideo etiā
tur. in præsentī capite notabuntur causæ, & signa.

Gonorrhœa Causæ itaq; istius passionis possunt esse quatuor,
quid.

Canon.

Causæ gon- 1 MATERIA earum quædam se tenet ex parte vasorum sper-
orrhœa maticorum.

quatuor. 2 Quædam ex parte spermatis.

3 Quædam ex parte renum.

4 Quædam ex parte principiorum.

Ex parte spermatis fit gonorrhœa.

Ex parte 1 Aut ex multitudine spermatis, sicut contingit in corporibus
spermatis, sanguineis repletis multo sanguine, virtute forti.

Gonorrhœa 2 Aut ex parte fluxibilitatis, aut aquositatis spermatis, sicut in
phlegmaticis, & mollibus.

3 Aut ex parte acuitatis spermatis, vt in cholericis. Nā in phle-
gmaticis cum exuperat phlegma aquosum in eis, multiplicat
sperma, quod similiter aquosum est. Vnde cōtinuò effluit, etiam

Cholerici. absq; virgæ erectione. In cholericis autem, quia eorum sperma
est acutum, & mordicatum, stimulando virtutem expulsiuam
vasorum spermaticorum, faciunt eorum sperma exire.

Ex parte vasorum spermaticorum, con- tingit etiam gonorrhœa.

Ex parte 1 Aut propter debilitatem virtutis retentiuæ eorum, & fortitu-
vasoris sper dinem expulsiuæ.

maticorum 2 Aut propter mollificationem ipsorum, vnde relaxantur vasa
Gonorrhœa retinentia sperma, & exit ipsum sperma.

3 Aut propter spasmus vasorum, sicut contingit in epilepsia,
in qua contrahuntur nerui, & muscoli totius ex spasmō: & ita illi
musculi, qui sunt circa vasa spermatica, contrahuntur, & expelli-
tur

tur sperma. Et ita per illam rationē expellitur & vrina, & fæces.
Sicut hoc experimentum in epilepticis.

Ex parte renum etiam gonorrhœa
contingit, vtpote

Propter nimiam caliditatem renum, adtrahentium continuò *Ex parte re-*
materiam spermatis ad vasa spermatica, & ipsa vasa dilatantur. *num gonor-*

Ex parte principiorum etiam contin-
git gonorrhœa.

1 Sicut ex parte desiderii, & concupiscentiæ coitus, & venereo- *Ex parte*
rum actuum (aliàs accidentium.) Vnde ex nimia concupiscētia, *principiorū*
& desyderio, & imaginatione coitus, & actus Venerei, mouetur *Gonorrhœa*
sperma, & emittitur.

2 Et quandoq; ex nimio, & frequenti tactu, & conuersatione
mulierum, & præcipuè pudendorum membrorum.

Quidam autem has omnes quatuor causas prædictas gonor- *Tres gonor-*
rhœæ passionis, ad tres tantummodo causas deducunt principa- *rhœæ prin-*
les. Prima videlicet ad multitudinem spermatis. Secunda ad debi- *cipales cau-*
lilitatem virtutis vasorum spermaticorum. Tertia & ad acuitatē, *sa.*
& fluxibilitatem spermatis.

Signa.

SIGNA autem distinctiua prædictarum causarum, scilicet go *Signa gon-*
norrhœæ passionis, sunt hæc: Nam si gonorrhœa ex parte sper- *norrhœæ ex*
matis venit, tunc signa sunt ista: *parte sper-*

1 Nam si prouenit propter multitudinem spermatis, tunc vir- *matris.*
tus patientis non debilitatur, neque extenuatur eius corpus, imò
videtur manere in colore suo.

2 Si autem ex aquositate spermatis contingit, signum est, quia
sperma exit aquosum valde, & sine aliqua decoctione, & absque
delectatione aliqua.

3 Si autem cōtingit ex acuitate spermatis, signum est, quia exit
quando illud tunc mordicat, & exit cum aliqua delectatione.

1 Signa autem gonorrhœæ contingentis ex parte vasorū sper- *Signa gon-*
maticorum, tunc exit absq; delectatione, & erectione virgæ. *norrhœæ ex*

2 Similiter etiam si contingat ex mollificatione vasorum sper- *parte vaso-*
maticorum. *rū sperma-*

3 Si autem prouenit ex spasmo vasorum, tunc signum est, quia
apparent motus contrarii (aliàs contracti) circa partem venarū,
in qua sunt vasa spermatica, puta circa fumen, & pectinem. Et vi-
detur quòd aliquid trahatur superius.

Signa gonorrhœæ ex ca Signa autem gonorrhœæ prouenientis ex caliditate renum, sunt hæc: Quia tunc apparet, & sentitur manifesta caliditas circa regionem renum. Et sperma exiens habet aliquid acuitatis, & mordicationis in exitu suo.

Signa gonorrhœæ ex par Signum autem quod gonorrhœa prouenit ex principiis, puta ex appetitu, vel concupiscentia, est hoc: quia præcessit inordinate principio natus appetitus ad coitum, & inordinata concupiscentia rerum venerearum, & multa cōuersatio, amplexus, & tactus mulierum multum impudicus, sermones, colloquia, cogitationes sæpius factæ de coitu.

Cura.

Cura gonorrhœæ ex Cura gonorrhœæ, quæ fit à multitudine, & repletionem nimia, ex multitudine, seu abundantia spermatis, est hæc: Quia multitudine spermatis vniuersaliter causatur à multitudine sanguinis. Ideo cura eius est, ut fiat phlebotomia: primò de basilica, (aliàs cephalica) vel vena communi, & extrahantur vnc. vj. vel vij. secundum exigentiam virtutis, & impletionis.

Postea fiat ex saphena illinc ad duos vel tres dies. Utatur subtili diætâ. Et abstineat ab omnibus multiplicantibus sanguinem.

Cura gonorrhœæ ex a Gonorrhœæ autem factæ ex acuitate sanguinis cura est, munda-
*cuitate san*ificare sanguinem, facta prius phlebotomia subtili, cum euacuatione respiciente materiam cholicam, & debet esse talis:

guinis. Recipe, Myrobalanorum drach. ij. prunorum numero v. febeten numero viij. iuiubarum numero x. violarum M.ß. Inciden-

Cortices da incendantur, post bulliant in libr. j. aquæ, ad consumptionem tertie partis, vel duarum partium: deinde colentur, & colaturæ recipe q.ß. ad dissoluendum, Casiæ pinguis, nouiter extrahinorum. Etæ ʒ. j. rhæobarbari pro nobilibus ʒ. j. schænuanthos grana tria.

Cholagogū Pro pauperibus autem loco rhæobarbari ponatur drachma j. in forma piß. corticum myrobalanorum citrinorum, subtiliter puluerisatularum. rum. Et exhibeatur iste potus calidè.

Cura gonorrhœæ Ad idem etiam possunt dari pilulæ euacuativæ, choleram eduncentes, & exiccantes, & alia alterantia sperma.

multitudinis, & acui- Quando gonorrhœa venit à multitudine, & acuitate spermatis, approximantis patienti, fiat talis cura: unde fiant sequentate spermatis trochisci:

tis. Recipe, Trochiscorum de rosis drach. ij. seminis lactucæ, cucu-

Trochisci meris, ana drach.ß. portulacæ drach.ß. camphoræ gran. ij. rosarū ad idem. rubearum drach.ß. Puluerisanda pulueriscentur, & cum muscila-
gine

gine feminis cydoniorum formentur trochisci, quorum quilibet sit drach. j. Et vnus ex istis trochiscis accipiat in crepusculo diei, dissolutus in aqua menthæ, vel anethi.

Electuariū exiccatiūm spermatis.

Recipe, feminis ruthæ, vrticæ, agni casti, menthæ, ana 3. ij. menthastræ, caryophyllorum, thuris, ligni aloes, ana drach. β. lapidis hæmatitis, gallarum, balaustiorum, feminis iusquiamia albi, ana scrup. j. Pulueriscentur omnia subtiliter, deinde cum melle despumato q. β. fiat electuariū. De quo sumat mane quantitatem medii cochlearis magni, per tres horas ante prandium. Et istud electuariū etiā valet pro pollutione nocturna.

Syrupus ad idem.

Recipe, Succī menthæ, fœniculi, ana lib. β. Depurentur isti suc. *Syrupus ad idem.* ei, deinde addantur aquæ decoctionis myrti vnciæ iiij. Et cum melle cocto, & despumato q. β. simul (aliās facilliter) bulliant quousq; veniāt ad formam syrupi: De quo accipiat vnc. j. β. Et dissoluatur in vnc. iiij. aquæ decoctionis myrti, florum nenupharis, cupularum glandium, & iste sic exhibeatur in crepusculo diei calidè. Remouet enim aquositatem spermatis (aliās phlegmatis) & aliquāliter sperma exiccat.

Ad idem fiat sequens vnctio circa renes, & pectinem.

Recipe, Olei rosati, myrtini, nenupharini, ana vnc. j. aliās *Vnctio ad vnc. β. feminis lactucæ, cucumeris, portulacæ, ana drach. β. rosa- idem.* rum rubearum, myrtillorum, rasuræ eboris, ana scrupulū j. Puluerisanda pulueriscentur, & cum modico ceræ fiat vnctio renum, & pectinis.

Si verò gonorrhœa proueniat ab aquositate, & fluxibilitate spermatis, tunc euacuetur aquositas cum ista medicina: *Cura gonorrhœæ ab aquositate spermatis.*

Recipe, Turbith boni electi, non correcti, scrup. iiij. diacatholiconis vnc. β. Puluerisetur turbith subtiliter, & cum aqua mellis q. β. dissoluatur, & fiat potus, qui exhibeatur more consueto. *Potus ad idem.*

Nota quòd turbith non correctum, euacuat phlegma aquosum, & subtile. *Turbith.*

Ad idem vnctio, præmissa euacuatione, vbi aquositas, vel fluxus spermatis, dicatur esse causa gonorrhœæ, & non acuitas. *Euacuatio.*

Recipe, Olei mastichini, ruthacei, liliacei, ana vnc. j. feminis agni casti, vrticæ, ruthæ, ana scrup. j. Puluerisanda pulueriscentur, & cum modica cera fiat vnctio, circa renes. Et ultra hæc dentur quoq; ea, quæ à proprietate valent in gonorrhœa. *Vnctio ad idem.*

A proprie= Quæ autem à proprietate valent, sunt ista scilicet: Farina gal-
tate valen= larum, semen agni casti, cornu cerui vstum, farina glandium, se-
tia ad Gu= men lactucæ.

norrhœam Ex his ergo possunt confici electuaria, vnctiones, & pulueres.

Regula.

Vnde electuarium.

Electuariū Recipe, Cornu cerui vsti, farinæ glandium, gallarum, lapidis
ad idem. hæmatitis, seminis agni casti, lactucæ, ana 3.j.

1 Pulueriscentur omnia subtiliter, & cum zuccbaro, vel melle q.
 β. fiat electuarium.

Doctrina. Similiter & vnctiones fiant eodem modo.

Demacra= Vbi autem ex ipsa gonorrhœa corpus patientis exiccaretur,
tio ex gonor & demacraretur, tunc patienti detur electuarium restauratiuum.
rhœa cura. Et cibaria exhibeantur facilis digestionis, & boni nutrimenti.

Cura gonor Gonorrhœæ autem factæ ex spasmo cura, est similis curæ epi-
rhœa ex lepsiæ. Vnde fiat vnctio musculorum circa renes & pectinem, ex
spasmo. oleo costino, (aliàs castorino.

Vnctio.

Annexa pharmaca.

VNGVENTVM ad gonorrhœã, vbi esset caliditas, & acuitas:

Inunctio ad Recipe, Olei rosati 3 β. sandali vtriusq; terræ sigillatæ, cupu-
gonorrhœã larum glandium, gallarum, omphacitidis, acaciæ, myrti, lapidis
calidã, & hæmatitis, coriandi sicci, ana 3.j. camphoræ 3.ij. Et si vis fortius
acutam. habere, bulliat cum prædicto oleo rosato, addito oleo myrtino,
 & oleo de canabe syluestri, ana 3. β. additis etiam succis iusquia-
 mi, solatri, lactucæ, & parum aceti, ad succorum consumptionē,
 exinde addatur cera alba, fiat vnguentum, quo vngantur lumbi
 & genitalia.

Epithema Post vnctionem ad dimidiam horam, superponatur petia in-
ad idem. tincta in succo arantiorum, conquassatorū in albumine ouorū.

Canm. Item non laxetur venter, neque dentur aperitiua, neq; vniuæ
 prouocatiua.

Confectio restauratiua contra extenuationem corporis & ad
 confortationem membrorum principalium, & gonorrhœan.

Cōfectio re Recipe, behen albi, & rubei, doronici, zedoariæ, macis, cinna-
stauratiua, momi, caryophyllorum, croci, cardamomi, ana 3. β. xyloaloes,
 & confor= seminis ocymi caryophyllati, margaritarum ambarum, fragmen-
tatiua, ad torum hyacinthi, sapphiri, smaragdi, ana 3.j. coralliorum am-
idem. borum, tragacanthi, gummi Arabici, ana 3. j. serici crudi, mellis
 rosati, corticum citri, carabæ, limaturæ eboris, ana 3. j. trochit-
 corum diarrhodonis 3.j. pinearum, fisticorum, passularum, ana
 vnc.β.

vnc.β. zuechhari liquefacti in aqua mellis, & rosarum q.β. fiat confectio, vel electuarium aromatizatum cum aliquantulo moschi. Dosis drach. iij. cum vino diluto, mane, & fero, ante cibum per duas horas.

Item bibat patiens aquam destillationis aceti acerrimi, cum acore citriorum malorum mistam. *Potus ad idem.*

Item bibat albumen oui recens nati, cum exiguo opiatu alicuius restringentis.

De hac materia lege Bauerium, & Chermisonem, in suis Prophyllacibus, seu Consultis Medicis, quorum processus mihi probabilis, & expertus esse constat. *Aliud ad idem Bauerius. Chermison*

DE POLLVTIONE NO-

cturna spermatica, vel Diur-

na. Cap. LXXIII.

Definitio.

POLLVTIO, est euacuatio materię tertię digestionis.

Pollutio spermatica in somno, & vigiliis accidit. Et ideo est, quemadmodum dicit Aristoteles sexto problematum, Cor- pus, quod debet uti coitu, debet esse calidum interius, quia sper- ina est tale. Corpus autem in somno magis calidum, & humidū noctu interius. Propter istā causam in die raro accidit pollutio: quia interius in vigilia, minus calidum, & humidum est. *Aristoteles in Proble- matibus. Pollutio in die raro ac-*

Ex forti imaginatione, & concupiscentia reperi, & vidi quendam rusticum iuuenem, qui ex sola inspectione mulieris, incur- rebat pollutionem in die. *cidit. Pollutio ex concupiscen-*

Pueris verò non accidit pollutio, nec in die, nec in nocte. Et causa est, quia materia nutritiva eorum non superfluit, pro generatione spermatis. Nam nutrimentum ipsi est necessarium pro augmento corporum eorum. *tia. Exemplū. Pueris non accidit pol- lutio. Ratio.*

Causa.

CAUSAE etsi sint variae, reducuntur tamen ad quatuor, vel tres causas. *Causae quatuor duplices.*

1. Prima ad causas multiplicantes sperma, sicut sunt cibus, & potus.

2. Et secundariò ad causas mouentes sperma.

3. Et causas exacuentes ipsum sperma.

4 Et ad nimiam imaginationem circa res coitus. Vnde species coitus, & concupiscentiæ receptæ, & imaginatiua, & speculatiua & cogitatiua, mouent virtutem naturalem expulsiuam, ad expellendam materiam spermaticam.

Causæ ergo in summa sunt tres.

Causa triplex. 1 Nam quædam sunt primitiua, sicut nimia repletio ex cibo, & potu. Et receptio medicinarum multiplicantium sperma, & incitantium ad Venerem, & frequens imaginatio, ac cogitatio fortis circa Venerea, & de coitu.

2 Quædam sunt causæ antecedentes, sicut sunt materiæ spermaticæ, exuberantes in toto corpore.

3 Quædam sunt causæ coniunctæ, sicut eadem materiæ spermaticæ, existentes in vasis spermaticis.

Signa.

1 Circa præsentem passionem occurrit vnũ signum prognosticum: Quòd pollutio in principio ægritudinis naturalis eueniens, significat multitudinem materiæ facientis morbum. Et ita longitudinem ægritudinis.

2 In processu verò ægritudinis pollutio adueniens, significat breuitatem ægritudinis: quia significat materiam esse digestam, & virtutem expulsiuam esse potentem ad expellendum.

Cura.

Cura pollutionis spermaticæ. Cura pollutionis spermaticæ diurnæ, & nocturnæ, consistit in euacuatione, & diuersione materiæ. De quibus dictum est in cap. præcedenti, de gonorrhœa.

Diuersio. Et etiã consistit in prohibitione prouocantium, & attrahentium materiã ad inferiora. Quæ habent trahere materiã spermaticam ad membrum virile, & incitare ad Venerem & pollutionem. *Quæ vitanda sint.* Ideo vomitus in hoc casu conuenientior est, solutione vêtis.

Vomit. De his superius dictum est, de gonorrhœa.

Frigida. Præsuppositis ergo illis, pollutio curatur cum frigidis, calorẽ debilitatibus, & Venerem sopientibus: de quibus infra dicemus. *Folia salicis.* Vnde dicitur ab authoribus, quòd dormire supra folia salicum,

Solatrium. & tenere solatrum supra se, prohibet pollutionem.

Rhazes. Rhazes verò vndecimo Cōtinētis, dicit q̃ sternere herbã agni casti, & ruthã recētẽ, & dormire super hæc, remouet pollutionem.

Agnus castus. Auerrhoes 6. Colliget, dicit de ista, Quòd Salernitani cū ibāt ad cōuiuia, secū portabant herbã agni casti, & sedebāt super eã, & remo

& remouebatur, ac sopiebatur in eis Venus, & desyderiū coitus, *de Agno*
 Auicenna, in fen. 20. lib. 3. Tra&t. 2. dicit, quòd portare laminā *casto.*
 plumbi strictam super renes, remouet pollutionem. Sed debet *Auicenna.*
 perforari illa lamina multis foraminibus, ne vapores retinean- *Lamina*
 tur intra: quia tunc maiorem caliditatem introducerent, prohi- *plumbea*
 bendo resolutionem vaporum. *ad idē con=*

Dicit insuper, Si quis portauerit herbam acetosā, vel semen *fert.*
 eius super se, & istud semen sit collectum à virgine masculo pue- *Herba vel*
 ro, quod talis non poterit emittere sperma, nec in somno, nec in *semen ace=*
 vigilia, qui tale semen portauerit. Hæc Gilbertus Anglicus. *tosā equi=*

Quidam referunt accidisse, quod sequitur: Fuisse quendā no- *ualet.*
 bilem, qui per quatuor menses passus sit continuè pollutionem, *Exemplum*
 & per quandam mulierem curatum esse, cum sequenti remedio. *curæ poll=*
 Quando dormitum ibat, ligabat filum, vel chordulam, ad col- *tionis sper=*
 lum, quæ chordula descendebat vsq; ad collum virgæ, & cum ea *maticæ.*
 virgam ligabat, non multum stringendo. Et quando in somno
 inflabatur, & erigebatur membrum, propter ligaturam illius
 chordulæ incurrebat dolorem virgæ, & sic excitabatur, & ita cu-
 ratus est.

Additamenta propria.

FIAT Semicupium ex aceto decoctionis verbasci, agni casti, *Balnen ad*
 foliorū rubi, myrti, lactucæ, portulacæ, barbæ hircinæ, &c. Dein *idem.*
 de superligetur renibus lamina plumbea, vncto prius loco cum
 infusigante Galenico.

Hanc passionem cohibet potus vini rubelli austeri, cui sit im- *Potus ad*
 positus cinis raninus, dosi 3. j. vel ʒ. *idem.*

Vel detur idem pulvis, cum ʒ. j. syrapi radicū papaueris, cum
 aqua nenupharis lymphati.

Potest in iisdem potionibus dictis dari pulvis lapidis hæma- *Ad idē exo*
 titis, & congelatur fluxus hic seminalis. *perimentū.*

Ad hoc eadē ferè valent, quæ in priori capite proposita sunt. *Doctrina.*

DE SATYRIASI, ET PRIA *Satyriasis,*
 pismo virgæ. Cap. L X X V. *& Priapismo.*

Definitio.

SATYRIASIS, est continua virgæ erectio, cum desyderio, &
 adpetitu ad coitum.

Galenus de finitio. Satyriasis, est affectus cum intentione pudendorum, quum ipsorum particulæ quoque tenduntur. Quibusdam etiam feminis eiection cum voluptate fit. Accidit autem & neruorum tensio, feminisq; eiectio.

Galenus. De Satyriasi vide apud eundem, in methodo medendi lib. ij.

Definitio Priapismi, ex Galeno de loc. affect. lib. 6. cap. 6.

Priapismus quid. Priapismus est quum coles, in longitudine, & latitudine totus augetur, nullo stimulatæ ad libidinem, aut desyderio, aut acquisito calore, vt quibusdam accidere consuevit.

Alia eiusdem, ibidem.

Priapismus, est permanens colis aut auctio, aut tumor.

Causas Priapismi vide ibidem.

Priapismus vnde excitetur, vide apud eundem de morbis curandis, lib. 14. & c.

Gordonii definitio.

Priapismus, est immoderata, & continua virgæ erectio sine appetitu, & desyderio.

Leonellus.

Ambæ istæ ægritudines, sunt passionēs virgæ virilis, & sunt ægritudines in compositione scilicet, figura, & in situ, in quo membrum disponitur præternaturaliter.

Priapismus Est ergo ægritudo Priapismus, frequens, & continua erectio virgæ, sine concupiscentia, & desyderio ad coitum.

Differentia inter Satyriasm, & Priapismum.

Differentia 1 Differunt autem in hoc satyriasis, & priapismus: quia in priapismo vltra erectionem virgæ, non est desyderium ad coitum. In satyriasi verò vltra erectionem virgæ, est desyderium coitus.

Satyriasm duplex. 2 Secundò differunt: quia in satyriasi emittitur sperma post coitum, & virga post vomitum detumescit, & remittitur in sua intensione. In priapismo autem post coitum remanet virga, & ten-

Prouerbiū iocularē. sa, & erecta. Vnde Prouerbiū dicitur: Qui coit cum monacha, vel moniali, quādo talis moritur, remanet virga eius tensa. Vnde dicitur in carmine apud vulgares:

Carmen iocum: Qui monacha potitur, virga tendente moritur.

Sed aliam causam præter illam assignat, quare scilicet post mortem remanet virga tensa. Et est, quia in priapismo, & satyriasi, ventositates, & spiritu replentur arteriæ virgæ. Vnde iutuga remanescit, & erigitur virga: adueniente verò morte, resoluitur spiritus, remanentibus ventositatibus in virga, & in arteriis virgæ.

Vnde

Vnde adueniente morte, condensantur, & congelantur ventositates relictæ in virga. Et hac de causa remanet tensa & erecta post mortem eorum. Ista causa rationabilis est.

Causæ.

POSSUNT tamen esse quadruplices causæ.

1 Prima, est multiplicatio ventositatis, vnà cum spiritibus, quo *Causa quæ replentur officia arteriarum membri virilis, vnde extenditur druplices.* membrum ultra mensuram.

2 Secunda causa est, vel potest esse caliditas nimia in mēbro existens, vel in concauitatibus virgæ, vel in venis, & arteriis virgæ, quæ humiditatem resoluit in ventositatem, & ita intumescit membrum.

3 Tertia causa potest esse, Multitudo spermatis, veniens ad virgam: Vnde cum in meatibus angustis virgæ retinetur sperma, & non eiicitur, tunc remanet virga tensa, & dura.

4 Vltima causa potest esse desyderium grande, & concupiscen *Signū desy-* tia fortis, & magna imaginatio ad coitum, facit erigere virgam: *derij coitus.* Cuius signum est, quia cum quis imaginatur velle coire, eius vir- *Signū à ventositate.* ga erigitur. Et signa erectionis virgæ in generali sunt manifesta. *Melancholia* In speciali autem, si sit à ventositate, est multiplicatio, vel abun- *ci ad hoc* dantia ventositatis in toto corpore. Vnde in melancholicis plus *proclines.* aduenit hæc passio, quia in talibus vt plurimum multiplicantur ventositates ex eorum victu, & in eis ventositas multa generatur, & augetur. Vnde tales plus adpetunt Venerca, & minus, seu parum possunt.

Signum autem erectionis virgæ, quod fit à multitudine sper- *Signū ere-* matis, quia illud corpus est valde multiplicatiuū spermatis: quia *ctionis vir-* est calidum, & humidum naturaliter illud corpus. Et hac de cau- *ga, à multi-* sa in sanguineis plus multiplicatur sperma. Et sunt tales poten- *tudine sper-* tiores in coitu. *matis.*

Signum autē erectionis virgæ, ex desyderio, & cōcupiscentiā, *Sanguinei* & forti imaginatione Venerearū rerū est, quia talia præcesserūt. *proclines ad hoc.*

Cura.

CURA priapismi, & satyriasis, prouenientis à ventositate est, primò vt vitentur illa, quæ ventositatem habent generare, & augmentare, & vtatur illis quæ ventositatem dissolvere, & carminare habent: & hoc quo ad eā, quæ ad intra sumuntur.

Ab extra verò adplicentur ea, quæ dissoluunt, & carminant ventositates. Vnde fomentetur virga cum sequenti fomentatione.

Reci

Fomentum Recipe, Pulegii, calamenthi, origani, ana M.ß. carui, ameos, ventositatū anifi, fœniculi, cymini, ana drach. ij. Bulliant in ß. q. aquæ, ad concarninati= sumptionem in medietatis, deinde cum spongia infusa in ea fomentum. tetur virga.

Cura ere= Cura erectionis virgæ, prouenientis à nimia caliditate mem-
ctionis vir= brorum genitalium est, vt primò vitentur ea, quæ caliditatem ge-
gæ à nimia nerant, & augent: Ideo vtatur frigidis, & caliditatem extinguen-
caliditate tibus. Confert tenere virgam in aquam frigidam, vel inungere
genitalium radicem virgæ cum oleis frigidis, vt cum oleo rosato, nenupha-
membrorū. rino, cum modico aceti.

Cura. Item ad idem valet, tenere membrum extra aerem discooper-
tum circa coxas.

Lamina Item ad eandem intentionem valet adponere laminam plum-
plumbea. beam perforatam circa pectinem, vt suprà dictum est.

phleboto= Cura erectionis virgæ, prouenientis à multitudine spermatis,
mia, vomit= perficitur primò cum euacuatione facta per phlebotomiam, &
tus, confe= per vomitum. Non autem per euacuationem per fluxum vêtis,
runt. ne trahantur materiæ ad inferiora (aliàs interiora.)

Phleboto= Fiat ergo phlebotomia secundum modum, quem diximus
mia. superius, in cap. de gonorrhœa, & pollutione spermatica.

Vomitus. Vomitus autem prouocetur post phlebotomiam, cum aliquo vomituo non multum agitante materiam.

Vnde fiat istud vomituum leue, & faciens vomitum sine mo-
lestia, quo ego semper vtor.

Vomitium Recipe, Radicum asari ß. j. Bulliant in ß. x. vel q. ß. ad consum-
leue. ptionem medietatis: deinde coletur, & colaturæ adde oxymellis

Ad idem. simplicis ß. ij. Et fiat vomituum: deinde antequam istud vomiti-
uum exhibeatur, primò gallinam vnā decoque in vase satis ma-
gno, quousque decoquatur ad medietatem, & postquam gallina
illa decocta fuerit, tunc exhibeatur primò potio vomitua tepi-
da. Post eius assumptionem stet patiens per quartam partem ho-
ræ, & non plus: & postea accipiat scutellam vnā illius brodii,
& transglutiat.

Vomitus Postquam sumpserit brodium istud, post exiguum spatium
prouocetur. ponat digitum in ore, vel pennam in oleo communi intinctam,
Stomachi & prouocet sibi ipsi vomitum.

mundificatio Et hoc toties faciat, donec perfectè mundificetur stomachus
Sperma patientis.

multiplicā= Insuper patiens erectionem virgæ, ex multitudine spermatis,
tia vitāda. vitet illa quæ augent, & multiplicant sperma.

Cura

Cura erectionis virgæ, prouenientis ex nimio defyderio; & concupifcentia coitus est, vt talis vitet, & fugiat defyderium, & imaginationem rerum Venerearum.

Additiones propriæ.

SUNT satyriasis, & priapismus quodammodo discrepantes, *Definitio.*
feminalium vasorū affectiones. Quorum hoc nostri veretri pal-
pitationem, & inflationem: aliud eiusdem penis sine tentigine,
& renuente Minerva obturgescentis, iugiter in longitudinem,
& gyrum, latitudinēve explicationem interpretatur.

Prioris vitii cura existit primū in sectione venæ, sub præpu- *Phleboto-*
tio, vel duarum venularum inferiorum iuxta præputium. *mia iuxta*
In mulieribus autē (quod tamen rarius accidit) saphenarum. *præputium.*
Adtenuanda diætā, abstinendum mero, & rebus sementificis, *Saphena.*
adeoq; diureticis omnibus. *Diætā.*

Adplicanda lumbis, ipsius etiam pudendis (si adsit inflatio) ca- *Catapla-*
taplasmata, ex solatro, portulaca, lactuca, hyoscyamo, nymphaea, *ma ad idē.*
aut cicuta contexta. Epithemetur coles cum chamomilla. *Epithema.*

Potetur syrupus nympheites, & ruthaceus. *Potus.*

Deponēde supfluitates, catharticis, & vomitoriis cōsentaneis. *Euacuatio.*

Fiant fricationes, & diuersiones, ad remota. *Friccio.*

Venus vitanda, nisi cum propter coitus abstinentiam, sper- *Coitus vi-*
matis redundantiam subesse coniecturauerimus. *tandus.*

Hac passione satyriasi laborans virosa quædam Vestalis adhi- *Exemplum*
bito mutoniati cuiusdam monachi (pessi vice) phallo, seu rutabu *huius curæ,*
lo, perfectē curata est. Id quod præceptor meus Tosetus Patau- *in quadam*
nus Medicus (vt fuit homuntio facetus) se consultore factum *moniali.*
fuisse, palām testatus est. *Experimen-*
tum docto-

DE DIMINVTIONE

coitus. Cap. LXXVI.

Definitio.

DIMINVTVS coitus, est naturalibus rebus gerendis ineptitu- *natio.*
do. Hoc affectu detenti nulla libidine, nulloq; defyderio sti- *Definitio.*
mulantur in Venerem, & animo deiecto, mæstq; sunt. Ob id
his satyriaca antidotus egregiē succurrit.

Alia definitio.

Est instrumentalium generandi partium ignauitas, & rebus *Alia defini-*
gerendis ineptitudo. *tio.*

Alia

Alia.

Diminutio coitus, est ipsius spermatis penuria, spermatica vasa exiuvians.

Causæ.

CAUSAE diminutionis, & impotentiae coitus, quavis variae existant, assignantur tamen tres principales magis.

- Causa dimi- 1 Nam earum quædam se tenent ex parte virtutis.*
nutiõnis coi- 2 Quædam ex parte instrumentorum.
tus tres. 3 Quædam ex parte materiæ.

Ex parte virtutis.

Ex parte virtutis, & hoc contingit ex variis causis.

- 1 Nam vel virtus concupiscibilis est diminuta, vel debilitata.
 Et hoc quia virtus imaginatiua, & cogitatiua, sunt distractæ ad alia negotia, sicut contingit in religiosis, cogitantibus, & imaginantibus diuina. Similiter & assidue studentibus. Et etiam in hominibus negotiatoribus. Tales omnes distrahuntur à cogitationibus Venereorum.
- 2 Quandoq; verò contingit propterea, quia homo existens in actu coitus, acquirit, & incidit in aliquam imaginationem turpem, & ad aliquem actum abominabilem, vnde remanet impressio in mente illius. Et quotiescūq; venit ad exercendum actum coitus, recordatur illius rei abominabilis, & spurcæ, & tunc cessat à coitu. Vnde contingit aliquando, quòd aliquis paratus ad coitum, cum incipit velle coire, deiicitur, & ille adpetitus à virga erecta cadit, nec amplius erecta stat.
- 3 Quandoq; & contingit ex debilitate virtutis vitalis, sicut accidit in illis, in quibus calor naturalis est valde debilis, sicut in extenuatis.
- 4 Quandoq; ex parte virtutis naturalis debilitate, vtputa quando in membris non fit bona digestio.
- 5 Quandoq; ex parte virtutis animalis sensitivæ, quia ad actum coitus omnia ista conferuntur.

Ex parte instrumentorum.

Secunda 1 Ex parte instrumentorum causa coitus diminutionis est: &
causa. sic contingit.

- 1 Aut ex parte virgæ, & etiam membrorum genitalium. Aut ex parte membrorum principalium, deferuentium eis tam præparatoriæ, quàm delatoriæ. Aut ex membris mediis inter genitalia & principalia membra.

Ex

- 2 Ex parte virgæ contingit propter paucitatem inflationis virgæ, sicut contingit quando in mirach non est materia ventosabilis, neq; etiam in intestinis, vnde non communicatur virgæ.
- 3 Quandoq; etiã contingit ex parte corporis totius, puta quando in toto corpore paucae sunt humiditates ventosabiles.
- 4 Item etiam ex parte virgæ est diminutio coitus, propter malitiam complexionis, existentis in virga, quæcunque sit illa mala complexio: maximè verò propter malam complexionem frigidam, & siccam melancholicam.
- 5 Quandoque etiam contingit propter nimiam longitudinem virgæ. Vnde ratione illius superfluae longitudinis virgæ, quæ aggrauat virgam, virga non erigitur, nec potest sursum eleuari. Et si erigitur, statim iterum cadit. Similiter etiam & aliorum membrorum genitalium ratione, & testiculorum.
- 6 Contingit etiam propter malam complexionem ipsorum, cuiuscunq; generis sit illa mala complexio, maximè verò frigida & sicca.
- 7 Aut propter nimiam paruitatem eorum, cum parum spermatis contineant.
- 8 Aut propter nimiam eorum magnitudinem, vnde tunc virtus spermatis in ipsa contenta dissoluitur, & dispergitur. Virtus autem vnita, fortior est se ipsa dispersa.
- 9 Aut propter solutionem continuïtatis, factam in ipsis, vel ab extrinseco, vel ab h ulceribus intro.
- 10 Ex parte vasorum spermaticorum vt plurimum contingit, sicut propter oppilationem factam in eis ab aliqua causa oppilante. Vnde non descendit sperma ab eis ad testiculos, quia sunt obstructæ.
- 11 Ex parte etiam membrorum principalium, & sic contingit, aut propter defectum materiæ ipsius. Et hoc contingit à corde, scilicet quando non transfunduntur spiritus à corde, per arterias ad testiculos.
- 12 Aut propter defectum materiæ spermatis. Et hoc cōtingit ex parte hepatis. Nam materia spermatis, est materia humoralis: quia humores in hepate generantur.
- 13 Aut ex parte spiritus multi, & ipsius spermatis. Et hoc contingit ex parte cerebri. nam maior pars spermatis secundum communiter opinantes deceditur à cerebro.
- 14 Propter nocumentum autem factum, in aliquo istorum membrorum principalium, contingit etiam diminutio in coitu. Vnde dicunt

dicunt authores, quòd cum deficit imaginatio ad coitum, etiam sperma contingit deficere, hoc ex cerebro.

15 Cum verò deficit desyderium, & erectio virgæ, & hoc contingit à corde.

16 Cùm autem deficit cõcupiscentia, & appetitus coitus est hoc, & contingit ex defectu hepatis.

17 Ex parte membrorum mediiorum etiam potest esse diminutio coitus. Vnde ex nimia debilitate istorum, inter membra principalia, & genitalia.

18 Sicut ex parte renum & stomachi cõtingit diminutio coitus. Vnde nimia debilitas istorum membrorum mediiorum, potest esse causa diminutionis coitus.

Canon.

Mala enim complexio renum, & stomachi, vt plurimùm frigida, est in causa diminutionis coitus.

Ex parte materiæ.

Tertia causa.

1 Ex parte etiam materiæ spermaticæ, cõtingit diminutio coitus. Et hoc aut propter paucitatem materiæ.

2 Aut propter quietem, & immobilitatem.

3 Aut propter priuationem mordicationis materiæ.

Paucitas materiæ.

1 Ex parte paucitatis materiæ, vtputa quando pauca quantitas spermatis generatur. Sicut in extenuatis, & macris. Et similiter in senibus, potest contingere propter paucitatem cibi, ex quo debet generari sperma, tanquam ex materia.

2 Vel propter aliquid aliud, vt in macilentis, & senibus, propriè ægritudines varicum.

Quies.

1 Ex parte quietis, vtputa cum sperma tardè ad membra mouetur genitalia.

2 Vel quia existit crassum, & ferè congelatum. Vnde non mouetur sperma ad membra genitalia, nisi tardè, & lentè.

3 Vel quia meatus, vel viæ sunt aliquantulum strictæ, & oppilatæ, per quas sperma à mēbris debet decidi, vsq; ad mēbra genitalia.

Priuationis mordicationis materiæ.

1 Ex parte priuationis mordicationis materiæ, vt quando sperma non mordicat. Et ideo, quia non incitat virtutem expulsiuam ad expellendum.

Tres in summa causæ diminutionis coitus. Primitiua causa.

In forma (aliàs summa) autem assignantur tres causæ diminutionis coitus. Nam quædam sunt primitiue: quædam antecedentes: quædam coniunctæ.

1 Primitiua causæ sunt, indebitum regimen in vita, scilicet sex rerum non naturalium, tendens ad frigidum & siccum, aut frigidum & humidum excessiuè.

Ante

2 Antecedens causa dicitur esse mala complexio, existens in membris principalibus, & vicinis eis, & intermediis.

3 Coniuncta, est eadem mala dispositio, existens in membris genitalibus, præmissis variis causis ipsius diminutionis coitus.

Cura.

QUANTVM ad curam ipsius passionis, qua mediante aliquis ad coeundum ineptus redditur. Ideo sciendum est, quòd multiplici-
cantia, & augmentantia sperma, & incitantia ad coitum, sunt du-
plicia. Nam quædam sunt cibaria: quædam medicinalia.

Cibaria.

Cibaria sunt, Caro ouina, arietina pinguis, caro passerum, co-
lubarum, perdicum, phalidum, cothurnicum, testiculi vulpis,
coagulum leporis.

Ex granis, est triticum perfectè coctum, cum carnibus hædi-
nis pinguibus, & confectum cum lacte, & melle. Et similiter ory-
za cocta cum carnibus pinguibus, & confecta. Cicera alba fra-
cta, fabæ similiter fractæ, coctæ eodem modo, scilicet cum car-
nibus pinguibus.

Ex herbis ad eandem intentionem sunt conuenientes, Napi,
rapæ, pastinacæ, semen cepæ, & cepa ipsa, granum sesami, metha-
eruca, pulegiū, radices raphani. Et huiusmodi fructus, vt sequi-
tur, Amygdalæ dulces, auellanæ, fistici, iuiubæ, sebesten.

Similiter omnia cibaria, quæcunque sunt calidæ, & humi-
dæ complexionis, ex quibus generantur ventositates. Nam ta-
lia geuerant multum spermatis, quia sunt calidæ, & humidæ
complexionis.

Et quia ventosa faciunt erectionem virgæ, ideo talia confe-
runt plurimum diminutioni coitus,

Medicinalia.

MEDICINALIA sunt, sicut radices, pulueres, electuaria.
Vnde fiat sequens electuarium, satis efficax.

Recipe, Testiculorum vulpis, cerebellorum passerum, colum-
barum, ana vnc. j. Elixentur primò, deinde postquam elixa sunt,
assentur in patella, cum oleo amygdalino dulci: & postquã asla-
ta sunt, aspergantur sequenti puluere: Recipe, Cinnamomi ele-
cti, caryophyllorum, piperis nigri, zingiberis, ana vnc. β. Fiat
pulis subtilis, & aspergantur suprâ scripta, & possunt pistari
omnia simul, & reduci ad formam electuarii.

*Electuariū
aliud ad
idem.*

Aliud electuarium.

Recipe, zingiberis conditi, eryngii conditi, diasatyrionis descriptione Mesuei, diagalangæ, ana vnc. β. Pistentur zingiberi, & eryngii conditi, cum aliis electuariis misceantur bene, & formetur electuarium.

Dosis electuarij.

De prædicto electuario assumat vnum cochlear, manè in aurora: & aliud cochlear sumat ante cœnam, per duas horas.

Vinum album dulce.

Post sumptionem bibat medium cyathum vini albi dulcis.

Aliud electuarium ad idem.

Aliud electuarium.

Recipe, Seminis napi, cepæ, seseleos, erucæ, ana vnc. β. farinæ cicerum alborum, farinæ sesami, ana drachmas 6. Puluerifanda puluerisuntur, & cum melle despumato, & zucararo fino q. β. fiat electuarium.

Puluis ad idem, efficax valde.

Magdalæon ad idem.

Recipe, Seminum superius scriptorum, extremitatum stinci, ana drach. j. cinnamomi electi, galangii, caryophyllorum, cardamomi, croci, ana scrup. ij. granorum sesami, cubearum, ana scrup. j. auellandarum assatarum, amygdalarum dulcium, fisticorum excorticorum, ana drach. j. β. Puluerisuntur omnia subtiliter, & de isto puluere cum vino bono, drach. j. assumat. Ex istis pulueribus etiam potest confici magdalæon, cum oleo amygdalarum dulcium, deinde accipe drach. j. illius magdalæonis, puluerisa, & cum melle, & zaccharo, sicut dictum est.

Canon.

Aliquando etiam de puluere superius scripto potest patiens vti, & comedere in ferculis suis, & distemperare de eodem puluere, cum vitello oui sorbili, & vino dolci, & facere parnm. Hæc enim omnia multiplicant sperma. Et valet ad erectionem virgæ, & fecunditatem, ex consequenti.

Vnctio ad eandem intentionem.

Vnctio ad idem.

Recipe, Olei de piperibus, de croco, de costo, ana vnc. j. storacis calamitæ, costi, caryophyllorum, piperis albi, & nigri, cinnamomi, ana drach. β. Puluerifanda puluerisuntur, & cum modica cera fiat vnctio, cum qua spinâ dorsi, versus renes, pecten, & virgâ, & etiam peritonion inungatur.

Canon.

Et quia vt plurimū diminutio coitus fit propter malam complexionem frigidam: ideo præscripta remedia maximè valent.

*Euaeuatio-
nes fiant.*

Electuarium magistri Leonelli, pro erectione virgæ, præmissis vniuersalibus euacuantibus.

Electuariū

Recipe, Radicum satyrionis, pinearū præparatarū, fisticorū, auel

anellanarum assatarum, ana vnc.ʒ. feminis bauciz, naporum, ce. Leonelli pro
parum, ana drach. j. zingiberis, cardamomi, cubebarum, ana ʒ.ʒ. crethoe vi
besien albi, & rubei, scrup. ij. Pistanda pistentur subtiliter, & cum g.
penidiis, & melle desputato q.ʒ. fiat electuarium.

Vnctio eiusdem, pro eadem intentione.

Recipe, Olei spicati drach. ij. piperis longi, cubebæ, costi
dulcis, nucis moschatæ, ana drach. j. Pulverifanda pulverifen-
tur, & cum modica cera fiat vnguentum, cum quo vngatur su-
men, & virga.

Annexa pharmaca.

Vtatur cibus fementificis. Deinde vtatur electuario fequenti.

Recipe, Cantharidum drach. β . stinci marini, boleti cervini, virgæ tauri, ana drach. j. boracis scrup. ij. piperis nigri, longi, zingiberis, cardamomi, ana scrup. j. cubearum drach. β . pinearum, pistaciarum, radicis satyrionis, palmæ Christi, ana drach. j. linguæ avis, feminis erucæ, ana drach. β . sacchari vnc. v. Fiat confectio, vel electuarium.

Item manè & serò concubiturus, sumat haustulum subscripti
apozematis satyriaci.

Recipe, boletici ceruini lotonem $\frac{1}{2}$. castorii, macropiperis, ana *Apoxyema*
loto. β . zingiberis albi 3. j. pyrethri, tantundem. Incisa omnia, & *satyriaci*
comminuta parum, ponantur in vase vitreato nouo, & mundo, *ad idem*.
& superfusa optimi vini semimensura, bulliat secundum artem,
vase bene delutato: decolato bibat mane & sero partim.

Vinctio Verpæ.

Fiat linimentum ex melle, macropipere, saccharo, & lini eo *Vnctio ad*
membrum. Est egregium illeſtamentum matricis. *idem.*

Aliud valentius.

Recipe, Axungia cothurnicina, lotonē j. hellebori tenuissi- Alind valē-
mè triti drach.β. Incorporentur, & vnge membrum genitale. tus ad idē.

Electuarium ad idem efficax.

Recipe, Castorei, boleti ceruini, macropiperis, zingiberis, galangii, nucis myristicæ, sanguinis draconis, boracis, scingorum, ana ꝑ.β. eruca drac.ij. Temperentur cum melle, & fiat electuarium arte.

Aliud ad idem æquivalens.

Recipe, Pyrethri, testiculorum vulpis, caryophyllorum, cin-
namomi, piperis longi, tormentillæ, castorii, zingiberis, ana loto
nem j. polypodii tantundem, sacchari lotones viij. mellis mensu-

ram β . farinæ triticæ q. β . Fiat vt suprà. Dosis sit aurei dimidiũ.
Et est satyriaca antidotus, vt præsentanea, ita valentiſſima.

DE DOLORIBVS IVN- cturarum. Cap. LXXVII.

*Species dolo-
rum iunctu-
rarum no-
nem sunt.* SPECIES iuncturarum adfectionũ sunt, Arthritis, chiragra,
Gonagra, podagra, tenontagra, paralyſis, ſcelothybe, pero-
ſis, & iſchiadicus morbus.

Definitio.

*Arthrica
quid?* 1 Arthritica, eſt cùm currit materia ad iuncturas digitorũ pe-
dum, & manuum, & eſt ibi tumor aliquando, ab articulis, & artu-
bus nomen ſumens. Gordonius hæc.

Alia Galeni.

1 Articularis morbus, eſt inflammatio articulis accidens, ma-
gnum dolorem nervis patientibus adferens.

2 Chiragra, eſt cùm materia comprehenſa eſt in ligamentis, &
lacertis manuum, & ibi ſentitur dolor.

Ex Gordonto.

3 Gonagra, eſt genuum dolor intenus.

4 Podagra, eſt quando materia comprehenſa eſt in ligamētis,
& lacertis pedum, & ibi ſentitur dolor.

Ex Gordonio.

Podagra, ſecundum Galenum, eſt affectus pedibus eveniens,
laborem adferēs nervis patientibus, quibuſdam cum aduſtione,
quibuſdam cum frigore.

5 Tenontagra, eſt maiorum nervorum dolor.

6 Paralyſis, eſt affectus motum voluntarium offendens, in par-
tibus, vel parte quadam contingens. Fit autem nervis, vel muſcu-
lis patientibus.

7 Scelotyrbe, eſt ſpecies paralyſis, vt rectè ambulare nō poſſis.
Interim in rectum, interim in obliquum, in dextrā inclines, vel in
ſiniſtram. Aliquādo crus attrahas, veluti maguo paſſu incedētes.

8 Peroſis, eſt naturalis actionis offenſa, ſive impedimētum, vel
cuiuſdam particulæ ablatio.

Iſchias. 9 Coxarum dolor, (vel Iſchias,) diuturnus, diſſolutu difficilis,
*Alia Gordo-
ny defini-
tio.* aduſq; poplites, & ſuras conſequitur. Galenus.

Iſchiadicus morbus, eſt cùm materia currit ad ligamentũ an-
charum, in loco vertebrarum. Gordonius.

Aphorismi.

- 1 Duobus doloribus simul eundem locum infestantibus, vehem. *Aphorismi*
 mentior alterum obſcurat. Aphor. 46. lib. 2. *Hippocrati*
- 2 Non febri itantibus ſi tormina (aliàs ſtrophus) acciderint, ge-
 nuum grauitas, & lumborum dolor, purgari inferius oportere
 ſignificatur. Aphor. 20. lib. 4.
- 3 Laſitudinem habentibus in febribus circa articulos, & circa
 maxillas potiſſimè abſceſſus fiunt. Aphor. 31. lib. 4.
- 4 Sed ſi ante morbum aliqua parte laborauerit, hic morbus fir-
 matur. Aphor. 33. lib. 4.
- 5 Quibus febres longæ, hiſtubercula, vel dolores in articulis
 fiunt. Aphor. 44. lib. 4.
- 6 Tumores articulorum, atq; dolores abſq; hulcere, & poda-
 gricos quoq; atq; conuulſa, horum plurima frigida aqua largè
 effuſa leuat, extenuat, ſoluitq; dolorè. Nam modicus torpor do-
 lorem ſoluit. Aphor. 25. lib. 5.
- 7 In infanientibus ſi varices, vel hæmorrhoides ſuperuenerint,
 infantiæ ſit ſolutio. Aphor. 21. lib. 6.
- 8 Quæcunq; rupta ex dorſo ad cubitum descendunt, venæ ſe-
 ctio ſoluit. Aphor. 22. lib. 6.
- 9 Eunuchi neq; podagra laborant, neq; calui fiunt. Aph. 28. li. 6.
- 10 Mulier podagra non laborat, niſi menſtrua defecerint.
 Aphor. 29. lib. 6.
- 11 Puer podagra non laborat, ante uſum venereorum. Apho-
 riſmo 30. lib. 6.
- 12 Quicunq; calui ſunt, hiſ magnæ varices non fiunt. Quibus
 verò caluis varices magnæ ſuperueniunt, hi rurſus capillati fiunt.
 Aphor. 34. lib. 6.
- 13 Quigibbi ex aſthmate, aut tuſſi fiunt, ante pubertatem mo-
 riuntur. Aphor. 46. lib. 6.
- 14 Quicunq; morbi podagrici ſunt, hi ſedata in quadraginta
 diebus inflammatione finiunt. Aphor. 49. lib. 6.
- 15 Dolores podagrici Vere, & Autumno magna ex parte mo-
 uentur. Aphor. 55. lib. 6.
- 16 Quibuſcunq; à coxendicū dolore diuturno moleſtatis exci-
 dit coxa, & rurſus incidit, hiſ mucres ſuperueniunt. Aph. 59. lib. 6.
- 17 Quibuſcunque à coxendicm dolore moleſtatis diuturno
 excidit coxa, hiſ crurſ tabeſcit, & claudicant, ſi nō vrantur. Apho-
 riſmo 60. lib. 6.

Cura.

Cura dolorum iuncturarum. CIRCA curam doloris iuncturarum aduertendum est. Primò debemus ab initio curare, antequam dolores vehemètes fuerint, vt dicit Auicenna in fen. 22. lib. 3. In principio dolores iuncturarum cura potest esse facilis: cum autem quiescunt, difficillimæ curationis existunt, imò vt plurimum ad vitam perseuerarunt. Et quia dolores iuncturarum pendent quandoque à materia mista, & hoc est vt plurimum. Ideo primò ponendo curam doloris iuncturarum, pendentis à materia calida. In cuius cura plures intentiones sunt habendæ.

- Cura in causa calida.* 1 Prima intentio est, in euacuando materiam minoratione.
 2 Secunda intentio, in digerendo.
Septem curationes. 3 Tertia intentio, in eradicatione.
 4 Quarta intentio, erit in applicando remedia localia.
 5 Cui coniungitur quinta intentio, ad mitigandum dolorem.
 6 Sexta intentio, in confortando membrum mandans, ne amplius mandet, & membrum recipiens, ne de facili recipiat. Et pariter erit intentio circa causam coniunctam.
 7 Vltima intentio est, ordinare debitum regimen, quæ ordine doctrinæ præcedit omnes alias intentiones.

Prima intentio.

Quæ sit materia peccans. Quantum ad primam intentionem, considerare debemus, an materia peccans sit solùm sanguis, vel materia mista sanguini. Sanguine tamen dominante, vel æquato cum alio humore, in quo casu incipiendum est à phlebotomia.
Phlebotomia. Vbi autem alia sit materia, mista sanguini, & dominante tali materia sanguini mista, nullo modo fiat phlebotomia. Imò debemus incipere ab euacuatione leui materiæ peccantis. Nam Auicenna in capite allegato dicit: Phlebotomia facit currere humores ad loca dolorosa.

Regulæ eiusdem quædo sunt misti sanguini. Quando tales humores non miscentur sanguini, istæ regulæ sumuntur eo modo ab Auicenna, circa phlebotomiam, & euacuationem, quarta primi. Et ab eodem prima tertiæ, tractatu secundò, à principio.

Causa si sanguis fiat phlebotomia. Vbi autem materia sit sanguinea, faciens dolorem iuncturarum, eo modo, quo dictum est, facienda est phlebotomia. In qua consideranda sunt ista.

- 1 Primò de qua vena debeat fieri.
 2 Secundò quantitas sanguinis euacuandi.

Pro primo facienda est phlebotomia minoratiua, & diuersa *Fienda phle*
 à latere cōtrario loco doloris. Vt si dolor sit in sinistro pede, fiat *botomia di-*
 phlebotomia ex basilica dextri brachii. Et si dolor est in pede *uersua, &*
 dextro, fiat phlebotomia ex basilica brachii sinistri. *minorati-*

Quantitas sanguinis euacuandi, mensurari debet secundum *ua.*
 quantitatem repletionis, & virtutis. *Quantitas*

Si sit magna repletio, & corpus repletum, auferatur quantitas *sanguinis*
 sex vel septem vnciarum. *euacuandi.*

Et si sit corpus minoris repletionis, minor quantitas extraha. *Emissio san-*
 tur. Et huiusmodi phlebotomia fit, existentibus regulis pro phle *guinis qua-*
 botomia fienda. *lus.*

Facta phlebotomia minoratiua, quia vt plurimum ex phlebo *Pauca emis-*
 tomia fit ebullitio cholerae, intentio erit minorare cholera: quia *sio.*
 post phlebotomiam materia peccans est cholera. Fiat ergo infrà *Cholerae*
 scripta medicina lenitiua, & minoratiua. *minoratio.*

Recipe, Cassiae nouiter extractae drach.x. Dissoluatur in deco *Lenitiuum*
 ctione florum, & fructuum q.ß. Et exhibeatur hoc lenitiuum in *cholerae, &*
 crepusculo calidè. *minorati-*
uum.

Regula.

Nota quòd in euacuatione cuiuscunq; humoris, debemus in- *Modus eua-*
 cipere à reteni, & sic gradatim procedere ad fortiora: & hoc in *cuandi, per*
 omni euacuatione, tam materiae frigidae, quàm calidæ. Et hoc col *solutiua.*
 ligitur ab Auicenna, loco allegato. Et hoc videbitur in cura de do *Auicenna.*
 loribus iuncturarum, pendentibus à materia frigida.

Secunda intentio.

Quantum ad secundam intentionem, facta minoratione dige *Secunda in-*
 ratur materia illa cholerica cum digestiuis adpropriatis, haben- *tentio.*
 tibus istam proprietatem, quòd habeant aliquid stypticis, ne *Digestiua*
 sua lenitate faciant humores currere. Et ista regula adtenditur *cholerae.*
 etiam in solutiuis, quòd habeant aliquid stypticis, pro confor *Stypticitas*
 tatione & prohibitione cursus, quæ sumitur ab Auicenna, libro *Auicenna.*
 tertio, cap. de Lapsibus hepatis.

Digestium autem conueniens in Arthritica calida, est hoc: *Digestiuu*
 Recipe, Syrupi rosati, syrupi granatorum, ana 3. vj. a quæ plan *in arthriti-*
 taginis, rosarum, ana 3. j. vel ij. Misce, & fiat potus, & exhibeatur *ca calida.*
 iste potus, quousq; fiat digestio in vrina. *Tertia in-*
tentio.

Tertia intentio.

Quantum ad tertiam intentionem, Digestione facta detur *Eradicatio.*
 medicina eradicatiua, in forma pilularum hoc modo: *Pilulae era-*

Recipe, Pilularum de hermodactylis minorum Mesuei 3. ij.ß. *dicatiua.*

(quia euacuant materiam calidā à iuncturis) Rhæobarbari electi $\mathfrak{z}$ .j. spice gran. $\mathfrak{j}$. β . Puluerisanda puluerisuntur, & cum syrupo degranatis reformatur pilulæ numero septem, & dentur sicuti ipse dictum est. Et post istud fiat lauatiuum, vt moris est, ex aqua hordei, & zucararo.

Lauatiuum.

Potus eradicatiuus.

Siantem patiens mallet medicinam in forma potabili, detur medicina sequens eradicatiua: Recipe Florum boraginis, buglosæ, violarum, ana M. β . passularum enucleatarum, liquiritiæ rasæ, ana $\mathfrak{z}$. β . corticum myrobalanorum citrinorum $\mathfrak{z}$. $\mathfrak{j}$. β . hermodactylorum $\mathfrak{z}$ .j. Bulliant ista omnia in β .q. aquæ fontanæ, vel cisternæ, ad cōsumptionem medietatis: deinde coletur, & colaturæ accipiat $\mathfrak{q}$. β . ad dissoluendum, electuarii de casia $\mathfrak{z}$ .vj. electuarii succi rosarum $\mathfrak{z}$. ij. rhæobarbari electi scrup. iij. Misce, & fiat potus.

Pro pauperibus, accipe

pe cortices

myrob. citrinorum.

Localia a=

nodynæ.

Cura.

Epithema ad idem.

Aliud ad idem.

Aliud ad idem.

Aliud ad idem.

Aliud ad idem.

Aliud ad idem.

Vbi autem esset pauper, loco rhæobarbari ponatur corticum myrobalanorum citrinorum $\mathfrak{z}$. $\mathfrak{j}$. β . Et iste potus exlubeatur eo modo, quo dictum est.

Quarta & quinta intentio.

Quarta, & quinta intentio est, circa remedia localia, & cum hoc mitigantiâ dolorem.

In principio doloris iuncturarū, à materia calida, & cholericâ, apponantur repercussiuâ, & infrigidantiâ. Recipe, Olei rosacei, omphacini, ana $\mathfrak{z}$ .j. β . vel $\mathfrak{z}$ .j. β . Infundantur petiæ lineæ, & ponantur supra locum dolorosum.

Aliquando petiæ infusæ in aqua rosarum, vel solatri, idem operantur.

Emplastrum sequens ad idem, prohibens materiæ cursum.

Emplastrum anodynum

in arthritide.

de.

Recipe, Casiæ nouiter extractæ $\mathfrak{z}$ .ij. pulueris hermodactylorū $\mathfrak{z}$. β . aliàs $\mathfrak{z}$. β . vitellum vnius oui. Misce, & cum oleo rosato reducatur ad formam linimenti, & emplastri.

Aliud emplastrum ad idem, & est emplastrum, quo communiter vtuntur medici.

Aliud ad idem.

Recipe, Medullā panis, infusam in lacte, (aliàs aceto) ita quod imbibatur lacte illo multum, deinde accipiat, & ponatur in mortario. Cui adde casiæ nouiter extractæ $\mathfrak{z}$ .j. vitellū vnius oui, olei ruthacei, omphacini $\mathfrak{q}$. β . Fiat emplastrum.

Mitigatiua doloris.

Notio.

Et nota quod à principio curæ, semper debemus procedere cum

cum mitigantibus dolorem.

Aliud emplastrum ad idem, mitigatiuum vehementissimi doloris.

Recipe, Raparum rasarum q.v. ad placitum, rosarum rubea- *Aliud ad*
rum, foliorum caulium minutim incisorum, ana &c. Et bulliant *idē anody-*
simul in β. q. aquæ. Deinde accipiantur, & eis adde vitellum vnius *num optio-*
oui. Et cum oleo rosato, confice emplastrum. *mum.*

Ad idem, balneum factum ex decoctione raparum, quando alia non contulerint. Accipiat aqua frigida, & ponatur membrum, & pes in illa aqua. Vel superfundatur loco dolenti, multum etiam valet.

Fomentatio ad idem.

Recipe, Succī, vel aquæ raparum, aquæ fontis propter pene- *Fomentum*
trationem, fiat epithema supra locum dolentem. *ad idem.*

Si autem illa non contulerint, cum emplastro ex casia, pona- *Anodynum*
tur 3. j. opii subtiliter puluerisati, cū 3. j. croci. Et ita fiunt ea, quæ *ad idem.*
in principio doloris iuncturarum, materia calida conueniunt.

Et quantum ad percussione, & sedationē doloris, in au- *Resolutiua,*
gmento oportet procedere cum his, quæ molliter resoluunt, & *& percuss-*
percutiunt, sicut sunt sequentia. *sua mollia.*

Epithema.

Recipe, Olei chamæmelini, rosati, ana 3. j. Infundantur lineæ *Epithema*
petiæ, & adponantur supra locum dolorosum. *ad idem.*

Ad idem valet infrà scriptum emplastrum.

Recipe, Chamomillæ, meliloti, rosarum rubearum, foliorum *Emplastrum*
violarū, ana M. j. farinæ hordei, farinæ seminis lini, ana 3. j. β. Pul- *ad idem.*
uerisanda puluerisentur, & cum oleo rosato, & chamæmelino q.
β. ad impinguandum, fiat emplastrum.

A fine augmenti vsq; ad medium status, resolutiua adponan- *Resolutiua*
tur circa locum dolorosum, cum pauca percussione. Vnde fiat *à fine aug-*
primò sequens fomentatio: Recipe Absynthii, chamomillæ, me- *menti vsq;*
liloti, anethi, rosarum rubearum, herbæ arthriticæ, herbæ paraly- *ad medium*
ticæ, ana M. β. Bulliant in β. q. aquæ ad consumptionem tertie par- *status.*
tis, deinde accipiat filtrum, vel sponsia, & infundatur in prædi- *Fomentum*
cta decoctione, quæ expressa apponatur loco doloroso ter, vel *ad idem.*
quater, & fiat fomentatio loci.

Deinde inungatur locus, cum infrà scripta inunctione:

Recipe, Olei chamæmelini, lilini, rosati, ana 3. β. Misce, & cum *Inunctio*
hac vnctione vngatur locus dolens. *ad idem.*

Ad eandem intentionem valet oleum chamæmelinū solum, in

Alia ad idē. quo bullierint vermes terrestres. Resoluit enim, & confortat.

Resoluentia In declinatione autem resoluentia, & confortantia conueniūt,

& confortantia. Fiat ergo infrā scriptum remedium.

Medicamē ad idē bonum. Recipe faldellas stupeas, quæ infundantur in vrina pueri, dein de aliquo aliter exprimantur, & inuoluantur in cineribus calidis, bene moueantur, & postea conqussentur in dicto cinere, post ligentur sic dictæ faldellæ stupeæ super locum dolorosum. Resoluit namq; & confortat locum dolorosum.

Ad idem valet infrā scriptum emplastrum.

Recipe, Chamomillæ, rosarum rubearum, stœchadis Arabici, maioranæ, radicum hermodactylorum, ana M.ß. Bulliant in ß. q. vini rubei styptici, (aliàs nō styptici,) quousq; perfectè decoquantur, deinde pistentur in mortario, & cum oleo chamæmelino, & mastichino q.ß. ad impinguandum, fiat emplastrum, quod loco dolenti adponatur.

Ad idem valet hoc balneum.

Recipe, Pulegii, calamenthi, rosarum rubearum, ana M. j. Bulliant in ß. q. aquæ ferratæ, ad consumptionem tertiæ partis, vel bulliāt in vino rubeo styptico, & balneetur locus dolens, embrocando, vel lauando.

Epithema ad idem. Vel accipiatur spongia, ad quantitatem loci dolentis, & infundatur in prædicta decoctione, fortiter exprimatur, & supra locū dolentem adplicetur, ita quod per noctem permaneat. Exiccatur enim, resoluit, & confortat.

Electuario sequenti debet patiens vti, pro confortatione membrorū nutritiuorum, ne fiat generatio materiæ facientis dolorē.

Electuariū ad idem, & est conforta- tiuum mem- brorum. Recipe, Saluiæ minutissimè iucisæ, & non pistatæ, seu contusa, lib. j. (aliàs lib. ß.) mellis q.ß. ad hoc, vt perfectè prædicta saluia decoquatur. Deinde facta sufficienti decoctione, addantur infrā scriptæ species.

Vsus electuarij. Recipe, Specierum aromatici rosati, descriptione Gabrielis, specierū diatriasandali siue camphora, ana ʒ.ß. Misceantur cum prædicta decoctione saluiæ, & parum bulliant, quousq; perueniant ad formam electuarii. De isto electuario sumat patiens in mane, ante cibum per tres horas, ad quantitatem castanæ magnæ. Et serò quādo vadit dormitū, accipiat quantitatem auellanæ.

Amodyna. Quinta intentio, quæ erat intentio de medicinis mitigatibus dolorem, quæ medicinæ satis fuse comprehensæ sunt sub intentione quarta.

Myrob. kebuli. Idem valent myrobalani kebuli conditi.

Sexta intentio.

Sexta intentio, quæ ordine doctrinæ debet præcedere omnes alias, est de regimine vitæ. *Regimen vitæ.* Quod regimen debet esse tale:

Caueat patiens ab aere multum calido, vel frigido, vel pluuioso, niuoso, & ventoso à principio. *Aer qualis.*

Sit diæta valde tenuis, à cibo, & potu. Dimittat carnes, & oua, usque ad septem dies. *Diæta qualis.* Deinde potest comedere de pullis paruis, & auibus degentibus in arboribus. Et oua sorbilia potest aliquando sumere. *Polus qualis.* Vino omnino abstineat, & bibat aquam melis, factam cum saluia. In declinatione tamen facta purgatione, uti potest vino rubeo, habente aliquid stypticitatis. Secundum tamen Auicennam non debet bibere vinum, quousque super infirmo currant quatuor tempora.

In fine declinationis primò cõuenit exercitiũ, sed usque ad illud tẽpus, scilicet ante declinationẽ egritudinis exercitiũ dimittatur.

Dormiat patiens per septem horas in nocte. Et nullo modo in die dormiat, nisi fortẽ in nocte non possẽt dormire. *Somnus.*

Omnia accidentia animi vitare debet. Et hoc quantum ad dolorem iuncturarum à causa calida pendente sufficiat. *Accidentia animi.*

Cura doloris iuncturarum à causa frigida.

CURA doloris iuncturarum à causa frigida, completur quinque modis: Minoratione materiæ, Digestione, Euacuatione, Eradicatione, Sedatione doloris, & Resolutione materiæ, actu facientis dolorem. *Cura doloris iuncturarum à causa frigida, est quintuplex.*

Prima intentio.

Pro prima intentione notandum, quod rarò à principio competit euacuatio, quæcunq; sit illa, siue eradicatione, siue minoratione. Nam minoratiua, si sit debilis, nihil diuertit: quia fluente materia ad locum doloris, fieret agitatio. Ideo tutius est hanc dimittere euacuationem. A principio etiam à fortiori euacuatione dimittatur. *Prima intentio.*

Secunda intentio.

Secunda intentio, est digestio materiæ, & completur in digerendo materiam, quæ est frigida, ut plurimũ phlegmatica. Non oportet procedere cum digestiuis multum aperitiuis: quia facerent materiam fluere ad locum. Ideo fiat tale digestiuum:

Recipe, Mellis rosati colati ʒ. j. syrupi stœchaditis vnc. ʒ. aquæ *Digestiuum.*
ablyn

Digestiuū. absynthii, betonicæ, ana ʒ. i. ʒ. Istud digestiuum exhibeatur vt supra, vsq; ad quinq; vel septem dies.

Solutiua Dentur medicamenta solutiua, & in istis seruentur regulæ *se-*
rsurpanda. quentes.

Tres obser- 1 Prima est, quod cum medicinis solutiuis misceantur styptica,
nationes in quæ prohibeant dilatationem viarum ad iuncturas.

euacuatiuis 2 Secunda est, quod à leuioribus, & non à fortioribus incipere
habenda. debemus.

3 Tertia est, quia rarissimum est quod cum materia frigida ex se nō penetraret à natura. Ideo oportet aliquid admiscere, quod respiciat choleram.

Tertia intentio.

Eradicatio. Recipe, Pilularum cochiarum, pilularum hermodactylorum maiorum, ana ʒ. ʒ. rhæobarbari ʒ. ʒ. (aliàs ʒ. ʒ.) vel loco rhæobarbari, & melius in hoc casu, accipiat corticum myrobalanorum Indorum ʒ. ʒ. Et reformentur pilulæ numero vii. cum syrupo stæchadite, & exhibeatur talis medicina.

Canon. Notandum quod in hoc casu magis conueniunt pilulæ, quàm potiones: quia maiorem moram trahūt in stomacho, & possunt plus à longinquis trahere.

Potus leni- Tamen si patiens non posset sumere pilulas, fiat sequens leni-
tius, & so- tiuum in forma potabili.

lutius. Recipe, Florum boraginis, buglossæ, ana M. ʒ. stæchadis Arabici, iux, herbe paralyticæ, ana drach. j. pilularum enucleatarum, liquiritiæ rasæ, ana drach. ʒ. Fiat decoctio secundum artem.

Recipe, Prædictæ decoctionis q ʒ. ad dissoluendum, diacatholiconis drach. v. electuarii eleſcoph dra. j. ʒ. electuarii Indi maioris scrup. iiii. electuarii succi rosarum scrup. j. Misce, fiat potus, & exhibeatur vt supra.

Et euacuationes sunt reiterandæ in hoc casu, & hac ægritudine: veniendo postea ad digestiua, & solutiua fortiora. Et hæc dicta pro secunda, & tertiâ intentione.

Quarta, &
quinta in-
tentio.

Quarta, & quinta intentio.

Quantum ad alias intentiones, quæ sunt mitigare dolorem, & resoluerè materiam, fiat emplastrum sequens, mitigatiuum doloris.

Anodyna
& resolu-
tiva.

Recipe, Medullæ panis infusi in decoctione chamomillæ, absynthii, maioranæ, iux, quousque imbibatur humiditate, deinde accipiat illa medulla, & ponatur in mortario, cui adde medullæ casie nouiter extractæ vnc. j. vitellum vnius oui, olei chamæ-

meli

melini vnc.j. croci scrup. β. Fiat emplastrum, & loco dolenti adplicetur. *Emplastrū mitigatiuū doloris.*

Ad idem valet oleum amygdalinum dulce cum oleo sesamino, & chamæmelino, & cum modico olei rosati, & infundere petasias, & adplicare loco dolenti. *Epithema ad idem.*

Ad idem valet infra scripta vinctio.

Recipe, Pinguedinis taxi, vulpis, catti syluestris, si haberi potest, ana vnc.j. olei chamæmelini, vulpini, ana vnc. β. alhās ana ʒ. j. Liquefiant pinguedines, & cum prædictis oleis, & modica cera fiat vnguentum. *Vinctio ad idem.*

Balneum resolutiuum, & confortatiuum doloris iuncturarum.

Recipe, Iux, primulae veris, pulegii, calamenthi, arthriticae, absynthii, ana M. j. rosarum rubearum, hypocisthidis, ana M. β. Bulliant hæc omnia in vino rubeo, & cum pauca quantitate aquae, ad consumptionem medietatis. Deinde balneetur membrum dolens, & postquam balneatum est exicetur, & inungantur cum infra scripta vunctione: *Balneū resolutiuum & confortatiuū ad idem.*

Recipe, Olei vulpini, lateritii, ana vnc. semis, olei mastichini vnc. β. Inungantur iuncturae cum istis prædictis oleis, omnibus simul mistis. *Vnctio ad idem.*

Postquam autem materia non est in aliquo fluxu, & remanent iuncturae laxae, vel lassae, accipiantur faldellae stupeae, infundantur in vrina pueri, & aliquantulum expressae, & inuolutae in cineribus calidis, adplicentur locis dolorosis. nam confortant iuncturas, & exiccant residuum materiae. *Epithema in materia non fluxa, vel nō laxis iuncturis.*

Quantum ad regimen vitae, in doloribus iuncturarum, à materia frigida. A principio debet esse tenue, & non bibat vinum, sed aquam mellis, per totum regimen declinet ad calidum, & siccum. *Canon. Regimen vitae.*

Oleum de lumbricis, valet post vniuersalem euacuationem. *Potus. Oleum lumbricorum.*

Item accipe saponem, in qua decoquantur surfures tantum, vt totam farinam emplastri accipiat. Adde vitellum oui, salis parum, cicerum quantum videtur bonum, fiat emplastrum. *Emplastrū ad idem.*

Nicolaus laudat emplastrum, siue oleum de ravis: mirabiliter valet à proprietate ad iuncturas, & est resolutiuum in casu conueniente: quo sæpe vsus est Leonellus. *Consilium Nicolai Florentini.*

Vsusest etiam vnguento de meliloto.

Recipe, Herbae arthriticae, paralyticae, iux, pulegii, calamenthi, sampuci, chamomillae, meliloti, ana M. j. opopanax bdellii, ammoniæ

moniaci, serapini, ana drach. j. farinæ sœnigræci vnc. j. Herbæ bul-
liant in β. q. aquæ, ad perfectam decoctionem, deinde contundan-
tur, & cum oleo laurino, lilino, & terebinthina q. β. ad mitigan-
dum, (aliàs impinguandum) deinde addantur gummi dissoluta
in vino, & farinæ, & fiat emplastrum. Et hæc omnia sunt resolu-
tiua, & membrorum confortatiua.

Aphorismus. Paruos habentes oculos non facilè podagra corripuntur, sed
magnos, & prominentes.

Galenus in sexta Aphor. particula, Commentar. 47. & alibi.

Additamenta propria.

Epithema ad dolores iuncturarū ARNOLDVS laudat epithemationem factam cum filato cana-
bino, seu stupeo, in lixiuia decocto, & calidè applicatò, & ego ex-
pertus sum, ac reperi verum.

*Emplastrū in arthritica mitiga-
tium.* Emplastrum arthriticæ doloris mitigatium.
Recipe, Opii, croci, ana ʒ. j. puluerisentur, & cum tribus vitel-
lis ouorum, & oleo rosato, vel violato conficiatur, & loco dolen-
ti emplastretur, quod statim dolorem mitigat.

In arthritica omnigena, vñctio.

Vñctio, seu liquamentū in morbo articulari. Recipe, Seminis psyllii ʒ. iij. aquæ q. β. Coquatur ad viscosita-
tem, quam per pannū exprime: Colato adde ceræ ʒ. iij. olei com-
munis ʒ. vj. Deinde feruefiat ad liquefactionem ceræ, semper mo-
uendo cum spatula, & in pila diutius cōtere, donec bene conden-
setur. Cum isto liquamento vnge articulos, & nervos dolentes.

*Canon, seu animaduer-
sio.* Oportet autem vt debita euacuatio per pharmaca, cucurbitu-
las, vel phlebotomiam, & diætationem moderatam præcedat.
Lauacrum pro nervis Ego aliquando vtor balneo, ex summitatibus vlmī parato, si
frigida sit intemperies in vino pleno. Sin calida, aceto rosaceo
decoctis.

*cis & arti-
cularijs.* Porrò de iunctuarum vitiis omnigenis lege Rhazen in libro
de ægritudinibus nervorum, & iuncturarū. Inibi enim pulcher-
rimè & saluberrimè tractat de omnibus artuum vitiis, & noxis.

Ego in omni articulari morbo, vtor oleo balsamino tali:

*Oleū balsa-
minum pro
nervis, &
in podagra.* Recipe, Terebinthinæ lb. j. opopanacis, galbani, serapini, ana
vnc. β. granorum iuniperi M. ij. thymiamatis lb. j. Mittatur in bo-
tiam magnam vitreatam, nō lutatam, in cineribus ad fornacem,
vnguentū fiat lentissimo igne ad decem horas, nec est opus infra
hoc claudere vas luto Sapientiæ. Sed post hoc claudantur ipsa
vasa benè, & sigillentur. Et fiat ignis paulatim fortior, gradatim
ascendendo, ita quòd in botia nullus percipiatur sonus, iuxta
decla

declarationem. Deinde ascendatur ad fortiorem ignem, donec totum oleum ascendat. Et est ad podagram frigidam, & omnia vitia iuncturarum frigida expertum.

Sed primò præcedat hoc balneū, non neglectis vniuersalibus: *Balneum*

Recipe, Granorum iuniperi, radicū ebuli, florum chamomillæ, ana q. v. Conquassentur per diem vnum, ponatur in vino, & calidè fiat embrocatio. *ad idem.*

Et si purgatione opus est, purgetur ægrotus arthriticus, cum tragea, vt infra:

Recipe, Cinnamomi, cardamomi, ana ꝯ. j. rosarum, mastiches, ana ꝯ. β. zingiberis 3. β. turbith 3. iij. β. hermodactylorum 3. j. diagridii ꝯ. j. sacchari taberzeth q. β. Fiat tragea, quæ suauiter euacuat à iuncturis. Dosis delicatis, & inualidioribus drach. β. robustioribus drach. j. *Tragea pro arthriticis, solutiva.*

Aliud catharticum, quo ego sum vñsus, cum olim laborarem ex pedibus.

Recipe, Specierum hieræ 3. β. specierū benedictæ laxatiuæ 3. j. hermodactylorum, turbith, aua tantundem, electuarii de succo rosarum 3. iij. vel iij. zingiberis ꝯ. j. myrobalanorum citrinorum 3. ij. Fiat massa pilularis. *Pilule arthriticæ propriæ, expertæ.*

F I N I S.

Leo

LEONELLI FAVEN tini de Matricalibus adfe- ctibus Compendiolum saluberrimum.

Definitio matricis.

Descriptio
vteri mulie-
bris.

ATRIX est membrum à natura deputatum ad conceptionem, situatū inter vesicam & intestina: ex parte dorso alligatum, & femori, vt apparet, & osi sacro, seu lato, quod Alkati vocant, ex duabus tunicis compositum: quarum intrinseca est venosa, & exterior neruosa. Collum (habens) exterius protensum, cuius orificium versus os matricis habet panniculos tenues commistos ex venulis paruis, quodammodo cooperiens eius foramen, & propter hoc in deuirginatis scinditur eugium, caro eminula inter cunni symplegadas, quo panniculo rupto fit notabilis cruentatio indidem promanans. Hanc virginalem pelliculam, quæ primo coitu abrumpitur, authores modò hymen, modò peritonion, & ὤγιον, sed plerunq; floré virginitatis vocitant.

Eugium
quid?

Mundinus.

Diuersæ ma-
triciſ no-
menclatu-
re.

Item de situ, colligantia, qualitate, complexione, iuuamentis, deniq; de morbis, qui locellos muliebres infestant, Mūdini anatonem legito. Significatur eadem matrix multis polyonymis, vt-pote, Loci muliebres, vulua, mater, matrica, folliculus, vter, conceptaculū, spermotheca, bulga, ὀστέρα, μήτρα, δέλφυν. Et hoc in fœminis solūm, in reliquis autē animalibus vulua vel volua dicitur.

DE SVPPRESSA MV- liebri purgatione. Cap. I.

In mora, seu præternaturali retentione
mensium, fiat talis processus.

Phleboto-
mia.

Auicennas.

PRIMITVS si mulier sit sanguinea, & repletio sit in toto, fiat phlebotomia de basilica dextra, ex qua hauriantur vnciæ quatuor vel quinque sanguinis. Adserit enim Auicennas, quòd in hoc

hoc casu venæ sectio sit prouocationis hæmorrhagiæ locello-
rum iritamentum, sine alia euacuatione: quia natura exonerata à poudere, & sanguinolenta mole, adeoq; multitudine eius sanguinis, sic fit potens ad expellendum superfluum sanguinem à matrice. Et ita per menstrua illinc per biduum fiat phlebotomia saphenæ, vnde detrahatur quadrans, vel ad summam trientalis mensura sanguinis.

Communiter tamen, vbi non est tanta repletio sanguinis, inci-
piendum est à phlebotomia saphenæ.

Causa.

Retinētur autē mēses propter multitudinē phlegmatis crassi, misti cum sanguine, quod oppilat venas ad matricem tendentes.

Cura.

Scopus ferè curationis est, subtiliare, digerere, & demum euacuare. Competit igitur primò sequens digestium.

Recipe, Syrupi de matricaria, de duabus radicibus, oxymeli- *Digestium*
tis simplicis, ana ʒ.β. aquarum endiuix, sceniculi, capilli Veneris, *in suppressione mensum.*
ana ʒ.j. Misce, fiat syrupus, siue potus, qui exhibeatur manè calidus, ante diem per horam, super quem dormiat ad lubitum.

Post ad v. vi. vel vij. dies ab assumptione syruporum digestiuorum, recipiat hanc medicinam solutiua ventris, vt sequitur.

Recipe, Florum violarum, boraginis, buglossæ, ana M.β. artemis- *Potio solutiua*
is, capilli Veneris, melissæ, ana vnc.β. radicum apii, sceniculi, *et subtiliatina.*
li, ana vnc. j. aliàs drach. j. passularum enucleatarum, liquiritiæ rati-
fæ, ana vnc.β. anisforum M.β. Fiat decoctio secundum artem, ad
consumptionem medietatis. Colati recipe q.β. ad dissolutionem
diacatholici vnc.β. diaphcenici drach. ij. electuarii Indi maioris
scrup. iij. Misce, fiat potus, & dulcoretur cum melle rosato cola-
to. Detur calidus ante diem per horam, tamen cum incipit ope-
rari non amplius dormiat: post quatuor horas ab assumptione
illius pharmaci, hauriat hoc clauatium.

Recipe, Brodii cicerū rubeorū ʒ. vi. sacchari rubei ʒ. j.β. Misce. *Lauatium*
Instaute proxima nocte dentur hæ pilulæ:

Recipe, Pilularum fœtidarum, aggregatiuarum, ana drach.β. *Pilulæ.*
(aliàs scrup. j.) agarici electi vel trochiscati, scrup. j. grau. iij. Pul-
ueretur agaricus, & misceatur cum dictis, & reformatur pilulæ
numero vij. cum syrupo artemisæ.

Deinde fiat prouocatio menstruum hoc modo, vt sequitur.

Prouocatiua menstruorum.

Syrupus
promocati-
uus mēstruo-
rum. Recipe, Radicū apii, fœniculi, petroselini, rusci, asparagi, ana drach. j. radicū rubæ tinctorum drach. β. cicerum rubeorū vel nigrorum gran. xv. Bulliant in β. q. aquæ fluuialis, ad cōsumptionem tertiæ partis. Et illi decoctioni adde mellis lb β. aceti ℥. iij. Et bulliat iterum & despumetur, quousq; deueniat ad excoctionem dimidii, deinde coletur: de colatura dentur vnciæ v. ante diē per horam: sit autem potus hic calidus cū propinatur.

Aliud efficacius prouocans menstrua.

Aliud pro-
uocatiuum
valentius. Recipe, Trochiscorum de myrrha drach. j. Pulueretur subtiliter, & dissoluatur in β. q. aquæ artemisiæ. Calefiat, & exhibeatur ante diem per horam.

Fomentatio ad idem circa pectinem.

Fomenta-
tio. Recipe, Pulegii, calamenti, origani, sauinæ, aliàs satireiæ, artemisiæ, ana M. j. rubæ tinctorum M. β. radicū apii, petroselini, ana drach. j. Bulliant omnia in β. q. aquæ fluuialis, vsque ad consumptionem medietatis. Deinde recipe spongiam vnam, & infundatur in prædicta decoctione, quæ expressa inter duas petias lineas subtiles, ponatur super fumen, quod prouocat menses aperiendo vias.

Cucurbitu-
latio. Eliciuntur item menstrua, apponendo ventosas magnas, sub poplite, sine scarificatione, & in suris pedum. Nam potenter euacuat. Et si phlebotomia posset fieri venæ sub poplite, efficacior esset, quàm saphenæ, propter proximitatem loci.

Notio de
phleboto-
mia. Possunt etiam fieri balnea, vel semicupium, tam fomentando, quàm lauando, prout fieri solet in aquiminariis. Fiat igitur lauerū ex istis rebus, in quo sedeat mulier, & prouocabūtur mēstrua.

Balneum ad cienda muliebria probatissimum.

Lauacrū du-
cendis mē-
bus aptū. Recipe, Iux, calamenti, origani, pulegii, artemisiæ, melissæ, serpylli, absinthii, præssii, parietariæ, mercurialis, ana M. j. β. radicū vel fustium fœniculi M. j. radicū apii, petroselini, asparagi, rubæ tinctorum, ana M. β. Bulliant omnia in vase magno, in aqua fluuiali q. β. ita quod aqua ferè sit ad dimidium excocta. aliàs legitur, Bulliant ad consumptionem tertiæ partis, & ponantur in semicupio, in quo desideat mulier, vsque ad umbilicum, perduret autem in hoc balneo per horæ dimidium. Deinde recipiat se cubitum, & exiccetur, post inungatur cum oleo calaminthite, seu crinino calido.

Suffu

Suffumigium ad idem.

Recipe, Iuæ, matricariæ, melissæ, ana drach. j. casia lignæ, cin. Pulvis pro
namomi electi, rubæ tinctorum, ana scrup. ij. gallæ moschatæ *suffitione.*
drach. j. Fiat ex omnibus illis pulvis subtilis, cum quo suffumige-
tur matrix, hoc modo, super carbones ignitos ponatur parum
illius pulueris, & recipiatur fumus ad matricem, per embotum,
hoc pacto: Vt pars lata ponatur super carbones, stricta ad matri-
cem. Idq; fiat manè, & serò, stomacho ieiuno.

Pilulæ ad idem.

Recipe, Myrrhæ electæ, cinnamomi optimi, casia lignæ, ana *Pilulæ.*
drach. β. radicum dictami scrup. j. Puluerentur subtiliter, & cum
syrupo de artemisia reformatur pilulæ vj. pro drach. j. De qui-
bus accipiat numero v. de mane, ante diem per horam.

Confert etiam exhibere drachmam j. vel scrupulos binos the *Theriaca.*
riaces antiquæ, dissoluendo ipsam in sextante vini meracioris.

Item ad idem confert exhibere drachmam j. vel j. β. radices di- *Ad menses*
ctami albi, tenuiter puluerati, dissoluendo in aquæ, aliàs vini, eli- *ciendos*
xationis dictami, vnciis iij. vel iiij. Quod etiam summopere va- *Ad partum*
let ad difficultatem partus. *accelerant*

Ad idem valet sumere stercoris accipitris, cinnamomi electi, *dum.*
subtiliter puluerati, ana 3. β. Dissoluendo in vino pleno, vt suprà. *Ad idem.*

Nascale, seu pessus ad idem.

Recipe, Succi mercurialis 3. iiij. In quo infundatur subsequens *Pessarium.*
pessariū, & imponatur matri, & alligetur filum coxæ, vt extrahi
possit. Et cū steterit in matrice per binas horas, extrahatur, post-
ea clysterizetur matrix, cum balneo suprà scripto. *Clysteriza-*

Pessarium de quo suprà.

Recipe, Gentianæ scrup. ij. colocynthidis, nigellæ, ana drach. j. *Pessarium.*
β. carniū ficuum q. β. ad incorporandum, & fiat cum succo lino-
zostis, aut cucumeris asinini pessulus.

Vel formetur pessariū ex coto filatum, quod in prædicto suc- *Aliud pessarium.*
co mercurialis imbibitum genitalibus imponatur.

Aliud ad idem.

Recipe, Gallæ moschatæ, quantitatem castanæ, qua infercia. *Aliud Nas-*
tur peria tenuis, ad formamq; nascalis reducatur, & locellis sub- *scale.*
datur coxæ, vt prius, ad alligatum.

Additamenta propria.

REGIMEN Augubii, pro vxore mea quondam ordinatum,
dum menstrua purgatione ad semianni spatium careret.

Primitus recipiathoc lenitium.

Lenitium. Recipe, Electuarii lenitiui $\mathfrak{z}$ .j. diaphœnici 3.ij.β. dissoluantur cum aquæ boraginis, & lupulorum, ana q.β. Fiat potio, quam capiat in aurora, & dormiat per horam, postea surgat, & ambulet.

Die verò sequenti incipiat sumere hos syropos præparatorios.

Syrupus digestiuis. Recipe, Syrupi de artemisia, oxymelitis scyllitici, syrupi stœchaditis, rhodomelitis colati, ana vnc.β. aquarum betonicę, artemisię, capilli Veneris, ana vnc.j. Misce. Capiat in aurora, & dormiat super ipsum quantum potest.

Phlebotomia. Et postquam acceperit quinq; ex istis syrupis, tandē sexta die detrahat iiij. vel v. vnc. sanguinis ex basilica brachii dextri.

Deinde iterū prosequatur syropos præordinatos, die sequenti, ita vt accipiat quinq; alios, vt sint in totum numero decem vel

Sectio saphenę. vndecim. Et deinde completis syrupis, ea die, qua cōpleuit, faciat sibi phlebotomare saphenam dextri pedis, vel sinistri, secundum

quod magis apparebit vena tumentior in vno pede, quàm in alio, & si vena in nullo pede appareret, ponantur super ipsam duę, vel tres sanguisugę, & extrahātur iterū iiij. vel v. vnciæ sanguinis. Demū quiescat per diē, & postea accipiat hoc pharmacū.

Pharmacū solutum. Recipe, Electuarii lenitiui drach. vj. Benedictę simplicis, diaphœnici, ana drach.ij.β. Dissoluātur cum decoctione florum, & fructuum cordialium, addito modico epithymi. Et fiat potio, quā capiat per horam ante diem, & dormiat per spatium vnus horę, & tardet prandium per quinq; horas ad minus.

Quibus expeditis vtatur istiusmodi electuario confortatiuo:
Electuariū confortatiuum. Recipe, Diambre cōpletę $\mathfrak{z}$ .j. β. diamargariti $\mathfrak{z}$ .j. diagalangii vnc.ij. conseruę boraginatę & buglossatę, ana drach. x.b. p. Et cum melle rosato colato q.β. fiat mistura. De qua sumat ad quantitatem castanę, per quatuor horas ante prandium. Et post ipsam bibat semunciam vini albi odoriferi.

Quod si sentiat aliquando aggregari superfluitates in stomacho, vel matrice, capiat de his pilulis.

Pilulę matricales.

Pilule contra superfluitates matricis. Recipe, Specierum de benedicta, specierū hierę simplicis, ana drach.ij. Agarici præparati, pilularum aurearum, ana 3.j. Reformatur pilulę cum succo caulium. De quibus capiat drach.j. pro vice, bis in mense circa mediam noctem.

Nasalia pro matrice. Pro matrice verò faciat ista Nasalia.

Nasalia discanda. Recipe, Radicū mercurialis optimè pistatarū q.v. Postea reducuntur ad formā digiti crassi, & superaspergatur de puluere saui-

næ, vel si ea nō adsit, de speciebus benedictę simplicis, & inuoluntur in zirbo castratino, vel hædino, vel alterius animalis, & ligatæ cum filo longo supponantur intra vuluam.

Item pro regulatione diætæ, abstineat ab omnibus cibis oppi Diætæ. latius, sicut à pastilibus, caseo, & pellibus animalium, ac ipsorum ventribus, & aliis id genus.

Vtatur sæpius brodio cicerum rubeorum, decocto cum radi- Brodiū pro-
cibus petroselini, fœniculi, & foliis saluix. Dissoluendo parum in uocatium.
eo (si lubet) antidoti hæmagogi, & sumatur calidè.

Ex propriis adiectamentis, hæc sunt vñtatiōra.

Tragea ad ciendos menses.

Recipe, Specierum diamargariti drach. β. trochiscorum de myr Tragea ad
rha scrup. j. sauinæ scrup. ij. pulegii, baccarum lauri, casie lignæ, ciendos mē-
vtriusq; aristolochiæ, ana scrup. j. cinnamomi electi drach. ij. fac- ses.
chari vnc. ij. β. Misce, fiat tragea.

Digestium.

Recipe, Syrupi de artemisia vnc. j. β. de eupatorio 3. β. aquarū Syrupus di-
vrticæ, saluix, matricariæ, ana vnc. j. Misce, fiat haustus, qui suma- gestium.
tur in aurora calidus, circa prothesmiam.

Deinde fiat purgatio cum his catapotiiis.

Recipe, Massæ pilularum foetidarum maiorum drach. β. ca- Pilulæ ma-
storii scrup. β. gran. v. xyloaloes gran. iij. trochiscorum Alban- tricales.
daal, gran. v. Misce, cum aqua matricariæ fiant pilulæ vij. & den-
tur de nocte.

Puluis pro fumigio ad idem.

Recipe, Veratri candidi drach. β. opopanacis scrup. ij. rubex Suffusus ad
tinctorum, centaurii, foliorum ruthæ, ana drach. β. radicem ar- idem.
temisiæ scrup. ij. vel iij. Misce, fiat puluis, cum quo fiat suffumi-
gium pro orificio vuluæ.

Pessaria ad idem.

Recipe, Cyclaminis, scammonii, colocynthidis, ana drach. j. sa Pessaria.
gapani drach. ij. fiat pessarium arte.

Aliud.

Recipe, Chalbanes, Armoniæ, assæ foetidæ, baccarum sauinæ,
ana drach. j. cum β. q. ceræ fiat pessarium.

Aliud.

Recipe, Abrotoni, galbani, myrrhæ candidæ, scammonij, cu-
curbitæ syluestris, ana drach. j. terapini drach. ij. Fiat pessarium
cum cera ad hoc sufficienti, & intingatur in oleo petrolei, & sup-
ponatur cum cautela.

Aliud.

Recipe, Tanaceti, abrotoni, verbenæ, daphnidum, castorii, a-
storicæ, singulorum ʒ. ij. Fiat vt suprà.

Decoctio. Bibat decoctum peucedani, lygustici, præoniæ, manè, & serò ca-
lidè.

Alia cura ad idem experta.

Syrupus. Primò dentur aliquot digestiua sic: Recipe syrupi de quinque
radicibus, de calamétho, de pæonia, ana ʒ. j. aquarū hyssopi, per-
uinæ, liliorum conuallis, ana ʒ. j. Misce, detur in aura calidè.

Post fiat euacuatio cum his pilulis.

Pilula. Recipe, Pilularum de hiera picra, pilularū de serapino, & opo-
panaco, ana ʒ. j. diagridii gran. ij. vel iij. Formentur pilulæ se-
ptem vel nouem, & dentur de nocte.

Vltimò propinetur hæc potio.

Potio. Recipe, Boracis, casie lignæ, ana ʒ. j. aquæ capilli Veneris, q. ʒ.
Detur in Neomeniis, vel circa statum menstruorum terminum
calidè.

DE NIMIA EXPVRGATIO- ne muliebri. Cap. ii.

Præternaturalem fluxum menstruorum ru-
beorum hoc pacto curabimus.

ALiquando accidit fluxus huiusmodi superfluus propter
nimiam debilitatem, & caliditatē sanguinis, quæ fit à cho-
lera mixta sanguini. Vnde cholera sanguinē exacuit, & subtiliat,
orificia venarum aperit, propter mordicationem, quam tum
facit. Idcirco remouendo causam eius, oportet bilem ipsam eua-
cuare, & incrassare sanguinem. Primò dando videlicet digesti-
ua, quæ sint cholerae & sanguinis condensatiua. vnde exhibe hoc
digestiuum:

Digestiuū. Recipe, Syrupi de endiuia, syrupi de myrto, ana ʒ. vi. aquarum
plantaginis, portulacæ, endiuia, ana ʒ. j. Misce, & exhibeatur iste
potus, per horam ante diem.

Tandem post v. vel vij. dies, accipiat infrascriptam medicinā,

*Solutiuum cholerae & mundificatiuum san-
guinis.* Recipe, Florum boraginis, buglossæ, rosarum rubearum, ana

M. j. corticum myrobalanorum citrinorum ʒ. ʒ. seminis plantagi-
nis ʒ. j. Bulliant in ʒ. q. aquæ endiuia, ad consumptionem medie-
tatis: deinde coletur, colaturæ accipiat q. ʒ. ad dissoluendum,
elect

electuarii de casta 3.v. electuarii de succo rosarum 3. j. electuarii de dactylis 3. iij. rhæibarbarici electi 3. j. spicæ gran. iij. rhæobarbarum cum spica subtiliter pulueretur, & cum prædictis dissoluatur, & fiat potus: qui dulcoretur cum semuncia syrupi violacei, & propinetur calidus ante diem per horam, super quem dormiat horarium.

Dehinc ad quinque horas ab assumptione pharmaci prædicti, capiat lauatiuum sequens:

Recipe, Aquæ hordeacæ cotylas num. ij. sacchari 3. j. vel j. β. *Lauatiuum.*

Facta purgatione veniamus ad stringentia fluxum, quorum quædam extra applicantur, quædam intia. Fiant itaq; fomenta, balnea, illinitiones, & emplastra, inchoando primum à fomentatione hac, circa fumen, & pectinem.

Fomentatio restrictiua.

Recipe, Rosarum rubearum, sinachii, foliorum plantaginis, balaustrorum, malicorii, hypocisthidis, quercularum, foliorum cyparitsi, & nucularum eius, ana M. β. Contundantur crasso modo, & bulliant in β. q. aquæ, & aceti, ita quod acetum sit subduplum ad aquam, & bulliât ad consumptionem tertiæ partis: deinde infundatur spogia in prædicta decoctione, quæ fortiter expressa ponatur super fumen & dorsum, & sic ter, vel quater fomētetur, post hæc detergatur locus, & inungatur cum infra scripta vnctione.

Vnctio reprimens hæmorrhagian.

Recipe, Olei rosacei, myrtei, ana 3. j. boli Armeni, sanguinis draconis, acaciæ, ana drach. j. gomme Arabici, tragacanthi, ana drach. β. rosarum rubearum scrup. j. Puluerabilia tenuiter puluerentur, & cum modica cera fiat unguentum, quo ungetur fumen & pecten.

Simplicia fluoris menstrui cohibitiua.

Neotton, siue putamen, aut cartilago ouorum, quæ pullos gallinaceos excludunt, si pulueretur, & potui detur, nimis muliebrium promauationi medetur. Puluis item cornu ceruini, radicis vel seminis nymphææ, incineratio ranarum viuidium, radix verbasci, & hippolapathi. Hæc sunt quæ stringunt menstrua.

Balneum in quo sedeat.

Recipe, Rerum superius scriptarum pro fomentatione omnium ana M. iij. Quæ bulliant in β. q. aquæ ferratæ, ad consumptionem tertiæ partis, deinde sedeat in prædicta aqua tepida, usque ad umbilicum. Hoc balneum potentissimum est ad restringendum.

Puluis testarum ouorum unde pulvis exiit.

Simplicia fluxum stringentia.

Balneum restrictiuum.

Ad idem linimentum à balneo.

Linimentū à balneo. Recipe, Aquarum rosarum vnc.v. albuminis oui conqussati, (aliàs aluminis lamem, vel lameni) olei rosacei, ana ℥.j. β. antheræ vnc.j. (aliàs aceti) boli Armeni, sanguinis draconis, terræ sigillatæ, ana drach.j. Pulueris entur ista subtiliter, & misceantur cum prædictis. Deinde accipiat petias lineas, & infundantur in prædicto liquore, & ponantur partim super renes, partim super lumen.

Ad intra ad restringendum sumat hoc electuarium.

Electuariū restrictiū. Recipe, Conseruæ rosarum antiquæ, diacydoniten cum saccharo sine speciebus, diatriasandali, ana drach. vj. coralliorum rubeorum, coriandri præparati, cornu cerui deusti, ana scrup.ij. aliàs gran.ij. seminis plantaginis, portulacæ, ana drach.β. Puluerentur cum prædictis, & syrupo rosato q.β. reformetur electuarium. De quo sumat manè, & serò, ante cibum per duas horas, ad quantitatem castanæ.

Puluis expertus ad idem.

Puluis ad idem expertus. Recipe, Caryotarum, coralliorum rubeorum, coriandri præparati, ana drach.j. Fiat puluis ex omnibus, de quo recipe in vino styptico, manè in crepusculo diei, scrupulū vnum, aut alterū.

Ad idem in forma pilularum.

Pilulæ ad restringendum. Recipe, Trochiscorum de terra sigillata, boli Armeni præparati, ana drach.ij. Pulueretur subtiliter, & cum syrupo rosato reformentur pilulæ numero x. De quibus sumantur quinque, numero, ante diem per horam.

Hinc ad quatuor vel quinque dies, reiteretur sumptio earundem pilularum, deuorando iterum quinas, vt suprà.

Ad idem aliud.

Aliæ pilulæ ad idem. Recipe, Pilularum de bdellio scrup. ij. Fiant pilulæ quatuor vel quinque numero, & exhibeantur.

Et si suprà scripta non conferunt, vtatur opiatibus.

Pilulæ opiatinæ. Recipe, Pilularum de cynoglossa ℥.j. & gran. iiii. Fiant pilulæ ternæ, de quibus sumat alternatis vicibus vnam.

Philonium Persicum. Ad idem confert exhibere 3.β. philonii perfici. Cuius descriptionem Mesueus in suo de Appropriatis, Cap. de fluxu sanguinis ab ore.

Dietæ. Quantum autem ad dietam, dimittat vinum potens, omnia acuta, omnia aromata. Et decoquantur cibaria sua in aqua chalybeata.

Carnes ei conuenientes sunt trunculi, vel pedes vitulorum, castratorum, pullorum. Et eiusmodi debent elixari, coquantur autem cum aqua chalybeata. Aues degentes in arboribus sunt conuenientes. Fercula competunt ex oryza, milio, farre, & frumento, item legumina cocta.

Vitet exercitium forte, potius quiescat, iram, furorem, mœstiam, denique quicquid animum sollicitare potest, ableget, ac dimittat. Hæc pro retentione, & e contrario etiã fluxu nimio mēstruorum rubeorum dicta sufficiant.

Adiectiones propriæ.

EXVBERANTIAM mensum sistit hic potus.

Recipe, Aquarum burse pastoralis, arnoglossæ, sanguinaris, *Potus.*
ana vnc. j. β. In quibus dissolue rob de berberis drach. iij. athanasix Nicolainæ, dialibani eiusdē, ana scrup. β. Misce, & detur potui frigidē.

Aliud.

Recipe, Radicum serpentariæ rubræ, seminis plantaginis, ana drach. j. β. Puluerentur, & cum malo cotoneo afflato, fumatur *Aliud re-*
drachma vna ex eo. *strictiui.*

Aliud.

Vinea mortualis, crescens super caluaria defuncti, puluerata, *Aliud.*
& cum puluere cretæ rubræ, hæmatitis, & nucleorum tamarindorum data, cōfestim sistit fluorem fœmineū. Potes ob meliorē saporem addere puluerem ceratiorum, vel xyloceratorum.

Ad idem clystere stypticatium valens
menstruis retinendis.

Recipe, Vini nigri styptici lb. j. vel ij. Et fac cum eo bullire ca- *Emema.*
seum siccum: & administra. Mirabiliter enim stringit tam fluxū intestinale, quàm menstruum.

Mistura restrictiua.

Recipe, Diacydonitis simplicis ʒ. ij. conseruæ rosacæ veteris *Mistura re-*
vnc. j. β. coralliorum ʒ. iiij. trochiscorum de karabe, de terra si- *strictiua.*
gillata, ana ʒ. ij. spodii, lapidis hæmatitis, ana ʒ. β. fiat mistura, cum miua cydonite, vel rob de ribes. Dosis à drach. ij. vsque ad semunciam.

Tragea ad idem experta.

Recipe, Specierum diacameron ʒ. iiij. boli Armeni ʒ. β. masti- *Tragea ad*
ches, rasuræ eboris, coralliorum rubeorum, ana ʒ. j. sacchari pe- *idem.*
nidiati triuncium. Misce, fiat tragea.

DE CVRSV, SIVE FLVXV

humiditatum albarum, seu de
cursu matricis, secundum

Auicennam. Cap. III.

Triplex fluxus alborū menstruorū causa. **H**VIVSMODI fluxus potest euenire à tribus causis, principaliter, aut à toto, siue ab hepate, & à capite, & matrice. A toto prouenit, quando hepar debilitatur in sanguificando, ita quòd non potest bonum sanguinem generare. Sed generat san-

1. guinem aquosum, qui transmittitur per femur ad matricem, ita

A toto. quòd ex hoc fluxu quandoq; sequitur totius alleuiatio. Si fuerit

A capite. à capite: Quandoq; multiplicatur humiditas in cerebro, per viā

2. indigestionis, vel ex vaporibus eleuatis ad caput, seu cerebrū, & ibi conuertitur in aquam. Quæ humiditas descendit per nucham vsq; ad matricem, & ita euacuatur ista humiditas per fluxum à matrice. Cuius signum est. grauitas capitis præcedens, & significat repletionem capitis, & sentitur manifestus descensus humi-

A matrice. ditatis euidenter à parte posteriori colli, si sit à matrice. Tertiò

3. potest prouenire huiusmodi à matrice, per viam indigestionis, quando matrix proprium suum nutrimentum non bene digerit. Nani illud mutatur in humiditates multas, quas natura expellit ad extra. Cuius signum est, quia matrix semper humida inuenitur, neq; nocumentum sentit in toto corpore, siue in aliquo alio membro, excepta matrice. Huiusmodi dispositio est verèda, quia vt plurimum prohibet imprægnationem, & conceptum.

Tria impedimenta conceptionis. Primò, quia humiditas matricis corrumpit semen, siue sperma virile: & quia facit ipsum lubricare ad extra, & non retinet. Tertiò, quia nō potest constringi super sperma, & ipsum complecti.

Aphorismus. vnde Aphorismus: Quæcunq; duras, & frigidas matrices habet.

Cura à toto, vel ab hepate.

Fit hæc cura: Primò, deponendo, seu minorando materiam noxiam. Secundo, digerendo, & eradicando illam. Tertiò hepar

Minoratiuum informis pilularum. confortando semper, vt possit bonum sanguinem generare. Minoretur ergo primò materia sic:

Recipe, Pilularum aggregatarum ℥. ij. agarici trochiscati ℥. j. Milce, fiant pilulæ iiii. v. dentur ante diem per horam.

Syrupus digestiuus. Digestiuum ad idem.

Recipe, Syrupi de eupatorio, mellis rosati colati, ana drac. vj.

Syrupi

syrupi de endiuia drach.ij. aquarum absynthii, capilli Veneris, cichorii, ana vnc. j. Vtatur his syrups, vt alius digestiuis.

Deinde recipiat hanc medicinam solutiua.

Recipe, Florum boraginis, buglossæ, melissæ, ana M. β. passu. *Potio solutō*
 larum enuclearum, liquiritiæ rasæ, ana vnc. β. sebesten num. viij. *ua.*
 iurubarum x. absynthii M. β. spicæ scrup. j. Fiat decoctio in β. q.
 aquæ, ad excoctionem dimidii. Colati recipe q. β. ad dissoluendū,
 diacatholici drach. v. diaphœnici drach. j. β. electuarii Indi maio-
 ris drach. ij. Misce, fiat potus: qui dulcoretur cum modico melle
 rosato colato. Detur vt suprà.

Et post quinque horas accipiat tale lauatiuum:

Recipe, Brodii pullini, castratini vel vitulini vnc. vj. sacchari *Lauatiuū.*
 rubei 3. β. Dabis hoc calidè potandum ægrotanti mulieri.

Alia medicina in forma pilularum.

Recipe, Pilularum Indarum 3. β. aggregatiuarum 3. ij. Refor. *Pilula.*
 mentur pilulæ num. v. vel vij.

Si prouenerit à capite, minoretur materia sic:

Recipe, Pilularum fœtidarum cochiarum, ana scrup. j. Cum *Alia pilulæ*
 hiera reformientur pilulæ numero v. Dentur in sero post cœnam *minorati=*
 per duas horas. *ue.*

Deinde detur eiusmodi digestiuū, aliquot vicibus in aurora. *Digestiuū.*

Recipe, Syrupi stœchaditis, mellis rosati colati, oxymelitis sim-
 plicis, ana 3. β. aquarū betonicæ, melissæ, buglossæ, ana 3. j. Misce.

Eradicatiuum materiæ.

Recipe, Pilularum fœtidarum, cochiarum, agarici trochiscati, *Pilulæ eras-*
 ana 3. j. Fiant pilulæ numero v. cum syrupo de stœchade. *dicatiue.*

Vnctio.

Vngatur nucha, cum oleo costino, serò quando it dormitum. *Vnctio.*

Item ponatur puluis sequens super coronalem cōmissurā ca-
 lidus, amoueatur manè à capite, cum pectine. Et puluis est talis:

Recipe, Corticū thuris, mastiches, sandarachæ, stœchadis Ara- *Puluis cap-*
 bici, cubearum, rosarum rubearum, ana 3. β. Fiat puluis subtilis: *alis.*
 adhibeatur vt suprà.

Si à matrice, minoretur materia sic: Recipe, Pilularum fœti- *Pilulæ mi-*
 darum, pilularum de benedicta, ana 3. β. *noratiue.*

In alio codice sic legebatur: Recipe, Pilularum fœtidarum
 drach. β. pilularum de Benedicta, scrup. j. Fiant pilulæ numero v.
 & dentur manè.

Deinde detur tale digestiuum: Recipe, Syrupi de artemisia, *Digestiuū*
 mellis rosati colati, oxymelitis simplicis, ana vnc. β. aquarum *pro matrice.*
 arte

artemisiæ, melissæ, adianthi, ana ʒ. j. Misce, detur tēpore cōsuetō.

Euacuatio per pilulas. Deinde euacuetur materia sic: Recipe, Pilularū fœtidarum, aggregatiuarū, pilularum de Benedicta, ana ʒ. j. diagridii G. j. ʒ. Reformentur pilulæ numero vii. & dentur vt suprà.

Factis istis intētionibus fortissima, ac præcipua sit cura ad matricem mundificandam, & confortandam, quod fit hoc modo:

Confortatium & mundificatium matricis.

Pessarium matricale. Recipe, Mercurialis recētis, & parum pistatæ, vt succus veniat ad superficiem herbæ, deinde cum filo (vt suprà) reducatur ad formam digiti auricularis, & fiat pessarium, quod imponatur matriçi, ita vt portio fili remaneat extra.

Aliud.

Recipe, Coti, quantum sufficit ad faciendum suppositorium, ligetur cum filo, vt suprà: & inuoluatur in melle, & imponatur more solito.

Clystere lauatium. Potest etiam fieri clystere lauatium, taliter, vel tale:

Recipe, Hydromelitis ʒ. vj. mellis rosati colati ʒ. ij. Misce, & clysterizetur eo matrix.

Vnctio circa fumen & pectinem.

Vnctio. Recipe, Olei lilini, & spicati, costini, ana ʒ. j. petiæ lineæ in tali vngue infundantur, expressæq; tandem applicentur.

Puluis pro pessario ad idem.

Puluis pro pessario. Recipe, Ligni aloes, galangii, cinnamomi electi, gallæ moschatæ, ana ʒ. j. Puluerisentur subtiliter, & cum aqua rosacea moschata aspergatur iste puluis. Deinde ligetur in petia linea tenui, & ponatur in matricem. Stet in ea per horam vnā, aut alteram, imò trihorarium, vt tibi videbitur.

Adiectitiæ medelæ ad idem.

CONTRA fluxum menstruorum alborum puluis expertus.

Puluis albos menses coercens. Recipe, Boli Armenii præparati ʒ. ʒ. polytrichi ʒ. ʒ. nucis moschatæ ʒ. ij. caryophyllorum ʒ. ij. Misce, fiat puluis. Dosis à ʒ. ʒ. ad ʒ. ij. vel iij. cum aqua sanguinariæ, vel detur sine aqua illa.

Vnguentum repressiū vtriusq; fluxus muliebris.

Vnguentum repressiū vtriusq; fluxus. Recipe, Olei myrtei, cydonitis, méthacei, ana ʒ. ʒ. pulueris trochiscorū de carabe, de spodio, de scoria ferri, ana ʒ. j. ceræ candidæ q. ʒ. Misce, fiat vnguentū, quo vngatur, & pessariizetur locus.

Arcanum meum.

Propinetur aqua destillationis antheræ de rosīs albis: Pōst im-
pona

ponatur nascale contextum ex ærugine ferrī. Et sedeat mulier in Nascale,
decocto scorix ferreæ.

PRAEFOCATIO MA- tricis. Cap. IIII.

TOTUM regimen huius ægritudinis completur quadrifor. *Regimen.*
miter, videlicet Definitione, Causis, Signis, & Cura.

Definitio prædicti morbi.

Est autem ea ipsa matricis præfocatio nihil aliud, quàm ascen *Definitio.*
sus quidam eiusdem matricis versus diaphragma, propter fumos
& vapores corruptos, eleuatos à materièbus corruptis existenti *Causa præ-*
bus in matrice: quia vapores veniètes ad cor, & pulmonem ipsos *focacionis.*
adstringunt, & adeò coangustant anhelitū, quòd aliquando stran *Vapores ad*
gulantur mulieres. Ideo præfocatio matricis ab accidente, vapo- *cor.*
res autem in matrice, inflant corpus matricis, & propter talem *Ad pulmo-*
inflationem attingit diaphragma, vnde coarctatur officina spi- *nem.*
randi. Isti humores ascendunt ad pulmonem, & cor, & coangu *Stragulatus*
stando meatus istos, & vias illas efflationis inducitur præfocatio. *vti ratio.*
Aliquando ascendunt ad cerebrum, & pariunt scotomiam, & *Ad cerebrū*
vertiginem, & sæpenumero etiam epilepsiam. Aliquando petunt
stomachum, & ingerunt nauseam, & inclinationem ad vomen. *Ad ventri-*
dum, tamen non fit vomitus. Et fit vt plurimum eructuatio, pro- *culum.*
pter quam vapores illi exhalant. Aliquando ad gulam, & videtur *Ad gulam.*
quòd mulier strangulatu sit interitura, & quandoq; inflatur gut- *Guttur.*
tur, & propter hoc dicunt vulgò mulieres, quòd ascendat matrix
ad guttur, (quod tamè Galeno teste fieri nequit.) Aliquando im- *Ad ventri-*
petit ventriculum, seu stomachum lacescit. Aliquando ad alia lo- *culum.*
ca fertur. Quòd autem collum pertingere nequeat, Anatomicis
liquidò constat, quicquid vetulæ huius rei prorsus ignaræ blatte
rent, quin potius vapores in causa sunt, eleuati scilicet à matrice,
eiusmodi dolorem excitantes.

Quantum autem ad causas videamus an causæ præfocacionis *Causæ præ-*
matricis aliquando proueniant ex retétione sanguinis menstrui *focacionis*
in matrice putrescentis, à quo eleuantur vapores corrupti ad lo *matricis.*
ca iam dicta. Aliquando prouenit ab aliis humoribus existenti- *Ex retétio-*
bus in matrice corruptis, à quibus similiter eleuantur vapores. *ne mēsum.*
Aliquando à spermate corrupto, retento in matrice, à quo simi- *Ab humori-*
liter erumpunt vapores, ad prædicta iam loca. *bus noxijs.*

Signa autem, quòd fit à retétione menstruorum sunt, quādo *Signa retē-*
sole

torum mensum. solebat menstruari, & nunc non menstruat: ratio, quia est sanguinea complexionis, sentit pondus etiam circa pectinem. Et hora, qua solebat mensibus laborare, sentit torsiones, & dolores circa partes materierum (aliàs matricis.)

Signa à retentione spermatis. Signa autem, quando fit à retentione spermatis, si quādo mulier est iuuenis, & apta coitui, vel assueta concubitus, sicut in viduis, & fortiter abstinentibus, item in monialibus: in istis enim mouetur sperma proprium ad matricem, & quando non licet exire, retinetur in matrice, & corrumpitur. Ideo inter ceteras

Præfocatio præfocaciones, ista est deterior.

ex spermatis retentione ceteris deterior. Causa est, à qua potest prouenire, & est ab humoribus existentibus in matrice corruptis: cuius signa sunt, quia mulier bene menstruat, si utatur coitu. quod signum ostendit, non prouenire præfocationem à retentione menstruum, vel spermatis.

Præfocatio, & epilepsia, morbi sociales. Hæc passio videtur magnam habere compartitionem, seu conuenientiam cum epilepsia. Attamen strangulatus uteri, ab epileptico morbo nonnihil discrepat. Sunt enim signa amborum adfectuum diuersa, & sic distinctiua. Primò, quia in epilepsia fit spuma in ore, hic verò non. Item secundò, quia epilepticus nō audit,

Discrimen inter præfocationē, & epilepsiam. nec sentit, nec intelligit: præfocata autem omnia hæc facit, ac patitur, nisi quòd nō loquitur. Item ab apoplexia differt per eadem signa. A lethargo quoq; distat: cum hac enim est febris, cum præfocatione nō. Aliquando tamen præfocata videtur mortua, quan-

Differentia inter strangulatū matricis, & apoplexiā & lethargum. tum ad colorem laridum. liuescit enim vultus earum mulierum, & quia non mouentur. Quando autem Medicus dubitat de morte, an ægrotans verè sit præfocata, vel enecta, aut mortua, recipiat cotum carminatum, ponendo ipsum circa os, & nares. Si mouetur cotum, quando camera, in qua cubat, bene clausa est, tunc certò portendit vitam. Item recipiat speculum tersissimè expoliatum, & mundum, ponatur circa os, si inficitur, signum est vitæ.

Signū præfocationis, vel mortis. Quantum autem ad curam attinet, si prouenit ex retentione

Cura suffocationis matricis, si sit ex defectu mensium. menstruum, tunc prouoca menses omni modo, & ingenio. Vnde si adest repletio magna in toto, fiat phlebotomia, vt Aui-cennas xxij. tertii adserit. per eam enim natura alleuiatur, propterea facilè expellit superfluum ad inferiora, scilicet ad matricem. Et ita fit prouocatio.

Phlebotomia. Post hoc per biduum fiat phlebotomia sapheux dextri lateris, ex qua quincunx sanguinis detrahatur. Deinde fiant omnia, quæ potis sunt prouocare menses, tam per interiora, quàm exteriora, de quibus dictum est in capite de retentione menstruum.

Ad intra dentur medicinæ superius commemoratæ, in prouo Frictio *vas*
cando scilicet menstrua. Fiant etiã fricationes fortes circa tibias, *lida*,
trahendo materias ad inferiora. Ponédæ ventosæ in coxa, & sub
poplite in parte domestica.

Extra omnia applicentur, quæ dicta sunt in capite de reten- *Cucurbitu*
tione menstruorum. Si autem prouenit à retentione spermatis *latio*.
corrupti in matrice, tunc dimittatur phlebotomia, & quærat *Cura si sit*
exitus spermatis illius à matrice. *à retetione*

Conducatur ergo obstetrix, quæ digitum suum in oleo lilino, *spermatis*.
in quo dissoluta sit vna gutta de moscho, & ponat digitũ suum *Infricatio*
in matricem, eandem bene stimulando, quoniam ex hoc moue- *mollitina*.
bitur matrix, & expellet sperma retentum. Quòd si habuerit ma
ritum, ipsam vehementer subagitet, vt illud sperma emittatur.
Hoc enim adfert magnum iuuamentum patienti.

Si verò humores corrupti existentes in matrice, in causa sunt, *Cura si cau*
cura est eos euacuare, & primitus minorando, dein digerendo, *sa sint hu*
pòst eradicando, postremò confortando matricem. *mores cor*

Minoratiuum autem est hoc: Recipe, Massæ pilularum de *rupti*,
hiera Nicolai drach.ß. pilularum scetidarum ʒ.i. Fiant pilulæ nu *Cura corru*
mero v. Dentur ante diem per horam vnã. Mundificant matri- *ptorum hu*
cem mirabiliter. *morũ in ma*

Digestiuium ad idem.

Recipe, Syrupi de artemisia, mellis rosati colati, oxymelitis *trice qua*
simplicis, ana ʒ.ß. aquarum matricariæ, melissæ, buglossæ, ana ʒ.j. *dripharia*.
Misce, fiat potus præparatorius materię, qui exhibeatur in dilu- *Pilulæ munda*
culo matutinali. *dificatiuæ*
matricis ex

Deinde detur medicina eradicatiua talis: Recipe, Artemisïæ, *pertæ, &*
matricariæ, iux, boraginis, buglossæ, ana M.ß. passularum enu- *mirabiles*.
cleatarum, liquiititæ rasæ, ana ʒ.ß. sebesten numero viij. iuiuba- *Digestiuiũ*
rum x. Fiat decoctio in ʒ. q. aquæ, ad consumptionem medie- *ad idem*.
tatis. Colaturæ recipe q.ß. ad dissoluendum, diacatholici ʒ.v. ele-
ctuarii Indi maioris ʒ.ij. diaphœnici ʒ.iiij. Misce, fiat potus, de-
tur vt suprà.

Postea recipiat lauatium ex brodio pullino, & saccharo ru- *Lauatiuum*
beo paratum.

Confert insuper exhibere hoc electuariũ, quod est summum
confortatiuum matricis, præsertim si prædicta vniuersalia præ-
cesserint.

Recipe, Diamargariti ʒ.j.ß. aliàs ponitur ʒ.j.ß. aromatici ro- *Electuariũ*
fati ʒ.j. vel ʒ.j. diamoschi dulcis ʒ.ß. vel ʒ.ß. Misce reformando fiat *confortati*
electua *electua*

nium matri electuarium, de quo recipiat ad quantitatem castanæ, ante pran-
cis, & fæ= dium per quatuor horas, ieiuno stomacho.

tus in vtero Fiat etiam hoc suffumigiũ ad matricem: Recipe, Ligni aloes,
Suffumigiũ styracis siccæ, picis nigræ, calami aromatitis, maceros, ana dra. β.
ad matricē. Puluerentur subtiliter, & addito exiguo aquæ rosacæ, in qua

dissolutum sit granũ vnum moschi, & fiat pasta, ex qua fiant pilu-
læ ad magnitudinem lupinorum, & vnæ ex illis ponatur super car-
bones ignitos, & recipiat fumum per infundibulum ad matri-
cem, vt suprà capite de retentione menstruorum.

Item fiat pessarium ad idem tale:

Tenta pro
matrice.

Recipe, Specierum iamiam pro suffumigio suprà scriptarum,
quæ dissoluantur in aqua artemisæ. Deinde fiat tenta crassa, ad
quantitatem, seu formam digiti maioris, & imponatur in dicto
liquore, sit tamen tenta ligata cum filo, & sic imponatur matri-
ci, per duas horas.

Vnctio ad loca fuminis.

Vnctio ad
idem.

Recipe, Olei liliacei, chirini, ana ʒ. j. moschi boni, electi G. ij.
ambra tantundem, ligni aloes ʒ. j. Pulueranda puluerentur, &
cum dictis oleis, & exiguo ceræ fiat vnguentum arte, quo inun-
gantur loca peccinist & fuminis. Et cõtinuè fiant ante cibum frica-
tiones, & ponantur ventosæ, sine scarificatione in iisdem locis.

Additamenta propria.

Pomum pro matrice.

Pomum ma
triale, &
contra epi=
lepsiam.

Recipe, Castorii ʒ. iij. assæ foetidæ ʒ. ij. chalbanes tantũdem,
ceræ q. β. pro incorporatione, & fiat pomum, quod valet tam in
strangulatu vuluæ, quàm epilepsia, naribus admotum: inferius
autem diapasma aliquod adhibeatur.

Puluis in præfocatione matricis expertus.

Puluis, seu
potus ad
idem.

Recipe, Radicum dictami, seminis bauciæ, ana ʒ. j. cinnamomi
electi, cassiæ lignæ, melissæ, ana ʒ. ij. croci Orientalis ʒ. β. casto-
rii pinguis, & recētis ʒ. j. Misce, fiat puluis. Dosis eius sit à drach-
ma dimidiata, vsq; ad integram, cum aqua vrticæ, maluæ, chamo-
millæ, myotidis, vel chelidonii q. β. Et detur potui ieiuno stoma-

Vnctio con cho, vel quando sentit matricem eleuari.

tra præfoca
tionem ma
triciis, epile

Aliud experimentum do. Pauli Ricii Oenipontani quondam
Protomedici, in suffocatione matricis, epilepsia, & verminatio-
ne, in forma vnctionis.

psiam & cõ
tra vermes.

Recipe, Allium nu. j. Incidatur per mediũ, & supra prunas po-
natur, & addatur aloes hepatitis parum. Et ita succus colligatur.

Quo

Quo deinde hysterica mulieris vmbilicus iungatur. Pulsus itē, tempora, & nares: & statim præfocata expergiscitur. expertum.

Pessarium ad idem.

Recipe, Caryophyllorū, xyloaloes, styracis calamitæ, ana 3. j. *Pessarium ad præfocatio-*
folii parum, moschi, ambræ, ana scrup. j. fiat puluis, & cum oleo *nem matri-*
spicæ odorifero fiat pessulus cum syndone, vel panno raro. *cis.*

DE APOSTEMATE MA-

tricis. Cap. v.

Definitio.

Est tumor præter naturam, in substantia matricis existens, *Definitio.*
causatus à materia vel humore præternaturali, in illa existen-
te. Distinguitur hoc apostema ex parte situs materiæ in matri-
ce, quandoq; ex parte ipsius materiæ. Primò, quia aut est in fundo *Origo.*
matricis, aut in lateribus, aut in collo eius. Secūdò, quia tale apo-
stema vel provenit ex parte humorum, sanguinis, phlegmatis,
cholæræ, vel aquositate, sed hoc rarò fit.

Signa apostematis absolutè, in
matrice sunt ista.

Dolor circa pectinem grauius, durities in tangendo, diffi- *Signa.*
cultas egestionis, & vrinæ: quia matrix est in medio inter intesti-
num rectum, & ipsam vesicam.

Signum, quando apostema est in concauo matricis, vel cùm *Signa Apo-*
est in parte versus intestinum rectum, tunc constringitur intesti- *stematis ubi*
num, vt non possint fæces excerni. Si autem est versus collum *latet in*
vesicæ, comprimitur collum vesicæ, & ideo vrina non potest *matrice.*
exire. Si in concauo, sentitur grauitas, & duritia circa vmbi-
licum. Si in collo inferius, circa latus dextrum, & sinistrum senti-
tur grauamen.

Signa humorum.

Apostema si fuerit à sanguine, rubedo apparet in vrina, & *Signa hu-*
crassities. Vterius mulier est sanguinæ cõplexionis, rubor emi- *morū redun-*
cat in oculis, & facie, &c. adsunt etiam alia signa, quæ ostendunt *damium.*
dominatum sanguinis.

Si à cholera.

Signa apparent cholæræ, vt caliditas matricis.

Si à phlegmate.

Signa eiusdè apparent: Et quia sæpe fluunt humiditates albæ,

similiter ex propriis signis patet.

Si à melancholia.

Itidem indicia melancholicæ redundantæ sese produnt.

Scyrrus matricis. Quandoque in matrice est apostema durum, ex melancholia, & dicitur scyrrus, non purum, (aliàs, sephiros dictum) per admissionem cholerae, tunc apparet dolor ingens in locellis.

Quandoq; est ex aduisione cholerae, & tunc est cancer.

Signa canceri.

Signa canceri in matrice. Carcinomatis in matrice generati signum est, dolor mordicatus, ut circa matricem, & caliditas intensæ, in tactu loci adfecti sentitur callositas indurata quasi circumquaq; , venæ duræ ad tactum & nigrae, quæ sunt sicut venæ pedis.

Cancer matricis cura. Et huiusmodi apostema est permiciosum inter alia, quia si cancer in exterioribus est, difficilis curæ indicatur: quanto magis in interioribus?

Cura apostematis sanguinei.

Cura apostematis sanguinei in matrice. Primò fiat phlebotomia de basilica dextri lateris, quæ facienda est ad emissionem v. vel vj. vnciarum sanguinis.

Item in principio ponantur repercussiva talia.
Phlebotomia. Recipe, Olei rosacei, myrtei, ana vnc. j. rosarum rubearum, myrtillorum, sumachii, hypocisthidis, boli Armeni, ana 3. j.

Vnctio reperculsiua. Puluerabilia redigantur in puluerem tenuem. Et cum prædictis oleis misceantur, & circa matricem fiat vnctio, infusus petiis, & applicentur ubi oportet.

Fomentatio ad idem.

Fomentatio ad idem. Recipe, Rosarum rubearum, balaustiorum, sumachii, hypocisthidis, chamomillæ, ana M. j. Contundantur crasso modo pro fomentatione: & bulliant in semi q. aquæ, ad consumptionem tertiae partis. Deinde recipe spōgiam, infunde in dicta decoctione. Quæ expressa ponatur super pectinem, & cum cœperit tepesceri, remoueat inde.

Post in augmento apostematis, ponantur repercussiva cum resolutiuis, vincentibus tamen reperenssiuis. In principio igitur augmenti præcipuè fiat talis fomentatio:

Alia fomentatio. Recipe, Chamomillæ, meliloti, anethi, rosarum rubearum, balaustiorum, sumachii, ana M. j. Conquassentur crassiusculè, & bulliant in 3. q. aquæ, secundum artem fiat fomentum. Quo factobis, vel ter, vngatur locus cum sequenti vnguento.

Vnguentum. Recipe, Olei rosati, chamæmelini, ana vnc. j.

Infundantur petiæ linæ in dicto liquamine. Quæ expressæ ponantur

ponantur super pectinem, & femur.

Quum autem fuerit apostema in statu, tunc apponantur resolutiua temperata: vt p^{ri}ta, *Fomentum resolutiuū.*

Recipe, chamomillæ, anethi, meliloti, seminis lini, scenigræci, matricariæ, melissæ, ana M. j. Contundantur, & bulliant in β. q. aquæ, & fiat fomentatio.

Deinde fiat hoc vnguentum resolutiuum.

Recipe, Olei liliacei, chamæmelini, ana vnc. β. matricarię, arte- *Vnguentum ad idem.*
misiæ, pulegii, calamenthi, ana drach. β. Puluerâda puluerentur,
& cum modico ceræ fiat vnguentum.

Si apostema est cholericum.

Tunc vrina apparet rubea, cum aliqua crassitie: quia cholera fluit cum sanguine, ad matricem.

Fiat ab initio phlebotomia, saltē diuersiua, ex basilica dextra. *Phlebotomia.*
Abhiuc per duos dies detur hoc minoratiuum.

Recipe, Electuarii de succo rosarum, electuarii Indi maioris, *Potio minoratina.*
ana drach. j. casia nouiter extractæ, vnc. j. Dissoluantur in aqua
artemisiæ, & capilli Veneris, ana q. β. ad dissoluendum prædictas
medicinas, fiat potus, qui condulcetur cum semuncia mellis ro-
sati colati, vel (quod melius) cum syrupo violaceo.

Digestiuum.

Recipe, Syrupi violati, mellis rosati colati, syrupi acetosi sim-
plicis, ana 3. β. vel loco rhodomelitis ponatur tantundē syrupi de
endiuiâ, aquarum seminum communium frigidorū, melissæ, bu-
glossæ, ana 3. j. Misce, detur calidē ad quinque vel sex dies, donec
appareat digestio in vi uia, deinde recipiat hanc medicinam:

Recipe, Florum boraginis, buglossæ, anethi, ana M. β. passu- *Syrupus seu potus.*
larum enucleatarum, liquiritiæ rasæ, ana vnciam β. prunorum
numero v. sebesten numero viij. seminum communium frigi-
dorum drach. ij. Contunde, & bulliant in β. q. aquæ, ad consum-
ptionem medietatis. Colaturæ recipe q. β. ad dissolutionem, dia-
catholici, electuarii de casia, ana drach. ij. electuarii de dactylis,
drach. j. β. electuarii de succo rosarum drach. j. electuarii de psyl-
lio drach. β. Misce, fiat potus, dulcoretur cum syrupo violarum,
& exhibeatur.

Aliud in forma pilularum.

Recipe, Pilularū aggregatarū scrup. ij. pilularū scetidarum *Pilula.*
scrup. β. rhæobarbarici electi scrup. j. spicæ gran. ij. aliàs scrup. β.
Puluerisetur rhæobarbarū cum spica subtiliter, & reformetur pi-
lulæ numero vij. cum syrupo violaceo, dētur vt alix prius dictæ.

Euacuatione præmissa, detur hoc electuarium cōfortatiuum matricis, & membrorum deseruientium ei.

Recipe, Diamargariti vnc. j. β. sacchari violacei, diatriasandalli, ana vnc. β. Misce, reformatur electuarium cum syrupo violaceo. De quo recipiat manè, & serò ad quātitatem castaneæ, quando durauerit.

Sī apostema est phlegmaticum.

Primò minoretur materia phlegmatica in matrice existēs sic:

Minorati= Recipe, Pilularum foetidarum scrup. ij. Fiant pilulæ numero v. *sum, in pi-*
lulis. cum syrupo de artemisia. Dentur antediem per horas binas.

Digestiūm ad idem.

Recipe, Syrupi de matricaria, syrupi de duabus radicibus, oxymelitis simplicis, ana vnc. β. aquarum artemisæ, fœniculi, buglossæ, ana vnc. j. Misce, detur in crepusculo diei.

Facta digestionē humorum, fiat eradicatiūm tale:

Eradicati= Recipe, Florum boraginis, buglossæ, melissæ, ana M. β. radi. *num.* cum fœniculi, petroselini, ana drach. j. passularum enucleatarum, liquiritiæ rasæ, ana vnc. β. matricariæ drachmā j. Fiat decoctio in β. q. aquæ ad consumptionem medietatis. Colati recipe q. β. ad dissoluendum, diacatholici drachmas v. electuarii Indi maioris drach. ij. agarici electi scrupulos iiij. salis gemmei, zingiberis, ana grana iiij. electuarii elefcoph drach. β. agaricus, & sal gemmæ, cum zingibere infundantur in oxymelite, per quinq; vel septem horas: post fiat fortis expressio, & fiat potus. Cui adde melis rosati colati vnc. β.

In forma pilularum.

Pilulæ ad Recipe, Pilularum foetidarum drach. β. pilularum aggregati-
idem. uarum, agarici trochiscati, ana scrup. j. Misce, fiant pilulæ.

Additamenta propria.

Vnguentum contra cancerum.

Mortifica= MORTIFICATO cancro, cum succo chelidonii, vel succo *tio cancr.* foliorū oliuæ, aut cum diacadmia, applicetur hoc vnguentum:

Vnguētum Recipe, Cerussæ vnc. β. caniphoræ drach. ij. plūbi vsti drach. j. *aduersus* Abluantur ista cum aqua rosacea quatuor vicibus, post adde bo-
cancerum. li Armeni drach. β. succi semperuiui, olei rosati, & ceræ dealbatæ q. β. fiat vnguentum arte.

Enema ano Item eluatur matrix hoc enemate tam mitigatiuo doloris,
dymū & cō quàm sanatiuo.

solidatiūm. Recipe, Herbarum saniculæ, saluiæ, consolidæ saracenicæ.

Item

Item maioris, mediæ, & minimæ, bletæ syluestris, veronicæ, agri-
monix, gratiæ Dei, sanamundi, millefolii, ana M.ß. Pistentur pa-
rum, & bulliant in ß. q. aquæ lanceolatæ. Colaturæ recipe q. ß.
pro vno clysteri, cui adde vitellum ouî, numero j. floris lactis,
olei mastichini, irini, cyprini, rosacei, ana vnciam j. Vnguenti
populnei, dialthææ dissolutorum, ana drach. j. Misce, fiat ene-
ma matricale secundum artem, & administretur per oetranchy-
ton instrumentum.

Postea per supposititiam massulam flatam immittatur hoc
vnguentum mirè desiccans, & sine mordicitate perfonans aposte-
ma cancriforme.

Recipe, Antimonii, æris vsti, lithargyrii, cadmiæ argenti, mar-
chasytæ seu chrysocolle, cerussæ lotæ, balauustii, aluminis, sarco-
collæ, corticum thuris, pompholygis, ana drach. j. Conficiantur
cum elæomagate, hoc est, fæce olei antiqui q. ß. & addita cera
alba fiat vnguentum arte. Oportet autem vt mundificatû sit prius
corpus bene, & enectus ipse cancer.

Aliud vnguentum, quo vtor in omnibus sedis & matricis hul-
ceribus apostemosis calidis, sed recentibus potissimè, corruptis,
& saniosis, gangrenositate tamen prius amollita.

Recipe, Rhodini, ceræ candicatæ, ana drach. vj. succifructus
vux lupinæ drach. iij. cerussæ drach. j. plumbi vsti, & loti, pom-
pholygis, olibani, ana drach. j. Liquefiat cera, & oleum, & depo-
nantur ab igne, & alia subtiliter puluerata, & cribellata simul o-
mnia in mortario diutius commisceantur: & desuper succus di-
ctus infundatur, & sine intermissione per sex horas, cum fuerit
agitatum, permitte coagulari, & supernatantem liquoré proice,
& resultabit quædam materia emplastica, qua vtire in prædictis
casibus. est enim mirabilis.

DE PRÆCIPITATIONE, seu descensu matricis. Cap. vi.

Definitio.

DESCENSUS matricis, est exitus eius seu prolapsio de loco
suo naturali, ad inferiora: vnde (quum videlicet illa proci-
dua videtur ac prominens) tantopere fecundas vrget, vt aliquan-
do vtiq; ad coxâ dilabatur. Cuius causa est humiditas relaxans liga-
menta matricis: Vnde corpus eius mouetur ad inferiora. Quan-

Definitio.

Causa præ-
cipitationis
matricis.

doque est causa ventositas, matricem impellens ad inferiora.

Si hoc est ab humore phlegmatico, quod multotiens contingit, debemus purgare phlegma à matrice, & toto corpore. Vnde detur primò hoc digestiū vna, vel si res postulat, altera, atque altera vice.

Recipe, Syrupi de stœchade, de matricaria, oxymelitis simplicis, ana vnc.ß. aquarum artemisiz, melissæ, ana vnc. j. Misce, detur vt suprà.

Celebrata digestionē, detur hoc medicamentum solutium, sub forma potionis.

Potio solutiva.

Recipe, Florum boraginis, buglossæ, matricariæ, melissæ, ana M. j. passularum enucleatarum, liquiritiæ rasæ, ana vnc. semis, stœchadis Arabici M. ß. anisorum drach. ij. Fiat decoctio secundum artem. Colati recipe q.ß. ad dissoluendum, diacatholici 3. v. electuarii Indi maioris 3. ij. diaphœnici, electuarii electoph, ana drach.ß. Misce, fiat potus, dulcoretur cum modico mellis rosati colati. Et propinetur ex more.

Pilulæ ad idem.

Pilule ad idem.

Recipe, Pilularum fœtidarum, cochiarum, ana 3.ß. Fiant pilulæ numero vij. Dentur vt suprà.

Fomentatio ad idem.

Fomentatio ad idem.

Recipe, Pulegii, calamenthi, origani, matricariæ, melissæ, ana M. j. foliorum cupressi, & nucularū eius, sumachii, malicorii, ana M.ß. Contundantur crassiusculè, & bulliant inß. q. aquæ, & in cocto illo, bis, terve infundatur spongia, quæ expressa ponatur supra matricem. Sic continuando ternis, seu quaternis (vt dictum est) vicibus: deinde exiccetur matrix, & vngatur isto oleo calido.

Vnctio ad intro-pellendam matricem.

Recipe, Olei rosacei, myrtei, ana 3.ß. Misce, quo vngatur matrix, & post reducatur ad locum naturalem.

Fomentum ad matricem exenstem.

Si matrix præcipitatur ad inferiora, ita quòd vuluam exeat, ante ventrem fiat fomentatio talis:

Recipe, Origani, calamenthi, menthastri, matricariæ, pulegii, ana M. j. Bulliant inß. q. aquæ, & vini, teu in posca. Deinde molliatur cum hac decoctione, & fomentetur, post exiccetur in panno calido, & vngatur cum isto oleo:

Vnctio. Recipe, Olei liliacei, myrtei, ana 3.ß. Misce, vngatur matrix, postea aspergatur de sequenti puluere:

Pulus pro reducenda matrice.

Recipe, Thuris, mastiches, boli Armeni, myrtillorum, sumachii, gallæ omphacitidis, seu quercularum, capulorum rosarum, acaciæ, ana drach.ß. Fiat puluis subtilis, quo aspergatur matrix.

Deinde

Deinde obstetrix vngat manum suam, & suauiter impellat matricem intrò, (aliàs, ad superiora) Mulier tamen prius situetur resupina, ita quòd teneat crura eleuata, vt obstetrix possit reducere matricem ad locum suum. Postea ponat vëtosam magnam supra fumen, & teneat ibi per vnam horæ quadram: qua remota ceratum illud apponatur. Pilis tamea pube tenus prius derafis, ac tonsis.

Recipe, Bolí Armeni, sanguinis draconis, hypocisthidis, suma Ceratū pro chii, ana 3. β. rosarum rubearum, glandium, coralliorum rubeo. *reduclione* rum, myrtillorum, ana 3. β. (aliàs 3. β. Puluerisuntur, & cum pice, *matricis* & resina pinea q. β. fiat ceratum in forma quadrata, applicetur *exeuntis*. cum corio, vel aluta super fumen.

Si non habuerit beneficium ventris, fiat clystere purgatorium in hunc modum:

Recipe, Chamomillæ, meliloti, anisi, anethi, fœniculi, pulegii, *Enema*. ana M. j. aliàs M. β. Bulliant omnia in β. q. aquæ modica bullitio = ne. Colaturæ recipe 3. xv. In quibus dissolue sacchari rubei 3. β. (aliàs 3. iij.) hieræ, benedictæ, ana 3. j. (aliàs 3. vj.) olei lilim 3. iij. salis communis 3. j. β. Misce, fiat enema.

Vbi esset maior necessaria euacuatio, dentur pilulæ infrà scriptæ:

Recipe, Pilularū fœtidarum, aggregatiuarum, ana 3. ij. β. Fiât *Pilulæ*. pilulæ numero v. & exhibeantur, vt suprà.

Si matrix sinistrorsum deuerget, id est, declinauerit ad læuam, *Notia*. tunc affigatur ad dextram cucurbita, ratione diuersionis. Et si ad dextram reclinata, seu præcipitata fuerit, præcipiatur fieri cōtrarium: vt matrix reducatur ad suam sedem, & locum suum naturalem sese recipiat.

Cætera mors intempestiua incomparabilis viri videlicet Leonelli denegauit, & intercept: sed ne quid deforet, supplementum totius materiæ haurire licebit ex adiuncto codicillo muliebrum affectuum.

Additamenta propria.

E A D E M ferè cura indiget matrix dislocata, qua procidentis anus, in hac difficultate plurimùm valebit obstetricum opera, & industria. Equidem à nonnullis, obstetricandi munus primùm auspicantibus hac de re consultus, hoc dedi consilium, & res prospere cecidit.

Primò, vt resupināti mulier i, prius omni fœculètia tã excrementum *Consilium* inprocidentem

ita vteri. torum,quàm lotii depofita, leui manu maffichino oleo delibuta
Vnctio. vterum reponant. Si verò is propter induratum extuberantiam
Infessus. intropelli nequeat, fefsione facta in decocto myrti, fomentent,
Retinaculū aut balneent, dein fubfequenti fuffumigatione locum foueant, &
Suffumigiū tum demum procidentem hysteram priftinæ fedi reftituant, ac
expertū ad ftrictius fubligent, ac fcient. Eft autem fuffitio talis:
procidentia Recipe, Afpalti 3.ij. boliti, feu ftercoris bubuli, melius vaccini,
vteri matri drach.j. Quæ trita mifceantur pro fuffumigio.

calu. Et fi applicetur illud emplaſtrum poſtquam matrix in locum
 ſuum fuerit rurfus collocata, tenacius hæret, ac firmius perſtat,
 nec finit eam descendere.

Emplaſtrū Recipe, Olbani, maffiches, opopanacis, galbani, ſerapini, te-
poſt repoſi- rebinthinæ, ſtyracis liquidæ, picis aridæ, ana 3.j. vel 3.j. ceræ parū.
tionem ma Fiaſt emplaſtrum arte, apponatur ante, & retro, & faſciis ſuſpen-
triciſ. ſis circumnectatur, & renuſciatur.

Nicolaus. Nicolaus adierit, ouum gallinæ fœtidum, ſeu putidum, ſuppo
Mule olen- ſitum cum reticulo tenui, vel carpta lana ſubitò matricem pro-
tia ſubtus cidentem reducere. Tamen caueat mulier olfactum illius gra-
adhibita v ueolentiæ. Quin potius interim odoret res odoras, ac delecta-
terum præ- biles.

capitū re- Potus in diſlocatione matricis exper-
ducunt. tus poſt vniuerſaliora.

Potus in Recipe, Seminis paſtinacæ domeſticæ 3.j. Contunde, & da cum
diſlocatio- vino bono.

ne matricis Alius potus ad idem.

Alius potus Recipe, Foliorum myrti, pulueris cornu ceruini, ana drach.j.
ad idem. Detur in potu: & conſectim retrahetur matrix.

Puluis pro Eandem denique retinet puluis ille, poſt impoſitionem in-
matrice e- ſperſus, ſi cum ſubligaculo, ſeu pulmacibus locus complicetur,
greſſa ex- accolligetur.

peritus, & Recipe, Gummi lentifcini, thuris nucularum cupreſſinarum,
in exitu antimonii, malicorui, balauſti, balani, louialis, ana 3.ij. Miſce, fiaſt
ani. puluis, & vtere vt dictum eſt.

EIVSDEM

EIVSDEM LEONEL

li, de febribus Fragmentum,
cum propriis appendi-
culis, interiectim
appositis.

RIGO siue materia febris in genere, est ex abun- *Causa fe-*
dantia quatuor humorum. Nam ex redundantia *bris.*
sanguinis generatur febris continua. Ex superflui *De ortu fe-*
tate bilis gignitur *typhoides*, siue tertiana. Ex domi- *bris lege*
nata nimio phlegmatis, ephemerina, siue quoti- *Galenus, de*
diana provenit. Febrem verò generaliter sic definiunt Medici, *ratione cu-*
quòd sit calor innaturalis, supergrediens naturam, suoq; ledens *randi per*
effectum. Ea (inquiunt) sanatur itidem quadriformiter, hoc est, *sanguinis*
quatuor modis: videlicet sudore, vomitu, venæ sectione, & phar- *missionem.*
macis. aliqui addunt, somno. *Febris qd?*

Galenus adferit febres sanguineas, aliis esse simpliciores, de *Febris sana-*
differentiis febrium, lib. 2. cap. 8. *tur quadri-*
formiter.

Assignatio aphorismorum Hippocra- *Galenus.*
ticorum, de febribus loquentium,
scitu perquam necessariorum.

1 PAROXYSMOS, & consistentias morbi indicabunt, & anni-
tēpora, & circuitū febriliū successiua incremēta. Aphor. 12. lib. 1.

2 Qui crescunt, plurimum habent innatum calorem, &c. in fi-
ne. Et propter hoc & senibus non similiter febres fiunt acutæ, fri-
gidum enim habent corpus. Aphor. 14. lib. 1.

3 Acutæ agnitudo in senimense, hoc est XIII. diebus iudi-
cantur. quod & de febribus intellige. Aphor. 23. lib. 2.

4 Aetiæ quartanæ & multum sunt breues. Autumnales verò
longæ, maximè vero quæ ad hyemē coniunguntur. Aphor. 25. li. 2.

5 Febrem in spasmo melius est fieri, quàm spasmus in febre. Aphor. 26. lib. 2.

6 Febricitantibus non fortiter, neq; omnino in superficie permanere, & nihil minuere corpus, aut tabescere magis, eò quòd secundum rationem fit, malum est. hoc enim longitudinem ægritudinis significat, hoc autem imbecillitatem. Aphor. 28. lib. 2.

7 Circa principia, & fines, omnia imbecilliora, circa status omnia fortiora, qui de febribus intelligendus est. & c. Aphor. lib. 2.

8 In morbis minus periclitatur ægrotantes, quibuscūq; propriæ naturæ, & ætatis habitudinis, & horū ægritudo inest magis, quàm quibus nō propria secundum aliquid horū inest. Aphor. 34. li. 2.

9 Cum æstas sit veri similis, sudores multos in febribus expectare oportet. Aphor. lib. 3.

10 In siccis temporibus, febres acutæ fiunt, & siquidem annus talis existens amplius fuerit, qualem constitutionem fecerit in pluribus, & tales ægritudines expectare oportet. Aphor. 8. lib. 3.

11 In autumnō acutissimæ fiunt ægritudines, & maximè mortiferæ, vt in pluribus. Ver verò suauissimum, & minimè mortiferum: quos duos etiam de febribus intellige. Aphor. 9. lib. 3.

14 De temporibus siquidem hyems sicca, & borealis fuerit, ver verò pluuiosum, & austrinum, necesse est æstate febres acutas, & ophthalmias, dysenterias fieri: maximè mulieribus, & humidis natura. Aphor. 11. lib. 3.

13 Aestate verò quædam horum, & febres continuæ, & caufon, & tertianæ plurimæ, & vomitus, & diarrhœæ, & oculorum, & aurium dolores, oris h ulcerationes, & pudendorum putredines, & desudationes subsequuntur. Aphor. 21. lib. 3.

14 Quibuscūq; in febribus sexto die rigores fiunt, difficile iudicium sequitur. Aphor. 29. lib. 4.

15 Laboriosis, seu lassitudinem habentibus in febribus in articulos, & circa maxillas potissimum abscessus fiunt. Aphor. 31. lib. 4.

16 Febres quæcūq; nō intermittentes, tertia die fortiores sūt, magis periculosæ. Quocūq; autem modo intermiserint, periculum abesse significatur. Aphor. 43. lib. 4.

17 Quibus febres longæ, his tubercula, vel labores in articulis fiunt. Aphor. 44. lib. 4.

18 Si rigor incidat febre non deficiente, ægro iam debili, lethale est. Aphor. 46. lib. 4.

19 In febribus non intermittentibus, si partes exteriores frigidæ, interiores vruntur, & sitim habeat, lethale est. Aphor. 48. lib. 4.

Quibus

- 20 Quibus tubercula, vel in articulis labores ex longis febribus fiunt, hi pluribus vtuntur cibis. Aphor. 45. lib. 4.
- 21 In febre non intermittente, si labrum, vel oculus, vel nasus, vel supercilium peruertatur, non videat, vel non audiat, iam debili existente corpore, quicquid horum euenerit, mors proxima est. Aphor. 49. lib. 6.
- 22 Vbi in febre non intermittente difficultas spirandi, & delirium acciderit, lethale. Aphor. 50. lib. 4.
- 23 In febribus, abscessus qui ad primas iudicationes non soluunt, longitudinem morbi significant. Aphor. 51. lib. 4.
- 24 Quicumque in febribus vel in aliis morbis sponte illacrymant, nihil absurdum: qui vero non sponte, absurdus. Aphor. 52. lib. 4.
- 25 Quibus circa dentes in febribus quidam lentores nascuntur, his fortes fiunt febres. Aphor. 53. lib. 4.
- 26 Ex inguinum tumoribus, febres omnes male, præter diarias. Aphor. 54. lib. 4.
- 27 Febricitanti sudor superueniens febre non deficiente, malum. Prorogatur enim morbus, & multam significat humiditatem. Aphor. 56. lib. 4.
- 28 A febre ardente habito, rigore superueniente, solutio. Aphor. 58. lib. 4.
- 29 Tertianæ exquisita septenis circuitibus, quod tempus longissimum est iudicatur. 59. lib. 4.
- 30 Quibus in febribus aures obsurduerunt, sanguis ex naribus fluens, aut aluius turbata, soluit morbum. Aphor. 60. lib. 4.
- 31 Quibus in febribus quotidie rigores fiunt, quotidie febres soluantur. Aphor. 63. lib. 4.
- 32 Quibus in febribus morbus regius ante diem septimum accidit, malum. Aphor. 62. lib. 4.
- 33 Quibus in febribus morbus regius, septimo, vel nono vel undecimo, vel quartodecimo superuenerit, bonum: nisi dextrum ilium obduruerit. Si vero non, non bonum. Aphor. 64. lib. 4.
- 34 In febribus circa ventriculum, & fortis æstus, & cordis morsus, vel dolor, malum. Aphor. 65. lib. 4.
- 35 In febribus, ex somnis timores, vel conuulsiones, malum. Aphor. 67. lib. 4.
- 36 In febribus spiritus offendens, malum. Conuulsionem enim significat. Aphor. 68. lib. 4.
- 37 In acutis febribus conuulsiones, & circa viscera dolores fortes, malum. Aphor. 66. lib. 4.

Quibus

38 Quibus in febribus ardentibus tremores fiunt, delirio solvuntur. Aphor. 26. lib. 6.

39 In acutis passionibus, quæ cum febre sunt luctuosa suspiria, malum. Aphor. 54. lib. 6.

40 Sudores febricitanti si incæperint boni, & tertio die, quinto, septimo, nono, undecimo, quartodecimo, decimosextimo, vigesimo, vigesimosextimo & trigesimoquarto. Hi enim sudores indicant morbos. Qui verò non ita fiunt, laborem significant, & morbi longitudinem, ac recidivani. Aphor. 36. lib. 4.

41 Victus tenuis, atq; exquisitus, in morbis quidem longis semper: in acutis verò, in quibus non cõuenit, difficilis. Et rursus qui ad extremum devenit tenuitatis, gravis est. Nam & repletiones, quæ ad extremum deveniunt, graues sunt. Aphor. 4. lib. 1.

42 In tenui victu ægri delinquant, quo fit ut magis lædantur. Quicunque enim error committitur magnus, maior in hoc fit, quàm in paulo pleniori victu, propterea etiam sanis periculosus existit valde tenuis, constitutus, & exquisitus victus, quoniam errores grauius ferunt. Ob hoc igitur tenuis victus, atq; admodum exquisitus, eo qui sit paulò plenior, magis ut in pluribus, periculosus. Aphor. 5. lib. 1.

43 Extremis morbis extrema exquisitè remedia, optima sunt. Aphor. lib. 1.

44 Vbi morbus peracutus est, statim extremos habet labores, & extremè tenuissimo victu vtendum est. Vbi verò non, sed pleniorrem victum contingit adhibere, tantum tibi indulgendum est, quantò morbus extremis est mollior. Aphor. 7. lib. 1.

45 Quando morbus in suo vigore constiterit, tunc victu tenuissimo vtendum est. Aphor. 8. lib. 1.

46 Coniectari autem oportet, an æger cum victu sufficiat perdurare, donec morbus consistat, & nunquid prius ille deficiat, nec possit cum victu perdurare, vel morbus antea deficiat, atq; hebetescat. Aphor. 9. lib. 1.

47 Quibus igitur statim morbus consistit, his statim tenuis victus adhibendus est. Quibus verò posterius debet consistere, his & in ipso cõsistendi tempore, & parù ante illud cibus subtrahendus, prius verò vberius agendù, ut æger sufficiat. Aphor. 10. lib. 1.

48 In accessionibus abstinere oportet: nam cibum dare nociuù est. Et quibus per circuitum fiunt accessiones, in ipsa accessione abstinere oportet. Aphor. 11. lib. 1.

49 Senes facillimè ieiunium ferunt, secundo loco qui ætatem consti

constitutam habent: minus adolefcentes: omnium minimè pueri, præsertim qui inter ipsos sunt viuidiore. Aphor. 13. lib. 1.

50 Qui crescunt, plurimùm habent calidi innati. Plurimo igitur egent alimento, alioquin corpus absumitur. Senibus verò parum calidi innati inest, paucis propterea fomitibus egent, quia à multis extinguuntur. Hanc etiam ob causam febres senibus non similiter acutæ fiunt, frigidum enim eorum corpus. Aphor. 14. lib. 1.

51 Ventres hyeme, & vere natura calidissimi sunt, & somni longissimi, quare per ea tempora alimenta copiosiora sunt exhibenda. Etenim tunc calor innatus plurimus est, unde & pluribus egent alimentis, indicio sunt ætates, & athletæ. Aphor. 15. lib. 1.

52 Victus humidus febricitantibus omnibus confert, maximè verò pueris, & aliis, qui tali victu uti cōsueuerūt. Aphor. 16. lib. 1.

53 Et quibus semel, aut bis, & quibus plurāne, an pauciora particulatim oporteat afferre, considerandū. Condonandum autem aliquid tempori, ætati, & consuetudini. Aphor. 17. lib. 1.

54 Aestate, & Autumno cibos difficillimè ferunt, hyeme facillimè, secundum locum ver habet. Aphor. 18. lib. 1.

55 His, qui per circuitus accessionem habent, nihil dare oportet, neq; cogere, sed subtrahere adiectioni ante iudicationes. Aphorismo 19. lib. 1.

DE CVRA FEBRIS

sanguineæ. Cap. 1.

Digestium.

RECIPE, Syrupi de endiuia ʒ. i. β. buglossati ʒ. β. aquarum lupulorum, endiuix, buglossæ, ana ʒ. j. Misce, detur in aurora. *Digestium in febre sanguinea.*

Aliud digestium.

Recipe, Syrupi acetosi ʒ. i. β. de endiuia ʒ. β. aquæ destillationis humuli, endiuix, acetosæ, ana ʒ. j. Misce, vtatur vt suprà. *Aliud.*

Aliud præparatorium noxi humoris.

Recipe, Syrupi, vel potionis acidæ simplicis ʒ. i. β. de endiuia ʒ. β. aquarum taraxaconis, cichorii, violarum, ana ʒ. j. Misce. *Aliud.*

Aliud.

Recipe, Syrupi violati ʒ. j. β. de endiuia ʒ. β. aquarum boraginis, nenupharis, acetosæ, ana ʒ. j. Misce, vtatur modo prædicto. *Aliud.*

Aliud.

Recipe, Syrupi rosati vnc. β. nenupharini, vel de cichorio, oxy

oxyzaccharæ, ana drach. vj. aquarum acedulæ, rosarū, violarum, ana vnc. j. Misce, fumatur vt dictum est.

Digestium vbi est oppilatio ex tenaci pituita.

*Digestium
& deoppi-
latum phle-
gmatis
crassi.*

*Phlebotom-
ia.*

*Galenus
aliter nono*

Terapeut.

Potio san-

*guinis mun-
dificatiua.*

*Infusio de
rheobarba
rico.*

*Syrupus le-
ucopyretos
in causa
phlegma-
tica.*

Recipe, Syrupi absinthitis, Byzantini, oxymelitis compositi, vel syrupi acidi compositi, ana vnc. β. aquarum hyssopi, betonicae rubrae, eupatorii, ana vnc. j. Misce. Capiat in diluculo matutinali.

Ante syropos, & medicinam, in hac febre fiat phlebotomia dextri lateris ex basilica, ad quincuncem sanguinis, de sero, aut vigesima secunda hora vnc. iij. vel iij. melius est enim reiterare, quam exquisitè euacuare.

Deinde da medicinam sanguinis mundificatiuam, vt:

Recipe, Casiae nouiter extractae vnc. β. electuarii lenitiui, diaprunis solutiui, ana drach. iij. electuarii de dactylis drach. j. Dissoluantur in decoctione florum, & fructuum, & fiat potus.

Dilutum pro nobilibus, & delicatis:

Recipe, Rhæobarbari electi drach. j. spicæ G. iij. Fiat infusio secundum artem in aquis videlicet, boraginis, violarum, acetosæ, vel maluæ, ana q. β. Deinde fiat fortis expressio. Cui adde, diacatholici drach. vj. electuarii de succo rosarum, diaphœnici, ana drachmam vnam semis.

Dissolue in decoctione florum, & fructuum. Fiat potio sanguinis purificatiua, & laxatiua prauorum humorum.

Syrupus in febre quotidiana de phlegmate naturali.

Recipe, Radicum petroselini, fœniculi, apii, carui, anisi, leuistici, sileris montani, ocymi, ameos, maioranæ, ana vnciâ vnam, polypodii drachmas duas, agarici, turbith, esulæ, vncias tres, chamædryos, brusci, asparagi, cinnamomi, casiae lignæ, ana vnc. β. herbarum cichorii, scolopendrii, polytrichi, absinthii, calamenthi, origani, hyperici, ana M. β. sacchari, vel mellis, quantum sufficit. Fiat syrupus arte.

DE TERTIANA PVRA

Caput I I.

ANTE omnia fiat lenitio ventris cum clysteri, si aliàs caruerit beneficio ventris, & hoc omni die.

Cly

Clystere.

Recipe, Mercurialis, matris violarū, hordei, ana M.j. Fiat de *Enema pro*
coctio, de qua recipe lib. j. β. vitelli vnius oui, salis drach. ij. vel iij. *febricitans*
sacchari rubri, mellis violacei, ana vnc. j. β. olei violati vnc. iij. ca- *tibus.*
sæ medullofæ drach. vj. Misce, fiat enema.

Digestiuum præmisso clysteri.

Recipe, Syrupi acetosi simplicis vnc. j. β. de endiuia ʒ. β. aqua- *Digestiuū*
rum buglossæ, endiuix, ana ʒ. ij. Misce, detur hora consueta. *intertiana.*

Medicina pro lautioris fortunæ homine, post syruporū acce-
ptionem.

Recipe, Rhæibarbarici electi drach. j. spicæ G. iij. Fiat infusio *Infusio de*
secundum artem in aquis cordialibus q. β. per sex horas, vel diu- *rhæobarba*
tius, deinde fiat fortis expressio. Cui adde electuarii lenitiui ʒ. vj. *ro.*
vel mannæ tantundem. Misce, fiat potio, cum decoctione florum,
& fructuum.

Si patiens non sit valde diues, detur ei talis medicina:

Recipe, Electuarii de succo rosarum ʒ. β. casia nouiter extra- *Alia potio*
ctæ ʒ. j. Dissoluatur in decocto florum, & fructuum. *laxatiua.*

Aliud.

In aqua decoctionis quatuor seminum frigidorum, puta, ci- *Potio cum*
trulli, melonum, cucumeris, cucurbitæ, resolnatur medulla, casia *rhæobarba*
fistularis, & tamarindorum, ana vnc. j. vel β. & in colatura admi- *ro in substā*
sceantur rhæibarbarici electi puluerati drachmæ binæ, spicæ scru- *tia, in calio*
pulus dimidiatus, & sumatur in mane. *da causa.*

Aliud lenificatiuum ad choleram edu-
cendam, & feruorem febrilem
reprimendum.

Detur tamarindorum ʒ. j. vel β. cum succo marathri, endiuix, *Alius po-*
vel apii, vel sero caprino administrando ieiunē. *tus leniens.*

Si corpus est durum & rusticum, propinquetur hæc potio:

Recipe, Diaprunis solutiui, electuarii de succo rosarum, ana *Alia potio.*
drach. ij. diacatholici vnc. j. Dissoluantur cum decoctione flo-
rum, & fructuum, detur hora competenti.

Quoniam eum febre cholerica complicatur dolor capitis ple *Dolor capis*
runq;, ideo faciendum erit tale defensiuum: *tu.*

Recipe, Olei rosati vnc. ij. aceti rosacei vnc. β. Misce, fiat oxy- *Oxyrhodiu*
rhodinum. *num.*

Vel sic:

Recipe, Albumen vnius oui, aquæ rosacæ, rhodini, aceti rosa *Aliud oxya*
ti vnc. j. vel β. Misce, fiat oxyrhodinum. *rhodinum.*

Epithe

Epithema meum expertum, & est
vice oxyrhodini.

Epithema Recipe, Aquarum cucurbitinæ, rosacæ, ana ʒ. iij. violacæ, ne-
in cephalæa nupharinæ, ana ʒ. ij. Misce cum albumine ouali, rhodii, & aceti
febrili. momento, ad penetrandum, & infusa peria in tali liquamine ap-
Oxyrhodi- plicetur fronti.
num.

Aliud oxyrhodinum.

Cucurbitu Recipe, Succu plantaginis ʒ. j. sandali rubei ʒ. j. olei rosati ʒ. ij.
latio. aceti rosacei ʒ. j. Misce, & applica.

Dolore isto perseverante, possunt apponi ventosæ in spatu-
lis. Si ventosæ facerent ægritudinem, fiat scarificatio in cute: si
caro non sit nigra, non fiat scarificatio.

Solet etiam huic ægritudini renum dolor accidere, cui sic me-
dendum erit.

Renum do- Recipe, Vnguenti rosati ʒ. j. infrigidantis Galeni vnc. ʒ. Misce,
lor. fiat vnctio pro renibus.

Vnctiones

Vel sic:

pro renibus Recipe, Miracopi populnei ʒ. j. Et fiat vnctio.

Aliter:

Recipe, Succu plantaginis ʒ. j. albuminis vnus oui, olei nenu-
pharini ʒ. j. Misce, fiat vnctio pro renibus.

Si ista non cõtuleriut, vel non suffecerint, ad nephritiden, fiat
sequens fomentum.

Fomentum Recipe, Aquarum acetosæ, endiuix, solatri, ana lb. j. Et cum
pro renibus scariato fiat fomentatio. Et postea cum superioribus vnguentis
vngantur loca renum.

Calidaqui- Siti existente nimia, si omnia consentiunt, & si febricitans est
bus, & quã iuuenis, & fortis, & habet stomachum non imbecillem, & forti-
do propinã- tudinem viscerum, & antè non sit passus apostema stomachi, &
da febrien- sit assuetus bibere aquam, & non sit spleneticus, & tempus sit ca-
ribus. lidum, tunc detur ei aqua fontana, quantũ bibere possit. Sin cæte-
Iulep in fe- ra non consentiunt, fiat huiusmodi potus:

bre tertia- Recipe, Aquæ endiuix, acetosæ, buglossæ, nenupharis ana lb.
na. semis, sacchari finissimi ʒ. iij. syrupi de acetositate citri ʒ. j. ʒ. Mi-
Mãsticato- sce, fiat iulep longum, secundum artem: quo completo sæpius de
ria sitim ipso bibat.

sedantia. Item subinde teneat in ore, de partibus cucumeris, vel de par-
Iulep ad si- tibus Damascenorum prunorum, malorum granatorum, vel
tim extin- portionem pomorum bene aspersorum in aqua, vel potest fieri
guendam. sub alia forma iulep talis:

Reci

Recipe, Aquarū endiuix ꝑ. j. acetosæ, hepaticæ, buglossæ, ana vnc. iij. vini granatorum vnc. iij. Fiat iulep secundum artem.

Electuarium Adipson bonum ad idem.

Recipe, Tamarindorum vnc. j. ꝑ. sacchari albisimi vnc. ꝑ. iulep violacei vnc. j. Misce, fiat electuariū arte, de quo sæpe teneat modicum in ore ad lambendum. *Electuariū Adipson.*

Instantiæ vigiliarū si patientē molestant, sic curētur: Primò fiat vnctio circa tēpora, & alias partes capitis, cū vngueto populneo. *Vnctio.*

Vel sic:

Recipe, Seminis papaueris albi ꝑ. j. ꝑ. vnguenti populnei vnc. j. Anodynæ, olei nenupharini vnc. ꝑ. misce, fiat vnctio frontis, & temporum.

Aliter:

Recipe, Lactucarum, foliorum salicum, corticū papaueris albi, florum nenupharis, chamomillæ, violarum, ana M. j. fiat decoctio, & in ista fiant lotiones. *Lotio.*

CVRA TERTIANÆ

puræ. Cap. iij.

IN TENTIO circa diætā, & res non naturales. Prima est ad ministratio debiti regiminis, quod debet esse frigidū, & humidū: *Prima intentio.*
Cibus crassior in principio, subtilis in statu. In principio detur panatella ꝑ duos dies, saltē cōstante robore, nec debemus in principio admiscere semina cōmunia. Vinū non ex toto ꝑhibeatur, sed diluatur multa aqua cocta sine hordeo, per biduū debet fieri panatella cū brodio pulli, & feminibus cōmunibus stāte virtute: *Ratio vinctus.*
sed si virtus fuerit debilis, dētur oua forbilia. Si autē esset intētio infrigidādi, & humectādi, procedatur subtiliando in statu diætā.

Motus est vitandus, licet in die quietis possit aliququaliter exerceri. Somnus nocturnus competit: vitetur omnino diurnus. Accidentia animi quāmaximè vitanda.

Altera intentio consistit in lenitione ventris, quæ fieri potest hoc pacto: *Secūda intentio.*

Recipe, Casiæ nouiter extractæ, bonæ, pinguis vnc. j. sacchari q. ꝑ. fiat dactylus. *Dactylus lenitiuus.*

Deinde recipe, Aquæ endiuix vnc. ij. Sumat dactylum in mane, post cuius assumptionem, bibat aquam endiuix.

Vel sic:

Recipe, Casiæ vnc. j. vel drach. vj. aquarū cichorii, vel endiuix q. ꝑ. ad dissoluēdam casiam, fiat potio. Et valet loco dactyli.

Vel sic:

Recipe, Mannæ drach. vj. syrupi violati vnc. ij. fiat potio.

Enema pro tertionariis, & aliis
febricitantibus.

Potio. Recipe, Mercurialis, bletæ, matris violarum, maluæ, ana M. j.
Alia potio. foliorum senæ, polypodii, ana vnc. j. Decoquatur in aquæ lb. j. β.
Enema pro ad consumptionem ferè tertix partis: coletur, colato admiscea-
febricitan- tur casia fistularis extractæ vnc. j. benedictæ lauatiuæ vnc. β. olei
tibus. violati, anethini, singulorum vnc. j. salis gemmei drach. β. Misce,
 & fiat enema.

Aliud clystere ad idem.

Aliud cly- Recipe, Foliorum violarū, maluæ, hordei, ana M. ij. siclæ, mer-
stere ad idē. curialis, ana M. β. Si vis facere fortius, adde foliorū salicum, ne-
 nupharis, ana pugillos iiij. Bulliant, & de ista decoctione recipe
 lb. j. dissoluendo in ea casia 3. β. vel 3. vj. sacchari rubei 3. β. olei
 communis vnc. ij. vel iij. salis communis cochlear j. Fiat enema.

Regula.

Non cibetur infirmus, nisi euacuetur venter à fecibus, & fiat
 cibatio per nouem horas ante paroxysmum. Et si timetur oppi-
 latio, apponatur in cibo radix sceniculi.

Tertia in- Tertia intentio perficitur primū digerendo sic:
tentio. Recipe, Syrupi acetosi simplicis vnc. j. β. de endiuia vnc. β. oxy-
Digestiū. zaccharæ drach. ij. Si materia fuerit acuta, diluantur cum aquis
 cichorii, acetosi, lupulorum, ana vnc. j. Misce, detur quinis vici-
 bus, aut pluries.

Prouocatio vrinæ.

Diuretica Recipe, Syrupi acidi simplicis vnc. j. lactis seminum commu-
potio. nium vnc. β. aquarū endiuie, humuli, ana vnc. j. β. Detur tempo-
 re apyrexie, vel post paroxysmum per quatuor horas.

Euacuatio sit talis:

Quarta in- Recipe, Electuarii psyllitici, rosati laxatiui, ana drach. ij. Eli-
tentio. quentur cum β. q. aquæ cichorii, & fiat potio.

Alia potio ad idem.

Euacuati- Recipe, Casia pinguis vnc. β. rhæibarbarici electi drach. j. β.
um. *Alia potio.* spicæ, squinanti, ana gran. ij. aquarum cichorii, lupulorum, ana
 q. β. Misce, & fiat potio.

Vel sic:

Pilulæ ad Recipe, Rhæibarbarici electi drach. j. β. spicæ, squinanti, ana
idem. gran. ij. Formentur pilulæ num. vij. pro drachma, cum electuario
 de succo rosarum, & dentur in mane.

Alia

Alia pilulæ nobiles ad idem de rhæobarbarico, ad omnes febres, auriginem, & cachexian.

Recipe, Turbith electi vnc. j. agarici, aloes, rhæibarbarici o. *Alia pilulæ*
 mniū electorum, corticum myrobalanorum citrinorum ke- *contra fe-*
 bulorum benegummosorum, ana vnc. β. foliorum mēthæ, abſin *bres, icterio*
 thii, eupatorii, ana drach. ij. zingiberis, laccæ, ſeminis aniſi, maſti *tiā & ca*
 ches, piperis, aſari, ſpicæ nardi, vuarum paſſularum mundata- *chexian.*
 rum ab arillis, liquiritiæ mundæ, ana drachmam j. Conſciantur
 cum oxymelite ſcyllitico q. β. & ſiant pilulæ. Doſis à drach. j. vſq;
 ad binas. Poſſunt acui (ſi neceſſe fuerit) cum eſulæ præparatæ, &
 diagridii, ſingulorū 3. ij. vel iij. Valent eadē catapotia, & in chro-
 nicis febribus, ad inchoantem primum hydropem vergentibus.

Prouocatio ſudoris.

Si ſit intentio, vtatur balneo, ſed non eſt in vſu, vel rariſſimè *Quinta im-*
 ſaltem. *tentio.*

Vel ſic prouocetur ſudor:

Recipe, Aquæ hordei vnc. quatuor, vini ſubtilis albi, vnc. β.
 Detur in fine paroxyſmi.

Item vomitus prouocatio, in his, qui ad reiiciendum procli-
 ues ſunt, fiat cum impoſitione digiti in os.

Vel ſic:

Recipe, Syrupi acetofi ſimplicis vnc. j. aquæ hordeacæ vnc. v. *Vomito-*
 Fiat commiſſio. *rium.*

Ego vtor Auicenniano vomitorio in his, & aliis plethoræ
 caſibus.

Recipe, Aloes, veratri nigri, ſcammonii, omnium ana ſcrup. j. *Aliud in o=*
 euphorbii, nitri, amborum ana ſcrup. β. Conſciantur cum ſucco *mnibus ple*
 caulis. Doſis ſcrup. j. vel ad ſummū bini, cum aqua tepida. Vel po *thoræ caſi=*
 teſt ſumi per ſe, cum tantundem hieræ picræ ad modum boli ma- *bus.*
 ne ſummo, vel (vt quidam innuunt) poſt repletionem.

Remotio accidentium.

Pro corde fiat tale epithema.

Recip. Aquarū roſarū, violarū, ana 3. vi. bugloſſæ, acetofc, ana *Epithema*
 3. iij. ſpecierū cordialiū téperatarū 3. ij. vel iij. vini maluatici 3. ij. *cordiale.*
 aquæ vitalis compoſitæ fragrantis parum. Miſce, fiat epithema.

Epithema pro hepate.

Recipe, aquarum endiuæ, cichorii, ſolatri, ana vnc. iij. viola *Epithema*
 rum vnc. ij. abſinthii vnc. j. aceti albi vnc. j. ſpodii ſcrup. j. β. ſpecie- *pro hepa=*
 rum diatriæ ſandalī drach. j. β. (Alius codex videbatur legere, triū *te refrige=*
rando.

sandalorum) camphoræ gran. ij. vel iij. Misce pro epithemate, quod ponatur super hepar. Ad fortius infrigidandum, si expedit, fiat vnctio dorsi talis:

Recip. Infrigidatis Galeni 3. iij. sandali rubei 3. j. coralli rubri 3. β. camphoræ gran. vj. Fiat vnctio super dorsum, vsq; ad caudā.

Electuarium ad remouendum caliditatem.

Electuariū frigidificū. Recipe, Sacchari rosati vnc. j. violati, buglossati, diatriasandali vnc. j. β. Misce, fiat electuarium cum syrupo rosarum. Remouet omnem caliditatem.

Ad remonendum sitim, & asperitatem linguæ, & gutturis.

Ad ipsa. Teneatur saccharum candi in ore, vel muscilago psyllij, facto cum aqua rosacea, & succo granatorum.

Experimentum ad idem.

Alia remedia sitim restringentia. Recipe, Aquæ fontanæ puræ vnc. iij. succi punicei vnc. ij. sacchari 3. j. Detur manè in aurora. Vel fiat iulep ex aqua acedulæ, & rob de ribes, adiecto momento aceti rosati.

Si dolor & æstus caput grauat.

Recipe, Vnguenti populnei drach. v. telæ araneacæ drach. ij. Et per horam ante paroxysmum applicetur temporibus.

DE TERTIANA NON pura. Cap. iiii.

Clystere. ANTE omnia præmittatur tale clysteriū: Recipe chamomillæ, maluarum, bletæ, mercurialis, & aliarū herbarū cacati-liū, ana M. j. Fiat decoctio pro more, post adde olei violati 3. iij. sacchari rubei, mellis rosati colati 3. j. β. vitellum vnius oui, salis communis 3. iij. casia extractæ drach. vj. Misce pro enemate.

Facto clysmate detur digestiū tale:

Digestiū in tertiana non pura. Recipe, Syrupi acidī simplicis; syrupi de endiuia, ana vnc. β. aquarum endiuix, buglossæ, boraginis, ana vnc. j. Misce.

Vel sic coquatur materia:

Recipe, Syrupi violati vnc. j. mellis rosati colati vnc. β. aquarū endiuix, buglossæ, acetosæ, ana vnc. j. misce, vt suprà.

Aliud digestiū.

Aliud. Recipe, Syrupi violarū vnc. j. mellis rosati colati vnc. β. aquarum endiuix, buglossæ, lupulorum, ana vnc. j. Misce, detur hora consueta.

Digesta materia, si patiens est diues, detur talis medicina solutiua.

Recip

Recipe, Rhæibarbarici electi drach. j. spicæ gran. iij. Fiat infusio *Medicina* secundum artem per octo horas. Deinde fiat fortis expressio. *lutina p di*
Cui adde diaphœnici, electuarii de succo rosarum, ana drac. j. *utibus cum*
electuarii lenitiui drach. vj. Dissolue cum decoctione florum, & *rhæobarba*
fructuum, quod satis est. *ro.*

Pro mediocris fortunæ hominibus.

Recipe, Diaphœnici, electuarii de succo rosarum, ana drac. ij.
diacatholici drach. vj. Dissolue cum decocto priore.

Pro corpore rustico.

Recipe, Electuarii Indi maioris, diaprunis solutiui, ana 3. ij. *β.*
Dissolue cum decoctione florum, & fructuum q. *β.*

Si adfuerint accidentia, veluti dolor capitis, vigilæ, sitis, in- *Symptoma*
flammatiō, sedentur vt suprà dictum est. *ta febris.*

Quando febris non soluitur præmissis syrupis, & primis me-
dicinis, necesse est vt continuemus cum aliis syrupis, & alia me-
dicina vltiore. Detur ergo talis syrupus, si prima medicina ni-
hil operetur.

Digestio.

Recipe, Syrupi acetosi simplicis 3. j. syrupi bysantini 3. *β.* aqua-
rū endiuix, capilli Veneris, buglossæ, ana 3. j. Misce, p digestiuo. *Digestiuū.*

Pōst exhibeatur hæc medicina.

Recipe, Rhæibarbarici electi scrup. iij. spicæ gran. iij. Fiat in-
fusio secundum artem, in vino, & aqua endiuix q. *β.* Deinde fiat *Infusio rhæi*
expressio, cui adde diacatholici drach. vj. vel mannæ bonæ tan- *barbarici.*
tundem, electuarii de dactylis drach. iij. Electuarii de succo ro-
sarum drach. j. mellis rosati colati vnc. *β.* Dissoluantur cum deco-
ctione florum, & fructuum, & fiat potio.

Aliud solutiuum in forma potus.

Recipe, Electuarii Indi maioris, electuarii de succo rosarum, *Alia potio*
ana drach. ij. vel iij. casia nouiter extractæ drach. vj. electuarii le- *solutiuū.*
nitiui drach. ij. Dissolue in decoctione communi q. *β.*

Vel fiat sic:

Recipe, Diaprunis solutini drach. ij. electuarii de dactylis 3. iij. *Aliud solu-*
diasenæ, electuarii lenitiui, ana drach. ij. Dissolue in decoctione *tium.*
florum, & fructuum.

Hulcus, quod in hac ægritudine stomachus plerunq; patitur,
sic curetur.

Vnctio.

Vnctio con-

Recipe, Olei mastichini vnc. j. *β.* fiat vnctio loci dolentis, siue *tra hulcus*
stomachi. *ventriculi.*

Vel sic:

Aliud vnguentum. Recipe, Olei absinthitis, mastichini, ana $\mathfrak{z}$. j. coralliorum rubeorum, caryophyllorum, mastiches, ana drach. β . ceræ momentum, fiat vnguentum.

Aliud vnguentum ad idem.

Vnguentū stomachicū Recipe, Olei cydonitis mastichini, ana vnc. j. Pulueris coralliorum rubeorum, mastiches, ana drachmā β . ceræ exiguum, fiat vnguentum.

Si febris vltra semestre Si huiusmodi febris duraret ad sex menses, oportet hanc materiam vltcrius, & totaliter euacuare, vt sequitur.

spatium duravit, quid agendum? Digestiū.

Digestio.

Recipe, Syrupi de duabus radicibus, cum saccharo $\mathfrak{z}$. j. syrupi de endiuia vnc. β . aquarum adianthi, endiuiae, buglossae, ana vnc. j. Misce.

Solutiua ad idem.

Pilula. Recipe, Pilularum aggregatiuarum drachmam j. fiant pilulae quinque vel septem.

Vel sic:

Pilula. Recipe, Pilularum de rhæobarbaro 3. j. fiant pilulae v. vel viij. cum syrupo, vel destillatione absinthite.

Vel sic:

Pilula. Recipe, Pilularum aggregatiuarum, pilulae de rhæobarbaro, ana drachmā β . fiant pilulae v. cum aqua capilli Veneris, dentur manè.

Stomachus debilis, qui ferè sequitur hanc febrem, sic confortetur.

Confortatiuum stomachi. Recipe, Specierum diamoschi dulcis, specierum diacori, in alio exemplari, aromatici rosati, specierum diatriasandali, ana scrup. j. sacchari clarificati in aqua melissae, vnc. iiij. Fiat conferua, in forma rotulae.

Vel sic:

Aliud. Recipe, Aromatici rosati vnc. iiij. De quo recipe quantitatem auellanae.

Vel sic:

Aliud. Recipe, Diagalangii $\mathfrak{z}$. iiij. De quo recipe manè, vt supra.

Vel sic:

Aliud in forma potus. Recipe, Theriacae antiquissimae drach. viij. Dissolue in modico vini odori, vel aromatici. Quam potionem capiat post mediā noctem.

Cura

CVRA TERTIANAE NON
puræ. Cap. v.

CONSIDERETVR elongatio, & propinquitās à pura. Aer *Regimen.*
fit minus frigidus, quàm in pura. Diēta fit craſſior in princi *1*
pio, & verſus ſtatū ſubtilior, detur plus pulli, & de conuſo, quàm
in pura. Vinum magis competit, quàm in pura. In declinatione *Aſſuetus vi*
totaliter nō tolletur, & maximè in aſſuetis. Exer citiū fit modera *num non in*
tum. Repletio, & animę accideſtia vitetur. debilitāt enim virtutē. *terdiſcendū.*

Lenitiua debent eſſe fortiora, quàm in pura. Et primò fiat ta- *Lenitio re-*
le clyſterium. *tris.*

Recipe, Foliorum nialuæ, blitæ minoris, parietariæ, mercuria *2*
lis, ana M. ij. carthami M. ſſ. Decoquantur vſq; ad conſumptionē *Enema*
quintę partis, & ſumantur paropſides duæ decoctionis iſtius,
deinde recipe caſiæ pinguis ꝑ. hieræ picræ ꝑ. vj. ſacchari rubei ꝑ. ſſ.
olei violarum ꝑ. ij. ſalis cochlear ꝑ. Fiat enema arte, quod lenit,
abſtergit vt eſt intentio.

Digestio.

Digerendo inchoandum eſt à digeſtiuis minoribus, deinde *Digeſtio.*
gradatim ad validiora aſcendendum. Exempli gratia: *3*

Recipe, Mellis roſati colati ꝑ. j. ſyrupi de endiuiā ꝑ. ſſ. aquarum *Potio dige-*
capilli Veneris, bugloſſæ, cichorii, ana ꝑ. j. Miſce, fiat potio. *ſtina.*

Deinde poſt principium ſic procedatur.

Recipe, Syrupi acetofi cōpoſiti, ſyrupi de quinq; radicibus ꝑ. j. *Aliud dige-*
ſyrupi de endiuiā, mellis roſati colati, ana ꝑ. ſſ. aquarum foliorum *ſtium poſt*
tamarifci, aut ſcolopendrii, bugloſſæ, ana ꝑ. j. Miſce, fiat potio. *principiū.*

Deinde in fine detur talis potus.

Recipe, Syrupi de eupatoriō ꝑ. j. ſſ. abſinthitis, de endiuiā, ana *Potus in fi-*
ꝑ. ſſ. aquarum cuſcutæ; apii, lupulorum, ana ꝑ. j. Miſce, fiat potus. *ne.*

Diureticum.

Fiat prouocatio vrinæ, cum decocto tamarifci, & aſari. *4*

Diuerſio fiat cum fricationibus, & lotionibus circa extremi- *Diuerſio.*
tates ſedis ex decoctionibus iſtis.

Recipe, Foliorum, ſiue ſlorum, chamomillæ, violarum, hor- *1*
dei, foliorum lauri, ana M. j. Bulliant in ꝑ. q. aquæ, ad conſumptio *Lotio diuer*
nem quartę partis, ſiant lotiones. *ſina.*

Deinde potes aſcendere ad fortiora, & calidiora.

Euacuatio perficitur phlebotomia de baſilica, ſi vrina fuerit *Euacuatio.*
tincta craſſa. *6*

Eradicatio. Eradicatio fit habita digestionem, cum turbith, agarico, scammonio, vt vult Auicennas.

7

Vel sic in forma potionis.

Potius eradicatius. Recipe, Electuarii Indi, vel psyllitici, diaphœnici, electuarii de succo rosarum, ana drach. ij. aquarum fœniculi, cichorii, ana q. β. Misce, fiat potio.

In forma pilularum.

Pilula. Recipe, Massæ pilularum aggregatiuarum 3. β. aurearum 3. ij. formentur pilulæ v. vel vij. cum electuario de succo rosarum, vel de psyllio.

Vel sic:

Aliud in forma solida. Recipe, Diaturbithi cum rhæobarbaro 3. β. Et detur mane. Remotio caliditatis remanentis perficitur cum morsello electuarii de gemmis frigidi, vel aromatici rosati, diatragacanthi frigidi, & cum inunctione stomachi, renum, & hepatis, cum vnguento sandalino, vel in frigidante Galeni, & epithematibus frigoricis.

Apertina. Confortatio, & apertio fit per trochiscos de eupatorio, & diarhodone, trochiscis de absinthio, per se, vel facta cōfectione.

Confectio ad idem.

Pilula ad idem. Recipe, Trochiscorum de eupatorio q. v. fiant pilulæ vij. pro drach. cum aqua fœniculi, vel endiuixæ, vel absynthii. Correctio accidentium fiat vt suprà.

Notio.

De oppilata. Et melius est vti in talibus febribus subtiliantibus, & apertiuis, vt de radicibus fœniculi, petroselini, quibus vtantur & in ferulis, & aquis eorum. Vel diluant cum his vinum.

Alia notio.

Oppilatio cōmuniter in omni febre putrida. Sciendum etiam quòd in quacunque febre putrida est oppilatio vt plurimum. Ideo post septimum loco trochiscorum exhibeas decoctionem tamarisci, cuscutæ, scolopendrii, eupatorii, & his similibus. Illa enim decoctio est mirabiliter apertiuæ, quoniam illa simplicia sunt huiusmodi, ideo conueniunt post septimum diem.

CVRA TERTIANAE CON

tinuæ.

Cap. v i.

Diaa. PRIM A intentio est administratio regiminis debiti.

1 Aer debet esse frigidior, quàm interpolatæ. Dieta subtilior,

Hor, quia status est propinquior, vt panatella, cum quatuor seminibus, lactuca, portulaca, endiuia, cucurbita, & similibus.

Cibetur per sex horas ante exacerbationem: neq; cibetur ventre existente indurato, vel sicco.

Vinū non conceditur sicut in interpolata, tamen propter consuetudinem concedi potest acroma, vel pusca, siue dilutum multum. In decremento conceditur, quia prouocat sudorem. Motus non conuenit, somnus longus vitetur.

Intentio leniendi ventrem talis est.

Potio leniens aluum.

Recipe, Cassiæ ʒ.β. diaprunis simplicis 3. iij. electuarii de sebe. *Potio leni-*
sten 3. ij. syrapi violati ʒ. j. aquæ hordei, vel cichorii, vel endiuia *tina.*
q.β. Fiat potio.

Vel sic:

Recipe, Pilularum de aloe lota 3. β. rhæibarbarici electi ʒ. j. *Pilula.*
spicæ schœnuanthi, ana gra. j. Formentur pilulæ cum electuario
de psyllio, & dentur de nocte.

Medicina danda post pilulas.

Recipe, Syrupi violacei vnc. j. aquæ endiuia, vel violarum, *Potio.*
vnc. j.β. Fiat potio, propinanda post assumptionem pilularum
prædictarum.

Digestio.

Digestina debent esse frigidiora sic:

Recipe, Syrupi nenupharini, papauerini, acidi simplicis, ana ʒ. *Digestiū.*
β. aquarum endiuia, vel solatri, vel buglossæ, ana ʒ. j. vel omnium
simul vnc. iij. misce.

Vel sic ordinetur:

Recipe, Syrupi violati, acetosi simplicis, nenupharini, ana ʒ.β. *Aliud dige-*
aquarum endiuia, acetosæ, humuli, ana ʒ. j. Misce, pro digestiuo. *stinum.*
Sumatur circa auroram.

Eradicatio fiat vel per phlebotomiam, vel pharmacum con- *Eradicatio.*
sentaneum, vt infra.

Venæ sectio fiat de basilica dextri brachii, vsq; ad extractionē
quatuor vnciarum sanguinis. Pharmacum verò sit tale:

Recipe, Rhæibarbarici electi 3. j.β. spicæ, squinanti, ana gra. iij. *Potio de*
Infunde rhæobarbarum in ij. vnciis aquæ endiuia. Postea cole- *Rhabarba-*
tur cum petia, & fiat potus. *ro.*

Vel sic in forma pilularum:

Recipe, Rhabarbari drach. j. spicæ, squinanti, ana gra. ij. Formen- *Pilula.*
tur pilulæ cum electuario psyllitico.

Vel sic:

Confectio. Recipe, Diaturbithi cum rhæobarbarico ʒ.β. Detur incipiente nocte.

Epithema= Epithema circa cor, hepar, spinam, sicuti in cura tertianæ: licet
ta. hic debent esse frigidiora.

Prouocatio vniū, & sudoris fiat hoc pacto:

Diaphores= Recipe, Aquæ hordei ʒ. iiii. lactis, sacchari, vnc. j.β. Detur ma-
tich & hy= nè potus ille tepidus.

droticum.

Vel sic:

Aliud ad is= Recipe, Syrupi acetosi compositi vnc. j. lactis seminum com-
dem. munium tantundem, aquæ hordeaceæ ʒ. ij. sacchari ʒ.β. Misce,
fiat potio, vt suprà.

Resolutio vaporum fiat per lotiones circa tibias, & brachia.

Lotio.

Lotio resol= Recipe, Violarum, nenupharis, foliorum salicum, vitis albæ,
uens vapo= ana M. j. florum chamomillæ M.β. Bulliant ad consumptionem
res. quintæ partis, & fiant lotiones.

Correctio accidentiū perficitur cum tragea sandalina, & confectione de margaritis, & his similibus confectionibus cordialibus refrigeratiuis.

FEBRIS QVARTANA.

Caput VII.

Digestiū.

EXQUISITIS signis, & causis detur digestiū tale:

Recipe, Syrupi acetosi simplicis ʒ. j. mellis rosati colati ʒ.β. aquarum buglossæ, boraginis, violarum, ana vnc. j. Misce, fiat syrupus.

Vel sic:

Aliud dige= Recipe, Syrupi de buglossa vnc. j.β. aquarum buglossæ, capilli
stium. Veneris, violarum, ana vnc. j. Misce, fiat syrupus.

Vel sic:

Aliud infor= Recipe, Syrupi violati vnc. j. seminis acetosi simplicis vnc.β.
ma potus. aquarum scolopendrii, buglossæ, violarum, ana vnc. j. Misce.

Postea detur aliqua subsequentium medicinarum.

Solutiū potabile.

Solutiū. Recipe, Confectionis hamech drac. j. diaprunis solutiui ʒ. j.β. electuarii Indi, vel succi rosarum drach. ij. Dissolue in apozemate flor

te florum, & fructuum.

Vel sic:

Recipe, Rhæobarbari electi drach. j. spicæ gran. iij. Fiat infusio secundum artem. Deinde fiat fortis expressio. Cui adde dia-
Alind sfo
lutium de
senæ drac. j. confectiois hamech, electuarii de dactylis, elefcoph, rhæobar-
ana drach. j. β. syrupi violati 3. β. Dissoluantur in decoctione flo-
baro.
 rum, & fructuum.

Confortantia conuenientia in quar-
 tana, vel interpolata, vel conti-
 nua sunt hæc:

Recipe, Specierum diamoschi dulcis 3. ij. specierum aromati-
 ci rosati 3. j. sacchari clarificati in aqua buglossæ 3. iij. Fiat confe-
 ctio in rotulis.
Confectio
confortati-
ua in rotu-
lis.

Vel sic:

Recipe, Specierum electuarii de gemmis 3. j. Fiat confectio in
 morfellis, cum saccharo clarificato in aqua melissæ.
Morsell.

Vel sic:

Recipe, Mithridatii antiqui 3. j. vini maluatici 3. ij. Misce, reci-
 piat per quinque vel sex noctes.

Vel sic:

Recipe, Theriacæ electæ drach. j. aquarum buglossæ, melissæ,
 ana vnc. j. Misce.

CVRA FEBRIS QVAR- tanæ. Cap. viii.

VIDENDVM primum utrum pendeat à melancholia natu-
 rali facta præter naturam, vel per adustionem sanguinis,
 vel cholæræ, vel phlegmatis.

1. Prima intentio versatur circa administrationē debiti regimi-
 nis. Aer debet tendere ad caliditatem, & humiditatē. Dieta talis
 obseruetur: Ieiunet in die paroxysmi, prohibeatur cibus nō stan-
 te necessitate, cibus medicinalis ei cōuenit. Cibaria debent habe-
 re quatuor conditiones, quarū prima est, ut cibus non sit crudus:
 secunda, non stypticus: tertia, non inducat cruditatem: quarta, ut
 sit calidus, & humidus, ut oua sorbilia, brodium cicerum rubeo-
 rum, panatella, panis in brodio, carnes vitulina. Dieta sit tenuis
 usq; ad quartum paroxysmum. *Dieta.*

Dentus

Dentur in principio panatella, & brodium, panis iurulentus, mica in iure cicerum rubeorum, carnes vitulorum, caponum, phafidum, perdicum, vinū subtile, album, aromaticum sine aqua, non austerum, nec acerbum. Motus & exercitium, & accidentia non conueniunt.

Lenitio ventris per enema.

Enema.

Recipe, Brodii pulli ℥.i. vitelli ouorum vnc.j. olei communis vnc.j. vel semis, sacchari rubei vnc.℥. Misce, fiat enema, sine sale, nisi adsit ingens alui durities, vel alioqui res posceret vibrationem.

Aliud enema fortius.

Aliud fortius.

Recipe, Violarum, blitis, mercurialis, ana M.j. hordei M.℥. Bulliant ad consumptionem quintæ partis. Recipe decoctionis illius vnc.xiij. vel plusculum, in quibus dissolue casia extracta, vel diacasia pro enematibus, vnc.℥. sacchari rubei tantundem, butyri non saliti 3.vj. vitellum oui num.j. salis cochlear j. medullæ casia in canna, vnc.ij. fiat clystere, & exhibeatur.

Sub forma boli.

Bolus.

Recipe, Casia nouiter extracta drach.vj. sacchari q. semis, fiat bolus.

Prouocatio vomitus, & hoc per horam ante cibum.

Vomitoriū.

Recipe, Syrupi acetosi compositi, oxymelitis scyllitici, ana ℥.j. aquæ hordei ℥.ij. vel aquæ hordei, & fœniculi, ana ℥.j.℥. fiat potus, qui exhibeatur tepidus.

Diureticū.

Vrinae prouocatio fieri potest cum suprâ dictis apertius, & diureticis, vel cum subscriptis apozematibus, vt: Recipe, Radicū fœniculi, petroselini, tamarisci, foliorum scolopendrii, ana M.j. Decoquantur in aqua, vel elixentur in brodio carniū, & detur de eo potui.

Vel sic:

Aliud ad idem.

Recipe, Aquarum fœniculi, apii, scolopendrii, ana ℥.j. vel j.℥. sacchari albi ℥.j. Misce.

Sudoris prouocatio.

Diaphoreticum.

Balneum aquæ dulcis conuenit, sed non vbique in vsu est. Vt mur ergo fricationibus in dorso & humeris, sed si velimus exhibere balneum, decoquantur in aqua, folia apii, fœniculi, petroselini, rusci, asparagi, &c.

Vomitus.

Lauacrum in aquiminario factum hic non conuenit. Minoratio materiae fieri potest multifariam. Vomitus in materia

teria

teria phlegmatica magis conuenit, quàm in aliis, licet & in aliis materiis competat.

Phlebotomia conuenit, cùm materia est coniuncta sanguini, *Phlebotomia* aliter non: quia multum debilitaret virtutem. Ea (si necesse sit) *ma.* fieri potest de vena nigra, vel communi, aut media, vique ad 3. v. vel vj. secundum tenorem virtutis.

Quantum ad cathartica pertinet, in cholerica, seu melancholica per adustionem cholerae detur iste bolus:

Recipe, Diasenae drach. iij. electuarii de psyllio drach. ij. 3. fac. *Bolus.* chari q. 3. fiat bolus.

Vel sic in pilulis:

Recipe, Pilularum de fumoterrae, pilularum Indarum, ana *Pilulae.* scrup. j. diagridii G. iij. vel v. Formentur pilulae cum electuario hamech.

In melancholia per adustionem phlegmatis potio.

Recipe, Electuarii Indi 3. ij. 3. agarici infusi secundum artem *Potio.* scrup. ij. electuarii hamech 3. j. diacatholici 3. iij. aquarum scolopendrii, foeniculi, ana q. 3. fiat potio.

Vel sic in forma pilularum:

Recipe, Pilularum de agarico 3. 3. salis gemmei G. j. massae pi. *Pilulae.* lularum Indarum 3. j. formentur pilulae num. v. vel vij. cum electuario Indo maiori.

In materia melancholica per adustionem atrabilis pilulae.

Recipe, Pilularum de lapide lazuli 3. ij. 3. vel 3. j. formentur pi. *Aliae pilulae.* lulae num. v. vel vij. cum electuario Indo.

Vel fiat talis potio:

Recipe, Confectionis hamech 3. 3. pulueris myrobalanorum *Potio ad* Indorum 3. ij. electuarii Indi 3. j. 3. aquarum foeniculi, scolopen- *idem.* drii, ana q. 3. Fiat potio, media nocte capienda.

Digestio.

In melancholia per adustionem cholerae, detur tale digestium: *Digestium.*

Recipe, Syrupi violati, syrupi de fumoterre, ana 3. vj. aquarum violarum, scolopendrii, buglossae, ana 3. j. Misce, fiat potio.

Per adustionem sanguinis.

Recipe, Syrupi violati, syrupi de pomis, ana 3. 3. aquarum ci- *Aliud.* chorii, violarum, buglossae, ana 3. j. Misce, fiat vt supra.

Per adustionem phlegmatis.

Recipe, Mellis rosati colati, syrupi acidi compositi, syrupi de *Aliud.* dua

duabus radicibus, ana drach. vj. aquarum fœniculi, buglossæ, scolopendrii, ana vnc. j.

In materia facta per aduſtionem phlegmatis, vel melancholiæ naturalis, decoctio ſolemnis.

Decoſtio.

Recipe, Cicerum rubeorum paropſiden j. Mundentur bene, & cauentur, & ponantur in iij. vel v. phialas aquæ fontanæ, vel fluuialis, deinde recipe radicem fœniculi, petroſelini, apii, cichorii, ana M. ij. ſcolopendrii M. j. tamarifci M. β. Lauentur bene omnes iſtæ radices, & herbæ ſine abraſione, deinde incidantur in fruſta, & omnia ponantur in dicta aqua de ſero, & dimittantur ſtare vſq; prope diem, deinde bulliant omnia ſimul vſq; ad decoctionem cicerum rubeorum, ſine additione aquæ, ſcilicet vſq; ad apertionem cicerũ, deinde recipe de iſta decoctione manẽ vnum cyathum per multos dies, nec debet aſſumi de iſta decoctione poſtquam acetofatur, ſed debemus facere iterum eandem decoctionem: & eſt mirabilis. Sed ſi melancholia eſſet admixta ſanguini, addatur hordei, & violarum q. β. folliculorum ſenæ ʒ. j. vel β. Et hoc ad lubitum practicanſis.

Eradicatio.

Eradicatio materiæ in melancholia per aduſtionem ſanguinis. Fiat phlebotomia de baſilica ſiniſtri brachii, vſque ad ʒ. v. Et modus in curando quartanam, poſt euacuationem, (vt expertuſum pluries) eſt ſcilicet facere phlebotomiam hora reuolutionis de baſilica læui brachij. Et ratio eſt, quia cùm humor ſit craſſus melancholia, motui, & euacuationi ineptus, hora reuolutionis fit agitatio, & commotio in maſſa ſanguinea, & in omnibus humoribus. Vnde humor iſte tunc temporis eſt aptior euacuationi. Ideo aperta vena ſubito exhibit, ſiue fuerit ex melancholia naturali, in qua nos facimus phlebotomiam de vena magna, ſiue fuerit per aduſtionem ſanguinis, ſiue phlegmatis, tunc conuenit venæ ſectio. Si autem iſti humores eſſent ſeparati à ſanguine, nullo modo congruit emiſſio ſanguinis.

Euacuatio

per phar-
maca.

Potio.

Pilula.

Euacuatio per pharmaca.

Recipe, Diaſenæ ʒ. iij. β electuarii de pſyllio ʒ. iij. aquarum cichorii, ſumiterræ, ana q. β. Et fiat potio.

Aliter in forma pilularum:

Recipe, Pilularum de fumo terræ, de rhæobarbaro, ana ʒ. j. pulpæ myrobalanorum citrinorum ʒ. j. vel β. Et cum electuario de ſucco roſarum fiant pilulæ numero vij.

In me

In melancholia per adustionem
phlegmatis.

Recipe, Electuarii Indi drach. ij. cōfectionis hamech drach. j. β. agarici infusi scrup. ij. Cum aquis scolopendrii & sceniculi, ana q. β. fiat potio.

Potio.

Ad idem pilulæ.

Recipe, Pilularum Indarum, de agarico, ana ꝑ. j. myrobalano. Pilulæ rum, chebularum 3. β. turbiti G. ij. zingiberis G. j. β. Formentur pilulæ cum electuario Indo: & de his accipiat quinque pro vice.

Confortatio membrorum post euacuationem fieri potest per epithemata, & cerata suprà dicta, item cum medicinis cor, & hepatis roborantibus.

Vnctio ad splenem.

Recipe, Olei capparacei vnc. j. β. lilii, chamæmelini, irini, ana vnc. β. pinguedinis gallinacæ 3. v. pulueris trochiscorum de cap- Vnctio pro splene. paribus, scolopendrii, tamarisci, ana ꝑ. ij. meliloti, chamomillæ, ana 3. β. croci ꝑ. β. ceræ parum. Fiat vnguentum molle. Hæc enim est vnctio resolutiua, & mollitiua.

Theriaca exhibita post euacuationem, mirabiliter confortat.

Extinctio caliditatis, quæ remanet in febribus, fiat vt superius Extinctio caliditatis commemoratum est.

Vtimur balneo aquæ dulcis tepido, ad irrorandum, & refrigerandum. Item lotionibus ad brachia, & pedes.

Item vtimur iulepo, cum aqua hordei. Vtimur etiam sorbitione, in qua posita sunt semina communia frigida.

Ego vtoreiusmodi potu refrigerante.

Recipe, Oxysaccharæ, rob de ribes, ana 3. iij. syrupi de aceto- Potus contra æstus febris. sa vnc. ij. aquarum endiuicæ, acetosæ, ana q. j. β. succi granatorum vnc. j. β. Misce.

Remotio accidentium.

Remouetur rigor per exhibitionem theriacæ, vt infrâ.

Recipe, Theriacæ drach. j. vini albi vnc. iij. Misce, detur per horam ante accessionem.

Aliud, quo communiter vtuntur practici.

Recipe, Theriacæ drac. j. gentianæ scrup. ij. Et cum vino albo aromatico exhibeatur calidè.

Exhibitio sileris montani drach. j. ante rigorem confert.

Idem facit præbitio calami aromatitidis, dosi 3. j. ante paroxysmum, & cooperiatur pannis calidis.

Alius potus ad idem.

Aliud

Aliud probatum in compescenda horripilatione, in forma potabili.

Potus ad
idem.

Recipe, Pulueris anisi 3.j. calami aromatitidis 3.β. Et cum 3.iiij. vini aromatici tepidi ante rigorem exhibeatur.

Vnctio.

Vnctio à principio potest fieri vsq; ad decrementum.

Recipe, Olei anethini 3.j. irini, crocini, laurei, ana 3.vj. pulueris ruthæ, menthastræ, ana 3.β. Misce pro vnctione.

Friccio re=
mouet rigo
rem.

Possunt deniq; fieri fricationes remouentes rigorem.

FEBRIS PHLEGMATICA.

Caput IX.

In hac febre competunt hæc digestiua.

Digestiuum primum.

Digestiua
in febre
phlegma
tica.

RECIPE, Syrupi acetosi simplicis 3.j. mellis rosati colati tantundem, aquarum buglossæ, endiuæ, boraginiis, ana vnc.j. Misce pro digestiua.

Digestiui

Alius syrupus digestiui.

Digestiui

Recipe, Oxymelitis simplicis vnc.j.β. aquarum buglossæ, menthæ, boraginiis, ana vnc.j.

Sub alia forma.

Digestiui

Recipe, Syrupi acetosi simplicis 3.j.β. aquarum scabiosæ, buglossæ, melissæ, ana 3.j. Misce.

Digesta materia detur medicina eductiua phlegmatis.

Phlegmago
gum

Recipe, Electuarii de dactylis 3.iiij. diacatholici 3.j. mellis rosati colati 3.β. Dissolue cum apozemate florum, & fructuum facta in aqua absynthii. q.β.

Alia potio solutiua phlegmatis.

Phlegmago
gum

Recipe, Electuarii Indimajoris 3.β. diascenæ 3.j. Dissoluantur in decoctione florum, & fructuum facta in aqua capilli Veneris.

Aliud ad idem:

Recipe, Electuarii de dactylis 3.iiij. elefcoph 3.ij. cassiæ nouiter extractæ 3.vj. Dissoluantur vt suprà.

In hac ægritudine solet aliquando contingere maxima angustia stomachi, cum sit lacuna phlegmatis, cui succurrendum est cum sequenti confectione.

Confectio
aduersus
angustiam
stomachi.

Recipe, Specierum aromatici rosati, specierum diagalangii, ana vnc.β. sacchari clarificati in aqua melissæ vnc.iiij. Fiat confectio in rotulis.

Notio.

Hæc febris non est cõtenta vnica purgatione: ideo medicus sit
inten

intentus ad plures purgationes. Detur ergo denuò talis syrupus digestiuus.

Recipe, Syrupi bysantini, feminis acetosi simplicis, ana vnc. β . *Syrupus*
vel drach. vj. aquarum capilli Veneris, buglossæ, lupulorum, ana *digestiuus*
vnc. j. Misce. *phlegma-*

Sub alia forma:

Recipe, Syrupi de duabus radicibus vnc. j. syrupi violati vnc. β .
a. aquarum absinthii, endiuix, buglossæ, ana vnc. j. Misce.

Alius syrupus ad idem.

Recipe, Syrupi acidi compositi vnc. j. β . aquarum absinthii, bu
glossæ, ana vnc. j. Misce.

Post prædictos syropos præparatorios danda est hæc medici
na solutiua.

Recip. Electuarii Indi maioris drach. ij. electuarii de succo ro *Solutiuum*
farum, de dactylis, ana drach. j. vel j. β . diacatholici 3. vj. Dissolue *phlegma-*
in decocto florum, & fructuum. *tu.*

Aliter:

Recipe, Agarici drach. j. zingiberis, salis gemmei, ana scrup. β .
Fiat infusio in β . q. mellis rosacei secundum artem: deinde fiat for
tis expressio. Cui adde electuarii de dactylis drach. j. β . diaprunis
solutiui drach. j. vel ij. Dissoluantur vt suprà.

Sub alia forma:

Recipe, Electuarii psyllitici drach. j. vel ij. electuarii Indi maio
ris drach. iij. diasenæ drach. vj. Dissoluantur vt suprà.

Nocte sequenti propinietur illud propotisma.

Recipe, Theriacæ antiquæ drach. j. vini boni vnc. j. β . Dissolue *Propotif=*
theriacam cum vino, & fiat potus, quem recipiat sexta hora no- *ma.*
ctis, & ieiunet vij. horis. Deinde quum ista febris sit diuturna, &
difficulter extirpabilis, nō curabitur binis digestionibus, nec me-
dicinis leuibus, quare aliquot diebus inter quiescendum, postea
tales syropi digestiui sunt renouandi.

Recipe, Syrupi de tribus radicibus, syrupi acetosi, ana vnc. β . *Digestiuu*
syrupi de endiuia tantundem, aquarum absinthii, buglossæ, ana *phlegma=*
vnc. j. Misce, sumat in aurora, continuando per triduū, vel vltra. *tu.* *Potio de a=*

Vel dentur istæ aquæ:

Recipe, Aquarum capilli Veneris, fœniculi, scolopédrii, cicholatis. *quis desit=*
rij, ana vnc. j. sacchari fini vnc. j. Misce, fiat potus. *tu.*

Vel sic:

Recipe, Syrupi absinthitis vnc. j. syrupi acetosi vnc. β . aquarū *Syrupus*
lupulorum, absinthii, cichorii, ana vnc. j. Misce. *digestiuus*
phlegma=
tu.

Exhibitis his syrupis, demum dentur huiusmodi cathartica.

Cathartica cum.

Recipe, Electuarii Indi maioris drach. ij. elefcoph, diaphœnici, ana drach. j. vel j. β. diacatholici drach. vj. Diffolue cum decocto florum, & fructuum.

Vel fic:

Cathartica cum.

Recipe, Pilularum de rhæobarbaro, pilularum aloephanginarum, ana drach. β. diagridii gran. j. vel iij. si res postulat, fiant pilulæ numero v. vel vij. cum aqua adianthi.

Vel fic:

Cathartica cum.

Recipe, Pilularum aggregatiuarum 3. j. fiant pilulæ vt suprà. Datis catapotiiis pro rectificatione stomachi, tandè exhibetur confectio talis, & valet ad confortandum cerebrum.

Rotulæ pro confortatione cerebri.

Recipe, Pulueris pliris narcotici, specierum aromatici rosati, specierû diarhodon Abbatis, ana scrup. j. sacchari clarificati cum aqua capilli Veneris q. β. fiat confectio in rotellis didrachmaris.

Febre diutius durante, vltcrius etiam in euacuationibus persistendū erit, materiā eradicatu difficilè digerēdo & subtiliādo, fic:

Syrupus digestiuus, in febre phlegmatica.

Recipe, Syrupi de quinq; radicibus 3. j. syrupi de endiuia 3. β. aquarum fœniculi, buglossæ, acetosæ, ana vnc. j. Misce.

Aliud.

Alia potio digestiua.

Recipe, Radicum fœniculi, capilli Veneris, ana M. j. fiat decoctio, cuius dentur sæpius vnciæ sex.

Solutiua possunt esse talia:

Potio solutiua.

Recipe, Electuarii Indi maioris drac. ij. confectiois hamech, electuarii de succo rosarum, ana drach. j. diacatholici drach. vj. Dissoluantur cum decoctione florum, & fructuum.

Vel fic:

Pilulæ.

Recipe, Pilularum de rhæobarbaro drac. j. diagridiū à gran. j. vsq; ad iij. fiant pilulæ cum aqua capilli Veneris.

Vel fic:

Aliæ pilulæ.

Recipe, Pilularum aggregatiuarū, Indarum, ana drac. β. Fiant pilulæ numero v. vel vij. cum aqua absinthii.

CVRA CAVSONIDIS,

Caput x.

Prima intentio.

ORDINETVR primò debiti regiminis administratio: Aer debet esse frigidus, & cibus similiter, ac potus. Concedatur

Lotio somnifera.

gelida, motus est vitandus, & somnus prouocandus, lauacris, & lotionibus, vt sequitur.

Recip

Recipe, Foliorum violarum, nenupharis, ana M. j. corticum papaueris albi M. β. florum chamomillæ, quartam partē M. Bulliat in β. q. aquæ, ad consumptionem quartæ partis, fiant lotiones circa brachia, & testiculos.

Fiat lenitio ventris cum enemate vt sequitur.

Recipe, Foliorum violarum, maluæ, nenupharis, solatri, hor- *Enema.*
dei, ana M. j. Bulliant in β. q. aquæ ad consumptionem tertiæ, vel quartæ partis. Cuius decoctionis recipe paropsides ij. & adde-
cassia pinguis drach. vj. sacchari rubei, vel albi vnc. β. olei violacei
vnc. ij. salis drach. ij. misce, fiat enema.

Minoratiua non conueniunt, quando cholera non miscetur *Minorati-*
cum sanguine, sed si opus sit ea propinare, dentur talia: *uum.*

Recipe, Cassiæ bonæ, pinguis vnc. β. rhæobarbarici drac. j. squi-
nanti, spicæ ana gran. ij. sacchari q. β. fiat dactylus, vel cum aqua
violarum, & cichorii, ana q. β. fiat potio.

Alterum minoratiuum.

Recipe, Mannæ bonæ vnc. j. rhæibarbarici electi scrup. ij. vel
drach. j. spicæ, squinanti, ana gran. ij. vel iij. Puluerata dissoluan-
tur in aqua violarum q. β. & fiat potio.

Digestio.

Recipe, Syrupi nenupharini vnc. j. oxyssaccharæ vnc. β. syrupi *Digestiui.*
de endiuia tantundem, aquarum violarum, nenupharis, cichorii,
ana vnc. j. Misce, fiat potio.

Vel sic:

Recipe, Syrupi de acetositate citri, syrupi de ribes, rosati, ana
℥. β. aquarum violarum, solatri, nenupharis, ana ℥. j. Fiat potio.

Euacuatio eradicatiua perficitur cum his medicinis minora-
tiuis, in maiori tamen dosi, & sub his formulis.

Recipe, Rhæobarbarici electi drach. j. β. mannæ optime vnc. j. *Infusio rhæo-*
vel cassiæ pinguis vnc. β. Ponantur manna, & rhæobarbarū in in- *barbari.*
fusione aquæ endiuicæ vnc. iij. Coletur, & detur infusio.

Alia formula eradicatiui.

Recipe, Electuarii de psyllio 3. iij. electuarii de succo rosarum *Potio eradi-*
drach. j. vel ij. aquarum rosarum, cichorii, ana q. β. fiat potio. *catina.*

Vomitus prouocatio fiat cum hoc potu.

Recipe, Syrupi acetosi simplicis drach. ij. aquæ hordei vnc. iij. *Vemitoriū.*
Detur tepidum. *Potio dia-*

Ad eliciendum sudorem, & vrinam ciendam detur hæc potio. *phoretica,*

Recipe, Aquæ hordeacæ 3. iij. lactis seminum communium ma- *& diuretica.*
iorum frigidorum 3. j. sacchari 3. iij. vel 3. β. Misce, fiat potio. *ca.*

Confortatio cordis.

Applicetur cordi epithema, quod est mirabiliter expertum.

Epithema cordiale expertum. Recipe, Aquæ rosarum, violarum, ana vnc. vj. buglossæ ʒ. iij. nenupharis vnc. ij. specierum cordialium temperatarum vnc. ʒ. vel drach. iij. camphoræ gran. ij. vel iij. coralliorum rubeorum scrup. ij. vini maluatici vnc. j. Misce, fiat epithema circa cor.

Epithema circa hepar.

Epithema pro hepate inflāmato. Recipe, Aquarum solatri, semperuiui, endiuie, ana vnc. vj. violarum vnc. iij. specierū cerati sandalini drach. iij. spodii scrup. j. camphoræ gran. vj. aceti albi, parum. Misce, fiat epithema.

Vnguentum frigorificum.

Recipe, Oleorum rosacei, violacei, nenupharini, ana vnc. j. butyri loti, drach. vj. sandali rubei drac. iij. coralliorum rubeorum drach. ʒ. camphoræ scrup. ʒ. aceti quartam partem vnc. vnus, ceræ rubræ parum. Fiat vnguentum arte.

Remotio accidentium.

Remotio sitis. Remouetur sitis cum his, quæ præcedentibus capitulis memorata sunt. Item cum iulepo violaceo, aut cum vino granatorum.
Phrenesis. Si timeremus phrenesim, fiant diuersiones, in ligaturis dolorosis, & cum ventosis.

Confortatium bonum.

Confortatium optimam. Recipe, Sacchari rosati ʒ. j. boraginati, buglossati, ana ʒ. ʒ. tragæ cum vnionibus ʒ. ʒ. pulueris gemmarū ʒ. j. margaritarū ʒ. ʒ. coralliorū rubeorū scrup. j. specierū cordialium temperatarū ʒ. ʒ. Misce, & cū syrupo de acetositate citri, vel rosarum fiat dactylus. Utatur ad roborandum, dosi ʒ. ʒ. vel drach. ij. Est enim mirabile.

Sub alia forma.

Mistura cordialis prima. Recipe, Diambær, diamoschi dulcis, electuarii de gemmis frigidis, ana drach. ʒ. manus Christi perlatae drach. ij. diamargariti scrup. ij. conseruæ rosarum, corticum citri conditi, ana drach. iij. vel vnc. ʒ. cum rob punicorum malorum fiat mistura. Dosis sit vt supra. valet in syncopi, cepheale, & omnimoda debilitate.

CVRA FEBRIS SANGVINEÆ, vel synochæ sine putredine.

Caput XI.

Prima intentio. *Dieta.* **F**IAT primū debiti regiminis administratio. Aer sit frigidus, motus vitandus, somnus sit moderatus, victus ad tenuitatem

tatem aliquatenus tendens.

Item fiat lenitio ventris per enema.

Recipe, Aquæ hordei lb.j. olei violati vnc.ij. vel iij. casia 3.vj. *Enema.*
 sacchari albi vnc.β. salis cochlearium j. Misce, fiat enema.

Aliud clysterium.

Recipe, Foliorum violarum, nenupharis, maluæ, hordei, ana *Aliud cly-*
 M.j. blitæ maioris M.β. casia medullosa vnc.j. sacchari taberzeth *stere.*
 vnc.β. olei violacei vnc.ijj. salis cochlear j. fiat enema.

Euacuatio fit cum phlebotomia de vena basilica, vsq; ad syn-
 copim, sed securior est secundatio, & si essent multæ causæ prohi-
 bentes, adponantur sanguisugæ.

Minoratio materiæ.

Recipe, Casia vnc.β. rhæobarbari scrup.ij. vel iij. spicæ, squi- *Minoratiua*
 nanti, ana gran.ij. vel iij. aquarum endiuia, lupuli, ana q.β. Misce, *potio* &
 fiat potio, & est medicina hæmagoga, mundificans sanguinem. *sanguinis*

Alteratio, seu infrigidatio sanguinis fit cum venæ sectione, vel *mundifi-*
 cum potatione aquæ hordei, aut cum gelida. Utuntur aliqui lu- *cativa.*
 tro, hoc est, frigida lauatione, quod pleriq; improbant. Nam psy *De hoc vide*
 cholutres vt plurimum incurrunt spasimum, subsunt etiam alia *caput Guai*
 discrimina, & incommoda, quæ sparsim Galenus commemorat. *nerij de cus-*
 Satius est igitur cum medicinis refrigeratoriis æstuantem ac bul- *ra Hæctica.*
 lientem sanguinem tepescere, veluti cum infrà scriptis syrupis, ac *Syrupus re-*
 zulapiis. Recipe, Syrupi de endiuia 3.j. syrupi violati, nenuphari. *frigerans.*
 ni, ana vnc.β. aquarum cichorii, humuli, ana vnc.j. vel plus.

Si velles fortius infrigidare, recipe aquarum solatri, semperui
 ui, lactucæ, oxalidis, ana vnc.j.β. Misce pro syrupo.

Iulepum refrigeratorium bonum.

Recipe, Succu puniceu vncias ij. aquarum lupulorum vnc. iij.
 Fiat iulep.

Alius syrupus refrigerans.

Recipe, Acoris, sed melius syrupi de acetositate citri, syrupi
 de endiuia, syrupi violati, ana vnc.β. aquarum endiuia, solatri,
 violarum, ana vnc. j. Misce. De quo sæpe sorbeat cochlearium
 vnum aut alterum.

Euacuatio aliorum humorum.

Recipe, Electuarii de psyllio scrup. iij. rhæobarbari optimi *Potio euac-*
 drach.j. squinanti, spicæ, ana gran.ij. aquæ cichorii q.β. Fiat po- *cativa, de*
 tio, detur ternis, seu quaternis horis ante lucis ortum. Vel detur *rhæobarba*
 diaturbith cum rhæobarbaro drachma j. robusto potes dare se- *ro.*
 munciam. Aut si placet dentur istiusmodi pilulæ: Recipe Pilularū *Aliud.*
Pilulæ.

derhæobarbaro ꝑ. ij. pilularum aurearum ꝑ. j. Fiant pilulæ viij. cum electuario psyllitico.

Lauatiui. Et post assumptionem pilularum propinentur vnciæ binæ aquæ endiuicæ, loco lauatiui.

Item fiat epithema pro corde.

Epithema cordiale. Recipe, Aquarum violarum vnc. viij. aquæ rosacæ vnc. iij. acetosæ, buglossæ, ana vnc. ij. specierum cordialium temperatarum drach. iij. specierum gemmarum drac. j. vini maluatici vnc. j. Misce, & bulliat, & petia de syndone in hoc decocto niade facta ponatur sæpe super cor.

Epithemetur etiam iecur sic:

Epithema pro hepate. Recipe, Aquarum endiuicæ vnc. viij. solatri, cichorii, violarum, ana vnc. iij. aliàs x. specierum diatriasandali, aliàs pulueris trium sandalorum, drach. ij. ß. aceti albi drach. j. ß. spodii scrup. j. Misce, fiat epithema ad hepar.

Vnguentum pro renibus efferuescentibus.

Vnguentum refrigerans pro renibus. Recipe, Infrigidantis Galeni vnc. iij. sandali rubei drac. ß. camphoræ gra. vj. Misce, fiat vnguentum, cum quo vngatur dorsum per spinam, ad os caudæ.

Vrinæ prouocatio.

Diuretica potio. Recipe, Aquæ hordei, in qua decoctæ sint radices petroselini vnc. ij. lactis seminum communium vnc. j. ß. fiat potio.

Sudoris prouocatio perficitur cum fricationibus, & intentionibus suprâ dictis. Remotio accidentium fiat vt suprâ.

HECTICA FEBRIS.

Caput XII.

Leniatur venter cum eiusmodi clysteri.

Enema lenituum. **R**ECIPE Caput castratinum. Bulliat in aqua cum istis herbis, videlicet recipe maluæ, blitis, matris violarum, ana M. ij. fiat decoctio pro vicibus pluribus, pro vna vice recipe lb. j. Cui adde vitellum oui j. sacchari rubei vnc. j. ß. olei chamæmelini vnc. iij. salis parum. fiat clystere.

Aliud enema ad idem.

Aliud enema. Recipe, Mercurialis, matris violarum, ana M. ij. prunorum numero viij. tamarindorum vnc. ß. fiat decoctio, cui adde vitellorum ouorum numero ij. sacchari rosati recentis vnc. j. olei violarum vnc. iij. Fiat clystere.

Digest

Digestiua fiant talia:

Recipe, Syrupi violati vnc. j. β . aquarum violarum, endiuix, *Digestiua.*
acetosæ, ana vnc. j. Misce.

Vel sic:

Recipe, Iulep violarum vnc. j. β . aquæ hordei vnc. iiii. vel trium
cium. Misce.

Aliter:

Recipe, Syrupi buglossati ζ . β . syrupi violati ζ . j. aquarum en-
diuix, seminum communiū, acetosæ, ana ζ . j.

Ad idem alius Syrupus.

Recipe, Syrupi de testudinibus nemoralibus, à Guainerio de- *Syrupus pro*
scripti, cap. de cura Hæcticæ, vnc. j. β . aquæ limaciarum vnc. x. Mi- *hæctici.*
sce, fiat Syrupus.

Et quoniam intentio est infrigidare omni modo, ideo quum
iam per Syrupos, & Clysteria processum sit, nunc progrediamur
etiam per vñctiones, quarum aliquas descriptiones dabimus.

Recipe, Olei violati, amygdalini amari, ana ζ . ij. butyri vacci *Vñctio pro*
ni, medullæ bubalinæ, ana ζ . j. β . Misce, fiat linimentum. *hæctici j.*

Aliud:

Recipe, Medullæ cruris vituli, & cerui, ana ζ . j. β . pinguedinis *Linimentū*
gallinæ, butyri bubalini, ana ζ . j. olei amygdalini dulcis ζ . v.
vel x. Misce, fiat linimentum.

Aliud:

Recipe, Succu cucurbitæ, olei amygdalini dulcis, rosæci, om- *Aliud linia-*
niacini, ana ζ . ij. Misce, fiat linimentum per totum corpus. *mentum.*

Aliud præstantius omnibus aliis.

Recipe, Olei violati, cucurbitini, saligni, ana ζ . j. butyri non sa- *Vnguentū*
liti, pinguedinis recentis porci masculi, muscilaginis tragacan- *optimum.*
thi, ana vnc. β . medullæ cruris vituli drac. vj. ceræ albæ parum, &
fiat vnguentum arte, quod cum aqua frigida pluries lauetur. Et
ultimo ζ . j. lactis mulieris puellam lactantis cum eo in mortario
admisceatur.

Balnea profunt ex decoctione oxyacanthæ, maluarum, matris
violarum, & seminibus frigidis. Item balneum ex decoctione
mutonis prodest, & est multi iuuamenti, sed est nauseabile.

Confectiones restauratiuæ.

*Cōfectiones
restaurati-*

Primum est de testudinibus nemoralibus descriptione Guai-
nerii, cap. de cura Hæcticæ. Item cōfectio de pulpa caponum, seu *Guainerius*
phasidum, ibidem descripta. Denique cōfectio ex quatuor con- *cap. de cū-*
seruis, & manus Christi, & pulueribus cordialibus, ab eodem *ra Hæctica.*

Guainerio compositum. Item electuarium cancrorum fluuialiū adustorum eiusdem.

Valet in hoc casu, aqua carnis secundum doctrinam Serapionis. Item destillatio caponis. Item brodium Guainerianum. Item aqua hordei pro hecticis Serapionica. Deniq; aqua sublimationis ranarum viridium, vel anguillarum, vel piscium saxatiliū, aut limaciarum, vel cancrorum, aut ouorum recentium. Quæ omnia sigillatim ab ipso Guainerio descripta sunt loco præallegato. sed meo iudicio omnibus præualet iulep resumptiuū eiusdem Guainerii.

CVRA FEBRIS PHLEGMATICA interpolatæ. Cap. XIII.

Intentio I. **P** R I M A intentio versatur circa administrationem sex rerum non naturalium. Aer debet tendere ad caliditatem, quia digestionī conuenit. Cibaria sint exiccatiua, vt brodium cicerum rubeorum, panatella, cum melle, cum decoctione radicū fœniculi, petroselini, & aliorum similium. Item cappares conditi. Item acetū cum melle, cum seminibus fœniculi, & petroselini, cum seminibus menthæ. Aqua prohibeatur, vinum album, subtile, aromaticum concedatur, tromata, & carnes faciliē digestibiles conducunt in principio, sicuti pullorum, vitulorum, capretorum, catulorum ferinorum, volucrum, & altilium: si esset ex cholera mista detur ptisana, panatella, cum quatuor seminibus. Somnus cōuenit ab initio vsq; ad septimū diem, tūc offeratur panatella, & prohibeantur carnes, & similia: post septimū verò dentur carnes, & protrimenta, oua item recentia. Motus non cōuenit, quo ad digestionem nisi vsq; ad septem dies (aliàs legitur, nisi post.)

Altera intentio consistit in lenitione vētris: quæ his remediis fieri potest.

Enema lenituum. **R**ecipe, Foliorum blitis, mercurialis, maluæ, fœniculi, ana M. j. Bulliant in β. q. aquæ ad consumptionem quintæ partis: Deinde sumantur duæ paropsides illius decocti, & adde sequentia:

Recipe, Casiæ medullosæ recentis 3. vj. hieræ picræ 3. ij. vsq; ad 3. β. sacchari rubei 3. β. olei communis puri 3. ij. vel iij. salis cholearii j. Misce, fiat enema.

Potio ad idem.

Potio lenitua. **R**ecipe, Casiæ pinguis drach. iij. vel vnc. β. aquæ fœniculi q. β. Misce, fiat potio.

Item

Item in hac lenitione conuenit manna, & penidii, sub hac forma. *Alia potio de manna,*
 ma potabili. *de penidus.*

Recipe, Aquæ decoctionis iuiubarum, & prunorum ʒ.vj. vel ʒ.vij. In quibus dissolue electuarii de seben solutiui ʒ.iiij. mannae pe-
 uidiarum, ana ʒ.ʒ. Misce, fiat potus. *Minoratio.*

Tertia intentio est minoratio materiæ, quæ plurifariam fieri potest, ut sequitur.

Recipe, Pilularum de hiera, cum agarico ʒ.ij. formentur pi-
 lula numero v. cum electuario de dactylis. *Pilula.*

Aliter in forma potionis.

Recipe, Diaphœnici communis, agarici infusi in oxymelite, ana ʒ.ij. zingiberis gra. j. Misce, cū aqua fœniculi q.ʒ. fiat potio. *Potio ad idem.*

Alia potio ad idem.

Recipe, Agarici infusi in oxymelite ʒ. j. mellis rosati colati ʒ. 3. *Alia potio*
 iij. vel ʒ.ʒ. zingiberis gra. ij. Misce, ut supra.

Congruunt hic pilulae aloephanginæ, & de hiera simplici. Sed
 meliores sunt pilulae de agarico, dosi ʒ. j. præbitæ. *Pilula.*

Quarta intentio perficitur cum pharmacis reiectionem cien-
 tibus, maximè post septimum diem. Huius facultatis est decoctio
 raphani, cum oxymelite simplici vel composito. Vel decoctū se-
 minis raphani cum eodem liquamento dilutum, sub hac forma. *Prouocatio vomitus.*

3 Recipe, Oxymelitis simplicis, vel compositi ʒ. j. ʒ. vel ij. aqua-
 rum fœniculi, vel decoctionis raphani, vel aquæ ex semine rapha-
 ni ʒ. iij. Misce, & exhibeatur. *Vomitorium.*

4 Item oxymel cum aqua marathri solūm, vel aqua hordei, ut
 supra.

5 Quinta intentio est Digestio usque ad septimum diem, ut:
 Recipe, Mellis rosati colati ʒ. j. ʒ. aquæ fœniculi ʒ. iij. Misce pro
 digestiuo. *Digestio Syrupus digestiuus in materia*

Pro pauperibus post septimum diem valet iste syrupus.
 Recipe, Oxymelitis simplicis, vel compositi, rhodomelitis co-
 lati, ana drach. vj. aquarum fœniculi, buglossæ, apii, ana vnc. j. Mi-
 sce, fiat syrupus. *phlegmatica.*

Detur etiam brodium cicerum rubeorum, cum radicibus fœ-
 niculi decoctis.

In phlegmate falso cum cholera.

Recipe, Syrupi acetosi, syrupi de duabus radicibus, syrupi vio-
 lati, rhodomelitis colati, ana ʒ.ʒ. aquarum cichorii, fœniculi, bu-
 glossæ, ana vnciam j. Misce. *Potio digestiua phlegmatis falsi cum cholea.*

Versus statum valentiora digestiua conueniunt, utpote:

Aliud dige- Recipe, Syrupi Byfantini, acetosi, syrupi de quinque radici-
stium for- bus, mellis rosati colati, ana $\mathfrak{z}.\beta$. aquarum fœniculi, buglossę, apiĩ
tius ad idē. ana $\mathfrak{z}.\text{j}$. Misce, & propinetur hora consueta.

Aliud proprium.

Alius syr- Recipe, Syrupi calaminthitis, absinthitis, syrupi de eupatorio,
pus digesti hyssopo, prasio, singulorum $\mathfrak{z}.\text{ij}$. vel ijj . aquarum betonicę ru-
uus. bæ, saluix, tamaricis, origani, ana $\mathfrak{z}.\text{j}$. Misce, detur per quatríduũ
 in aurora, vel pluribus vicibus, si res postulauerit.

Deoppila- Aduersum infractus hepatis conducunt subsignata deoppila-
tina. tiua, videlicet aqua cuscutę, rusci, asparagi, rubex tinctorum, &
 his similia.

Si materia esset multũ viscosa, tũc cõuenit oxymeli simplex,
 vel cõpositũ, p abstersione, incisione, & mũdificatione materię.

Eradicatio. Sexta intentio fit per eradicationem morbigicę superfluitatis,
 hoc modo:

Recipe, Confectionis de turbitho sine rhæobarbaro, $\mathfrak{z}.\text{j}$. De-
 tur mane summo. Vel detur diaturbith cum rhæobarbaro tan-
 tundem, si materia vbertim excederet.

Aliud fortius.

Bolus pur- Recipe, Diaprunis solutini $\mathfrak{z}.\text{v}$. electuarii de succo rosarum $\mathfrak{z}.$
gatorius ij . confectionis hamech $\mathfrak{z}.\text{j}$. β . Misce, cum saccharo fiat bolus, quẽ
fortis. sumat media nocte.

In pilulis.

Pilule. Recipe, Massę pilularum aggregatiuarum scrup. ij . agarici in-
 fusi $\mathfrak{z}.\text{ij}$. Formentur pilulę vij . cum diaphœnico vel electuario
 Indo, & dentur manẽ.

Alię pilulę ad idem.

Recipe, Pilularum de agarico Mesuei $\mathfrak{z}.\text{ij}$. Formentur pilulę
 numero v . cum electuario Indo, vel de dactylis.

Item.

Potio. Recipe, Aquarum fœniculi, petroselinĩ, ana vnc. j . β . buglossę
 vnc. j . sacchari albi drach. ij . Misce.

Pro pauperibus detur brodiam cicerum rubeorum.

Diuerso. Diuersio fit cum fricationibus ab humeris trahendo per to-
 tum dorsum, cum tela aspera, & à genibus infrà deducendo.

Item fiat hæc lotio in manibus & pedibus:

Lotio extre- Recipe, Fœniculi, maioranę, foliorum lauri, chamomillę, ane-
mitatum. thi, saluix, ana $\text{M}.\text{j}$. Bulliant cum β . q. aquę fluuiialis.

Prouocatio. Octaua intentio spectat ad prouocationem sudoris, & lotii,
 quę fiat cum prædictis diaphoreticis, & diureticis.

Nona intentio versatur in confortatione stomachi ab extra, *Cōfortatio.*
& intra. Ab extra, vt:

Recipe, Oleorū de spica 3.j. de absynthio, de mentha, ana 3.ß. *Syrupus*
Et si adesset caliditas, olei rosacei 3.ß. pulueris caryophyllorum *absinthii*
3.j. mastiches scrup. ij. galangii 3.ß. cornu ceruini, rosarū rubea- *stomachum*
rum, ana 3.ij.ß. cerę parum. Fiat vnguentū pro stomacho molle. *mirè cōfor-*
Item recipe syrupi absinthitis vnc. j. summo mane pluribus die- *tat, item &*
bus, & est optimum pepticum. Idem facit syrupus menthaceus. *mēthaceus.*

Aliud confortatiuum stomachi.

Dentur trochisci de absinthio manē, cum aqua absinthii. *Trochisci*

Item aromatici rosati, vel caryophyllati, drachmæ binæ, ante *de Absin-*
prandium, vel antecœnam per horam. *thio.*

Decima intentio, est alteratio, quæ fit cum infrigidente Gale- *Alteratio.*
nico, si reneseo perungantur. Et conuenit potare syrupum ro- *Potio.*
faceum, cum aqua cichorii. Item tragea sandalina, valde condu- *Tragea.*
cibilis est.

Vndecima intentio respicit vrinæ retētionem, & impedimen-
tum, cui sic succurritur:

Recipe, Aquæ hordei, in qua decoctæ sint radices sceniculi,
apii, & petroselini, cuius detur cyathus j. cum melle, manē.

Aliud diureticum.

Propinetur vinum elixationis, feminum apii, marathri, petro *Diureticū.*
felini, ammei, hyperici, linariæ, asari, ana q. v. Dos̃ sit semiscy- *Alia potio*
phus, vel potius sesquiscyphus. *diuretica.*

Remotio accidentium, vt si adesset insueta insomnia, & inqui- *Vigilia.*
etudo, adhibeātur anodyna, & somnifera leuia, per interius pau-
xillulum requiei Nicolai, vel athanasie magnæ, vel tripheræ, vel
sazanæ Mesuanæ, vel antidoti philonici descriptione Galeni,
quod ex his construatur.

Recipe, Croci denar. nu. v. pyrethri, euphorbii, spicæ nardi, ana *Antidoti*
denar. j. melanopiperis, hyoscyami, ana 3.ij.ß. opii denar. num. x. *Philonis de*
Suscipiūtur, & cōficiūtur cū mellis Attici, vel aliàs optimi tāta co *scriptio se-*
pia, quāta sufficit. In cōpositiōe huius antidoti correspōdet *Actua cundum Ga-*
rius omnino ferè Galeno, licet alii multifariam hanc prodant. *lenum.*

Per exterius autē, quod longè tutius est, prouocatur somnus
vnguentis, illinitionibus, lotionibus, deniq; topicis quibuscunq;
præfidiis, quorum syluulam quasi reperias in capite Phrenesis, &
carptim alibi.

Si somnus esset nimius, educere materiam è capite, & remo-
uere somnum conuenit.

Cura

CVRA FEBRIS PHLEG- maticæ continuæ. Cap. xiiii.

Digestiua.

IN HAC febre eadem intentiones, quæ in præcedenti seruandæ sunt. Sed differunt, quoniam hic desideratur diæta subtilior, & parcior. In febre phlegmatica conuenit semper paulatim digere, & tractim euacuare. Ad hoc confert syrupus acidus simplex, oxymeli simplex, syrupus item acetosus zucharinus, cum aquis capilli Veneris, marathri, vel scariolæ. Fiat mistio pro digestiuis.

Solutiua congrua patent ex præscriptis capitibus.

CVRA EPIALAE, ET Liparæ. Cap. xv.

EPIALOS ex pituita frigida, vel vitrea, putrefactaq; generatur. In cuius cura eadem intentiones, quæ in phlegmatica interpolata requiruntur. In continua calidiora, & subtiliora conueniunt, quàm in phlegmatica interpolata, & in continua valet syrupus zucharinus si esset admista cholera: melius autem syrupus acetosus, si esset materia phlegmatica sola, enemata sunt conuenientia, cum hiera picra. Electuarium de succo rosarum, vel de psyllo, vel diacatholicon, si materia esset mista.

*Pilula.
Potio.*

Offerantur cibaria minus calida, si est possibile, cum seminibus. In materia phlegmatica verò detur panatella mellita. Et decoctio radicū apii, fœniculi, & petroselini. Si est admista cholera, vinū non conuenit. Expedit uti pilulis aloeticis. Itē potione facta ex hieræ picræ semūcia, & β. q. aquæ capilli Veneris, aut fœniculi.

Roboretur ventriculus, cum medicinis ad hoc consentaneis, per os cum stomachico confortatiuo vtrolibet, vel cum corticibus citri conditijs, vel miua cydonite, vel cum ista tragea.

*Tragea sto-
machica.*

Recipe, Specierum aromatici rosati, stomachici confortatiui, diagalangii, ana drach. j. sacchari penidiati vnc. j. vel β. Misce, fiat tragea.

Notio.

Regula generalis in quacunq; febre.

In omni febre siue cholerica, siue phlegmatica, siue quomocunque, semper oportet apertiuā quāpiam exhibere, ex quo materia semper ad venas fluit, & oppilat. Ideo in principio quidem minoribus vtendum apertiuis, in fine fortioribus. Et nota quòd syrupus de eupatorio, siue aqua eiusdem multum prouocat, & aperit.

Apertiuā.

Cura

CVRA FEBRIS SYNCO-
palis humorosæ. Cap. xvi.

SERVETVR debitum regimen: Aer sit magis tendens ad cali-
dum, quàm frigidum, sed sit temperatus: Cibaria sint facilis
digestionis, vt ptisana hordeacea, cum saccharo: Oua forbilia,
recens nata: Vinum conuenit, deinde pullus contusus, patientem
saepe, & parum pro vice decet cibare. Vomitus valde iuuat ad
confortationem virtutis.

Inanitio confert. Repletio vitanda.

Accidentia animi summa vi propulsentur. Lenitio vètris pro-
curetur cum enemate lenitiuo, facto ex brodio pulli, vitello oui,
& sale, vel cū decocto blitæ, mercurialis, maluæ, additis prædictis.

Minoratio materiæ fiat cum pilularum de aloe lota drach.ß.
vel plusculum.

Vel cum isto bolo.

Recipe, Electuarii de psyllio 3.ß. casia, diaphœnici, amborum
drach. iij. Adiecto saccharo fiat bolus, qui detur habita ratione
circumstantiarum.

Digestio primùm perficienda leuioribus, vt cum syrupo ace-
toso, mellino, & zuccharino, oxymelite simplici.

Deinde fortioribus, veluti cum oxymelite composito, syru-
po Byantino, cum aquis scœniculi, api, petroselini, &c.

Euacuatio potest esse cum pilulis de aloe lota, in maiore dosi
quàm suprà dictum est de minoratione materiæ. Item pilulæ de
agarico. Item pilulæ de hiera cum agarico. Item fiant fricationes
in toto corpore, deinde accede ad curas superius dictas.

Confortatio virtutis fieri potest cum cibis virtuosis, & alacri-
ter reficientibus, pineatis, amygdalatis, & his rebus, quas in capi-
te syncopis commemorauimus.

In febre cholerica, ante tertiã accessione, videlicet quum mate-
ria sit incrassata, aliqui neq; phlebotomandi, nec purgandi facul-
tatem dant. At Galenus in lib. 11. de Venæ sectione, sic dicit: In fe-
bribus phlebotomandam in omni diei hora, omni noctis, sed in
declinatione particulariũ paroxysmorũ præcipuè: in febre syn-
copali ex cholera (Galenus Archimædici illius permissu) largiuscu-
lè, & refectione magis cibentur ægrotantes: & maximè post quar-
tum diem, iam humoribus, è quibus febres generantur, in coctio-
nem venientibus. In illa febre cõtinaua, venæ pedis incidendæ sũnt.

Tam

Notio de balneo. Tametsi Græci, & Arabes balneum suadeant in febrium decremento, tamen in hoc nostro climate minimè consultum est, propter repletionem. Nam balneum aridam naturam debilitat, balneum aquæ calidæ auget, sed tepidæ, vel minus calidæ deprimit ad interiora calorem, & sic augetur febris.

Regula generalis in febribus sci- tudinæ. Vrina spumosa in febre portendit morbi longitudinem.

Vrina spumosa quid prædiuinet. In febribus aliquando pastum suppeditamus etiam in nocte propter paroxysmum. Febris phlegmatica anticipando paroxysmos, mutatur in tertianam.

Flores persicorum pur- rant chole- ram. Flores persicorum purgant choleram, in decoctione, infusione, pulueribus, vel conseruis.

Omne apostema sequitur febris, maximè quod est in interioribus.

Caliditas innaturalis in quotidiana, & quartana, nõ ex humoribus, qui frigidi sunt, sed ex putrefactione provenit.

Apostema sine febre, est sicut corpus sine umbra: intellige de sanguineo, vel cholerico.

Optima cognitio principii cognoscitur ex febre: Ex inuasionem paroxysmi, aliqua diei parte coniecere licet & periodicationem, & febris naturam.

Continuæ non horrent, quia non spargitur materia extra venas, super membra sensibilia.

Cùm febris sit formaliter calor, & effectiuè siccitas, debet ei resisti in frigidando, & humectando.

Vrinæ nūquam negligendæ in febribus. Galenus 1. cap. 3. 7. de crisi- bus. Ante læsionem cordis, non fit febris.

Stante repletionem in ventre, non demus syropos.

Item stante repletionem humorum malorum, non exhibeamus syrupum valde apertiuum, timendo de transitu eius ad hepar.

In similibus casibus cauendum ab assumptione theriacæ, vel electuarii calidi apertiui.

Vrina carens hypostasi, malam digestionem prædiuinat.

Galenus. Vrina tingitur nimio decubitu, inedia, cholera, commistione humorum, excalfactione, defatigatione, esu rerum tingentium.

Sicut in intermittentibus numeramus deinceps omnes accessiones, in prædictione futuræ indicationis, sic in continuis dies. 3. Prognost. & 2. Aphor. lib. 2. 45.

AVCTARIVM DE CV- ra febris pestilentialis, aliarumq; acutarum in generali.

Definitio.

PESTILENTIA medicè loquendo nihil aliud est quàm febris putredinalis, cuius putridus seu corruptus aer singulari, & specifica proprietate mortalibus obest, & aduersatur. Galenus hanc sic definit: Pestis (inquit) est morbus in omnes, vel quàm plurimos sæuens, ad aeris corruptionem initium habēs. Idem paulò inferius eodem in libro sic scribit: Pestilens febris, quæ cum vehementi calore, sitim intolerabilem adfert, excretiones alui cum strepitu exeuntes, fœtidas atq; malè olentes reddit: Vrina multa, graueolens, saltus exilis, & vix perceptibilis. Hac febre plerumq; affici testatur idem Galenus, putredini obnoxia corpora. Datur autem origo pestilentibus febribus (eodem Galeno teste) sicubi ex aeris intemperie, & elemētorum insalubritate humores corporum ex victus etiamnum prauitate putredini sunt obnoxii. Hæc à Græculis quibusdam *λοιμός* dicitur. Quæ cum sit aliarum quarumcunq; febrium exitiosissima, & atrocissima, sollicitiorem ob id, & accuratiorem, celeriolemq; curam deposcit, in qua curanda quadriformis intentio requiritur.

Prima consistit in mundificatione corporis. Secunda, in observatione diætæ debita. Tertia verò, in cōfortatione membrorum principalium, & asservatione potentialium virtutū, & operationum. Quarta, in datione vel administratione Antidotorū, & functione Chirurgica, nempe circa phlebotomiam, maturationem, extractionem, & sanationem carbūculorum. Præcustodia igitur vitandæ luis epidemicæ secundum Galenū potest esse talis: nimirum obistere putrefactioni, & statim ab initio quæcūq; sunt humida corpora, omni via exiccare. Quæ verò sicciora, in antiquū statum cōseruare. At in quibus cruoris, & noxiorum humorum superfluitas redūdat, hæc phlebotomia & purgationibus sanare, deniq; obstructions foraminum aperire. In communibus febribus longiore processu vtimur, vtpote, minorando, præparando, seu digerendo, euacuando, & eradicando: sed quia hæc febris, negatis induciis obluatur, & rarò ad pacis conditiones descendit, ad curationis scopum quantocyus operandum est.

Prima

Definitio.

Galen. lib.

Definitionis

medicariæ.

Idem Gal.

Idē lib. 11.

de differen-

tijs febriū.

Ibidem.

Intentio

pestilente

febrem cu

radi qua-

driformis.

Galenus li.

de differen

tijs febriū.

Mundifica-

tio.

Prima intentio.

Imminente pestilentioso aere, dum adhuc corpus illibatū est, propinari potest syrupus subscriptus.

Syrupus digestiuis. Recipe, Syrupi de acetosa 3. viij. syrupi punicei 3. β. aquarum acedulæ, lactucellæ, scariolæ, ana 3. j. Misce, capiat in aurora.

Aliud ad idem.

Aliud digestiuis. Recipe, Oxysaccharæ, syrupi de acetosa, oxymelitis simplicis, ana 3. β. aquarum endiuicæ, scabiosæ, cardui benedicti, ana 3. j. Vel recipe aquarum acetosæ, boraginis, buglossæ, violarū, omnium vnc. iij. Misce, vtatur vt supra.

D. Hieron. Augubius. Deinde fiat progressus, quo do. Hieronymus Augubius præceptor meus olim vsus est, cū in ingēs pestilitas Romæ viguit, anno videlicet à natiuitate Domini M.D.XXII. & sunt tria prophylactica.

Primum prophylacticum.

Pilulæ præseruatiue. Recipe, Aloes electæ vnc. j. myrrhæ, croci, ana drach. ij. agarici præparati, rhæibarbarici electi tantundem, camphoræ drach. j. scrup. ij. sandalorum citrini, & rubei, rosarum rubearum, corallii rubri, ana drach. j. dictami, gentianæ, zedoariæ, tormentillæ, ana scrup. iij. Reformatur pilulæ cum syrupo acetosifatis citri q. β. De quibus debet sumi vna pro vice omni die de sero, quando vadit dormitum. Et sit ad pondus vnus scrupuli pro qualibet, & pueris sufficit præbitio semisrupuli.

Secundum prophylacticum.

Electuariū præseruatiuum. Recipe, Theriacæ electæ, mithridatici optimi, ana 3. j. sacchari rosati, boraginati, buglossati, corticum citri cōditi, ana 3. j. β. electuarii de gemmis 3. x. diarhodonis Abbatis, diatriasandali, ana vnc. j. Misce cum syrupo de corticibus citri, q. β. Et de dicto electuario capiatur omni die, vel omni tertio die, tempore suspicionis pestis, & capiant ipsum per quatuor horas ante prandium, ad quantitatem castanæ, & post ipsum bibant parū vini aromatici.

Si verò (quod Deus prohibeat) aliquis esset iam oppressus à peste, quantò citius fieri poterit,umat 3. ij. de infra scripto puluere, in dimidiato cyatho boni vini albi.

Tertium prophylacticum.

Puluis contra pestem expertus. Recipe, Tormentillæ, dictami, zedoariæ, gentianæ, ana 3. j. radicis carlinæ, radicum verbasci exiccatae ad vmbra, tantum, vt possit pistari, & puluerari, ana 3. j. Fiat ergo ex his omnibus puluis tenuissimus, & (vt dictum est) quantò citius fieri potest, qui infectus est, capiat de isto puluere 3. ij. in vino bono, albo, postea cooperiat se in lecto multis pannis & tegumentis, vt sudet, & videbis

videbis mirabilia. Simili cura vsus fertur do. Ioannes Lotzerus Do. Ioan. Budoritanus medicus insignis ingraſſante ſuperioribus annis Lotzerus. Hydronoſo, & feliciter ſucceſſit.

Puluis diaphoreticus, quo ego ſum vsus in eodem morbo, & eſt expertus.

Recipe, Boli Armenii ꝓ.ij. cinnamomi ꝓ.ij. radicum tormentil- *Alius pul-*
læ, dictami, ſandali rubei, ana ꝓ.ij. ꝓ. ramenti eburnei ꝓ.ij. ꝓ. zedo- *uis diapho-*
riæ ꝓ.ij. ſpodii, ſeminis antheræ, ana ꝓ.ij. corticum citri, margari- *reticus, &*
tarum, ana ꝓ.ij. ſmaragdi, rubini, ana ꝓ.ij. carabæ, vnicornii, ana ꝓ.ij. *confortati-*
ambræ G.iiij. vel iiij. auri, & argenti minutiffimè limatorum ꝓ.ij. *uis opti-*
moſchi G.iiij. ſacchari ad pondus omnium, fiat puluis ſecundum *mus in pe-*
artem. Doſis ꝓ.ij. vel exagium vnum. ſi calor adſit, cum aqua oxa- *ſte, & omni-*
lidis: ſi frigus, ex vino meraciore. *bus epide-*
mijis.

Alius puluis ad idem, & contra omne venenum,

Recipe, Radicum pampinellæ, tormentillæ, cinnamomi, ana vnc. j. ligni aloes, menthæ græcæ, ana ꝓ.ij. granorum iuniperi, ſeminis nardi, ana tantūdem. Fac puluerem, vel cum theriaca fina, & Mithridatico electo, & ſyrupo de Ribes q. ꝓ. fiat miſtura. Doſis drach. j. vel pluſculum.

Pro ſecunda iutentione hæc veniunt obſeruanda. Aer rectifi- *Intentio 2*
cetur non odoramenti ſolūm, veluti trochiſcis, candelis, & po-
mis ambratis, ſed etiam confectionibus odoriferis per os ſumen-
dis, quæ ſimul fœtorem venenofi aeris repellant, & cor, aliasq;
principes partes vegetent, ac roborent. Ad hoc egregiè valent
ſubſignata alexipharmaca.

Confectio & electuarium tempore peſtis con- tra aeris infectionem optimum.

Recipe, Specierum Diarhodon Abbatis ꝓ.ij. ſpecierū electua- *Intentio 3*
rii liberātis ꝓ.ij. ſpecierū electuarii de gemmis, diamargariti, dia-
triaſandali, ana ꝓ.ij. pulueris dictami albi, ſandali citrini, & rubei,
coralliorum rubeorum, corticum citri, ana ꝓ.ij. moſchi, ambræ,
ana G.iiij. Fiat puluis. Ex quo medietas fiat confeſtio in moiſel-
lis, addendo ſacchari albiſſimi ꝓ.ij. Diſſoluto ſaccharo in aqua
roſacea q. ꝓ. Ex altero dimidio fiat electuarium arte ſubaddendo
conſeruæ roſarum, ſacchari boraginati, & bugloſſati, corticum
citri conditorum, ana ꝓ.ij. ſacchari candidiſſimi, in aqua roſacea
electa diſſoluti, ꝓ.ij. Et fiat electuarium, doſis à ꝓ.ij. viq; ad binas,
vel ternas, manè, & ſerò.

Alia antidotus miræ vtilitatis aduerſus omnem virulentiam, *Intentio 4*

de quo sumendum matutinis horis pondus 3.j. vel paulò plus, per se, vel cum vino, aceto, & aqua rosacea diluto, vel cum aqua acetositis limonis non saliti. Laudatur enim ab Auicenna mirum in modum in quarta de cura febrium acutarum in generali. Aut detur cum syrupo de ribes infra scripto, & abstineat se à cibo post per quatuor horas. Et hoc in via præseruatiua, sed post infectionem statim recipiat ægrotus huius electuarii 3.j. & theriacæ optimæ tantundem. Misceatur, quo sumpto bibat mox haustum aquæ scabiosæ, vel acidulæ, cum modico aceti permixtæ. Vel electuarium cum theriaca incorporatum in aquis prædictis eliquatum bibat, & ad sudandum se componat.

Antidoti descriptio talis est:

Recipe, Boli Armeni cum rosacea abluti 3.ij. terræ sigillatæ, coralliorū rubeorū, ana 3.j. corticū citri, zedoariæ, croci, ana 3.β. sacchari rosati, de rosīs rubeis 3.vj. syrupi acetositis citri 3.x. Omnibus subtilissimè pulueratis, fiat electuarium arte.

Syrupus de ribes sic fit:

Recipe, Succī ribes lb.j. succi boraginis quartam lb. seminum plantaginis, cydoniorum, ana 3.ij. Bulliant cum parum aceti, ad consumptionem tertiæ partis, & colaturæ addatur sacchari tabarzethi q.β. pro dulcoratione, & fiat syrupus arte.

Dieta.
Galenus.

Intentio
curatiua.

Galenus.

Exercitia (secūdam Galenum in cura febris pestilentialis) sint moderata, victus temperatus, somnus nocturnus mediocris, in affectibus animi cōpetens moderatio. His præsidis ubi pestilens lues ingruit dum corpus contagio caret, nitendum est, sed qui iam pestilentia conflictantur, grauioribus & valentioribus admiculis uti debent. Mundificandum corpus à noxiis humoribus, si robur suppetit, deinde vena ferienda, secundum cōpetentiam, nec ad syncopim, sed iterādo, siquidem Galenus repetitam venæ sectionem laudat, libro de ratione per sanguinis missionem. Vbi etiam febri acutissimæ cum incēdio, & corporis plenitate venam sectam mederi tradit. Hoc factō, bolus vnus aut alter antidoti præscripti in os inferere oportet, cuius efficacia, venenī noxa reddatur enervis, & cordi prorsus innoxia. De amolitione accidentium, quæ in hac ægrotatione solent euenire dirisima, & perniciosissima, plura reperies in Antidotario meo Epidæmion inscripto.

LVGDVNI,
*Excudebant Ioannes &
Franciscus Frellonii
fratres.*

---

1 5 4 6

